

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Wydział Neofilologii
Instytut Etnolingwistyki

Daniel Dzienisiewicz

**Językowy obraz wartości
w polsko- i rosyjskojęzycznych aktach życzeń
przesyłanych na kartach pocztowych**

Rozprawa doktorska przygotowana pod kierunkiem
prof. UAM dr. hab. Piotra Nowaka

Promotor pomocniczy:
dr Anna Zięba

Poznań 2021

Marysi i Kostkowi

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
1. KARTA POCZTOWA – PODSTAWOWE ZAGADNIENIA	13
1.1. Zarys historii kart pocztowych	14
1.1.1. Wynalezienie i początki funkcjonowania kart pocztowych	15
1.1.2. Karty pocztowe na ziemiach polskich	17
1.1.3. Karty pocztowe w Rosji przedrewolucyjnej i w ZSRR	18
1.2. Karty pocztowe jako przedmiot badań	20
1.2.1. Przegląd opracowań powstałych w Polsce	20
1.2.2. Przegląd opracowań powstałych w Rosji	22
2. ŚWIĘTO I ŚWIĘTOWANIE W PERSPEKTYWIE BADAWCZEJ	25
2.1. Pojęcia <i>święto</i> i <i>świętowanie</i>	25
2.2. Rodzaje świąt	26
2.3. Funkcje świąt	27
2.4. Współczesne obchodzenie świąt	28
2.5. Charakterystyka wybranych okoliczności, którym towarzyszy składanie życzeń	29
2.5.1. Urodziny	30
2.5.2. Imieniny	31
2.5.3. Wielkanoc	32
2.5.4. Boże Narodzenie	33
2.5.5. Nowy Rok	35
2.5.6. Dzień Kobiet	38
2.5.7. Święto Pracy	40
2.5.8. Dzień Zwycięstwa	42
2.5.9. Rocznica Rewolucji Październikowej	43
3. PROBLEMATYKA AKSJOLOGICZNA	45
3.1. Pojęcia <i>wartość</i> i <i>wartościowanie</i>	45
3.2. Wartości w perspektywie językoznawczej	49
3.3. Typologie wartości	53
3.3.1. Typologia wartości zastosowana w rozprawie	59
3.4. Wartości deklarowane przez współczesnych Polaków i Rosjan	60
3.5. Wartości w zwierciadle kultury – wymiary kultur narodowych G. Hofstede oraz koncepcja kultur wysoko- i niskokontekstowych E. T. Halla	65
4. JĘZYKOWY OBRAZ ŚWIATA I JEGO ELEMENTY	75
4.1. Językowy obraz świata – historia i rozumienie pojęcia	75

4.2. Pojęcia wykorzystywane w badaniu	85
4.2.1. Punkt widzenia i perspektywa	85
4.2.2. Profilowanie	86
4.2.3. Faseta	87
4.2.4. Konotacja	88
4.2.5. Stereotyp i prototyp	89
4.2.6. Konceptualizacja	91
4.2.7. Metafora kognitywna	92
4.2.8. Kolekcja	93
5. ŻYCZENIA JAKO PRZEDMIOT BADAŃ	95
5.1. Pragmalingwistyczna charakterystyka aktów życzeń	95
5.2. Życzenia w języku polskim	100
5.2.1. Struktura polskojęzycznych życzeń	101
5.2.2. Przegląd opracowań	103
5.3. Rosyjskojęzyczne życzenia	109
5.3.1. Struktura rosyjskojęzycznych życzeń	109
5.3.2. Przegląd opracowań	112
6. METODOLOGIA BADAŃ	119
6.1. Problematyka i cel pracy. Hipoteza robocza	119
6.2. Motywacja	122
6.2.1. Korpus wiadomości przesyłanych na kartach pocztowych	126
6.2.1.1. Gromadzenie i opracowywanie materiału. Transkrypcja i anotowanie	126
6.2.1.2. Charakterystyka korpusu	128
6.3. Terminologia i procedury badawcze	132
7. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII WARTOŚCI W TREŚCI ŻYCZEŃ	137
7.1. Kategorie wartości występujących w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń	137
7.1.1. Wartości transcendentne	137
7.1.2. Wartości poznawcze	139
7.1.3. Wartości estetyczne	140
7.1.4. Wartości moralne	140
7.1.5. Wartości społeczne	142
7.1.6. Wartości tradycyjne	143
7.1.7. Wartości witalne	144
7.1.8. Wartości personalne	145
7.1.9. Wartości prestiżowe	145
7.1.10. Wartości odczuciowe	147

7.1.11. Wartości materialne	152
7.1.12. Wartości ogólne	153
7.2. Charakterystyka wartości werbalizowanych w treści polskojęzycznych życzeń	154
7.2.1. Życzenia urodzinowe	154
7.2.2. Życzenia imieninowe	157
7.2.3. Życzenia wielkanocne	160
7.2.4. Życzenia bożonarodzeniowe	164
7.2.5. Życzenia noworoczne	167
7.3. Charakterystyka wartości werbalizowanych w treści rosyjskojęzycznych życzeń	170
7.3.1. Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet	170
7.3.2. Życzenia pierwszomajowe	173
7.3.3. Życzenia składane z okazji Dnia Zwycięstwa	177
7.3.4. Życzenia składane z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej	180
7.3.5. Życzenia noworoczne	182
7.3.6. Życzenia urodzinowe	186
7.4. Podsumowanie	191
8. KOLEJNOŚĆ WERBALIZOWANIA WARTOŚCI W TREŚCI ŻYCZEŃ	201
8.1. Polskojęzyczne formuły życzeń	206
8.1.1. Życzenia urodzinowe	206
8.1.2. Życzenia imieninowe	209
8.1.3. Życzenia wielkanocne	213
8.1.4. Życzenia bożonarodzeniowe	218
8.1.5. Życzenia noworoczne	222
8.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń	226
8.2.1. Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet	226
8.2.2. Życzenia pierwszomajowe	230
8.2.3. Życzenia składane z okazji Dnia Zwycięstwa	235
8.2.4. Życzenia składane z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej	238
8.2.5. Życzenia noworoczne	242
8.2.6. Życzenia urodzinowe	247
8.3. Podsumowanie	252
9. KONCEPTUALIZACJE WARTOŚCI ZAWARTE W TEKSTACH ŻYCZEŃ	257
9.1. Polskojęzyczne formuły życzeń	257
9.1.1. Wartości transcendentne	257
9.1.2. Wartości poznawcze	262
9.1.3. Wartości moralne	263

9.1.4. Wartości społeczne	265
9.1.5. Wartości tradycyjne	267
9.1.6. Wartości vitalne	270
9.1.7. Wartości personalne	276
9.1.8. Wartości prestiżowe	277
9.1.9. Wartości odczuciowe	279
9.1.10. Wartości materialne	299
9.1.11. Wartości ogólne	300
9.1.12. Podsumowanie	304
9.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń	315
9.2.1. Wartości poznawcze	315
9.2.2. Wartości estetyczne	317
9.2.3. Wartości moralne	317
9.2.4. Wartości społeczne	323
9.2.5. Wartości vitalne	329
9.2.6. Wartości personalne	338
9.2.7. Wartości prestiżowe	341
9.2.8. Wartości odczuciowe	345
9.2.9. Wartości materialne	371
9.2.10. Wartości ogólne	374
9.2.11. Podsumowanie	379
9.3. Wnioski	390
10. OBRAZ WARTOŚCI W ŚWIELE INFORMACJI O PŁCI PARTNERÓW INTERAKCJI	391
10.1. Różnice między kobietami i mężczyznami w świetle badań psychologicznych	393
10.2. Wybrane cechy języka kobiet i mężczyzn	394
10.3. Analiza wpływu płci partnerów interakcji na treść życzeń	398
10.3.1. Polskojęzyczne formuły życzeń	400
10.3.1.1. Nadawcy	401
10.3.1.1.1. Kobiety	402
10.3.1.1.2. Mężczyźni	404
10.3.1.1.3. Grupy mieszane	405
10.3.1.1.4. Grupy kobiet	407
10.3.1.1.5. Grupy mężczyzn	408
10.3.1.2. Odbiorcy	408
10.3.1.2.1. Kobiety	409

10.3.1.2.2. Mężczyźni	411
10.3.1.2.3. Grupy mieszane	412
10.3.1.2.4. Grupy kobiet	413
10.3.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń	414
10.3.2.1. Nadawcy	415
10.3.2.1.1. Kobiety	415
10.3.2.1.2. Mężczyźni	418
10.3.2.1.3. Grupy mieszane	419
10.3.2.1.4. Grupy kobiet	421
10.3.2.1.5. Grupy mężczyzn	422
10.3.2.2. Odbiorcy	423
10.3.2.2.1. Kobiety	423
10.3.2.2.2. Mężczyźni	426
10.3.2.2.3. Grupy mieszane	427
10.3.2.2.4. Grupy kobiet	429
10.3.2.2.5. Grupy mężczyzn	430
10.4. Podsumowanie	430
11. OBRAZ WARTOŚCI W ŚWIELE STOSUNKÓW ŁĄCZĄCYCH PARTNERÓW INTERAKCJI	435
11.1. Polskojęzyczne formuły życzeń	437
11.1.1. Relacja rodzinna	437
11.1.2. Relacja koleżeńska	440
11.1.3. Relacja pracownicza	442
11.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń	443
11.2.1. Relacja rodzinna	444
11.2.2. Relacja koleżeńska	447
11.2.3. Relacja pracownicza	448
11.3. Podsumowanie	450
WNIOSKI KOŃCOWE	453
BIBLIOGRAFIA	461
STRESZCZENIE	481
SUMMARY	483
PE3IOME	485
ANEKS: TEKSTY ŻYCZEŃ ANALIZOWANE W ROZPRAWIE	487

WSTĘP

Problematyka aksjologiczna jest przedmiotem nieustającego zainteresowania licznych dyscyplin z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Wartości stanowią wszakże nieodłączny element życia człowieka, a o ich głęboko antropologicznym charakterze świadczy fakt, że dotyczą one wszystkich aspektów ludzkiej egzystencji, poczynając od witalnych i hedonistycznych, poprzez m.in. prestiżowe, społeczne, moralne, poznawcze, na sakralnych kończąc. Wszelkie działania człowieka implikują bowiem nieustanne dokonywanie wyborów, u których podstaw znajdują się konkretne wartości.

Życie ludzkie jest „przeziąknięte” wartościami tak w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym, gdyż człowiek jako uczestnik wspólnoty o właściwej sobie hierarchii wartości – poprzez kontakt z innymi członkami zbiorowości – nieustannie zestawia i porównuje wartości uznawane i realizowane przez siebie z wartościami grupy. Jak konstatuje Barbara Rodziewicz, fakt ten ma doniosłe znaczenie badawcze, gdyż:

Z tego punktu widzenia wyjątkowo interesujące wydaje się prowadzenie badań porównawczych nad systemami wartości różnych zbiorowości, w szczególności nad nadawaniem wartościom znaczeń, preferencjami i porządkiem aksjonormatywnym, sposobami wartościowania rzeczywistości (Rodziewicz 2014: 6).

Skąd jednak czerpać wiedzę o wartościach? Jej podstawowym źródłem jest język naturalny, który – wedle stwierdzenia socjolog Marii Ossowskiej – „musi oceniać, taki już jest” (Ossowska 1975; por. Ossowska 1966). Również językoznawcy twierdzą, że wartości stanowią integralny element języka. Jerzy Bartmiński, snując rozważania nad rolą wartości w językowym obrazie świata, podkreśla, iż „wartości są w języku zawsze jakoś obecne” (Bartmiński 2003: 64). Podobnego zdania jest rosyjska badaczka Anastasija W. Gołowanowa, która postuluje, aby w skład conceptualnego obrazu świata obligatoryjnie włączać komponent określany przez nią jako *ценностная картина мира*, który jest rozumiany jako system relacji wartościujących poznawaną rzeczywistość (Голованова 2003: 163). Na głęboko językowy charakter ocen i wartościowań zwraca uwagę także Nina D. Arutiunowa, omawiając m.in. predykaty oceniające (Арутюнова 1985, 1988). Z kolei nestorka polskiej aksjolingwistyki Jadwiga Puzynina odnotowuje, że o tzw. wartościach

deklarowanych można dowiedzieć się z różnorodnych wypowiedzi, np. ankiet, przemówień, publicystyki czy dzieł literackich, jednak zaznacza, że komunikowane w nich wartości nie muszą spełniać warunku szczerości (Puzynina 1992: 29). Natomiast B. Rodziewicz, pisząc o materiałach tekstowych do badań nad wartościami, wymienia m.in. penetrację zasobów paremiologicznych i frazeologicznych języków poddawanych analizie, jak również badanie tekstów precedensowych¹, do których zalicza m.in. legendy, zagadki, slogany reklamowe czy formuły życzeniowe (Rodziewicz 2014: 351–352).

Spośród przytaczanych przez B. Rodziewicz gatunków wypowiedzi szczególnie interesującym źródłem wiedzy o wartościach wydają się być życzenia. W ich treści zawarte są bowiem informacje o tym, jakie dobra uznawane są przez członków konkretnych zbiorowości za wystarczająco istotne, by mogły być projektowane na innych ludzi. Ponadto są życzenia nośnikiem wiedzy o stereotypowych – częściowo wywodzących się z myślenia magicznego, a współcześnie charakterystycznych przede wszystkim dla gatunków etykietalnych – wyobrażeniach o wartościach, które stanowią istotny element językowego obrazu świata. Należy zauważyć, że wartości przywoływane w treści życzeń interesowały dotychczas niektórych badaczy, jednak problematyka ta nie została dotąd wyczerpująco omówiona na materiale żadnego języka, w tym także polskiego i rosyjskiego, jak również nie doczekała się studiów o charakterze konfrontatywnym uwzględniających tę parę językową.

Życzenia, jako niejednorodne pod względem pragmatycznym akty mowy – w zależności od intencji nadawcy przyjmujące charakter ekspresywny, dyrektywny lub czysto konwencjonalny (socjalny), zdaniem badaczy częściowo zbliżone do komplementów, rad, rozkazów, prośb, modlitw, błogosławieństw czy gratulacji – stanowią interesujący przedmiot badań z zakresu kulturowo zorientowanego językoznawstwa. Ich penetracja może bowiem umożliwić określenie, w jakim stopniu w przywoływanych w ich treści wartościach i ich tekstowych konceptualizacjach uwidaczniają się uniwersalne preferencje aksjologiczne, na ile zaś są one charakterystyczne jedynie dla tekstów tworzonych przez przedstawicieli konkretnych wspólnot językowo-kulturowych. Wyniki tego typu badań mogą okazać się istotne także w szerszych rozważaniach nad kulturowo zdeterminowanym obrazem poszczególnych światów, utrwalonym w tekstach życzeń. Ponadto wniknięcie w aksjologiczny aspekt powinszowań nie jest bez znaczenia dla genologii lingwistycznej i frazematyki, gdyż

¹ W kwestii tekstów precedensowych zob. pracę Караулов 1987 (216–217). Zdaniem Elżbiety Gos miano precedensowych przysługuje tekstom, które wyróżnia emocjonalny i poznawczy charakter oraz fakt, że są powszechnie znane w określonej wspólnocie językowo-kulturowej. Ponadto ich charakterystyczną cechą jest funkcja wartościująca i występowanie w dyskursie na zasadzie „aluzji, cytatu, streszczenia, czy choćby przywołania głównej idei” (Gos 2006: 78–79).

pozwała odpowiedzieć na pytanie, jakie dobra są elementem gatunkowego wzorca życzeń, a także przy pomocy jakich utartych połączeń wyrazowych są one werbalizowane. Oprócz tego analiza tekstowych konkretyzacji wartości zawartych w treści życzeń może umożliwić wykazanie, jakie uwarunkowania pragmatyczne (m.in. psychiczne, społeczne i sytuacyjne) dotyczące nadawców, odbiorców oraz całej sytuacji komunikacyjnej wywierają wpływ na profilowanie poszczególnych pojęć aksjologicznych, tj. w jaki sposób określone punkty widzenia i perspektywy oglądu oddziałują na treść życzeń. W świetle powyższych rozważań wartości będące przedmiotem powinszowań jawią się jako dogodny punkt wyjścia do prowadzenia badań z zakresu różnych (sub)dyscyplin językoznawczych, a także dociekań o charakterze interdyscyplinarnym. Jak bowiem słusznie zauważają Ewa Jędrzejko i Małgorzata Kita (2003: 198):

Słowo *życzenie* (...) jest nazwą tekstu, ale też jednego z rodzajów zachowań, również mownych. Stanowią one językowy wyraz pewnej postawy emocjonalno-wolitywnej, właściwej ludziom ze względu na najbardziej podstawowe cechy człowieczej kondycji – m.in. zdolność odczuwania i artykułowania swoich emocji, irracjonalnych pragnień czy marzeń, potrzeby kontaktu z Drugim, zdolność „myślenia magicznego” w kategorii chęci stwarzania słowami pożądanego stanu rzeczy itp. Te zróżnicowane czynniki, związane z indywidualną psychiką, ale też wielorako uwarunkowane kulturowo (społecznie i historycznie), wpłynęły na sens, kształt i funkcję życzeń jako pragmatycznego *gatunku* wypowiedzi, realizowanego językowo w sposób mniej lub bardziej skonwencjonalizowany // kreatywny. Językowy akt życzeń łączy się tu z obszarem psychologii mowy, aksjologii i etyki, nawet estetyki i retoryki.

Materiał poddany analizie w niniejszej rozprawie cechuje walor komunikacyjnej autentyczności, albowiem obejmuje on teksty życzeń, które rzeczywiście zostały przekazane odbiorcom za pośrednictwem kart pocztowych. Przedmiotem naszego zainteresowania są zatem realne, poświadczane działania językowe (akty mowy), które są osadzone w konkretnych sytuacjach komunikacyjnych, uzależnionych od szerokiego spektrum uwarunkowań. Dlatego też dociekania przedstawiane na kartach dysertacji wykraczają poza materię języka, gdyż łączą w sobie m.in. tematykę kulturową, kognitywną i społeczną. Zbadanie tej zróżnicowanej problematyki pozwoli (w zamierzeniu autora) na dokonanie możliwie wnikliwej rekonstrukcji oraz porównanie językowych obrazów wartości zawartych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań przesyłanych na kartach pocztowych.

Prezentowana rozprawa składa się z trzech zasadniczych części – teoretycznej, metodologicznej oraz empirycznej, łącznie obejmujących jedenaście rozdziałów. Rozdział pierwszy poświęcony jest podstawowym zagadnieniom związanym z kartami pocztowymi, ich historii oraz badaniom nad różnorodnymi aspektami kart okolicznościowych prowadzonym w Polsce i Rosji (tj. zarówno w Związku Radzieckim, jak i w Federacji Rosyjskiej), ze szczególnym uwzględnieniem analiz o charakterze językoznawczym.

W rozdziale drugim, ze względu na ścisły związek zachodzący między składaniem życzeń a instytucją świąt, w zarysie przedstawiono problematykę świąt oraz świętowania, tj. m.in. typologie świąt i pełnione przez nie funkcje, a także charakterystykę okoliczności, z których okazji składane są życzenia stanowiące przedmiot analiz w niniejszej dysertacji.

Natomiast rozdział trzeci poświęcony jest tematyce aksjologicznej i aksjolingwistycznej. Opisane zostało w nim rozumienie pojęć *wartość* i *wartościowanie* oraz ujęcia problematyki wartości wypracowane na gruncie językoznawstwa. Przedstawiono również typologie wartości wyróżniane przez badaczy reprezentujących różne nurty badawcze oraz omówiono typologię przyjętą na użytek prowadzonych analiz. Ponadto zreferowano wyniki dotychczasowych badań nad wartościami deklarowanymi przez Polaków i Rosjan oraz zaprezentowano typologię wartości stosowaną w rozprawie. Dodatkowo przybliżone zostały koncepcje wymiarów kultur narodowych Geerta Hofstedeego oraz kultur wysoko- i niskokontekstowych Edwarda T. Halla, które są wykorzystywane w komponencie interpretacyjnym prowadzonych analiz.

Koncepcja językowego obrazu świata (JOS) została opisana w rozdziale czwartym. Omówiono w nim pojęcie JOS, w tym jego historię i wykorzystanie w badaniach językoznawczych, a także wybrane terminy stosowane w pracach z zakresu lingwistyki kulturowej i kognitywnej, do których odwołujemy się na kartach dysertacji.

Rozdział piąty poświęcony jest zaś przedstawieniu stanu badań nad życzeniami. Zaprezentowano w nim ustalenia autorów opracowań powstałych na gruncie polskim i rosyjskim, odnoszące się m.in. do pragmalingwistycznych, genologicznych, kulturowych, leksykalno-semantycznych, składniowych, stylistycznych i aksjologicznych aspektów tekstów powinszowań.

Natomiast rozdział szósty przedstawia metodologię prowadzonych badań. Opisany został w nim problem badawczy, cel analiz i hipoteza, a także zastosowane metody i narzędzia badawcze.

W rozdziale siódmym zamieszczono zaś charakterystykę ilościową pojęć aksjologicznych występujących w treści zgromadzonych formuł życzeń. Kontynuację

podjętych w nim rozważań stanowi treść rozdziału ósmego, w którym dokonano opisu kolejności werbalizowania wartości w tekstach powinszowań.

Z kolei rozdziały dziewiąty, dziesiąty i jedenasty dotyczą kolejno zagadnień konceptualizacji wartości w tekstach powinszowań, a także wpływu płci partnerów interakcji oraz łączących ich stosunków na sposób profilowania obrazu pojęć aksjologicznych.

Dysertację wieńczą wnioski końcowe, po których następuje bibliografia oraz streszczenie w języku polskim, angielskim i rosyjskim. Osobno do rozprawy załączony został aneks, w którym zamieszczono rozpatrywane formuły życzeń.

1. KARTA POCZTOWA – PODSTAWOWE ZAGADNIENIA

Jak ustaliliśmy we wstępie, przedmiotem zainteresowania w niniejszej rozprawie są życzenia przesyłane za pośrednictwem kart pocztowych², tj. specyficznego przekaznika determinującego rozmiar, a co za tym idzie – treść i językową formę zamieszczanych na nim tekstów. W pierwszej kolejności za zasadne uznano zatem omówienie fundamentalnych kwestii związanych z kartami okolicznościowymi.

Analiza źródeł leksykograficznych oraz literatury przedmiotu pozwala na wyodrębnienie katalogu zróżnicowanych funkcji pełnionych przez ten środek przekazu. Przykładowo, w SJP Szym wyraz *pocztówka* określany jest jako ‘karta z fotografią lub obrazkiem, służąca do korespondencji’ – definicja ta koncentruje się zatem na komunikacyjnych zastosowaniach kart pocztowych oraz na ich walorach ikonograficznych. Również Zdzisław Wąsik zwięźle opisuje pocztówkę jako kartę korespondencyjną przekazywaną drogą pocztową, która jest opatrywana stemplem i zawiera informację o adresie odbiorcy (Wąsik 1993: 17). Stanisław Pietraszko (1993: 39–40) także zauważa, że w ogólnym rozumieniu karta pocztowa stanowi narzędzie służące do listownego porozumiewania się, konstatując, że pocztówkę od listu (który pełni identyczną funkcję) odróżnia publiczna dostępność zamieszczonego na niej tekstu. Warto ponadto przywołać definicję Tatiany P. Suchotieriny, która utrzymuje, że pocztówki są wykorzystywane przede wszystkim do przesyłania życzeń:

(...) открытое письмо, бланк с художественным изображением, почтовая карточка, предназначенная для открытого (без конверта) или закрытого (с конвертом) письма, включающая текст поздравления и пожелания в адрес получателя поздравления (Сухотерина, Евсеева 2016: 439).

Pocztówki nie są jednak wyłącznie okraszonym grafiką środkiem korespondencji, który służy jedynie do przekazywania powinszowań. Tatiana W. Bielko i Angielina W. Agafonowa definiują bowiem karty pocztowe z przełomu XX i XXI w. szerzej, uwzględniając w swej

² Mimo że w dysertacji opisywane są wyłącznie życzenia przesyłane na kartach okolicznościowych, ze względów stylistycznych dalej stosowane będą także określenia *karty (kartki) okolicznościowe*, *okolicznościowe karty pocztowe* i *pocztówki*. Należy przy tym nadmienić, że określenia *karty pocztowe* i *pocztówki* cechują się szerszą ekstensją znaczeniową niż *karty okolicznościowe*: mogą one odnosić się bowiem zarówno do kart okolicznościowych, jak i do tzw. widokówek.

deskrypcji ich różnorodne aspekty, takie jak tekstowy, informacyjny, komunikacyjny, ikonograficzny oraz emocjonalny; wszelako zauważają, że dominuje w nich funkcja emocjonalna i estetyczna:

(...) это материальное или виртуальное издание, сочетающее в себе художественное оформление и текстовое сообщение, служащее для межличностной коммуникации и носящее персонализированный характер. В современной коммуникативной культуре открытка представляет собой не просто носитель информации, а в большей степени знак человеческих взаимоотношений, выражающий эмоциональный аспект с помощью аттрактивных качеств (Белько, Агафонова 2016: 33).

Obecnie oprócz tradycyjnych kart pocztowych funkcjonują także m.in. karty elektroniczne (tzw. *e-cards*), które są wysyłane za pośrednictwem Internetu, jak również karty wykonywane ręcznie. Format pocztówek ulegał jednak w przeszłości licznym przemianom i były one wykorzystywane do różnych celów, począwszy od komunikacji o charakterze prywatnym, poprzez reklamowanie towarów i usług, na pobudzaniu nastrojów patriotycznych kończąc.

1.1. Zarys historii kart pocztowych

Podjmując próbę nakreślenia historii karty pocztowej³ – choćby w niezwykle lapidarnej formie, jak ma to miejsce w przypadku niniejszego tekstu – warto sięgnąć do korzeni korespondencji *in genere*. Ten środek komunikacji międzyludzkiej znany był bowiem już w starożytności. Jak odnotowuje Jan Kotłowski, najstarsze wiadomości pisane na kamiennych tablicach sięgają 2400 roku p.n.e., zaś w Egipcie faraonów już 2000 lat przed Chrystusem funkcjonował wysoce rozwinięty system pocztowy (Kotłowski 1998: 5). Ponadto należy podkreślić, że znaki pisma staroegipskiego oraz asyryjskie i babilońskie teksty zapisywane na glinianych tabliczkach uważane są przez niektórych badaczy za przodków współczesnych ilustrowanych kart pocztowych (Файнштейн 1976: 5–6). W Europie prototypami karty pocztowej były kartony gratulacyjne, świąteczne i kondolencyjne,

³ Więcej informacji dotyczących dziejów pocztówek zob. np. w opracowaniach: Carline 1959; Staff 1970; Klamkin 1974; Byatt 1978; Evans, Richards 1980; Шлеев, Файнштейн 1960, 1963; Тагрин 1978; Banaś 2005; Zieliński 1999.

zaproszenia na polowania i bale, zawiadomienia o śmierci, karty pozostawiane w drzwiach osób, których nie zastano w domu, a także bilety wizytowe⁴.

W XVIII wieku tworzone także tzw. „druki ulotne”, czyli ilustracje rytowane w następstwie wydarzeń natury politycznej, obyczajowej i społecznej. Juliusz A. Chrościcki zauważa, że były to najczęściej jednostronicowe obsceniczne karty, które rozpowszechniły się już wcześniej, w XVI w., w czasie konfliktów między katolikami a zwolennikami reformacji. Badacz zwraca uwagę na fakt, że nieprzyzwoite druki zachodnioeuropejskie nie miały jednak swoich odpowiedników w Polsce, gdyż polskie ulotki przedstawiały przede wszystkim zjawiska przyrody. Autor twierdzi, że ilustrowane druki ulotne wyprzedzały niektóre treści ikonograficzne podejmowane następnie na kartach pocztowych (Chrościcki 1993).

1.1.1. Wynalezienie i początki funkcjonowania kart pocztowych

Złożoność dziejów karty pocztowej nie pozwala na jednoznaczne wskazanie czasu i miejsca jej wynalezienia, jak również na ustalenie tożsamości samego wynalazcy. Badacze zgodnie twierdzą jednak, iż ważną rolę w dziejach pocztówki odegrała V Niemiecka Konferencja Pocht (niem. *Deutschen Postkonferenz*), która odbyła się 30 listopada 1865 roku, kiedy dr Heinrich von Stephan, generalny poczmistrz króla pruskiego Wilhelma I, zasugerował utworzenie tzw. „pocztowego listka” (niem. *Postblatt*), tj. niekosztownego środka komunikacji służącego do przesyłania krótkich wiadomości. Zarząd Konferencji odrzucił jednak ten projekt w obawie przed bankructwem poczty (zob. Kotłowski 1998: 7; Zaucha 1993: 66; Baranowska 2003: 26; Викулова, Пятницкая 2017: 158; Белько, Агафонова 2016: 32).

Karta pocztowa upowszechniła się dopiero dzięki poważaniu, jakim cieszył się profesor ekonomii na Akademii Wojskowej w Wiener-Neustadt, dr Emanuel Hermann. Argumentował on, że otwarta korespondencja jest wydajniejsza niż tradycyjna komunikacja pocztowa, gdyż nie wymaga używania kopert i nie jest czasochłonna. Jego starania skłoniły dyrektora Poczty Cesarstwa Austro-Węgierskiego do wprowadzenia do obiegu pierwszych kart pocztowych od 1 października 1869 roku. Sam Emanuel Hermann zyskał zaś miano wynalazcy pocztówki (Kotłowski 1998: 7–8; por. Zaucha 1993: 67; Файнштейн 1976: 13–14; Baranowska 2003: 27; Викулова, Пятницкая 2017: 158–159).

⁴ Na szczególną uwagę zasługują bilety wizytowe, które już w XVIII wieku miało cechować duże podobieństwo do współczesnych pocztówek, jednak ze względu na fakt, że były wręczane podczas kontaktu osobistego, nie wyodrębniano na nich pola służącego do wpisania danych nadawcy i adresata (Kotłowski 1998: 6; Zaucha 1993: 66).

Od tego czasu pocztówka szybko zdobyła popularność w Austrii, gdzie do końca 1869 roku, a więc w ciągu trzech miesięcy, sprzedano około 3 milionów kart. Następnie zaś nowinkę tę wprowadził Związek Północno-Niemiecki. Za tym przykładem w 1870 roku poszły inne kraje, tak iż po zakończeniu wojny francusko-pruskiej⁵ w 1871 roku Światowy Związek Pocztowy dopuścił karty pocztowe do międzynarodowego obiegu. Od tamtej pory pocztówki rozprzestrzeniły się bardzo szybko i drukowano je w coraz większych nakładach⁶ (Kotłowski 1998: 10–12; por. Zaucha 1993: 69; Baranowska 2003: 29–30).

Jednakże wynalazek nie od razu w pełni się zaadaptował. Główną przeszkodę stanowiły bowiem ówczesne zwyczaje społeczeństw, dla których pomysł wprowadzenia jawnej korespondencji okazał się nazbyt kontrowersyjny, ponieważ łamał ówczesne reguły salonowego korespondencyjnego *savoir-vivre'u*. Wszelako z czasem zwyciężyły nowe tendencje: karta pocztowa, jako tanie, ekonomiczne i szybkie narzędzie komunikacji, wychodziła bowiem naprzeciw nieustannemu unowocześnianiu stylu życia (Kotłowski 1998: 9–10). Anna N. Łarina zauważa także, iż swą popularność na przełomie XIX i XX w. pocztówka zawdzięczała urbanizacji, która wpłynęła na rozwój kultury masowej, jak również coraz bardziej powszechnemu dostępowi do edukacji. Badaczka konstatuje, że fenomen kart pocztowych był charakterystyczny przede wszystkim dla kultury miejskiej (Ларина 2012: 215).

Za złoty wiek pocztówki uważany jest okres od 1900 (Wystawa Światowa w Paryżu) do ok. 1925 roku, który uznaje się za czas najszybszego rozwoju oraz największego zainteresowania ilustrowanymi pocztówkami⁷. Powstawało wówczas wiele rodzajów kart pocztowych, tworzonych m.in. z kartonu, skóry, celuloide, jedwabiu, drewna, forniru oraz metalu. Ponadto karty ozdabiane były np. suszonymi liśćmi, ptasimi piórami, paciorkami, kwiatami, kawałkami szkła, opiłkami żelaza czy piaskiem⁸ (Kotłowski 1998: 20–22).

⁵ Łarisa G. Wikułowa i Aleksandra J. Piatnickaja podają, że zdaniem większości historyków ilustrowane karty pocztowe wynaleziono podczas wojny francusko-pruskiej, jednak nie ma zgody co do autorstwa tego pomysłu (Викүлова, Пятницкая 2017: 159).

⁶ O popularności kart pocztowych pod koniec XIX w. świadczą dane dotyczące ich nakładów. Małgorzata Baranowska informuje, że w 1899 roku w Anglii wyprodukowano 14 milionów pocztówek, a w Belgii – 12 milionów (Baranowska 2003: 14).

⁷ Warto zwrócić uwagę na fakt, że początkowo karty pocztowe nie były ilustrowane. Więcej na temat domniemanych wynalazców ilustrowanych kart pocztowych, ich historii, rodzajów (m.in. karty graficzne, reprodukcyjne, fotograficzne i artystyczne) oraz technik produkcji (jak np. litografia, chromolitografia, drzeworyt, miedzioryt, staloryt, akwaforta, fototypia i autotypia) zob. w opracowaniach Kotłowski 1998: 12–17; Baranowska 2003: 14–15, 28; Zaucha 1993: 67; Файнштейн 1976: 14. Techniki chromolitografii oraz zjawiska pokrewne, główne ośrodki produkcji i handlu obrazków chromolitografowanych, a także zagadnienia związane z ich kolekcjonowaniem opisano w pracy Dunin 2004: 117–126. O pocztówkach fotograficznych zob. natomiast w pracach: Файнштейн 1976: 29–39; Sobota 2004: 127–136; Zaucha 1993: 72–73.

⁸ Produkowano m.in. pocztówki okolicznościowe, świąteczne, krajoznawcze, wojenne, napoleońskie, sensacyjne, jubileuszowe, muzyczne, z kwiatami oraz erotyczne. Największą popularnością cieszyły się jednak

Ze „złotego okresu karty pocztowej” do końca XX w. miało zachować się ok. 7 miliardów pocztówek (Banaś 1993b: 6 za: Byatt 1978).

1.1.2. Karty pocztowe na ziemiach polskich

Jak informuje J. Kotłowski, polskie pocztówki ilustrowane zaczęto produkować na początku lat dziewięćdziesiątych XIX w. Początkowo w obiegu funkcjonowały importowane pocztówki niemieckie, austriackie oraz rosyjskie, natomiast jedne z najwcześniejszych polskich pocztówek były produkowane w drukarni E. Ostruszki we Lwowie. Ponadto ważnym ośrodkiem produkcji kart pocztowych była „Książnica Atlas – Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze Sp. Akc. T.N.S.W. Lwów – Warszawa” (Kotłowski 1998: 43–44).

Rozkwit polskich ilustrowanych pocztówek miał nastąpić po dwóch wystawach zorganizowanych odpowiednio w Krakowie (w 1899 roku) i w Warszawie (w 1900 roku). Ilustrowane pocztówki z początku XX w. zwykle ozdabiane były reprodukcjami dzieł malarzy młodopolskich, takich jak np. Stanisław Wyspiański, Jacek Malczewski, Jan Stanisławski, Witold Wojtkiewicz, Leopold Gottlieb czy Józef Mehoffer. Z kolei w okresie międzywojnia na pocztówkach często umieszczano reprodukcje malarstwa popularnej wówczas artystki Zofii Stryjeńskiej (Kotłowski 1998: 44–48). W drugiej połowie XX w. (PRL i III RP) pocztówki okolicznościowe obfitowały zaś w motywy świąteczne, a widokówki najczęściej przedstawiały wizerunki miast i regionów.

Znaczący wpływ na tematykę polskich pocztówek miała utrata niepodległości przez Polskę. Karty pocztowe produkowane w okresie zaborów dyskretnie nawiązywały do różnorodnych wydarzeń z dziejów Polski⁹. Pocztówki wydawano także, aby dodać otuchy ludności: np. w Wielkopolsce popularne były karty gratulacyjne określane mianem *telegramów kościuszkowskich*, które zastąpiły telegramy pocztowe (Matysek 2004). Innym przykładem pocztówek patriotycznych były karty legionowe wydawane przez Naczelną

karty krajobrazowe, tj. widokówki, które spełniały funkcję krajoznawczą oraz były traktowane jako pamiątki turystyczne (Kotłowski 1998: 24–25). Karty pocztowe pełniły także funkcję reklamową – wydawały je hotele, domy handlowe, sklepy i zakłady gastronomiczne. Poza tym podczas I wojny światowej pocztówki wykorzystywane były jako narzędzie agitacji aktywizujące społeczeństwo do walki o sprawę społeczną i narodową (Kotłowski 1998: 25–32). W tej kwestii zob. również artykuł Rudolfa Jaworskiego pt. *Obrazy wroga. Propaganda pocztówkowa w czasie I wojny światowej*, poświęcony wizerunkom wrogów (m.in. Anglików, Rosjan i Niemców) przedstawionym na pocztówkach z czasów I wojny światowej (Jaworski 2004).

⁹ Ze względu na przekazywane treści pocztówki patriotyczne podlegały cenzurze – cenzurowano m.in. wizerunki bohaterów narodowych i ich biografie. Szczegółowy opis cenzury kart pocztowych pod zaborem rosyjskim w latach 1894–1915 zob. w artykule Jackowski 2004.

Komitet Narodowy (NKN), organizacje charytatywne związane z legionami, wydawnictwa komercyjne, polskie czasopisma w Galicji, jak również oddzielne jednostki bojowe Legionów Polskich¹⁰ (Wyganowska 1993).

1.1.3. Karty pocztowe w Rosji przedrewolucyjnej i w ZSRR

Emmanuil B. Fajnsztejn odnotowuje, że projekt wprowadzenia kart pocztowych¹¹ w Rosji został ogłoszony 12 czerwca 1871 roku, zaś same pocztówki ostatecznie znalazły się w obiegu 1 stycznia 1872 roku. Jedna strona pocztówek przeznaczona była wówczas na znaczek pocztowy, natomiast druga służyła do zamieszczania wiadomości. Dnia 19 października 1894 roku Minister Spraw Wewnętrznych wydał pozwolenie na przesyłanie kart pocztowych własnej produkcji (ros. *бланки открытых писем частного изготовления*). Dotychczas bowiem monopol na wydawanie pocztówek miała poczta (Файнштейн 1976: 15–17; por. Викулова, Пятницкая 2017: 160–161; Ларина 2012: 219; Белько, Агафонова 2016: 32).

Według J. Kotłowskiego ważnym ośrodkiem produkcji pocztówek artystycznych w przedrewolucyjnej Rosji były wydawnictwa Wspólnoty Św. Eugenii Czerwonego Krzyża. W 1897 roku z okazji Świąt Wielkanocnych Wspólnota wydała cztery pocztówki z akwarelami wykonanymi przez Nikołaja Karazina, które są uważane za pierwsze rosyjskie ilustrowane karty pocztowe. Produkcja pocztówek rozwijała się tak intensywnie, że utworzono specjalną komisję artystyczną, której zadaniem było sprawowanie pieczy nad estetyką wydawnictw¹². W ciągu 20 lat, tj. do 1917 roku, opublikowano łącznie 6406 motywów: przede wszystkim były to reprodukcje dzieł malarzy związanych z czasopiśmem „Świat Sztuki”, m.in. Aleksandra Benois, Iwana Bilibina czy Mstisława Dobużyńskiego (Kotłowski 1998: 43; por. Викулова, Пятницкая 2017: 161). Wspólnota

¹⁰ Opisując najważniejsze typy motywów pojawiających się na polskich pocztówkach patriotycznych, Stanisław Ledóchowski następująco definiuje tego typu karty:

Jest to ilustrowana karta pocztowa o motywach zaczerpniętych z narodowej, a niekiedy i religijnej ikonografii, wydana celem podsycania ofiarności własnych a przychylności obcych obywateli wobec danego kraju (Ledóchowski 1993: 167).

Autor zaproponował ponadto szczegółową klasyfikację pocztówek patriotycznych (zob. Ledóchowski 1993: 165), jak również wprowadził periodyzację dziejów polskich kart pocztowych, obejmującą okres od epoki rozbiorowej do czasów najnowszych (Ledóchowski 1993: 167).

¹¹ W języku rosyjskim na określenie pocztówki stosowany jest wyraz *открытка* oraz wyrażenie *открытое письмо*.

¹² Do komisji należeli m.in.: malarz Nikołaj K. Rierich i krytyk Aleksandr N. Benois, który był współpracownikiem czasopiśma „Świat Sztuki” (ros. „Мир Искусства”). Współpraca wydawnictw Wspólnoty św. Eugenii z czasopiśmem „Świat Sztuki” została szczegółowo omówiona w artykule Мозохина 2009.

wydawała również m.in. karty pocztowe z wizerunkami wybitnych dowódców, malarzy i poetów a także serie pocztówek poświęcone Piotrowi I i Łomonosowowi (Файнштейн 1976: 18–21).

Natomiast najbardziej znanym producentem pocztówek nawiązujących do tematyki walki z caratem był M. M. Czemedanow, który tworzył antycarskie karykatury oraz wydawał karty pocztowe przedstawiające bolszewickich działaczy. Dnia 23 marca 1917 roku w Piotrogradzie odbył się pogrzeb ofiar rewolucji, która to uroczystość została uwieczniona na pocztówkach fotograficznych (Файнштейн 1976: 40–53).

Z kolei pierwsza radziecka pocztówka trafiła do obiegu 2 lipca 1918 roku. Według leningradzkiego kolekcjonera Nikołaja S. Tagrina najwcześniejszymi radzieckimi ilustrowanymi pocztówkami była seria fotografii o nazwie „Торжественные похороны в парке Лесного института жертв, павших в дни переворота... Петроград. 19.XI.1917 г. У братской могилы” (pol. *Uroczysty pogrzeb w parku Wyższej Szkoły Leśniczej ofiar poległych w czasie przewrotu... Piotrogród. 10.11.1917 r. Przy wspólnym grobie*) (Тагрин 1978). Natomiast inni badacze za pierwsze radzieckie pocztówki uznają fotografie wydane w ostatnich miesiącach 1917 roku, przedstawiające wydarzenia, które miały miejsce w Moskwie w dniach 24 października – 3 listopada 1917 roku (Файнштейн 1976: 54–59).

Pierwsza karta pocztowa w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, ukazująca godło ZSRR, trafiła zaś do obiegu w październiku 1923 roku, z kolei pierwsza pocztówka z wizerunkiem Włodzimierza Iljicza Lenina – w liczbie 50 000 egzemplarzy – 20 października 1924 roku. W 1926 roku wydano nowe pocztówki służące do korespondencji krajowej i zagranicznej. Karty krajowe były opatrzone czerwoną pieczęcią, godłem ZSRR, znaczkiem w cenie 3 kopiejek oraz napisami w dwóch językach – rosyjskim oraz jednym z języków narodów zamieszkujących terytorium ZSRR. Na kartach przeznaczonych do korespondencji zagranicznej umieszczono godło ZSRR, znaczek w cenie 7 kopiejek oraz napisy w trzech językach. W latach 1929–1930 wydawano pocztówki żałobne, przedstawiające zmarłego w 1924 roku W. I. Lenina (Файнштейн 1976: 60–77).

Z kolei podczas Wielkiej Wojny Ojczyźnianej publikowano pocztówki o treści propagandowej (więcej zob. w pracy Файнштейн 1976: 78–87). Po zakończeniu wojny (w 1945 roku) utworzono zaś wydawnictwo „Советский художник”, następnie w 1947 roku powołano wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych ZSRR, a w 1953 roku – wydawnictwo „ИЗОГИЗ”, które zajmowały się publikowaniem pocztówek o zróżnicowanej tematyce (Файнштейн 1976: 88–97).

1.2. Karty pocztowe jako przedmiot badań

Początkowo pocztówka była przede wszystkim obiektem zainteresowania kolekcjonerów, które było najsilniejsze na przełomie XIX i XX w., w Polsce charakteryzowało się zaś szczególną intensywnością w latach 1899–1914¹³ (Szklarczyk-Mirecka 1993: 78). W XX wieku karty pocztowe przykuły natomiast uwagę przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, takich jak historia, historia sztuki, socjologia, etnografia i językoznawstwo. Podstawowym XX-wiecznym studium poświęconym historii karty pocztowej była zaś praca *Pictures in the Post. The Story of the Picture Postcard* (Carline 1959). Jak zauważa Paweł Banaś, zainteresowaniu się kół akademickich tym środkiem przekazu miały sprzyjać m.in. badania nad „sztuką trywialną”, sztuką „niskiego obiegu” czy kiczem, jak również odkrycie secesji, akademizmu i historyzmu. Z kolei w połowie lat 60. XX w. gromadzeniem pocztówek zaczęły zajmować się niemieckie placówki muzealne (Banaś 1993b: 6–9; por. Белько, Агафонова 2016: 32). Dotychczas badacze kart pocztowych podejmowali m.in. takie tematy, jak regionalna topografia, wojna, propaganda, reklama, kultura masowa, obyczaje, moda, ideały popularyzowane przez film i recepcja dzieł sztuki (Banaś 1993b: 10–11).

W dalszej części przedstawiono syntetyczne omówienie wybranych prac poświęconych odpowiednio polskim oraz rosyjskim (również radzieckim) kartom pocztowym oraz dokonano ich ramowej klasyfikacji tematycznej.

1.2.1. Przegląd opracowań powstałych w Polsce

Przegląd polskich publikacji dotyczących kart pocztowych wskazuje, że większość z nich dotyczy pocztówkowej ikonografii: należą do nich katalogi i albumy, nierzadko opatrzone tekstem w postaci wstępu i rysu historycznego przybliżającego określoną tematykę. Poza tym warto odnotować wspomniane wcześniej opracowania z zakresu historii i kolekcjonerstwa pocztówek oraz prace językoznawcze. Ze względu na tematykę niniejszej rozprawy w dalszej części skoncentrujemy się wyłącznie na opracowaniach lingwistycznych.

Polskojęzyczne wiadomości przesyłane na kartach pocztowych stanowiły dotychczas przede wszystkim przedmiot zainteresowania autorów zajmujących się analizami zwrotów

¹³ Zdaniem P. Banasia (1993b) kolekcjonerstwo kart pocztowych wróciło jednak do łask ok. lat 60. XX w., kiedy zaczęto interesować się tematyką regionalną i patriotyczną. Również współcześnie tematyce filokartystycznej poświęca się wiele uwagi. Na polskim gruncie powstały dwa szczególnie cenne opracowania dostarczające wielopłaszczyznowych opisów problematyki kart pocztowych, noszące wspólny tytuł *Aksjosemiotyka karty pocztowej* (Banaś 1993a, 2004).

grzecznościowych. Małgorzata Marcjanik w pracy *Grzeczność w komunikacji językowej* poświęciła jeden rozdział korespondencji tradycyjnej, tj. listom i kartkom pocztowym (Marcjanik 2013: 82–90). Autorka porusza w nim zagadnienia normatywne związane z takimi elementami struktury wiadomości, jak zwrot do adresata (m.in. wymóg zapisu wielkimi literami wszystkich wyrazów wchodzących w skład zwrotu z wyłączeniem spójników i przyimków, np. *Drogi Andrzeju z Rodziną*, czy niepoprawność zwrotów zawierających nazwisko adresata typu *Szanowna Pani Dąbkowska*), forma grzecznościowa stosowana na zakończenie listu (np. zgodność relacji zwrotu do adresata i formuły kończącej list) oraz użycie zaimków osobowych (reguły zapisu wielką i małą literą). Badaczka stwierdza, że w Polsce karty pocztowe najczęściej wysyłane są z okazji Bożego Narodzenia i Wielkanocy, coraz rzadziej zaś – kartki urodzinowe i imieninowe, zwracając przy tym uwagę na fakt, że największym problemem wiadomości zamieszczanych na współczesnych pocztówkach jest ich szablonowość, która pomniejsza ich wartość grzecznościową. Według warszawskiej lingwistki kwestią powiązaną z powyższym jest dostępność na rynku pocztówek z gotowym tekstem, które także przyczyniają się do zaniku inwencji twórczej gratulantów (por. Kita 2005: 350; Filip 2007: 557; Zgółka, Zgółka 1992: 99). Autorka konstatuje, iż w związku z tym jest to „mało grzeczna” i „nieelegancka” forma składania życzeń (choć – jak należy zauważyć – stosunkowo powszechna), dopuszczalna jedynie w kontaktach firmowych, w których istotne jest przede wszystkim podtrzymanie kontaktu między uczestnikami aktu komunikacji. Ponadto M. Marcjanik udziela wskazówek dotyczących wysyłania kart imieninowych i świątecznych (w kopercie) oraz widokówek z podróży (bez koperty), a także narzędzia używanego do zapisu wiadomości, którym powinien być granatowy lub czarny długopis bądź pióro. Zdaniem badaczki należy natomiast unikać flamastrów i pisaków oraz jaskrawych kolorów, wszelako obostrzenia te nie dotyczą rówieśników w młodym wieku.

Z kolei Halina i Tadeusz Zgółkowie (1992) oraz Ewa Jędrzejko i Małgorzata Kita (2002a, 2002b) w poradnikach popularyzujących zagadnienia grzeczności językowej ukazują m.in. przykłady autentycznych życzeń i pozdrowień umieszczanych na pocztówkach.

Artykuł pt. *O tekstach pozdrowień* autorstwa Aldony Furgalskiej i Jacka Warchali (1982) przedstawia zaś wyniki analizy przeprowadzonej na materiale 500 pozdrowień przesłanych na widokówkach z wakacji i wycieczek w kręgu uczniów liceum i studentów wydziałów humanistycznych (zob. więcej na temat wyników badania w ostatnim rozdziale rozprawy).

Odrębną grupę stanowią prace poświęcone wyłącznie życzeniom składanym za pośrednictwem kart pocztowych, które zostały omówione osobno w rozdziale pt. *Życzenia jako przedmiot badań*.

1.2.2. Przegląd opracowań powstałych w Rosji

Rosyjskie pozycje poświęcone zagadnieniom związanym z kartami pocztowymi obejmują katalogi, opracowania z zakresu historii i muzealnictwa, a także studia socjologiczne, kulturoznawcze i językoznawcze. Problematykę lingwistyczną poruszają przede wszystkim prace autorstwa Natalii W. Niemczinowej (Немчинова 2008, 2010, 2012, 2013) i Jurija N. Marinina (Маринин 1996, 2009), które dokładniej opisano w rozdziale pt. *Życzenia jako przedmiot badań*, jak również artykuły Łarisy W. Butylskiej.

Badaczka ta (Бутыльская 2014) opisuje funkcje pełnione przez rosyjskojęzyczne wiadomości wysyłane za pośrednictwem kart pocztowych. Zdaniem autorki pocztówka pełni przede wszystkim rolę komunikacyjną oraz regulacyjną (tj. służy do przekazywania informacji i wywierania wpływu na zachowanie odbiorcy). Do grona językowych środków regulacji badaczka zalicza przede wszystkim czasowniki *поздравлять*, *желать*, *хотеть*, *надеяться*, *верить*. Inną funkcją jest podtrzymanie kontaktu, tj. funkcja fatyczna, która jest realizowana, gdy nadawca nawiązuje lub kończy kontakt, wita się, dziękuje oraz składa życzenia. Ł. W. Butylskaja wskazuje także na magiczną funkcję tekstu pocztówki (tj. wywieranie wpływu na odbiorcę za pomocą języka) oraz funkcję emocjonalno-ekspresywną, która wyraża się w subiektywnym stosunku nadawcy do tworzonych przez niego treści i ma na celu wywołanie emocji (np. poprzez użycie wyrazów o charakterze emocjonalno-ekspresywnym i wykrzyknień). Ponadto wedle autorki tekst pocztówkowy pełni funkcję estetyczną (dzięki zastosowaniu epitetów, metafor, porównań, personifikacji i innych środków stylistycznych) oraz aksjologiczną i wartościującą, która manifestuje się w utrwalaniu (w warstwie tekstowej oraz ikonograficznej) etycznych i estetycznych norm i wartości kultury rosyjskiej, tradycji społeczno-kulturowych oraz osobliwości percepcji świata¹⁴.

Artykuł *Социокультурные аспекты изучения русской новогодней открытки* (Бутыльская 2013a) zawiera zaś omówienie popularnych motywów umieszczanych na awersach bożonarodzeniowych i noworocznych kart pocztowych, m.in. takich jak

¹⁴ Należy zauważyć, że najpełniejszy wyraz funkcja ta znajduje w wartościach wymienianych w treści życzeń, a zatem w kluczowym dla niniejszej rozprawy komponencie struktury wzorca powinszowań.

noworoczna choinka, Dziadek Mróz, postaci uosabiające „Stary Rok” i „Nowy Rok”, trojka koni, niedźwiedź, zając, fajerwerki, trzech królowie, anioły, podarunki, wino czy szampan. Ł. W. Butylskaja rozpatruje także treść powinszowań zamieszczanych na pocztówkach, wyodrębniając stosowane w nich personifikacje, metafory i epitety.

Z kolei w tekście *Социокультурный феномен открытки (на примере русской свадебной открытки)* (Бутыльская 2013b) wivisekcji poddano symbolikę pocztówek ślubnych. Autorka konstatuje, że przekaz symboliczny może odbywać się zarówno poprzez formę graficzną (przedstawienia pierścionków, figurek narzeczonego i narzeczonej, np. na torcie), jak i za pośrednictwem wyrażen metaforycznych stosowanych w tekstach życzeń¹⁵.

¹⁵ Ponadto warto zwrócić uwagę na opracowanie Danii R. Niziejewej pt. *Текстовое сопровождение поздравительных открыток (на материале немецкого языка)*, które przedstawia rezultaty badań nad współczesnymi niemieckojęzycznymi wiadomościami umieszczanymi na pocztówkach okolicznościowych (Низеева 2014). Oprócz tego uwagi lingwistów wymagają następujące prace: Евстафииди, Баймуратова 2015, Баймуратова 2015, Баймуратова, Вержинская 2016, Агаркова, Баймуратова 2017. Analizowano w nich bowiem m.in. przykłady humoru językowego oraz illokucyjne akty mowy (zwroty do adresata, powitania, życzenia, pożegnania) występujące w anglojęzycznych wiadomościach przesłanych na pocztówkach do studentów i wykładowców Państwowego Uniwersytetu w Orenburgu, którzy uczestniczyli w projekcie wymiany pocztówek „Postcrossing”.

2. ŚWIĘTO I ŚWIĘTOWANIE W PERSPEKTYWIE BADAWCZEJ

Ogląd powinszowań zgromadzonych na potrzeby prowadzonych przez nas badań wykazał, że bezwyjątkowo pozostają one w ścisłej relacji ze świętami, z których okazji są składane. Spostrzeżenie to potwierdzają obserwacje innych badaczy, konstatujących, iż życzenia są „aktami realizowanymi ze względu na okazję” (Marcjanik 2000: 63; w tej kwestii zob. również Сухотерина, Евсеева 2016). Fakt ten skłania do omówienia podstawowych zagadnień teoretycznych dotyczących świąt i świętowania¹⁶.

2.1. Pojęcia *święto* i *świętowanie*

W literaturze przedmiotu prezentowane są różnorodne, niekiedy bardzo odmienne poglądy dotyczące istoty świąt¹⁷. Ponadto badacze różnicują takie terminy, jak *święto*, *świętowanie* i *uroczystość*.

Przykładowo, etnolog Anna Zadrożyńska pojmuje święto jako opozycję wobec życia codziennego oraz jego norm odnoszących się do przestrzeni i czasu. Zdaniem autorki te kontrastujące ze sobą okresy wykazują jednak silne związki: reguły świąt pozwalają bowiem człowiekowi rozwiązywać kwestie dotyczące życia codziennego, ponieważ święto łączy człowieka z kulturą, a tym samym z innymi ludźmi (Zadrożyńska 1983: 201).

Treść święta chrześcijańskiego jest rozumiana podobnie przez ks. Janusza Gręźlikowskiego, który uznaje je za czas wyodrębniony z codzienności, w którym następuje czytanie słowa Bożego i ma miejsce szczególnie uroczysta liturgia. Z kolei mianem świętowania duchowny określa rezultat chęci radosnej celebracji jakiegoś doniosłego wydarzenia (Gręźlikowski 2005: 27).

Również ks. Bogusław Nadolski rozróżnia pojęcia święta i świętowania. Według badacza świętowanie polega na przypisywaniu sakralnego charakteru konkretnemu dniu poprzez odprawianie określonych obrzędów. Autor podkreśla, że świętowanie nigdy nie odbywa się bez powodu, muszą bowiem zaistnieć dla niego przyczyny. Z kolei święto chrześcijańskie ma w rozumieniu B. Nadolskiego charakter transcendentalny: odnosi się ono

¹⁶ Niektóre informacje zawarte w niniejszym rozdziale znalazły się także w artykule Dzienisiewicz 2021. Rozdział stanowi rozszerzenie i uzupełnienie rozważań teoretycznych podjętych w ww. opracowaniu.

¹⁷ Oprócz omówionych dalej ujęć tej problematyki zob. również m.in. koncepcje opisane w pracach Eliade 1970, Caillois 1970, Choińska 2012.

do przeszłego zdarzenia, które jest odtwarzane w teraźniejszości, równocześnie tworząc podstawy przyszłości¹⁸ (Nadolski 1984: 403).

Natomiast ks. Leon Dyczewski zauważa, że święta i świętowanie są nieodłącznymi komponentami każdej kultury:

Niektórzy badacze wręcz twierdzą, że świętowanie i święta w sposób zasadniczy różnią człowieka od zwierząt, a także od Boga. W każdym społeczeństwie spotykamy święta, a jednocześnie wciąż ulegają one zmianie. Świętowanie jest działaniem zbiorowym, wymaga obecności innych osób, wspólnego uczestniczenia w tym, na co święto ukierunkowuje i w czym się ono wyraża. Świętowaniu towarzyszą wspólnie uznawane wartości, wspólnie wypowiedane słowa, wspólnie używane przedmioty, wspólnie wykonywane czynności, wspólne przeżycia (Dyczewski 2012: 3).

Oprócz tego socjolog zaznacza, że świętom muszą towarzyszyć utarte zachowania uzależniające działania jednostki od form obchodzenia określonego święta (Dyczewski 2012: 4), wyróżniając przy tym takie obligatoryjne elementy formalne święta, jak: wspólna okazja, wspólny cel i intencja, obecność rytuałów, konkretny czas i przestrzeń, odpowiedni strój, osoba organizatora, kolektywne przygotowanie i aktywne uczestnictwo, a także ofiara lub prezent (Dyczewski 2012: 9–12).

Rozróżniane są także pojęcia święta i uroczystości. Halina Mielicka utrzymuje bowiem, że wyraz *uroczystość* powinien określać wyjątkowe wydarzenie, które cechuje szczególna atmosfera i podniosłość, jednak podkreśla, że niekoniecznie musi mieć ono charakter religijny (jak np. urodziny, imieniny czy rocznice). Święto z kolei – zdaniem badaczki – łączy się z kulturowym dziedzictwem przeszłości, która to więc nie jest niezbędna w przypadku uroczystości (Mielicka 2006: 23).

2.2. Rodzaje świąt

Autorzy opracowań poświęconych świętom wyodrębniają różne kategorie współcześnie obchodzonych świąt. I tak, np. L. Dyczewski wymienia święta: periodyczne i nieperiodyczne (okolicznościowe), stałe i zmienne, lokalne i regionalne, państwowe i międzypaństwowe, laickie i religijne, publiczne i prywatne, święta przejścia związane z życiem prywatnym i święta małych grup rodzinnych (takie jak narodziny czy ślub), a także święta przejścia

¹⁸ Warto nadmienić, że Wiktoria N. Popowa w ten sam sposób rozróżnia zakres znaczeniowy wyrazów *праздник* i *празднество* (Попова 2017: 9).

odnoszące się do cyklu natury (takie jak np. święto wiosny i Nowy Rok) (Dyczewski 2012: 4). Natomiast socjolog kultury Kazimierz Żygulski wskazuje jedynie na święta periodyczne (np. rocznice) i nieperiodyczne, jednostkowe (np. inauguracja budowli czy fetowanie zwycięstwa wojennego) (Żygulski 1981: 44–46).

Z kolei Wiktoria W. Artiuszkińska proponuje podział świąt uwzględniający typ grupy społecznej, której dotyczy określone święto. Autorka wyodrębnia święta rodzinne (np. śluby, istotne daty z punktu widzenia rodziny) oraz święta etniczne i narodowe (np. związane z utworzeniem państwa czy lokacją miasta, a także tradycyjne ludowe święta). Ponadto badaczka dokonuje podziału na święta obchodzone powszechnie (jak np. Nowy Rok, który jest świadectwem wspólnoty wszystkich osób posługujących się określonym kalendarzem) oraz przez konkretne grupy (jak np. święta o charakterze etnicznym w państwie wielokulturowym) (Артюшкина 2018: 122).

2.3. Funkcje świąt

Istotnym aspektem świąt są także pełnione przez nie funkcje, zarówno te o zasięgu społecznym, jak i te związane z życiem poszczególnych jednostek. W poczet funkcji właściwych dla wszystkich kategorii świąt L. Dyczewski odnosi: nadawanie sensu życiu jednostki i społeczeństwa, określanie cykliczności ludzkiego życia, rozładowywanie konfliktów i napięć (zarówno wśród małych grup, jak i na poziomie ogólnospołecznym), zbliżanie ludzi, dostarczanie pomocy w przeżyciu trudnych chwil, stymulowanie twórczości (świętu towarzyszą wytwory związane w jakiś sposób z jego istotą), możliwość łączenia czasów (święta obchodzone w teraźniejszości odwołują się do zdarzeń osadzonych w przeszłości, lecz ich treść projektowana jest także na przyszłość; kształtują w ten sposób świadomość społeczno-kulturową i historyczną)¹⁹, wywoływanie intensywnego uczucia radości (świętom towarzyszą gry, zabawy, występy i inne formy aktywności)

¹⁹ O funkcji łączenia czasów pisze również Maria A. Słusarienko, akcentując twórczy charakter świąt:

Феномен праздника состоит в том, что он как одно из проявлений культуры является хранилищем культурных традиций и может представлять в единстве множество культурных эпох. Именно связью с традицией поддерживается стабильность праздника. Праздник одновременно служит источником и новых проявлений культуры (Слюсаренко 2000: 25).

Ponadto badacz podkreśla, że w treści świąt przejawiają się, a także są przez nie propagowane, wartości uznawane przez konkretne społeczeństwo (Слюсаренко 2000: 26).

czy oddziaływanie na emocje i przeżycia²⁰ (estetyczne, religijne, ogólnoludzkie, narodowe) (Dyczewski 2012: 4–9).

Jako cel świąt religijnych badacz wskazuje zaś uświadomienie ludziom znaczenia dóbr transcendentnych i wydarzeń o charakterze sakralnym. Ponadto pozwalają one umocnić więzi jednostki z własną grupą wyznaniową i zachęcają do aktywności motywowanej religijnie, a także integrują członków rodzin oraz lokalnych społeczności i sprzyjają poczuciu wspólnotowości, które może prowadzić do doświadczenia dobroci, otwartości i sprawiedliwości. Świąta religijne umożliwiają także przebywanie na łonie przyrody oraz świadomą kontemplację natury w sposób odmienny niż ma to miejsce w innych okolicznościach (Dyczewski 2012: 17).

Z kolei H. Mielicka wymienia listę funkcji świąt, która różni się w pewnym zakresie od obserwacji L. Dyczewskiego. Zdaniem badaczki do charakterystycznych funkcji świąt należą bowiem: ludyczno-rekreacyjna, integracyjna, stratyfikacyjna (polegająca na demonstrowaniu statusu), estetyczna i etyczna (związana z zasadami moralnymi uobecnionymi w istocie świąt) (Mielicka 2006: 145–169).

Natomiast W. N. Popowa sądzi, iż początkowo świąta pełniły głównie funkcję integracyjną, zaś ich fundamentalną formą było żywiołowe grupowe świętowanie (Попова 2017: 30). Na funkcję społecznej konsolidacji pełnioną przez święto zwraca uwagę również W. W. Artiuszina, która zauważa, że święto niweluje napięcia psychiczne oraz hierarchię panującą w określonej wspólnocie, tworząc tym samym atmosferę pojednania jej członków (Артюшкина 2018: 117). Jurij I. Bundin uznaje zaś uczestnictwo w obchodach święta za manifestację solidarności, przywiązania, wierności i gotowości do obrony ideałów grupy²¹ (Бундин 2017: 5).

2.4. Współczesne obchodzenie świąt

L. Dyczewski wskazuje, że współcześnie obchodzona jest mniejsza liczba świąt niż miało to miejsce w tradycyjnych społecznościach. Według autora na jej redukcję wpłynęły przyczyny o charakterze religijno-ascetycznym (np. pogląd protestantów o zbyt dużej liczbie świąt w Kościele rzymskokatolickim), ideologiczno-politycznym (m.in. dążenie przywódców rewolucji francuskiej i bolszewickiej do zniesienia świąt chrześcijańskich), ekonomicznym (rozwijający się ustrój kapitalistyczny sprzyjał redukowaniu dni świątecznych na rzecz dni

²⁰ Szerzej o „polu emocjonalnym” świąt zob. w artykule Ванченко 2008.

²¹ W tej kwestii zob. także pracę Новиков 2012: 125.

roboczych w celu maksymalizacji zysku) (Dyczewski 2012: 17–19). Ponadto obecnie obserwuje się tendencję do osłabiania świętowania lub wręcz jego zaniku, gdyż wielu ludzi traktuje dni świąteczne wyłącznie jako okazję do odpoczynku lub zabawy (Dyczewski 2012: 22; por. Слюсаренко 2000: 27). Również Gieorgij W. Nowikow wskazuje na trwającą transformację tradycyjnego świętowania, zauważając, że współcześnie największe znaczenie przypisywane jest świętom celebrowanym w kręgu rodzinnym i koleżeńskim (Новиков 2012: 127).

Obecnie w Polsce – oprócz takich świąt religijnych, jak Boże Narodzenie czy Wielkanoc – obchodzone są święta powiązane z aspektem religijnym, m.in. narodziny, chrzest, pierwsza komunia, ślub, śmierć czy pogrzeb, z których wszystkie mają charakter rodzinny (Dyczewski 2012: 20; szerzej zob. Dyczewski 2003). Poza tym upowszechniły się święta laickie o charakterze państwowo-narodowym, takie jak rocznica Konstytucji 3 Maja czy Narodowe Święto Niepodległości obchodzone 11 listopada (Dyczewski 2012: 20–22).

Z kolei w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich zdaniem Jeleny A. Kawieriny szczególnie ważną rolę odgrywały obchody Rocznic Rewolucji Październikowej (święto zmiany ustroju państwowego), a także inne święta państwowe, takie jak Dzień Armii Radzieckiej i Marynarki Wojennej, Święto Pracy czy rocznica urodzin W. I. Lenina. Do grona świąt integrujących obywateli Federacji Rosyjskiej badaczka zalicza zaś przede wszystkim Dzień Rosji (obchodzony 12 czerwca), którego celem jest utrwalanie nowego paradygmatu rozwoju państwa (Каверина 2009: 120). Odmienny pogląd wyraża W. W. Artiuszkina, która uważa, że spośród świąt fetowanych we współczesnej Rosji wyjątkowo istotny jest obchodzony 9 maja Dzień Zwycięstwa. Autorka twierdzi bowiem, że kształtuje on tożsamość obywatelską i konsoliduje społeczeństwo (Артюшкина 2018: 119).

2.5. Charakterystyka wybranych okoliczności, którym towarzyszy składanie życzeń

Dalej przedstawiono podstawowe informacje dotyczące świąt, z których okazji składane są życzenia rozpatrywane w niniejszej dysertacji. Należą do nich: urodziny, imieniny, Wielkanoc, Boże Narodzenie, Nowy Rok, Dzień Kobiet, Święto Pracy, Dzień Zwycięstwa i Rocznic Rewolucji Październikowej. Wniknięcie w istotę tych okoliczności może bowiem przyczynić się do lepszego zrozumienia przyczyn odwoływania się do określonych wartości w treści odnoszących się do nich powinszowań.

2.5.1. Urodziny

W pracy *Imieniny i urodziny w tradycji chrześcijańskiej Europy* ks. Bogusław Nadolski zauważa, że zwyczaj świętowania dnia naturalnych narodzin w życiu osób prywatnych ma w tradycji europejskiej długą historię – był on bowiem praktykowany już w starożytnej Grecji i Rzymie. Zarówno Grecy, jak i Rzymianie – w odróżnieniu od współczesnego zwyczaju – świętowali urodziny kilkukrotnie w ciągu roku, ponieważ wiązały się one z dniem narodzenia bóstwa, które czczono co miesiąc albo kilka razy w roku (Nadolski 2007: 13–17).

Żyjąc w Imperium Rzymskim, w początkowym okresie chrześcijaństwa także celebrowali dzień urodzin, jednak nadawali mu charakter zgodny z wiarą w Chrystusa, postrzegając życie jako dar od Boga. W odróżnieniu od Rzymian nie świętowali jednak urodzin zmarłych, upamiętniając zamiast tego rocznice ich śmierci (Nadolski 2007: 27–31). Z czasem jednak dniu urodzin zaczęto przeciwstawiać dzień śmierci, rozumiany jako narodzenie do życia w niebie (Nadolski 2007: 43–45). Dalszy rozwój znaczeniowy *dies natalis* sprawił, że wyrażenie to zaczęło odnosić się do daty przyjęcia sakramentu chrztu (Nadolski 2007: 53).

Mimo że współcześnie w krajach pozostających pod wpływem wyznania rzymskokatolickiego dominuje świętowanie imienin (w przeciwieństwie do krajów protestanckich, w których świętuje się wyłącznie urodziny – zob. Nadolski 2007: 203), w Polsce urodziny celebrowane są stosunkowo powszechnie. Wątpliwości budzi zatem stwierdzenie M. Marcjanik, że świętowanie urodzin nie ma charakteru uniwersalnego i dotyczy wyłącznie „osób niedorosłych i bardzo młodych” (Marcjanik 2000: 71). Zwyczaj ten staje się bowiem coraz popularniejszy również wśród osób starszych. Do polskich zwyczajów urodzinowych należy zaliczyć składanie życzeń osobiście oraz za pośrednictwem pocztówek, śpiewanie tradycyjnych piosenek „Sto lat” i „Niech mu gwiazdka pomyślności nigdy nie zgaśnie”, wręczanie prezentów, a także serwowanie tortu z zapalonymi świeczkami, których liczba powinna być równa wiekowi solenizanta. Przyjęcia urodzinowe są organizowane w różnych lokalizacjach, np. w domu, restauracji czy pubie. Serwowane są wówczas m.in. ciasta, kawa oraz alkohol²².

Również w Rosji świętowanie urodzin ma współcześnie charakter uniwersalny. Jednakże jeszcze w latach 70. XX w. celebracja urodzin przez wszystkich członków rodziny była przede wszystkim miejskim zwyczajem. Pierwotnie, począwszy od XVII w., świętowano

²² Informacje te pochodzą ze strony internetowej <http://www.stolat.eu/urodziny-party/tradycje-urodzinowe> (dostęp: 11.07.2019).

wyłącznie dni urodzin carów, a następnie innych członków rodziny carskiej. Upamiętnianie okoliczności narodzin przez szlachtę i bogatych kupców zaczęło upowszechniać się dopiero w XIX w., w czasach carskich świętowano bowiem głównie imieniny. Współcześnie fetowanie rocznicy urodzin odbywa się z reguły w domu: wyprawiane są przyjęcia, którym towarzyszy poczęstunek (obiady, kolacje) oraz – podobnie jak ma to miejsce w Polsce – tort ze świeczkami. Solenizant otrzymuje wówczas prezenty (najczęściej są to kwiaty lub własnoręcznie przygotowane podarunki), a biesiadom często towarzyszy śpiew. Szczególnie uroczyste upamiętniane są jubileusze, takie jak np. pięćdziesięciolecie czy osiągnięcie wieku emerytalnego²³.

2.5.2. Imieniny

Jakkolwiek świętowanie imienin ma rodowód chrześcijański, należy zwrócić uwagę na fakt, że w historii licznych kultur do kwestii nadawania imion podchodzono nadzwyczaj uroczysto jeszcze przed nastaniem chrześcijaństwa (Nadolski 2007: 145). Na Bliskim Wschodzie nadawanie imion wiązało dzieci z ich przodkami, sądzono bowiem, że dziecko wytworzy w sobie jakąś cechę charakterystyczną dla swoich protoplastów. Grecy natomiast nadawali dzieciom imiona na cześć bóstw, oddając je tym samym pod opiekę konkretnym bogom (Nadolski 2007: 156).

Imiona ani ich pochodzenie nie odgrywały szczególnej roli we wczesnym chrześcijaństwie. Dopiero w IV w., wraz ze wzrostem znaczenia sakramentu chrztu, zaczęto nadawać dzieciom imiona świętych. Uważano bowiem, że w początkowych stadiach życia święty wpływa na człowieka poprzez sam fakt noszenia przez niego jego imienia, natomiast na dalszych etapach imię świętego miało stanowić dla jednostki inspirację do wzorowania się na nim w jej chrześcijańskim życiu. Jednocześnie święty miał wstawiać się u Boga za człowiekiem noszącym jego imię (Nadolski 2007: 158–159).

Współcześnie zwyczaj obchodzenia imienin – charakterystyczny dla krajów katolickich – jest w Polsce nadal powszechny, aczkolwiek nie jest już tak popularny jak niegdyś, gdyż stopniowo wypiera go praktyka celebrowania urodzin. Widoczne jest zatracanie religijnego charakteru tego święta, tradycyjnie znajdującego wyraz w upamiętnianiu świętego patrona, na rzecz pozbawionego akcentów sakralnych towarzyskiego spotkania w gronie rodziny i znajomych. W dniu imienin – podobnie jak ma to

²³ Przytoczone wyżej informacje zaczerpnięto ze strony internetowej <http://didacts.ru/termin/den-rozhdenija.html> (dostęp: 11.07.2019).

miejsce podczas świętowania urodzin – solenizantowi przekazuje się życzenia oraz wręcza podarunki²⁴.

2.5.3. Wielkanoc

Wielkanoc, nazywana także Świętami Wielkanocnymi i Świętami Zmartwychwstania Pańskiego, jest periodycznym świętem religijnym (Dyczewski 2012: 4) będącym najistotniejszym wydarzeniem w rocznym cyklu liturgicznym Kościoła rzymskokatolickiego, które stanowi wyraz radości chrześcijan ze zmartwychwstania Jezusa Chrystusa (Czarnecka 1997: 7; Śliwański 2003: 65). Jest ono obchodzone w okresie między 22 marca i 25 kwietnia w niedzielę po pierwszej pełni księżyca następującej po równonocy wiosennej (Czarnecka 1997: 14; Szymanderska 2008: 8).

Obchody Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa w Kościele rzymskokatolickim poprzedza czas przygotowań. Po okresie karnawału wraz z nadejściem Środy Popielcowej następuje czterdziestodniowy Wielki Post, którego celem jest refleksja nad dziejami opisanymi w Ewangeliach, realizacja postanowień w celu pokonania własnych wad, pomoc bliźnim oraz rozwój duchowy. Wielki Post zamykają obchody liturgii Wielkiego Tygodnia, których początek przypada w ostatnią niedzielę przed Świętami Wielkanocnymi, zwaną też Niedzielą Palmową. Natomiast trzy ostatnie dni Wielkiego Tygodnia (Wielki Czwartek, Wielki Piątek, Wielka Sobota) noszą nazwę Triduum Paschalnego, po którym następuje Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego otwierająca okres wielkanocny (Czarnecka 1997: 8–9).

Według A. Zadrożyńskiej dawniej polskie obchody Wielkanocy wpisywały się w złożony cykl ludowych świętowań, który rozpoczynał się wraz z nadejściem wiosny. Sama Wielkanoc stanowiła zaś punkt kulminacyjny świąt wiosennych, gdy zaklinano odrodzenie i nowy początek (Zadrożyńska 2002: 106). Wcześniej jednak, na początku wiosny, zwyczaj nakazywał, by w celu pożegnania zimy utopić, spalić albo wynieść poza granice wsi słomianą kukłę nazywaną Marzanną, Marzanką, Śmiercichą lub Śmiercią. Badaczka stwierdza, że praktyka ta miała charakter ofiarny i jej celem było przebląganie istot z innego świata, by nie powracała już zima (Zadrożyńska 1985: 92–95; por. Smosarski 1996: 39).

Tradycyjny stół wielkanocny²⁵ obfitował w różnego rodzaju potrawy, które zwykle występowały na nim w nadmiarze, m.in. mięsa, kiełbasy, ciasta, jajka-pisanki i baranek

²⁴ Zob.: <https://poradnikowy.net/dlaczego-obchodzimy-imieniny> (dostęp: 11.07.2019).

z masła z chorągiewką²⁶. Jaja – symbol życia (Zadrożyńska 2002: 83), również nadprzyrodzonego (Śliwański 2003: 51–52), oraz płodności i zmartwychwstania (Smosarski 1996: 68–69) – malowane były w różnorodne wzory (dawniej wyłącznie przez kobiety) w Wielkim Tygodniu, a następnie obdarowywano nimi dzieci i bliskich dorosłych, a także zmarłych podczas wizyt na cmentarzach²⁷ (Zadrożyńska 1985: 102–105). Uczta rozpoczynała się w niedzielę po powrocie z kościoła, kiedy to pan domu częstował wszystkich zebranych częściami jajka oraz przekazywano sobie wzajemnie życzenia (Zadrożyńska 1985: 108). Również współcześnie pierwszy dzień świąt wierni z reguły spędzają w gronie rodzinnym, a poświęcone pokarmy spożywane są podczas uroczystego śniadania, kiedy domownicy dzielą się jajkiem, składają sobie życzenia oraz słuchają pieśni wielkanocnych (Śliwański 2003: 61–62, 66; Smosarski 1996: 68).

Dawniej drugiego dnia świąt, w Wielkanocny Poniedziałek, powszechnie praktykowane były zwyczaje odwołujące się do oczyszczającej symboliki wiosennej wody. Na wsiach, dworach szlacheckich i w pałacach magnatów miał miejsce dyngus (nazywany także śmigusem i śmigusem-dyngusem), tj. zwyczaj oblewania wodą niegościnnych gospodarzy oraz tych (najczęściej niezamężnych kobiet), którzy nie złożyli okupu w postaci jajka (Smosarski 1996: 65–66; Zadrożyńska 1985: 108–110; Gloger 2002: 67–70). Obecnie drugiego dnia świąt z reguły odwiedza się znajomych i krewnych, jednak tradycja śmigusa-dyngusa jest także w dalszym ciągu (choć znacznie mniej powszechnie niż dawniej) kultywowana (Śliwański 2003: 59, 66).

2.5.4. Boże Narodzenie

Boże Narodzenie to święto religijne o charakterze periodycznym (Dyczewski 2012: 4). Nazywane także Godami, Godnimi Świątami lub Gwiazdką, jest najuroczyściej obchodzonym świętem w roku obrzędowym, upamiętniającym narodziny Jezusa Chrystusa (Śliwański 2002: 23; por. Borejszo 1996: 23).

Data narodzin Chrystusa nie jest znana. Św. Łukasz podaje, że miały one miejsce podczas spisu ludności przeprowadzonego za panowania Cezara Augusta, gdy wielkorządcą

²⁵ Więcej o polskich regionalnych zwyczajach wielkanocnych oraz o lokalnych osobliwościach kulinarnych zob. w pracach Przybylak 2005, Szymanderska 2008.

²⁶ Symbolika baranka i chorągiewki wielkanocnej została szerzej omówiona w pracy Śliwański 2003: 19, 25.

²⁷ Obyczaj ten Józef Smosarski wiąże z symboliką jajka jako początku życia i zmartwychwstania. Praktyka składania pisanek na cmentarzach była szczególnie popularna na prawosławnych nekropoliach (Smosarski 1996: 70). L. Dyczewski stwierdza, że dzielenie się jajkiem jest wyrazem wiary, że życie może się odradzać, chrześcijanie demonstrują w ten sposób przekonanie, że Chrystus zmartwychwstał, a oni dostąpią zmartwychwstania wraz z nim (Dyczewski 2003: 104).

Syrii był Publiusz Sulpicjusz Kwiryniusz, zaś św. Mateusz ogranicza się do stwierdzenia, iż Jezus narodził się, gdy panował król Herod. Jak zauważa Robert Féry, informacje te są jednak sprzeczne, ponieważ w czasie, gdy wielkorządcą został Kwiryniusz (6 r. n.e.), Herod już nie żył (Féry 2011: 25–26).

Najstarszą znaną notatkę dotyczącą wyodrębniania w kalendarzu liturgicznym dnia Bożego Narodzenia przez chrześcijan zawiera *Chronograf* z roku 354, którego autorstwo jest tradycyjnie przypisywane Furiusowi Dionizjusowi Filokalusowi. Jednakże nie wiadomo, czy już wcześniej nie świętowano w Kościele pamiątki narodzin Chrystusa. Okoliczność ta była obchodzona 25 grudnia, w okresie przesilenia zimowego, która to data symbolicznie upamiętniała ustąpienie nocy przed światłem, zwyciężającym Słońcem. Święto szybko zyskało popularność w świecie chrześcijańskim: początkowo okres świętowania ograniczał się jedynie do dnia 25 grudnia, jednak już pod koniec IV w. rozszerzono go o dzień św. Szczepana Pierwszego Męczennika (26 grudnia), święto Jana Apostoła i Ewangelisty (27 grudnia) i uroczystość Młodzianków Męczenników (28 grudnia). Natomiast w VII w. świętowanie rozłożono na następujące osiem dni (Oktawa Bożego Narodzenia) (Borejszo 1996: 11–13).

Współcześnie zaś, zgodnie z ustaleniami II Soboru Watykańskiego, okres Bożego Narodzenia obejmuje czas od nieszporów 24 grudnia do święta Chrztu Pańskiego (13 stycznia). Natomiast okres prowadzący do obchodów Bożego Narodzenia (adwent, od łac. *adventus* ‘przyjście’) trwa cztery tygodnie, a dzień 24 grudnia nazywany jest Wigilią (od łac. *vigilia* ‘czuwanie, straż nocna’) (Borejszo 1996: 13).

Polskie tradycje wigilijne łączą w sobie agrarne elementy pogańskie oraz zwyczaje, które przyniosło ze sobą chrześcijaństwo. Do polskich zwyczajów wigilijnych Józef Smosarski zalicza m.in. chęć zachowania tego dnia dobrego nastroju – dawniej wierzono bowiem, że miał on wpłynąć na pozytywne samopoczucie w całym nowym roku. Leżenie w łóżku w ciągu dnia miało zaś spowodować na człowieka chorobę. Przed południem urządzano polowania oraz połowy, aby wyjednać sobie obfite jadlo do czasu kolejnej Wigilii. Okazywano sobie również wzajemną życzliwość i unikano kłótni (Smosarski 1996: 14).

Ważnym elementem Wigilii świąt Bożego Narodzenia jest ponadto ubieranie choinki, tj. młodego drzewka iglastego. Ten zwyczaj o pogańskim rodowodzie pochodzi najprawdopodobniej z Alzacji, gdzie znany był już w XV w., zaś do Polski przyszedł na przełomie XVIII i XIX w. Chrześcijańska interpretacja choinki wiąże ją z drzewem życia, wieszane na niej ozdoby mają symbolizować owoce z rajskego ogrodu, zaś łańcuchy – kuszącego węża. Gwiazda umieszczona na czubku drzewka ma natomiast przypominać

gwiazdę betlejemską, a zapalone świece – wieczną miłość Boga²⁸ (Borejszo 1996: 26–27; Smosarski 1996: 15).

Kulminacyjnym punktem Wigilii jest postna wieczerza spożywana w rodzinnym gronie, która zaczyna się po pojawieniu się na niebie pierwszej gwiazdy symbolizującej gwiazdę betlejemską. Kolację rozpoczyna się od łamania się opłatkiem, a następnie uczestnicy wieczerzy składają sobie życzenia i rozpoczynają posiłek. Tradycyjnie powinien on składać się z dwunastu dań symbolizujących dwunastu apostołów oraz liczbę dwunastu miesięcy w roku, jednak wierni coraz rzadziej stosują się do tego zwyczaju. Z reguły spożywa się barszcz czerwony lub zupę grzybową, smażonego karpia, pierogi z kapustą i grzybami, śledzie, kluski z makiem, ciasta, orzechy i kompot z suszonych owoców. Jest to czas zadumy i wspomniania zmarłych²⁹ (Smosarski 1996: 16–18).

Po wieczerzy następuje wręczanie prezentów, które według tradycji ma przynosić św. Mikołaj, tj. czczony jako święty przez Kościół zachodni i wschodni biskup Miry żyjący na przełomie III i IV w., który był znanym, aczkolwiek subtelnym filantropem. Współcześnie jednak postać ta zlaicyzowała się i jej religijny charakter nie jest akcentowany (Smosarski 1996: 20; por. Borejszo 1996: 35–36).

O północy w kościołach odbywa się uroczysta msza nazywana Pasterką, w której masowo uczestniczą wierni. Jest ona wspomnieniem hołdu, który pasterze złożyli nowo narodzonemu Jezusowi. Podczas mszy śpiewane są kolędy z udziałem solistów, zespołów i chórów kościelnych (Smosarski 1996: 20; Śliwański 2003: 49).

Dni świąteczne następujące po Wigilii nie są celebrowane równie uroczysto. Polacy wówczas odpoczywają, spędzają czas z rodziną, składają sobie nawzajem życzenia lub kolędują (Borejszo 1996: 40). Natomiast przed świętami powszechnie wysyła się do rodziny i znajomych pocztówki z życzeniami świątecznymi i noworocznymi (Borejszo 1996: 25).

2.5.5. Nowy Rok

Święto Nowego Roku jest periodycznym świętem przejścia związanym z cyklem natury (Dyczewski 2012: 4). Według kalendarza gregoriańskiego przypada ono 1 stycznia,

²⁸ Inna wersja głosi zaś, że ozdoby choinkowe reprezentują obfitość darów Chrystusa (Śliwański 2003: 24).

²⁹ Wigilii często towarzyszy także śpiewanie kolęd, tj. pieśni o narodzeniu Chrystusa. Praktyka ta ma rodowód średniowieczny, kiedy to kolędy zostały upowszechnione w Polsce przez franciszkanów, którzy wprowadzili także tradycję budowania szopki bożonarodzeniowych przedstawiających żłóbek i stajenkę betlejemską, w której miał narodzić się Zbawiciel (Gloger 2002: 15–16).

a w kalendarzu juliańskim występuje pod datą 14 stycznia (tzw. *Старый Новый Год*). Jego początki sięgają starożytnego Rzymu, którego mieszkańcy czcili w ten dzień Janusa, boga bram, drzwi i początków³⁰.

A. Zadrożyńska zauważa, że przypadająca 1 stycznia uroczystość Nowego Roku jest świętem obcym w tradycyjnym polskim kalendarzu, na co wskazuje niewielka liczba wzmianek o celebrowaniu początku roku przez mieszkańców wsi w XIX-wiecznych źródłach. Badaczka upatruje przyczyn takiego stanu rzeczy w fakcie, że świętowanie Nowego Roku nie miało uzasadnienia w tradycyjnym agrarnym roku obrzędowym (Zadrożyńska 2002: 74).

W Kościele rzymskokatolickim dnia 1 stycznia obchodzona jest oktawa Bożego Narodzenia, kiedy czczony jest Boskie Macierzyństwo Najświętszej Maryi Panny (Śliwański 2003: 47). Pierwszy dzień roku poprzedzony jest wigilią Nowego Roku, tj. sylwestrem – tego dnia w liturgii wspomina się św. Sylwestra papieża (Śliwański 2003: 57).

Dnia 31 grudnia w kościołach odprawiane są nabożeństwa poświęcone zakończeniu roku, wieczorem zaś rozpoczynają się zabawy, podczas których – po wybiciu północy – ludzie gromko wiwatują, składają sobie życzenia, piją szampana, oglądają pokazy sztucznych ogni oraz strzelają z petard. Na obszarach wiejskich żywy jest jeszcze zwyczaj urządzania psikusów sąsiadom, które polegają m.in. na smarowaniu smołą lub malowaniu farbą bram, furtek i klamek, wciąganiu części wozów na dachy czy wystawianiu furtek i bram³¹ (Śliwański 2003: 57).

Na Rusi świętowanie Nowego Roku³² zbiegało się w czasie z łączonym z przesileniem zimowym ludowym słowiańskim świętem o nazwie *Святку* i dzieliło się na dwa okresy – tzw. święte wieczory (ros. *святые вечера*) i straszne wieczory (ros. *страшные вечера*). Wieczory od 25 grudnia do 1 stycznia określane były jako święte, zaś w okresie od 1 stycznia do 6 stycznia następowały wieczory straszne (Лазарева 2010: 33). Wierzo bowiem, że w pierwszych dniach nowego roku siły zła są wyjątkowo niszczące i najdotkliwiej szkodzą ludziom. Aby się przed nimi uchronić, nad drzwiami i oknami wieszano krzyże. Nowy Rok świętowano uroczyście, składano życzenia oraz – od XVIII w. – wręczano prezenty. Przed kolacją noworoczną na stół sypano ziarna żyta, pszenicy i owsa, a następnie nakrywano stół czystym obrusem. Na wieczerze

³⁰ Zob. <https://www.imperiumromanum.edu.pl/religia/swieta-rzymskie/nowy-rok-u-antycznych-rzymian/> (dostęp: 11.07.2019).

³¹ Podobną ludową tradycję odnotował na przełomie XIX i XX w. Zygmunt Gloger: etnograf w poczet sylwestrowych psot włączał m.in. zamazywanie szyb gliną oraz dokonywanie drobnych kradzieży (Gloger 2002: 28). Tradycyjnie wiercono, że symboliczne kradzieże miały przynosić złodziejom szczęście w nowym roku (Borejszo 1996: 43).

³² Kalendarz europejski został wprowadzony w Rosji dopiero w 1699 roku przez Piotra I (Лазарева 2010: 35).

przygotowywano różnorodne ciasta, bliny oraz kaszę, gdyż uważano, że obfity posiłek zapewni dostatek w nowym roku. Przed Nowym Rokiem ludzie starali się spłacić wszystkie długi i przebaczyć bliźnim krzywdy. Zwracano także uwagę na to, jak spędzany był pierwszy dzień nowego roku, gdyż utarło się przekonanie, że mogło to wpłynąć na cały nadchodzący rok³³.

W Związku Radzieckim Nowy Rok (1 stycznia) był oficjalnie świętowany jako dzień wolny od pracy od 1918 roku. Podstawę prawną tej praktyki stanowił dokument pt. *Правила об еженедельном отдыхе и о праздничных днях* (pol. „Zasady dotyczące cotygodniowego wypoczynku i dni świątecznych”) (Попова 2017: 41). W przedrewolucyjnej Rosji 1 stycznia obchodzono Boże Narodzenie, które zostało następnie zniesione przez władze komunistyczne. Aby zrekompensować brak świąt w tym okresie, Nowy Rok celebrowano w sposób zbliżony do obchodów Bożego Narodzenia, jednak święto to zostało całkowicie pozbawione elementów religijnych. Należy nadmienić, iż wcześniej także świętowano Nowy Rok jako część celebracji świąt Bożego Narodzenia, lecz w skali całego kraju nie było to popularne święto, gdyż obchodzono je wyłącznie w kręgach zamożnych rodzin (Попова 2017: 44). W latach 30. XX w. Nowy Rok zyskał charakter święta rodzinnego. Ponadto do noworocznego kanonu włączono wiele elementów związanych uprzednio z Bożym Narodzeniem, np. tradycyjną choinkę bożonarodzeniową (ros. *рождественская ёлка*) przemianowano na noworoczną (ros. *новогодняя ёлка*). Wcześniej, od połowy lat 20. XX w., choinka była zakazana i zwalczano ją jako symbol chrześcijańskiej carskiej Rosji, lecz w latach 30. wróciła do łask i dekorowanie nią domów było wręcz zalecane (Попова 2017: 44). W. N. Popowa zauważa, że Nowy Rok był świętem, które w kontekście wizerunkowym było bardzo pożądane przez radziecką władzę, gdyż naturalnie łączyło się w nim pożegnanie minionego roku z radosną nadzieją na przyszłość. Tradycja świętowania Nowego Roku ustabilizowała się na początku lat 60. XX w. i jest kontynuowana także obecnie (Попова 2017: 45–46).

Współcześnie Rosjanie spędzają Nowy Rok w gronie rodzinnym lub w towarzystwie znajomych, wspominając wydarzenia, które miały miejsce w dobiegającym końca roku. Świętowaniu towarzyszy alkohol i jedzenie, które zazwyczaj przygotowywane jest w nadmiarze. Okna domów dekorowane są ręcznie wykonanymi wzorami przypominającymi płatki śniegu – zwyczaj ten jest popularny zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych³⁴.

³³ Powyższe informacje zaczerpnięto ze strony internetowej <https://mylitta.ru/1216-new-year.html> (dostęp: 12.07.2019).

³⁴ Zob. <https://www.pravda.ru/news/society/1322364-lauren/> (dostęp: 12.07.2019).

Świętowanie zaczyna się zwykle dwie godziny przed północą, zaś pięć minut przed jej wybiciem Rosjanie wysłuchują prezydenckiego orędzia noworocznego oraz oglądają popularne filmy. Ponadto w radiu i telewizji transmitowane jest bicie kremlowskich kurantów, po którym odśpiewywany jest hymn państwowy. Po wybiciu północy biesiadnicy piją szampana, uczują i oglądają koncerty w telewizji, niektórzy zaś puszczają fajerwerki i odwiedzają swoich przyjaciół oraz sąsiadów. Tradycyjnie wierzy się również, że w noworoczną noc Dziadek Mróz (ros. *Дед Мороз*) przynosi prezenty wraz ze swą wnuczką Śnieżynką (ros. *Снегурочка*)³⁵. Ponadto popularnością cieszy się celebrowanie daty 14 stycznia (tzw. *Старый Новый Год*) będącej wynikiem różnic występujących w kalendarzu juliańskim i gregoriańskim³⁶.

2.5.6. Dzień Kobiet

Międzynarodowy Dzień Kobiet (ros. *Международный женский день*) jest periodycznym świętem państwowym (Dyczewski 2012: 4), które było obchodzone m.in. w Związku Radzieckim, a obecnie w Federacji Rosyjskiej.

Święto 8 Marca ma rodowód polityczny i wiąże się z walką o prawa kobiet. Jego historia sięga dnia 8 marca 1857 roku, kiedy to w Nowym Jorku odbył się strajk pracownic fabryki tekstylnej, które domagały się dziesięciogodzinnego dnia roboczego, jasnych i suchych pomieszczeń oraz równych płac. Manifestacja została stłumiona przez policję, która użyła siły wobec protestujących kobiet. W 1903 roku powstała Narodowa Liga Kobięcych Związków Zawodowych, której członkinie organizowały strajki, żądając m.in. skrócenia dnia roboczego, wyższych płac oraz prawa głosu. W Stanach Zjednoczonych po raz pierwszy świętowano Dzień Kobiet 28 lutego 1909 roku z inicjatywy Socjalistycznej Partii Ameryki, która postulowała obchodzenie tego święta każdego roku w ostatnią niedzielę lutego. W 1910 roku na Międzynarodowym Zjeździe Kobiet Socjalistek w Kopenhadze Klara Zetkin zaproponowała świętowanie dnia kobiet pracujących 8 marca na znak upamiętnienia demonstracji z 1857 roku. W kolejnych latach w różnych krajach święto celebrowane było w marcu, jednak nie wypracowano wówczas jeszcze jednej daty: w 1911 roku w Austrii, Danii, Niemczech i Szwajcarii świętowano 19 marca, w 1912 roku w tych samych krajach zaś – 12 marca. W Rosji Dzień Kobiet obchodzono od 1913 roku, lecz początkowo spotykał się on z niezrozumieniem, gdyż władze utrudniały organizowanie odczytów i wydawanie

³⁵ Zob. https://ru.wikipedia.org/wiki/Канун_Нового_года (dostęp: 12.07.2019).

³⁶ Zob. <https://www.pravda.ru/news/society/1322364-lauren> (dostęp: 12.07.2019).

czasopism poruszających problematykę praw kobiet. Kobiety uzyskały prawo wyborcze w 1917 roku, gdy zostało ono zagwarantowane przez Rząd Tymczasowy po abdykacji cara Mikołaja II. Już w pierwszych latach władzy Sowietów Dzień Kobiet, określany wówczas mianem Dnia Pracownicy (ros. *День работницы*), akcentującym jego pracowniczy i społeczny charakter, ogłoszono świętem państwowym. Wytworzył się nawet uroczysty świąteczny rytuał, który polegał na wygłaszaniu oficjalnych przemówień dotyczących realizacji polityki państwa odnośnie do kobiet. Stopniowo jednak Dzień Kobiet w Związku Radzieckim stracił swój polityczny charakter. Już pod koniec lat 30. XX w. władza zaczęła zwracać coraz baczniejszą uwagę na liczbę urodzeń. Początkowo wprowadzono opłaty za dokonywanie aborcji (wcześniej były one bezpłatne), a następnie je zdelegalizowano. Za pośrednictwem mediów zaczęto propagować kult rodziny, zaś samo święto przeistoczyło się w uroczystość ku czci żon i matek, zmieniając nazwę na Dzień Kobiet. W 1965 roku zmianie uległ status święta: Prezydium Rady Najwyższej ZSRR podjęło decyzję o ustanowieniu 8 marca dniem wolnym od pracy. W 1975 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych w ramach Międzynarodowego Roku Kobiet nadała Dniu Kobiet status międzynarodowego święta. Wcześniej było ono obchodzone jedynie w krajach socjalistycznych, jednak po rekomendacji ONZ liczba krajów, w których było ono celebrowane, zaczęła rosnąć. Po rozpadzie Związku Radzieckiego 8 marca utrzymał status dnia świątecznego w Federacji Rosyjskiej³⁷.

W Polsce 8 Marca największą popularnością cieszył się w okresie PRL. W celu umocnienia socjalistycznego ducha wśród obywateli na okoliczność Dnia Kobiet prezentowano wówczas sylwetki kobiet zasłużonych dla różnych dziedzin gospodarki. Tego dnia kobiety otrzymywały w zakładach pracy m.in. goździki, ręczniki, mydło, ścierki, kawę czy rajstopy³⁸. Szczególnie uroczystości Dzień Kobiet był obchodzony w epoce gierkowskiej w następstwie strajku włóknienic w Łodzi – huczne obchody święta stanowiły bowiem próbę złagodzenia niezadowolenia społecznego (Kopciewicz 2012: 61–62).

Współcześnie świętowaniu Dnia Kobiet w Rosji nie towarzyszą hasła walki o równość kobiet, a okoliczność ta jest uznawana przede wszystkim za powód do celebracji

³⁷ Powyższe informacje pochodzą ze strony internetowej <http://istorya.ru/articles/8marta.php> (dostęp: 17.07.2019); por. także <https://www.un.org/ru/events/womensday/history.shtml> (dostęp: 17.07.2019).

³⁸ Zob. <https://kobieta.wp.pl/dzien-kobiet-czyli-rajstopy-goździki-i-cala-reszta-5983077176906881a> (dostęp: 17.07.2019).

nadejścia wiosny, kobiecego piękna i delikatności. Poświęca się wówczas kobietom uwagę (niezależnie od statusu i wieku), powszechnie wręczane są im kwiaty i inne prezenty³⁹.

2.5.7. Święto Pracy

Święto 1 Maja jest periodycznym publicznym świętem laickim, zarówno o zasięgu państwowym, jak i międzynarodowym, gdyż jego obchody zyskują odmienny charakter w różnych krajach (Dyczewski 2012: 4). Jest ono również nazywane Świętem Pracy (ros. *День труда*), Międzynarodowym Dniem Solidarności Ludzi Pracy (ros. *День международной солидарности трудящихся*), a także – we współczesnej Rosji – Świętem (Dniem) Wiosny i Pracy (ros. *День Весны и Труд*) lub Świętem (Dniem) Wiosny (ros. *День весны*). W Związku Radzieckim na określenie tej okoliczności używano również złożenia *Первомай*, utworzonego od daty jej obchodzenia, tj. dnia 1 maja (ros. *1 мая*)⁴⁰.

Początki świętowania 1 Maja wiążą się z wydarzeniami, które miały miejsce w Chicago w latach 80. XIX w. Dnia 1 maja 1886 roku w mieście rozpoczęły się demonstracje robotników żądających wprowadzenia ośmiogodzinnego dnia pracy. Protesty spotkały się z siłową odpowiedzią policji, która skutkowałą ofiarami – także śmiertelnymi – zarówno po stronie robotników, jak i funkcjonariuszy policji. Wielu uczestników manifestacji aresztowano, kilku zostało zaś skazanych na karę śmierci. W 1889 roku paryski kongres II Międzynarodówki podjął decyzję o urządzaniu robotniczych demonstracji 1 maja każdego roku w celu okazania solidarności z robotnikami z Chicago. Dnia 1 maja 1890 roku święto to było obchodzone po raz pierwszy w Belgii, Niemczech, Danii, Hiszpanii, Włoszech, Stanach Zjednoczonych, Norwegii, Francji, Austro-Węgrzech i Szwecji; natomiast w Wielkiej Brytanii jego obchody odbyły się po raz pierwszy 4 maja 1890 roku. Tak jak miało to miejsce wcześniej podczas demonstracji w Chicago, protestujący żądali wówczas ośmiogodzinnego roboczego dnia. W 1891 roku decyzją brukselskiego kongresu II Międzynarodówki sekcje Międzynarodówki w każdym kraju uzyskały prawo samodzielnego ustalania daty i formy świętowania 1 Maja, w związku z czym w Wielkiej Brytanii i kilku innych krajach postanowiono, że demonstracje będą odbywały się w pierwszą niedzielę maja. Dnia 1 maja 1891 roku grupa socjaldemokratów pod przewodnictwem Michaiła Brusniewa zorganizowała pierwszą robotniczą manifestację w Petersburgu. Fetowanie 1 Maja miało

³⁹ Zob. <https://www.calend.ru/holidays/0/0/18/> (dostęp: 17.07.2019); por. także pracę Żygulski 1981: 255; Попова 2017: 53–54.

⁴⁰ Zob. <https://ria.ru/20190501/1553150197.html> (dostęp: 16.07.2019).

wówczas charakter konspiracyjny i przybierało formę tzw. majówki (ros. *маёвка*). Wyraz ten był stosowany na określenie nielegalnego spotkania robotników, zwykle odbywającego się poza miastem (nazwa pochodzi od popularnych ludowych majówek, podczas których w ciągu pierwszych dni maja świętowano nadejście wiosny). W Rosji rewolucyjnej Święto Pracy po raz pierwszy obchodzono bez przeszkód 1 maja 1917 roku. W roku 1918 dzień 1 maja oficjalnie ogłoszono dniem wolnym od pracy i zyskał on wówczas nazwę Dnia Międzynarodówki (ros. *День Интернационала*). Już w 1918 roku ukonstytuował się także nowy zestaw symboli: sierp i młot (symbol państwowy), czerwona gwiazda (znak Armii Czerwonej) oraz czerwony sztandar (flaga państwowa). Z kolei od 1928 roku, na mocy decyzji Centralnego Komitetu Wykonawczego, Dzień Międzynarodówki świętowany był 1 i 2 maja. Stopniowo fetowaniu tego święta zaczęły towarzyszyć także parady wojskowe, jednak nie odbywały się one w czasie Wielkiej Wojny Ojczyźnianej (1941–1945). Począwszy od 1 maja 1956 roku, corocznie transmitowano reportaże telewizyjne ukazujące parady wojskowe i demonstracje robotnicze na Placu Czerwonym w Moskwie. Dni 1 i 2 maja zostały oficjalnie nazwane Dniami Międzynarodowej Solidarności Ludzi Pracy (ros. *Дни международной солидарности трудящихся*), natomiast w 1992 roku, po upadku Związku Radzieckiego, nazwa święta została zmieniona na Święto Wiosny i Pracy (ros. *Праздник весны и труда*). Z kolei w 2001 roku do Kodeksu Pracy Federacji Rosyjskiej wprowadzono zapis stanowiący, iż 2 maja jest dniem roboczym. Tym sposobem dniem świątecznym stał się wyłącznie 1 maja⁴¹.

Jak zauważa Kazimierz Żygulski, obchody święta 1 Maja w Związku Radzieckim (uwaga ta dotyczy też Święta Rewolucji Październikowej) charakteryzowały dwie fazy: pierwszego dnia upamiętniano wartości, na które ukierunkowywało samo święto, organizowano publiczne uroczystości z pochodami, demonstracjami i paradami wojskowymi; drugiego dnia odbywały się zaś zabawy, konkursy, wydarzenia sportowe i kulturalne (Żygulski 1981: 253–254; por. opracowanie Попова 2017: 41). Współcześnie w dzień Święta Wiosny i Pracy w Rosji urządzone są masowe demonstracje na rzecz sprawiedliwości pracowniczej, jak również odbywają się zabawy i koncerty. Święto to w dużej mierze utraciło swój polityczny charakter i jest traktowane jako uroczystość na cześć odrodzenia się przyrody i nadejścia wiosny, a także jako dzień łączący wszystkich mieszkańców Federacji Rosyjskiej we wspólnym świętowaniu⁴².

⁴¹ Informacje te zaczerpnięto ze strony internetowej <https://ria.ru/20190501/1553150197.html> (dostęp: 16.07.2019); por. także pracę Попова 2017: 38–39.

⁴² W tej kwestii zob. stronę internetową <https://www.calend.ru/holidays/0/0/37/1/> (dostęp: 16.07.2019).

2.5.8. Dzień Zwycięstwa

Dzień 9 Maja jest periodycznym świętem publicznym o charakterze laickim (Dyczewski 2012: 4), które było obchodzone w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, a następnie, po upadku ZSRR, w Federacji Rosyjskiej oraz w innych krajach postradzieckich, jak również w licznych państwach europejskich. Święto to, określane także mianem Dnia Zwycięstwa (ros. *День Победы*), upamiętnia zwycięstwo Armii Czerwonej nad hitlerowskimi Niemcami w II wojnie światowej⁴³.

W operacji berlińskiej, która zakończyła dla Rosjan Wielką Wojnę Ojczyźnianą, uczestniczyło ponad dwa i pół miliona żołnierzy, 6250 czołgów i 7500 samolotów. Wiązała się ona z wielkimi stratami w ludziach: według oficjalnych danych w ciągu każdej doby Armia Czerwona traciła ponad 15 tysięcy żołnierzy, a podczas całej operacji miało zginąć łącznie ok. 352 tysięcy ludzi. Dnia 9 maja 1945 roku do Moskwy dostarczony został akt kapitulacji Niemiec, a 24 czerwca na Placu Czerwonym zorganizowano uroczystą Paradę Zwycięstwa, którą poprowadził marszałek Konstanty Rokossowski, a odbierał generał Gieorgij Żukow⁴⁴.

Tuż po ogłoszeniu kapitulacji przez Niemcy Prezydium Rady Najwyższej ZSRR wydało dekret, w którym dzień 9 maja został ogłoszony Dniem Zwycięstwa nad nazistowskimi Niemcami oraz dniem wolnym od pracy. Jednakże już 23 grudnia 1947 roku decyzją Prezydium Rady Najwyższej ZSRR 9 maja stał się dniem roboczym. Jednocześnie 1 stycznia – wcześniej będący dniem pracującym – ogłoszono dniem wolnym od pracy. Postanowienie to było oficjalnie umotywowane tym, że straty wojenne nie pozwalały na wprowadzenie kolejnych wolnych dni. Inna wersja głosi, iż na wydanie tej decyzji miał wpływ sam Józef Stalin, sprzeciwiający się publicznemu gloryfikowaniu zasług weteranów. Miał on bowiem obawiać się, że żołnierze mogą stanowić zagrożenie dla władzy ze względu na fakt, iż poznali realia życia na zachodzie Europy. Ponadto uważa się, że Stalin żywił niechęć do popularnego wówczas marszałka Żukowa, powszechnie utożsamianego z fetowanym zwycięstwem wojennym. Jednak analiza artykułów publikowanych w okresie powojennym na łamach radzieckich gazet zdaje się zadawać kłam takim stwierdzeniom. Dzień Zwycięstwa był bowiem uroczyście świętowany na szczeblu państwowym, pisano o nim w prasie i organizowano koncerty. Już w dwudziestą rocznicę zwycięstwa, 25 kwietnia 1965 roku, ogłoszono dekret Rady Najwyższej ZSRR, mocą którego 9 maja ponownie stał się

⁴³ Zob. <https://www.calend.ru/holidays/0/0/40/> (dostęp: 16.07.2019).

⁴⁴ Zob. tamże.

dniem wolnym od pracy. Na taką decyzję miał mieć wpływ fakt, że zniszczenia wojenne zostały już odbudowane i wprowadzenie dodatkowego dnia wolnego nie było już krytyczne dla gospodarki⁴⁵. Po upadku Związku Radzieckiego parady, które organizowano wcześniej na Placu Czerwonym, nie odbywały się do 1995 roku, tj. do pięćdziesiątej rocznicy zwycięstwa. Od tego czasu urządzano je już każdego roku⁴⁶.

Współcześnie Dzień Zwycięstwa jest świętowany w licznych rosyjskich miastach. W Moskwie ma miejsce pochód do Grobu Nieznanego Żołnierza, gdzie następnie odbywa się ceremonia złożenia kwiatów. W wielu miastach mają także miejsce uroczyste salwy armatnie, parady i koncerty. Rosjanie oglądają filmy poświęcone tematyce II wojny światowej oraz noszą wstążki św. Jerzego na znak upamiętnienia Dnia Zwycięstwa, z reguły spędzając czas w gronie rodzinnym. Ponadto mieszkańcy miast tradycyjnie składają gratulacje i podziękowania weteranom wojennym, którzy tego dnia wychodzą na ulice ubrani w mundury⁴⁷.

2.5.9. Rocznic Rewolucji Październikowej

Rocznic (Dzień) Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej (ros. *Годовщина (День) Великой Октябрьской социалистической революции*) była periodycznym państwowym świętem laickim (Dyczewski 2012: 4) obchodzonym w Związku Radzieckim w celu upamiętnienia rewolucji październikowej.

Dnia 7 listopada (25 października według starego porządku) w Petersburgu miała miejsce zbrojna rewolucja, która zakończyła się zajęciem Pałacu Zimowego, aresztowaniem członków Rządu Tymczasowego oraz ogłoszeniem władzy Sowietów. Wydarzenie to było upamiętniane w czasach Związku Radzieckiego 7 listopada każdego roku. Po raz pierwszy świętowano je w 1918 roku, zaś dni 7 i 8 listopada ogłoszono dniami wolnymi od pracy w roku 1927 (8 listopada był dniem wolnym od pracy aż do 1992 roku). W czasach stalinowskich ostatecznie ukształtował się świąteczny kanon obejmujący demonstrację robotników, wyjście przedstawicieli władzy na trybunę mauzoleum Lenina oraz paradę

⁴⁵ Zob. <http://statehistory.ru/776/9-maya---istoriya-prazdnika> (dostęp: 30.12.2018); por. artykuł Макарова, Чернова 2017.

⁴⁶ Zob. <https://tass.ru/obschestvo/1171423> (dostęp: 30.12.2018). Na marginesie rozważań warto zauważyć, że interesujących informacji dotyczących ewolucji opisów świętowania Dnia Zwycięstwa dostarcza analiza materiałów prasowych przeprowadzona przez Nadię N. Makarową i Ninę W. Czernową. Badaczki te ukazały główne tendencje występujące na przestrzeni lat w artykułach poświęconych obchodom 9 Maja na stronach gazety „Магнитогорский рабочий” (Макарова, Чернова 2017: 559).

⁴⁷ Zob. <https://spbu.ru/press-center/press-relizy/sociologi-spbgu-9-maya-peterburzhcy-kak-pravilo-smotryat-filmy-o-voynе-i> (dostęp: 17.07.2019).

wojskową na Placu Czerwonym. Te elementy obchodów święta były przestrzegane bezwyjątkowo, także podczas działań wojennych w 1941 roku. Sytuacja zaczęła zmieniać się dopiero w latach 70., gdy na uroczyste demonstracje zaczęto oddelegowywać jedynie przedstawicieli poszczególnych zakładów pracy. Równolegle do oficjalnych obchodów ukształtował się niezwiązany z rewolucją zwyczaj domowego świętowania, na który składało się rodzinne śniadanie oraz oglądanie telewizyjnej transmisji parady. Historia Dnia Rewolucji Październikowej zakończyła się wraz z upadkiem Związku Radzieckiego, bowiem w 1991 roku oficjalne uroczystości już się nie odbyły⁴⁸.

W Federacji Rosyjskiej charakter święta uległ znacznym przemianom. Dnia 7 marca 1995 roku Borys Jelcyn podpisał ustawę, w której data 7 listopada nazwana została „Dniem wyzwolenia Moskwy siłami pospolitego ruszenia pod wodzą Kuźmy Minina i Dymitra Pożarskiego od polskich interwentów (1612 rok)” (ros. *День освобождения Москвы силами народного ополчения под руководством Кузьмы Минина и Дмитрия Пожарского от польских интервентов*). W 1996 roku prezydent zmienił zaś oficjalną nazwę święta na Dzień Zgody i Pojednania (ros. *День согласия и примирения*), która została następnie przemianowana na Dzień Wojskowej Chwały Rosji (ros. *День воинской славы России*) w treści ustawy podpisanej przez Władimira Putina 29 grudnia 2004 roku⁴⁹. Natomiast 21 lipca 2005 roku Władimir Putin podpisał ustawę, w myśl której nazwa Dzień Wojskowej Chwały Rosji została zmieniona na Dzień Wojskowej Chwały i Pamiętnych Dat Rosji (ros. *О днях воинской славы и памятных датах России*), poszerzającą treść święta o inne daty, niezwiązane z rewolucją październikową⁵⁰.

Współcześnie pytanie o sens świętowania Rocznicy Rewolucji Październikowej wywołuje wśród Rosjan spory. Pomimo zaprzestania organizowania oficjalnych obchodów z tej okazji 36% Rosjan uważa, iż w dalszym ciągu powinno się świętować rocznicę rewolucji październikowej. Z kolei 49% respondentów nie zgadza się z tym stanowiskiem, argumentując, że wydarzenie to doprowadziło do upadku imperium i rozpadu państwa⁵¹.

⁴⁸ Przytoczone informacje zaczerpnięto ze strony internetowej <https://ria.ru/20171107/1507990701.html> (dostęp: 16.07.2019).

⁴⁹ W tej samej ustawie wprowadzono także zapis o obchodzeniu 4 listopada Dnia Jedności Narodowej (ros. *День народного единства*), który *de facto* oznaczał zmianę daty obchodów Dnia Zgody i Pojednania. Święto to upamiętnia wyzwolenie okupowanego przez Polaków Kremla moskiewskiego, które miało miejsce w 1612 roku.

⁵⁰ Zob. tamże; por. także <https://www.calend.ru/holidays/0/0/94/> (dostęp: 16.07.2019); Попова 2017: 48–49.

⁵¹ Zob. <https://ria.ru/20081107/154584116.html> (dostęp: 16.07.2019).

3. PROBLEMATYKA AKSJOLOGICZNA

Kluczowe dla niniejszej rozprawy zagadnienie wartości wymaga także przybliżenia najważniejszych problemów z zakresu aksjologii. Wartości składają się bowiem na zasadniczą treść powinszowań, w których dokonywana jest ich projekcja na odbiorców.

3.1. Pojęcia *wartość* i *wartościowanie*

Samo pojęcie „wartość” przysparza już jednak licznych problemów definicyjnych: z jednej strony, może być ono bowiem rozpatrywane z licznych perspektyw przez różne dyscypliny naukowe, z drugiej zaś – jego niejednoznaczność wynika z wielości znaczeń samego wyrazu *wartość*. Przykładowo, SJP Szym przytacza pięć znaczeń rzeczownika *wartość*:

- 1) ‘to, ile coś jest warte pod względem materialnym’;
- 2) ‘cecha tego, co jest dobre pod jakimś względem’;
- 3) ‘posiadanie zalet’;
- 4) ‘zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych’;
- 5) ‘liczba określająca, ile jednostek zawiera dana wielkość fizyczna lub wielkość mogąca zastąpić wyrażenie algebraiczne jako zmienne’.

Jak widać, pierwsze znaczenie dotyczy ceny, piąte zaś – rozumienia wartości w naukach ścisłych. Wydaje się, że najbliższe pojmowaniu wartości w naukach humanistycznych i społecznych (choć niewyczerpujące zakresu tego pojęcia) jest znaczenie drugie (‘cecha tego, co jest dobre pod jakimś względem’) oraz czwarte (‘zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych’). Znaczenie czwarte zawiera odwołanie do etyki (wyłącznie w aspekcie społecznym, z pominięciem ujęcia indywidualnego), brak zaś w nim odniesienia do innych sfer ludzkiego życia, z którymi mogą łączyć się wartości. Ponadto żadna z przywołanych definicji nie wzmiankuje wartości negatywnych (antywartości), a jedynie wartości pozytywne, por. zn. 2: ‘cecha tego, co jest dobre pod jakimś względem’.

Na ostatnią z wyżej przytoczonych kwestii zwracał również uwagę Władysław Tatarkiewicz, który konstatował, iż bardzo często w definicjach wartości używa się jedynie wyrazu synonimicznego (np. *dobro*)⁵² lub też omawia się to pojęcie, wskazując, że wartość

⁵² W tej sprawie por. także pracę Kowalczyk 1995: 141.

jest pozytywną własnością rzeczy albo własnością rzeczy sprawiającą, że chcemy ją mieć. Poza tym, odnosząc się do rozumienia wartości na gruncie filozofii, W. Tatarkiewicz ukazywał „chwiejność” terminu wartość, zauważając, że jego pojmowanie różni się w zależności od przyjętego stanowiska. Według filozofa w teorii wartości spotykane są następujące stanowiska:

- 1) wartość to własność rzeczy lub rzecz, która ma tę własność;
- 2) wartość to własność rzeczy wyłącznie w znaczeniu pozytywnym lub negatywnym;
- 3) wyraz *wartość* jest dwuznaczny i odnosi się także do znaczenia ekonomicznego (ceny) (Tatarkiewicz 1978: 61–63).

Również ks. Tadeusz Ślipko (1974: 113) oraz ks. Roman Darowski (1995: 100) uważają, że definicje wartości zależą od kierunku filozoficznego reprezentowanego przez posługującego się nimi autora. R. Darowski (1995: 100) przytacza trzy określenia wartości:

- 1) „Wartość to byt, który dzięki swej treści oznacza i zawiera pewną doskonałość, a przez to wzbudza pragnienie posiadania go”;
- 2) „Wartość to wszystko to, co pozwala nadać sens istnieniu ludzkiemu; co pozwala nam stawać się i być naprawdę ludźmi”;
- 3) „Wartość to jakość bytu, o ile ten jest przedmiotem intencyjnych aktów poznawczo-dążeniowych”⁵³ (trzecia definicja za: Krąpiec 1965: 430).

Autor rozróżnia nośniki wartości (rzeczy) i racje (wartości), dla których nośniki te są dobrami (Darowski 1995: 101). Jak widać, podejście to koresponduje z utożsamianiem wartości z rzeczami bądź ich cechami.

W przeciwieństwie do powyższych ujęć, dla Henryka Elzenberga wartościami są natomiast nie cechy rzeczy, a okoliczności sprawiające, że pewne własności są im przypisywane. Bogusław Wolniewicz opisuje to stanowisko następująco: „wartością jest okoliczność, że pewna określona cecha danemu przedmiotowi faktycznie przysługuje” (Wolniewicz 1998a: 78).

Z kolei według Stanisława Konstańczaka wartości są celami ludzkich dążeń, czymś, czego ludzie pragną lub odrzucają (Konstańczak 2001: 18–19) – jest to stanowisko częściowo zbieżne z pierwszą z definicji wartości przytaczanych przez R. Darowskiego. Podobnie uważa ks. Stanisław Kowalczyk, który pisze, iż „Wartością jest to, co jest przedmiotem pożądania,

⁵³ Więcej o rozpatrywaniu wartości samych w sobie oraz o rozumieniu wartości jako jakości ich nosicieli zob. w opracowaniu Cichoń 1996: 28–29. A. E. Zochrabort wskazuje zaś, iż wartości mogą być postrzegane jako jakości przedmiotów, cechy podmiotów (wartości są ocenami tworzonymi przez pojedyncze osoby lub społeczeństwo) oraz jako stosunki zachodzące między podmiotem i przedmiotem lub między podmiotami (Зохрaбoвa 2011).

co jest upragnione przez człowieka, co jest celem jego zabiegów” (Kowalczyk 1995: 142). W zbliżony sposób o wartościach wypowiada się także Andrzej Grzegorzczak, twierdzący, że „Wartościami nazywa się zwykle to, co ludzie cenią. Mówiąc nieco ściślej: wartością w danej chwili dla osoby X jest to, co osoba X w owej chwili sobie ceni” (Grzegorzczak 1983: 18).

Bardzo szeroko natomiast – choć także odwołując się do rzeczy i ich cech będących przedmiotem pragnień i dążeń ludzi, a zarazem podkreślając ich motywacyjną naturę – wartości definiuje J. Bartmiński, pisząc: „Chodzi mi o cechy rzeczy, ale też same rzeczy – w tym też byty pojęciowe, postawy, stany i sytuacje, zachowania, funkcjonujące jako „przewodnie idee”, będące przedmiotem dążeń, chęci posiadania, motywujące postawy i zachowania ludzi, także inspirujące ich do działania” (Bartmiński 2003b: 62; por. Rodziewicz 2014: 12).

Inaczej wartości są ujmowane przez Andrzeja Tyszkę, który odnosi je do sfery języka i nazywa „utrwalonymi w języku narzędziami mentalnymi służącymi do kodowania różnych postaci dobra i zła” (Tyszka 2016: 189). Badacz koncentruje się zatem na wyrażaniu wartości w języku, a nie na samych wartościach.

Z kolei na gruncie lingwistyki często przywoływana jest eksplikacja wartości przedstawiona przez J. Puzyninę, obejmująca kilka sposobów rozumienia tego pojęcia w aksjologii:

- „a) blm., ‘to, czy, w jakim stopniu coś jest dobre lub że jest dobre’ (...);
- b) ‘to, co jest dobre’ (...);
- c) ‘to, co jest dobre w sensie duchowym’ (...);
- d) filozof. ‘to, co jest dobre lub złe’” (Puzynina 1993: 16).

Eksplikacja ta odnosi się zatem odpowiednio do jakości rzeczy, rzeczy samych w sobie, a także do ich duchowego oraz filozoficznego wymiaru.

Z terminem „wartość” ściśle wiąże się pojęcie „wartościowania”, które jest najczęściej rozumiane jako proces nadawania wartości jakiemuś przedmiotowi bądź jej kreowania⁵⁴. Pojęcie to jest używane na gruncie wielu dyscyplin naukowych, nie tylko w językoznawstwie, lecz także m.in. w filozofii, socjologii czy psychologii. W dalszej części dokonamy przeglądu niektórych stanowisk dotyczących zagadnienia wartościowania.

Socjologiczne rozumienie wartościowania zakłada, że kreuje ono wartość. Może ono przebiegać wedle zasady „przyjemny – przykry” lub „chwalebny – niechwalebny”.

⁵⁴ Według SJP *wartościować* to ‘poddawać coś ocenie’, z kolei w WSJP zarejestrowano eksplikację ‘wydawać pozytywną lub negatywną opinię o kimś albo o czymś’, w SJP Dor zaś – ‘oceniać wartość czego, klasyfikować według wartości’.

W pierwszym przypadku źródłem wartościowania są takie czynniki osobowościowe, jak temperament, przekonania i potrzeby, jak również parametry sytuacyjne, np. związane ze stanem organizmu. Z kolei wartościowanie przebiegające według reguły „chwalebny – niechwalebny” zależy od postrzegania świata, tj. parametrów estetycznych, pragmatycznych, moralnych i innych (Świda-Ziemia 1998: 9–18; por. Jedliński 2000: 16).

Podobnie jak ma to miejsce w socjologii, wartościowaniem w ujęciu psychologicznym nazywa się przyznawanie zachowaniom, cechom, rzeczom i zjawiskom pewnych wartości. Zakres znaczeniowy tego pojęcia jest zbliżony do terminu „ocena”, które oznacza wszelako umieszczanie wartości w ramach pewnych hierarchii, skal czy wzorców, do których te się odnoszą (Kazienko-Szczerbak 2016: 30 za: Stróżewski 1981: 164; por. Gołaszewska 1978, 1986, 1990).

Według B. Rodziewicz (2014: 28–29) wartościowanie w perspektywie językoznawczej dotyczyć może zaś wypowiedzi językowych (Zgółka 1988) bądź też rzeczywistości ekstralingwistycznej (Laskowska 1992; Puzynina 1992). W pierwszym wypadku nośnikiem wartości jest sam język, podczas gdy w drugim pełni on rolę eksplikatora wartościowania, gdyż świat jest aksjologizowany poprzez opisujące go środki językowe, stanowiące podstawę do dokonywania ocen. Ponadto zdaniem lingwistów wartościowanie może mieć charakter bezrefleksyjny (wartościowanie sensoryczne) oraz przemyślany (wartościowanie racjonalne) (Апытюхова 1988: 75–76; por. Rodziewicz 2014: 30).

J. Puzynina definiuje wartościowanie jako „czynność psychiczną człowieka, polegającą na stwierdzeniu, jakie (i w jakim stopniu) wartości pozytywne lub negatywne właściwe są – zdaniem osoby wartościującej – danym cechom, zachowaniom, a pośrednio przedmiotom” (Puzynina 1992: 83). Autorka wyodrębnia wyrazy osłabiające lub intensyfikujące wartościowanie, jak np. *mierny* czy *świetny*, stwierdzając, że wartościowanie przebiega według skal. W poczet wyrazów wartościujących lingwistka zalicza także m.in. przymiotniki (np. *właściwy* – *niewłaściwy*, *pozytywny* – *negatywny*, *wartościowy* – *bezwartościowy*, *obojętny* – *nieobojętny*), czasowniki (np. *wartościować*, *oceniać*, *zasługiwać na coś*) i predykaty powinnościowe (np. *trzeba*, *należy*, *być powinnością*). Ponadto wśród wyrazów wartościujących dokonuje rozgraniczenia na wartościujące prymarnie (z definicji, np. *negatywny* i *pozytywny*) oraz wtórnie (tj. konotacyjnie, np. *anioł* – wartościowany pozytywnie, *szatan* – wartościowany negatywnie) (Puzynina 1992: 111–140; por. Rodziewicz 2014: 31–33).

Natomiast Elżbieta Laskowska zauważa, że wartościowanie to zjawisko wewnętrzne, które zmierza do wytworzenia przekonania (przekonanie wartościujące, sąd wartościujący),

że coś jest dobre lub złe i polega na nadaniu przedmiotowi jakiejś wartości. Sąd wartościujący może (lecz nie musi) być wyrażony (uzewnętrzniony) w formie zdania wartościującego (Laskowska 1992: 19–20). Zdania wartościujące mogą przyjmować różne postaci – E. Laskowska powołuje się w tej kwestii na typy zdań ze względu na wykładniki predykatów wartościujących wyodrębnione przez Jelenę M. Wolf (Laskowska 1992: 21 za: Вольф 1985: 163):

- 1) „zдания z wyrazami *dobrze, źle*”;
- 2) „zдания z wyrazami mającymi ocenę wpisaną w znaczenie (*ciekawý*)”;
- 3) „zдания z czasownikami określającymi stosunek do przedmiotu (*podoba się, smuci, cieszy*)”;
- 4) „zдания ze słowami *dziękuję, przepraszam, chwalić, ganić*”;
- 5) „zдания typu: *Brawo! Oburzające! Jaka piękna pogoda!*”;
- 6) „zдания „powinnościowe”, np. *Nie należy spacerować podczas deszczu*”.

Z kolei Tomasz Krzeszowski w procesie wartościowania rozróżnia nośniki wartości (rzeczy, którym nadawane są wartości) i wartości. Badacz wyodrębnia fenomenologiczną oraz fizyczną domenę istnienia: rzeczy istniejące w domenie fizycznej mają swe odpowiedniki pojęciowe w domenie fenomenologicznej, przy czym za nośniki wartości autor uważa zarówno rzeczy występujące w domenie fenomenologicznej, jak i ich pojęciowe ekwiwalenty. Zdaniem autora wartościowanie w domenie fenomenologicznej może dotyczyć: 1) konkretnego obiektu, 2) całych pojęć oraz 3) klas rzeczy (Jedliński 2000: 18 za: Krzeszowski 1999: 27).

3.2. Wartości w perspektywie językoznawczej

Problematyka aksjologiczna stanowi przede wszystkim przedmiot zainteresowania filozofii, jednak zajmuje również ważne miejsce w psychologii i socjologii. Ze względu na tematykę niniejszej dysertacji nie referujemy jednak koncepcji wypracowanych na gruncie tych dyscyplin, koncentrując się na lingwistycznych badaniach nad wartościami⁵⁵.

⁵⁵ Warto wszelako odnotować, że historia oraz istota badań nad wartościami prowadzonych w ramach różnych nurtów filozoficznych została gruntownie opisana m.in. w pracach: Błasiak 2002; Puzynina 1992; Tatarkiewicz 1978; Cichoń 1996; Kazienko-Szczerbak 2016; Rodziewicz 2014; Śpiewak 1982; Kamiński 1986; Kowalczyk 1995; Tischner, Kłoczowski 2001; Lipiec 1982; Tysza 2016; Krąpiec 1965, 2008; Stróżewski 1992; Wolniewicz 1998a, 1998b. Socjologiczne ujęcie zagadnienia wartości przedstawiają zaś opracowania: Marczuk 1982; Misztal 1980; Mariański 1989; Sztumski 1992; Ziółkowski 1993; Świda 1975; Świda-Ziemia 1998; Folkierska 1979; Ossowski 1967; Lipiec 1981. Perspektywa psychologiczna została zaś ukazana w następujących pracach: Rokeach 1973; Matusiewicz 1975; Popielski 1993; Ostrowska 1994; Koziński 2000; Konstańczak 2001; Капцов 2013.

J. Puzynina zauważa, że wzrost zainteresowania aksjologią wśród językoznawców nastąpił w latach 70. XX w., czemu sprzyjały badania z zakresu semantyki, pragmatyki (m.in. analizy aktów mowy), semiotyki tekstu i retoryki. Badaczka dokonuje przeglądu opracowań, konstatując, że autorzy prac teoretycznojęzykowych skupiają się głównie na:

- 1) definiowaniu takich pojęć, jak oceny czy wartości;
- 2) opisie związków między komponentami opisowymi i wartościującymi oraz pragmatycznymi i semantycznymi;
- 3) wprowadzaniu rozróżnienia między semantyką tzw. wartościowania absolutnego oraz wartościowania preferencyjnego;
- 4) badaniach nad obiektem i subiektem wartościowania;
- 5) klasyfikowaniu wyrażen wartościujących;
- 6) analizowaniu środków werbalizacji wartości w języku;
- 7) sposobach intensyfikacji ocen;
- 8) problematyce relacji między emotywnością a wartościowaniem (Puzynina 2013c: 75–76).

Lingwistka eksplikuje pojęcie *wartość* za pomocą przymiotników *dobry* i *zły*, a za elementarny komponent potocznego wyobrażenia o wartościach aksjologicznych uznaje semantyczny element *chcieć*. Badaczka wypowiada się w tej kwestii następująco: „*dobry* x to (w uproszczeniu) x taki, jaki nadawca **chce**, żeby x był, *zły* x to (także w uproszczeniu) x taki, jaki nadawca **nie chce**, żeby x był” (Puzynina 2013b: 71). Oprócz tego autorka eksplikuje wyrażenie *X JEST WARTOŚCIĄ: X JEST TYM, CO (LUDZIE W OGÓLE, GRUPA LUDZKA I) NADAWCA (ODCZUWA (JA) JAKO DOBRE I) UZNAJE (JA) ZA DOBRE*, podkreślając jednak fakt zróżnicowania subiektów wartościowania: nie wiadomo bowiem, czy nadawca komunikuje swój subiektywny sąd, czy też sąd grupy, z którą się utożsamia (Puzynina 1991: 130).

Ponadto J. Puzynina stwierdza, że wartości mogą być wyrażane na kilku płaszczyznach, tj.: 1) na poziomie kodu językowego, 2) na poziomie tekstu, 3) na poziomie mowy, a w werbalizacji wartościowań może uczestniczyć system słowotwórczy, składniowy i fleksyjny, jednak za podstawowy środek wyrażania wartości uznaje ona wyrazy (Puzynina 2013c: 77–79; por. Puzynina 2013d). Należy zauważyć, że nie jest to sąd odosobniony, gdyż również rosyjscy badacze, tacy jak m.in. Nina D. Arutiunowa, Jelena M. Wolf, Władimir G. Gak czy Anatolij N. Baranow, uważają, że oceny wyrażane są w takich obszarach języka, jak fonetyka, morfologia, leksyka czy syntaksa (Квашина 2013: 183).

Autorka *Języka wartości* konstatuje także, że określenie statusu komponentów wartościujących w pewnych wyrazach, takich jak np. *kłamać*, *uczciwy* czy *samobójstwo*, jest problematyczne zarówno dla aksjologów, jak i dla lingwistów. Nie jest łatwo bowiem orzec, czy zawarta w nich ocena ma charakter definicyjny czy konotacyjny (Puzynina 2013c: 80). Problematyka ta stanowi również przedmiot dyskusji na gruncie rosyjskim: jak zauważa Wiktoria W. Kwaszyna, zarówno konotacja, jak i denotacja wyrazu mogą odgrywać istotną rolę w ocenie określonego przedmiotu:

Каждый объект действительности (вещь или положение дел, человек или событие) обладает неопределенным по числу и составу набором аксиологически релевантных свойств, которые должны быть приняты во внимание при включении объекта в один из двух аксиологических разрядов. (...) в принципе любой объект может быть положительно или отрицательно оценен в определенной ситуации, и в эту оценочную ситуацию может быть «вовлечен» как денотативный, так и коннотативный компоненты лексемы (Квашина 2013: 184).

W sprawie leksykalnych wykładników wartościowań wypowiada się także Anna Pajdzińska, wskazując, że ważne miejsce zajmują wśród nich frazeologizmy, które mogą komunikować bądź implikować wartościowania oraz stanowić źródło wiedzy o systemie wartości i o preferencjach aksjologicznych określonych społeczności językowych (Pajdzińska 1991).

Natomiast E. Laskowska stwierdza, że wartościami są cechy przypisywane do przedmiotów według skali „dobry – zły”, gdzie „dobry” oznacza, że cecha jest w normie lub ją przekracza, zaś „zły” – że jest poniżej normy (Laskowska 1992: 13).

J. Bartmiński zauważa zaś, że wśród językoznawców wytworzyły się dwa stanowiska dotyczące wartości, które określa odpowiednio jako rezydualne i holistyczne. Zwolennicy pierwszego z nich utrzymują, że wartości stanowią pewną grupę faktów językowych, które da się wyodrębnić z języka, podczas gdy orędownicy drugiego twierdzą, iż wartości przejawiają się na wszystkich płaszczyznach języka (Bartmiński 2003b: 59). J. Bartmiński traktuje język jako instrument, który służy do werbalizowania wartościowania, dysponujący takimi środkami, jak wyrazy, gramatyka, teksty czy właściwości fonetyczne. Poza tym uważa on, że wartości są w języku „zmagazynowane” i poprzez analizę wyrazów, połączeń wyrazowych oraz tekstów można zrekonstruować system wartości zawarty w języku narodowym. Ponadto

– zdaniem J. Bartmińskiego – język może być badany poprzez rozpatrywanie sądów o samym języku i zawartych w nich wartościach (Bartmiński 2003b: 65). Autor zwraca też uwagę na fakt, że wartościowanie bywa „ukryte” w stereotypach językowych (Bartmiński 2003b: 69–70).

Ponadto interesujące dla niniejszej rozprawy są rozważania tekstologiczne J. Bartmińskiego dotyczące ustalania hierarchii wartości na podstawie szyku członów w tekstach i grupach wyrazowych. Badacz podkreśla bowiem, że „zasada preferencji aksjologicznych dla pierwszego członu jest z dużą konsekwencją stosowana w tekstach folkloru, które jako wytwór twórczości zbiorowej dobrze oddają ogólniejsze prawidłowości w konstruowaniu tekstów i obrazów świata” (Bartmiński 2003b: 78–79; w tej kwestii zob. również artykuł Szpyra 1996: 70).

Na gruncie rosyjskiej lingwistyki pojęcie wartości jest rozpatrywane jako zjawisko pozostające w ścisłym związku z kategorią oceny, która jest określana jako rezultat szczególnego, wartościującego stosunku podmiotu do przedmiotu. Oceny są rozumiane (m.in. przez takich badaczy, jak Jurij N. Karaulow, Jekatierina S. Jakowlewa czy Natalja W. Ufimcewa) jako czynnik strukturujący jądro świadomości językowej i kształtujący językowy obraz wartości, będący ściśle związany z kulturą nosicieli określonego języka (Гибатова 2011: 130).

Nie sposób omówić w niniejszej rozprawie wszystkich prac lingwistycznych poruszających problematykę wartości. Warto jednak wskazać przynajmniej na niektóre opracowania zbiorowe, jak np. *Język a kultura* t. 2, *Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne* (Puzynina, Bartmiński 1991), *Język a kultura* t. 3, *Wartości w języku i tekście* (Puzynina, Anusiewicz 1991), *Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne* (Bartmiński, Mazurkiewicz-Brzozowska 1993), *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne* (Bartmiński 2003a), *Antynomie wartości. Problematyka wartości w językoznawstwie* (Oskiera 2007) czy *Эволюция ценностей в языках и культурах* (Седакова 2011), a także serie publikacji stanowiące rezultat prac badaczy skupionych wokół środowiska lubelskiego, takie jak *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów* (np. Bartmiński, Chlebda 2018; Abramowicz, Bartmiński 2019) czy *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów* (np. Abramowicz, Bartmiński, Bielińska-Gardziel 2012; Bartmiński, Bielińska-Gardziel, Niebrzegowska-Bartmińska 2014). Oprócz tego na uwagę zasługują opracowania monograficzne, jak np. *Prawda i kłamstwo w języku młodzieży licealnej lat dziewięćdziesiątych* (Karwatowska 2001), *Językowy obraz świata wartości w wypowiedziach uczniów kończących szkołę podstawową* (Jedliński 2000), *Świat wartości w języku studentów*

krakowskich przełomu wieków (Zarębina, Gąsiorek 2005), *Językowy obraz wartości w wypowiedziach licealistów (przyjaźń – miłość – nienawiść)* (Kopeć 2008), *Ключевые идеи русской языковой картины мира* (Зализняк, Левонтина, Шмелев 2005) i *Языковые ключи* (Карасик 2009).

3.3. Typologie wartości

Dalej w zarysie przytaczamy niektóre spośród dotychczas wypracowanych typologii wartości, kładąc szczególny nacisk na te podziały, które są istotne w kontekście specyfiki materiału badawczego rozpatrywanego w niniejszej rozprawie⁵⁶.

Próby stworzenia typologii wartości były podejmowane już w starożytności. Jak podaje U. Kopeć, Platon utworzył typologię składającą się z czterech kategorii, do których zaliczył:

- 1) bogów (tj. wartości sakralne);
- 2) duszę (tj. wartości duchowe);
- 3) ciało i jego wartości (tj. wartości witalne);
- 4) bogactwo, majątek i pozostałe wartości o charakterze zewnętrznym (Kopeć 2008: 15).

B. Rodziewicz twierdzi, że pierwsze rozbudowane i spójne typologie wartości zaproponowali fenomenolodzy, spośród których najwybitniejszym był dwudziestowieczny filozof Max Scheler (Rodziewicz 2014: 15). W swej typologii wprowadził on rozróżnienie wartości jednostki i jej działań oraz wartości rzeczy i zjawisk, a także wartości absolutnych, samoistnych i, wywodzących się z absolutnych, konsekwentnych, do których zaliczył wartości symboli oraz wartości instrumentalne. Biorąc pod uwagę treść wartości, Scheler wyodrębnił (w kolejności od najniższej rangi do najwyższej):

- 1) wartości tego, co przyjemne i nieprzyjemne, odczuwane za pomocą zmysłów (hedonistyczne);
- 2) wartości witalne, tj. odczuwania stanu zdrowia, choroby, siły, słabości, starzenia się, śmierci, które nie są sprowadzalne do wartości hedonistycznych⁵⁷;
- 3) wartości duchowe⁵⁸, niepodlegające wpływom środowiska i ciała, dzielące się na:

⁵⁶ Należy nadmienić, że problematyka typologii wartości była dotychczas przybliżana w licznych opracowaniach, zob. np.: Matusiewicz 1975; Folkierska 1979; Puzynina 1992; Kazienko-Szczerbak 2016; Rodziewicz 2014. Oprócz części spośród przedstawionych dalej klasyfikacji opisano w nich również m.in. typologie autorstwa Stanisława Ossowskiego, Czesława Matusiewicza, Andrei Folkierskiej, Hanny Świdy, Józefa Kozielskiego, Eduarda Sprangera czy Milтона Rokeacha.

⁵⁷ Wartościami pochodnymi od witalnych są według Schelera powodzenie i pomysłowość.

⁵⁸ Konsekwentne są dla nich wartości kulturowe, np. instytucje nauki i dzieła sztuki.

- a) estetyczne (ich nosicielami są rzeczy),
- b) wartości tego, co sprawiedliwe,
- c) wartości poznania prawdy, wobec których pochodne są wartości nauki;
- 4) wartość tego, co święte (religijne), która przejawia się w symbolach należących do sfery absolutnej; odpowiadają jej uczucia szczęśliwości i rozpacz, a reakcją na nią są wiara i jej brak, okazywanie czci i inne (Puzynina 1992: 33–34; por. Borowiecka 1991: 214–215; Brzozowski 2003: 46; Tyszka 2016: 192–193).

B. Rodziewicz zwraca uwagę na fakt, że w podziale wartości M. Schelera brakuje wartości moralnych – badacz uzasadniał jednak takie stanowisko faktem, że wartości moralne pozytywne pojawiają się dopiero w momencie, w którym ludzie ujawniają preferencje wobec wartości wyższych, a moralne negatywne, gdy wybierane są wartości niższego rzędu (Rodziewicz 2014: 17).

Typologię zawierającą wartości moralne przedstawił inny fenomenolog – Roman Ingarden, który na podstawie rozgraniczenia, struktury, sposobu istnienia, hierarchizacji, autonomiczności i obiektywności wartości wyodrębnił (w kolejności od najniższych do najwyższych):

- 1) wartości witalne oraz związane z nimi hedonistyczne i utylitarne;
- 2) wartości kulturowe (poznawcze, socjalne i estetyczne);
- 3) wartości moralne (odnoszące się do ludzi i czynów) (Ingarden 1970).

Wartości moralne mają u Ingardena zarazem charakter podmiotowy, jak i wymiar obiektywny. Zadaniem człowieka jest ich odkrycie i emocjonalne ustosunkowanie się do nich (Rodziewicz 2014: 18). J. Puzynina zwraca jednak uwagę na niejasność podziału Ingardena oraz brak kategorii wartości podstawowych (Puzynina 1992: 35).

Na podstawie typologii wartości R. Ingardena i J. Puzyniny (zob. dalej) swoją typologię buduje Stanisław Grabias (2001), dzieląc wartości na:

- 1) transcendentne (dobro – zło);
- 2) egzystencjalne:
 - a) witalne (życie – śmierć);
 - b) odcuciowe (obejmujące doznania fizyczne i psychiczne: przyjemność fizyczna, doznania szczęścia – nieprzyjemność fizyczna, odczucie nieszczęścia);
- 3) kulturowe:
 - a) moralne (dobro człowieka – krzywda człowieka);
 - b) poznawcze (wiedza o świecie – brak wiedzy o świecie);
 - c) estetyczne (piękno – brzydota);

d) obyczajowe (zgodność z obyczajem – niezgodność z obyczajem).

Jak widać, badacz nie wyodrębnia osobnej grupy wartości transcendentnych. Zwraca on też uwagę na płynny charakter wartości poznawczych, utrzymując, że poznanie może przebiegać również w kategoriach estetycznych, witalnych, odcuciowych czy moralnych.

Warto przytoczyć w tym miejscu także typologię językoznawcy Wernera Zilliga, wydzielającego wartości pierwszego (absolutne, tj. hedonistyczne oraz moralne), drugiego (instrumentalne, służące do osiągnięcia wartości absolutnych) i trzeciego stopnia (pozostałe) (Puzynina 1992: 35–37).

Filozof Andrzej Grzegorzczak (1983: 23–43) stworzył zaś czteroelementową typologię, w której z wartościami witalnymi połączył wartości związane z relacjami społecznymi (wartości witalne relacji z innymi, np. wspólnota, przynależność, autorytet), stanem ciała (wartości witalne stanu ciała, np. sytość, czystość, zdrowie, wygoda) oraz światem zewnętrznym (wartości witalne sytuacji zewnętrznej, np. bezpieczeństwo, sukces, swoboda, sprawność). Osobno autor wyodrębnił wartości duchowe, tj. odpowiednio: poznawcze (np. wiedza, pewność, wyjaśnienie), estetyczne (np. piękno, harmonia, wzniosłość), moralne (np. sprawiedliwość, szacunek, miłość) i ontyczne (np. nadzieja, pokora, zgoda na los). Te klasy wartości są jednak bardzo szerokie, przez co ich granice stają się nieostre, zob. np. wartości witalne sytuacji zewnętrznej, takie jak sukces i bezpieczeństwo.

Obszerną typologię tworzy także Elżbieta Laskowska, która wyodrębnia wartości:

- 1) pragmatyczne (nieautonomiczne, są korzystne w odniesieniu do innych wartości);
- 2) ekonomiczne (dotyczą rzeczy);
- 3) hedonistyczne (dotyczą odczuć sensorycznych);
- 4) witalne (jak np. życie i zdrowie);
- 5) społeczne (dotyczące obyczajów i praw);
- 6) odczuć (dotyczące tego, co przyjemne i nieprzyjemne);
- 7) perfekcjonistyczne (odnoszące się do zjawisk doskonałych i niedoskonałych);
- 8) estetyczne (jak piękno i brzydota);
- 9) poznawcze (jak mądrość i głupota oraz prawda i fałsz);
- 10) etyczne (jak np. uczciwość i nieuczciwość czy sprawiedliwość i niesprawiedliwość);
- 11) sakralne (dotyczące świętości) (Laskowska 2011; por. Rodziewicz 2014: 36).

Przegląd polskich opracowań językoznawczych poświęconych wartościom wskazuje, że największą popularnością i funkcjonalnością w badaniach lingwistycznych cieszą się jednak typologie wywodzące się bezpośrednio z koncepcji M. Schelera. Ponieważ niniejsza

rozprawa również nawiązuje do tego nurtu, podziały te zostaną w dalszej części scharakteryzowane w bardziej szczegółowy sposób.

Jadwiga Puzynina proponuje własną typologię wartości opartą na zmodyfikowanej typologii Maxa Schelera, bazującą na – podobnie jak ma to miejsce w niektórych tradycyjnych klasyfikacjach – dwóch grupach wartości ostatecznych (absolutnych) i instrumentalnych (służebnych; kryterium podziału nadrzędnego to „wartość dla nadawcy”). Ich istnienie autorka uznaje za uniwersalne, jednak z zastrzeżeniem, iż wartości ostateczne niekoniecznie są takimi nieprzerwanie i dla wszystkich jednostek oraz mogą funkcjonować także jako instrumentalne, np. wartości witalne i hedonistyczne mogą być dla kogoś instrumentalne wobec wartości moralnych czy transcendentnych (Puzynina 1992: 43). Podejście to nawiązuje do poglądów M. Rokeacha, zakładających relatywizm wartości ostatecznych i instrumentalnych w stosunku do wyborów czynionych przez jednostki na różnych etapach rozwoju wewnętrznego (Rodziewicz 2014: 34–35). Dla wartości uznawanych przez nadawcę, ale nie znajdujących się w kręgu jego zainteresowań, badaczka proponuje wprowadzenie podziału na wartości pozytywne i negatywne, a w ich ramach – na instrumentalne i ostateczne. Lingwistka konstatuje, że wartości instrumentalne pozytywne wyrażane są w polszczyźnie takimi leksemami, jak: *pożytek*, *użyteczny*, *pożyteczny*, negatywne zaś – takimi wyrażeniami, jak np. *nieużyteczność*, *nieprzydatny*, *nieużyteczny*, *nie nadawać się (do)*, *tandeta*, *knot*. Wartości pozytywne ostateczne dzieli (wyodrębniając w każdej kategorii wartości centrum pojęciowe – dalej podane w nawiasie) na:

- 1) transcendentne (metafizyczne, sakralne; centrum pojęciowe: dobro transcendentne, świętość);
- 2) poznawcze (prawda);
- 3) estetyczne (piękno);
- 4) moralne (dobro drugiego człowieka);
- 5) obyczajowe (zgodność z obyczajem);
- 6) witalne (własne życie);
- 7) odcuciowe (do których zaliczane są także wartości hedonistyczne – centrum pojęciowe: poczucie własnego szczęścia, przyjemności) (Puzynina 1992: 39–41).

Autorka zaznacza jednak, że wartości transcendentne nie są uznawane przez wszystkich ludzi, gdyż są one nieujmowalne w kategoriach empirycznych. Wszelako w przypadku, gdy jednostka wierzy w istnienie sfery sakralnej, stoją one najwyżej w jej indywidualnej hierarchii wartości (Puzynina 1992: 41).

Analogicznego podziału J. Puzynina dokonuje także dla wartości negatywnych, wyodrębniając wartości: transcendentne (centrum pojęciowe: zło transcendentne), poznawcze (niewiedza, błąd), estetyczne (brzydota), witalne (śmierć), hedonistyczne (nieszczęście, ból), moralne (krzywda innego człowieka), obyczajowe (brak przystosowania do panującego obyczaju) (Puzynina 1992: 41).

Wartości odczuciowe aksjologiwista rozumie jako egoistyczne, „dla siebie”, twierdząc, że w większości mają one hedonistyczny charakter. Opierają się one na dążeniu do szczęścia w jego różnych formach i mogą podlegać dalszemu podziałowi (Puzynina 1992: 41–42).

Centrum pojęciowe wartości moralnych zdaniem badaczki stanowi dobro drugiego człowieka (w tym grupy ludzi oraz całej ludzkości). Może być ono jednak różnie rozumiane – m.in. jako dobre samopoczucie, pragnienie życia i zdrowia czy kontemplacja piękna. Jest to więc kategoria silnie zróżnicowana światopoglądowo, jednak wartości wchodzące w jej skład obligatoryjnie cechują się spojrzeniem na wszelkie pozostałe wartości przez pryzmat drugiego człowieka (Puzynina 1992: 42).

Ponadto godzi się odnotować, że J. Puzynina zakłada występowanie różnic między wartościami oraz w ich hierarchiach u poszczególnych jednostek:

Zarówno całe kategorie wartości, jak i poszczególne wartości układają się w hierarchie w jakimś stopniu różne u różnych ludzi i zmienne w czasie nawet u tej samej jednostki, choć w dużej mierze standaryzowane kulturowo. Jednakże trzeba tu pamiętać o różnicach między wartościami, a także ich hierarchiami, deklarowanymi i rzeczywiście uznawanymi. Trzeba też brać pod uwagę różnice między hierarchiami wartości w teorii – i w pewnych kontekstach sytuacyjnych, kiedy dochodzi do ich modyfikacji jako wartości uznawanych lub też realizowanych – niejednokrotnie wbrew własnym przekonaniom, na zasadzie słabości woli, ulegania instynktom i tzw. uczuciom niższym (Puzynina 1992: 43).

Należy zauważyć, że na typologii Schelera opiera się również klasyfikacja wartości Józefa Tischnera, na którą składają się cztery podstawowe grupy wartości:

- 1) hedonistyczne;
- 2) witalne;
- 3) duchowe (prawda, dobro, piękno);

4) święte (dzielące się na: absolutnie święte – uznawane przez osoby wierzące, oraz wartości święte, które mają wymiar ludzki, np. naród, historia, ojczyzna, obowiązek – większość przypisanych tutaj wartości ma charakter społeczny) (za: Kazienko-Szczerbak 2016: 51).

Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska także proponuje klasyfikację wartości stanowiącą zmodyfikowaną wersję typologii M. Schelera, którą stosuje do badań nad materiałami ludowymi. Obejmuje ona:

- 1) wartości religijne i moralne (m.in. Bóg – diabeł, dobry uczynek – zły uczynek);
- 2) wartości witalne (m.in. życie – śmierć, zdrowie – choroba, młodość – starość);
- 3) wartości materialno-bytowe (m.in. bogactwo – ubóstwo);
- 4) wartości społeczno-obyczajowe (m.in. zgoda – kłótnia, gość miły – gość zbędny, dobra wiadomość – zła wiadomość);
- 5) wartości odczuciowe (m.in. szczęście – nieszczęście, miłość – nienawiść, radość – smutek) (Niebrzegowska 1996: 108–111).

Najwyżej sytuuje się w niej klasa wartości religijnych i moralnych, zaś wartości społeczno-obyczajowe stanowią nową grupę, niewystępującą w podziale Schelera.

Z kolei Ryszard Jedliński (2000: 24–26) utworzył typologię opartą na podziale J. Puzyniny, obejmującą pozytywne wartości ostateczne (dalej przytaczane w kolejności od najwyższych do najniższych):

- I. wartości transcendentne (Bóg, świętość, wiara, zbawienie);
- II. wartości nietranscendentne:
 1. wartości poznawcze (prawda, wiedza, mądrość, refleksyjność, talent);
 2. wartości estetyczne (piękno);
 3. wartości moralne (dobro drugiego człowieka, bohaterstwo, godność, honor, miłość, odpowiedzialność, pokora, przyjaźń, skromność, sprawiedliwość, szczerść, uczciwość, wierność);
 4. wartości społeczne (demokracja, patriotyzm, praca, praworządność, rodzina, solidarność, tolerancja, wolność);
 5. wartości witalne (siła, zdrowie, życie);
 6. wartości użyteczne (spryt, talent, zaradność);
 7. wartości prestiżowe (kariera, sława, władza, majątek, pieniądze);
 8. wartości hedonistyczne (radość, seks, zabawa, zadowolenie).

Badacz pominął kategorię wartości obyczajowych, uzasadniając takie podejście nieostrością granic wartości obyczajowych i estetycznych. Ponadto uznał, że dla celów prowadzonych

przez niego badań warto wyodrębnić wartości prestiżowe, społeczne i utylitarne. Natomiast zamiast wartości odczuciowych, które według autora tworzą skomplikowane związki z wartościami estetycznymi i poznawczymi, R. Jedliński wydzielił wartości hedonistyczne, które są związane z osiąganiem przyjemności.

Typologię Ryszarda Jedlińskiego wykorzystała Urszula Kopeć, która dla swych potrzeb dodała do niej wartości negatywne:

- 1) wartości transcendentne (ostateczne dobro – ostateczne zło);
- 2) wartości nietranscendentne:
 - a) wartości poznawcze (prawda, wiedza, mądrość – błąd, kłamstwo, niewiedza, głupota);
 - b) wartości estetyczne (piękno – brzydota);
 - c) wartości moralne (dobro drugiego człowieka, przyjaźń, miłość, pokora – krzywda drugiego człowieka);
 - d) wartości społeczne (praca, tolerancja, rodzina, praworządność – bezrobocie, nietolerancja, niepraworządność);
 - e) wartości witalne (życie, zdrowie – śmierć, choroba);
 - f) wartości utylitarne (talent, zaradność – brak talentu, niezaradność);
 - g) wartości prestiżowe (majątek, pieniądze, sława – ubóstwo, niepowodzenie);
 - h) wartości hedonistyczne (radość, zadowolenie – smutek, niezadowolenie) (Kopeć 2008: 18).

Warto zauważyć, że językoznawcy odwołują się do typologii R. Jedlińskiego stosunkowo często, znalazła ona bowiem zastosowanie także m.in w pracach M. Kazienko-Szczerbak (2016: 56–57) oraz B. Rodziewicz (2014: 36–37).

3.3.1. Typologia wartości zastosowana w rozprawie

Typologia wartości, którą przyjęto w niniejszej rozprawie, jest oparta przede wszystkim na ustaleniach J. Puzyniny oraz R. Jedlińskiego ze względu na ich dużą użyteczność w lingwistycznie zorientowanych analizach wartości (zob. np. ww. opracowania Kopeć 2008, Rodziewicz 2014, Kazienko-Szczerbak 2016). Specyfika wartości zawartych w treści życzeń skłania nas jednak do wprowadzenia pewnych koniecznych modyfikacji (szczegółowy opis wszystkich typów wartości zob. w rozdziale *Udział poszczególnych rodzajów wartości w treści życzeń*). Kategorie wartości przyjęte na użytek prowadzonych badań obejmują zatem:

- I. wartości transcendentne;
- II. wartości nietranscendentne:
 - 1. wartości poznawcze;
 - 2. wartości estetyczne;
 - 3. wartości moralne;
 - 4. wartości społeczne;
 - 5. wartości tradycyjne;
 - 6. wartości witalne;
 - 7. wartości personalne;
 - 8. wartości prestiżowe;
 - 9. wartości odczuciowe;
 - 10. wartości materialne;
- III. wartości ogólne.

Na typologię tę składa się zatem większość kategorii wyodrębnionych przez R. Jedlińskiego, jednak dodane zostały do niej wartości tradycyjne, personalne, materialne i ogólne. Wartości tradycyjne obejmują atrybuty związane z obchodami konkretnych świąt, takie jak np. jajko wielkanocne czy choinka. Mianem wartości personalnych określono zaś właściwości pomocne w uzyskiwaniu innych wartości, w dużej mierze odznaczające się instrumentalnym charakterem. Różnią się one wszelako od wartości utylitarnych czy instrumentalnych, gdyż obejmują cechy psychiczne i osobowościowe, takie jak hart ducha, wytrwałość, odporność psychiczną, poczucie własnej godności, talent i inne. Natomiast w skład wartości materialnych wchodzi m.in. pieniądze, mieszkanie i dostatek, tj. dobra materialne (finansowe) oraz bytowe. Z kolei grupa wartości ogólnych odnosi się do tych formuł życzeń, w których wartości pozytywne nie zostały skonkretyzowane, takich jak np. *wszystkiego najlepszego* i *spełnienia marzeń*. W ślad za J. Puzyniną zdecydowano się także na stosowanie ogólniejszej i nienacechowanej nazwy *wartości odczuciowe*, gdyż propozycja terminologiczna R. Jedlińskiego, tj. *wartości hedonistyczne*, wydaje się sugerować zawężone pojmowanie tej grupy dóbr, zawierające (naszym zdaniem – nieuzasadnione) negatywne konotacje.

3.4. Wartości deklarowane przez współczesnych Polaków i Rosjan

W celu zbadania, w jakim stopniu dobór wartości przywoływanych w treści życzeń jest zdeterminowany przez konwencję gatunkową, a w jakim odzwierciedla rzeczywiste

przekonania Polaków i Rosjan, postanowiliśmy prześledzić, jakie dobra są uznawane za najistotniejsze przez przedstawicieli rozpatrywanych narodów. Analiza przeprowadzona w 1989 roku w ramach tzw. *World Values Survey* wykazała, że za bardzo ważne wartości Polacy uznawali wówczas przede wszystkim rodzinę (ponad 90% ankietowanych) oraz pracę (ponad 68% respondentów). Mniejsza liczba osób wskazała na wysoką istotność czasu wolnego i religii (ponad 33%), przyjaciół (ponad 22%), a także polityki (11%)⁵⁹.

Z kolei badanie przeprowadzone przez CBOS w 2013 roku pod nazwą „Wartości i normy” dotyczące wartości cenionych przez Polaków wykazało, że w polskiej hierarchii wartości najwyżej umiejscawiane jest szczęście rodzinne, następnie zaś odpowiednio zdrowie, uczciwość, praca zawodowa, spokój, szacunek, wiara religijna, przyjaźń i wykształcenie. Natomiast niższe lokaty zajęły takie wartości, jak dobrobyt i bogactwo, pomyślność ojczyzny, życie pełne przygód i wrażeń, wolność głoszenia własnych poglądów, kontakt z kulturą, sukces i sława oraz możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym.

W powtórny badaniu przeprowadzonym przez CBOS w 2019 roku na pierwszym miejscu ponownie znalazło się szczęście rodzinne (jednak wartość ta okazała się ważniejsza dla kobiet niż dla mężczyzn), na drugim zaś – zdrowie. Natomiast na następnych pozycjach uplasowały się: spokój, grono przyjaciół, szacunek innych ludzi, uczciwe życie, praca zawodowa, wiara religijna, pomyślność ojczyzny i wolność głoszenia własnych poglądów. Z kolei za najmniej istotne w codziennym życiu Polaków uważane są: dobrobyt i bogactwo, udział w demokratycznym życiu społeczno-politycznym, życie pełne przygód i wrażeń, sukces oraz sława. Z analiz wynika, że w okresie od 2013 roku trzon wartości uznawanych przez Polaków nie uległ zmianie. Wzrosła natomiast rola przyjaźni oraz obniżyło się znaczenie pracy, wykształcenia i majątku. Niżej sytuują się także uczciwość i zdrowie. Z kolei coraz większa liczba ankietowanych ceni sobie pomyślność ojczyzny, możliwość udziału w życiu politycznym oraz wolność głoszenia poglądów⁶⁰.

Wyniki badań przeprowadzonych przez B. Rodziewicz w grupie studentów polskich uczelni wskazują, że na pierwsze miejsce w hierarchii wartości Polaków wysuwa się rodzina – koresponduje to z deklarowanym we wspomnianych wcześniej sondażach dużym znaczeniem przypisywanym szczęściu rodzinnemu. Na drugim miejscu plasuje się miłość, na trzecim – szczęście, na czwartym – wolność, na piątym zaś – życie. Pozostałe wskazywane wartości to odpowiednio: uczciwość, bezpieczeństwo, prawda, godność, przyjemność, praca,

⁵⁹ Zob.: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV2.jsp> (dostęp: 25.01.2021).

⁶⁰ CBOS Komunikat z badań nr 22/2019 Rodzina – jej znaczenie i rozumienie: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_022_19.PDF (dostęp: 17.03.2020).

sukces, sprawiedliwość, tolerancja, piękno, demokracja, tradycja, patriotyzm, wartości chrześcijańskie i Bóg (Rodziewicz 2014: 490). Hierarchia pięciu najistotniejszych wartości wyłaniająca się z danych słownika odwrotnego obejmuje zaś: rodzinę, miłość, pracę, szczęście i uczciwość (Rodziewicz 2014: 493).

Z kolei zdaniem J. Bartmińskiego ludową aksjospherę Polaków tworzą takie wartości, jak: ziemia, matka, rodzina, ciepło, jedzenie i picie, zdrowie, miłość, pieniądze i pogoda (Niebrzegowska-Bartmińska 2013: 274).

Warto zauważyć, że hierarchia wartości różni się w poszczególnych grupach wiekowych. M. Kazienko-Szczerbak wykazuje, że badani przez nią polscy trzecioklasiści za najważniejsze wartości uznali odpowiednio Boga, rodzinę i życie; czwartoklasiści – Boga, rodzinę i miłość; szóstoklasiści zaś – Boga, rodzinę i dobro. Umieszczenie Boga na pierwszym miejscu autorka uzasadnia następująco: „Być może, dzieci zdecydowały się uznać tę wartość za najważniejszą, gdyż uznały, że tak należy postąpić, że takiej odpowiedzi się od nich oczekuje. Wybory tej wartości stanowią niejako deklarację wiary, mogą być dowodem faktycznej religijności dziecka, jego identyfikacji z Kościołem lub przejawem stereotypowego myślenia o katolicyzmie” (Kazienko-Szczerbak 2016: 150). Z kolei wybór rodziny i miłości badaczka tłumaczy pozytywnymi doświadczeniami wyniesionymi przez dzieci z domu rodzinnego.

R. Jedliński (2000: 82) wykazał zaś, że uczniowie kończący szkołę podstawową pod koniec lat 90. XX w. (piętnastolatkowie) na szczycie hierarchii wartości umieścili odpowiednio rodzinę, miłość, Boga, zdrowie i przyjaźń, następnie zaś życie, pracę, uczciwość, sprawiedliwość, wolność i inne dobra. Rodzina jest najbardziej „akceptowana” (wyrażenie U. Kopec) na wsi, z kolei dzieci ze środowisk wielkomiejskich tęsknią za rodziną o silnych więziach emocjonalnych ze względu na ich rozluźnienie, które jest charakterystyczne dla rodzin żyjących w miastach. Również miłość była najczęściej wybierana w środowisku wielkich i średnich miast, zdrowie zaś – głównie na wsi. R. Jedliński tłumaczy tę tendencję uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi. Natomiast na przyjaźń wskazywali przede wszystkim uczniowie z wielkich miast, ponieważ – zdaniem badacza – częstokroć staje się ona w nich zamiennikiem więzi rodzinnych.

Z kolei U. Kopec badała wartości ujawniające się w wypowiedziach licealistów klas pierwszych i trzecich. Wśród pierwszoklasistów najwyżej w hierarchii usytuowała się miłość, przyjaźń, rodzina, rozwój nauki i techniki oraz wiara w Boga (Kopec 2008: 38). Należy odnotować, że wybór takich wartości, jak miłość, przyjaźń i rodzina był uwarunkowany przez płeć respondentów, gdyż wskazywały je głównie dziewczęta (Kopec 2008: 44). Natomiast

do grona pięciu najczęściej wybieranych wartości w klasach trzecich należą miłość, przyjaźń, rozwój nauki i techniki oraz rodzina (Kopeć 2008: 53).

Jakie wartości są zaś szczególnie cenione przez Rosjan? Ankieta *World Values Survey* przeprowadzona w Rosji w 1990 roku dowiodła, że ponad 77% Rosjan przypisało duże znaczenie rodzinie, zaś ponad 44% – pracy. Mniejszy odsetek ankietowanych jako bardzo istotne wartości wskazał przyjaciół (ponad 28%), czas wolny (ponad 27%), politykę oraz religię (ponad 11%)⁶¹.

Z kolei sondaż przeprowadzony w 2017 roku przez portal WCIOM.RU (ros. *Всероссийский центр изучения общественного мнения* – ВЦИОМ), w którym pytano o wartości istotne dla pełnoletnich mieszkańców Federacji Rosyjskiej, dowiódł, że Rosjanie szczególnie wysoko sytuują zdrowie, relacje rodzinne oraz bezpieczeństwo. Ponadto ważna jest dla nich społeczna infrastruktura, stan środowiska w miejscu zamieszkania, uczestnictwo w życiu społeczno-politycznym, twórcza samorealizacja i materialny dostatek rodziny. Badacze twierdzą, że w porównaniu z analizami przeprowadzonymi w poprzednich latach obniżyło się znaczenie takich wartości, jak awans zawodowy, status społeczny i aktywność podejmowana w ramach wypoczynku⁶².

Inny sondaż pt. *Что определяют в качестве традиционных ценностей россияне различных возрастов?*, przeprowadzony w 2019 roku, dotyczył wartości tradycyjnych. Wśród deklarowanych wartości na pierwszym miejscu znalazł się patriotyzm i miłość do ojczyzny, na drugim – poczucie obowiązku wobec siebie, rodziny i ojczyzny, na trzecim zaś – filantropia i sprawiedliwość⁶³. Trzeba jednak nadmienić, że badanie dotyczyło jednej kategorii wartości, zatem jego wyniki nie są reprezentatywne dla ogółu wartości uznawanych przez mieszkańców Federacji Rosyjskiej.

Natomiast hierarchia wartości deklarowanych przez rosyjskich studentów, która wyłania się z analizy dokonanej przez B. Rodziewicz, obejmuje rodzinę, miłość, życie, szczęście i wolność. Na dalszych miejscach znalazły się odpowiednio: uczciwość, sukces, sprawiedliwość, prawda, bezpieczeństwo, praca, godność, piękno, zadowolenie, Bóg, tolerancja, patriotyzm, tradycja, wartości chrześcijańskie i demokracja (Rodziewicz 2014: 492). Według danych słownika odwrotnego na pierwszym miejscu uplasowała się zaś miłość, na drugim – szczęście, na trzecim – rodzina, na czwartym – uczciwość, a na piątym – wolność (Rodziewicz 2014: 493).

⁶¹ Zob.: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV2.jsp> (dostęp: 25.01.2021).

⁶² Zob.: <https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=1618> (dostęp: 17.03.2020).

⁶³ Zob.: <https://ria.ru/20191031/1560430919.html> (dostęp: 17.03.2020).

Z kolei Swietłana M. Tolstojowa na użytek projektu badawczego (ETNO)EUROJOS wskazała, że ludową aksjospherę Rosjan tworzą takie wartości, jak: życie (człowieka i przyrody), współczucie, tolerancja, godność (uczciwość, przyzwoitość), sprawiedliwość, obowiązek, równouprawnienie, praca i wierność (Niebrzegowska-Bartmińska 2013: 274).

S. Niebrzegowska-Bartmińska zauważa, że zestawienie wartości istotnych dla poszczególnych narodów słowiańskich, w tym Polaków i Rosjan, na potrzeby projektu (ETNO)EUROJOS umożliwiło wyodrębnienie wartości wspólnych wszystkim Słowianom, do których zdaniem badaczki należą m.in. zdrowie, życie, rodzina, pokrewieństwo, ziemia, dom, miłość, praca, piękno, radość, uczciwość, szczęście, szczerowość, wierność, godność, wolność, sprawiedliwość, wiara i Bóg (Niebrzegowska-Bartmińska 2013: 276–277).

Przegląd wyników dotychczasowych badań pokazuje zatem, że hierarchie wartości Polaków i Rosjan są zbieżne na pewnych płaszczyznach, jednak występują między nimi także znaczące różnice. W obu grupach wysoko cenione jest zdrowie, rodzina, miłość i praca. Natomiast Polacy wyższą rangę przypisują szczęściu, ważna jest dla nich także m.in. przyjaźń i wiara w Boga. Z kolei Rosjanie przywiązują dużą wagę do utrzymywania dobrych relacji społecznych, bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego. Należy jednak zauważyć, że sądy te dotyczą wartości współczesnych przedstawicieli narodu polskiego i rosyjskiego, podczas gdy analizowany przez nas materiał tekstowy pochodzi z drugiej połowy XX w. Mimo tych rozbieżności wydaje się jednak, że można założyć, iż trzon systemu (deklarowanych) wartości badanych grup nie uległ znacznym przemianom (pomimo nastąpienia istotnych transformacji ustrojowych i społecznych). Wniosek ten nasuwa się po zestawieniu przywołanych rezultatów badań z wynikami analiz przeprowadzonych przez Geerta Hofstedeego w drugiej połowie XX w. (zob. więcej na ich temat w dalszej części rozprawy).

Zreferowane powyżej obserwacje stanowią rezultat analiz o charakterze sondażowym lub ankietowym, różniących się w zakresie doboru grup wiekowych i zasięgu badań. Trzeba zatem ponownie zauważyć, że w zależności od ankietowanej grupy rezultaty dociekań nad hierarchią wartości mogą wykazywać zróżnicowanie. Analogiczne zjawisko ma miejsce w badaniach nad tekstami: wymieniane w ich treści nazwy wartości są bowiem często zdeterminowane przez ich przynależność gatunkową. S. Niebrzegowska-Bartmińska pisze o tej kwestii następująco:

Jeśli przyjmiemy w tym miejscu tezę Michaiła Bachtina (...), że nie ma wypowiedzi bezgatunkowych, a nasza mowa „odlewa się” niejako w formę gatunku, i jednocześnie tezę Tomasza Krzeszowskiego i Jerzego Bartmińskiego, że wartości leżą u podłoża językowego obrazu świata, dojdziemy do wniosku, że nie ma wypowiedzi, które nie pozostawałyby w związku ze światem wartości. Skoro zaś wszystkie wypowiedzi są naaksjologizowane, to dla wartości należy znaleźć miejsce w integralnym opisie każdego gatunku. Parafrazując sformułowanie Krzeszowskiego i Bartmińskiego, można zatem powiedzieć, że „wartości leżą u podłoża gatunku” (Niebrzegowska-Bartmińska 2012: 35–36).

Przykładowo, według badaczki w senniku ludowym i zamówieniach przeważają wartości witalne, bytowe i społeczno-obyczajowe, zaś w przepowiedniach kalendarzowych – bytowe. Z kolei w kolędach życzących głównie przywoływane są wartości bytowe, odcuciowe i społeczno-obyczajowe, a w kolędach bożonarodzeniowych – transcendentne (Niebrzegowska-Bartmińska 2012: 38; tamże zob. więcej opisów gatunków). Rezultaty dociekań dotyczących przywołanych gatunków dają asumpt do przeprowadzenia analogicznej analizy na materiale tekstów powinszowań. Dlatego też jednym z celów niniejszej dysertacji, o czym będzie mowa dalej, jest ustalenie listy (typów) wartości specyficznych dla życzeń przesyłanych na kartach pocztowych.

3.5. Wartości w zwierciadle kultury – wymiary kultur narodowych G. Hofstede oraz koncepcja kultur wysoko- i niskokontekstowych E. T. Halla

W celu wyjaśnienia, czy i jakie cechy charakterystyczne dla kultury polskiej i rosyjskiej są odzwierciedlone w wartościach werbalizowanych w treści życzeń, za pomocne uznano odwołanie się do koncepcji wymiarów kultury Geerta Hofstede. Wstępny ogłód zgromadzonego materiału pozwolił bowiem przyjąć założenie, że niektóre właściwości przypisywane kulturze polskiej i rosyjskiej przez holenderskiego badacza znajdują potwierdzenie w treści powinszowań przesyłanych na kartach pocztowych.

G. Hofstede uważa, że ludzkie zachowania są narzucone przez środowisko i normy, w których człowiek jest wychowywany (Zięba 2012: 60). Badacz ten jest twórcą koncepcji wymiarów kultury, w ramach których poszczególne społeczeństwa są umiejscawiane między ich krańcami. Do wymiarów wyodrębnionych przez Hofstede należą: mały i duży dystans władzy, indywidualizm i kolektywizm, męskość i kobiecość, silne i słabe unikanie

niepewności, orientacja krótkoterminowa i długoterminowa, a także pobłażliwość i powściągliwość (Hofstede, Hofstede 2007). Autor rozpoczął swoje badania w latach 60. XX w., kiedy na podstawie ok. 116 000 kwestionariuszy wypełnionych przez pracowników międzynarodowej korporacji IBM w 72 krajach, zgromadził dane niezbędne do analizowania modeli wartości charakterystycznych dla tych państw. Rezultatem tego przedsięwzięcia stała się koncepcja wymiarów kultur narodowych, które zdaniem Hofstede prezentują typowe dla oddzielnych kultur narodowych sposoby radzenia sobie z problemami występującymi we wszystkich społecznościach (Zięba 2012: 60).

Pierwszym wymiarem kultury wyodrębnionym przez G. Hofstede jest **dystans władzy** (PDI). Pojęcie to definiowane jest jako „zakres oczekiwań i akceptacji dla nierównego rozkładu władzy, wyrażany przez mniej wpływowych (podwładnych) członków instytucji lub organizacji”, przy czym przez instytucje rozumiane są podstawowe struktury społeczne, takie jak szkoła, rodzina, lokalna społeczność, zaś przez organizacje – miejsca pracy (Hofstede, Hofstede 2007: 59).

Podstawowe cechy społeczeństw o małym dystansie władzy w zakresie norm ogólnych, rodziny i szkoły to m.in.: zmniejszanie nierówności między ludźmi, dbałość o relacje społeczne, występowanie pewnego stopnia zależności między przełożonymi i podwładnymi, traktowanie dzieci jak partnerów przez rodziców i odwrotnie, brak wsparcia i opieki nad rodzicami na starość ze strony dzieci, partnerskie stosunki między uczniami i nauczycielami, zachęcanie uczniów do podejmowania inicjatywy, przekazywanie prawd uniwersalnych przez nauczycieli oraz uznawanie wartości autorytarnych wyłącznie przez słabo wykształcone osoby. Natomiast kultury dużego dystansu władzy cechuje m.in.: aprobowanie nierówności między ludźmi, zależność podwładnych od przełożonych, posłuszeństwo dzieci wobec rodziców, okazywanie szacunku rodzicom i starszym przez dzieci, opieka nad rodzicami na starość, szacunek wobec nauczycieli, podejmowanie inicjatywy w klasie wyłącznie przez nauczyciela czy aprobowanie wartości autorytarnych zarówno przez osoby z niskim, jak i wysokim wykształceniem (Hofstede, Hofstede 2007: 67).

Z kolei relacje w miejscu pracy w społeczeństwach o małym PDI charakteryzują się m.in.: występowaniem na zajmowanych stanowiskach nierówności o naturze pragmatycznej, tendencją do decentralizacji, niewielkimi różnicami w zarobkach osób zajmujących niskie i wysokie stanowiska, konsultowaniem decyzji przez przełożonych z podwładnymi, demokratycznym zarządzaniem, pragmatycznym charakterem stosunków między przełożonymi i podwładnymi, brakiem aprobaty dla oznak statusu czy nadawaniem pracy fizycznej takiej samej rangi jak pracy umysłowej. Dla kultur dużego dystansu władzy

w kontekście stosunków pracowniczych typowe są zaś m.in. następujące cechy: tendencja do centralizacji, duża liczba personelu nadzorczego, znaczące różnice w zarobkach osób zajmujących niskie i wysokie stanowiska, podporządkowywanie się przełożonym i regulacjom przez podwładnych, oczekiwanie na jasne instrukcje od przełożonych, preferowanie autokratycznych przełożonych, akceptacja dla oznak statusu oraz większe uznanie dla pracy umysłowej niż fizycznej (Hofstede, Hofstede 2007: 70).

Hofstede twierdzi, że na ukształtowanie się tego wymiaru w różnych kulturach narodowych miały wpływ m.in. czynniki historyczne. Przykładowo, plemiona germańskie nie uznawały władzy scentralizowanej, stąd niski dystans władzy w krajach germańskich, zaś kraje romańskie, które stanowiły część scentralizowanego Imperium Rzymskiego, cechują się wyższym PDI (Hofstede, Hofstede 2007: 79).

Kolejne wymiary wyodrębnione przez Hofstede to **indywidualizm i kolektywizm**. Badacz określa je następująco:

Indywidualizm jest właściwy społeczeństwom, w których więzy między jednostkami są luźne i każdy ma na uwadze głównie siebie i swoją najbliższą rodzinę. Kolektywizm z kolei jest właściwy społeczeństwom, w których ludzie od momentu narodzin należą do silnych, spójnych grup. Grupy te przez całe życie zapewniają im opiekę i ochronę, za co ich członkowie odwzajemniają się niekwestionowaną lojalnością (Hofstede, Hofstede 2007: 88).

Według autora pojęcie kolektywizmu łączy się z dystansem władzy:

Większość krajów o wysokim wskaźniku dystansu władzy (...) ma niski wskaźnik indywidualizmu (...) i na odwrót, większość krajów o małym dystansie władzy cechuje się wysokim indywidualizmem. Innymi słowy, oba wymiary są ze sobą negatywnie skorelowane (Hofstede, Hofstede 2007: 94).

Spółeczeństwa kolektywistyczne w zakresie norm ogólnych i rodziny cechują się m.in.: wielopokoleniowością rodzin, w których lojalność gwarantuje poczucie bezpieczeństwa, rozumowaniem w kategoriach „my”, unikaniem konfliktów, dzieleniem się swoim majątkiem z członkami rodziny i wysokokontekstową komunikacją. Kultury indywidualistyczne w sferze norm ogólnych i rodziny charakteryzuje zaś m.in. koncentracja na jednostce i rodzinie nuklearnej, rozumowanie w kategoriach „ja”, otwarte wyrażanie

opinii, dobrowolny charakter przyjaźni, skupienie na indywidualnym dorobku i niskokontekstowość komunikacji (Hofstede, Hofstede 2007: 104).

Ponadto w społeczeństwach kolektywistycznych unika się wyrazu „ja”, częściej występują w nich cechy introwertyczne oraz tendencja do okazywania smutku, a nie radości; zaś w kulturach indywidualistycznych często używa się wyrazu „ja”, przeważają cechy ekstrawertyczne, unika się okazywania smutku, a ludzie chętnie wyrażają radość (Hofstede, Hofstede 2007: 108).

W szkole i w miejscu pracy w kulturach kolektywistycznych celem nauczania jest zdobycie określonych umiejętności, dyplomy stanowią przepustkę do wyższego statusu, mobilność zawodowa jest niewielka, dąży się do realizowania celów grupy, zatrudnienie i awans są zależne od przynależności do grupy oraz występuje prymat stosunków międzyludzkich nad realizacją zadań. Natomiast w kulturach indywidualistycznych celem nauczania jest zdobywanie wiedzy, dyplomy podnoszą poczucie własnej wartości i statusu materialnego, występuje duża mobilność zawodowa, pracownicy realizują głównie własne interesy, zatrudnienia i awanse są uzależnione od przepisów i umiejętności oraz zasług pracowników, a dążenie do realizacji celów dominuje nad stosunkami międzyludzkimi (Hofstede, Hofstede 2007: 114).

W społeczeństwach indywidualistycznych i kolektywistycznych interesujące różnice zarysowują się także w dziedzinie polityki i idei. W kulturach kolektywistycznych grupy dominują nad jednostkami, dąży się do harmonii w życiu społecznym, ideałem jest zaś patriotyzm. Z kolei w kulturach indywidualistycznych najważniejsza jest jednostka, która ma prawo do życia prywatnego, samorealizacja jest głównym celem każdego człowieka, a ideałem jest autonomia jednostki (Hofstede, Hofstede 2007: 120).

Według Hofstedeego wskaźniki indywidualizmu/kolektywizmu można przewidzieć, jeśli weźmie się pod uwagę zamożność kraju (bogatsze kraje są z reguły bardziej indywidualistyczne) i szerokość geograficzną (im bliżej równika, tym mniejszy indywidualizm) (Hofstede, Hofstede 2007: 122).

Kolejnym wymiarem jest **męskość-kobiecość**. „Męskość” to cecha społeczeństw, w których role społeczne połączone z płcią są wyraziście zdefiniowane, tzn. od mężczyzn oczekuje się twardości, asertywności i ukierunkowania na sukces materialny, natomiast od kobiet czułości, skromności i troski o jakość życia. „Kobiecość” charakteryzuje zaś te społeczeństwa, w których role społeczne obu płci przeplatają się, tzn. zarówno od mężczyzn, jak i od kobiet oczekuje się czułości, skromności i dbałości o jakość życia (Hofstede, Hofstede 2007: 133).

W zakresie norm ogólnych i rodziny w społeczeństwach kobiecych duże znaczenie mają m.in. relacje międzyludzkie, czułość oraz jakość życia. Uważa się, że skromność powinna być cechą przedstawicieli obu płci, oboje rodzice troszczą się o kwestie bytowe i duchowe rodziny, a kandydatom na męża i żonę stawia się zbliżone wymagania. Natomiast w kulturach męskich liczą się przede wszystkim postęp, zarobki i wyzwania, u mężczyzn ceni się ambicję, asertywność i twardość charakteru, a za domenę kobiet uważa się troskę o relacje z innymi ludźmi oraz przejawy czułości. W rodzinach kwestiami bytowymi zajmują się ojcowie, a uczuciowość jest sferą zarezerwowaną dla kobiet. Panny młode powinny odznaczać się zaradnością i cnotliwością, a mężczyźni nie muszą wykazywać tych cech (Hofstede, Hofstede 2007: 145).

Podział ról w społeczeństwach kobiecych przedstawia się zaś następująco: odpowiedzialnością, ambicją, delikatnością i opiekuńczością mogą charakteryzować się przedstawiciele obu płci, mężczyźni i kobiety równo dzielą się obowiązkami domowymi oraz obu płciom przypisuje się rolę podmiotową. Natomiast w społeczeństwach męskich odpowiedzialność i ambicja uważane są za cechy męskie, a troskliwość i delikatność są właściwe kobietom; mężczyźni są postrzegani podmiotowo, a kobiety przedmiotowo (Hofstede, Hofstede 2007: 149).

W dziedzinie edukacji w społeczeństwach kobiecych za normę uznawani są uczniowie przeciętni, a ludzie są zawistni w stosunku do osób o ponadprzeciętnych osiągnięciach. Natomiast w kulturach męskich wzorowi uczniowie są traktowani z szacunkiem i uznaniem, powszechne jest konkurowanie z rówieśnikami i chęć osiągania najlepszych wyników (Hofstede, Hofstede 2007: 154).

Sferę zawodową w społeczeństwach kobiecych cechuje m.in. rozwiązywanie sporów poprzez negocjacje i dążenie do porozumienia, zarobki są przyznawane zgodnie z zasadami równości, wyżej stawia się wolny czas niż wysokie zarobki, realizacja zawodowa jest zarezerwowana dla obu płci, a na rynku pracy dużą rolę odgrywają kobiety. Natomiast w kulturach męskich spory rozwiązuje się na drodze konfrontacji, podstawę do ustalania wynagrodzeń stanowi reguła słuszności, ważniejsze od wolnego czasu są wyższe zarobki, kariera jest powinnością mężczyzn, zaś dla kobiet stanowi wolny wybór – na rynku pracy można zaobserwować niższy odsetek kobiet (Hofstede, Hofstede 2007: 159).

W kulturach męskich i kobiecych odmienny jest także stosunek do kwestii politycznych i religijnych. Społeczeństwa kobiece preferują ustroje socjalne, wspierające potrzebujących, propagujące integrację imigrantów, pomagające biednym państwom, dbające o ochronę środowiska i dążące do rozwiązywania sporów przy pomocy kompromisu. Religie

cechuje zaś w nich łagodność, nacisk na miłowanie bliźnich i równość płci. Z kolei w kulturach męskich przeważają ustroje, w których wspierani są jedynie najlepsi, kładzie się nacisk na asymilację imigrantów, nie wspiera się biednych krajów, liczy się wzrost gospodarczy, a spory na arenie międzynarodowej rozwiązuje się przy pomocy siły. Religię charakteryzuje zaś zaostrzona dyscyplina, akcentuje się obowiązek wiary w Boga i wyższość mężczyzn nad kobietami (Hofstede, Hofstede 2007: 168).

Kolejny wymiar, tj. **unikanie niepewności**, jest definiowany jako „stopień zagrożenia odczuwany przez członków danej kultury w obliczu sytuacji nowych, nieznanych lub niepewnych”. Uczucie to manifestuje się m.in. poprzez stres i chęć zaspokojenia potrzeby przewidywalności za pomocą różnego typu regulacji czy zwyczajów (Hofstede, Hofstede 2007: 181).

Kwestie norm ogólnych i rodziny w społeczeństwach o słabym unikaniu niepewności cechują się m.in. tym, że niepewność jest w nich postrzegana jako nieodzowna cecha życia, występuje w nich niski poziom niepokoju i stresu oraz panuje przekonanie, że nie należy być otwarcie uczuciowym i agresywnym. Dzieci otrzymują ogólne pouczenia dotyczące kwestii moralności, ludzie zwracają się w podobny sposób do znajomych oraz nieznajomych osób oraz prowadzą spokojne życie rodzinne. Z kolei kultury o silnym unikaniu niepewności odznaczają się myśleniem, że z życia należy eliminować niepewność, ludzie są silnie zaniepokojeni i zestresowani, a w pewnych sytuacjach dopuszcza się dawanie upustu uczuciom i agresji. Dzieci otrzymują dokładne pouczenia, formułowane są surowe reguły dotyczące moralności, ludzie zwracają się w odmienny sposób do znajomych i nieznajomych, a życie rodzinne jest stresujące (Hofstede, Hofstede 2007: 189).

Jeśli chodzi o zdrowie i edukację, w kulturach o słabym unikaniu niepewności ludzie z reguły czują się szczęśliwsi, mniej obawiają się o pieniądze i zdrowie oraz przypisują swoje sukcesy własnym zdolnościom. Natomiast w kulturach o silnym unikaniu niepewności ludzie nie czują się tak szczęśliwi i bardziej obawiają się o pieniądze i zdrowie, zaś swoje osiągnięcia składają na karb szczęścia lub pomyślnych okoliczności (Hofstede, Hofstede 2007: 193).

Z kolei w zakresie stosunku do pracy w kulturach o słabym unikaniu niepewności ujawnia się pozytywne nastawienie do bezczynności, a w społeczeństwach o silnym unikaniu niepewności występuje duża wewnętrzna potrzeba pracy (Hofstede, Hofstede 2007: 198).

Następny wymiar, tj. **orientacja długoterminowa/krótkoterminowa**, jest definiowany następująco:

(...) orientacja długoterminowa oznacza rozwijanie cnót przynoszących korzyści w przyszłości, chodzi tu zwłaszcza o upór i oszczędność. Przeciwnym biegunem tego wymiaru jest orientacja krótkoterminowa, która oznacza pielęgnowanie cnót związanych z przeszłością i teraźniejszością, takich zwłaszcza, jak poszanowanie tradycji, zachowanie „twarzy” i wypełnianie społecznych zobowiązań (Hofstede, Hofstede 2007: 222–223).

Cechami charakterystycznymi dla norm ogólnych w kulturach krótkoterminowych są m.in.: chęć osiągania szybkich efektów podejmowanych wysiłków, społeczny nacisk na konsumpcję, szacunek do tradycji, dążenie do indywidualnej stabilizacji, tendencja do realizowania zobowiązań będących wynikiem statusu i powiązań społecznych czy troska o zachowanie „twarzy”. Normy ogólne w społeczeństwach o orientacji długoterminowej charakteryzuje zaś tendencja do wytrwałej i regularnej pracy dla osiągnięcia efektów, zapobiegliwość, szacunek do okoliczności, troska o zdolność do adaptacji i poczucie wstydu (Hofstede, Hofstede 2007: 224).

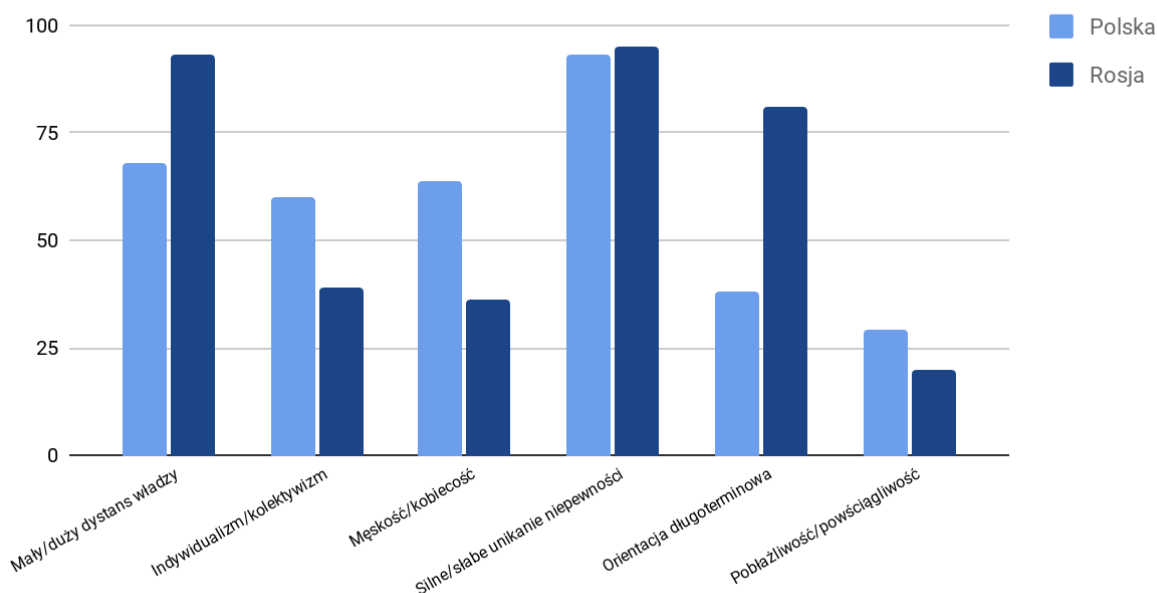
Stosunki rodzinne i szkolne w kulturach o orientacji krótkoterminowej odznaczają się zaś m.in. następującymi cechami: małżeństwo jest pojmowane jako moralna powinność, negatywnie postrzega się wspólne mieszkanie z teściami, młode kobiety tworzą emocjonalne więzi z chłopakiem, pokora i skromność są przypisywane kobietom, a starość rozpoczyna się w późnym wieku i jest smutnym okresem. Z kolei w krajach o orientacji długoterminowej małżeństwo jest układem pragmatycznym, wspólne mieszkanie z teściami jest normą, młode kobiety tworzą więzi emocjonalne z mężem, pokora i skromność są charakterystyczne dla przedstawicieli obu płci, a starość rozpoczyna się we wczesnym wieku i jest uważana za radosny okres (Hofstede, Hofstede 2007: 229).

Szóstym wymiarem jest **pobłażliwość i powściągliwość** – został on opisany przez Miszę Minkova dopiero w trzecim wydaniu „Kultur i organizacji”. Jak zauważa A. Zięba, wymiar ten odnosi się do subiektywnego postrzegania szczęścia, pojmowanego jako satysfakcja z życia. Minkov dostrzegł bowiem korelację między ilością czasu wolnego i poczuciem kontroli nad życiem jednostki a zadowoleniem z życia, przeciwstawiając pobłażliwość powściągliwości. W kulturach pobłażliwych duży odsetek ludzi uważa swoje życie za szczęśliwe, duże znaczenie przypisywane jest w nich czasowi wolnemu oraz kultywowaniu stosunków międzyludzkich (przyjaźni i relacji rodzinnych). Panują w nich swobodne normy dotyczące seksualności, a ludzie cechują się pozytywnym stosunkiem do życia i optymizmem, częściej są ekstrawertyczni i częściej się uśmiechają, dzielą

obowiązki domowe pomiędzy partnerów, ważna jest także wolność słowa. W kulturach powściągliwych dominuje poczucie niskiego zadowolenia z życia. Niewielką rangę przypisuje się rozrywce czy przyjaźni, a życie rodzinne jest rzadko uznawane za zadowalające. Pozytywne uczucia są szybko zapominane, przeważa w nich pesymizm, cynizm i neurotyczność, zaś stan zdrowia określany jest jako gorszy niż faktyczny. Obowiązki domowe dzielone są nierówno pomiędzy partnerów, a normy zachowania są z reguły surowsze. Nie przywiązuje się dużej wagi do wolności słowa (Zięba 2012: 78–79).

W celu ukazania, jakie własności są charakterystyczne dla społeczności rozpatrywanych w niniejszej dysertacji, poniżej przedstawiono wykresy ukazujące dane dotyczące wymiarów kultury polskiej i rosyjskiej, utworzone na podstawie danych zaczerpniętych ze strony internetowej „Hofstede Insights”⁶⁴:

Wykres 1. Wymiary kultury polskiej i rosyjskiej

Pokazują one, że obie kultury cechują się wysokim dystansem władzy, jednak wymiar ten jest wyższy dla Rosji. Polska odznacza się umiarkowanym indywidualizmem, Rosjanie są zaś w dużym stopniu społeczeństwem kolektywistycznym. Oprócz tego Polska jest kulturą umiarkowanie męską, podczas gdy Rosja wykazuje cechy kultury kobiecej. Oba społeczeństwa cechuje natomiast bardzo silne unikanie niepewności. Z kolei Polacy są narodem o orientacji krótkoterminowej, a kultura rosyjska charakteryzuje się

⁶⁴ Zob.: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/poland,russia> (dostęp: 14.04.2020).

długoterminowością. Ponadto w obu społeczeństwach można zaobserwować stosunkowo niski wskaźnik pobłażliwości.

Poza tym inicjalny ogląd badanego materiału pozwala sądzić, że w tekstach życzeń może znajdować także odzwierciedlenie wysoko- bądź niskokontekstowy charakter rozpatrywanych kultur, które to cechy zostały wyodrębnione przez Edwarda T. Halla w pracy *Beyond Culture* (1976). Badacz ten pierwszy typ kultur identyfikuje z niebezpośredniością, drugi zaś – z bezpośredniością. Do grona wysokokontekstowych Hall zalicza kultury, których przedstawiciele nie wyrażają pewnych treści, zakładając wcześniejszą wiedzę odbiorców na ich temat: informacje są w nich niejako zaprogramowane w konsytuacji i ich ilość jest ograniczana w przekazywanych komunikatach do niezbędnego minimum (Hall 1976; Sokolskaya 2015⁶⁵). Natomiast w kulturach niskokontekstowych można zaobserwować zjawisko odwrotne: przekazywana jest duża ilość informacji – zakłada się bowiem, że odbiorca nie posiada wiedzy kontekstowej i należy wyjaśnić wszystkie szczegóły, nie pozostawiając niedomówień. Zaklasyfikowanie Polski do którejś z powyższych kategorii jest stosunkowo problematyczne, ponieważ, jak twierdzi A. Zięba (2012: 144), znajduje się ona około środka skali, jednak wielu badaczy uważa Polskę za kraj wysokiego kontekstu. Również Rosja jest uznawana za kulturę wysokokontekstową, mimo że Rosjanie są bardzo bezpośredni, zwłaszcza w kontaktach z bliskimi osobami (Sokolskaya 2015: 5). Wszelako za wysokokontekstowością społeczeństwa rosyjskiego przemawia fakt, że na jego gruncie często tworzone są podziały na swoich i obcych, które są typowe dla tego rodzaju kultur, ponieważ dostarczają kontekstu potrzebnego do komunikacji. Zdaniem badaczy wartościami składającymi się na kontekst komunikacji w kulturze rosyjskiej są otwartość, szczerowość i wzajemna pomoc (Sokolskaya 2015: 8–9).

⁶⁵ Uwaga ta dotyczy na przykład nawiązań do utworów literackich występujących w tekstach prasowych, które na gruncie kultur wysokokontekstowych nie są z reguły szczegółowo wyjaśniane, albowiem nadawcy zakładają, że odbiorcy wiedzą, jakie utwory, postaci bądź wydarzenia mają oni na myśli.

4. JĘZYKOWY OBRAZ ŚWIATA I JEGO ELEMENTY

Przedmiot niniejszej rozprawy sytuujemy przede wszystkim w kręgu zainteresowań szeroko rozumianej lingwistyki kulturowej. Życzenie jest bowiem gatunkiem wypowiedzi nierozzerwalnie związanym z konkretną kulturą, tj. m.in. specyficznymi dla niej wartościami, obchodzonymi na jej gruncie świętami czy tradycjami. Dlatego też w dalszej części przedstawione zostaną podstawowe zagadnienia związane z kluczową dla dyscyplin językoznawczych o ukierunkowaniu kulturowym i antropologicznym⁶⁶ koncepcją językowego obrazu świata (JOS) oraz innymi pojęciami, do których będziemy odwoływać się w dalszych rozważaniach.

4.1. Językowy obraz świata – historia i rozumienie pojęcia

Badacze wskazują, że początki zainteresowania JOS sięgają czasów starożytnych, konkretnie zaś teorii toposów (*loci communes* – tj. sądów powszechnie przyjętych, stanowiących wspólne punkty odniesienia) wyłożonej w *Retoryce* Arystotelesa (Bartmiński 2006b: 11–12; por. Żuk 2010: 239). Pojęcie to występowało także w okresie Oświecenia, przede wszystkim francuskiego i włoskiego. Rozumienie języka jako modelu bądź obrazu świata, a także jako narzędzia jego klasyfikowania i interpretowania było obecne od długiego czasu także w poglądach filozofów i językoznawców niemieckich. Niektórzy autorzy wskazują, iż już w 1530 roku Marcin Luter w pracy *Sendbrif vom Dollmetschen* pisał o różnicach w ujmowaniu świata przez poszczególne języki (Mańczyk 1982: 31). Z kolei w XVIII i XIX wieku problematyka ta była przedmiotem zainteresowania np. Johanna Georga Hamanna (wskazującego na odzwierciedlenie w języku specyficznego sposobu myślenia posługującej

⁶⁶ Współcześnie związki języka, kultury i myślenia są przedmiotem badań prowadzonych na gruncie trzech dyscyplin, określanych w Polsce jako *lingwistyka kulturowa*, *etnolingwistyka* i *lingwistyka antropologiczna* (*językoznawstwo antropologiczne*). W anglojęzycznych pracach można zaś spotkać m.in. takie określenia, jak *anthropological linguistics*, *linguistic anthropology*, *ethnolinguistics* i *cultural linguistics*. Granice między tymi dyscyplinami nie zawsze są jednak wyraźnie wytyczone. W Polsce działają dwa wiodące środowiska zajmujące się tą problematyką – wrocławskie, związane z czasopismem „Język a Kultura” (zajmujące się badaniami z zakresu lingwistyki kulturowej), oraz lubelskie, skupione wokół czasopisma „Etnolingwistyka. Problemy języka i kultury” (sytuujące swe badania w ramach etnolingwistyki kognitywnej). Prekursorami badań prowadzonych w obu ośrodkach byli odpowiednio Janusz Anusiewicz i Jerzy Bartmiński. Z kolei na gruncie rosyjskim funkcjonuje moskiewska szkoła etnolingwistyczna Nikity I. Tołstoja, szkoła semantyczna Jurija D. Apresjana, szkoła onomastyczna Aleksandra K. Matwiejewa i Jeleny L. Bieriezowicz oraz szkoła etymologiczna Władimira N. Toporowa oraz Waczesława W. Iwanowa. Więcej na temat zakresu zainteresowań wskazanych powyżej dyscyplin zob. m.in. w pracach: Anusiewicz 1991, 1995; Bartmiński 1992, 2002, 2004, 2007b, 2007c, 2008, 2009, 2016; Chruszczewski 2011; Czachur 2017; Dąbrowska (Anna) 2005; Łozowski 2014; Głaz 2014, 2018; Толстая 2006; Толстой 1995a, 2013; Агапкина 2013; Apresjan 1994; Апресян 2006; Underhill 2012; Peeters 2015; Palmer 1996; Sharifian 2016.

się nim wspólnoty) czy Johanna Gottfrieda Herdera (twierdzącego, że język stanowi „rezerwuar myśli narodu”) (Mańczyk 1982: 34; por. Anusiewicz 1999: 263; Jarosz 2014: 13).

Prawdopodobnie to jednak Wilhelm von Humboldt wniósł największy wkład w sformułowanie tezy o JOS, konstatując, że język nie służy wyłącznie do komunikowania się, lecz jest narzędziem służącym do poznawania światopoglądów, które są w nim utrwalone. Humboldt traktował język jako „rzeczywisty świat” istniejący w przestrzeni między przedmiotami a świadomością ludzką, zaś formy językowe uważał za wynik postrzegania świata na wczesnym etapie rozwoju człowieka. Według Humboldta każdy język cechuje odmienne widzenie świata, tj. m.in. jego rozumienie, normy, wartości i wartościowanie właściwe dla poszczególnych wspólnot językowych. Filozof zauważał również, że badania językoznawcze mają na celu ich odkrywanie (Anusiewicz 1999: 264–265).

Myśl W. Humboldta dotyczącą językowego oglądu świata (niem. *Weltansicht*) rozwijał na początku XX w. – obok takich uczonych żyjących na przełomie XIX i XX w., jak m.in. Walter Porzig, Ernst Cassirer, Ludwig Wittgenstein czy Günther Kandler – autor gramatyki treści Leo Weisgerber, który upatrywał przejawów specyficznego dla określonych wspólnot widzenia świata m.in. w słownictwie i składni, postulując poszukiwanie podstawowych pól semantycznych poszczególnych języków w celu opisu JOS. Uważał on, że badania językowe mają na celu ustalenie, jaką wiedzę, doświadczenie i oceny rzeczywistości zawiera w sobie język. Podobnie jak Humboldt, Weisgerber twierdził, że język pośredniczy między rzeczywistością zewnętrzną a mówiącym. Badacz utworzył pojęcie językowego bytu pośredniego, „międzyświata” (niem. *sprachliche Zwischenwelt*), stanowiącego wynik przeobrażenia świata doświadczonego, którego zadaniem jest klasyfikowanie i kategoryzowanie świata wewnętrznego. Konstatował także, że język stanowi energię, która przy pomocy jego użytkowników (członków wspólnoty językowej) przeobraża rzeczywistość materialną w świat duchowy (Anusiewicz 1999: 266–267, 271–272; por. Mańczyk 1982).

Uczeń Weisgerbera Helmut Gipper wskazywał zaś, iż język jest dla człowieka „kluczem do świata” (niem. *Schlüssel zur Welt*), tj. drogą ujmowania obserwowalnej rzeczywistości, zaś JOS jest lingwistycznie weryfikowalnym sposobem pojmowania rzeczywistości przez daną społeczność językową, odzwierciedlonym w języku (przede wszystkim w semantyce jednostek leksykalnych, lecz także w kategoriach gramatycznych i składni) (Anusiewicz 1999: 273; por. Jarosz 2014: 13; Jedliński 2000: 19). H. Gipper odróżniał pojęcie JOS od światopoglądu oraz naukowego obrazu świata, twierdząc, że te ostatnie określają odpowiednio indywidualny stosunek do rzeczywistości oraz przekonania

konstruowane na gruncie JOS. Sam JOS jest zaś „dany” i wykrywalny (Anusiewicz 1999: 274, 278). H. Gipper uważał ponadto, że w języku zawierają się aspekty ideologiczne i aksjologiczne, pisał nawet o ideologicznym obrazie świata odnoszącym się np. do wizji świata określonych grup społecznych (Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: 26).

W językoznawstwie amerykańskim na gruncie lingwistyki antropologicznej (etnolingwistyki) podobne poglądy głosili Edward Sapir oraz Benjamin Lee Whorf. E. Sapir, wybitny uczeń Franza Boasa, choć jego poglądy w tej kwestii przechodziły ewolucję (początkowo nie uznawał związków między kulturą i językiem), określał język mianem „formy”, a kulturę nazywał „treścią”, twierdząc, że język jest sposobem wyrażania treści kulturowych, tj. działań i myśli społeczeństwa (Siemieński 1991: 76–77). Badacz sądził, że dobra kulturalne społeczeństw (w tym przypadku pierwotnych) są zmagazynowane w języku m.in. w postaci tekstów pieśni, przysłów, modlitw, formuł medycznych czy ludowych opowieści. Język był dla Sapira „przewodnikiem po rzeczywistości społecznej” oraz „symbolicznym przewodnikiem po kulturze”, zaś „realny świat” stanowił dla niego wynik językowych zwyczajów określonej społeczności (Sapir 1978: 47, 88–89).

Z kolei B. L. Whorf prowadził badania nad językiem Indian z plemienia Hopi, których wyniki wpłynęły na powstanie koncepcji nazwanej później „hipotezą Sapira-Whorfa”. Jej istotą jest pojmowanie języka jako bytu nadrzędnego wobec rzeczywistości, który jest postrzegany jako najważniejszy czynnik w poznawaniu świata. Zgodnie z tą hipotezą w języku zawarty jest obraz świata, który warunkuje jego rozumienie, a różne języki to różne sposoby myślenia (por. Whorf, Carroll 1966: 252), co zdaniem Whorfa znajduje odzwierciedlenie głównie w leksyce (Siemieński 1991: 78). Autor ten, rozważając dłuższą perspektywę historyczną, ostatecznie przyznawał językowi prymat nad kulturą. Twierdził bowiem, że dzięki swej systemowości jest on mniej podatny na nagłe zmiany i jest w stanie przechowywać historycznie nagromadzone doświadczenia kulturowe (Whorf, Carroll 1966: 156).

Jak zauważa J. Anusiewicz (1999: 262), w polskim językoznawstwie pojęcie JOS pojawiło się w 1978 r. w *Encyklopedii wiedzy o języku polskim* pod red. Stanisława Urbańczyka w artykule hasłowym *Językowy obraz świata* autorstwa Walerego Pisarka (Urbańczyk 1978: 143).

Następnie w latach 80. w Polsce ogłaszano prace dotyczące JOS, m.in. autorstwa Jerzego Bartmińskiego, Ryszarda Tokarskiego, Renaty Grzegorzczukowej, Janusza

Anusiewicz czy Jolanty Maćkiewicz⁶⁷. Z kolei w 1982 r. Augustyn Mańczyk opublikował rozprawę *Wspólnota językowa i jej obraz świata. Krytyczne uwagi do teorii językowej Leo Weisgerbera* (Mańczyk 1982), w której przedstawione zostało m.in. zagadnienie JOS (Anusiewicz 1999: 262–263). Znaczący wkład w rozwój badań nad JOS w polskim językoznawstwie przyniósł także tom *Językowy obraz świata* pod redakcją J. Bartmińskiego oraz konwersatorium „Język a Kultura”.

J. Bartmiński oraz R. Tokarski wspólnie zdefiniowali JOS jako:

(...) pewien zespół sądów mniej lub bardziej utrwalonych w języku, zawartych w znaczeniach wyrazów lub przez te znaczenia implikowanych, który orzeka o cechach i sposobach istnienia obiektów świata pozajęzykowego (Bartmiński, Tokarski 1986: 72).

Po latach J. Bartmiński poszerzył tę definicję, pisząc, że JOS jest:

(...) zawartą w języku, różnie zwerbalizowaną interpretacją rzeczywistości dającą się ująć w postaci zespołu sądów o świecie. Mogą to być sądy „utrwalone”, czyli mające oparcie w samej materii języka, a więc w gramatyce, słownictwie, kliszowanych tekstach (np. przysłowiach), ale także sądy presuponowane, tj. implikowane przez formy językowe, utrwalone na poziomie społecznej wiedzy, przekonań, mitów i rytuałów (Bartmiński 2006b: 12).

Zauważmy, że oprócz kategorii gramatycznych, słownictwa, frazeologizmów czy tekstów do katalogu cech relewantnych przy rekonstrukcji JOS Bartmiński zalicza również tzw. „dane przyjęzykowe”, tj. utrwaloną społecznie wiedzę o świecie, wierzenia, przekonania i zachowania skonwencjonalizowane⁶⁸ (Bartmiński 2006b: 13–14).

Z kolei R. Grzegorzczkova rozumie JOS jako:

(...) strukturę pojęciową utrwaloną (zakrepełą) w systemie danego języka, a więc jego właściwościach gramatycznych i leksykalnych (znaczeniach wyrazów i ich

⁶⁷ M. Kazienko-Szczerbak (2016: 15) wskazuje na istotne różnice między poglądami tych badaczy w kwestii JOS, bowiem – zdaniem autorki – J. Bartmiński, J. Anusiewicz i J. Maćkiewicz uwypuklają jego aspekty semantyczne, zaś R. Grzegorzczkova i R. Tokarski skupiają się przede wszystkim na gramatyce. Wydaje się jednak, że konstatacja ta nie odzwierciedla przekonań przywołanych badaczy, gdyż R. Grzegorzczkova to właśnie leksykę uznaje za „klasyfikator świata” – więcej informacji zob. dalej.

⁶⁸ W. Chlebda uważa zaś, że JOS określonej wspólnoty językowej to „nierozzerwalny spłot rzeczy i pojęć, zdarzeń i wyobrażeń, faktów i domniemań, historii i mitów, doświadczeń i stereotypów” (Chlebda 1993: 197), tj. doświadczeń również w dużej mierze pozajęzykowych.

łączliwości), realizującą się, jak wszystko w języku, za pomocą tekstów (wypowiedzi)⁶⁹ (Grzegorzczkova 1999: 41).

W poczet składników JOS autorka włącza własności gramatyczne i etymologię, podkreśla jednak, że mają one charakter historyczny, bowiem odnoszą się do genezy a nie współczesnego stanu języka. Ponadto zdaniem badaczki na JOS składają się cechy słowotwórcze wyrazów, derywacje i konotacje semantyczne, wszelako za jego najważniejszy element uznaje ona zjawiska leksykalne, które określa jako „klasyfikator świata”. Oprócz tego R. Grzegorzczkova zauważa, że JOS tworzyć może wizja poetycka, która – w odróżnieniu od potocznego oglądu świata – dotyczy oryginalnych użyc języka bądź przekraczania jego norm (Grzegorzczkova 1999: 43–45).

J. Anusiewicz, który traktował język jako pojęcie złożone, „zjawisko społeczno-poznawczo-kulturowo-komunikacyjne” (Anusiewicz 1995: 113), definiował zaś termin JOS w następujący sposób:

Językowy obraz świata to określony sposób ujmowania przez język rzeczywistości (zarówno pozajęzykowej, jak i językowej), istniejący w semantycznych, gramatycznych, syntaktycznych i pragmatycznych kategoriach danego języka naturalnego, innymi słowy – jest to określony sposób odwzorowania świata dany w pojęciowym rozczłonkowaniu zawartym w języku ujmującym ten świat (Anusiewicz 1995: 113).

Badacz ten – wspólnie z Anną Dąbrowską i Michaeliem Fleischerem – wskazywał na komponenty systemu języka, które są relewantne dla rekonstrukcji JOS⁷⁰, takie jak frazeologia, semantyka, składnia, stylizacje, etymologia, onomastyka i grzeczność językowa (Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: 31–37). Jak widać, wymienione składniki obejmują szerszy zakres niż elementy wskazane przez R. Grzegorzczkową.

Jurij D. Apresjan posługuje się z kolei pojęciem *naiwnego obrazu świata*, które określa jako pewien sposób widzenia świata, znajdujący się u podłoża częściowo

⁶⁹ Podobnie JOS pojmuje R. Tokarski, który twierdzi, że jest to:

zbiór prawidłowości zawartych w kategoryalnych związkach gramatycznych (fleksyjnych, słowotwórczych, składniowych) oraz w semantycznych strukturach leksyki, pokazujących swoiste dla danego języka sposoby widzenia poszczególnych składników świata oraz ogólniejsze rozumienie organizacji świata, panujących w nim hierarchii i akceptowanych przez społeczność językową wartości (Tokarski 1993: 358).

⁷⁰ JOS nie jest tworzony a odtwarzany, ponieważ jest zawarty w języku i nabywany podczas jego przyswajania przez jednostkę.

uniwersalnego, a po części charakterystycznego dla poszczególnych języków wzorca konceptualizacji (Apresjan 1994: 5).

Natomiast Jolanta Maćkiewicz pojmuję JOS jako część szerszego *obrazu świata*, który jest wiedzą o rzeczywistości, odzwierciedleniem doświadczenia określonej społeczności będącym modelem sterującym ludzkim zachowaniem. JOS rozumiany jest zaś przez autorkę jako element obrazu świata znajdujący wyraz w języku (Maćkiewicz 1999a).

Godzi się zaznaczyć, że również Zinaida D. Popowa oraz Iosif A. Sternin wyodrębniają ogólniejsze, ponadjęzykowe zjawisko orkeślane przez nich jako „obraz świata”, które rozumieją jako: „(...) упорядоченную совокупность знаний о действительности, сформировавшуюся в общественном (а также групповом, индивидуальном) сознании” (Попова, Стернин 2007: 36). Badacze wydzielają przy tym „bezpośredni”, niezapośredniczony (ros. *непосредственная картина мира*) oraz zapośredniczony obraz świata (ros. *опосредованная картина мира*). Obraz bezpośredni jest wynikiem świadomego poznawania rzeczywistości otaczającej człowieka (zarówno przy pomocy zmysłów, jak i abstrakcyjnego myślenia), podczas gdy obraz zapośredniczony jest zależny od sposobu poznania świata, np. racjonalnego i emocjonalnego, dialektycznego i metafizycznego, teoretycznego i empirycznego oraz innych. Bezpośredni obraz świata obejmuje tak wiedzę o rzeczywistości, jak i kompleksy mentalnych stereotypów, które pozwalają interpretować określone zjawiska. Dlatego też jest on określany mianem „kognitywnego”:

Под когнитивной картиной мира понимается ментальный образ действительности, сформированный когнитивным сознанием человека или народа в целом и являющийся результатом как прямого эмпирического отражения действительности органами чувств, так и сознательного отражения действительности в процессе мышления. Таким образом, когнитивная картина мира – это совокупность концептосферы и стереотипов сознания, которые задаются культурой (Попова, Стернин 2007: 36–37; por. także Лебедева 1999: 21).

Z kolei mianem zapośredniczonego obrazu świata można według autorów określać m.in. JOS oraz artystyczny obraz świata. Jest to bowiem:

(...) результат фиксации концептосферы вторичными знаковыми системами, которые материализуют, овнешняют существующую в сознании

непосредственную когнитивную картину мира. Таковы языковая и художественная картины мира (Попова, Стернин 2007: 37).

Wiktor W. Krasnych zdecydowanie rozgranicza pojęcia obrazu świata i JOS, twierdząc, że różnice występujące między różnymi językowymi obrazami świata niekoniecznie świadczą o rozbieżnościach w pojęciowych obrazach świata określonych społeczności (Красных 2003: 17–19). Sam obraz świata badaczka pojmuje zaś jako „świat w zwierciadle języka” (ros. *мир в зеркале языка*) (Красных 2003: 18; por. Леонтьев 1993). Autorka utrzymuje, że struktury językowe uczestniczą w formułowaniu JOS, podczas gdy „materiałem” kształtującym (konceptualny) obraz świata są przede wszystkim struktury kognitywne, które mogą (lecz nie muszą) być wyrażane przez struktury językowe (Красных 2003: 67).

Dlatego lingwiści podkreślają, że JOS jest wyłącznie częścią (kognitywnego) obrazu świata, a rezultaty uzyskane na podstawie analizy materiału językowego można odnosić do całościowego obrazu świata określonej społeczności jedynie w bardzo ograniczonym zakresie (Карасик, Слышкин 2001: 77).

Ponieważ język stanowi istotny komponent kultury, z pojęciem JOS ściśle wiąże się także termin *kulturowy obraz świata* (KOS). Powyższe stwierdzenie zdaje się oddawać rozumowanie J. Anusiewicza, A. Dąbrowskiej i M. Fleischera, którzy uznają KOS za nadrzędny wobec JOS, pisząc, iż jest to „system, który odpowiada za całokształt konstrukcji drugiej rzeczywistości, system organizujący wszystkie pozostałe komponenty obrazu świata w obrębie danej kultury” (Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: 30). Autorzy postrzegają JOS jako podstawowy element KOS, lecz włączają w jego skład także inne konstrukty opierające się na systemach znakowych, takie jak gesty czy mimika (Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: 30). Definiują oni KOS jako:

(...) konstrukt regulujący manifestacje produkcji tekstów i – ogólniej – realizacji znakowych, reprezentujący oraz organizujący zasady konstrukcji danej manifestacji kultury i jej produktów jako drugiej rzeczywistości w celu podtrzymania, motywowania, wyrażania/objawiania się oraz reprezentowania, a także generowania procesów zachodzących w systemie społecznym traktowanym jako podstawa systemu kultury (Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: 30).

J. Anusiewicz podkreślał, że badania nad JOS powinny być połączone z analizami kultury, ponieważ dociekania dotyczące JOS mogą ukazać kulturowe konceptualizacje określonych obiektów (Anusiewicz 1995: 114). JOS i KOS są zatem jego zdaniem wobec siebie komplementarne. Warto zauważyć, że refleksja ta nie jest wyłącznie domeną wrocławskich badaczy. Również przedstawiciele środowiska lubelskiego dostrzegają tę zależność, często stosując określenie *językowo-kulturowy obraz świata* – zob. np. tytuły prac *Językowo-kulturowy obraz słomy w polskiej lingwokulturze. Szkic etnolingwistyczny* (Bartmiński, Bielak 2017), *Językowo-kulturowy obraz pszenicy (triticum) w języku polskim* (Bartmiński, Kaczan 2017), *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów* (Abramowicz, Bartmiński, Bielińska-Gardziel 2012).

Należy także odnotować, że w kontekście analiz konceptualizacji rzeczywistości „zmagazynowanych” w języku zatarciu ulegają różnice między synchronicznym i diachronicznym charakterem fenomenów lingwalnych – językowe postrzeganie rzeczywistości przez przedstawicieli konkretnej lingwokultury stabilizuje się bowiem w wyniku długotrwałego kształtowania się form językowych i częstokroć trudno orzec, w jakim stopniu odznacza się ono synchronicznym, a w jakim diachronicznym charakterem⁷¹. Dlatego też badacze wskazują, że wprowadzanie tradycyjnego podziału na synchronię i diachronię nie jest uzasadnione w przypadku badań nad JOS, gdyż, jak twierdzą, należy rozpatrywać ciągłość zjawisk językowych. Postulowane jest zatem ujęcie panchroniczne – jak pisze Przemysław Łozowski: „(...) szans dla badań językowego obrazu świata upatrujemy w uznaniu relatywnego i ciągłego charakteru zjawisk językowych i poznawczych oraz w takim właśnie definiowaniu panchronii” (Łozowski 1999: 27; w tej kwestii zob. także Tokarski 1999: 19–20). Uściślając, dodaje: „Właściwie terminem, który byłby bliższy

⁷¹ Na tę kwestię zwraca uwagę m.in. wspomniana wcześniej R. Grzegorzczkova. Problematykę tę uwydatnia także następująca definicja JOS:

Языковая картина мира – это совокупность зафиксированных в единицах языка представлений народа о действительности **на определенном этапе развития народа** (pogrubienie; D. D.), представление о действительности, отраженное в языковых знаках и их значениях – языковое членение мира, языковое упорядочение предметов и явлений, заложенная в системных значениях слов информация о мире (Попова, Стернин 2007: 38).

Jej autorzy dalej wyjaśniają tę kwestię w bardziej szczegółowy sposób:

(...) языковая картина мира в значительной степени представляет для исследователя-лингвиста лишь исторический интерес, поскольку она отражает состояние восприятия действительности, сложившееся в прошлые периоды развития языка в обществе. По языковой картине мира нельзя достоверно судить о современных представлениях этноса о мире, об актуальной концептосфере народа (Попова, Стернин 2007: 38).

koncepcji w ten sposób rozumianej panchronii jest pozaczasowość (transchronia), ogląd języka bez świadomości wymiaru czasu (...)” (Łozowski 1999: 29).

Na koniec godzi się także zauważyć, że pojęcie JOS jest z reguły odnoszone do ogólnego korpusu językowego⁷². Na ten temat wypowiada się Anna Chudzik w kontekście badań nad językowymi zachowaniami magicznymi:

Oczywiście językowy obraz świata każdego człowieka byłby trochę inny, dlatego przyjmuję by tym terminem określać wyidealizowany model rzeczywistości zawarty w języku ogólnym. Językowy obraz świata zawarty w języku mownych zachowań magicznych prawdopodobnie pozwala wejść w mechanizmy „oblaskawiania” budzących niepokój aspektów rzeczywistości (...) (Chudzik 2002: 45).

Powyższa myśl jest niezwykle istotna w kontekście prowadzonych przez nas badań nad aktami życzeń, ponieważ wskazuje ona, że JOS charakterystyczny dla zachowań magicznych nie może być odnoszony do systemu języka bądź ogółu zachowań językowych. Analizy tego typu działań językowych mogą jednak umożliwić dotarcie do konceptualizacji znajdujących się u podłoża mechanizmów projektowania dobra na innych ludzi, tj. konceptualizacji charakterystycznych dla dyskursu magicznego i grzecznościowego. W świetle powyższego w przypadku badań nad wartościami werbalizowanymi w treści życzeń należałoby raczej mówić o *dyskursywnym* lub *tekstowym* *obrazie świata*.

Dyskursywny obraz świata (DOS) jest bowiem definiowany jako „dyskursywnie wyprofilowana interpretacja rzeczywistości, dająca się ująć w postaci zespołu sądów o świecie, o ludziach, rzeczach i zdarzeniach”, która umożliwia m.in. „uchwycenie szerszego kontekstu kulturowego i społecznego mającego bezpośredni wpływ na proces profilowania wiedzy językowej w postaci pojęć, słów sztandarowych, symboli kolektywnych, metafor, wzorców argumentacyjnych itd.” (Czachur 2011: 87, 88). DOS integruje etnolingwistykę kognitywną z lingwistyczną analizą dyskursu i w praktyce badawczej jest najczęściej stosowany do analizy wypowiedzi medialnych i politycznych.

Z kolei tekstowy obraz świata (TOS) jest:

⁷² Ponadjednostkowość (tj. społeczny charakter) JOS jest silnie akcentowana m.in. przez Macieja Raka (2010: 487). Jednakże nie wszyscy badacze są zgodni w tej kwestii: przykładowo, Jolanta Maćkiewicz dowodzi, że JOS może dotyczyć również poszczególnych jednostek oraz grup (np. zawodowych), choć zwraca uwagę, że powinien on być przede wszystkim odnoszony do języka ogólnego (Maćkiewicz 1999b: 9).

(...) swoistą, dokonaną w konkretnym tekście – lub w zespole tekstów – realizacją językowego obrazu świata (występującego na poziomie *langue*), a więc jest zbiorem prawidłowości wynikłych z preferowania w danym tekście lub zespole tekstów określonych konstrukcji fleksyjnych, słowotwórczych, składniowych, a przede wszystkim – określonego słownictwa (Kajtoch 2008: 14).

Należy przy tym zaznaczyć, że badacze różnorodnie rozumieją to pojęcie. Anna Kadyjewska odnosi termin *tekstowy obraz świata* do konglomeratu elementów charakterystycznych dla języka ogólnego oraz właściwych konkretnym, jednostkowym użyciom języka, które znajdują wyraz w tekstach poszczególnych autorów. Badaczka pisze: „Pojęcie *tekstu* należy tu rozumieć w opozycji do pojęcia *systemu*. *Tekst* byłby więc w przyjętym rozumieniu synonimem *wypowiedzi*, a *obraz tekstowy* – strukturą pojęciową implikowaną przez tę konkretną wypowiedź” (Kadyjewska 2001: 328).

Natomiast A. Pajdzińska i R. Tokarski, polemizując z R. Grzegorzczukową (1999), zauważają, że badanie obrazu świata zawartego w tekstach artystycznych, poprzez badanie kreatywnych użycie języka, pozwala wnikać w wyobrażenia o rzeczywistości, które są ustabilizowane w języku. Twierdzą bowiem, że „Teksty artystyczne pozwalają (...) zweryfikować to, co udało się ustalić na podstawie faktów kodowych, skonwencjonalizowanych”, a także, że mogą one uzupełniać skonwencjonalizowane teksty (Pajdzińska, Tokarski 1996: 157–158).

Również J. Maćkiewicz wskazuje na możliwość „rekonstrukcji obrazu świata zawartego w tekście (tekstowego obrazu świata)” na podstawie powtarzalności elementów tekstu (Maćkiewicz 1999b: 10).

Z kolei R. Tokarski opisuje ewolucję koncepcji JOS od determinowanego narodowo obrazu świata ku mnogości obrazów, przede wszystkim zaś różnorodnych tekstowych obrazów świata prezentujących rozwinięcie konwencjonalnych wartościowań i kategoryzacji⁷³ (Tokarski 2016). W tę tendencję badawczą wpisuje się także niniejsza rozprawa.

⁷³ Nurt ten reprezentują np. rozprawy Kowalewska-Dąbrowska 2006 i Kozaryn 2009.

4.2. Pojęcia wykorzystywane w badaniu

4.2.1. Punkt widzenia i perspektywa

Z pojęciem JOS, zarówno ujmowanym podmiotowo (tj. jako czyjaś *wizja*, determinująca obecność podmiotu postrzegającego), jak i przedmiotowo (tj. jako *obraz*, czyli rezultat percepcji rzeczywistości), ściśle wiążą się pojęcia punktu widzenia i perspektywy. (Bartmiński 2006d: 76).

Według J. Bartmińskiego punkt widzenia to:

(...) czynnik podmiotowo-kulturowy, decydujący o sposobie mówienia o przedmiocie, w tym m.in. o kategoryzacji przedmiotu, o wyborze podstawy onomazjologicznej przy tworzeniu jego nazwy, o wyborze cech, które są o przedmiocie orzekane w konkretnych wypowiedziach i utrwalone w znaczeniu (Bartmiński 2006d: 78).

Pojęcie to oznacza zatem pozycję, z której określony przedmiot jest rozpatrywany przez podmiot. Ponadto ustabilizowany społecznie i kulturowo punkt widzenia autor ten – za M. Bachtinem (1970: 291) – uważa za podstawę wyznaczania gatunkowych wzorców wypowiedzi i wariantów stylowych (Bartmiński 2006d: 83). Z kolei w odniesieniu do wyrazów punkt widzenia – bezpośrednio determinując wybór definicji – różnicuje ich znaczenia oraz – pośrednio – wpływa na wybór kategorii i ich wypełnienie (Bartmiński 2006d: 82). J. Bartmiński wyodrębnia trzy rodzaje punktów widzenia:

- 1) funkcjonalny, który występuje, kiedy w wyrazie uwypukla się cechę bycia narzędziem/instrumentem jakiegoś działania;
- 2) percepcyjny, który uwydatnia cechę fizyczną przedmiotu, dotyczącą jego wyglądu;
- 3) punkt widzenia o podstawie kulturowej, w którym przedmiot widziany jest w kontekście społeczno-komunikatywnym, podmiot występuje zaś w społecznej interakcji⁷⁴ (Bartmiński 2006d: 79–80).

Na temat punktu widzenia wypowiada się m.in. także Zbysław Muszyński, który również postrzega to pojęcie wieloaspektowo, wyodrębniając jego trzy elementy znaczeniowe: formalny, aksjologiczny i pojęciowy, które odnoszą się odpowiednio do czasu

⁷⁴ W świetle powyższego rozgraniczenia należy zauważyć, że punkt widzenia przyjmowany przez autorów życzeń ma podstawę społeczno-kulturową.

i przestrzeni, systemu wartości i treści doświadczeń (Muszyński 2004). Natomiast Elżbieta Tabakowska (2004) zauważa, że wyrażany w języku punkt widzenia jest zależny nie tylko od operacji umysłowych podmiotu, które umożliwiają nadawanie pewnej formy postrzeganym przedmiotom, lecz także od konwencji językowych, które ograniczają subiektywną percepcję rzeczywistości i przyczyniają się do odtwarzania gotowych form językowych. Spostrzeżenie to można odnieść m.in. do częstokroć reprodukowanych w gotowej formie życzeń.

Punkt widzenia kształtuje zaś perspektywę, przyczyniając się do inicjalnego kategoryzowania przedmiotu (Bartmiński 2006d: 83). Przez perspektywę J. Bartmiński rozumie: „zespół właściwości struktury semantycznej słów, skorelowany z punktem widzenia i będący, przynajmniej w pewnym zakresie, jego rezultatem. Identyfikując te właściwości odbiorca wypowiedzi dochodzi do rozpoznania przyjętego punktu widzenia” (Bartmiński 2006d: 78–79). Dalej autor precyzuje, że omawiane pojęcie obejmuje: „zespół aspektów (stron) przedmiotu, które są w pewnym nieprzypadkowym porządku brane pod uwagę przez mówiących, układają się w swoiste konfiguracje i tworzą swoisty profil pojęcia (...)” oraz „treść, jaką się orzeka o przedmiocie, oglądając go od określonej strony” (Bartmiński 2006d: 84). Tak jak J. Bartmiński, E. Tabakowska zauważa, że perspektywa jest pojęciem szerszym od punktu widzenia, gdyż:

(...) obejmuje różne aspekty „widoku”, jaki roztacza się przed obserwatorem z określonego punktu obserwacyjnego: orientację przestrzeni, w której usytuowane są rzeczy i zachodzące między nimi relacje, rozmieszczenie punktów odniesienia dla rzeczy lokalizowanych pośrednio, kierunek oglądu, wzajemny stosunek między podmiotem i przedmiotem obserwacji (Tabakowska 2004: 49).

4.2.2. Profilowanie

Punkt widzenia i perspektywa warunkują sposoby profilowania pojęć oraz profile, które stanowią rezultat profilowania. R. Grzegorzczkowska wskazuje, iż należy odróżnić rozumienie pojęć *profil* i *profilowanie* przez Ronalda Langackera i Jerzego Bartmińskiego. W teorii Langackera profilowanie to bowiem operacja mentalna, która polega na „wyróżnianiu, „podświetlaniu”, w obrębie bazy (tzn. pewnego pola doświadczeniowego) niektórych elementów jako szczególnie ważnych, a usuwaniu w cień (do tła) innych elementów” (Grzegorzczkowska 1998a: 10). Baza rozumiana jest jako „struktura kognitywna, na którą

składają się domeny kognitywne, a więc doświadczenie i wiedza mówiących” (Grzegorzczkowska 1998a: 10). Profil to z kolei „uwydatnienie pewnych elementów w bazie i usuwanie innych na drugi plan. Jest to więc operacja na bazie doświadczeniowej (poznawczej) człowieka, ujmująca ją subiektywnie w pewien sposób” (Grzegorzczkowska 1998a: 10).

Z kolei J. Bartmiński uważa, że pojęcie nie jest konstruowane na podstawie komponentów, które są „podświetlane”; posługuje się zamiast tego istniejącym pojęciem przedmiotu, w którym wyodrębnia aspekty określane mianem profili (Grzegorzczkowska 1998a: 10). Profilowanie w rozumieniu badaczy ze środowiska lubelskiego jest procesem, który obejmuje trzy etapy:

- 1) wstępną kategoryzację przedmiotu;
- 2) dobór aspektów odpowiadających danej kategoryzacji;
- 3) jakościową charakterystykę przedmiotu w ramach wyodrębnionych aspektów (Bartmiński 2006e: 95; Bartmiński, Niebrzegowska 1998: 217).

Profilowanie jest w takim rozumieniu podmiotowym kształtowaniem pojęć, które są ujmowane w pewnej perspektywie, tworzonej przez intencję komunikacyjną, wyznawany system wartości czy wiedzę o świecie (Jedliński 2000: 43).

W niniejszym opracowaniu przyjęta została koncepcja profilowania J. Bartmińskiego.

4.2.3. Faseta

Faseta jest pojęciem zaczerpniętym przez semantyków z informacji naukowej (współcześnie nazywanej informatologią), gdzie oznacza „podkategorię” lub „grupę klas odpowiadających jakiejś wspólnej charakterystyce”. Semantycy posługują się nim zaś w celu określenia „jednorodnych zespołów cech przypisywanych przedmiotowi w eksplikacji” (Bartmiński 2006d: 84 za: Wierzbicka 1985: 32). Fasety nazywane są także „zespołami jednorodnymi z jakiegoś punktu widzenia, które tworzą swoiste kategorie” (Bartmiński 1996: 16). R. Langacker stosuje zaś w tym znaczeniu pojęcie „domeny” (Langacker 2005: 172).

Analiza fasetowa znalazła zastosowanie m.in. w konstruowaniu definicji haseł w *Słowniku stereotypów i symboli ludowych* (Bartmiński 1996), w którym poszczególne cechy pojęć zostały przypisane do określonych faset⁷⁵. J. Bartmiński twierdzi, że to, w jakiej kolejności występują fasety (np. [KATEGORIA], [ŚRODOWISKO], [WYGLĄD]), nie może

⁷⁵ Ustrukturyzowanie fasetowe jest charakterystyczne dla definicji kognitywnej – zob. więcej w opracowaniu Bartmiński 2006c.

być dowolne, ma natomiast wynikać z wewnętrznej logiki pojęcia (Bartmiński 2006d: 86). Jednak, jak stwierdza Beata Duda, „Nie ma jednego, wspólnego wszystkim leksemom, sposobu ich definiowania oraz budowania faset (...). Zbiór faset jest za każdym razem dopasowany do pojęcia, do którego się odnosi” (Duda 2015: 66).

Kwestią, na którą trzeba zwrócić szczególną uwagę w kontekście badań prezentowanych w niniejszej dysertacji, jest fakt, że przyjęta w niej kolejność prezentowania faset w opisach poszczególnych wartości (zob. rozdział *Konceptualizacje wartości zawarte w tekstach życzeń*) jest zależna od liczby wypełniających je cech, które zostały poświadczone w badanym materiale. Innymi słowy: im większa liczba cech wypełnia daną kategorię, tym jest ona „ważniejsza”, a zgromadzone w jej ramach cechy odznaczają się większą typowością. Podejście to znacząco odbiega od dotychczasowych praktyk, które zakładały układ zmierzający do rekonstrukcji struktury kognitywnej pojęcia (podejście dominujące – por. Wierzbicka 1985: 32; Bartmiński 2006d: 86) oraz układ według logiki „od ogółu do szczegółu” (Duda 2015: 68). Uwzględniając specyfikę konceptualizacji wartości przywoływanych w treści życzeń, wydaje się jednak, że podejście kwantytatywne jest uzasadnione, ponieważ o „wewnętrznej logice pojęcia” (odpowiednio wyprofilowanego, umiejscowionego w określonym kontekście, m.in. gatunkowym, okolicznościowym i in.) świadczy liczba przypisywanych mu jednorodnych określeń. Dlatego też te cechy, które są poświadczone najczęściej, należy uznać za prototypowe.

4.2.4. Konotacja

R. Tokarski wskazuje, że termin *konotacja* może być różnie rozumiany przez językoznawców i wielość jego znaczeń może prowadzić do nieporozumień (Tokarski 1987: 81). Najogólniej rzecz ujmując, konotacja jest terminem przeciwnym wobec denotacji, tj. zbioru wszystkich desygnatów danej nazwy (por. np. SJP Szym). Lidia Jordanskaja i Igor Mielczuk wprowadzają własną definicję konotacji leksykalnej, która brzmi: „Konotacja leksykalna jednostki leksykalnej L jest to pewna charakterystyka, którą L przypisuje swemu referentowi i która nie wchodzi w jej definicję” (Jordanskaja, Mielczuk 1988: 17). A zatem zdaniem badaczy konotacja stanowi informację naddaną w stosunku do cech definicyjnych jednostki leksykalnej.

Z kolei J. D. Apresjan określa konotacje mianem asocjacji semantycznych, rozumiejąc je szerzej, tj. jako komponenty pragmatyki, które „są odbiciem wyobrażeń kulturowych i tradycji związanych z danym wyrazem, panującej w danym społeczeństwie praktyki

wyzyskiwania odpowiedniej rzeczy i wielu innych czynników pozajęzykowych” (Apresjan 1980: 94). Autor dodaje, iż „Skojarzenia te mogą być bardzo nietypowe, «kapryśne», i różnią się znacznie dla tożsamyh lub bliskich znaczeniowo wyrazów różnych języków, a nawet wyrazów jednego języka” (Apresjan 1980: 94).

Również J. Bartmiński rozumie konotację wieloaspektowo, rozciągając to pojęcie na obszar występowania wyrazów w tekstach, w których poświadczono zostały pewne cechy konotacyjne (Bartmiński 2006c: 43)

Omawiane pojęcie jest istotne w kontekście badania formuł życzących, ponieważ cechy, które przypisywane są wartościom w tekstach powinszowań są często konotowane, tj. stanowią one treści naddane (implikowane przez teksty), które są determinowane przez konwencję – podejście to odpowiada rozumieniu konotacji przez J. Bartmińskiego.

4.2.5. Stereotyp i prototyp

W nawiązaniu do powyższych rozważań dokładniejszego omówienia wymagają także terminy *stereotyp* oraz *prototyp* ze względu na różne sposoby rozumienia ich zakresów znaczeniowych. Pojęcie stereotypu wywodzi się z socjologii i jest definiowane przez Waltera Lippmanna (prekursora badań nad stereotypem) jako „obraz w głowie ludzkiej”, który zawiera pogląd na temat konkretnego obiektu, wytworzony pod wpływem otoczenia jeszcze przed doświadczeniem samego obiektu (za: Bielińska-Gardziel 2009: 18). Zdaniem Hilarego Putnama stereotyp to zaś najbardziej skonwencjonalizowana część pojmowania świata, dotycząca myślenia potocznego i odzwierciedlona w języku (Putnam 1975), która pełni funkcję afektywną, kognitywną i społeczną (Quasthoff 1998: 14). Z kolei Krystyna Pisarkowa rozpatruje stereotyp jako konotację emocjonalną (Pisarkowa 1976), a Andrzej Maria Lewicki mianem stereotypu określa połączenia wyrazowe, które są odtwarzane z pamięci (Lewicki 1976).

Twórcy *Słownika ludowych stereotypów językowych* rozumieją zaś stereotyp jako „ustabilizowane połączenie co najmniej dwu elementów, mające strukturę logiczną sądu, a jako korelat językowy zdanie (lub jego równoważnik)” (Bartmiński 1985: 47), a także – szerzej – jako „subiektywnie determinowane wyobrażenie przedmiotu obejmujące zarówno cechy opisowe, jak i wartościujące obraz, oraz będące rezultatem interpretacji rzeczywistości w ramach społecznych modeli poznawczych” (Bartmiński 1998: 64). J. Bartmiński uważa także, iż stereotyp może być rozpatrywany „jako ustabilizowane (reprodukowane z pamięci) połączenie semantyczne i/lub formalne” oraz wyodrębnia trzy rodzaje stereotypów, tj.:

- 1) topiki, tj. utarte połączenia semantyczne, jak np. „szewcy piją”;
- 2) formuły, tj. utrwalone połączenia formalne i semantyczne, np. *pije jak szewc*;
- 3) idiomy, tj. utrwalone połączenia „form językowych używanych całościowo w określonych kontekstach i sytuacjach”, np. *to by było na tyle, jak się masz*⁷⁶ (Bartmiński 1998: 64).

Lubelski lingwista podkreśla zatem rolę stabilizacji komponentów stereotypu oraz ich reprodukowalności (por. Bartmiński, Panasiuk 1993: 367). Badacz twierdzi, że „Funkcje stereotypu są w tym ujęciu funkcjami języka i językowego obrazu świata, polegają na kulturowej reprezentacji rzeczywistości, jej społecznej ewaluacji oraz wyznaczaniu człowiekowi miejsca i sposobów zachowań w oswojonym świecie” (Bartmiński 1998: 64–65). Związek stereotypu z kulturą sprawia, że utrwała się on w postaci formuł (Niesporek-Szamburska 2004: 31).

Pojęcie prototypu zostało natomiast wprowadzone przez Eleanor Rosch (1978, 1983), u której oznacza ono najlepszego reprezentanta danej kategorii, jej najlepszy egzemplarz. Zakłada się, że istnieją elementy bliższe centrum prototypu oraz elementy peryferyjne. Bernadetta Niesporek-Szamburska, na podstawie analizy prac kognitywistów wskazuje na różne sposoby rozumienia prototypu: 1) najlepszy przedstawiciel kategorii, 2) kompleks najbardziej typowych cech dla określonej kategorii, 3) centrum znaczeniowe wyrazu (w przeciwieństwie do peryferii)⁷⁷. Według badaczki kategorie zorganizowane na zasadzie prototypu pozwalają na wydzielenie z tekstów (na podstawie częstości wystąpienia poświadczeń tekstowych) kategorii typowych i okazjonalnych w konceptualizacjach. Terminem prototyp posługuje się ona w celu określenia najlepszego egzemplarza jakiejś kategorii, tj. na oznaczenie jej centrum (Niesporek-Szamburska 2004: 27).

Również Iwona Bielińska-Gardziel (2009: 30), dokonawszy przeglądu literatury, stwierdza, że prototyp to albo 1) grupa najbardziej charakterystycznych właściwości obiektów, które należą do określonej klasy, albo 2) najbardziej typowy przedstawiciel jakiejś kategorii.

⁷⁶ R. Tokarski uważa, że podział J. Bartmińskiego zawiera zjawiska niejednorodne, tj. zarówno jednostki ustabilizowane formalnie, jak i jednostki o strukturze „luźnej”. Stwierdza w związku z tym, że wyciąganie wniosków dotyczących percepcji rzeczywistości przez użytkowników określonego języka na podstawie analizy wyrażen o utrwalonej formie może być nieuprawnione ze względu na ich brak przejrzystości (Tokarski 1998b: 125–126). Spostrzeżenie to jest cenne w kontekście badań nad często odtwarzanymi w gotowej formie tekstami życzeń. Trudno bowiem określić, w jakim stopniu cechy przypisywane w nich wartościom rzeczywiście mają charakter stereotypowy, w jakim zaś są jedynie bezrefleksyjnie odtwarzane jako wytwór konwencji. Uważamy jednak, że badanie tego typu wypowiedzi może przyczynić się do lepszego zrozumienia konceptualizacji pojęć aksjologicznych „zmagazynowanych” w odtwarzanych formułach, które są charakterystyczne dla językowych zachowań magicznych oraz gatunków etykietałnych.

⁷⁷ Na te trzy sposoby pojmowania prototypu zwraca uwagę m.in. także R. Grzegorzczkova (1998b: 111).

Natomiast Grażyna Habrajska uważa, że prototypy służą do kategoryzowania rzeczywistości, a stereotypy – do jej identyfikowania. Autorka twierdzi, że w procesie tworzenia metafor uczestniczą cechy charakterystyczne dla stereotypów (Habrajska 1998: 118).

Różne zakresy pojęć prototyp i stereotyp ukazuje także Jolanta Tambor. Badaczka pisze bowiem, że: „Cechy przysługujące prototypowi to cechy gatunkowe, cechy konstatające istnienie i sposób istnienia klasy okazowej. Natomiast cechy wskazywane jako stereotypowe wynikają z wyobrażeń, przekonań, utrwalonych społecznie i/lub językowo obrazów prototypu” (Tambor 2008: 25).

4.2.6. Konceptualizacja

Kognitywna teoria języka zakłada, że znaczenia pojęć mogą być rozumiane jako konceptualizacja⁷⁸, tj. doświadczenie mentalne⁷⁹ (Nowakowska-Kempna 1995: 5 za: Langacker 1988: 49). Cechy semantyczne pojęć są wyłaniane z kontekstu na zasadzie indukcji, która polega – jak pisze I. Nowakowska-Kempna (1995: 11–12) – „na wykrywaniu wymiarów doświadczenia na drodze analizy związku metaforycznego, metonimicznego lub innych procesów wyobrażeniowych (...), konstytuowanych przez kontekst i konsytuację aktu komunikacji”. Badaczka dodaje, że „otrzymywany w następstwie model nie jest konstruowany w języku, lecz raczej rekonstruowany” (Nowakowska-Kempna 1995: 12). Zdaniem autorki pojęcie *konceptualizacja* można zatem rozumieć jako:

(...) drogę postępowania indukcyjnego, opartą na przyczynie logicznej, gdzie z wiadomego skutku wnioskuje się o przypuszczalnej przyczynie i bazuje na analizie bezpośrednio danych kontekstów, budowie metafor i/lub metonimii oraz innych sposobów obrazowania (...), które umożliwiają wykrycie znaczenia wyrazu, tj. ustalenie cech interakcyjnych oraz zrekonstruowanie ich struktury (tj. struktury modelu) (Nowakowska-Kempna 1995: 12).

Sposób konceptualizacji jest uzależniony od perspektywy i punktu widzenia i służy do wydzielania prototypów i stereotypów z obszerniejszego zakresu kontekstów kulturowych i językowych (Kazienko-Szczerbak 2016: 22). Ponadto konceptualizacja „prowadzi

⁷⁸ SJP Szym definiuje rzeczownik *konceptualizacja* jako ‘ujmowanie intuicji poznawczych w pojęcia’.

⁷⁹ Na doświadczenie mentalne w ujęciu Langackerowskim składa się wiedza kontekstowa, procesy tworzenia nowych pojęć i doświadczenie zmysłowe – zob. Niesporek-Szamburska 2004: 32.

do subiektywizacji natury znaczenia językowego, do profilowania procesów poznawczych i ich skonwencjonalizowania” (Niesporek-Szamburska 2004: 32).

W przypadku konceptualizacji wartości w formułach życzeń zwykle można odnotować typowe wyobrażenia pojęć (choć w badanym materiale ujawniają się także konceptualizacje okazjonalne). Typowość ta zależy przede wszystkim od charakterystycznej dla gatunku konwencji stylistycznej, jak również złożonych uwarunkowań sytuacyjnych (pragmatycznych). Różne konceptualizacje najczęściej uzupełniają się, tworząc całościowy wizerunek pojęcia, charakterystyczny dla tekstów życzeń.

4.2.7. Metafora kognitywna

W treści życzeń spotykane są wyrażenia metaforyczne. Metafory stanowią przedmiot żywego zainteresowania kognitywistów, ponieważ analiza ich struktury prowadzi do wykrycia sposobów konceptualizacji pojęć. Szczególną uwagę zjawisku metafory poświęcili George Lakoff i Mark Johnson, którzy konstatawali, iż przenośnie są obecne nie tylko w języku, lecz obejmują także szeroki zakres działań i myśli będących częścią codziennego życia człowieka (Lakoff, Johnson 1988: 25–26). W kwestii mechanizmów tworzenia metafor badacze zauważają, że „Istotą metafory jest rozumienie i doświadczanie pewnego rodzaju rzeczy w terminach innej rzeczy”⁸⁰ (Lakoff, Johnson 1988: 27). Autorzy wyodrębnili metafory strukturalne, w których przenośna struktura nadawana jest jednemu pojęciu przez inne pojęcie, np. ARGUMENTOWANIE TO WOJNA. Wskazywali jednak także na istnienie tzw. metafor orientacyjnych, w których to system pojęć (a nie jednostkowe pojęcie) narzuca innemu systemowi przenośną strukturę. Ich nazwę badacze wywodzą od faktu, że w większości przypadków wiążą się one z orientacją przestrzenną, jak np. przód-tył głęboko-płytko, zob. podawany przez badaczy przykład metafory SZCZĘŚLIWY TO W GÓRĘ, realizowanej np. w wyrażeniu *Czuję się dziś **podniesiony** na duchu* (Lakoff, Johnson 1988: 36). Ponadto Lakoff i Johnson opisali grupę metafor ontologicznych, których podstawę stanowi doświadczanie fizycznych przedmiotów przez człowieka, np. przytaczana przez badaczy metafora INFLACJA TO RZECZ: *Inflacja **obniża** nasz poziom życia* oraz metafory oparte na kwantyfikowaniu pojęć abstrakcyjnych, jak np. *Tak **wiele** jest **nienawiści** na świecie* (Lakoff, Johnson 1988: 48–50). W poczet metafor ontologicznych autorzy *Metafor*

⁸⁰ Stwierdzenie to naszym zdaniem dobrze uzupełnia sąd Teresy Dobrzyńskiej, która zauważa, że metafory są kształtowane przede wszystkim przez konotacje wyrazów (Dobrzyńska 1992: 233). Na podstawie powyższego można wysnuć wniosek, że źródłem „doświadczania pewnego rodzaju rzeczy w terminach innej rzeczy” są konotacje łączone z doświadczanymi rzeczami.

w naszym życiu zaliczyli również personifikacje (np.: *Inflacja przechytrzyła najlepsze umysły ekonomiczne kraju.*) i metonimie (np.: *On lubi czytać Markiza de Sade.*) (Lakoff, Johnson 1988: 56–60).

4.2.8. Kolekcja

Kompleksowej wiedzy na temat hierarchii wartości werbalizowanych w tekstach życzeń może dostarczyć analiza kolejności wprowadzania członów w ramach ich treści. Organizacja tekstu (częstokroć mająca utrwalony charakter, choć spotykane są również życzenia o charakterze niekonwencjonalnym) może bowiem świadczyć o istotności występujących w nim pojęć. J. Bartmiński, pisząc o kolekcji w strukturze tekstów folkloru, wskazuje na zasadę „szyku wedle ważności”, rządzącą pojawiającymi się w nich wyliczeniami, tj. od członu najmniej ważnego „w górę” albo od elementu najważniejszego „w dół”⁸¹. W pierwszym wypadku na początku umieszczany jest człon o najmniejszej istotności, a następnie elementy cechujące się rosnącym stopniem ważności. Z kolei drugi wariant polega na umieszczaniu na pierwszym miejscu najistotniejszego elementu, podczas gdy pozostałe człony ułożone są według malejącej ważności. O randze poszczególnych składników decydują uwarunkowania kulturowe (Bartmiński 1990: 163). Ze względu na fakt, że przywoływane w treści życzeń nazwy wartości przeważnie⁸² występują w zespołach, uzasadnione wydaje się odniesienie do nich pojęć kolekcji i kompleksu, tj. członów tekstu znajdujących się w swoim towarzystwie ze względu na zachodzące między nimi związki.

Jak zauważa J. Bartmiński, „Formą językowego ujęcia kolekcji jest, mówiąc najogólniej, współrzędne połączenie składników” (Bartmiński 1990: 159). Badacz opisuje strukturę wewnętrzną kolekcji przedmiotowych przy pomocy formuły „*x* współwystępuje z *y*, *z*, *n* w kontekście *K*” (Bartmiński 1990: 167; por. Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 180). Odnosząc formułę J. Bartmińskiego określającą strukturę kolekcji przedmiotowych do wartości werbalizowanych w treści życzeń (mimo iż w większości przypadków nie mają one charakteru przedmiotów materialnych, a „przedmiotów mentalnych”), można skonstatować, że tworzą one kolekcje, albowiem układają się w zespoły współwystępujące ze sobą w kontekście życzeń przekazywanych z okazji (tj. w kontekście)

⁸¹ W drugim z przytoczonych wariantów realizowana jest tzw. zasada „preferencji aksjologicznych dla pierwszego członu” (Bartmiński 2003b: 78–79).

⁸² Wyjątek stanowią życzenia, w których nie zaobserwowano werbalizacji wartości, oraz takie, na których treść składa się tylko jedna wartość.

określonego święta. Dobór pojęć wchodzących w skład kolekcji jest zatem uzależniony od przyjmowanego punktu widzenia i perspektywy oglądu.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że niektórzy badacze odróżniają kolekcje od kompleksów. Przykładowo, Jan Ożdżyński zauważa, że kolekcje tworzą przedmioty posiadające cechy wspólne, podczas gdy w kompleksy układają się przedmioty, które mogą stanowić całość z określonego punktu widzenia, lecz różnić się pewnymi cechami (Ożdżyński 1995: 53). J. Bartmiński i S. Niebrzegowska-Bartmińska (2009: 180) wskazują zaś, że kompleks to „zespół elementów współwystępujących w jednym miejscu i czasie, np. domy, ulice, place w mieście – jako temat tekstu przewodnika turystycznego (...)”. Z kolei B. Niesporek-Szamburska (2004: 32) nie rozróżnia tych pojęć, lakonicznie stwierdzając, że mianem kompleksów na gruncie psychologii określane są kolekcje. W niniejszej rozprawie także nie czyni się rozróżnienia między tymi zjawiskami, określając wartości współwystępujące ze sobą w treści życzeń wyłącznie mianem kolekcji.

5. ŻYCZENIA JAKO PRZEDMIOT BADAŃ

Zarysowawszy problematykę kart pocztowych, świąt, wartości oraz językowego obrazu świata, przejdźmy do opisu dotychczasowych ustaleń dotyczących polsko- i rosyjskojęzycznych aktów/tekstów życzeń, które stanowią główny przedmiot zainteresowania niniejszej dysertacji.

5.1. Pragmalingwistyczna charakterystyka aktów życzeń

Pierwotnie w teorii aktów mowy życzenia były włączane w poczet aktów konduktywnych (określanych również jako behabitywne, tj. aktów wyrażających postawy w stosunku do innych ludzi i ich spraw, które kreują atmosferę grzecznościową – *behabitives* w taksonomii J. Austina, zob. Austin 1962: 150–163; por. Sikora 2013: 185). Na podstawie klasyfikacji J. Searle’a zaliczono je zaś do kategorii ekspresywów (ang. *expressives*), uznając za ich wyróżnik funkcję wyrażania emocji i postaw nadawców (zob. Searle 1975: 354–361; por. Sikora 2013: 185). Należy jednak zaznaczyć, że życzenia zostały odniesione do powyższych klas aktów mowy wyłącznie na zasadzie podobieństwa, gdyż zarówno Austin, jak i Searle nie wyodrębnili ich bezpośrednio w swoich klasyfikacjach (Jurewicz 2017: 45–46).

W ślad za opisanym powyżej tradycyjnym ujęciem badacze stosunkowo powszechnie uznają polski czasownik *zyczyć* za reprezentanta performatywów, twierdząc, że jego zadaniem jest wywieranie wpływu na rzeczywistość (Zgółka 2005: 19; Sikora 2013: 179, 186; Czarnecka 1998: 159). Ze względu na konwencjonalność współczesnych powinszowań niekiedy wyrażane są jednak wątpliwości dotyczące ich performatywności. Czyni to m.in. Piotr Kowalski, który uważa, że w dużej mierze utraciły one swój pierwotnie sprawczy charakter. Jego zdaniem w tradycyjnych kulturach oralnych życzenia pozostawały w ścisłych, magicznych, metonimiczno-przedmiotowych relacjach z rzeczywistością, podczas gdy obecnie są one raczej aktami komunikacyjnymi będącymi częścią gry społecznej, polegającej na knuciu intryg i prawieniu pochlebstw⁸³. Według badacza życzenia często składane są tylko

⁸³ W kwestii życzeń jako zachowań magicznych autor ten zauważa:

Życzenia i czynność ich składania w świecie synkretyzmu religijno-magicznego kultury ludowej najpełniejszą realizację zyskiwały w kilku najważniejszych świątach cyklu rocznego i cyklu życia człowieka. W różnej postaci obecne też były w wielu innych praktykach, w których wciąż uchwytne był komponent magiczny, takich jak leczenie, rzucanie uroków

dlatego, że wypada to uczynić w pewnych sytuacjach, mają one bowiem przede wszystkim na celu stabilizację ładu społecznego⁸⁴ (Kowalski 2010: 17, 23, 25, 36).

Z powyższymi sędami korespondują poglądy Danuty Buli i Jadwigi Nawackiej (1983; por. Jarosz 2014: 156), które uznają życzenia za konwencjonalia, tj. grupę zwyczajowych aktów mowy, w której skład wchodzi m.in. powitania, podziękowania, gratulacje, pożegnania i kondolencje. Także Olga Przybyła uważa, że życzenia należą do grona konwencjonalnych aktów okolicznościowych i sytuacyjnych (Przybyła 2002). Z kolei Tatiana I. Boczarowa, rozpatrując życzenia jako gatunek mowy, klasyfikuje je jako gatunek etykietalno-ceremonialny o uroczystym charakterze (Бочарова 2005: 98).

Również Eugeniusz Grodziński twierdzi, że formuły grzecznościowe, a więc m.in. życzenia, służą do podtrzymywania konwenansu i stwarzania atmosfery grzecznościowej, którą badacz uznaje za niezbędny warunek bezkonfliktowej egzystencji członków cywilizowanych społeczeństw (Grodziński 1980: 90–91). Podobnych obserwacji dokonują Małgorzata Kita (2005: 344) i Kazimierz Ożóg (1990: 57), którzy charakteryzują życzenia jako akty podtrzymujące atmosferę grzecznościową. K. Ożóg zalicza akty życzeń do grupy okazjonalnych zwrotów grzecznościowych, gdyż jego zdaniem stanowią one reakcję na pewne okolicznościowe sytuacje towarzyskie.

Wszelako proponowane są także inne niż magiczne i czysto etykietalne ujęcia pragmatyczne życzeń. Przykładowo, Magdalena Jurewicz, na podstawie rozważań Izabeli Prokop, zalicza je do grona benefaktywnych aktów mowy, tj. takich, w których illokucją jest następująca sytuacja:

i ich odczytanie, ale też i działania produkcyjne, bądź takich, które miały wpłynąć na przyszłe plony, płodność zwierząt itd. (Kowalski 2010: 56).

⁸⁴ Skonwencjonalizowane życzenia są postrzegane jako element społecznego rytuału również przez A. Chudzik (2002: 118). Badaczka twierdzi, że współczesne życzenia są jaskrawym przykładem konwencjonalizacji pierwotnie magicznych zachowań mownych:

Każda formuła magiczna ma, oprócz dominującej funkcji magicznej, także inne, podrzędne funkcje. Jeśli zmienia się światopogląd społeczności, w której „magiczne” akty mowy funkcjonują, może zmienić się także ich pragmatyczne znaczenie: albo jako nieskuteczne wychodzą z użycia, albo rolę funkcji dominującej przejmuje wcześniej podrzędna funkcja. Ten drugi mechanizm, zmiany znaczenia pragmatycznego, a stąd i semantycznego wypowiedzi pierwotnie magicznej, jest zjawiskiem powszechnym. Przykładami takich wyrażen są życzenia stwarzające stan pozytywny i formuły otaczające taki stan rzeczy warstwą ochronną. W wyniku racjonalizacji myślenia i/lub konwencjonalizacji często i powszechnie używanych formuł życzeniowych, ich początkowo oboczna funkcja fatyczna zostaje unadrzędniona (Chudzik 2002: 118; o konwencjonalizacji i banalizacji współczesnych życzeń zob. także Sikora 2011: 178).

Nadawca życzy odbiorcy p.

Nadawca życzy odbiorcy, żeby się spełniło p.

Propozycja p oznacza:

- wydarzenia i zjawiska w życiu odbiorcy, w wyniku których odbiorca doświadcza dobra;
- wydarzenia owe mają zajść w bliższej lub dalszej przyszłości (Jurewicz 2019: 50 za: Prokop 2010: 126).

Perlokucją jest w nich zaś pozytywna przemiana albo kontynuacja przychylnego stosunku adresata do winszownika. Badaczka zauważa, że w charakterystycznej dla tak ujmowanych życzeń chęci wywierania wpływu na przyszłą pomyślność odbiorcy ujawnia się ich funkcja optatywna (życzeniowa), która jest zbliżona do funkcji dyrektywnej (Jurewicz 2019: 25).

Dyrektywną funkcję życzeń omawia także P. Kowalski, wskazując na podobieństwo powinszowań do takich aktów mowy, jak rada, ostrzeżenie, rozkaz czy zalecenie. Autor zauważa za K. Waszakową (1972: 35), że w życzeniach zacierają się granice między imperatiwem a optatiwem (Kowalski 2010: 38–39).

Również Tatiana W. Szmielowa (Шмелева 1997; por. Бородина 2014) włącza życzenia w poczet imperatywnych aktów mowy, utrzymując, że umieszczane w nich treści mają na celu wywarcie wpływu na innych ludzi.

O cechach dyrektywnych aktów mownych ujawniających się w życzeniach wzmiankują także E. Jędrzejko i M. Kita, konstatując, że powinszowania wykazują podobieństwo semantyczno-formalne do innych typów wypowiedzi o modalności woluntalnej, m.in. do prośb (o modalności hortatywnej) czy postulatów i nakazów (o modalności deontycznej). Autorki zauważają, że na płaszczyźnie semantycznej wypowiedzi te charakteryzuje wspólnota semów wolitywnych (*chcieć₁ > chcieć₂ = pragnąć*), oceniających i postulatyno-emocjonalnych (*powinno być (Z) > postulowane Z ma być dobre // złe*). Wszelako w życzeniach, w przeciwieństwie do wymienionych wyżej typów wypowiedzi, występuje „wola nieaktywna”, polegająca na odczuwaniu przez nadawcę chęci, aby coś wydarzyło się bez jego udziału (Jędrzejko, Kita 2003: 200).

Natomiast A. Chudzik (2002: 118–119) zauważa, że można dokonać podziału na życzenia, które są magicznymi dyrektywami (gdy nadawca jest pewny, że wypowiedziane przez niego słowa oddziałują na rzeczywistość) oraz ekspresywami (gdy nadawca chce, aby życzenia się urzeczywistniły, ale nie jest pewien, czy jego słowa wywrą wpływ na świat zewnętrzny).

M. Jurewicz odnotowuje zaś, że polskojęzyczne życzenia mogą wykazywać podobieństwo do błogosławieństw i gratulacji. Autorka twierdzi, że pokrewieństwo życzeń i błogosławieństw również sprawia, że w powinszowaniach eksponowane są właściwości charakterystyczne dla dyrektywnych aktów mowy. Życzenia zbliżone do błogosławieństw stanowią bowiem prośbę do nieznanych mocy o spełnienie czegoś dobrego dla odbiorcy, tj. ich celem illokucyjnym jest nakłonienie do wykonania pewnej czynności odbiorcpośredniego, którym są wyższe siły⁸⁵ (Jurewicz 2019: 48–55).

Podobne ujęcie przedstawia Tadeusz Zgółka (2005), który uważa życzenia za odmianę prośby. Autor utrzymuje, że wypowiadający je podmiot prosi o spełnienie ich treści, samemu przyjmując postawę wyczekującą na ich ziszczenie. W przeciwieństwie do rozumowania P. Kowalskiego, zdaniem Zgółki charakter życzeń – a także złorzeczeń, przekleństw i modlitw – opiera się na magicznej wierze w funkcjonowanie mocy sprawczych niezależnych od człowieka⁸⁶ (w tej sprawie por. także pracę Kita 2005: 344). Według autora życzenia od prośb odróżnia jednak fakt, że ich adresatem jest ktoś inny niż nadawca (Zgółka 2005: 21–22).

Z kolei Kazimierz Sikora uznaje, że życzenie komuś czegoś dobrego jest reakcją na oczekiwania i pragnienia innych ludzi. Badacz podkreśla, że treść życzeń jest z jednej strony w dużym stopniu uwarunkowana kulturowo⁸⁷, z drugiej zaś determinuje ją indywidualny zmysł empatii oraz poznanie społecznej roli partnera (Sikora 2013: 179–180). Zauważa on ponadto, że funkcja sprawcza życzeń (występująca także w błogosławieństwach, klątwach czy zażegnywaniach) pozwala zaklasyfikować je do odrębnej klasy aktów mowy, mających pewne cechy deklaratywów ze względu

⁸⁵ Anna Engelking w pracy *Klątwa. Rzecz o ludowej magii słowa* (2010) dowodzi, że dyrektywność życzeń w tradycyjnej kulturze wsi miała podstawy religijne, bowiem opierała się na wierze w udział sił nadprzyrodzonych w urzeczywistnianiu powinszowań.

⁸⁶ Również M. Marcjanik wskazuje na pierwiastek magicznego postrzegania rzeczywistości ujawniający się w życzeniach, powołując się na eksplikację A. Wierzbickiej: „mówiąc, że życzę ci X, mówię, że wiem, że jeśli to wypowiem, to być może tak się stanie” (Marcjanik 2000: 64).

⁸⁷ W kwestii kulturowej determinacji treści życzeń autor wypowiada się następująco:

Czego życzymy innym? Odpowiedź sięga poziomu trywialności: dobra, którego pragnęlibyśmy dla siebie. Jego ramy jednak wyznacza kultura; zamykając przedmiot życzenia w kręgu społecznie aprobowanych oczekiwań, czyni z niego projekcję wyobrażeń osobistego i rodzinnego szczęścia, miłości, spełnienia, dobrego życia, zbawienia itp. Naruszenie ogólnie aprobowanego systemu wartości czyni z życzeń karykaturę i ogniskuje negatywne emocje. Politykowi nie wypada więc życzyć śmierci jego politycznych przeciwników, właścicielowi ośrodka leczenia z uzależnień – jak największej liczby pacjentów; szefowi firmy deratyzacyjnej – plagi szczurów, a strażakowi – seryjnego podpalacza w okolicy. Niekiedy zawodzi przekaz kulturowo-pokoleniowy (w sensie transmisji pewnych wartości) i ujawniają się różnice na poziomie wyobrażeń i oczekiwań. Taka publiczna kontestacja z reguły nosi znamiona prowokacji i skandalu obyczajowego (Sikora 2013: 180).

na ich funkcję wypełniania treści obrzędowych (Sikora 2013: 185). Autor wskazuje, że akty życzeń muszą spełniać następujące warunki fortunności:

- 1) przekonanie nadawcy, że wypowiedzane treści są korzystne dla odbiorcy;
- 2) oczekiwanie nadawcy, że dobro będące przedmiotem życzeń już nie zaistniało bądź że jego trwanie będzie dla odbiorcy równie wartościowe;
- 3) przekonanie o możliwości realizacji dóbr tworzących treść życzeń;
- 4) pozytywne wartościowanie zarówno treści, jak i emocji wyrażanych w stosunku do odbiorcy (Sikora 2013: 181–183).

Aleksy Awdiejew klasyfikuje zaś życzenia, w jego ocenie zbliżone do aktów dyrektywnych, gratulacji i komplementów, jako złożone akty modalno-emotywne pełniące trzy funkcje pragmatyczne: pozytywnej postawy wobec oczekiwanego stanu rzeczy, dążenia do realizacji wyznaczonego celu i modalnego przypuszczenia (Awdiejew 2007: 72; Awdiejew 1987: 153–154; zastrzeżenia dotyczące tego podejścia zob. w artykule Sikora 2013: 183).

Natomiast odmienny od zaprezentowanych ujęć pogląd przedstawia Neĭla A. Trofimowa, która uznaje życzenia za przedstawicieli socjatywów, tj. aktów mowy, których wypowiedzenie ma na celu poinformowanie odbiorcy o jego przynależności do tej samej grupy społecznej, do której należy nadawca (Цинь 2018). Wydaje się jednak, że we współczesnej, coraz bardziej egalitarnej kulturze polskiej i rosyjskiej ta funkcja życzeń nie jest realizowana bądź ma charakter wtórny, może być jednak charakterystyczna dla rozpatrywanych przez badaczkę kultur dalekowschodnich.

Jak wskazano, niektórzy z przywołanych wcześniej badaczy zakładają pozytywny stosunek i szczerość nadawcy wobec odbiorcy życzeń⁸⁸. Część autorów utrzymuje jednak, że cechy te są typowe przede wszystkim dla tradycyjnej obrzędowości ludowej i nie odnoszą się do ogółu współczesnych, wysoce skonwencjonalizowanych życzeń (Adamowski 1992: 104; por. Czarnecka 1998: 159).

⁸⁸ W tej kwestii wypowiada się także m.in. Grzegorz Żuk, który twierdzi, że jedną z funkcji szczerych życzeń jest wyrażanie pragnienia dobra dla drugiego człowieka (Żuk 2009: 121). Na szczerość intencji nadawców powinszowań wskazują także eksplikacje A. Wierzbickiej (1983; por. Kaczor 2002): 1) „chcę Twojego szczęścia, więc o tym mówię; 2) „mówię (piszę) to, bo wiem, że będzie to dobre i pożyteczne dla Ciebie”; 3) „myślę tak, gdyż pragnę, aby spełniło się to w Twoim życiu”; jak również Mariny J. Głowinskiej: „Х желает Y-y P = (1) X хочет, чтобы с Y-ом случилось P; (2) X говорит словесную формулу, принятую для Y; (3) произнесение формулы как бы способствует осуществлению P; (4) X говорит это, чтобы Y знал, что чувствует X по отношению к нему” (Немчинова 2012: 73 za: Гловинская 1990). Również E. Jędrzejko i M. Kita wskazują, że sprawczość współczesnych życzeń kierowanych do innych ludzi polega na kreowaniu „klimatu serdeczności, sprawiającego, że ich adresat doświadcza przyjemnego poczucia emocjonalnej bliskości z Drugim, ma poczucie, że on sam stanowi wartość (dla kogoś, zwłaszcza dla nadawcy życzeń), jest ważny, doceniany, kochany, słowem – nie jest osamotniony w swoim byciu-w-świecie” (Jędrzejko, Kita 2003: 203).

W świetle dotychczasowych rozważań wydaje się, że najpełniejszą eksplikację trójargumentowego predykatu *życzyć* (występującego w życzeniach kierowanych do kogoś, interesujących nas w niniejszej rozprawie, nie zaś dwuargumentowego predykatu *życzyć sobie*⁸⁹) przedstawiły E. Jędrzejko i M. Kita (2003: 202):

X życzy Y, żeby $Z_y = X$ czuje, że lubi (nie lubi) $Y > X$ czuje, że chciałby czegoś (Z) dobrego (złego) dla Y (bo // jeśli) X czuje // myśli, że Y chciałby (nie chciałby) Z (według przyjętego przez X i // lub Y jakiegoś kryterium wartości W_k), niezależnie od tego, czy Z jest możliwe // niemożliwe (aletycznie).

Eksplikacja ta uwypukla bowiem emocjonalny stosunek nadawcy do odbiorcy oraz uwzględnianie jego dobra i potrzeb, przy czym mogą to być potrzeby „aktualne, rzeczywiste lub „stereotypowe”, wynikające z wiedzy o adresacie bądź z poczucia wspólnoty „świata” doświadczeń, wartości, rytuałów społecznych itp.” (Jędrzejko, Kita 2003: 202–203). Informuje zatem o wielości możliwych czynników (m.in. kulturowych, antropologicznych, indywidualnych oraz czysto konwencjonalnych) odgrywających istotną rolę w procesie projektowania dóbr na odbiorców powinszowań. Autorki słusznie zauważają w tej kwestii, iż życzenia mogą być również rozpatrywane m.in. „jako przejaw osobowości nadawcy życzeń, który tworząc tekst, równocześnie kreuje pewien „portret” odbiorcy (ze względu na niego i dla niego, ale też ze względu na siebie i swoje środowisko)”, tj. stwierdzają, że treść powinszowań może być uzależniona od psychiki nadawcy (Jędrzejko, Kita 2003: 198).

5.2. Życzenia w języku polskim

Dalej zreferowano wyniki dotychczasowych badań nad polskojęzycznymi życzeniami, najpierw jednak pokrótce rozpatrzono fundamentalne kwestie dotyczące wyrażania powinszowań w języku polskim. W celu złożenia życzeń użytkownicy polszczyzny z reguły stosują czasownik *życzyć*, który wywodzony jest przez A. Brücknera od wyrazu *życie* (SEJP; por. Żuk 2009: 120; Ścigała-Stiller 2012: 98), lecz współcześnie ma on następujące znaczenia:

⁸⁹ E. Jędrzejko i M. Kita przytaczają dla niego następującą formułę eksplikacyjną uwypuklającą komponent intencji i czucia: *X życzy sobie, żeby $Z = X$ czuje, że chciałby Z (bo // jeśli) X czuje // myśli, że Z powinno być // byłoby dobrze // lepiej, żeby było Z (wg przyjętego przez X jakiegoś kryterium wartości W_k), niezależnie od tego, czy Z jest możliwe // niemożliwe (aletycznie)* (Jędrzejko, Kita 2003: 201).

- 1) ‘pragnąć, chcieć czegoś dla kogoś lub dla siebie’;
- 2) ‘wyrażać pragnienie, aby komuś się dobrze działo, składać powinszowania z jakiejś okazji’ (SJP Szym).

Synonimicznie wobec czasownika *życzyć* (oraz jego wariantów analitycznych, takich jak *składać życzenia*, *przesyłać życzenia* czy *przekazywać życzenia*) używany bywa także czasownik *winszować*. Może być on jednak stosowany w dwóch znaczeniach, tj. ‘składać komuś życzenia’ oraz ‘składać komuś gratulacje’ (SJP Szym) – na podstawie analizy jego użycie M. Jurewicz wskazuje wszakże na powszechny brak rozróżnienia tych znaczeń w polszczyźnie (Jurewicz 2019: 71).

5.2.1. Struktura polskojęzycznych życzeń

Życzenia są nie tylko silnie wpisane w porządek określonych sytuacji komunikacyjnych – o ich fortunności decyduje bowiem także nadanie im odpowiedniej formy. M. Marcjanik utrzymuje, że powinszowania są tekstami minimalnymi, zakorzenionymi w świadomości obyczajowej użytkowników języka w pewnej postaci językowej i stylistycznej oraz reprodukowane, jak również przekształcane w zależności od okazji, której dotyczą (Marcjanik 2000: 64). Także T. Zgółka zauważa, że życzenie jest silnie skonwencjonalizowaną, często szablonową formą wypowiedzi, co ujawnia się na poziomie słownictwa, frazeologii i składni. Badacz wskazuje jednak, że na poziomie semantyczno-komunikacyjnym zauważalna jest większa dowolność w modyfikowaniu powinszowań, która dopuszcza tworzenie zarówno życzeń pozytywnych, jak i przekleństw czy złorzeczeń. Autor zarysowuje leksykalno-składniową strukturę życzenia, konstatując, iż z reguły ma ona formę zdania oznajmującego i zawiera w swej strukturze czasownik *życzyć* bądź jego synonim, podmiotem jest zaś rzeczownik osobowy lub zaimek osobowy w liczbie pojedynczej lub mnogiej. Poznański lingwista zauważa, że rekcja czasownika *życzyć* jest wielopoziomowa:

- 1) *życzyć komu / czemu*,
- 2) *życzyć sobie* (w pewnych wypadkach *życzyć* występuje jako czasownik zwrotny),
- 3) *życzyć czego* / *życzyć* + zdanie podrzędne okolicznikowe celu, które rozpoczynane jest spójnikami, np. *oby*, *aby*, *żeby*).

T. Zgółka utrzymuje również, że w formułach życzeń można zaobserwować elipsy, np. podmiotu bądź jądrowego czasownika (*życzyć*), zamiast którego może zostać użyta partykuła *niech* (np. *Niech ci zdrowie dopisuje*) albo spójnik (np. *Oby ci zdrowie dopisywało*).

W skondensowanych życzeniach może zostać także pominięte dopełnienie określające odbiorcę (np. *Wszystkiego najlepszego*)⁹⁰ (Zgółka 2005: 17–19).

Również K. Sikora, w duchu T. Zgółki, wyodrębnia następujące operatory funkcji życzącej: czasownik performatywny (*życzyć, winszować*) oraz wyrazy funkcyjne, nazywane *partykułami życzącymi, analitycznymi wykładnikami trybu życzącego i partykułami operatywnymi* (np. *niech, aby, oby*). Autor stwierdza, że powinszowania mogą być także tworzone przy pomocy optatywnego użycia trybu rozkazującego (np. *darz bór!; Niech się Święci Pierwszy Maja!; Boże, daj zdrowie*), dodając, że dawniej w polskich gwarach (np. na Kielecczyźnie, Podkarpaciu i Pogórzu) występowały również sytuacje, w których przedmiot życzeń identyfikowany był z podmiotem gramatycznym, np. *Wiążcie się ziemniaczki jak kocie łby!*⁹¹ (Sikora 2013: 185–186).

Grażyna Habrajska wydzieliła z kolei dwa schematy w strukturze tekstów życzeń okolicznościowych:

- 1) zawierający rządzący dopełniaczem czasownik *życzyć*;
- 2) zawierający rządzące biernikiem czasowniki *stać, zasyłać, przesyłać, składać*.

Ponadto lingwistka stwierdza, że obowiązkowymi komponentami tekstów życzeń są: poprzedzona co najmniej jednym epitetem nazwa świąt, czasownik w 3. osobie liczby pojedynczej lub mnogiej oraz nazwa własna określająca nadawcę (Habrajska 1993: 386).

Badacze rozpatrują strukturę życzeń także z perspektywy genologicznej, dążąc do zrekonstruowania wzorca tekstu powinszowań. M. Kita wskazuje na minimalną strukturę wzorca obejmującą takie elementy, jak: *kto – życzy – komu – czego*. Natomiast struktura maksymalna zdaniem badaczki zawiera następujące składniki: *kto – jak – życzy – komu – czego – z jakiej okazji* (Kita 2005: 344).

Maria Rachwałowa, badając teksty życzeń pisane na kartach okolicznościowych przez dzieci, wyodrębniła zaś pięć obligatoryjnych elementów występujących w ich strukturze, które mogą być uzupełniane innymi komponentami:

- 1) zwrot do adresata – np. *Droga Jolu*;
- 2) człon nawiązujący – *z okazji*;
- 3) czasownik performatywny – *życzę*;
- 4) przedmiot życzeń – np. *szczęścia*;

⁹⁰ Powszechnie uważa się, iż życzenia dłuższe, dalekie od schematyzmu, są grzeczniejsze, zaś życzenia szablonowe uznawane są za nieszczerze (zob. Stryjecka 2011: 218).

⁹¹ Również M. Jurewicz zauważa, że akt mowy życzenie może być realizowany w języku polskim przy pomocy trybu rozkazującego, a także trybu łączącego, tj. trybu czasownika właściwego dla niektórych języków indoeuropejskich, zwykle realizującego się przy użyciu partykuł *oby, żeby* (Jurewicz 2019: 69–70; por. także Jędrzejko, Kita 2003: 199).

5) określenie nadawcy – np. *Ania* (Rachwałowa 1996: 51; por. Czarnecka 1998: 160).

5.2.2. Przegląd opracowań

Poniżej dokonano przeglądu wybranych prac poświęconych różnym aspektom polskojęzycznych życzeń.

M. Marcjanik prowadziła badania nad polskimi zwyczajami towarzyszącymi składaniu życzeń z konkretnych okazji, szczególną uwagę poświęcając powinszowaniom bożonarodzeniowym, noworocznym oraz wielkanocnym. Autorka twierdzi, że życzenia dotyczące powyższych okoliczności są tradycyjnie wypowiedane przed poszczególnymi świętami (jednak ma to miejsce wyłącznie wtedy, gdy uczestnicy aktu komunikacji przewidują, iż nie spotkają się podczas świąt) i jest to na tyle powszechne, że życzenia częstokroć składane są osobom mało znanym bądź nieznanym. Lingwistka utrzymuje, że powinszowania przekazywane podczas świąt religijnych są stosunkowo rozbudowane od strony formalnej oraz spersonalizowane, tj. dostosowane do adresata (Marcjanik 2000: 64–65; w kwestiach związanych z życzeniami bożonarodzeniowymi por. również prace Habrajska 1993; Czarnecka 1998, 1999; Miłoszewska 2010; Żuk 2009; o życzeniach bożonarodzeniowych i noworocznych zob. także w pracy Zgółka, Zgółka 1992: 101).

Badaczka wskazuje, że szablon o najwyższej częstości użycia w życzeniach noworocznych bazuje na wyrażeniu *wszystkiego najlepszego* (np.: *Wszystkiego najlepszego w nowym roku!*; *Najlepszego pięćdziesiątego czwartego. Wszystkiego, co najlepsze*), natomiast w życzeniach bożonarodzeniowych i wielkanocnych najczęściej stosowane jest wyrażenie *Wesołych Świąt*. Lingwistka zwraca również uwagę na fakt, iż w treści życzeń bożonarodzeniowych i wielkanocnych pojawiają się takie określenia świąt, jak *zdrowe*, *pogodne* czy *pełne rodzinnego ciepła (nastroju)*, dodając, że z okazji świąt Bożego Narodzenia Polacy życzą sobie niekiedy *wielu prezentów pod choinkę*, z kolei na Wielkanoc – *wielu kolorowych pisanek* czy *mokrego dyngusa* (Marcjanik 2000: 65–66). Autorka dowodzi, że życzenia tego typu mają charakter ogólny, gdyż stanowią jedynie uzupełnienie aktu powitania, po którym następuje realizacja kolejnego celu komunikacyjnego (ta sama sytuacja ma miejsce przy składaniu życzeń stanowiących część formuły pożegnalnej). Formy powinszowań realizowanych z innych okazji, które cechuje asymetria ról uczestników aktu komunikacji, są zdaniem badaczki zazwyczaj szablony i często różnicuje je jedynie nazwa okoliczności, np.: *Wszystkiego najlepszego z okazji pierwszej rocznicy waszego ślubu*; *Wszystkiego najlepszego z okazji urodzin* (Marcjanik 2000: 66).

Ponadto – co szczególnie istotne z perspektywy tematyki niniejszej rozprawy – M. Marcjanik zauważa, że w przypadku bogatszych form życzeń w ich treści następuje wyszczególnienie dóbr, których nadawca życzy adresatowi. Twierdzi jednak, że tego rodzaju powinszowania są z reguły formułowane przy pomocy szablonowych tekstów, w których często powtarzane są np. życzenia *zdrowia, wszelkiej pomyślności, uśmiechu, zadowolenia z życia, pogody ducha i spełnienia marzeń* (Marcjanik 2000: 67).

Badaczka poświęciła również uwagę życzeniom składanym w konkretnych sytuacjach. Doszła m.in. do wniosku, że w przypadku, gdy uczestnicy aktu komunikacji pozostają w stosunkach koleżeńskich (przede wszystkim dotyczy to ludzi młodych i inteligencji) nadają oni niekiedy powinszowaniom humorystyczny ton. Lingwistka zauważa jednak, że także tego rodzaju życzenia mają charakter szablonowy, gdyż z reguły komunikują dobra powtarzające się w treści polskich życzeń (Marcjanik 2000: 68). M. Marcjanik rozpatrywała również powinszowania przekazywane przez osoby demonstrujące swój stosunek do wiary. Zdaniem autorki ludzie wierzący wyrażają czasami pragnienie ofiarowania odbiorcom życzeń określonych dóbr przez Boga (Marcjanik 2000: 68–69). Innym szczególnym przypadkiem życzeń jest forma *Smacznego*, która jest używana przy jedzeniu. Autorka wskazuje, że jej stosowanie przed rozpoczęciem jedzenia stopniowo zanika, natomiast jest powszechne, gdy osoba odwiedzająca domowników i/lub ich gości zastaje ich podczas posiłku. W takiej sytuacji akt życzeń może następować bezpośrednio po akcie powitania, poprzedzać go lub zastępować (Marcjanik 2000: 69).

Z kolei Grażyna Filip (2007) analizowała przemiany zachodzące w życzeniach przesyłanych na okolicznościowych kartach pocztowych w XX i XXI w. Dokonała ona porównania przeanalizowanego przez siebie materiału z życzeniami publikowanymi na łamach lokalnej prasy oraz kartami okolicznościowymi przesyłanymi za pośrednictwem poczty elektronicznej. Badaczka zauważa, że w tekstach pochodzących z początku XX w. wysoką frekwencją charakteryzował się czasownik *winszować*, który współcześnie jest rzadko stosowany. Twierdzi także, że na przestrzeni stu lat nie zmieniły się życzenia składane z okazji świąt kościelnych oraz uroczystości o charakterze sakramentalnym (takich jak Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wielkanoc, zawarcie małżeństwa czy pierwsza komunia), jak również okazji prywatnych i zawodowych (takich jak np. imieniny, urodziny i rocznice ślubu). Okoliczności będące tematem życzeń aktualizują się na przestrzeni lat poprzez wprowadzanie nowych świąt o charakterze świeckim, takich jak np. Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Dzień Matki i inne. Poza tym temat życzeń ulega aktualizacji ze względu na przyzwolenie społeczne na obchodzenie świąt obcego pochodzenia, np. Walentynek.

Lingwistka zaznacza ponadto, że ważnym elementem życzeń przesyłanych na kartach pocztowych są wartości, które nadawca projektuje na adresata: w badanym przez nią materiale często występowały życzenia szczęścia (niemal na każdej karcie), lecz także pomyślności i powodzenia, zdrowia, miłości, radości, spokoju, ciepła rodzinnego, spełnienia marzeń oraz sukcesów rodzinnych i zawodowych. Na niektórych pocztówkach przesyłano m.in. życzenia łask Bożych czy opieki Niepokalanej, zaś na kartach z lat 50. często pojawiały się powinszowania pokoju, których wysoką frekwencję badaczka tłumaczy nieodległymi wówczas traumatycznymi doświadczeniami wojennymi. Oprócz tego autorka porównała życzenia przesyłane na pocztówkach z życzeniami przekazywanymi za pośrednictwem telefonów komórkowych, w których zaobserwowała przypadki wulgaryzowania treści, niewystępujące w tekstach zamieszczanych na pocztówkach – lingwistka tłumaczy to zjawisko możliwością usunięcia treści SMS-a z pamięci telefonu. G. Filip nie zauważa różnic między pocztówkami a współczesnymi kartami elektronicznymi w zakresie tematyki, objętości, zastosowanej grafiki, jak również aksjologii życzeń. Rozbieżności upatruje ona jedynie w charakterze przekaznika, bowiem karta elektroniczna może być odbierana za pomocą kilku zmysłów (animacje), jest bezpłatna oraz bezwyjątkowo dostarczana na czas.

Perspektywę diachroniczną przyjmuje także Jan Adamowski (2007), omawiając współczesne życzenia bożonarodzeniowe i noworoczne przekazywane w różnej formie, np. za pośrednictwem prasy, na pocztówkach oraz drogą elektroniczną. Autor wskazuje na dualizm tematyczny życzeń, które, z jednej strony, mają charakter religijny, z drugiej zaś – koncentrują się na kwestiach niezwiązanych z wiarą. Stwierdza przy tym, że jest to stosunkowo nowe zjawisko, które świadczy o odchodzeniu od tradycyjnego synkretyzmu genetycznego polskiej obrzędowości łączącej w sobie zwyczaje pogańskie i chrześcijańskie.

Z kolei Monika Kaczor (2002) zajmowała się estetyką językową życzeń. Autorka zauważa, że powinszowania charakteryzuje duża emocjonalność, np. w konstrukcjach o pozytywnym nacechowaniu, które wpływają na „stan psychiczno-świadomościowy odbiorcy”, takich jak: *życzę Ci, pragnę Ci życzyć, przyjmij ode mnie życzenia, niech Ci się spełni*. Jej zdaniem istotnym komponentem estetyki językowej życzeń jest respektowanie zasady *decorum*, które przejawia się w stosowaniu środków odpowiadających intencji autora i treści powinszowań. Za element estetyki językowej życzeń lingwistka uznaje także przełamywanie konwencji językowych, które są charakterystyczne dla ich struktury, bowiem nieschematyczne powinszowania cechują się artyzmem i wywołują wrażenia estetyczne. Ponadto o estetyce – zdaniem badaczki – świadczy obecność tzw. słów-kluczy, tj. pełnoznaneniowych wyrazów tematycznych o wartości artystycznej, takich jak np.

zdrowie, pomyślność, szczęście, radość, spełnienie, marzenie, miłość, uśmiech czy *sukces*. Ich immanentną cechą jest konotowanie pozytywnych znaczeń, związanych z pięknem i dobrem, które są wyjątkowo cenione i pożądane. Według autorki estetyka (literackość) uzyskiwana jest także poprzez włączanie w strukturę życzeń przysłów, cytatów, wyimków z utworów poetyckich, literatury, modlitw i innych (Kaczor 2002: 191–197).

Natomiast Barbara Ścigała-Stiller (2012: 97–125) badała powinszowania umieszczane na forach internetowych. Autorka zauważa, że jedną z najważniejszych cech komunikacji prowadzonej za pośrednictwem forów jest anonimowość, która znosi przeszkody oraz dystans między dyskutantami. W odróżnieniu od komunikacji tradycyjnej, w której życzenia związane z życiem prywatnym przekazywane są wyłącznie bliskim osobom, na forum internetowym takie powinszowania mogą być adresowane do wszystkich osób biorących udział w dyskusjach. Badaczka wykazuje, że na forach internetowych można spotkać zarówno życzenia zindywidualizowane, jak i szablonowe. Konstatuje także, że w kontaktach między partnerami interakcji występuje symetria, a sami dyskutanci przenoszą swe przyzwyczajenia językowe do wirtualnej rzeczywistości. Ponadto autorka odnotowała złorzeczenia mające na celu krytykę niewłaściwego zachowania interlokutora⁹². B. Ścigała-Stiller zauważa, że życzenia składane na forach internetowych mogą znajdować się w pozycji inicjalnej lub końcowej w stosunku do całej wiadomości, a także współwystępować z innymi aktami mowy. Oprócz tego badaczka wykazała, że zamieszczane na forach powinszowania są zawsze kontekstowo związane z innymi wypowiedziami, których nieznanostwo często uniemożliwia zrozumienie intencji nadawcy.

Z kolei G. Habrajska (1993) przeanalizowała 800 tekstów życzeń napisanych w języku polskim oraz 300 obcojęzycznych tekstów (angielskich, rosyjskich, słowackich, czeskich, francuskich) występujących w prywatnej i oficjalnej korespondencji świątecznej (bożonarodzeniowej i/lub noworocznej oraz wielkanocnej) prowadzonej przez inteligencję w latach 1980–1990. Badaczka skoncentrowała się na opisie schematów składniowych życzeń, lecz rozpatrywała również epitety odnoszące się do świąt, wśród których najczęstszym był przymiotnik *zdrowy* oraz przymiotniki *wesoły*, *pogodny*, *szczęśliwy*, *radosny*, *spokojny*, *przyjemny*, *miły*, *słoneczny* i *uśmiechnięty* (Habrajska 1993: 385).

Powinszowania bożonarodzeniowe i/lub noworoczne składane przez redakcje na pierwszych stronach ogólnopolskich gazet, takich jak „Rzeczpospolita”, „Nasz Dziennik”, „Gazeta Wyborcza” i „Trybuna”, stały się przedmiotem zainteresowania Grzegorza Żuka

⁹² Na temat złorzeczeń, klątw i przekleństw zob. prace Engelking 2010, Adamowski 1991.

(2009). Lingwista analizował stosunek do świąt wyrażający się w liczbie słów występującej w życzeniach oraz zajmowanym przez nie procencie powierzchni pierwszej strony gazety. Badania wykazały, że pisma o orientacji prawicowej, tj. „Nasz Dziennik” i „Rzeczpospolita”, zamieszczały dłuższe teksty życzeń oraz poświęcały im więcej miejsca niż gazety o orientacji lewicowej, tj. „Trybuna” i „Gazeta Wyborcza”. Autor wskazuje także, że życzenia prawicowe odwołują się do wyższych wartości duchowych, odnoszą się do przyszłości oraz zawarte są w nich treści chrześcijańskie. Natomiast powinszowania lewicowe charakteryzuje koncentracja na doczesności, świętowaniu oraz treściach uniwersalnych. Zawierają one również nawiązania do aktualnej debaty politycznej.

Anna Miłoszewska w artykule pt. ... życzy Redakcja. *Formy życzeń świątecznych zamieszczonych w prasie w grudniu 2009 r.* (2010) omawia zaś świąteczne (bożonarodzeniowe) życzenia od redakcji prasowych opublikowane w grudniu 2009 r. w czterdziestu gazetach i czasopismach. Badaczka dochodzi do wniosku, że w okresie bożonarodzeniowym redakcje zamieszczają życzenia nie tylko z powodu chęci uczynienia zadość tradycji, lecz także w celu wzmocnienia poczucia więzi między redaktorami i czytelnikami (Miłoszewska 2010: 112).

Natomiast Katarzyna Czarnecka (1998) zbadała ok. 200 tekstów życzeń świątecznych (bożonarodzeniowych i wielkanocnych), które opublikowano w latach 1945–1995 na łamach poznańskiego dziennika „Głos Wielkopolski” oraz ogólnopolskiego tygodnika „Przekrój”. Lingwistka zauważa, że w badanym okresie z przyczyn politycznych unikano nazywania świąt oraz opisów, które mogłyby wyrażać ich religijny charakter, jak również nie odwoływano się do wartości wyższych. Życzenia sugerowały za to formy spędzania wolnego czasu oraz przekazywały treści ideologiczne, jednak aktualizacji nie poddawały się dwa elementy ich treści, tj. czasownik performatywny i określenie nadawcy. W innym artykule badaczka przeanalizowała przymiotniki stosowane z rzeczownikiem *święta* oraz wartości werbalizowane w treści życzeń, wśród których najczęściej występowały: *wypoczynek*, *(satysfakcjonująca) lektura*, *nastrój*, *atmosfera*, *samopoczucie*, *spokój świąteczny*, *pogoda ducha*, *ciepło w rodzinie i wśród bliskich*. Autorka konstatuje, że w badanym przez nią materiale dość rzadko występowały dobra wyższe, takie jak nadzieja, radość, piękno, dobro, przyjaźń czy wartości religijne (Czarnecka 1999).

W sprawie wartości projektowanych na odbiorców życzeń wypowiadały się także E. Jędrzejko i M. Kita⁹³. Lingwistki twierdzą, że treść życzeń odzwierciedla potoczną

⁹³ O życzeniach badaczki te pisały także w opracowaniach o charakterze popularnym, zob. Jędrzejko, Kita 2002a, 2002b. Autorki zauważają w nich m.in., że wyrazy *pozdrowić* i *pozdrowienie* nawiązują etymologicznie

hierarchię społecznie istotnych wartości, zauważając jednak, że liczba stereotypowych dóbr będących przedmiotem życzeń nie jest duża (Jędrzejko, Kita 2003: 203; ta obserwacja została zamieszczona także w monografii Kita 2005: 344). M. Kita wymienia następujące nazwy wartości będące elementami przebadanych przez nią tekstów: *zdrowie, długie życie, długie życie bez kłopotów, dobre samopoczucie, szczęście, pogoda ducha, spokój, pomyślność, sukces, „uśmiech losu”, życie bez kłopotów, zadowolenie z pracy, błogosławieństwo boże, szacunek, zgoda, miłość, wspólne życie, zgoda rodzinna, ciepło rodzinne, zadowolenie z najbliższych, realizacja marzeń, pragnień planów* oraz wartości ogólne. Badaczka wskazuje, że dobra te odnoszą się głównie do życia prywatnego i ukazują obraz człowieka odizolowanego od świata zewnętrznego, z wyjątkiem życia rodzinnego i domu, które to sfery zdaniem badaczki stanowią dla Polaków nadrzędną wartość. Autorka utrzymuje, że rzadziej spotykane są powinszowania związane z życiem zawodowym, konkludując, że polskie życzenia odnoszą się wyłącznie do jednostki i nie obejmują relacji człowiek – świat (Kita 2005: 345–348).

Również Ewa Jakubowska (1999: 98) zajmowała się problematyką wartości przywoływanych w treści życzeń, stwierdzając, że ich wybór zależy m.in. od relacji między interlokutorami, występującego między nimi dystansu, wieku i płci.

Przedmiotem zainteresowania lingwistów były dotąd także życzenia przesyłane przez konkretne osoby i grupy osób. Przykładowo, Marcei Olma analizował powinszowania występujące w korespondencji Józefa Ignacego Kraszewskiego do Władysława Chodźkiewicza. Autor dokonał obserwacji, że Kraszewski z reguły obudowywał życzeniami akty pożegnania, często używając formuł religijnych, takich jak np. *Niech Ci Bóg błogosławi w tym Roku i zawsze; Niech Bóg Wam da wesołego Alleluja*. Według badacza pisarz pragnął w życzeniach nie tylko zadośćuczynić tradycji (choć często posługiwał się konwencjonalnymi formułami), lecz koncentrował się także na rzeczywistych potrzebach i dążeniach odbiorcy (Olma 2006).

Z kolei Katarzyna Jachimowska analizowała sposoby, w których realizowany jest wzorzec gatunkowy życzeń składanych przez osoby z dysfunkcją słuchu. Autorka konstatuje, że w badanych przez nią realizacjach występują odstępstwa od wzorca kanonicznego wynikające z braku kompetencji genologicznej. Jej zdaniem taki stan rzeczy jest rezultatem

do sformułowania *bądź zdrow* (zdrowa), stwierdzając, że pozdrowienia z wypraw stanowią rodzaj dobrych życzeń (Jędrzejko, Kita 2002a: 159–160). Pozdrowienia nie są jednak rozpatrywane w niniejszej rozprawie. Mimo że dysponujemy licznymi widokówkami zawierającymi formuły pozdrowień z wyjazdów, podjęliśmy decyzję, że ograniczymy naszą uwagę jedynie do formuł życzeń *sensu stricto*. Wydaje nam się bowiem, iż etymologiczny związek pozdrowień i dobrych życzeń uległ zatarciu w świadomości współczesnych użytkowników języka polskiego i te pierwsze traktowane są jedynie jako akty pełniące funkcję fatyczną.

nauczania języka narodowego z wykorzystaniem metod, które nie są odpowiednie dla osób z zaburzeniami słuchu (Jachimowska 2018).

Krystyna Maksimowicz omawia zaś życzenia oświeceniowe, m.in. pisane przez Ignacego Krasickiego i Wojciecha Bogusławskiego oraz ówczesnych masonów. Zdaniem badaczki oświeceniowe powinszowania noworoczne często podyktowane były interesownością i obdarowywano nimi osoby, w stosunku do których spłacano dług wdzięczności lub próbowano wejść w ich łaski (Maksimowicz 2010).

Ponadto prowadzono m.in. badania nad życzeniami składanymi w komunikacji z klientami oraz nad tzw. kartami biznesowymi. Izabella Ławecka poddała analizie wpisy z formułami życzącymi umieszczane na profilach popularnych marek na portalu społecznościowym Facebook oraz komunikację jego użytkowników zainicjowaną takimi wpisami (Ławecka 2019). Karty biznesowe rozpatrywali z kolei G. Filip (2004) i P. Kowalski (2010). G. Filip dochodzi do wniosku, że w przeciwieństwie do innych typów życzeń tego rodzaju powinszowania nie realizują konwencji „Mówię, że chcę dla ciebie dobra”, lecz pełnią przede wszystkim funkcję perswazyjną i mają na celu pozyskanie klientów dla firmy.

5.3. Rosyjskojęzyczne życzenia

W dalszej części, na podstawie informacji zawartych w literaturze przedmiotu, opisano strukturę rosyjskojęzycznych życzeń oraz zreferowano wyniki wybranych prac analitycznych poświęconych powinszowaniom.

5.3.1. Struktura rosyjskojęzycznych życzeń

Teksty życzeń formułowane w języku rosyjskim, w przeciwieństwie do ich polskojęzycznych odpowiedników, składają się z dwóch komponentów: należą do nich tzw. *поздравление* i *пожелание*⁹⁴. Natalia I. Formanowska utrzymuje, że pierwszy z ww. aktów mowy stanowi reakcję na jakieś wydarzenie, a jego celem jest poinformowanie, z jakiej okazji składane są życzenia, zob.:

⁹⁴ Jelena W. Pietrowa stwierdza, że w polskojęzycznych życzeniach treść obu przywołanych aktów jest zawarta w jednozdaniowym komponentie. Badaczka utożsamia go z rosyjskojęzycznym aktem mowy *пожелание* (Петрова 2014c: 59–60). Lubow’ S. Guriewicz wskazuje zaś na bardziej rozbudowaną strukturę rosyjskojęzycznych życzeń, zauważając za Tatianą W. Anisimową i Jeleną G. Gimpelson (Анисимова, Гимпельсон 2002), że w skład struktury wzorca życzeń wchodzi: zwrot do adresata, część główna (pochwalna, tj. *поздравление*) i zindywidualizowany akt mowy *пожелание* (tj. treść życzeń) (Гуревич 2012: 80).

Сценарий ситуации поздравления относится к таким, которые являются реакцией на нечто хорошее, уже произошедшее в реальной жизни (наступит общенародный или семейный праздник, день рождения, достигнуты успехи и т.п.) (Формановская 2009: 207).

Podobnie element *поздравление* charakteryzuje Olga A. Jewtuszenko, definiując go jako „приветствие по случаю чего-л. радостного, приятного (дня рождения, юбилея и т. п.)” (Евтушенко 2012: 149). Badaczka uważa, że *поздравление* jest gatunkiem mowy, który ma charakter rytualny, występuje w różnych typach dyskursu i realizuje fatyczną funkcję języka (Евтушенко 2012: 149; taki sąd wyraża też Waleria W. Kaszpur – por. Кашпур 2007: 11). Autorka wymienia jego cechy gatunkowe, takie jak obecność nadawcy i odbiorcy oraz okazja do złożenia życzeń (Евтушенко 2012: 150).

Szczegółowa charakterystyka tego elementu formuł życzeniowych przesyłanych na kartach pocztowych została przeprowadzona przez Jurija N. Marinina (Маринин 1996, 2009). Badacz uznaje jego treść za główny segment wiadomości przekazywanych za pośrednictwem pocztówek. Jego zdaniem powitanie i zwrot do adresata pełnią jedynie funkcję fatyczną, reprezentacyjną i regulacyjną, podczas gdy *поздравление* ma za zadanie wyrażać szacunek wobec odbiorcy oraz informować o takich kwestiach, jak nazwa święta, data oraz przyczyna składania życzeń. Lingwista twierdzi, że jest to najbardziej konwencjonalny akt mowy spośród wszystkich treści umieszczanych na kartach pocztowych. Na jego prototypową strukturę składa się zdanie zawierające czasownik performatywny *поздравлять* w formie 1. os. l. poj. lub mn., pośrednie dopełnienie w formie miejscownika z przyimkiem *с* i bezpośrednie dopełnienie w postaci zaimka osobowego w 2. os. l. poj. lub mn. w formie biernika:

Поздравляю(ем) Вас (вас) с праздником (днём) + określenie okoliczności

Zdaniem badacza powyższa struktura może zostać także lewostronnie poszerzona o określenia stopnia nadające aktowi ton emocjonalny, takie jak: *от всей души, от всего сердца, сердечно, горячо*⁹⁵. Stwierdza on jednak, że ich obecność zależy od zażyłości komunikujących się osób, ich kompetencji językowo-kulturowej oraz temperamentu i emocjonalności nadawcy. Ponadto językoznawca zauważa, że schemat aktu mowy *поздравление* może zostać rozszerzony o elementy modalne, np. *хочу поздравить, желаю*

⁹⁵ Służą one uwydatnieniu emocjonalności nadawcy (por. Xao 2019: 414).

поздравить, спешу поздравить, jednakże uznaje on takie zabiegi za redundantne. Możliwe jest także zastosowanie eliptycznej formy omijającej czasownik performatywny, np. *С праздником!*, *С Новым годом!* – jej stosowanie jest jednak odnoszone przez Marinina przede wszystkim do sfery języka mówionego⁹⁶. Poza tym autor wskazuje na przypadki, w których w prepozycji do tego aktu mowy wskazywany jest nadawca życzeń, np. *коллектив женщин, твои непутевые дети, ваш класс*, wszelako z reguły jego dane ujawniane są w postpozycji w stosunku do aktu mowy *поздравление*.

Akt *пожелание* tworzony jest natomiast przy pomocy czasownika *желать* oraz rzeczownika w formie zależnej dopełniacza lub czasownika w formie bezokolicznika⁹⁷ (Формановская 2002: 113; por. Немчинова 2012: 73), np.:

(Я) *желаю (вам, тебе)* + rzeczownik w formie zależnej dopełniacza
(Я) *желаю (вам, тебе)* + bezokolicznik

Ponadto powyższym konstrukcjom mogą towarzyszyć określenia stopnia, np.:

От (всей) души / От всего сердца желаю...!

Natomiast z punktu widzenia składni akty *пожелание* realizowane są przy pomocy prostych zdań oznajmujących wykrzyknikowych oraz zdań podrzędnie złożonych ze spójnikiem *чтобы*, zob. np.: *Желаем, чтобы все проблемы и заботы остались в уходящем году* (Немчинова 2012: 74).

Duża różnorodność może cechować także treść aktu *пожелание*. Wyróżniane są bowiem szablonowe życzenia o treści ogólnej, np. *Желаю счастья (успехов, удачи, здоровья!)*, oraz życzenia prywatne (*частные*), tj. zindywidualizowane, np. *Желаю сдать экзамен, хорошо отдохнуть, поскорее выздороветь, приятного аппетита!* (Хисамова, Латыпова 2016).

⁹⁶ Aczkolwiek, jak wykazał ogląd zgromadzonych przez nas tekstów, sformułowanie to nierzadko spotykane jest także w życzeniach przesyłanych na pocztówkach.

⁹⁷ N. W. Niemczinowa konstatuje, że podmiot jest często pomijany w akcie *пожелание* i zdanie rozpoczyna się od orzeczenia (Немчинова 2012: 73).

5.3.2. Przegląd opracowań

Dotychczas rozpatrywano różnorodne aspekty rosyjskojęzycznych życzeń. W pierwszej kolejności należy odnotować, że pokazną grupę prac poświęconych tej problematyce, w przeciwieństwie do polskojęzycznych opracowań, stanowią studia koncentrujące się na aspektach językowo-kulturowych. Przykładowo, Anna S. Markowskaja analizowała rosyjsko- i anglojęzyczne formuły życzeń urodzinowych zamieszczane w serwisach społecznościowych w celu ustalenia, w jakim stopniu treść i forma powinszowań są determinowane przez konkretną kulturę (Марковская 2013). Autorka konstatuje, że życzenia składane przez przedstawicieli obu lingwokultur zawierają zarówno elementy szablonowości, jak i indywidualizacji. Ich nadawcy posługują się utrwalonymi formułami, lecz swobodnie operują wielkimi literami, znakami interpunkcyjnymi i emotikonami. Wszelako występują między nimi także różnice: treść rosyjskojęzycznych powinszowań ma m.in. bardziej prywatny charakter i są one dostosowane do potrzeb odbiorców, podczas gdy większość amerykańskich życzeń cechuje ogólna treść. Poza tym Amerykanie częściej wspominają w tekstach życzeń o sobie, Rosjanie z kolei (szczególnie kobiety) silniej eksponują emocjonalność. Badaczka dochodzi także do interesującego w kontekście niniejszej dysertacji wniosku, iż rozbieżności kulturowe uwidaczniające się w rozpatrywanych przez nią formułach życzeniowych potwierdzają wnioski G. Hofstede'a i innych autorów: twierdzi ona bowiem, że w rosyjskich powinszowaniach w znacznie większym stopniu niż w ich amerykańskich odpowiednikach odzwierciedlony jest charakterystyczny dla Rosjan kolektywizm, większy dystans władzy i kontekst.

Natomiast przedmiotem zainteresowania Olgi A. Karamalak były życzenia urodzinowe umieszczane w serwisie Facebook (Карамалак 2015a, 2015b). Autorka zauważa, że rosyjskojęzyczni użytkownicy często odwołują się do takich abstrakcyjnych pojęć, jak zdrowie, miłość, szczęście i pomyślność, które są jej zdaniem wzajemnie powiązane (szczęście odnosi się do zdrowia i miłości oraz na odwrót) i stanowią rezultat specyficznego dla kultury rosyjskiej holistycznego myślenia. Według badaczki rosyjski holizm przejawia się także w fakcie, że Rosjanie (w przeciwieństwie do np. Amerykanów i Francuzów, którzy koncentrują się przede wszystkim na dniu urodzin) przekazują powinszowania dotyczące całego życia odbiorców bądź też lokalizują określone dobra w nadchodzącym roku.

Również L. S. Guriewicz badała teksty życzeń powstałe na gruncie kultury rosyjskiej i angloamerykańskiej (Гуревич 2012). Autorka wskazuje, że Rosjanie z częściej stosują bezpośrednie zwroty do adresata (np. *Дорогой наш юбиляр!*), z kolei pośrednie akty

zwracania się do odbiorców są bardziej charakterystyczne dla anglojęzycznych powinszowań. Według lingwistki praktyka ta wynika z faktu, że rosyjskie życzenia mają bardziej antropocentryczny charakter, podczas gdy anglojęzyczne powinszowania są zorientowane głównie na konkretną okoliczność. Podobnie jak A. S. Markowskaja, badaczka zwraca uwagę na fakt, że rosyjskojęzyczne formuły życzące są bardziej zindywidualizowane niż ich anglojęzyczne odpowiedniki, zauważając, że przyczyną tego stanu rzeczy może być zasada nienaruszania osobistej przestrzeni drugiego człowieka (m.in. poprzez ocenianie, publiczne mówienie o marzeniach czy osobistych dążeniach), która jest właściwa kulturze angloamerykańskiej.

O kulturowych uwarunkowaniach pisemnej komunikacji fatycznej prowadzonej w języku rosyjskim i angielskim (w tym m.in. życzeń przesyłanych na pocztówkach) wypowiadała się także Jelena W. Zajcewa (Зайцева 2011). Autorka konstatuje, że Rosjanie układają z reguły długie formuły życzeń, dążąc do indywidualizacji komunikatu, podczas gdy na kartach pocztowych przesyłanych przez Brytyjczyków zazwyczaj zamieszczana jest jedna fraza. W odróżnieniu od wniosków płynących z przywołanych wcześniej opracowań, według lingwistki różnica ta wynika z faktu, iż przedstawiciele kultury rosyjskiej stosunkowo rzadko przesyłają kartki okolicznościowe i czynią to wyłącznie w stosunku do swoich bliskich i przyjaciół, podczas gdy w kulturze brytyjskiej przyjęte jest wysyłanie dużej liczby kartek świątecznych i noworocznych do różnych adresatów, co sprawia, że teksty są mniej spersonalizowane.

Na temat fatycznego charakteru życzeń pisze również Tatiana P. Suchotierina, która utrzymuje, że funkcja fatyczna odgrywa w powinszowaniach wiodącą rolę. Oprócz tego lingwistka wyodrębnia funkcję apelatywną, imperatywną, ekspresywno-emocjonalną, informacyjną, estetyczną i ludyczną życzeń, uznając je jednak za peryferyjne. Z obserwacji autorki wynika, że życzenia, w szczególności zaś takie ich komponenty, jak zwrot do adresata, akt *поздравление* i zakończenie, są tworzone przy pomocy kliszowanych tekstów. Mniej szablonowy charakter cechuje natomiast treść życzeń, tj. akt *пожелание*, który odznacza się twórczą indywidualnością i swobodniejszą organizacją, ponieważ mogą występować w nim różnorodne warstwy leksyki oraz wyrażenia emocjonalno-oceniające (Сухотерина 2015).

Julia A. Frołkowa (Фролкова 2009) badała z kolei życzenia przesyłane z okazji świąt Bożego Narodzenia na materiale języka rosyjskiego i pirenejskiego wariantu języka hiszpańskiego. Na podstawie przeprowadzonych analiz podzieliła ona realizacje aktu *поздравление* na dwie grupy, tj. formuły o charakterze ogólnym, niezawierające odniesień

do historii i tradycji, oraz formuły odwołujące się do rosyjskiej spuścizny kulturowo-historycznej.

Natomiast Angielina W. Tichonowa i Olga W. Czibisowa (Тихонова, Чибисова 2017) porównują rosyjsko- i chińskojęzyczne teksty powinszowań zamieszczane w Internecie. Autorki omawiają strukturę formuł życzeń oraz ich charakterystyczne cechy, dochodząc do wniosku, że w treści rosyjskojęzycznych powinszowań występują liczne synonimy (np. *успеха, везения, удачи*), metafory (np. *подбрасывать дрова в пылающий костер любви*), epitety (np. *сибирского здоровья*), hiperbole (np. *желаю вам жить и здравствовать еще сто лет*), porównania (np. *еще тебе я пожелаю прожить всего лишь сотню лет, да так, чтоб жизнь твоя была такая, как ясный утренний рассвет*) i metonimie (np. *желаю, чтобы зелень не переводилась в твоих карманах, а удача указывала дорогу к ним*).

W innej pracy (Цинь 2018) przeprowadzono zaś analizę leksykalno-semantyczną i stylistyczną rosyjsko- i chińskojęzycznych aktów *поздравление* przekazywanych w sytuacjach oficjalnych. Wskazano na różnice w użyciu archaizmów, które są częściej stosowane w tego rodzaju sytuacjach komunikacyjnych w chińskiej lingwokulturze. Ponadto w chińskojęzycznych tekstach, poprzez użycie wyspecjalizowanych środków leksykalnych, silniej przejawia się skromność nadawcy i jego szacunek wobec adresata. Kolejna rozbieżność dotyczy frazeologizmów, które także z większą częstotliwością używane są w chińskojęzycznych aktach życzących. Oprócz tego analiza rosyjskiej i chińskiej oficjalnej korespondencji biznesowej wykazała, że wartości umieszczane w treści życzeń są odmiennie konceptualizowane na gruncie porównywanych lingwokultur. Przykładowo, w kulturze rosyjskiej zdrowie jest kojarzone z energią i siłą, podczas gdy dla Chińczyków jest ono połączone z długowiecznością. Z kolei rosyjski wyraz *счастье* konotuje wartości duchowe, a *благополучие* – wartości materialne, które – jako wzajemnie się uzupełniające – często umieszczane są w treści jednej formuły życzeń. Chińczycy częściej składają zaś życzenia szczęścia rodzinnego. Rosyjskie powinszowania powodzenia w pracy dotyczą awansu i kreatywnego charakteru wykonywanej działalności, natomiast chińskie – osiągnięcia szybkiego i skutecznego rezultatu. Ponadto w rosyjskojęzycznych formułach życzeń często występują wyrażenia metaforyczne zawierające wyrazy *свет, яркий* i *тепло*. Leksyka z tymi semami znacznie rzadziej występuje jednak w chińskojęzycznych powinszowaniach. Natomiast podobieństwa ujawniają się w konceptualizacji pokoju, która to wartość w obu wspólnotach językowo-kulturowych jest rozumiana jako brak konfliktów w sferze życia

rodzinnego. Poza tym zarówno w rosyjsko-, jak i chińskojęzycznych tekstach można zaobserwować życzenia radości i dobrego nastroju.

Z kolei J. N. Marinin (Маринин 1996, 2009) koncentrował się w swoich badaniach na kulturowych aspektach aktu *поздравление*. Według lingwisty akt ten jest związany z takimi świętami państwowymi, jak Nowy Rok, Dzień Sowieckiej Armii i Floty Wojskowej, Międzynarodowy Dzień Kobiet, Międzynarodowy Dzień Solidarności Pracujących, Dzień Zwycięstwa, Święto Wielkiej Październikowej Socjalistycznej Rewolucji, Dzień Konstytucji i Dzień Utworzenia ZSRR. Autor przeprowadził wśród studentów filologii rosyjskiej ankietę dotyczącą skojarzeń z powyższymi świętami, uzyskując następujące wyniki:

- 1) Nowy Rok – początek zmian, marzenia o nowych osiągnięciach;
- 2) Dzień Obrońcy Ojczyzny (23 luty) – dzień mężczyzn;
- 3) Dzień Kobiet (8 Marca) – dzień kobiet i początek kalendarzowej wiosny;
- 4) 1 Maja (Solidarności Pracujących) – faktyczny początek wiosny;
- 5) Dzień Zwycięstwa (9 Maja) – dzień narodowej dumy;
- 6) Rocznica Rewolucji Październikowej (7 listopada) – święto jesieni.

Znaczna część prac dotyczy także zagadnień pragmatyczno-semantycznych (choć częściowo odnosi się także do zagadnień kulturowych). Przedmiotem zainteresowania Łuizy K. Bajramowoy i Wasilija A. Bojczuka (Байрамова, Бойчук 2016) były życzenia zdrowia formułowane w języku rosyjskim, ukraińskim, bułgarskim, tatarskim, angielskim, niemieckim i francuskim. Autorzy stwierdzili, że są one stosowane w jedenastu okolicznościach: m.in. podczas przywitania (np. *здравствуй(-те)*) oraz jako repliki na powitanie (np. *Здорово, коль не шутишь*), podczas wygłaszania toastu i częstowania (np. *Кушайте на здоровье!*), podczas darowania odzieży (np. *Носи на здоровье!*), jako reakcja na kichnięcie (np. *Будьте здоровы!*), jako replika na wyrażoną wdzięczność, jako formuła życzeń zdrowia i życia bez chorób oraz przy pożegnaniu (np. *Будь(-те) здоров(-ы)!*).

Lubow' M. Szatiłowa (Шатилова 2008) opisała zaś akty życzeń dobra w języku rosyjskim i niemieckim przybierające formę konstrukcji przeczących. Porównanie mikropola „stan emocjonalny człowieka” w rozpatrywanych językach pozwoliło ustalić, że centralnym wyrazem w rosyjskojęzycznych powinszowaniach jest czasownik *огорчаться*, zaś dominującymi pojęciami są smutek (*огорчение*), niepokój (*беспокойство*), strach (*страх*), tęsknota (*тоска*) i rozpacz (*отчаяние*).

Natomiast w innej pracy (Шатилова 2009a) zaprezentowano wyniki semantycznej analizy eksplicytnych życzeń dobra zaczerpniętych z niemieckich i rosyjskich tekstów literackich drugiej połowy XX wieku. W rosyjskojęzycznym materiale autorka wyodrębniła

m.in. życzenia zdrowia, sukcesu i szczęścia, a także życzenia składane przy powitaniu, zakończeniu kontaktu oraz przy rozstaniu.

Ponadto badaczka (Шатилова 2009b) omówiła mechanizmy konstruowania implicytnych niemiecko- i rosyjskojęzycznych życzeń sukcesu i powodzenia (*успеха, удачи*), takich jak np. *Ни пуха, ни пера (ни двойки, ни кола)!*.

W innym artykule (Шатилова 2010a) autorka skoncentrowała się na specyficznej grupie niemieckich i rosyjskich życzeń składanych przedstawicielom takich zawodów, jak m.in. pilot, pływak, górnik, żołnierz, marynarz, kierowca, myśliwy czy rybak, wykazując, że ich treść różni się w zależności od profesji wykonywanej przez odbiorcę.

Odrębne opracowanie (Шатилова 2010b) zostało poświęcone niemiecko- i rosyjskojęzycznym życzeniom składanym na zakończenie aktu komunikacji. Badaczka przeanalizowała podobieństwa i różnice występujące w mikropolach życzeń w obu językach oraz etymologię kluczowych słów.

L. M. Szatiłowa (Шатилова 2011) badała także niebezpośrednie życzenia przekazywane w sytuacjach powitania oraz pożegnania w języku niemieckim i rosyjskim. W ramach mikropola implicytnych życzeń składanych podczas zakończenia kontaktu w języku rosyjskim autorka wyodrębniła dwie grupy: życzenia dobrej drogi i spokojnej nocy (*доброго пути, спокойной ночи*). Ponadto badaczka przeanalizowała życzenia adresowane do takich grup, jak pracownicy fizyczni (*Бог наполь!*), sprzedawcy (*Бог за товаром!*) oraz wczasowicze (*Бог на привале!*). Autorka podkreśla uwypatnianie semantyki Bożej pomocy w tego rodzaju powinszowaniach.

Przedmiotem zainteresowania irańskiej lingwistki Mitry Moradi (Моради 2017) były natomiast rosyjskojęzyczne akty życzeń realizowane w sytuacji powitania i pożegnania. Życzenia składane w sytuacji powitania autorka dzieli na:

- 1) formuły z czasownikami performatywnymi *Желаю!* i *Хочу!*;
- 2) formuły, w których nie występują czasowniki performatywne, utworzone wyłącznie przy pomocy rzeczownika w formie dopełniacza (np. *Удачи!*);
- 3) formuły zawierające imperatywną formę czasowników *прими(-те)*, *разреши(-те)* i *позволь(-те)*, np. *Прими(-те) мои самые теплые пожелания*; *Разреши(-те) / Позволь(-те) пожелать Вам счастья.*;
- 4) formuły z czasownikiem w formie bezokolicznika, np.: *Счастливо отдохнуть!*; *Набраться тебе сил!*; *Выиграть тебе!*; *Не простудиться бы тебе!*.

Ponadto badaczka dochodzi do wniosku, że w sytuacjach pożegnania często przekazywane są życzenia sukcesu, np.: *(Я) (желаю) (Вам, тебе) успеха (успехов); Желаю Вам (тебе) всех благ (всяческих благ, всяческого блага)!*.

W pracy Żerom Bagany i Aleksandry A. Pierkowej (Багана, Перкова 2012) opisane zostały z kolei pragmatyczne i kulturowe własności życzeń składanych przez nosicieli języka niemieckiego i rosyjskiego. Autorki opracowania wskazują, że Rosjanie częściej sięgają po niekonwencjonalne życzenia, podczas gdy Niemcy preferują szablony językowe. Według badaczek w języku rosyjskim szablony życzenia są stosowane w sytuacji:

- 1) niewystarczająco bliskiej znajomości partnerów rozmowy;
- 2) gdy partnerzy interakcji wiedzą, że nadawca darzy odbiorcę sympatią i nie są potrzebne w tej kwestii dodatkowe zapewnienia;
- 3) gdy nadawca nie ma czasu na przygotowanie spersonalizowanych życzeń, lecz sytuacja wymaga ich złożenia;
- 4) w sytuacjach oficjalnych.

Natomiast życzenia o charakterze indywidualnym są tworzone przez nadawcę, gdy ten ma zamiar:

- 1) podkreślić swój stosunek do partnera;
- 2) podtrzymać kontakt;
- 3) przykuć uwagę odbiorcy i/lub słuchaczy.

Niektóre analizy prowadzą także do wniosków dotyczących gatunkowego statusu tekstów życzeń. Dla przykładu, na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań Łarisa W. Topka wskazuje na synkretyzm pragmatyczno-gatunkowy powinszowań, twierdząc, że w zależności od sytuacji życzeniom mogą towarzyszyć wyrazy współczucia, prośby, żądania, rady czy skargi (Топка 2013).

Natomiast Irina W. Borodina (Бородина 2014) badała strukturę i semantykę życzeń urodzinowych wygłaszanych w formie uroczystych przemówień okolicznościowych. Autorka również dochodzi do wniosku, że życzenia mogą w takich sytuacjach stanowić część innych aktów mowy, takich jak toasty, pochwały czy podziękowania.

Część opracowań została poświęcona życzeniom realizowanym w środowisku zawodowym. N. W. Niemczinowa jest autorką rozprawy doktorskiej pt. *Когнитивно-дискурсивное исследование текста корпоративной поздравительной открытки* (Немчинова 2010), w której opisana została specyfika tekstów przekazywanych na kartach okolicznościowych w gronie pracowników firm i instytucji państwowych. Badaczka scharakteryzowała strukturę i treść konwencjonalnych formuł życzących. Ponadto

przeanalizowała wartości składające się na treść życzeń, wykazując, że ich dobór różni się w zależności od stanowiska zajmowanego przez adresata, jego płci oraz okoliczności (Немчинова 2008). Autorka konstatuje, że najliczniej przywoływaną w badanych przez nią formułach wartością jest zdrowie, które wystąpiło w ok. 99% tekstów. Innymi często ujawniającymi się wartościami były także: szczęście, powodzenie, sukces, pomyślność i dobro (Немчинова 2012).

Poza tym, wspólnie z Jeleną W. Siemienową, Niemczinowa zbadała 670 formuł życzeń i 670 podpisów umieszczonych na okolicznościowych kartach pocztowych, które zostały przesłane w kręgu pracowników instytucji. Zdaniem autorek wiadomości przekazywane na pocztówkach w środowisku pracowniczym realizują funkcje tekstu, lecz spełniają także inne role, takie jak wyrażanie szacunku do adresata, podtrzymanie rytuału czy odzwierciedlenie wartości i norm (Немчинова, Семенова 2013).

Z kolei I. K. Zawierszyskaja badała ogłoszenia reklamowe zawierające formuły życzeń. Autorka dochodzi do wniosku, że podstawową funkcją powinszowań wykorzystywanych w promocyjnych hasłach i sloganach jest zwiększenie rozpoznawalności firm (Завершинская 2008).

W kontekście badań nad życzeniami środowiskowymi warto także dodać, że W. W. Kaszpur opisała osobliwości rosyjskojęzycznych powinszowań realizowanych w dyskursie politycznym (Кашпур 2007), a O. A. Jewtuszenko dokonała analizy życzeń charakterystycznych dla dyskursu administracyjnego (Евтушенко 2012).

6. METODOLOGIA BADAŃ

6.1. Problematyka i cel pracy. Hipoteza robocza

Celem niniejszej rozprawy jest **rekonstrukcja oraz porównanie językowych obrazów wartości** utrwalonych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń przekazywanych za pośrednictwem okolicznościowych kart pocztowych w drugiej połowie XX wieku. W dysertacji podjęta zostanie próba udzielenia odpowiedzi na szereg pytań badawczych:

- 1) Jaka hierarchia wartości wyłania się z treści życzeń przesyłanych na kartach pocztowych, tj. jakie (typy) wartości są projektowane na odbiorców najczęściej, jakie zaś najrzadziej?
- 2) W jaki sposób poszczególne wartości są konceptualizowane, tj. postrzegane i językowo werbalizowane w tekstach życzeń? Jakie cechy konotacyjne są im przypisywane?
- 3) Jakie podobieństwa i różnice można zaobserwować w konceptualizacjach wartości przy uwzględnieniu takich determinant, jak:
 - a) święto, z którego okazji przekazywane są życzenia,
 - b) następstwo składników powinszowań,
 - c) płeć partnerów interakcji,
 - d) rodzaj relacji łączącej nadawców i odbiorców?
- 4) Czy charakterystyczne cechy kultury polskiej i rosyjskiej znajdują odzwierciedlenie w wartościach werbalizowanych w treści życzeń?
- 5) Czy w treści życzeń ujawniają się właściwości specyficzne dla innych aktów/gatunków mowy?

Należy zaznaczyć, że ze względu na dobór materiału badawczego **rekonstruowany obraz wartości będzie zrelatywizowany wyłącznie do tekstów życzeń**, tj. gatunku wypowiedzi charakterystycznego dla dyskursu magicznego i grzecznościowego. Obraz ten będzie zatem swoisty jedynie dla rozpatrywanego „środowiska” tekstowego, w którym znaczący wpływ na konceptualizację pojęć aksjologicznych wywierają uwarunkowania dyskursywno-gatunkowe. Nieuprawnione byłoby zatem uogólnianie wniosków sformułowanych na podstawie przeprowadzonej analizy na preferencje aksjologiczne, hierarchię wartości oraz ich konceptualizacje właściwe dla języka ogólnego. **Dlatego też skłaniamy się do postrzegania naszych dociekań jako rozważań dotyczących obrazów**

wartości w tekstach bądź tekstowych obrazów wartości. Trzeba jednak zauważyć, że mimo ograniczenia badań do życzeniowego uniwersum, ich rezultaty mogą dostarczyć pewnej obszerniejszej, wykraczającej poza tę materię wiedzy: życzenia są bowiem ukazane na szerszym tle kulturowym oraz informują o istotności pewnych wartości w rozpatrywanych wspólnotach językowo-kulturowych, ich hierarchii i stereotypowych, „naiwnych” sposobach postrzegania.

Hipoteza robocza, która została przyjęta w rozprawie, zakłada, że dobór i konceptualizacja wartości, których projekcja dokonywana jest na odbiorców powinszowań, są uzależnione od swoistych dla rozpatrywanych wspólnot konwencji kulturowych, a także powiązanych z nimi konwencji językowych i społecznych⁹⁸. Do ich grona odnosimy przede wszystkim kulturowo zdeterminowane konwencje gatunkowe oraz własności związane z poszczególnymi wymiarami kultur narodowych, które mogą znajdować odzwierciedlenie w treści życzeń, a także uwarunkowania psychiczne i społeczne (m.in. płeć, relacje między partnerami interakcji) oraz związane z nimi scenariusze komunikacyjne.

Wartości są w rozprawie analizowane z wykorzystaniem instrumentarium pojęciowego etnolingwistyki kognitywnej, obejmującego takie kategorie, jak podmiot, punkt widzenia, perspektywa i profilowanie. W rozpatrywanych aktach mowy ujawnia się kulturowo motywowany podmiotowy punkt widzenia nadawców życzeń. Kształtuje on perspektywę oglądu pojęć aksjologicznych, na którą składają się m.in. konwencje językowe (dyskursywne, gatunkowe, stylistyczne) oraz uwarunkowania społeczne i pragmatyczne (takie jak rodzaj święta, któremu towarzyszy składanie życzeń, płeć partnerów interakcji oraz łącząca ich relacja). Czynniki te (jak również inne, m.in. wiek komunikantów, ich wykształcenie czy pochodzenie) mogą bowiem decydować o sposobie profilowania wartości przywoływanych w treści życzeń. **Warto wszelako ponownie zauważyć, że ze względu na specyfikę rozpatrywanego przez nas materiału będziemy mieć do czynienia przede wszystkim z tzw. profilowaniem tekstotwórczym (w rozumieniu R. Tokarskiego), jednak silnie osadzonym w realiach kulturowych.** Jak bowiem wskazuje lubelski badacz:

Tekstowe użycie słowa jest zawsze wyborem określonej opcji semantycznej. Jest aktualizowaniem pewnego fragmentu (czy niekiedy kilku fragmentów) całościowej ramy pojęciowej. Różne użycia słowa naświetlają różne składniki utrwalone

⁹⁸ Więcej o zjawisku konwencji zob. w artykule Marii Wojtak (2015).

w całościowej ramie pojęciowej, niekiedy też twórczo je przekształcają (Tokarski 1998a: 49).

W przypadku tekstów znaczenie wyrazów (oraz ich dystrybucja) jest zaś relatywizowane gatunkowo, m.in. dlatego, że „Poszczególne gatunki ujawniają (...) swoje wewnętrzne różnicowanie konotowanych sensów wiązanych z danym wyrazem”⁹⁹ (Adamowski 1994: 62).

Oprócz przeprowadzenia analizy konceptualizacji poszczególnych wartości, postaramy się także odtworzyć prototypową treść życzeń składanych na okoliczność poszczególnych świąt poprzez zbadanie kolejności, w której wartości są w nich wymieniane. Czynność ta nie tylko umożliwi zrekonstruowanie takich elementów obrazu wartości, jak ich istotność (wynikająca z częstości ich przywoływania) i hierarchia (wynikająca z szyku składników treści życzeń), lecz pomoże również zrozumieć sposoby postrzegania świąt, do których odwołują się powinszowania¹⁰⁰.

Poza tym, na podstawie przeprowadzonych analiz, podjęta zostanie próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakie pojęcia aksjologiczne ujawniają się w powinszowaniach kierowanych przez i do przedstawicieli określonej płci oraz w jaki sposób rodzaj stosunków łączących komunikujące się osoby wpływa na treść życzeń, tj. czy i jak określone, warunkowane pragmatycznie punkty widzenia i perspektywy oglądu profilują obraz wartości.

⁹⁹ W tym miejscu należy zauważyć, że opisane wcześniej parametry (takie jak płeć komunikantów, rodzaj łączącej ich relacji i obchodzona okoliczność), które są „ujmowalne” przy pomocy takich terminów wykorzystywanych w analizie JOS, jak punkt widzenia i perspektywa, w kontekście badań nad powinszowaniami są kompatybilne z zestawem kategorii proponowanych dla sporządzania opisu gatunku, do których należą m.in.: nadawca, odbiorca i sytuacja komunikacyjna (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009). Wypełnienie tych kategorii „steruje” bowiem punktem widzenia i perspektywą oglądu wartości. W związku z tym należy ponownie zwrócić uwagę na sygnalizowane wcześniej przenikanie się na kartach niniejszej dysertacji perspektywy etnolingwistycznej, genologicznej, tekstologicznej i pragmatycznej. Z uwagi na specyfikę materiału badawczego jawi się ono jednak jako naturalne i nieuniknione, bowiem w przypadku analizy wartości werbalizowanych w treści życzeń do głosu dochodzą ściśle związki występujące pomiędzy językowym obrazem świata a pragmatycznymi aspektami gatunków wypowiedzi. Niezdawanie sobie z nich sprawy byłoby dużym niedopatrzeniem, gdyż świadomość zależności zachodzących między językiem, kulturą i aktami/gatunkami mowy jest warunkiem *sine qua non* prowadzenia jakichkolwiek badań na materiale wypowiedzi o określonej przynależności gatunkowej. Jak bowiem stwierdza M. Kita,

Przekonanie o wzajemnych relacjach kultury i gatunków i/lub aktów mowy jest chyba we współczesnej lingwistyce (kulturowej) niekwestionowalne: różne kultury, różne języki, różne akty mowy to (...) swoisty manifest teoretyczno-metodologiczny, wytyczający sposób badania genologicznych aspektów języka i dyskursu w interakcji (Kita 2012: 151).

A zatem: „Praca badawcza nad gatunkami musi łączyć wiedzę lingwistyczną, genologiczną z wiedzą o kulturze” (Kita 2012: 152).

¹⁰⁰ Uzyskane wyniki mogą stanowić uzupełnienie badań nad obrazem świąt w językowej świadomości Polaków i Rosjan (zob. Orzechowska 2016).

Intencją przyświecającą tej części badań jest ukazanie „uwikłania” wartości w różnorodne zależności psychiczne i społeczne.

Wpływ cech właściwych analizowanym grupom językowo-kulturowym na treść życzeń zostanie zaś ustalony poprzez porównanie uzyskanych wyników z rezultatami dotychczasowych badań nad wartościami społeczeństwa polskiego i rosyjskiego oraz ustaleniami G. Hofstede i E. T. Halla.

Jak wynika z powyższych opisów, wnioski płynące z analiz mają przede wszystkim na celu ukazanie podobieństw i różnic w zakresie stereotypowych wyobrażeń o wartościach wymienianych w treści powinszowań wysyłanych na okolicznościowych kartach pocztowych przez Polaków i Rosjan. Należy zauważyć, że tego rodzaju badania mogą stanowić uzupełnienie analiz porównawczych prowadzonych dotychczas na materiale języków słowiańskich, dotyczących semantyki nazw wartości, np. w ramach projektu EUROJOS „Językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów na tle porównawczym”, którego celem jest analiza „rozumienia pojęć aksjologicznych (konceptów), które odgrywają istotną rolę we współczesnym świecie (...)”¹⁰¹. Niniejsza rozprawa, mimo że dostarcza wiedzy dotyczącej wyłącznie fragmentów obrazu świata zawartego w tekstach przynależących do jednego gatunku, opiera się (podobnie jak analizy dokonywane w ramach projektu EUROJOS) na założeniu, że perspektywa percypowania świata przez człowieka jest silnie uwarunkowana przez wspólnotę językowo-kulturową, której jest on członkiem, zaś rekonstrukcja JOS pozwala zgłębić naturę człowieka „jako podmiotu postrzegającego, konceptualizującego i mówiącego (*homo loquens*)”¹⁰². Dysertacja wpisuje się zatem w nurt badań z zakresu etnolingwistyki kognitywnej i stanowi wkład w paralelne i porównawcze badania nad wartościami słowiańskich wspólnot językowo-kulturowych.

6.2. Motywacja

Godzi się zauważyć, że badanie dóbr będących przedmiotem powinszowań nie stanowi w językoznawstwie polonistycznym *novum*. Na wstępie dysertacji wspomniano, że o potencjale życzeń w kontekście językowo-kulturowych badań nad wartościami wypowiadała się B. Rodziewicz (2014: 351–352). Jednak (jak odnotowano w rozdziale *Życzenia jako przedmiot badań*) również E. Jędrzejko i M. Kita zwracają uwagę na poznawczy walor życzeń w zakresie problematyki wartości, twierdząc, że powinszowania

¹⁰¹ Zob. <https://ispan.waw.pl/default/badania/eurojos/#section4> (dostęp: 30.11.2019).

¹⁰² Zob. tamże (dostęp: 30.11.2019).

„w wielu wypadkach nawiązują do najbardziej utrwalonej potocznie hierarchii najważniejszych, powszechnie uznawanych i upragnionych wartości”. Ponadto badaczki uważają, że życzenia „pokazują (...) pewien wycinek językowego obrazu świata” oraz „Informują o tym, jakie są nasze stereotypowe wyobrażenia” o wartościach. Lingwistki dostrzegają przy tym, że analiza przedmiotu życzeń stanowi materiał na odrębne „studium językowo-kulturowe” (Jędrzejko, Kita 2003: 203–204). Szczególne „nasycenie” powinszowań wartościami jest także podkreślane przez G. Filip, która pisze, że „Życzenia jako akty etykietalne są szczególnie predysponowane do komunikowania wartości, ponieważ rolą etykiety językowej jest uświadamianie tego, co wartościowe, albo nie, w kontaktach językowych” (Filip 2007: 559). Na ten aspekt polskojęzycznych życzeń wskazywała również m.in. M. Marcjanik (2000).

Wartości werbalizowane w szeroko rozumianych życzeniach okolicznościowych opisywała M. Kaczor (2002), zaś dobra będące elementem życzeń ślubnych stały się przedmiotem uwagi B. Jarosz (2014). Inny materiał – powinszowania wysyłane na okolicznościowych kartach pocztowych – badała G. Filip (2007), również omawiając przywoływane w ich treści wartości. Natomiast pojęcia aksjologiczne uwidaczniające się w treści życzeń publikowanych w prasie przez redakcje gazet zostały opisane przez Katarzynę Czarnecką (1999) oraz (ze szczególnym uwzględnieniem profili światopoglądowych badanych tytułów) Grzegorza Żuka (2009).

Jak informowano w poprzednim rozdziale, także rosyjscy lingwiści podejmowali badania nad wartościami werbalizowanymi w tekstach powinszowań. Analizowano m.in. rosyjsko- i niemieckojęzyczne życzenia dobra wyrażane przy pomocy konstrukcji przeczących (Шатилова 2008), sposoby werbalizowania życzeń sukcesu i powodzenia w języku rosyjskim i niemieckim (Шатилова 2009b) oraz konceptualizacje wartości będących przedmiotem rosyjsko- i chińskojęzycznych powinszowań (Цинь 2018). Oprócz tego uwaga badaczy koncentrowała się na wartościach ujawniających się w treści życzeń urodzinowych wygłaszanych w formie uroczystych przemówień okolicznościowych (Бородина 2014) oraz dobrach stanowiących przedmiot życzeń przekazywanych na kartach okolicznościowych w gronie pracowników firm i instytucji państwowych (Немчинова 2008).

Cechą łączącą wszystkie z przytoczonych artykułów i opracowań monograficznych jest jednak fakt, iż zagadnieniem wartości zajmowano się w nich z reguły niejako „na marginesie” rozważań nad innymi aspektami powinszowań (lub stawiano je z nimi na równi), niekiedy zaś – np. w monografiach Marcjanik 2000 czy Kita 2005 – życzenia były rozpatrywane wspólnie z innymi etykietalnymi aktami mowy. Pomimo licznych zalet

poznawczych tych prac – nieocenionych z punktu widzenia wysiłków podejmowanych przez autora niniejszego opracowania – wymienione czynniki niechybnie składają się na fragmentaryczność analiz (często jedynie sygnalizujących obecność tej problematyki lub przedstawiających ją w sposób niewyczerpujący) oraz ogólnikowość wniosków. Nie powstała bowiem dotąd obszerna rozprawa koncentrująca się na językowo-kulturowych aspektach wartości konstytuujących treść życzeń.

Jako częstokroć odtwarzane teksty minimalne, których treść determinowana jest przez konwencję gatunkową, czynniki społeczno-kulturowe, cechy psychiczne nadawców i inne faktory, mogą być życzenia nośnikiem wartości tak uniwersalnych, jak i specyficznych dla określonej wspólnoty językowo-kulturowej. Pomimo automatyzmu ich tworzenia, powinszowania mogą stanowić wyraz magicznego przekonania nadawcy, że przekazywana treść jest korzystna dla odbiorcy (Формановская 2009; Sikora 2013). Przekonanie to sprawia, że w ich treści umieszczane są nazwy wartości powszechnie aprobowanych na gruncie konkretnej kultury. Rozważania te prowadzą do wniosku, że życzenia są interesującym pod względem badawczym „naturalnym środowiskiem” bytowania wartości¹⁰³.

Powyższe obserwacje dały asumpt do podjęcia pogłębionych paralelnych i porównawczych badań (w duchu przytoczonego we wstępie rozprawy twierdzenia B. Rodziewicz) nad wartościami projektowanymi na odbiorców powinszowań, których rezultatem jest niniejsze opracowanie. Wielostronna analiza treści życzeń może stanowić bowiem uzupełnienie dotychczasowej wiedzy lingwistycznej oraz antropologiczno-kulturowej, gdyż umożliwia ona rekonstrukcję repertuaru elementarnych dóbr, które są uznawane za konstytutywy ludzkiej pomyślności, jak również ustalenie katalogu ich „naiwnych”, konwencjonalnych konceptualizacji.

Należy w tym miejscu omówić także niektóre rozstrzygnięcia dotyczące doboru materiału badawczego. Używanie różnych nośników do przekazywania życzeń (m.in. pisemnie za pośrednictwem listów, okolicznościowych kart pocztowych, SMS-ów, komunikatorów, forów internetowych czy e-maili, lecz także ustnie w kontakcie bezpośrednim lub telefonicznym) sprawia, że ich forma może różnić się w zależności

¹⁰³ Spostrzeżenie dotyczące informacji aksjonormatywnych niesionych przez życzenia koresponduje z założeniami kulturowej teorii języka J. Anusiewicza, której celem – zdaniem jej autora – jest:

pełniejsze, wszechstronniejsze i głębsze poznanie i zrozumienie człowieka, jego natury, istoty ludzkiego życia duchowego – istoty kultury – poprzez zbadanie zawartych w języku treści, form i wzorców kultury, poprzez badanie zakodowanego w nim ujęcia rzeczywistości (kultura rzeczywistości) oraz systemu aksjologiczno-normatywnego danego społeczeństwa (kultura wartości) przekazywanego poprzez język z pokolenia na pokolenie, ciągle kształtowanego i kształtującego się (Anusiewicz 1991: 18–19).

od zastosowanego przekąźnika (Marcjanik 2000: 64). Szczególnie cenne w kontekście kulturowo zorientowanych analiz języka (na co zwracał uwagę m.in. J. Anusiewicz) wydają się być jednak te elementy rzeczywistości lingwalnej, które niosą wiedzę o tym, co uniwersalne, wspólne członkom danej lingwokultury. Sądzymy zatem, że o stereotypowych wyobrażeniach o wartościach najlepiej informują teksty wykorzystywane w rzeczywistych sytuacjach komunikacyjnych, których rozmiar determinuje zwięzłość wiadomości, takie jak pocztówki czy SMS-y. Wykluczyć trzeba natomiast teksty literackie (ze względu na fikcyjność zawartych w nich treści) oraz dostępne w Internecie gotowe, nieautentyczne (w sensie ich braku zastosowania w komunikacji) formuły życzeń (wszak gotowe życzenia pierwotnie nie zostały do nikogo wysłane, a są jedynie udostępniane¹⁰⁴), a także listy i e-maile (w tym przypadku wyłącznie ze względu na trudność pozyskania dużej liczby tego typu danych, ich „komunikacyjny” autentyzm nie ulega bowiem wątpliwości). Twierdzimy także, że życzenia przesyłane za pośrednictwem SMS-ów, pomimo zwięzłej formy, poprzez anonimowość sprzyjającą większej familiarności i kreatywności autorów życzeń wykorzystujących ten przekąźnik, cechują się zniekształcaniem konceptualizacji właściwych życzeniom składanym na gruncie danej wspólnoty językowo-kulturowej, m.in. poprzez wulgaryzację treści (zob. w tej kwestii Filip 2007). Dlatego też decydujemy się na wykorzystanie w badaniach częstokroć szablonowych¹⁰⁵, lecz tym samym relewantnych etnolingwistycznie tekstów życzeń zamieszczanych na okolicznościowych kartach pocztowych. Ponadto na wybór kart pocztowych wpłynął fakt, że przysyłanie życzeń za ich pośrednictwem obejmowało dłuższy okres niż użytkowanie mediów elektronicznych, które są stosowane w celu komunikowania się stosunkowo od niedawna. Zatem analiza wiadomości przesyłanych na kartach okolicznościowych może prowadzić do bardziej reprezentatywnych wniosków dotyczących aksjologicznych aspektów życzeń w dłuższej perspektywie czasowej.

¹⁰⁴ Nieautentyczność tych życzeń znajduje także wyraz w ich częstszej poetyzacji w porównaniu z powinszowaniami przesyłanymi na pocztówkach, zob. np.:

*Zdrowia – by zawsze służyło,
Życia – żeby długie było.
Pięknych myśli jak letnich motyli,
Intuicji, co nigdy nie myli,
A w sercu tylko słodczy
W dniu (urodzin, imienin) życzy.....*

Źródło: <http://www.e-zyczenia.com/zyczenia,imieninowe-20.html> (dostęp: 15.11.2019).

¹⁰⁵ Wniosek ten formułujemy na podstawie oglądu zgromadzonego materiału.

Wybór okresu (druga połowa XX w.) oraz języków (polskiego i rosyjskiego), w których realizowane są życzenia, także nie jest przypadkowy. Stosunkowo szeroka dostępność kart pocztowych z okresu powojennego (np. w antykwariatach, na internetowych aukcjach i w ogłoszeniach zamieszczanych w serwisach społecznościowych) oraz ich niska cena pozwoliły bowiem na zgromadzenie obszernego korpusu przy niewielkich wydatkach. W kwestii rozpatrywanych języków należy zaś zauważyć, że rezultaty analiz życzeń pisanych w języku polskim i rosyjskim na tym etapie rozwoju obu państw (Polska Rzeczpospolita Ludowa i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, a także III Rzeczpospolita i Federacja Rosyjska) mogą poszerzyć dotychczasową wiedzę o tych dwóch wspólnotach językowo-kulturowych, funkcjonujących w ramach ustrojów politycznych o podobnym charakterze (m.in. – w różnym stopniu i w zależności od okresu – ograniczających wolność poglądów i stosujących cenzurę) na bliskich geograficznie obszarach, w których historycznie dominowały jednak elementy charakterystyczne dla różnych porządków cywilizacyjnych – łacińskiego i bizantyńsko-turańskiego¹⁰⁶ (zob. Kossecki 2003; por. Dzienisiewicz, Wierzchoń 2017). Wnioski płynące z badań mogą stanowić zatem także podstawę do wysunięcia hipotez, jakie elementy treści powinszowań są charakterystyczne jedynie dla polskiej lub rosyjskiej lingwokultury, a które mogą mieć wymiar uniwersalny. Tak sformułowane konkluzje będą mogły zostać następnie pogłębione (uwiarygodnione lub odrzucone) poprzez odniesienie ich do rezultatów analogicznych analiz prowadzonych na materiale innych języków.

6.2.1. Korpus wiadomości przesyłanych na kartach pocztowych

6.2.1.1. Gromadzenie i opracowywanie materiału. Transkrypcja i anotowanie

Korpus wiadomości przesyłanych na kartach pocztowych, na którego materiale przeprowadzono badania opisane w niniejszej dysertacji, powstał w ramach projektu prowadzonego przez piszącego te słowa wspólnie z Piotrem Wierzchoń z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (więcej na temat opracowywania zasobu polsko- i rosyjskojęzycznych kart pocztowych zob. w artykule Dzienisiewicz, Wierzchoń 2017¹⁰⁷). Pocztówki nabywano od osób prywatnych głównie za pośrednictwem portali internetowych (np. mediów społecznościowych oraz serwisów z ogłoszeniami o kupnie/sprzedaży,

¹⁰⁶ Na wybór materiału wpłynął również fakt, że autor dysertacji legitymuje się znajomością obu analizowanych języków.

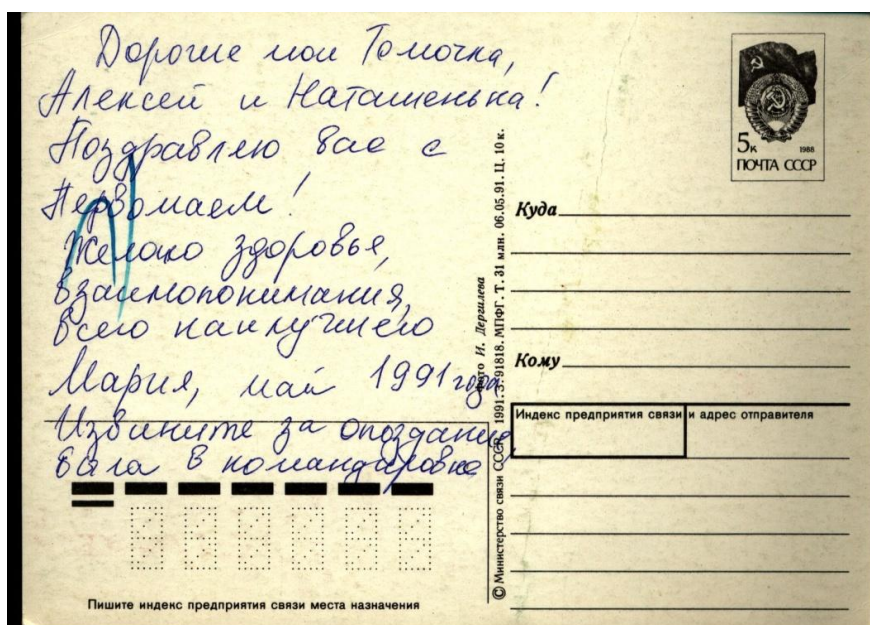
¹⁰⁷ Niniejszy podrozdział stanowi zmodyfikowaną wersję niektórych treści zawartych w ww. opracowaniu.

na których działają filokartyści), a także w antykwariatach. Zgromadzona w ten sposób kolekcja kart pocztowych posłużyła do utworzenia korpusu przesyłanych na nich wiadomości.

Prace nad tworzeniem zasobu obejmowały kilka etapów: po nabyciu kart pocztowych odbywała się digitalizacja zgromadzonych materiałów w postaci obustronnego skanowania każdej pocztówki w rozdzielczości 300 dpi. Rezultat tej pracy przedstawiono na poniższych fotografiach, ukazujących przykładowy awers i rewers kart pocztowych:

Fot. 1. Awers karty pocztowej.

Fot. 2. Rewers karty pocztowej.

W następnej kolejności wiadomości transkrybowano, a oddzielne komponenty ich treści były anotowane. W tym celu utworzono bazę danych, w której umieszczono fotografie wcześniej zeskanowanych pocztówek. Ponadto przygotowany został interfejs, w którym wyodrębniono pole do wpisywania tekstu, a także komplet etykiet wykorzystywanych do oznaczania poszczególnych segmentów wiadomości¹⁰⁸.

Kolory: zwrot do adresata, pozdrawienia, życzenia, święto/okazja, dodatkowa informacja, pytanie, podziękowanie, prośba, przeprosiny, formuła końcowa, podpis, postscriptum, miejsowość, data, błąd, dopisek.

Treść listu

[Zapisz]

Zwrot do adresata	Pozdrowienia	Życzenia	Święto/o ▾
Dodatkowa informacja	Pytanie	Podziękowanie	
Prośba	Przeprosiny	Formuła końcowa	Podpis
Postscriptum	Miejsowość	Data	Błąd
Dopisek			
Wyczyść zaznaczenie xhtml			

Larisa Grigorevna! Primi serdeczne pozdrowienia s
nowym 1984 годом. пожелания доброго здоровья, успехов
и счастья. с/п. Фарида. спасибо за фотки

Fot. 3. Interfejs do wykonywania transkrypcji i anotowania

6.2.1.2. Charakterystyka korpusu

Utworzony na potrzeby prezentowanych badań zasób jest zatem porównywalnym dwujęzycznym korpusem języka pisanego: zgromadzone w nim teksty łączy bowiem tematyka, czas powstania oraz środek przekazu. Korpus jest ponadto anotowany, tj. zawiera dodatkowe informacje o tekstach, m.in. dotyczące płci partnerów interakcji, łączącej ich relacji i daty przesłania wiadomości. Warto także zauważyć, że dobór materiałów do korpusu

¹⁰⁸ Jedną z wyodrębnionych etykiet są *Życzenia*. Znacznik ten odnosi się do formuł życzących, które zazwyczaj funkcjonują autonomicznie, np. *Przesyłam Ci moc gorących i serdecznych życzeń z Wrocławia*. Wszelako niekiedy życzenia łączone są w ramach jednej formuły z innymi aktami mowy, np. pozdrowieniami, np. *W dniu Imienin zaszyłam Najserdeczniejsze Życzenia oraz pozdrowienia z pięknych gór*.

miał częściowo oportunistyczny charakter, ponieważ był uwarunkowany dostępnością pozyskiwanych tekstów¹⁰⁹.

Korpus formuł życzeniowych zawiera łącznie 2011 tekstów, z których 1047 zostało napisanych w języku polskim, a 964 w języku rosyjskim. Ogółem zaobserwowano w nich 5315 werbalizacji wartości: 1967 w polskojęzycznych formułach i 3348 w formułach rosyjskojęzycznych. Spośród polskojęzycznych formuł wyodrębniono życzenia składane z okazji świąt Bożego Narodzenia, Nowego Roku, Wielkanocy, imienin i urodzin. Rosyjskojęzyczne powinszowania odnoszą się zaś do Dnia Kobiet, Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku i urodzin¹¹⁰.

Należy zauważyć, że niekiedy w treści jednej formuły umieszczane są życzenia dotyczące dwóch okoliczności. Taka praktyka jest charakterystyczna przede wszystkim dla polskojęzycznych powinszowań bożonarodzeniowo-noworocznych oraz rosyjskojęzycznych życzeń składanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa, zob. np.: *Wraz z kartką przesyłam życzenia na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990, życząc dużo zdrowia, szczęścia w życiu wszelkiej pomyślności przesyła Henryk; na Święta Bożego Narodzenia dużo radości, na Nowy Rok 1978 wiele miłości i pokoju w serce dla całej Twojej rodziny życzy Jola; Поздравляем с Первомаям и с днем Победы! Доброго тебе здоровья, ясного неба и веселых праздников!; Поздравляем Вас с праздником 1е мая, – праздником весны, цветов, мира, дружбы, солидарности! И днем Победы! Доброго Вам здоровья, счастья, бодрости духа и всего, всего самого хорошего в Вашей жизни и труде. Успехов Вам в садово-огородных делах. Весеннего Вам настроения.* Zarówno w przypadku, gdy dwa różne fragmenty jednej formuły odnoszą się do dwóch różnych świąt, jak i gdy cała zawartość formuły dotyczy dwóch okoliczności, ze względu na przyjęty sposób opisu rozpatrywane są one osobno, tj. np. jako formuła życzeń bożonarodzeniowych oraz jako formuła życzeń noworocznych. Rozwiązanie to sprawia, że niekiedy ta sama treść jest omawiana w relacji do dwóch różnych okoliczności.

W poniższych tabelach zaprezentowano liczbę tekstów życzeń, liczbę zawartych w nich werbalizacji wartości i średnią liczbę werbalizacji wartości przypadającą na jedną formułę w życzeniach składanych z okazji poszczególnych świąt, odpowiednio dla materiału polsko- i rosyjskojęzycznego:

¹⁰⁹ O typach korpusów zob. w pracy Lewandowska-Tomaszczyk 2005.

¹¹⁰ Życzenia składane z okazji innych świąt były reprezentowane w zgromadzonym materiale jednostkowo, dlatego też nie zdecydowano się na rozpatrywanie ich w ramach prowadzonych badań.

Tabela 1. Dane dotyczące korpusu polskojęzycznych tekstów.

Święto	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
Boże Narodzenie	255	464	1,8
Nowy Rok	276	388	1,4
Wielkanoc	234	606	2,6
imieniny	225	381	1,7
urodziny	57	128	2,2
Łącznie	1047	1967	1,9

Tabela 2. Dane dotyczące korpusu rosyjskojęzycznych tekstów.

Święto	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
Dzień Kobiet	186	595	3,2
Święto Pracy	186	626	3,4
Dzień Zwycięstwa	61	207	3,4
Rocznica Rewolucji Październikowej	80	249	3,1
Nowy Rok	291	1042	3,9
urodziny	160	629	3,9
Łącznie	964	3348	3,5

Jak widać, wśród polskojęzycznych tekstów ilościowo dominują powinszowania noworoczne (276). Nieznacznie mniej liczne są zaś życzenia składane z okazji świąt Bożego Narodzenia (255), Wielkanocy (234) i imienin (225), natomiast życzenia urodzinowe występują jedynie na 57 kartach. Z tekstów zawartych w korpusie wyodrębniono ogółem 1967 werbalizacji wartości (w jednej formule życzącej występuje średnio 1,9 ujętych wartości). Największa średnia liczba werbalizacji wartości jest umieszczana w treści życzeń wielkanocnych (2,6) – możliwe, że praktyka ta jest związana z faktem, iż Wielkanoc jest najważniejszym świętem w roku liturgicznym, co sprawia, że na adresatów projektowana jest większa niż w przypadku innych okoliczności liczba dóbr. Najmniejszą liczbę nazw wartości odnotowano zaś w treści powinszowań noworocznych (1,4) – przyczyną ukształtowania się tej konwencji był zapewne fakt, że życzenia przekazywane na okoliczność Nowego Roku

często następują po życzeniach bożonarodzeniowych, w których wymieniana jest część dóbr, zatem ich powtarzanie w życzeniach noworocznych byłoby zbędne.

Z kolei na grupę rosyjskojęzycznych tekstów składają się łącznie 964 formuły życzące. Największa liczba życzeń dotyczy Nowego Roku (291), mniej tekstów pisanych jest z okazji Dnia Kobiet (186), Święta Pracy (186) i urodzin (160). Najmniej tekstów dotyczy Rocznicy Rewolucji Październikowej (80) i Dnia Zwycięstwa (61). Należy zauważyć, że całkowita liczba wartości werbalizowanych w rosyjskojęzycznych powinszowaniach jest znacznie większa niż liczba dóbr występująca w tekstach polskojęzycznych, bowiem w analizowanych 964 formułach zaobserwowano ogółem 3348 werbalizacji wartości – średnio w jednym tekście umieszcza się zatem werbalizacje 3,5 wartości. Największa średnia liczba dóbr jest zawarta w treści życzeń noworocznych i urodzinowych (także 3,9). Najprawdopodobniej dzieje się tak ze względu na fakt, że święto Nowego Roku jest uznawane za szczególnie istotne w cyklu świątowań rocznych, podczas gdy urodziny mają fundamentalne znaczenie z perspektywy cyklu życia jednostki. Dlatego też treść życzeń składanych z tych okazji jest z reguły dłuższa od pozostałych formuł. Powyższa interpretacja może dowodzić słuszności twierdzenia L. S. Guriewicz o antropocentryzmie rosyjskich życzeń (tj. ich orientacji na adresata) (Гуревич 2012). Mogłoby to także oznaczać, że polskojęzyczne życzenia są w większym stopniu skoncentrowane na konkretnych okolicznościach (co znajduje potwierdzenie w powinszowaniach składanych z okazji świąt religijnych – zob. dalej). W kwestii długości życzeń (tj. liczby werbalizowanych w ich treści wartości) warto odwołać się zaś do wyników badań J. W. Zajcewy (Зайцева 2011), która wykazała, że rosyjskojęzyczne powinszowania są z reguły dłuższe od życzeń formułowanych na gruncie kultury brytyjskiej. Biorąc pod uwagę przytoczone rezultaty analiz, można zaryzykować stwierdzenie, że Polacy znajdują się w tym kontekście pośrodku spektrum.

W dalszej części rozprawy skoncentrujemy się m.in. na takich czynnikach mogących wywierać wpływ na treść życzeń, jak płeć partnerów interakcji oraz łączące ich relacje. Ze względu na fakt, że pocztówki były nabywane w sposób zapośredniczony, jednoznaczne ustalenie takich parametrów, jak np. wykształcenie, pochodzenie czy wiek nadawców, jest często niemożliwe, dlatego też nie będą one uwzględniane w dalszych analizach (zob. więcej na ten temat w kolejnych rozdziałach).

W wielu przypadkach możliwe jest natomiast wskazanie czasu wysłania pocztówki: 907 polskojęzycznych i 890 rosyjskojęzycznych tekstów zostało bowiem opatrzonych datą (widniejącą na stemplu bądź w treści wiadomości). Liczba formuł życzeń przesłanych w każdej dekadzie w ramach rozpatrywanego okresu została przedstawiona poniżej:

Tabela 3. Dane dotyczące czasu przesłania kart pocztowych.

Dekada	Polskojęzyczne formuły życzeń	Rosyjskojęzyczne formuły życzeń
1941–1950	10	0
1951–1960	44	3
1961–1970	164	60
1971–1980	295	397
1981–1990	206	366
1991–2000	144	64
2001–2010	44	0

Jak można zaobserwować, polskojęzyczne powinszowania pochodzą głównie z lat 60., 70., 80. i 90. XX w.; mniej licznie reprezentowane są natomiast życzenia przesłane w latach 40., 50. oraz 2000-ych. Rosyjskojęzyczne teksty także zostały przede wszystkim zaczerpnięte z pocztówek przesłanych w latach 70. i 80., rzadziej zaś w latach 60. i 90. Badany materiał obejmuje zatem okres powojenny z uwzględnieniem przemian ustrojowych, które w przypadku obu państw miały miejsce pod koniec lat 80. oraz na początku lat 90. Niezrównoważona reprezentacja życzeń pochodzących z poszczególnych dekad jest wynikiem braku lub utrudnionej możliwości nabycia pocztówek z lat 40. i 50. oraz lat 2000-ych, co należy poczytywać za mankament korpusu. Informacja o dacie przesłania kart pocztowych, jakkolwiek istotna w kontekście badania przemian, którym treść życzeń może ulegać w czasie, nie znajdzie jednak zastosowania w dalszych analizach. Wstępny ogląd życzeń pozwala bowiem sformułować wniosek, że przekazywane w nich treści były w rozpatrywanym okresie stosunkowo jednolite. Wydaje się, że przeprowadzenie badań nad ewolucją powinszowań byłoby jednak pożądane dla dłuższych odcinków czasu, o czym świadczy treść XIX-wiecznych życzeń omówiona w pracy Olma 2006.

6.3. Terminologia i procedury badawcze

Przez *werbalizację wartości*, *nazwy wartości*, *ujętykowanie wartości* oraz *tekstowe konkretyzacje wartości* rozumieć będziemy wyrazy oraz związki wyrazowe nazywające wartości w tekstach życzeń. Ze względów stylistycznych wymiennie stosujemy także określenia *formuły życzeń*, *formuły życzące*, *formuły życzeniowe*, *akty życzeń*, *teksty życzeń*,

życzenia oraz *powinszowania*, zdając sobie wszelako sprawę z ich nieadekwatności: wyrażenie *akty życzeń* sugeruje bowiem pragmatycznojęzykową perspektywę oglądu powinszowań, rozumianych jako działanie językowe, zaś *formuły życzeń* i *teksty życzeń* akcentują rozpatrywanie życzeń jako tekstu. Ze względu na fakt, że te dwie perspektywy przenikają się na kartach niniejszej rozprawy, świadomie nie czyni się między tymi wyrażeniami rozgraniczenia i są one stosowane zamiennie. W kontekście przekąznika, jakim są pocztówki, życzenia stanowią bowiem zarówno przykład działania językowego, jaki i jego gotowego produktu, tj. tekstu.

Należy przy tym zaznaczyć, iż obiektem naszego zainteresowania jest wyłącznie jeden komponent struktury wzorca powinszowań nazywany przez M. Rachwałową *przedmiotem życzeń* (określany przez nas także mianem *treści życzeń*) (Rachwałowa 1996: 51; por. Czarnecka 1998: 160).

Przed rozpoczęciem badań, na podstawie oglądu materiału, przyjęte zostało założenie, że w obręb analiz włączona zostanie cała treść życzeń, także w wypadkach, gdy występują w niej werbalizacje wartości pomijanych w dotychczasowych opracowaniach aksjologicznych i aksjolingwistycznych. Innymi słowy, w myśl modelu interpretacyjnego „to jest dobre i dlatego chcę, aby stało się Twoim udziałem” (Kaczor 2002: 192) przyjmujemy, że każde pojęcie wymieniane w treści życzeń uznawać będziemy za *wartość* (określaną w pracy także mianem *dobra* oraz *pojęcia aksjologicznego*).

Analiza wykazała, że tematem życzeń przesyłanych na pocztówkach są wyłącznie *wartości pozytywne* – w przeciwieństwie do życzeń składanych na forach internetowych, wśród których, jak wspomniano wcześniej, mogą występować także złorzeczenia (Ścigała-Stiller 2012: 124–125). Nie oznacza to jednak, że w badanym materiale nie zaobserwowano określić *wartości negatywnych*; godzi się wszelako odnotować, że każdorazowo występują przed nimi przeczenia, tj. nadawcy nie projektują ich na odbiorców – zob. np. rzeczownik *smutek* w poniższych życzeniach¹¹¹:

Przyjmij tą drogą najlepsze życzenia imieninowe – zdrowia, spokoju, dużej odporności psychicznej przede wszystkim zmiany na lepsze tego, co Was gnębi

¹¹¹ Zapis analizowanych tekstów życzeń jest w rozprawie przytaczany w niezmienionej w stosunku do oryginałów formie. Zachowywane są m.in. błędy ortograficzne, wielkość liter oraz interpunkcja. Ze względu na dążenie do ekonomicznego przedstawienia treści (zarówno w zasadniczym tekście dysertacji, jak i w aneksie) nie jest natomiast oddawany oryginalny podział wersyfikacyjny.

i boli. Oby zajaśniało słońce w Twoim i Stachny życiu, abyście mieli powody do radości, a nie do smutku.

Dlatego też wyraz *wartość* będziemy każdorazowo odnosić do wartości pozytywnych.

Należy ponadto zauważyć, że zastosowane przez nas podejście analityczne nosi znamiona analizy morfologicznej, ponieważ w toku badań z tekstów wyodrębniane są poszczególne komponenty treści życzeń¹¹². Aby zilustrować proces wydzielania werbalizacji wartości z tekstów, posłużymy się dwoma przykładami, odpowiednio życzeń składanych z okazji urodzin oraz Dnia Kobiet, zob.:

Z okazji urodzin wszystkiego najlepszego, szczęścia w życiu osobistym i spełnienia najskrytszych marzeń życzy Grzesiek.

Сердечно поздравляю тебя с праздником, днем 8е Марта, желаем крепкого здоровья, счастья, успехов во всех твоих делах и долгой, долгой жизни.

W pierwszej formule życzeń za werbalizację wartości uznajemy:

- 1) *wszystkiego najlepszego,*
- 2) *szczęścia w życiu osobistym,*
- 3) *spełnienia najskrytszych marzeń.*

Natomiast powinszowania składane z okazji święta 8 Marca zawierają następujące składniki:

- 1) *крепкого здоровья,*
- 2) *счастья,*
- 3) *успехов во всех твоих делах,*
- 4) *долгой, долгой жизни.*

Wyekscerpowane werbalizacje wartości są następnie przyporządkowywane do odpowiednich pojęć aksjologicznych¹¹³ (niekiedy, w celu odróżnienia ich od poświadczeń tekstowych zapisywanych pochyłą czcionką, w szczególności zaś w tabelach, są one zapisywane wersalikami). I tak, w powyższej formule zaobserwowano kolejno ujęzyczenia takich

¹¹² Analiza morfologiczna polega na wydzielaniu z tekstu członów na podstawie badania jego kolejnych segmentów (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 331–338).

¹¹³ W dysertacji stosuje się terminy *pojęcie* oraz *pojęcie aksjologiczne*, nie dokonując ich dalszych rozgraniczeń. Warto jednak odnotować, że na gruncie etnolingwistyki kognitywnej czyni się rozróżnienie między „ponadkulturowym” *pojęciem* oraz *konceptem*, tj. jego wariantem, specyficznym dla określonej kultury.

wartości, jak: **dobro** (wszystkiego najlepszego), **szczęście** (szczęścia w życiu osobistym) oraz **spełnienie marzeń** (spełnienia najskrytszych marzeń), zaś werbalizacje odnotowane w tekście życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet odnoszą się do następujących pojęć: **zdrowie** (крепкого здоровья), **szczęście** (счастья), **sukces** (успехов во всех твоих делах) i **długowieczność** (долгой, долгой жизни). Treść wyodrębnionych w ten sposób werbalizacji wartości jest następnie analizowana w celu ustalenia charakterystycznych dla życzeń sposobów konceptualizacji poszczególnych pojęć.

Warto także odnotować, że nie stawiamy sobie za cel zbadania treści życzeń od strony formalnojęzykowej, bowiem prowadzone badania dotyczą przede wszystkim aspektów językowo-kulturowych. W świetle powyższych założeń analiza struktury składniowej poszczególnych tekstów jawi się jako zadanie marginalne, którego realizacji nie podejmujemy się na kartach niniejszej rozprawy¹¹⁴.

¹¹⁴ Zaobserwowano jednak, że wartości często wyrażane są m.in. przy pomocy:

- 1) nazw rzeczownikowych w formie dopełniacza lp. i lmn., np. *zdrowia, szczęścia, pomyślności, счастья, радости, успехов*;
- 2) wyrazów łączących się w związku zgody:
 - a) liczebnik i rzeczownik: *dużo zdrowia*;
 - b) przymiotnik i rzeczownik: *dobrego zdrowia*;
- 3) wyrazów łączących się w związku rzędu:
 - a) rzeczownik i wyrażenie przyimkowe: *szczęścia w życiu osobistym*;
 - b) rzeczownik i rzeczownik: *spełnienia marzeń*.

7. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII WARTOŚCI W TREŚCI ŻYCZEŃ

Niniejszy rozdział ma na celu ukazanie, jakie wartości oraz – szerzej – całe kategorie pojęć aksjologicznych są przedmiotem polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń. W pierwszej części wartości zostały omówione w odniesieniu do kategorii, do których zostały przypisane, jak również zaprezentowane zostały kwestie dyskusyjne związane z podjętymi decyzjami klasyfikacyjnymi. Podczas sporządzania wstępnej charakterystyki rozważanych pojęć, w celu przedstawienia ich właściwości semantycznych (ukazujących ich podstawowe konceptualizacje swoiste dla obu lingwokultur), odwołano się do leksykograficznych definicji nazw wartości oraz obserwacji zawartych w poświęconej im literaturze przedmiotu. W dalszej kolejności ukazany został zaś zarówno udział odrębnych wartości, jak i ich rodzajów w treści powinszowań składanych z okazji poszczególnych świąt. W podsumowaniu zamieszczono wnioski i interpretacje dotyczące tego komponentu analiz, w których podjęto próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, dlaczego pewne dobra są uznawane za do tego stopnia istotne w kontekście składania powinszowań, iż stają się konwencjonalnym elementem ich treści. W komponencie interpretacyjnym tego stadium badania odwołano się do:

- 1) charakteru okoliczności, którym towarzyszy przesyłanie życzeń,
- 2) ustaleń dotyczących (etno)semantyki poszczególnych pojęć aksjologicznych, właściwej dla polskiej i rosyjskiej wspólnoty lingwokulturowej,
- 3) wyników dotychczasowych badań nad hierarchią wartości Polaków i Rosjan.

Ponadto w celu wskazania prawdopodobnych przyczyn przywoływania określonych wartości w powinszowaniach wykorzystano koncepcję wymiarów kultur narodowych G. Hofstede.

7.1. Kategorie wartości występujących w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń

7.1.1. Wartości transcendentne

Najczęściej spotykanymi wartościami metafizycznymi w polskojęzycznych powinszowaniach są **błogosławieństwo** i **łaski Boże** – zob. eksplikacje interesujących nas znaczeń wyrazów *błogosławieństwo* i *łaska*: ‘dobro pochodzące od Boga’ i ‘w religii chrześcijańskiej: dar udzielany przez Boga człowiekowi z miłości do niego, niezbędny do zbawienia’ (WSJP). Warto w tym miejscu zauważyć, że również w WSWB leksem *błogosławieństwo*

umiejscawiany jest w roli hiponimu *dobra*, zaś jako hiperonim rzeczownika *łaska* wskazywany jest *dar*. Znaczenie daru i dobra ujawnia się także w incydentalnie poświadczonych życzeniach, których tematem jest **otrzymanie nagrody od Boga za dobroć okazywaną innym oraz uzyskanie darów od Jezusa Chrystusa**. Oprócz tego za wartości transcendentne uznano **opiekę sił nadprzyrodzonych, obecność Boga w życiu człowieka, głębokie przeżywanie religijnej treści świąt oraz umocnienie adresata w wierze przez Chrystusa**¹¹⁵. Odwołania do wartości sakralnych mają przede wszystkim na celu manifestowanie przekonań religijnych partnerów interakcji, jednakże przyjmując tezę o ścisłym związku wartości transcendentnych z polskimi tradycjami świątecznymi, można wyrazić przypuszczenie, że ich akcentowanie odzwierciedla również typową dla kultury polskiej powściągliwość i krótkoterminowość, przejawiającą się m.in. w uwydatnianiu znaczenia tradycji.

Natomiast w rosyjskojęzycznych życzeniach nie odnotowano treści sakralnych. Prawdopodobnie fakt ten należy wiązać z dążeniem radzieckiej władzy do usunięcia świąt religijnych ze społecznej pamięci oraz ustanawianiem w ich miejsce uroczystości świeckich, które były pozbawione odwołań do treści sakralnych¹¹⁶. Brak nawiązań do wartości transcendentnych może jednak stanowić także wyraz długoterminowości kultury rosyjskiej, która sprawia, że Rosjanie nie koncentrują się w życzeniach na tradycyjnych¹¹⁷ wartościach metafizycznych w takim stopniu jak Polacy (hipotezę tę należałoby wszelako zweryfikować poprzez przeprowadzenie analogicznych badań na materiale powinszowań powstałych w okresie przedrewolucyjnym). Warto wszakże zauważyć, że w treści nielicznych tekstów odnotowano pojedyncze sformułowania o proveniencji religijnej, takie jak: *Дай бог тебе большое бабье лето и осень ясную, когда она придет*, a także: *И пусть всегда живут с тобою Надежда, Вера и Любовь!*. Ostatnia z przytoczonych formuł zawiera życzenia

¹¹⁵ Zjawiskiem charakterystycznym dla polskojęzycznych życzeń jest również przypisywanie metafizycznego pochodzenia wartościom nietranscendentnym, m.in. witalnym i odcuciowym, zob. np.: *niech (...) radość Królowej Niebieskiej zamieszka w waszych sercach; Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani (...) przede wszystkim (...) szczęścia*. W takich przypadkach badacz każdorazowo staje wobec licznych dylematów klasyfikacyjnych, które J. Puzynina podsumowuje następująco:

W zależności od uznawania bądź nieuznawania wartości transcendentnych, inaczej kształtują się zakresy kategorii poznawczych, estetycznych, moralnych i obyczajowych. Również wartości witalne, oparte na instynkcie samozachowawczym, i odcuciowe, związane z traktowaniem własnego życia fizjologicznego i/lub psychicznego jako źródła szczęścia bądź jego braku, nie muszą być zamknięte na transcendencję (Puzynina 1992: 41).

¹¹⁶ W czasach radzieckich przedstawiciele cerkwi byli represjonowani; więcej o fizycznych prześladowaniach duchownych w latach 1917–1950 zob. w opracowaniu Емельянов, Хайлова 2008. Warto jednak także odnotować, że w trakcie II WŚ władze radzieckie korzystały z pomocy cerkwi w walce z hitlerowskimi Niemcami, zob. więcej na ten temat w artykule Никулин 2013.

¹¹⁷ Ponownie: przy założeniu, że odwołania do wartości transcendentnych cechuje silne powiązanie z tradycjami świątecznymi.

wiary, nadziei i miłości, tj. trzech cnót boskich (tzw. cnót teologicznych, ros. *теологические добродетели*), które są wymieniane przez św. Pawła w 1 Liście do Koryntian – „А теперь пребывают сии три: вера, надежда, любовь; но любовь из них больше” (1Кор. 13:13). Zważywszy na kontekst społeczno-polityczny, przyjmujemy jednak, że te jednostki aksjologiczne należy zakwalifikować do innych kategorii, ponieważ trudno jest w tym wypadku określić, czy nawiązanie do tematyki metafizycznej było zamierzoną intencją nadawcy powinszowań.

7.1.2. Wartości poznawcze

Wartościami poznawczymi zaobserwowanymi w polskojęzycznych formułach życzących są **mądrość** oraz **podróż**¹¹⁸. Z kolei w treści rosyjskojęzycznych powinszowań odnotowano odwołania do większej liczby dóbr o charakterze poznawczym w stosunku do ich polskojęzycznych odpowiedników. Do tej kategorii również odniesiono bowiem **mądrość**¹¹⁹ i **podróż**, lecz także **marzenia**¹²⁰, **doświadczenie** i **twórczość**¹²¹. Ponadto za wartości poznawcze uznano **ciekawe życie** oraz **interesujące obchody świąt**, wychodząc z założenia, że w tego typu życzeniach akcentowana jest istotność zdobywania wiedzy i doświadczeń życiowych. Oprócz tego w poczet wartości poznawczych włączono **natchnienie**, **zainteresowania** oraz **naukę**. Należy przy tym zaznaczyć, że powinszowania, których tematem staje się nauka i zainteresowania, mogą znamionować tendencję do wytrwałej i regularnej pracy, charakterystyczną dla kultur o orientacji długoterminowej, do których grona zaliczana jest Rosja.

¹¹⁸ Podstawę zaliczenia ostatniego pojęcia do tej kategorii stanowi założenie, że prymarnym celem podróżowania jest chęć zaspokojenia ciekawości poznawczej.

¹¹⁹ W tym miejscu należy nadmienić o różnicy znaczeniowej występującej między wyrazami *мудрый* oraz *умный*, jako że ekwiwalentem przekładowym obu tych przymiotników może być w języku polskim wyraz *mądry*. Przymiotnik *мудрый* określa bowiem mądrość życiową, nabywaną wraz z doświadczeniem (zob. zn. 1. odnotowane w БТС: ‘Одарённый большим умом и обладающий знанием жизни, опытом’), natomiast przymiotnik *умный* używany jest w odniesieniu do bystrości, rozsądku i posiadanej wiedzy (zob. zn. 1. rejestrowane przez БТС: ‘Обладающий здравым умом, сообразительностью (о человеке, людях)’). W niniejszej rozprawie za werbalizacje mądrości uznawane są sformułowania zawierające oba leksemy, jak również ich derywaty, gdyż traktowane są one jako określenia różnych aspektów tego pojęcia.

¹²⁰ Zob. zn. 1. czasownika *мечтать* odnotowane w БТС: ‘Создавать мысленный образ чего-л., представление о чём-л. желаемом, приятном’. Wyraz ten niesie zatem znaczenie związane z procesami kognitywnymi. Za taką interpretacją przemawia ponadto fakt, że marzenia zostały również włączone w poczet wartości poznawczych przez S. Niebrzegowską-Bartmińską (2015).

¹²¹ Twórczość jest pojęciem odnoszącym się do kreowania wytworów materialnych lub duchowych, zob. zn. 1. czasownika *творить* zarejestrowane w БТС: ‘Создавать, созидать в процессе творческой деятельности материальные или духовные ценности’.

7.1.3. Wartości estetyczne

Analizy przeprowadzone na materiale polskojęzycznych formuł życzących wykazały, że w ich treści nie występują bezpośrednie odniesienia do wartości estetycznych. Natomiast jedynym pojęciem o charakterze estetycznym, które ulega werbalizacji w treści rosyjskojęzycznych życzeń jest **kobiece piękno**. Ponadto jednokrotnie przedmiotem życzeń noworocznych staje się **zachowanie atrakcyjności przez adresatkę**. Możliwe, że rosyjskie powinszowania koncentrują się na kwestii urody ze względu na przynależność Rosji do grona kultur kobiecych, w których duże znaczenie jest przypisywane serdecznym relacjom międzyludzkim – życzenia piękna, w istocie pełniące funkcję komplementów (więcej na ten temat zob. w kolejnych rozdziałach), mogą bowiem mieć na celu ich podtrzymywanie.

7.1.4. Wartości moralne

Wyodrębnione przez J. Puzyninę (1992: 41) wartości moralne, których centrum pojęciowe stanowi dobro drugiego człowieka, tworzą kategorię o nieostrych granicach. Za jej cechę wyróżniającą badaczka uznaje fakt, że składająca się na nią grupa pojęć „charakteryzuje się spojrzeniem na wszelkie pozostałe wartości przez pryzmat drugiego człowieka (społeczeństwa – ludzkości), widzi je jako ewentualne elementy jego dobra” (Puzynina 1992: 42). Autorka podkreśla jednak, że pojęcie dobra może być odmiennie rozumiane przez różnych ludzi, ponieważ może ono obejmować np. pragnienie zdrowia czy dobrego samopoczucia, które z reguły odnoszone są odpowiednio do grupy wartości witalnych i odcuciowych. Przywołana konstatacja J. Puzyniny, uznającej dobro innych ludzi za cechę dystynktywną wartości moralnych, potwierdza słuszość spostrzeżenia R. Jedlińskiego (2000: 25), wedle którego niezwykle trudno jest przeprowadzić rozgraniczenie wartości moralnych i społecznych.

Zdając sobie sprawę z licznych zależności łączących wartości moralne i społeczne, na użytek niniejszej rozprawy postanowiliśmy wyodrębnić dwie osobne kategorie – wartości moralnych i społecznych¹²². Do grona wartości moralnych stanowiących przedmiot

¹²² W badanych tekstach zaobserwowano bowiem wartości społeczne, które mogą być pozbawione walorów moralnych, takie jak np. praca czy stabilizacja życiowa.

polskojęzycznych życzeń zaliczono takie pojęcia, jak **dobroć**¹²³, **miłość**¹²⁴, **życzliwość**¹²⁵, **szlachetność**¹²⁶ i **przyjaźń**.

Natomiast w treści rosyjskojęzycznych powinszowań zaobserwowano odwołania do większej liczby wartości moralnych, ponieważ oprócz **miłości**, **dobroci**¹²⁷, **szlachetności**¹²⁸, **przyjaźni** i **życzliwości**¹²⁹, odnotowano werbalizacje takich pojęć, jak **czystość**¹³⁰, **rycerskość**, **męskość**, **troskliwość**, **sprawiedliwość**, **uczciwość**, **serdeczność**¹³¹, **pokrewieństwo dusz**¹³², **sympatyczność**, **delikatność** i **mile zachowanie w stosunku do innych**. Znaczna różnica w liczbie wartości moralnych występujących w życzeniach składanych przez Polaków i Rosjan może mieć związek z faktem, że kultura rosyjska jest kobieca i kolektywistyczna, a zatem większy nacisk kładziony jest w niej na dobre stosunki międzyludzkie. Dlatego też Rosjanie częściej odwołują się w powinszowaniach do społecznie aprobowanych postaw moralnych, projektując je na odbiorców. Nie sposób jednak pominąć faktu, że większość rozpatrywanych tekstów była pisana przez kobiety (więcej na ten temat

¹²³ Ze względu na charakter analizowanych tekstów dobroć odnosimy do kategorii wartości moralnych w celu odróżnienia jej od wartości ogólnej określanej przez nas jako dobro (zob. dalej). Dobroć stanowiła dotychczas m.in. przedmiot zainteresowania A. Wierzbickiej. Badaczka ta, eksplikując wyrażenie *dobry człowiek*, podkreśla „moralny” aspekt zawarty w jego semantyce: twierdzi bowiem, iż jest to taki człowiek, dla którego istotne jest dobro innych ludzi: „Dobry człowiek = człowiek, który jest dla innych ludzi taki, jak byśmy chcieli, aby ludzie byli dla innych ludzi” (Wierzbicka 1971: 239; o rozumieniu dobra i dobroci zob. także Grzegorzczakowa 2003).

¹²⁴ A. Wierzbicka eksplikuje miłość następująco: „Kochać = pragnąć powodować dobro” jakiemuś człowiekowi; jednakże podkreśla, że sama chęć czynienia dobra nie jest równoznaczna z miłością, która wiąże się także z uczuciem żywionym do drugiego człowieka (Wierzbicka 1971: 89–90, 93–94). Tych dwóch aspektów dotyczy także definicja rzeczownika *miłość* zamieszczona w WSJP: ‘silne uczucie do drugiej osoby, wywołujące chęć stałego przebywania z nią i uszczęśliwiania jej, przejawiające się troską i czułością, połączone zwykle z przywiązaniem i szacunkiem’. Wskazane komponenty znaczeniowe miłości powodują rozbieżności klasyfikacyjne, albowiem niektórzy badacze, jak np. R. Jedliński (2000), U. Kopeć (2008) i B. Rodziewicz (2014), traktują miłość jako wartość moralną, inni zaś, jak W. Pisarek (2002) i S. Niebrzegowska-Bartmińska (2015), jako wartość odczuciową. W niniejszej dysertacji decydujemy się na zaliczenie miłości w poczet wartości moralnych ze względu na dominującą dotychczas tradycję badawczą.

¹²⁵ Na moralny charakter życzliwości (w rozumieniu J. Puzyniny) wskazuje znaczenie przymiotnika *życzliwy* odnotowane w WSJP: ‘taki, który lubi daną osobę, chce jej dobra i gotów jest działać w tym celu, aby działo jej się dobrze’.

¹²⁶ Zob. znaczenie wyrazu *szlachetny* zamieszczone w WSJP: ‘wyrażający czyjąś wspaniałomyślność i kierowanie się nakazami moralnymi’. Niewykluczone jednak, że użycie tego wyrazu w formule życzeń *Wszystko dla Ciebie co (...) najszlachetniejsze* może dotyczyć szeroko rozumianych (niesprecyzowanych) wartości pozytywnych (analogicznie do powinszowań przybierających formę wyrażenia *wszystkiego najlepszego*).

¹²⁷ Znaczenie 1. wyrazu *добрый* zamieszczone w БТС wskazuje na moralny aspekt dobroci, zob. ‘Благожелательный, делающий добро другим, отзывчивый, готовый помочь людям (противоп.: злой)’.

¹²⁸ Zob. znaczenie wyrazu *благородство* odnotowane w БТС: ‘Высокая нравственность, самоотверженность и честность’.

¹²⁹ Zob. znaczenie wyrazu *приветливый* (БТС): ‘Проявляющий радушие, благожелательность, ласковость’.

¹³⁰ Znaczenie 14. wyrazu *чистый* umieszczone w БТС wiąże się z czystością moralną: ‘Нравственно безупречный (правдивый, честный, искренний, бескорыстный, непорочный)’.

¹³¹ Zob. odpowiednie znaczenie wyrazu *сердечный* przytaczane w БТС: ‘Добрый, чуткий, отзывчивый (о человеке, его характере)’.

¹³² Pojęcie to, podobnie jak np. miłość i przyjaźń, odnosi się do bliskiej relacji z drugim człowiekiem i pragnienia dla niego dobra.

zob. w dalszych częściach pracy), zatem omawiana praktyka może stanowić odzwierciedlenie wyłącznie pewnych cech ontologicznych kobiet, takich jak dbałość o stosunki z innymi oraz troskliwość, nie będąc związaną z konkretnymi wymiarami kultury.

7.1.5. Wartości społeczne

Grupa wartości społecznych została wyodrębniona przez R. Jedlińskiego (2000: 25), który na użytek swoich badań zaliczył do niej takie pojęcia, jak patriotyzm, demokracja, praworządność, praca, solidarność, rodzina, tolerancja i wolność. Badacz zastrzega jednak, że nie da się wskazać grupy „czystych” wartości społecznych, ponieważ „wchodzą one w ścisłe związki z wieloma wartościami moralnymi” (Jedliński 2000: 25). Jak wykazał ogląd tekstów życzeń, tę konstatację można odnieść również do materiału będącego przedmiotem analizy w niniejszej rozprawie. Z kolei B. Rodziewicz (2014) skoncentrowała się na takich wartościach, jak rodzina, praca, tolerancja, wolność, tradycja, demokracja i patriotyzm. S. Niebrzegowska-Bartmińska (2015: 55) wyodrębniła zaś takie wartości społeczne (negatywne), istotne dla kultury ludowej, jak plotki, obmowa, oszczerstwa, kłótnia, obraźliwe słowa, a zatem – w przeciwieństwie do R. Jedlińskiego i B. Rodziewicz – włączyła do tej kategorii także pojęcia związane ze sferą codziennych kontaktów międzyludzkich. Fakt ten wart jest odnotowania w kontekście rozgraniczenia, jakiego dokonuje H. Świda (Błasiak 2002: 128–129 za: Świda 1975). Autorka ta wydziela bowiem osobno wartości społeczne, które dotyczą aktywności społecznej i walorów społecznych zjawisk, oraz wartości allocentryczne, które wiążą się ze stosunkami międzyludzkimi. Do ostatniej grupy można odnieść wartości wyodrębnione przez S. Niebrzegowską-Bartmińską.

Dla potrzeb analiz, ze względu na niewielką liczbę odwołań do wskazanych wyżej typów wartości w treści powinszowań, zdecydowaliśmy się na wydzielenie kategorii wartości społecznych, które obejmują zarówno – według terminologii H. Świdy – wartości allocentryczne (dotyczące stosunków międzyludzkich) oraz wartości związane z aktywnością społeczną i społecznymi walorami zjawisk.

Wartości społeczne zaobserwowane w polskojęzycznych formułach życzeniowych odnoszą się do życia rodzinnego (**partnerzy, kontakty rodzinne**), towarzyskich kontaktów pozarodzinnych (**zgoda, przychyłność innych ludzi, towarzystwo**), pracy (**dalsza współpraca**), życia w szeroko rozumianym społeczeństwie (**stabilizacja życiowa**) oraz

zachowań zgodnych z normami społecznymi (**grzeczność**¹³³). Możliwe, że powinszowania stabilizacji życiowej stanowią wyraz krótkoterminowej orientacji Polaków, jako że jedną z cech tego wymiaru jest dążenie do indywidualnej równowagi. Z kolei życzenia grzeczności, wyrażające dążenie do krzewienia wśród dzieci posłuszeństwa wobec rodziców, mogą świadczyć o silnym dystansie władzy. Natomiast powinszowania zgody, sympatii, towarzystwa czy kontaktów rodzinnych odzwierciedlają charakterystyczne dla kobiet myślenie w kategoriach relacji interpersonalnych – jak bowiem wspomniano, autorstwo większości zgromadzonych tekstów należy przypisać kobietom.

W rosyjskojęzycznych formułach życzących odnotowano zaś odniesienia do większej liczby wartości społecznych. W pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że w przeciwieństwie do Polaków Rosjanie składają życzenia **pokoju**, które stanowią wyraz myślenia w kategoriach „my” w szerszej perspektywie państwowej/narodowej. O kolektywizmie kultury rosyjskiej świadczą także powinszowania wyrażające pragnienie, aby odbiorcy **zachowali swoją tożsamość, realizowali ideały Komunistycznego Związku Młodzieży** czy **wykazywali się aktywnością społeczną**. Ponadto spotykane są życzenia dotyczące stosunków rodzinnych i życia uczuciowego, które odzwierciedlają kobiecość społeczeństwa rosyjskiego. Ich przedmiotem jest **wzajemne zrozumienie, dobre traktowanie adoratora, znalezienie partnera, utrzymywanie kontaktów z nadawcami i pamięć o nich, zgoda rodzinna oraz spędzanie świąt w gronie rodziny i przyjaciół**. Poza tym do grona wartości społecznych zaliczono: **dalszą współpracę, zainteresowanie okazywane adresatce przez innych ludzi, posłuszeństwo i uprzejmość**. Niewykluczone, że teksty odwołujące się do umiejętności należytego zachowania się wobec członków rodziny i osób starszych stanowią wyraz dużego dystansu władzy, który jest charakterystyczny dla kultury rosyjskiej. Ponadto należałoby wspomnieć jeszcze o grupie życzeń związanych z uczestniczeniem w życiu społecznym i kulturalnym, których tematem jest **chodzenie do teatru i kina** oraz, ogólniej, **spędzanie czasu poza domem**.

7.1.6. Wartości tradycyjne

Osobno należy omówić polskojęzyczne powinszowania, których przedmiotem są takie pojęcia, jak **dyngus, jajko wielkanocne, szynka, baba wielkanocna, prezenty, pierniki**

¹³³ O społecznym charakterze tego pojęcia świadczy fakt, że określa ono umiejętność odpowiedniego zachowania się w kontaktach z innymi ludźmi – zob. jedno ze znaczeń przymiotnika *grzeczny* ‘dobrze wychowany, uprzejmy, układny; o dzieciach także: posłuszny, spokojny’ (USJP).

bożonarodzeniowe i choinka. Zostały one uznane za wartości tradycyjne, ściśle związane z obchodami świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy.

Natomiast wśród rosyjskojęzycznych wiadomości nie odnotowano życzeń, których tematem byłyby wartości tradycyjne. Stan ten jest zapewne rezultatem dążenia władzy radzieckiej do usunięcia pamięci o świętach religijnych ze społecznej świadomości. Brak nawiązań do wartości tradycyjnych może być jednak również świadectwem długoterminowej orientacji społeczeństwa rosyjskiego. Kultury tego rodzaju – w przeciwieństwie do społeczeństw krótkoterminowych, do których zaliczają się Polacy – w mniejszym stopniu wyrażają bowiem przywiązanie i szacunek do tradycji.

7.1.7. Wartości witalne

Z treści przeanalizowanych przez nas polskojęzycznych powinszowań wyodrębniono takie wartości witalne, jak: **zdrowie**¹³⁴, **długowieczność**, **wypoczynek**, **wytrzymałość** i **młodość**. Z kolei tematem rosyjskojęzycznych życzeń, oprócz **zdrowia**, **długowieczności**, **młodości** i **wypoczynku**, są również **siły**, **energia**, **urodzenie dziecka**, **aktywność fizyczna**, **życie**, **utrzymanie odpowiedniej formy fizycznej** oraz **przebywanie na świeżym powietrzu**.

Jak wspomniano, zdrowie jest wysoko cenioną wartością we wszystkich kulturach. Należy jednak nadmienić, iż według G. Hofstede to w społeczeństwach cechujących się silnym unikaniem niepewności, do których zaliczani są Polacy i Rosjanie, ludzie szczególnie obawiają się o swój stan zdrowia – fakt ten może stanowić wyjaśnienie nadawania wysokiej

¹³⁴ Znaczenie wyrazu *zdrowie* jest eksplikowane w SJP Szym trojako: ‘stan żywego organizmu, w którym wszystkie funkcje przebiegają prawidłowo’, ‘stan, w jakim znajduje się żywy organizm’ oraz ‘dobre funkcjonowanie jakiegoś systemu’. Ewa Masłowska zauważa, że zdrowie jest jedną z najwyżej cenionych wartości przez Polaków. Badaczka wyjaśnia, iż praktyka zamieszczania zdrowia na pierwszym miejscu w formułach życzeń stanowi wynik jego ścisłego powiązania z życiem. Związek ten powoduje, że zdrowie sytuowane jest „na najwyższym stopniu w hierarchii słów-zakłęb, które funkcjonują również w innych sytuacjach”, m.in. takich jak wznoszenie toastów, kichanie czy repliki na podziękowanie za datek (Masłowska 2016: 237). O przypisywaniu zdrowiu wyjątkowego znaczenia w perspektywie pankulturowej wypowiada się także Marzena Marczevska:

W ujęciu aksjologicznym zdrowie traktowane jest wyjątkowo, zarówno w aspekcie jednostkowym, jak i zbiorowym. Dotyczy to przede wszystkim kultur, wszystkich wspólnot, wszystkich ludzi. W kulturze polskiej, a zwłaszcza w polskiej kulturze ludowej, zdrowie, będące stanem równowagi i doskonałości, jest wartością nadrzędną, pożądaną i regulującą spojrzenie na wszystkie żywe elementy świata (Marczevska 2012: 252).

Następnie autorka stwierdza (po części w duchu przywołanej wcześniej konstatacji E. Masłowskiej), iż „Zdrowie jest gwarantem nie tylko własnego powodzenia, szczęścia, dobrobytu, ale także warunkiem właściwego funkcjonowania całej społeczności (...)” (Marczevska 2012: 258).

pozycji zdrowiu oraz innym wartościom witalnym w polsko- i rosyjskojęzycznych formułach życzących.

7.1.8. Wartości personalne

Wyodrębnione przez R. Jedlińskiego wartości użyteczne, w których poczet autor na użytek swych badań włączył spryt, talent i zaradność, służą jego zdaniem „osiąganiu przez człowieka korzyści praktycznych, głównie materialnych” (Jedliński 2000: 25). Ogląd rozpatrywanych formuł życzeń sprawił, że za stosowne uznaliśmy wyodrębnienie analogicznej kategorii wartości, jednak z tym zastrzeżeniem, że będą do niej zaliczane wszelkie cechy pomocne w osiągnięciu innych korzyści, nie tylko tych o charakterze praktycznym i materialnym, które odpowiadałyby w pewnym stopniu wartościom instrumentalnym M. Rokeacha czy wartościom-środkom S. Ossowskiego (termin używany także m.in. przez J. Styka, zob. Styk 1988: 18). Po dokonaniu wstępnego oglądu wartości włączonych w skład tej grupy zdecydowano, że zostaną one określone mianem wartości personalnych – kategorię tę wyróżnia Marek Paduch, który zalicza do niej m.in. takie cechy, jak talent, odwaga czy ambicja¹³⁵.

I tak, w treści polskojęzycznych życzeń występują takie nazwy cech charakteru i postaw pomocnych przy osiągnięciu innych celów, jak: **optymizm, wytrwałość, hart ducha, odporność psychiczna, roztropność, poczucie własnej wartości i godności oraz wiara we własne siły**. Wartości personalne odnotowane w rosyjskojęzycznych formułach życzących obejmują zaś **optymizm, wytrzymałość psychiczną, wytrwałość, talent, ostrożność, dbanie o siebie, cierpliwość, wiarę w siebie, pewność siebie, błyskotliwość, pozytywny stosunek do życia i roztropność**.

7.1.9. Wartości prestiżowe

Wartości prestiżowe, wchodzące w skład klasyfikacji wykorzystywanej w badaniach R. Jedlińskiego (2000: 25), obejmują karierę, sławę, władzę, majątek i pieniądze. Autor pisze, że „Kierując się tymi wartościami, człowiek aksjologizuje obiekty albo ze względu na perspektywę własnych materialnych korzyści, jakie mogłyby przynieść, albo ze względu

¹³⁵ Zob. streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Etnosemantyka pojęcia szczęścia w amerykańskiej odmianie języka angielskiego i w języku polskim* zamieszczone na stronie internetowej <http://old.ur.edu.pl/wydzialy/filologiczny/przewody-doktorskie/przewody-doktorskie> (dostęp: 14.04.2020).

na materialny status tych obiektów” (Jedliński 2000: 26). Z kolei B. Rodziewicz wyodrębniła na potrzeby swoich badań jedną wartość prestiżową, tj. sukces (Rodziewicz 2014), która zaliczana jest do tej kategorii również przez H. Świdę (Błasiak 2002: 128–129 za: Świda 1975). Również w niniejszej rozprawie za wartość prestiżową uznany został wyłącznie **sukces**. Jakkolwiek wartość ta może wiązać się z uznaniem społecznym i manifestować się poprzez zdobycie wysokiej pozycji, sławy lub majątku, jej werbalizacje zaobserwowane w treści życzeń z reguły nie wskazują bezpośrednio na te właściwości i można odnieść je jedynie do sfery presupozycji. Jak bowiem wykażemy dalej, nadawcy najczęściej akcentują jakość sukcesów oraz wskazują na dziedziny życia, których udziałem ma stać się sukces.

Warto zwrócić także uwagę na odmienne od kultur zachodnich rozumienie sukcesu w kulturze rosyjskiej. W kontekście dyskusji nad historycznym i etymologicznym aspektem konceptu sukces (*ycnex*) w języku rosyjskim Jelena N. Gonczarowa zauważa, że na gruncie kultury rosyjskiej za sukces tradycyjnie uznawano głównie wrodzone talenty oraz powodzenie, nie zaś zdobycie majątku, tak jak to miało miejsce w kulturze zachodniej:

(...) в русской культуре залогом успеха являются прирожденные способности, данные от Бога, а также удача. Важно отметить, что в русском понимании успеха изначально не были затронуты деньги, а в западной культуре успех напрямую измеряется объемом достигнутых богатств (Гончарова 2016: 52).

W SJP Szym przytaczane są dwa znaczenia rzeczownika *sukces*:

- 1) ‘pomyślny wynik jakiegoś przedsięwzięcia, osiągnięcie zamierzonego celu’,
- 2) ‘zdobycie sławy, majątku, wysokiej pozycji itp.’¹³⁶.

Analiza wykazała, że polskojęzyczne życzenia sukcesu mogą wiązać się zarówno z pierwszym, jak i z drugim z przywołanych znaczeń, dotyczącym osiągnięcia wysokiej pozycji i związanego z nią splendoru. Wydaje się jednak, że ta treść – zakładając, że występuje w życzeniach – jest w większości przypadków jedynie presuponowana, por. przykłady: *sukcesów na polu naukowym; sukcesów w pracy; sukcesów w pracy lekarza; samych piątek w szkole; ukończenia pracy doktorskiej; w Nowym Roku (...) dobrych wyników w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej*. Za zaliczeniem sukcesu do grupy wartości prestiżowych przemawia zaś lista jego hiponimów podawana przez WSWB, por.: *awans, osiągnięcie, podbój, zwycięstwo*, jednoznacznie niosących znaczenie zdobycia przewagi lub wyższej pozycji.

¹³⁶ Analogiczne znaczenia zostały zarejestrowane w USJP i WSJP.

Z kolei dla wyrazu *ycnex* w BTC notowane są trzy znaczenia:

- 1) pomyślne zakończenie sprawy,
- 2) dobre rezultaty w nauce,
- 3) uznanie, prestiż, aprobatą społeczną¹³⁷.

Z kolei CPC przytacza następujące synonimy wyrazu *ycnex*: *победа, счастье, удача*. Jelena W. Pietrowa zauważa natomiast, że wyraz *ycnex* określa coś zasłużonego, rezultat działalności, długiej pracy – semantyka ta ujawnia się w tradycyjnej formule życzeń sukcesów w pracy: *ycnexow w rabome* (Петрова 2014c: 60). Ogląd materiału wskazuje, że w większości przypadków rosyjskojęzyczne powinszowania sukcesu dotyczą pierwszego lub drugiego ze znaczeń zarejestrowanych w BTC, nie zaś trzeciego, które wiąże się z prestiżem wykonywanej działalności. Tak jak ma to miejsce w treści polskojęzycznych życzeń, prestiżowy aspekt działalności wykonywanej przez odbiorców należy odnosić wyłącznie do sfery presupozycji. Z powyższych rozważań wynika, że życzenia sukcesu (szczególnie zaś sukcesu w pracy i nauce) mogą być wyrazem długoterminowej orientacji społeczeństwa rosyjskiego – jak bowiem odnotowano, osiągnięcie sukcesu jest z reguły rozumiane przez Rosjan jako zwieńczenie długotrwałego wysiłku.

7.1.10. Wartości odcuciowe

W rozdziale poświęconym typologiom wartości odnotowano, że za centrum pojęciowe wartości odcuciowych pozytywnych J. Puzynina uznaje poczucie własnego szczęścia. Badaczka twierdzi, że wartości wchodzące w skład tej kategorii mają charakter egoistyczny i hedonistyczny oraz są wartościami „dla siebie”, gdyż ich podstawą jest zmierzanie ku szczęściu, pojmowanemu zarówno jako stan prymitywny, jak i złożony (Puzynina 1992: 41–42). Z kolei R. Jedliński uważa, że lepiej jest mówić o wartościach hedonistycznych niż odcuciowych, ponieważ służą one osiągnięciu przez ludzi „przyjemności w jej różnych postaciach” (Jedliński 2000: 26).

Wartości odcuciowe stanowią najobszerniejszą kategorię pojęć aksjologicznych werbalizowanych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań. Dlatego też za istotne

¹³⁷ Zob.: 1) ‘Положительный результат, удачное завершение чего-л.’, 2) ‘Хорошие результаты в учебных занятиях, достижения в освоении, изучении чего-л.’, 3) ‘Общественное признание, одобрение чего-л., чьих-л. достижений’.

uznajemy dokonanie przeglądu wybranej literatury dotyczącej typologii emocji, albowiem gros wartości odczuciowych to jednocześnie nazwy emocji i/lub uczuć¹³⁸.

W kontekście rozróżnień emocji istotnych dla rozważań prowadzonych w niniejszej dysertacji należy przywołać przede wszystkim typologię¹³⁹ Iwony Nowakowskiej-Kempnej, opartą na kryterium dotyczącym temporalnej charakterystyki uczuć (Nowakowska-Kempna 2000: 91). Badaczka powołuje się w niej na Gilberta Ryle'a, który uważał, że doznania (tj. afekty, jak określa się je w literaturze psychologicznej) są zdarzeniami w świecie umysłu, zaś pozostałe typy emocji, tj. usposobienia, nastroje i postawy, stanowią dyspozycje do zdarzeń. Dyspozycjami do zdarzeń są według autora nie tylko uczucia długotrwałe, lecz także inteligencja wykorzystywana w decyzjach i działaniach (Nowakowska-Kempna 2000: 91).

Wychodząc od podziału G. Ryle'a, I. Nowakowska-Kempna zakłada, że uczucia-afekty są zdarzeniami, które zachodzą w psychice i są sytuowane w jednym punkcie na osi czasu (np. teraz), zaś uczucia-postawy emocjonalne są dyspozycjami do przeżyć-afektów, jak np. NIENAWIŚĆ, która może być manifestowana jako afekt GNIEWU albo NIEZADOWOLENIA, i nie mogą zostać umiejscowione w jednym punkcie na osi czasu (Nowakowska-Kempna 1986: 22–23; 2000: 91–92; Wiatrowski 2010: 80–81). Obie kategorie emocji różnią się także ze względu na charakter sytuacji towarzyszącej wytwarzaniu się uczucia: w przypadku afektów

(...) stanowi ją interpretacja intelektualno-wolitywna zdarzenia wywołującego afekt, przy postawie – przedstawienie gamy afektów prowadzących do ugruntowania oceny globalnej obiektu uczucia ze względu na przeżycia (afekty) związane z tymże obiektem, sprawcą różnych zdarzeń, które legły u podstaw owych przeżyć (...) (Wiatrowski 2010: 81 za: Nowakowska-Kempna 1986: 53).

Analizując zebrany przez nas materiał, na podstawie oglądu definicji słownikowych, opracowań poświęconych semantyce oddzielnych pojęć i badań kontekstowych doszliśmy do wniosku, że w doborze wartości odczuciowych przywoływanych w treści życzeń znaczącą rolę odgrywa kryterium temporalne. Dlatego też w naszych rozważaniach częściowo odwołujemy się do ustaleń I. Nowakowskiej-Kempnej, które także opierają się na tym

¹³⁸ O zakresie znaczeniowym wyrazów *emocja* i *uczucie* w języku polskim zob. w pracy Przemysława Wiatrowskiego (2010: 68–75).

¹³⁹ Przegląd typologii emocji zob. w pracy Wiatrowski 2010 (75–86) – za szczególnie istotne dla badań językoznawczych uznajemy takie opracowania, jak Lubaś 2003 (184); Grabias 2001 (298–299); Laskowska 2004: (219–221).

założeniu. Ogląd zgromadzonych formuł doprowadził nas do wniosku, że większość spośród wartości odczuciowych będących tematem życzeń można bowiem podzielić na nazwy uczuć-afektów (tj. doznań krótkotrwałych) oraz nazwy stanów emocjonalnych i pomyślnych dla odbiorców okoliczności (tj. długotrwałych sytuacji). O funkcjonalności tego podziału świadczy fakt, że wartości zaliczone do grupy uczuć-afektów, takie jak radość czy wesołość, częściej projektowane są na krótki okres (np. świąt), podczas gdy nazwy pozytywnych stanów emocjonalnych i sprzyjających okoliczności są z reguły odnoszone do dłuższych okresów (więcej na ten temat zob. w kolejnych rozdziałach)¹⁴⁰.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, wartości odczuciowe projektowane na odbiorców polskojęzycznych powinszowań podzielono na kilka grup, tj.:

- 1) nazwy stanów emocjonalnych (cechujących się długotrwałością): **szczęście**¹⁴¹, **pogoda ducha**¹⁴², **radość życia**¹⁴³, **spokój**¹⁴⁴, **pokój**¹⁴⁵, **brak zmartwień**;
- 2) określenia sprzyjających okoliczności (charakteryzujących się długotrwałością): **pomyślność**¹⁴⁶, **powodzenie**¹⁴⁷;

¹⁴⁰ Zdajemy sobie wszelako sprawę z trudności wyznaczenia ścisłych granic między analizowanymi pojęciami. Niektóre z przyjętych rozwiązań mogą zostać uznane za kontrowersyjne i są w dużej mierze obciążone arbitralnością, jednak wstępny ogląd materiału oraz wyniki analiz, w szczególności z zakresu badań nad kolejnością werbalizowania pojęć aksjologicznych w treści formuł życzeniowych, pokazuje, iż są one użyteczne w kontekście prowadzonych badań.

¹⁴¹ W USJP przytaczane są trzy znaczenia rzeczownika *szczęście*, zob.: 1) 'pomyślny los, powodzenie w jakichś przedsięwzięciach, sytuacjach życiowych itp.; pomyślność, powodzenie', 2) 'uczucie zadowolenia, upojenia, radości; szczęśliwość; także: to wszystko, co wywołuje ten stan', 3) 'zbieg, splót pomyślnych okoliczności, szczęśliwe zrządzenie losu, pomyślny traf, przypadek'. Analiza formuł życzeń wskazuje, że w większości kontekstów gratulanci używają tego wyrazu w drugim z przytoczonych znaczeń, tj. projektują na odbiorców stan szczęśliwości.

Warto jednak zauważyć, że istnieją inne semantyczne ujęcia pojęcia szczęścia. Przykładowo, A. Wierzbicka eksplikuje szczęście szerzej, wskazując na jego nieokreśloność, zob.: „Szczęście = to, czego wszyscy pragniemy” oraz „Był szczęśliwy = było mu tak, jak wszyscy pragniemy, aby nam było” (Wierzbicka 1971: 228).

Agnieszka Mikołajczuk (2008: 45) uważa zaś, że na gruncie polszczyzny szczęście można ujmować co najmniej w dwóch modelach: jako uczucie potencjalnie traktowane jako najwyższa wartość (uczucie długotrwałe, lecz mało intensywne – ten model (korespondujący z eksplikacją A. Wierzbickiej) przeważa w badanym przez nią materiale korpusowym) oraz uczucie aktualne, bardzo silne, wszechogarniające człowieka (Mikołajczuk 2008: 48).

¹⁴² Zob. jedno ze znaczeń wyrazu *pogoda* 'stan ducha, odznaczający się spokojem i radością życia' (WSJP).

¹⁴³ Wyrażenie *radość życia* jest klasyfikowane przez Słownięc jako synonim *pogody ducha* <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/86ba2e92-5d15-11e9-bf82-7f62bbd29497> (dostęp: 30.03.2020).

¹⁴⁴ Zob. znaczenie rzeczownika *spokój* 'stan psychiczny osoby, która nie sądzi, że stanie się coś złego i nie odczuwa obaw ani lęku co do przyszłości' (WSJP).

¹⁴⁵ Zob. znaczenie wyrazu *pokój* 'stan wypływający z braku trosk, kłopotów, zamieszania; równowaga ducha i umysłu' (SJP Szym). W przywołanym opracowaniu leksykograficznym znaczenie to opatrzone jest kwalifikatorem *daw.*, zaś teksty, w których wystąpiły życzenia pokoju pochodzą z lat 60. i 70. XX w., co mogłoby wskazywać, że leksem *pokój* był wówczas używany synonimicznie do wyrazu *spokój*.

¹⁴⁶ Zob. znaczenie wyrazu *pomyślność* 'stan zgodny z czyimiś oczekiwaniami i pragnieniami wynikający z korzystnego przebiegu zdarzeń' (WSJP). Warto zauważyć, że zdaniem S. Niebrzegowskiej (1996) pomyślność i powodzenie są wartościami odczuciowymi; także Słownięc podaje, że wyraz ten należy do domeny „uczucia, odczucia i emocje”, zob.: <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/7d9ea252-5d15-11e9-ba2b-1718e41e8dd7> (dostęp: 30.03.2020).

- 3) nazwy uczuć-afektów oraz wyrażających je zachowań (odznaczających się krótkotrwałością): **wesołość, radość¹⁴⁸, dobre samopoczucie, beztroska, humor, ciepło, zadowolenie, przyjemność, pogodna i miła atmosfera, nadzieja, uśmiech;**
- 4) nazwy dodatnio waloryzowanych cech osobowych: **zabawność;**
- 5) nazwy osób będących źródłem pozytywnych skojarzeń: **pociecha¹⁴⁹;**
- 6) określenia pozytywnie kojarzonych okresów (wywołujących radość): **„słoneczne dni”, „jasne dni”, szczególne chwile.**

Z kolei w treści rosyjskojęzycznych życzeń uwidaczniają się następujące rodzaje wartości odcuciowych:

- 1) nazwy stanów emocjonalnych (cechujących się długotrwałością): **szczęście¹⁵⁰, radość życia, brak zmartwień, spokój;**
- 2) określenia sprzyjających okoliczności (charakteryzujących się długotrwałością): **pomyślność¹⁵¹, powodzenie¹⁵²;**

¹⁴⁷ Rzeczownik *powodzenie* jest definiowany w SJP Szym jako 1) ‘pomyślny obrót rzeczy, sukces, pożądaný wynik’ oraz 2) ‘popularność, wzięcie’. Natomiast zn. 2. notowane przez USJP brzmi: ‘pomyślny obrót rzeczy, szczęście, sukces, pożądaný wynik’. Definicje te wskazują na relację synonimiczną łączącą wyraz *powodzenie* z rzeczownikami *pomyślność* oraz *sukces*. WSWB odnotowuje zaś, że forma dopełniacza *powodzenia* jest synonimem formy *pomyślności*, zaś *powodzenie* (w *nauce, interesach*) jest w tym opracowaniu traktowane jako synonim rzeczownika *sukces*. Z powyższych informacji wynika, że w zależności od kontekstu wyraz ten może być z jednej strony łączony z pozytywnymi odczuciami związanymi z osiągnięciem jakiegoś celu lub ze sprzyjającymi okolicznościami, z drugiej zaś – z prestiżem wynikającym z dokonania czegoś. Warto nadmienić, że odcuciowy charakter *powodzenia* jest przez nas rozumiany jako w pewnym sensie „dziedziczony” przez to pojęcie od zblizonej wobec niego *pomyślności*: wyraz *pomyślność* traktowany jest bowiem w WSWB jako synonim wyrazu *szczęście*. Taka interpretacja skłania nas do zaliczenia *powodzenia* do grupy wartości odcuciowych.

¹⁴⁸ Zob. znaczenie wyrazu *wesołość* ‘przyjemne uczucie związane z sytuacją, w której komuś chce się śmiać’ (WSJP) oraz *radość* ‘uczucie wielkiego zadowolenia’ (SJP Szym), ‘stan psychiczny wywołany tym, co bardzo lubimy, co jest dla nas dobre i sprawia nam ogromną przyjemność, charakteryzujący się silnymi i widocznymi reakcjami, np. okrzykami czy podskokami’ (WSJP). Pojmowanie radości i wesołości jako krótkotrwałych uczuć potwierdzają ustalenia I. Nowakowskiej-Kempnej, która zalicza je do grupy radości w ramach kategorii tzw. uczuć-afektów (Nowakowska-Kempna 1995: 120).

¹⁴⁹ Stosowany w analizowanych przez nas tekstach życzeń wyraz *pociecha* nawiązuje do dwóch znaczeń: 1) ‘pocieszenie, pokrzepienie, ukojenie kogoś w nieszczęściu’, 2) ‘o dziecku, potomku’ (USJP).

¹⁵⁰ Zob. znaczenia wyrazu *счастье* odnotowane w BTC: 1) ‘Состояние высшей удовлетворённости жизнью, чувство глубокого довольства и радости, испытываемое кем-л.; внешнее проявление этого чувства’, 2) ‘Успех, удача’, 3) ‘Участь, доля, судьба’. W życzeniach ujawnia się pierwsze rozumienie tego pojęcia, związane z pełnym zadowoleniem z życia.

Warto ponadto odnotować, iż Jelena A. Czerkaszyna, która analizowała rosyjski koncept SZCZĘŚCIE na materiale artykułów hasłowych zamieszczanych w słownikach opisowych, twierdzi, że w semantyce jądra tego konceptu występują takie komponenty, jak: uczucie i stan pełnego zadowolenia, sukces i powodzenie. Natomiast „przyjadrowa” część tego konceptu obejmuje szczęście jako los, dolę i stan radości (Черкашина 2016).

¹⁵¹ Wyraz *благополучие* dysponuje dwoma interesującymi nas znaczeniami, zob.: 1) ‘Спокойное и счастливое состояние, существование; жизнь в достатке’, 2) ‘Нормальное, без каких-л. нежелательных явлений состояние чего-л.’ (BTC). Jak wykazała przedstawiona dalej analiza, w życzeniach ujawniają się oba znaczenia. W tekstach powinszowań *pomyślność* jest zwykle przedstawiana jako dostatek dóbr materialnych, który często uzupełnia życzenia szczęścia, odnoszonego do sfery duchowej (Цинь 2018).

Jak stwierdza Władimir I. Karasik, *pomyślność* (БЛАГОПОЛУЧИЕ) wywołuje u Rosjan skojarzenia z rodziną, domem za miastem, rodziną zbierającą się w sadzie i odpoczywającą razem. Idea materialnego

- 3) nazwy uczuć-afektów oraz wyrażających je zachowań (odznaczających się krótkotrwałością): **pozytywny nastrój, błogość, rzeźskość (werwa)¹⁵³, radość¹⁵⁴, wesołość¹⁵⁵, uśmiech, śmiech, ciepło¹⁵⁶, nadzieja, zadowolenie;**
- 4) określenia pozytywnie kojarzonych okresów i wydarzeń: „**jasne dni**”¹⁵⁷, **dzień urodzin, wakacyjny wyjazd nad morze;**
- 5) nazwy zjawisk związanych z określonymi porami roku: **słońce, wiatr, ciepłe lato, mroźna zima, harmonijne następstwo pór roku;**
- 6) określenia pozytywnie kojarzonych czynności związanych z obchodzeniem świąt: **piosenki;**
- 7) nazwy dodatnio waloryzowanych cech osobowych: **wdzięk, urok.**

Powyższe zestawienia ukazują duże podobieństwo wartości odczuciowych werbalizowanych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń. Należy jednak podkreślić, że (jak wskazano w stosownych przypisach) niektóre pojęcia odznaczają się odmienną

dostatku jest implikowana przez respondentów, jednak nie jest przez nich akcentowana. Ponadto pomyślność jest charakteryzowana jako zadowolenie, spokojne harmonijne życie i jeden z komponentów szczęścia (Карасик 2010).

Z kolei Jelena W. Ziłowa badała stosunek do pomyślności ujawniający się w rosyjskich i angielskich aforyzmach. Wśród aforyzmów rosyjskich badaczka wyodrębniła następujące sposoby konceptualizowania pomyślności: trzeba coś robić, coś kochać, mieć na coś nadzieję; człowiek musi sam osiągnąć pomyślność; pomyślność nie jest trwała; jest to stan pełnego zadowolenia z tego, co się posiada; osiąga się ją poprzez bycie dobrym; pomyślność to dobra materialne. Ponadto pomyślność bywa przez Rosjan utożsamiana ze zdrowiem (Зилова 2009).

¹⁵² Zob. znaczenie wyrazu *удача* odnotowane w BTC: ‘Счастлирое, благоприятное стечение обстоятельств, способствовавшее желательному, нужному исходу дела; везение’. J. W. Pietrowa zwraca uwagę na różnice znaczeniowe wyrazów *удача* i *везение*: ostatni z nich cechuje bowiem semantyka długotrwałości, podczas gdy pierwszy nie niesie takiego znaczenia. Ponadto leksem *везение* nie odnosi się do osiągnięcia sukcesu, które to znaczenie w niektórych kontekstach może być wyrażane przez rzeczownik *powodzenie* (Петрова 2014b).

¹⁵³ Zob. semantykę rzeczownika *бодрость* przytaczaną w BTC: ‘Бодрое физическое и душевное состояние’.

¹⁵⁴ Zob. wybrane znaczenia wyrazu *радость* odnotowane w BTC: ‘Чувство удовольствия, ощущение большого душевного удовлетворения’, ‘То, что (тот, кто) доставляет удовольствие, даёт счастье’. W tekstach życzeń ujawnia się przede wszystkim semantyka wewnętrznego zadowolenia. Analogiczne znaczenie uczucia zadowolenia rejestrują polskie słowniki.

¹⁵⁵ Zob. znaczenia wyrazu *веселье* odnotowane w BTC: 1) ‘Беззаботно-радостное настроение, радостное оживление’, 2) ‘Весёлое времяпрепровождение’. W treści życzeń wyrażane są oba sensy: pierwszy, dotyczący ogólnego odczuwania wesołości, oraz drugi, związany ze świętowaniem. Spostrzeżenie to potwierdza tezę Nikity i Swietłany Tołstojów, którzy następująco pisali o słowiańskich wyrazach ze rdzeniem *vesel-:

Сравнительно с общезыковой семантикой этих слов в современных славянских литературных языках круг значений, присущих им в контексте традиционной обрядности, верований и фольклора, намного шире и богаче. Могут быть выделены следующие основные семантические сферы, в которых представлена семантика и символика веселья: 1) рождение и Рождество, 2) весна и весенние праздники, 3) свадьба, 4) смерть, 5) светила и стихии – солнце, месяц, звезды, радуга, огонь, вода (Толстой 1995b: 294).

¹⁵⁶ W zależności od kontekstu wyraz *тепло* może być używany w znaczeniu dosłownym lub przenośnym, zob. odpowiednie znaczenia odnotowane w BTC: ‘Тёплое время года, суток; тёплая погода’, ‘Сердечность, доброта, ласка; доброе, сердечное отношение к кому-, чему-л.’.

¹⁵⁷ Zob. jedno ze znaczeń wyrazu *светлый* zarejestrowane w BTC, ukazujące symboliczne związki między światłem a radością: ‘Радостный, ничем не омрачённый’.

(etno)semantyką. Warto także zauważyć, że Rosjanie odwołują się w życzeniach do zjawisk pogodowych czy szeroko rozumianej natury, które to treści nie są spotykane w polskojęzycznych powinszowaniach.

Na zakończenie należy zastanowić się nad tym, dlaczego wartości odczuciowe stanowią tak istotny element formuł życzących. Możliwe, że odpowiedzi na to pytanie należy szukać w silnym unikaniu niepewności cechującym kultury polską i rosyjską. W tego typu społeczeństwach ludzie rzadko deklarują bowiem szczęśliwość, dlatego też dobra o charakterze odczuciowym (hedonistycznym) mogą być przez nich szczególnie upragnione.

7.1.11. Wartości materialne

Szeroko rozumiane dobra materialne są komponentem niektórych spośród przywołanych wcześniej typologii wartości. Przykładowo, kategoria wartości konsumpcyjno-materialnych została utworzona przez H. Świdę, która zaliczyła do niej dobra stanowiące materialną manifestację zamożności (Błasiak 2002: 128–129 za: Świda 1975). Z kolei S. Niebrzegowska-Bartmińska (2015: 55) odnosi pieniądze i majątek do grupy wartości materialno-bytowych¹⁵⁸.

W niniejszej rozprawie zdecydowaliśmy się na stosowanie określenia *wartości materialne* jako najlepiej – naszym zdaniem – oddającego charakter pojęć włączonych w poczet tej kategorii. Odnosimy bowiem do niej nie tylko dobra mogące stanowić przejaw zamożności, lecz także wartości o charakterze materialno-bytowym oraz konsumpcyjnym. I tak, wartości materialne wymieniane w treści polskojęzycznych powinszowań związane są z finansami (**pieniądze**, **dostatek**), sprawami bytowymi (**mieszkanie**), a także z posiłkami spożywanymi podczas świąt (**slodyczne** jako element przyjęcia urodzinowego, **jedzenie i picie** konsumowane podczas świąt Bożego Narodzenia). Życzenia dotyczące kwestii bytowych i finansowych mogą świadczyć o męskości polskiego społeczeństwa, dla którego istotne jest zdobywanie zasobów będących wyznacznikiem statusu. Alternatywną interpretacją jest zaś związek tych wartości z charakterystycznym dla kultury polskiej silnym unikaniem niepewności, który to wymiar cechuje się dążeniem do finansowego zabezpieczenia się na przyszłość.

Natomiast do kategorii wartości materialnych zaobserwowanych w rosyjskojęzycznych formułach życzeń zaliczono **kwiaty**, **urodzaj**, **mieszkanie**,

¹⁵⁸ Należy zasygnalizować także istnienie odmiennych rozwiązań klasyfikacyjnych, gdyż m.in. pieniądze i majątek zostały zaliczone przez R. Jedlińskiego do grupy wartości prestiżowych (Jedliński 2000: 25).

ucztowanie, chleb, wodę, alkohol, suknię ślubną oraz **skierowanie do pracy**. Spośród przywołanych dóbr można zatem wyodrębnić zjawiska charakterystyczne dla początków wiosny (pojawienie się pierwszych kwiatów, urodzaj), dobra związane z zabezpieczeniem podstawowych potrzeb bytowych (mieszkanie, pożywienie) i pracą (skierowanie do zakładu pracy) oraz atrybuty towarzyszące świętowaniu (alkohol, róże otrzymywane z okazji urodzin).

7.1.12. Wartości ogólne

Ogląd analizowanych formuł życzących sprawił, że za zasadne uznano także wyodrębnienie kategorii wartości ogólnych. Decyzja ta podyktowana jest częstą praktyką projektowania na odbiorców nieskonkretyzowanych wartości pozytywnych przy pomocy skonwencjonalizowanych formuł, takich jak np.: *wszystkiego najlepszego; najlepsze życzenia; wszystkiego dobrego*¹⁵⁹. Obecność w treści życzeń takich przymiotników, jak *dobry, najlepszy, najwspanialszy i najpiękniejszy*, początkowo skłaniała nas do włączenia ich w poczet wartości moralnych, jednak uznano, że – w przeciwieństwie do życzeń dobroci, m.in. przyjmujących postać sformułowań *być w każdym dniu jak najwięcej dobra pozostawiać i dobroci od ludzi*, których moralny wymiar przejawia się w okazywaniu oraz otrzymywaniu dobra od innych – mają one ogólniejszy charakter, o czym świadczą wielokrotne przypadki uszczegóławiania powinszowań rozpoczynających się od *dobra*, zob. np.: *Życzymy Ci wszystkiego najlepszego, przede wszystkim zdrowia, mieszkania i trochę... pieniędzy; W dniu Urodzin najlepsze życzenia: dużo zdrowia, pogody ducha, forsy i wszystkiego najlepszego życzy Ci Twój mąż Zbych; Wszystkiego najlepszego, dużo szczęścia, zdrowia i miłości*. W związku z tym postanowiono dokonać rozgraniczenia pojęć **dobra** i **dobroci**¹⁶⁰.

Ponadto do kategorii wartości ogólnych odniesiono życzenia **spełnienia marzeń**. W formułach zawierających wskazania na tę wartość nadawcy nie konkretyzują bowiem *explicite* (poza nielicznymi wyjątkami), co jest przedmiotem pragnień odbiorców, zob. np.: *spełnienia marzeń; spełnienia najskrytszych marzeń; spełnienia wszystkich pragnień*.

¹⁵⁹ Warto nadmienić, że do wyodrębnienia tej kategorii skłania nas obecność analogicznej klasy w opisie M. Kity, która włączyła w jej skład m.in. takie życzenia, jak: *Moc najlepszych życzeń od...; Wszystkiego, co najpiękniejsze w życiu (...); Wiele dobrych słów od...* (Kita 2005: 347).

¹⁶⁰ A. Wierzbicka (1971: 238) przytacza następującą eksplikację dobra: „Dobro = to, czego byśmy wszyscy chcieli”. Koresponduje ona z treścią analizowanych przez nas tekstów, w których życzenia dobra często przyjmują postać sformułowania *wszystkiego najlepszego*, tj. tego, czego chce odbiorca, i tego, co uznaje on za dobre. Warto ponadto zauważyć, że niewyszczególnianie wartości konstytuujących szeroko rozumiane dobro realizuje zasadę dyskrecji, charakterystyczną dla polskiej grzeczności językowej (Marcjanik 2000), a także może świadczyć o wysokokontekstowości kultury polskiej.

Działanie takie sprawia, że zadanie dookreślenia przedmiotu życzeń, tj. stwierdzenie, jakie marzenia mają ulec realizacji, jest niejako przenoszona na ich odbiorcę¹⁶¹.

Poza tym do grupy wartości ogólnych zaliczono **zmianę obecnego położenia życiowego adresatów na lepsze**, zob.: *przede wszystkim zmiany na lepsze, tego, co Was gnębi i boli*.

Tak jak ma to miejsce w przypadku polskojęzycznych życzeń, w materiale rosyjskojęzycznym również wyodrębniono takie wartości ogólne, jak **dobro**¹⁶², **spełnienie marzeń (życzeń)** oraz szeroko rozumiane **zmiany na lepsze**. Ponadto do tej kategorii włączono powinszowania **dobrego spędzenia świąt, spełnienia dobrych słów, spełnienia wszystkiego, co dobre, pięknego życia**, a także życzenia wyrażające **pragnienie, aby adresatka pozostała taką, jaką znają, cenią i kochają nadawcy**. Tego rodzaju treści nie niosą bowiem informacji o konkretnych wartościach mających urzeczywistnić się w życiu odbiorców, a jedynie służą projektowaniu na nich ogólnie rozumianego dobra.

7.2. Charakterystyka wartości werbalizowanych w treści polskojęzycznych życzeń

7.2.1. Życzenia urodzinowe

Jak odnotowano wcześniej, na podkorpus polskojęzycznych powinszowań urodzinowych składa się 57 tekstów, w których treści zaobserwowano łącznie 128 werbalizacji 33 odrębnych wartości – średnio jedna formuła życzeń zawiera zatem odwołania do 2 pojęć aksjologicznych¹⁶³. Dalej – w formie tabeli – przedstawiono wartości występujące w treści powinszowań urodzinowych, poczynwszy od najczęściej werbalizowanych pojęć, a kończąc na tych, które zaobserwowano w najmniejszej liczbie formuł:

¹⁶¹ Praktyka ta również świadczy o realizowaniu zasady dyskrecji w grzecznościowych kontaktach językowych.

¹⁶² Zob. jedno ze znaczeń wyrazu *добрый*, odnoszone do kontekstu składania życzeń: 'Приносящий удачу, успех; благоприятный' (BTC).

¹⁶³ Tutaj oraz w dalszych analizach uwzględniono również życzenia, w których treści nie są wymieniane nazwy wartości, zob. np.: *W dniu urodzin serdeczne życzenia składają Bernard z Irką i synami; Serdeczne życzenia z okazji urodzin przesyła Ania Janek; W dniu Urodzin Najserdeczniejsze Życzenia zasyłają Maria i Roman; Z okazji urodzin najserdeczniejsze życzenia; Z okazji urodzin moc życzeń dla Zosi zasyła Danką i Mirek; NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA Z OKAZJI XX ROCZNICY URODZIN ZASYŁAJĄ LUSIA I JUREK RYŃSCY; W związku ze zbliżającymi się urodzinami Grażyny (podobno kobiety urodzin nie obchodzą!?) składam gorące życzenia Zbyszek; Kochanej „Solenizantce” w dniu Jej „Świąta” moc serdecznych życzeń przesyła K. (...).*

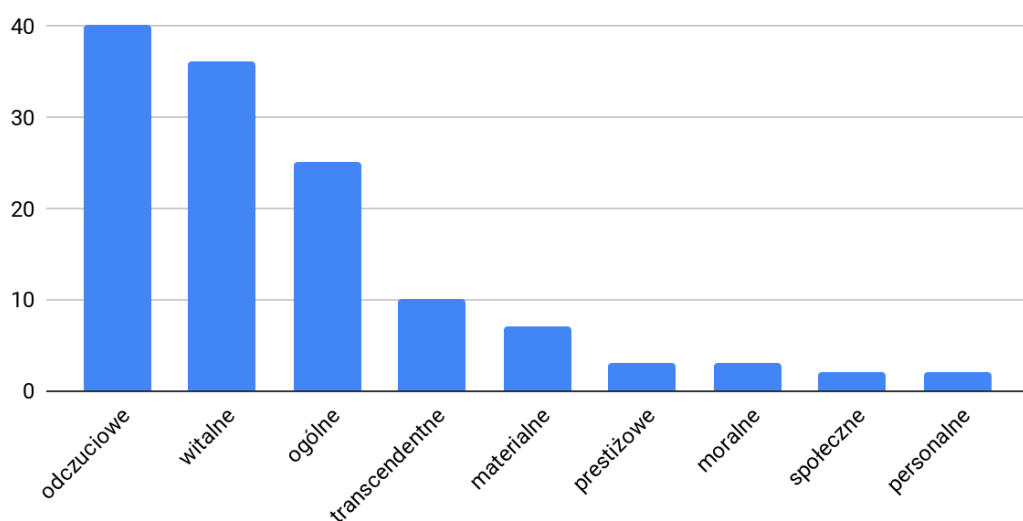
Tabela 4. Wartości w życzeniach urodzinowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	33	25,8	witalna
2.	DOBRO	18	14,1	ogólna
3.	SZCZĘŚCIE	12	9,4	odczuciowa
4.	POMYŚLNOŚĆ	12	9,4	odczuciowa
5.	BŁOGOSŁAWIENSTWO BOŻE	8	6,3	transcendentna
6.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	6	4,7	ogólna
7.	PIENIĄDZE	4	3,1	materialna
8.	POGODA DUCHA	3	2,3	odczuciowa
9.	ZADOWOLENIE	3	2,3	odczuciowa
10.	SUKCES	3	2,3	prestżowa
11.	ŁASKI BOŻE	2	1,6	transcendentna
12.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	1,6	witalna
13.	DOBRE SAMOPOCZUCIE	2	1,6	odczuciowa
14.	RADOŚĆ ŻYCIA	1	0,8	odczuciowa
15.	UŚMIECH	1	0,8	odczuciowa
16.	„SŁONECZNE” DNI	1	0,8	odczuciowa
17.	„JASNE” DNI	1	0,8	odczuciowa
18.	SZCZEGÓLNE DNI	1	0,8	odczuciowa
19.	ZACHOWANIE PAMIĘCI O DNIU URODZIN	1	0,8	odczuciowa
20.	POWODZENIE	1	0,8	odczuciowa
21.	POCIECHA	1	0,8	odczuciowa
22.	MIŁOŚĆ	1	0,8	moralna
23.	SZLACHETNOŚĆ	1	0,8	moralna
24.	PRZYJAŹŃ	1	0,8	moralna
25.	ZNALEZIENIE ŻONY	1	0,8	społeczna
26.	GRZECZNOŚĆ	1	0,8	społeczna
27.	DOSTATEK	1	0,8	materialna
28.	MIESZKANIE	1	0,8	materialna

29.	SŁODYCZE	1	0,8	materialna
30.	WYTRWAŁOŚĆ	1	0,8	personalna
31.	OPTYMIZM	1	0,8	personalna
32.	WYTRZYMAŁOŚĆ	1	0,8	witalna
33.	WSZYSTKO, CO NAJPIĘKNIEJSZE	1	0,8	ogólna

Z przedstawionych powyżej danych liczbowych wynika, że w treści życzeń urodzinowych dominują wartości **odczuciowe** (40; 31,3%), drugie miejsce pod względem liczebności poświadczeń zajmują wartości **witalne** (36; 28,1%), trzecie – **ogólne** (25; 19,5%), czwarte – **transcendentne** (10; 7,8%), piąte – **materialne** (7; 5,5%), szóste – **moralne** i **prestżowe** (3; 2,3%), natomiast siódme – **społeczne** i **personalne** (2; 1,6%).

Wykres 2. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń urodzinowych

Analiza treści życzeń urodzinowych ukazuje ich wysoce antropocentryczny charakter: koncentrują się one bowiem przede wszystkim na solenizancie i jego osobistym dobru w możliwie szerokim spektrum sfer życiowej aktywności, o czym świadczy m.in. wyrażanie pragnienia urzeczywistnienia się wartości witalnych, materialnych, moralnych, społecznych i personalnych. Powyższa tabela pokazuje, że do najczęściej werbalizowanych wartości w tekstach powinszowań składanych z okazji urodzin należą zdrowie, dobro, szczęście, pomyślność, błogosławieństwo Boże i spełnienie marzeń, zaś najliczniej reprezentowanymi kategoriami dóbr są wartości odczuciowe, witalne i ogólne. Stosunkowo często w treści życzeń spotykane są również wartości transcendentne, stanowiące prawie 8% analizowanego

materiału. Należy zauważyć, że ich udział w powinszowaniach urodzinowych jest stosunkowo wysoki w porównaniu z werbalizacjami wartości transcendentnych zaobserwowanymi w tekstach przesyłanych na okoliczność pozostałych świąt.

Natomiast analiza istotnej dla życzeń urodzinowych kategorii wartości odczuciowych wykazała, że dominują wśród nich nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych (takich jak szczęście, pogoda ducha, radość życia – 16 poświadczeń), a także określenia sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 13 poświadczeń). Rzadziej spotykane są nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności i pozytywnym nastrojem (zadowolenie, dobre samopoczucie – 6 poświadczeń), nazwy okresów wzbudzających pozytywne doznania („słoneczne” dni, „jasne” dni, szczególne dni, wspomnienie urodzin – ogółem 4 poświadczenia) oraz określenia osób, z którymi wiązane są pozytywne uczucia (pociecha – 1 poświadczenie). Ten stan może wynikać z faktu, że uczucia-afekty są ze swej natury krótkotrwałe, podczas gdy charakter omawianego święta zobowiązuje nadawców do projektowania na adresatów głównie szczęścia i pomyślności, tj. pojęć konotujących pełnię i długotrwałość.

7.2.2. Życzenia imieninowe

Na grupę polskojęzycznych życzeń imieninowych składa się z kolei 225 formuł, w których treści zaobserwowano łącznie 381 werbalizacji 41 pojęć aksjologicznych – w jednym tekście wymienia się zatem średnio 1,7 wartości. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące wartości werbalizowanych w treści powinszowań imieninowych:

Tabela 5. Wartości w życzeniach imieninowych.

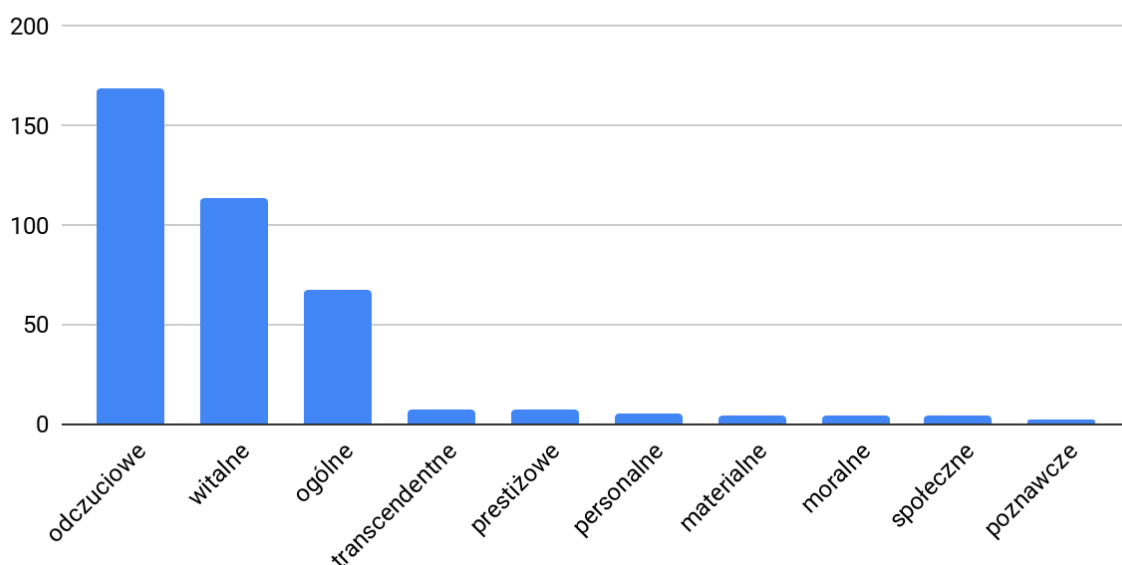
	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	104	27,3	witalna
2.	POMYŚLNOŚĆ	52	13,6	odczuciowa
3.	DOBRO	45	11,8	ogólna
4.	SZCZĘŚCIE	38	10	odczuciowa
5.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	21	5,5	ogólna
6.	RADOŚĆ	19	5	odczuciowa
7.	ZADOWOLENIE	10	2,6	odczuciowa

8.	POCIECHA	9	2,4	odczuciowa
9.	POWODZENIE	8	2,1	odczuciowa
10.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	8	2,1	witalna
11.	UŚMIECH	7	1,8	odczuciowa
12.	POGODA DUCHA	7	1,8	odczuciowa
13.	SUKCES	7	1,8	prestżowa
14.	„SŁOŃCE”, „SŁONECZNE” DNI	6	1,6	odczuciowa
15.	„POGODA”, „POGODNE” DNI	3	0,8	odczuciowa
16.	PIENIĄDZE	3	0,8	materialna
17.	HUMOR	2	0,5	odczuciowa
18.	DOBRE SAMOPOCZUCIE	2	0,5	odczuciowa
19.	SPOKÓJ	2	0,5	odczuciowa
20.	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO BOŻE	2	0,5	transcendentna
21.	ŁASKI BOŻE	2	0,5	transcendentna
22.	OPIEKA BOGA/PATRONA	2	0,5	transcendentna
23.	DOBROĆ	2	0,5	moralna
24.	ŻYCZLIWOŚĆ	2	0,5	moralna
25.	WYTRWAŁOŚĆ	2	0,5	personalna
26.	PRZYJEMNOŚĆ	1	0,3	odczuciowa
27.	ZABAWNOŚĆ	1	0,3	odczuciowa
28.	BRAK ZMARTWIENÍ	1	0,3	odczuciowa
29.	PRZYCHYLNOŚĆ OTOCZENIA	1	0,3	społeczna
30.	ZGODA	1	0,3	społeczna
31.	PARTNERZY	1	0,3	społeczna
32.	TOWARZYSTWO	1	0,3	społeczna
33.	HART DUCHA	1	0,3	personalna
34.	ODPORNOŚĆ PSYCHICZNA	1	0,3	personalna
35.	ROZTROPNOŚĆ	1	0,3	personalna
36.	MĄDROŚĆ	1	0,3	poznawcza
37.	PODRÓŻE	1	0,3	poznawcza
38.	MŁODOŚĆ	1	0,3	witalna

39.	ZMIANA NA LEPSZE	1	0,3	ogólna
40.	OBECNOŚĆ BOGA W ŻYCIU CZŁOWIEKA	1	0,3	transcendentna
41.	MIESZKANIE	1	0,3	materialna

Jak wynika z przedstawionych danych, w materiale zaobserwowano werbalizacje wartości **odczuciowych** (168; 44,1%), **witalnych** (113; 29,7%), **ogólnych** (67; 17,6%), **transcendentnych** (7; 1,8%), **prestiżowych** (7; 1,8%), **personalnych** (5; 1,3%), **materialnych** (4; 1%), **moralnych** (4; 1%), **społecznych** (4; 1%) i **poznawczych** (2; 0,5%).

Wykres 3. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń imieninowych

Wśród najliczniej werbalizowanych wartości znalazły się – podobnie jak w życzeniach urodzinowych – zdrowie, pomyślność, dobro, szczęście i spełnienie marzeń, zaś najliczniej reprezentowanymi kategoriami dóbr ponownie są wartości odczuciowe, witalne i ogólne. Należy zwrócić uwagę na mniejszy niż w życzeniach urodzinowych udział wartości transcendentnych, stanowiących niecałe 2% badanego materiału. Fakt ten jest zaskakujący w świetle związku święta imienia z patronem solenizanta: w tym kontekście mogłoby się bowiem wydawać, że życzenia składane z tej okazji powinny obfitować w większą liczbę werbalizacji wartości transcendentnych w stosunku do powinszowań urodzinowych – praktyka ta świadczy o tym, że obchody imienin nabrały świeckiego charakteru. Należy jednak wskazać na większą różnorodność wartości transcendentnych w porównaniu

z życzeniami urodzinowymi, gdyż oprócz błogosławieństwa i łask Bożych przedmiotem powinszowań imieninowych staje się także opieka Boga i patrona oraz obecność Boga w życiu człowieka. Udział każdego z pozostałych rodzajów wartości oscyluje zaś w granicach 1–2% wszystkich zaobserwowanych dóbr. Niekiedy tematem życzeń stają się wartości moralne (takie jak dobroć czy życzliwość), społeczne (zgoda, życiowi partnerzy i towarzystwo), personalne (hart ducha, odporność psychiczna i roztropność), poznawcze (mądrość i podróże) oraz materialne (pieniądze i mieszkanie). Tak jak ma to miejsce w życzeniach urodzinowych, projektowanie tych wartości na adresatów ma na celu zaklinanie ich dobrostanu we wszystkich dziedzinach życia.

Osobno godzi się omówić wartości odczuciowe, na które składają się nazwy sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – razem 60 poświadczeń), określenia długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, pogoda ducha, spokój – łącznie 47 poświadczeń), nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (zadowolenie, przyjemność) i pozytywnym nastrojem (radość, humor, dobre samopoczucie – łącznie 42 poświadczenia), określenia pozytywnych uczuć wywoływanych przez konkretne osoby (pociecha – 9 poświadczeń), nazwy okresów konotujących przyjemne doznania (słońce, słoneczne dni¹⁶⁴, pogoda, pogodne dni – 9 poświadczeń) oraz określenia cech osobowych wywołujących asocjacje z pozytywnymi odczuciami (zabawność – 1 poświadczenie). W tekstach życzeń imieninowych przeważają zatem nazwy pozytywnych stanów emocjonalnych i sprzyjających okoliczności (107 poświadczeń), podczas gdy rzadziej spotykane są nazwy uczuć-afektów (42 poświadczenia). Dane te ukazują podobieństwa w postrzeganiu imienin i urodzin w kontekście składania powinszowań, gdyż w przypadku obu świąt gratulanci najczęściej odwołują się do długotrwałych stanów emocjonalnych mających zagwarantować długofalową pomyślność odbiorców.

7.2.3. Życzenia wielkanocne

Podkorpus polskojęzycznych życzeń wielkanocnych tworzą natomiast 234 teksty, w których treści zaobserwowano łącznie 606 werbalizacji 36 wartości – zatem w jednej formule

¹⁶⁴ Do podjęcia takiej decyzji klasyfikacyjnej skłania jedno ze znaczeń wyrazu *słoneczny* zarejestrowane w WSJP: 'świadczący o tym, że ktoś odczuwa spokój i radość życia'. W przypadku większości powinszowań nie można jednak orzec, czy przymiotnik *słoneczny* odnosi się do zjawisk atmosferycznych, czy też do odczuwania spokoju i radości, które niekoniecznie są związane ze zjawiskami pogodowymi, zob. np. życzenia *wielu słonecznych dni*.

występują średnio ujęzykowania 2,6 pojęć aksjologicznych. W tabeli przedstawiono wartości będące przedmiotem życzeń wielkanocnych:

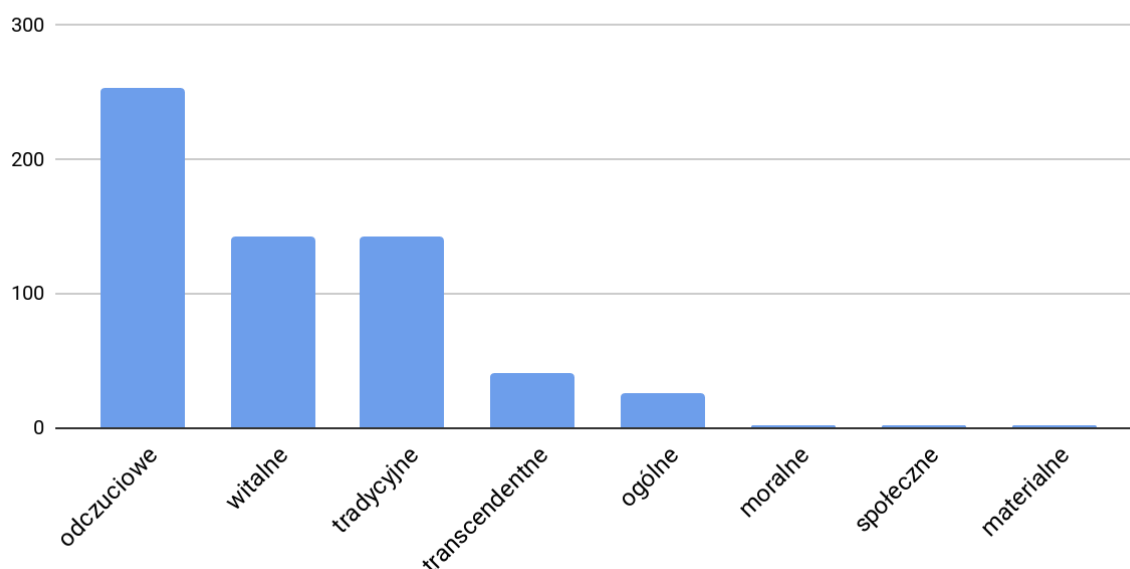
Tabela 6. Wartości w życzeniach wielkanocnych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	137	22,6	witalna
2.	JAJKO WIELKANOCNE	96	15,8	tradycyjna
3.	WESOŁOŚĆ	94	15,5	odczuciowa
4.	RADOŚĆ	44	7,3	odczuciowa
5	UCZESTNICTWO W DYNGUSIE	39	6,4	tradycyjna
6.	POGODNA ATMOSFERA	25	4,1	odczuciowa
7.	ŁASKI	23	3,8	transcendentna
8.	SZCZĘŚCIE	22	3,6	odczuciowa
9.	DOBRO	22	3,6	ogólna
10.	MILA ATMOSFERA	13	2,1	odczuciowa
11.	SPOKÓJ	13	2,1	odczuciowa
12.	POMYŚLNOŚĆ	13	2,1	odczuciowa
13.	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	11	1,8	transcendentna
14.	POKÓJ	8	1,3	odczuciowa
15.	PREZENTY	5	0,8	tradycyjna
16.	PRZYJEMNOŚĆ	5	0,8	odczuciowa
17.	WYPOCZYNEK	5	0,8	witalna
18.	POGODA DUCHA	3	0,5	odczuciowa
19.	UŚMIECH	3	0,5	odczuciowa
20.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	3	0,5	ogólna
21.	GŁĘBOKIE/OWOCNE (W SENSIE RELIGIJNYM) PRZEŻYCIE ŚWIĄT	3	0,5	transcendentna
22.	NADZIEJA	2	0,3	odczuciowa
23.	POZYTYWNY NASTRÓJ	2	0,3	odczuciowa
24.	POCIECHA	2	0,3	odczuciowa

25.	DARY JEZUSA	2	0,3	transcendentna
26.	POGODNE DNI	1	0,2	odczuciowa
27.	HUMOR	1	0,2	odczuciowa
28.	SŁOŃCE	1	0,2	odczuciowa
29.	POWODZENIE	1	0,2	odczuciowa
30.	KONTAKTY RODZINNE	1	0,2	społeczna
31.	SZYNKA WIELKANOCNA	1	0,2	tradycyjna
32.	BABA WIELKANOCNA	1	0,2	tradycyjna
33.	JEDZENIE	1	0,2	materialna
34.	OBECNOŚĆ BOGA W ŻYCIU ODBIORCY	1	0,2	transcendentna
35.	UMOCNIENIE ODBIORCY W WIERZE	1	0,2	transcendentna
36.	MIŁOŚĆ	1	0,2	moralna

Jak wynika z zaprezentowanych danych, w treści powinszowań wielkanocnych występują werbalizacje wartości **odczuciowych** (253; 41,7%), **witalnych** (142; 23,4%), **tradycyjnych** (142; 23,4%), **transcendentnych** (41; 6,8%), **ogólnych** (25; 4%), **moralnych** (1; 0,2%), **społecznych** (1; 0,2%) oraz **materialnych** (1; 0,2%).

Wykres 4. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń wielkanocnych

Przedmiotem życzeń wielkanocnych najczęściej staje się zdrowie, spożycie smacznego jajka wielkanocnego, wesołość, radość, uczestnictwo w śmigusie-dyngusie oraz pogodna atmosfera. Z kolei najliczniej reprezentowanymi kategoriami dóbr są wartości odcuciowe, witalne i tradycyjne. Należy nadmienić, że wysoka frekwencja nawiązań do zwyczajów wielkanocnych (jajko, dyngus) może świadczyć o krótkoterminowości kultury polskiej, która przejawia się w podkreślaniu szacunku do tradycji. Stosunkowo często na odbiorców projektowane są także wartości transcendentne, stanowiące 6,8% wszystkich werbalizacji wartości. Praktyka ta nie jest jednak zaskakująca, biorąc pod uwagę fakt, że Wielkanoc jest najważniejszym świętem w roku liturgicznym Kościoła rzymskokatolickiego. Wszelako oprócz stereotypowych wartości sakralnych, takich jak łaski i błogosławieństwo Boże, w treści wiadomości spotykane są również życzenia głębokiego i owocnego przeżycia świąt, Chrystusowych darów, obecności Boga w życiu oraz umocnienia odbiorcy w wierze przez zmartwychwstałego Chrystusa. W przeciwieństwie do życzeń urodzinowych i imieninowych w powinszowaniach wielkanocnych rzadko występują wartości ogólne, zaś wartości moralne, społeczne i materialne są spotykane jednostkowo. Nie odnotowano werbalizacji wartości personalnych.

Analiza pojęć składających się na przedmiot życzeń wielkanocnych pozwala zauważyć, że często są one bezpośrednio związane z obchodami świąt, a ich utrzymywanie się nie wykracza poza obręb czasu świątecznego (zob. np. życzenia pogodnej atmosfery czy wesołych świąt) – może to być wyrazem charakterystycznej dla Polski orientacji krótkoterminowej. Krótkotrwała natura wartości przywoływanych w życzeniach wielkanocnych uwidacznia się także w doborze wartości odcuciowych, które obejmują przede wszystkim nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (przyjemność, ciepło) i pozytywnym nastrojem (m.in. radość, wesołość, beztroska, pogodna atmosfera, miła atmosfera, pogodny nastrój, pociecha, humor, spokój, pokój – łącznie 212 poświadczeń). Rzadziej spotykane są natomiast nazwy pozytywnie kojarzących się zjawisk i okresów (słońce, pogodne dni – 2 poświadczenia), określenia sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 14 poświadczeń) i nazwy trwałych stanów emocjonalnych (szczęście, pogoda ducha¹⁶⁵ – 25 poświadczeń). Z powyższego zestawienia wynika, że w materiale przeważają nazwy uczuć-afektów (212 poświadczeń), rzadko

¹⁶⁵ Warto jednak nadmienić, że w świetle przeprowadzonej analizy kontekstowej (zob. kolejny rozdział) część wartości, które pierwotnie zostały zaliczone do grupy długotrwałych stanów emocjonalnych (takie jak szczęście, spokój czy pogoda ducha), w przypadku życzeń składanych z okazji świąt religijnych są często odnoszone wyłącznie do okresu świątecznego, wykazując tym samym podobieństwo semantyczne do nazw uczuć-afektów, takich jak *radość* czy *wesołość*.

przedmiotem życzeń stają się zaś długotrwałe stany psychiczne i pomyślność (39 poświadczeń). Gratulanci koncentrują się zatem na krótkotrwałych doznaniach adresatów, niewychodzących poza okres świąt (na treść życzeń składa się głównie ich zdrowe i wesołe przeżycie), które determinują odwoływanie się do kategorii uczuć-afektów. W tym kontekście zrozumiałe wydają się także rzadkie odwołania do wartości ogólnych, które w większym stopniu dotyczą osoby adresata niż celebrowania czasu świątecznego.

7.2.4. Życzenia bożonarodzeniowe

Grupę życzeń składanych z okazji świąt Bożego Narodzenia tworzy 255 tekstów, z których treści wyodrębniono łącznie 464 werbalizacje 38 wartości – średnio w jednej formule życzącej zawarte są zatem odwołania do 1,8 pojęć aksjologicznych¹⁶⁶. Dalej w formie tabelarycznej przedstawiono wartości składające się na przedmiot powinszowań, począwszy od najczęściej wymienianych dóbr, a kończąc na tych, które zaobserwowano w najmniejszej liczbie formuł:

Tabela 7. Wartości w życzeniach bożonarodzeniowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	143	30,8	witalna
2.	WESOŁOŚĆ	86	18,5	odczuciowa
3.	RADOŚĆ	39	8,4	odczuciowa
4.	SZCZĘŚCIE	32	6,9	odczuciowa
5.	DOBRO	29	6,3	ogólna
6.	POGODNA ATMOSFERA	26	5,6	odczuciowa
7.	SPOKÓJ	21	4,5	odczuciowa
8.	POMYŚLNOŚĆ	14	3	odczuciowa
9.	MILA ATMOSFERA	10	2,2	odczuciowa
10.	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO BOŻE	10	2,2	transcendentna
11.	ŁASKI BOŻE	8	1,7	transcendentna
12.	PREZENTY	5	1,1	tradycyjna

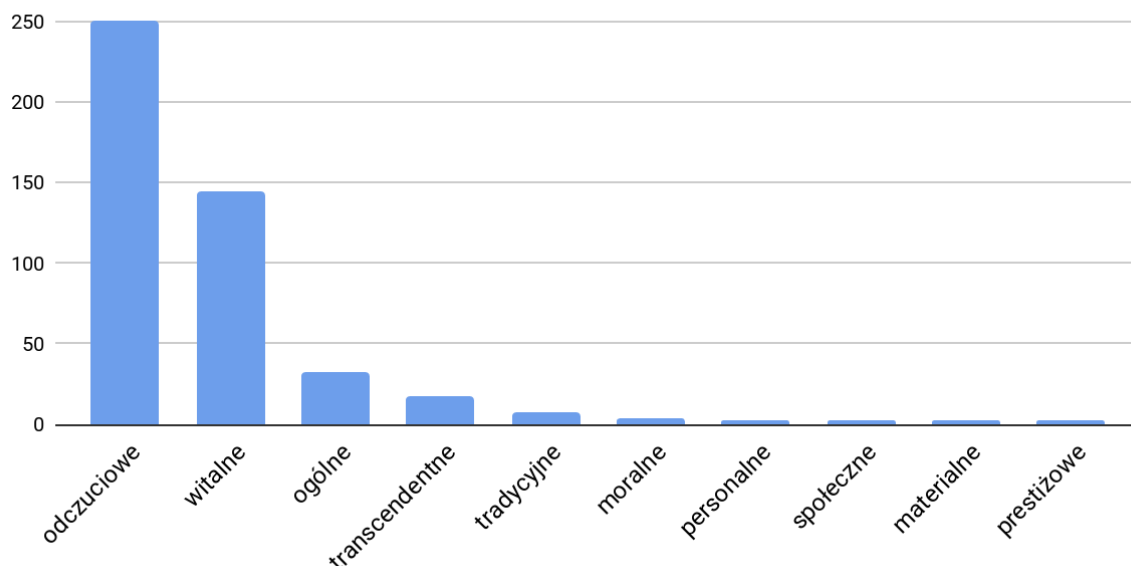
¹⁶⁶ Należy w tym miejscu przypomnieć, że życzenia bożonarodzeniowe częstokroć łączone są w obrębie jednej formuły z powinszowaniami noworocznymi.

13.	POKÓJ	4	0,9	odczuciowa
14.	UŚMIECH	3	0,6	odczuciowa
15.	BEZTROSKA	3	0,6	odczuciowa
16.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	3	0,6	ogólna
17.	MIŁOŚĆ	3	0,6	moralna
18.	POGODA DUCHA	2	0,4	odczuciowa
19.	PRZYJEMNOŚĆ	2	0,4	odczuciowa
20.	POWODZENIE	2	0,4	odczuciowa
21.	SUKCES	2	0,4	prestżowa
22.	SŁONECZNE DNI	1	0,2	odczuciowa
23.	SZAMPAŃSKI SYLWESTER	1	0,2	odczuciowa
24.	NADZIEJA	1	0,2	odczuciowa
25.	WSPANIAŁA ATMOSFERA	1	0,2	odczuciowa
26.	CIEPŁO	1	0,2	odczuciowa
27.	POCIECHA	1	0,2	odczuciowa
28.	STABILIZACJA ŻYCIOWA	1	0,2	społeczna
29.	SPOTKANIE Z RODZINĄ	1	0,2	społeczna
30.	PIERNIKI BOŻONARODZENIOWE	1	0,2	tradycyjna
31.	CHOINKA	1	0,2	tradycyjna
32.	WYTRWAŁOŚĆ	1	0,2	personalna
33.	WIARA WE WŁASNE SIŁY	1	0,2	personalna
34.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	1	0,2	witalna
35.	WYPOCZYNEK	1	0,2	witalna
36.	JEDZENIE I PICIE	1	0,2	materialna
37.	PIENIĄDZE	1	0,2	materialna
38.	DOBROĆ	1	0,2	moralna

Jak wynika z powyższych danych, w treści życzeń składanych z okazji świąt Bożego Narodzenia spotykane są werbalizacje wartości **odczuciowych** (250; 53,9%), **witalnych** (145; 31,3%), **ogólnych** (32; 6,9%), **transcendentnych** (18; 3,9%), **tradycyjnych** (7; 1,5%),

moralnych (4; 0,9%), **personalnych** (2; 0,4%), **społecznych** (2; 0,4%), **materialnych** (2; 0,4%) i **prestizowych** (2; 0,4%).

Wykres 5. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń bożonarodzeniowych

W powinszowaniach bożonarodzeniowych dominują takie wartości, jak zdrowie, wesołość, radość, szczęście, dobro, pogodna atmosfera i spokój. Podobnie jak ma to miejsce w powinszowaniach urodzinowych i imieninowych, w treści życzeń składanych z okazji świąt Bożego Narodzenia można zaobserwować przewagę wartości odczuciowych i witalnych, rzadziej spotykane są zaś wartości ogólne. Mimo religijnego charakteru świąt Bożego Narodzenia udział wartości transcendentnych jest w treści powinszowań relatywnie niewielki (w stosunku do życzeń urodzinowych czy wielkanocnych), gdyż stanowią one jedynie 4% materiału¹⁶⁷. Rzadko wymieniane są także dobra dotyczące innych sfer życia adresata, takie jak stabilizacja, wytrwałość, wiara we własne siły, dobroć, miłość, powodzenie, spełnienie marzeń, szczęście, pomyślność czy długowieczność. Ogląd zgromadzonych tekstów pozwala zauważyć, że wartości tradycyjne, moralne, personalne, społeczne, materialne i prestiżowe są werbalizowane incydentalnie. Analogicznie do powinszowań wielkanocnych, większość nazw wartości wymienianych w treści życzeń bożonarodzeniowych odnosi się do ram czasowych świąt i dotyczy jego zdrowego

¹⁶⁷ Jak jednak pokazano w kolejnych rozdziałach, wartości przypisane do innych kategorii, takie jak np. miłość bądź radość, bywają w życzeniach bożonarodzeniowych łączone ze sferą sacrum.

i radosnego spędzenia. Szczególnie wyraźnie tendencja ta uwidacznia się w przypadku wartości odczuciowych, które przeważnie obejmują uczucia-afekty związane z odczuwaniem przyjemności (przyjemność, ciepło) i pozytywnym nastrojem (radość, wesołość, bez troska, pogodna i miła atmosfera, pociecha, spokój, pokój – łącznie 112 poświadczeń). Rzadziej w materiale występują nazwy okresów konotujących przyjemne odczucia (słoneczne dni, szampański sylwester – ogółem 2 poświadczenia), a także określenia sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – razem 16 poświadczeń) i nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, pogoda ducha – łącznie 34 poświadczenia). W treści życzeń bożonarodzeniowych zawarte są zatem głównie określenia uczuć-afektów (łącznie 112 poświadczeń), podczas gdy znacznie rzadziej spotykane są powinszowania, których tematem są szczęście i pomyślność (razem 50 poświadczeń).

7.2.5. Życzenia noworoczne

Z kolei podkorpus polskojęzycznych powinszowań noworocznych obejmuje 276 tekstów, w których treści zaobserwowano łącznie 388 werbalizacji 36 pojęć aksjologicznych – zatem w jednej formule średnio przywołuje się 1,4 wartości. W poniższej tabeli przedstawiono wartości składające się na przedmiot powinszowań noworocznych:

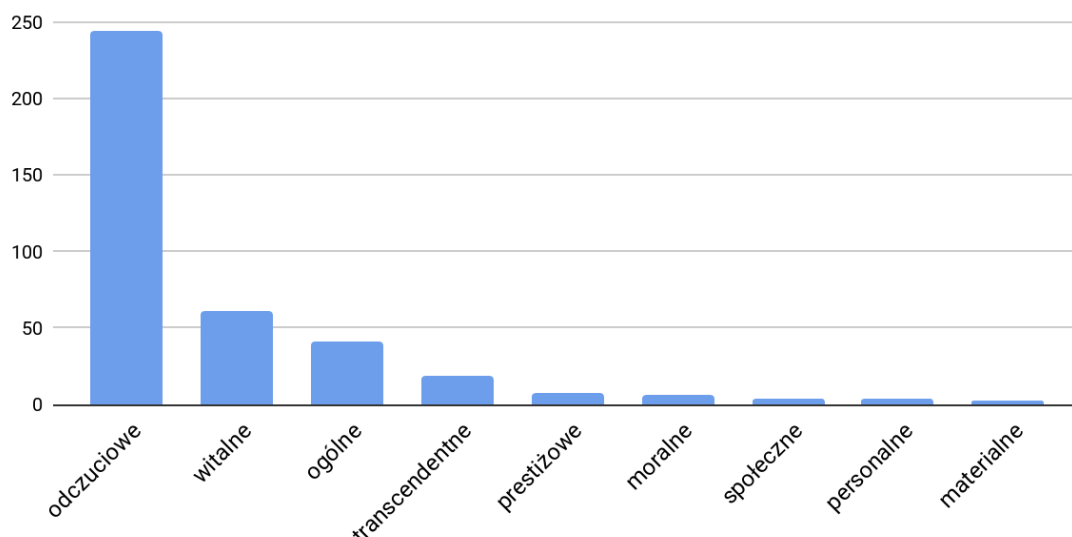
Tabela 8. Wartości w życzeniach noworocznych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	SZCZĘŚCIE	130	33,5	odczuciowa
2.	POMYŚLNOŚĆ	68	17,5	odczuciowa
3.	ZDROWIE	58	14,9	witalna
4.	DOBRO	31	8	ogólna
5.	RADOŚĆ	12	3,1	odczuciowa
6.	ŁASKI BOŻE	12	3,1	transcendentna
7.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	10	2,6	ogólna
8.	SUKCES	7	1,8	prestżowa
9.	SPOKÓJ	6	1,5	odczuciowa
10.	„SŁONECZNE” DNI	5	1,3	odczuciowa
11.	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO BOŻE	5	1,3	transcendentna

12.	UŚMIECH	4	1	odczuciowa
13.	POKÓJ	4	1	odczuciowa
14.	POWODZENIE	4	1	odczuciowa
15.	ŻYCZLIWOŚĆ	3	0,8	moralna
16.	WESOŁOŚĆ	3	0,8	odczuciowa
17.	POGODA DUCHA	2	0,5	odczuciowa
18.	MILA ATMOSFERA	2	0,5	odczuciowa
19.	MIŁOŚĆ	2	0,5	moralna
20.	STABILIZACJA ŻYCIOWA	2	0,5	społeczna
21.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	0,5	witalna
22.	ZADOWOLENIE	1	0,3	odczuciowa
23.	BEZTROSKA	1	0,3	odczuciowa
24.	SZCZEGÓLNE CHWILE	1	0,3	odczuciowa
25.	ŚWIĄTECZNA ATMOSFERA W NOWYM ROKU	1	0,3	odczuciowa
26.	SPOTKANIE Z RODZINĄ	1	0,3	społeczna
27.	DALSZA WSPÓŁPRACA	1	0,3	społeczna
28.	POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI I GODNOŚCI	1	0,3	personalna
29.	WYTRWAŁOŚĆ	1	0,3	personalna
30.	WIARA WE WŁASNE SIŁY	1	0,3	personalna
31.	OPIEKA MARYI	1	0,3	transcendentna
32.	NAGRODA OD BOGA	1	0,3	transcendentna
33.	PIENIĄDZE	1	0,3	materialna
34.	JEDZENIE I PICIE	1	0,3	materialna
35.	DOBROĆ	1	0,3	moralna
36.	WYPOCZYNEK	1	0,3	witalna

W treści życzeń składanych z okazji Nowego Roku zaobserwowano zatem werbalizacje wartości **odczuciowych** (244; 62,9%), **witalnych** (61; 15,7%), **ogólnych** (41; 10,6%), **transcendentnych** (19; 4,9%), **prestiżowych** (7; 1,8%), **moralnych** (6; 1,5%), **społecznych** (4; 1%), **personalnych** (4; 1%) i **materialnych** (2; 0,5%).

Wykres 6. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń noworocznych

W przeciwieństwie do opisanych wcześniej grup powinszowań, w treści życzeń noworocznych dominują nie werbalizacje zdrowia, lecz szczęścia. Przypuszczalnie ten stan wynika ze struktury formuł życzących, w których na początku z reguły umieszczane są życzenia bożonarodzeniowe rozpoczynające się od zdrowia. Dlatego też nadawcy nie wymieniają tej wartości ponownie w następujących po nich powinszowaniach noworocznych (zob. więcej na ten temat w dalszej części rozprawy). Często spotykane są także takie pojęcia, jak pomyślność, zdrowie i dobro. Podobnie jak ma to miejsce w większości pozostałych rodzajów życzeń, na odbiorców powinszowań noworocznych projektowane są przeważnie wartości odczuciowe, na drugiej i trzeciej lokacie plasują się zaś odpowiednio wartości witalne i ogólne. Niemal 5% korpusu stanowią wartości transcendentne, których obecność także może mieć związek z częstym łączeniem życzeń noworocznych z bożonarodzeniowymi. Z kolei wartości przypisane do pozostałych kategorii, takich jak prestiżowe, moralne, społeczne, personalne i materialne, są werbalizowane okazjonalnie. Ogląd dóbr tworzących przedmiot życzeń noworocznych prowadzi do wniosku, że dobierane są one w taki sposób, aby dotyczyły dalszego życia adresata co najmniej w rocznej perspektywie, chociaż jednostkowe teksty zawierają także odwołania do pojęć o charakterze krótkotrwałym, takich jak np. świąteczny wypoczynek czy ucztowanie. Długofalowość życzeń jest również odzwierciedlona w doborze wartości odczuciowych, przeważnie bowiem nadawcy sięgają po nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, spokój, pokój, pogoda ducha – łącznie 142 poświadczenia) i pomyślnych

okoliczności (pomyślność, powodzenie – razem 73 poświadczenia). Rzadziej natomiast wymieniane są określenia uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (zadowolenie) i pozytywnym nastrojem (radość, wesołość, beztroska, miła atmosfera – łącznie 24 poświadczenia) oraz nazwy okresów konotujących przyjemne odczucia (słoneczne dni, szczególne chwile – 6 poświadczeń). Z powyższych danych wynika, że na adresatów życzeń noworocznych z reguły projektowane są (tak jak ma to miejsce w życzeniach urodzinowych i imieninowych) szczęście i pomyślność, tj. stany emocjonalne cechujące się długotrwałością i pełnią (łącznie 215 poświadczeń). Nazwy uczuć-afektów reprezentowane są zaś wyłącznie dwudziestoczekrotnie. Gratulanci koncentrują się zatem przede wszystkim na adresacie i jego długofalowym dobrostanie.

7.3. Charakterystyka wartości werbalizowanych w treści rosyjskojęzycznych życzeń

7.3.1. Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet

Podkorpus życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet obejmuje 186 tekstów, z których treści wyodrębniono łącznie 595 werbalizacji 44 wartości – w jednej formule życzeniowej wymieniane są zatem średnio 3,2 pojęcia aksjologiczne. W poniższej tabeli zestawiono dobra projektowane na adresatów, poczynawszy od najliczniej werbalizowanych, a kończąc na tych, które zaobserwowano w najmniejszej liczbie formuł:

Tabela 9. Wartości w życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet.

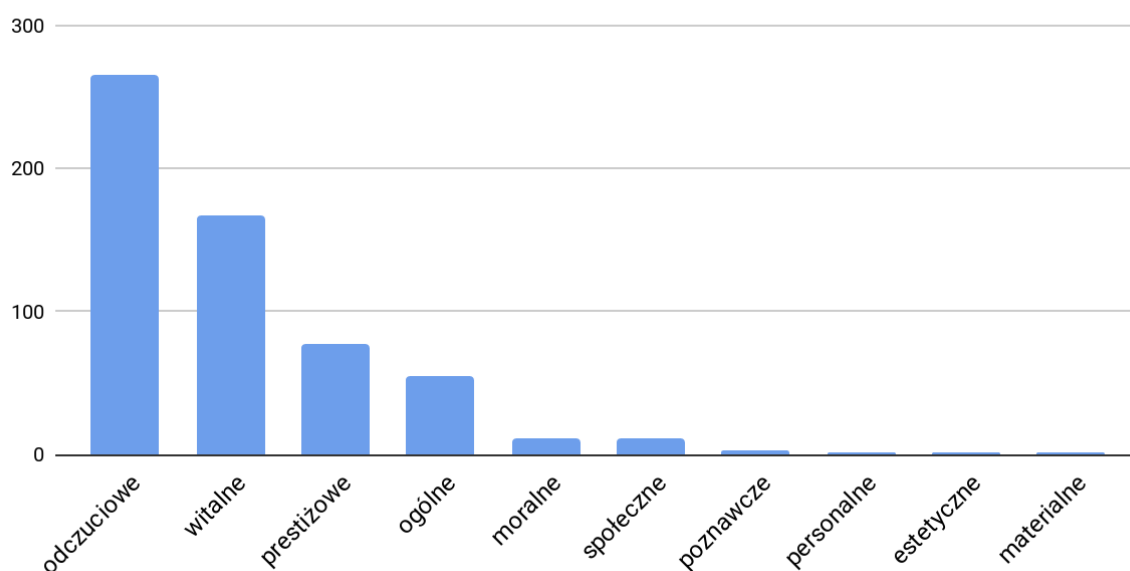
	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	147	24,7	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	116	19,5	odczuciowa
3.	SUKCES	78	13,1	prestżowa
4.	DOBRO	48	8,1	ogólna
5.	POZYTYWNY NASTRÓJ	41	6,9	odczuciowa
6.	RADOŚĆ	24	4	odczuciowa
7.	POMYŚLNOŚĆ	23	3,9	odczuciowa
8.	RZEŚKOŚĆ	15	2,5	odczuciowa
9.	DLUGOWIECZNOŚĆ	13	2,2	witalna

10.	WESOŁOŚĆ	13	2,2	odczuciowa
11.	UŚMIECH	7	1,2	odczuciowa
12.	POWODZENIE	7	1,2	odczuciowa
13.	POKÓJ	6	1	społeczna
14.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	5	0,8	ogólna
15.	MIŁOŚĆ	4	0,7	moralna
16.	RADOŚĆ ŻYCIA	4	0,7	odczuciowa
17.	CIEPŁO	3	0,5	odczuciowa
18.	SŁOŃCE	3	0,5	odczuciowa
19.	BRAK ZMARTWIENÍ	3	0,5	odczuciowa
20.	„JASNE” DNI/„JASNOŚĆ”	3	0,5	odczuciowa
21.	ENERGIA	2	0,3	witalna
22.	MŁODOŚĆ	2	0,3	witalna
23.	SPOKÓJ	2	0,3	odczuciowa
24.	OPTYMIZM	2	0,3	personalna
25.	WZAJEMNE ZROZUMIENIE	2	0,3	społeczna
26.	DOŚWIADCZENIE	2	0,3	poznawcza
27.	DOBROĆ	2	0,3	moralna
28.	CZYSTOŚĆ	2	0,3	moralna
29.	PRZYJACIELE	1	0,2	moralna
30.	RYCERSKOŚĆ	1	0,2	moralna
31.	ŻYCZLIWOŚĆ	1	0,2	moralna
32.	SYMPATYCZNOŚĆ	1	0,2	moralna
33.	SPOTYKANIE SIĘ Z NADAWCAMI	1	0,2	społeczna
34.	DOBRE TRAKTOWANIE ADORATORA	1	0,2	społeczna
35.	ZGODA W MAŁŻEŃSTWIE	1	0,2	społeczna
36.	ŻYCIE	1	0,2	witalna
37.	SIŁY	1	0,2	witalna
38.	WNUK	1	0,2	witalna
39.	ZMIANY NA LEPSZE	1	0,2	ogólna

40.	DOBRE SPĘDZENIE ŚWIĘTA	1	0,2	ogólna
41.	PIĘKNO	1	0,2	estetyczna
42.	MARZENIA	1	0,2	poznawcza
43.	WIOSNA	1	0,2	odczuciowa
44.	PIERWSZE KONWALIE	1	0,2	materialna

Z tabeli wynika, że w treści życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet dominują werbalizacje wartości **odczuciowych** (265; 44,5%). Drugie miejsce zajmują wartości **witalne** (167; 28,1%), trzecie – **prestżowe** (78; 13,1%), czwarte – **ogólne** (55; 9,2%), piąte – **moralne** (12; 2%), szóste – **społeczne** (11; 1,8%), siódme – **poznawcze** (3; 0,5%), ósme – **personalne** (2; 0,3%), a dziewiąte – **estetyczne i materialne** (1; 0,2%).

Wykres 7. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet

Najliczniej werbalizowanymi wartościami w powinszowaniach składanych z okazji święta 8 Marca są zdrowie, szczęście, sukces, dobro, pozytywny nastrój i radość, zaś w skład najczęściej reprezentowanych typów pojęć aksjologicznych wchodzi wartości odczuciowe, witalne, prestiżowe i ogólne. Każdą z pozostałych kategorii, tj. wartości moralne, społeczne, poznawcze, personalne, estetyczne i materialne, cechuje niewielki udział w treści życzeń. Warto zauważyć, że tematem powinszowań stają się niekiedy atrybuty wiosny, takie

jak pierwsze konwalie¹⁶⁸. Spotykane są także życzenia związane z rodziną odbiorcy: wyrażane jest np. pragnienie posiadania wnuka, zgody małżeńskiej i wzajemnego zrozumienia. Z kolei część powinszowań dotyczy zachowania przez adresatki takich cech, jak piękno i młodość. Na obszerną kategorię wartości odcuciowych składają się zaś nazwy sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 30 poświadczeń), określenia trwałych stanów emocjonalnych (szczęście, radość życia, spokój, brak zmartwień – 129 poświadczeń), określenia uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło) i pozytywnym nastrojem (radość, rześkość, wesołość, pozytywny nastrój – łącznie 103 poświadczenia) oraz nazwy okresów, które konotują przyjemne doznania („jasne” dni, wiosna – 3 poświadczenia). Jak wynika z powyższego przeglądu, nazwy stanów emocjonalnych i sprzyjających okoliczności (159 poświadczeń) są spotykane częściej niż określenia uczuć-afektów (103 poświadczenia). Gratulanci w większym stopniu koncentrują się na długotrwałej pomyślności adresata, jednakże część życzeń dotyczy także wyłącznie dnia świątecznego (zob. np. powinszowania radości czy pozytywnego nastroju). Ten stan rzeczy nie jest zaskakujący w kontekście antropocentrycznego charakteru święta 8 Marca (tj. święta kobiet), który sprawia, że nadawcy starają się projektować na adresatki jak największą liczbę dóbr konstytuujących ich perspektywiczny dobrostan. Z drugiej strony, powinszowania zawierające w swej treści nazwy uczuć-afektów niejako równoważą tendencję do długofalowego ujmowania dóbr, akcentując radość towarzyszącą celebrowaniu święta oraz wesołość spowodowaną nadchodzącą wiosną.

7.3.2. Życzenia pierwszomajowe

Życzenia składane z okazji Święta Pracy również obejmują 186 tekstów, z których treści wyodrębniono łącznie 626 werbalizacji 39 pojęć aksjologicznych – średnio w jednej formule życzącej występują zatem odwołania do 3,4 wartości. Warto przy tym podkreślić, że powinszowania składane z okazji dnia 1 Maja niekiedy łączone są w obrębie jednej formuły z życzeniami przekazywanymi na okoliczność Dnia Zwycięstwa ze względu na bliskość czasową obu świąt. Ogląd materiału wykazał, że 135 spośród rozpatrywanych

¹⁶⁸ Święto 8 Marca jest często nazywane przez Rosjan pierwszym świętem wiosny, zob. np.: *ПУСТЬ Весенний праздник 8 Марта принесет Вам (...) счастье личное* – więcej na temat odwołań do cykliczności natury w polsko- i rosyjskojęzycznych formułach życzeń zob. w artykule Dzienisiewicz 2021.

tekstów zostało poświęconych wyłącznie Świętu Pracy¹⁶⁹, podczas gdy 51 formuł odnosi się zarówno do Święta Pracy, jak i Dnia Zwycięstwa¹⁷⁰. W następnej tabeli przedstawiono pojęcia werbalizowane w treści życzeń pierwszomajowych:

Tabela 10. Wartości w życzeniach składanych z okazji Święta Pracy.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	169	27	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	97	15,5	odczuciowa
3.	SUKCES	76	12,1	prestiżowa
4.	POZYTYWNY NASTRÓJ	60	9,6	odczuciowa
5.	DOBRO	52	8,3	ogólna
6.	RADOŚĆ	28	4,5	odczuciowa
7.	POMYŚLNOŚĆ	28	4,5	odczuciowa
8.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	21	3,4	witalna
9.	POKÓJ	19	3	społeczna
10.	RZEŚKOŚĆ	14	2,2	odczuciowa
11.	SPEŁNIENIE MARZEŃ	7	1,1	ogólna
12.	SŁOŃCE	6	1	odczuciowa
13.	WESOŁOŚĆ	6	1	odczuciowa
14.	MIŁOŚĆ	5	0,8	moralna
15.	TALENT	4	0,6	personalna
16.	SPOKÓJ	3	0,5	odczuciowa
17.	RADOŚĆ ŻYCIA	3	0,5	odczuciowa
18.	BRAK ZMARTWIEŃ	3	0,5	odczuciowa
19.	DOBRE SPĘDZENIE ŚWIĘTA	2	0,3	ogólna
20.	KWIATY	2	0,3	materialna

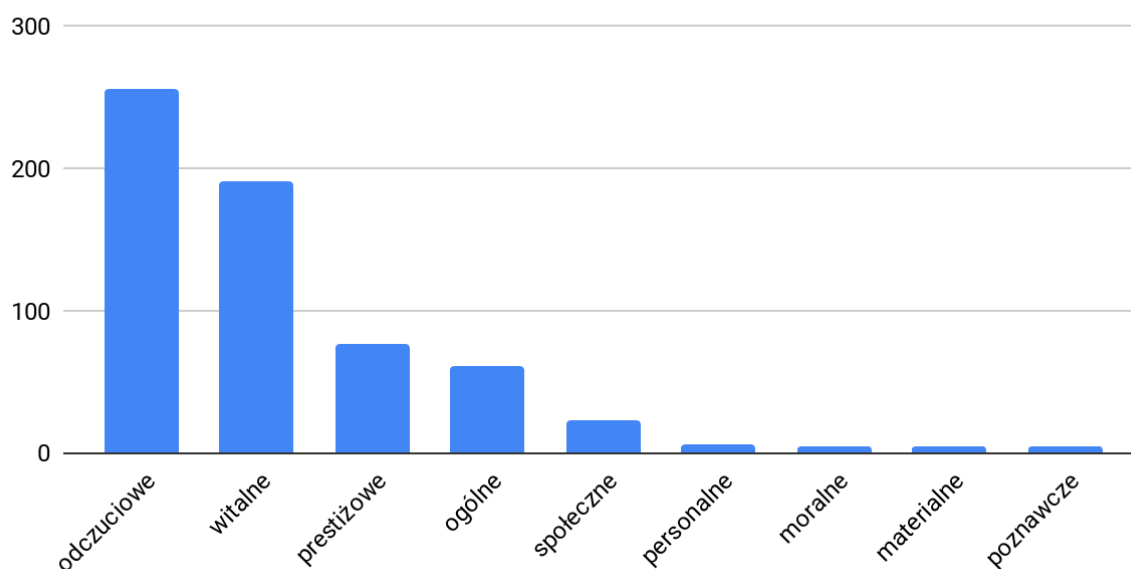
¹⁶⁹ Zob. np.: Поздравляем Вас с наступающим праздником 1ое Мая. Желаем крепкого здоровья, весеннего настроения, благополучия в жизни и мирного неба над головами; Поздравляю с праздником 1 мая. Желаю крепкого здоровья на долгие, долгие годы жизни!

¹⁷⁰ Zob. np.: Поздравляю Вас с праздником 1е мая и днем победы, желаю вам всего самого хорошего, здоровья и наилучшие пожелания, радости побольше, успеха во всех делах; поздравляем вас с наступающими праздниками 1 Мая, днем Победы. Пусть всегда будет чистым и мирным небо над нашей Родиной. Всем вам хорошего здоровья.

21.	CIEKAWÉ ŻYCIE	2	0,3	poznawcza
22.	UŚMIECH	1	0,2	odczuciowa
23.	ZADOWOLENIE	1	0,2	odczuciowa
24.	„JASNE” DNI	1	0,2	odczuciowa
25.	PIOSENKI	1	0,2	odczuciowa
26.	CIEPŁO	1	0,2	odczuciowa
27.	WIATR	1	0,2	odczuciowa
28.	KOMFORT	1	0,2	odczuciowa
29.	WYJŚCIE ZA MĄŻ	1	0,2	społeczna
30.	ZGODA	1	0,2	społeczna
31.	POSŁUSZEŃSTWO	1	0,2	społeczna
32.	MIESZKANIE	1	0,2	materialna
33.	URODZAJ	1	0,2	materialna
34.	UCZTOWANIE	1	0,2	materialna
35.	PODRÓŻE	1	0,2	poznawcza
36.	CIEKAWÉ OBCHODY ŚWIĘTA	1	0,2	poznawcza
37.	SIŁY DUCHOWE	1	0,2	personalna
38.	OPTYMIZM	1	0,2	personalna
39.	MŁODOŚĆ	1	0,2	witalna

Na podstawie analizy powyższych danych można skonstatować, że w powinszowaniach pierwszomajowych dominują wartości **odczuciowe** (255; 40,7%), drugie miejsce zajmują wartości **witalne** (191; 30,5%), trzecie – **prestżowe** (76; 12,1%), czwarte – **ogólne** (61; 9,7%), piąte – **społeczne** (23; 3,7%), szóste – **personalne** (6; 1%), siódme – **moralne** i **materialne** (po 5 werbalizacji każda; 0,8%), ósme zaś – **poznawcze** (4; 0,6%).

Wykres 8. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń pierwszomajowych

Na odbiorców życzeń składanych z okazji Święta Pracy najczęściej projektowane są takie wartości, jak zdrowie, szczęście, sukces, pozytywny nastrój, dobro, radość i pomyślność. Natomiast najliczniej reprezentowane kategorie dóbr obejmują wartości odczuciowe, witalne, prestiżowe, ogólne i społeczne. Stosunkowo duża liczba werbalizacji wartości społecznych jest spowodowana tym, że przedmiotem życzeń pierwszomajowych (ze względu na praktykę łączenia powinszowań z okazji Święta Pracy z życzeniami z okazji Dnia Zwycięstwa) często staje się pokój. Pozostałe typy wartości, tj. personalne, moralne, materialne i poznawcze, cechuje zaś nieznaczny udział w treści życzeń. Odnotowania wymagają powinszowania koncentrujące się na samym akcie świętowania, które dotyczą m.in. ucztowania oraz ciekawej celebracji święta. Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet, w życzeniach pierwszomajowych również występują nawiązania do wiosny: wyrażane jest w nich m.in. pragnienie urodzaju, kwiatów, ciepła, wiatru i słońca. Rzadko spotykane są zaś wartości odnoszące się do całokształtu życiowej aktywności adresata, takie jak optymizm, talent czy miłość. Z kolei w grupie wartości odczuciowych można wyodrębnić nazwy sprzyjających okoliczności (pomyślność – 28 poświadczeń), określenia długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, spokój, radość życia, brak zmartwień – 106 poświadczeń), nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło, zadowolenie, komfort) i pozytywnym nastrojem (pozytywny nastrój, radość, rześkość, wesołość – łącznie 112 poświadczeń), określenia atrybutów wiosny i czynności towarzyszących świętowaniu (słońce,

piosenki, wiatr – 8 poświadczeń), a także nazwy pozytywnie kojarzonych okresów („jasne” dni – 1 poświadczenie). Powyższy przegląd pokazuje, że udział nazw długotrwałych stanów emocjonalnych i pomyślnych okoliczności (134 poświadczenia) oraz określeń uczuć-afektów (112 poświadczeń) jest zbliżony – ukazana tendencja przypomina zatem tę, która jest charakterystyczna dla życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet, wszelako cechuje się mniejszą przewagą nazw stanów emocjonalnych nad uczuciami-afektami.

7.3.3. Życzenia składane z okazji Dnia Zwycięstwa

Podkorpus życzeń składanych z okazji Dnia Zwycięstwa obejmuje 61 tekstów, spośród których wyodrębniono łącznie 207 werbalizacji 26 pojęć aksjologicznych – w jednej formule życzącej średnio przywołuje się zatem 3,4 wartości. Przypomnijmy przy tym, że powinszowania składane na okoliczność 9 Maja są często łączone w obrębie jednego tekstu z życzeniami z okazji święta 1 Maja i rzadko występują autonomicznie. Ogląd materiału wykazał, że on zawiera jedynie 10 formuł poświęconych wyłącznie Dniu Zwycięstwa¹⁷¹ oraz 51 formuł odnoszących się łącznie do 1 Maja i 9 Maja¹⁷². W związku z powyższym dalszy opis powtarza niekiedy deskrypcje zawarte w podrozdziale poświęconym życzeniom przesyłanym na okoliczność Święta Pracy. Dalej przedstawiono pojęcia składające się na przedmiot powinszowań składanych z okazji Dnia Zwycięstwa:

Tabela 11. Wartości w życzeniach składanych z okazji Dnia Zwycięstwa.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	55	26,6	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	31	15	odczuciowa
3.	SUKCES	18	8,6	prestizowa
4.	DOBRO	16	7,7	ogólna
5.	POZYTYWNY NASTRÓJ	14	6,8	odczuciowa
6.	POKÓJ	14	6,8	społeczna
7.	RADOŚĆ	12	5,8	odczuciowa

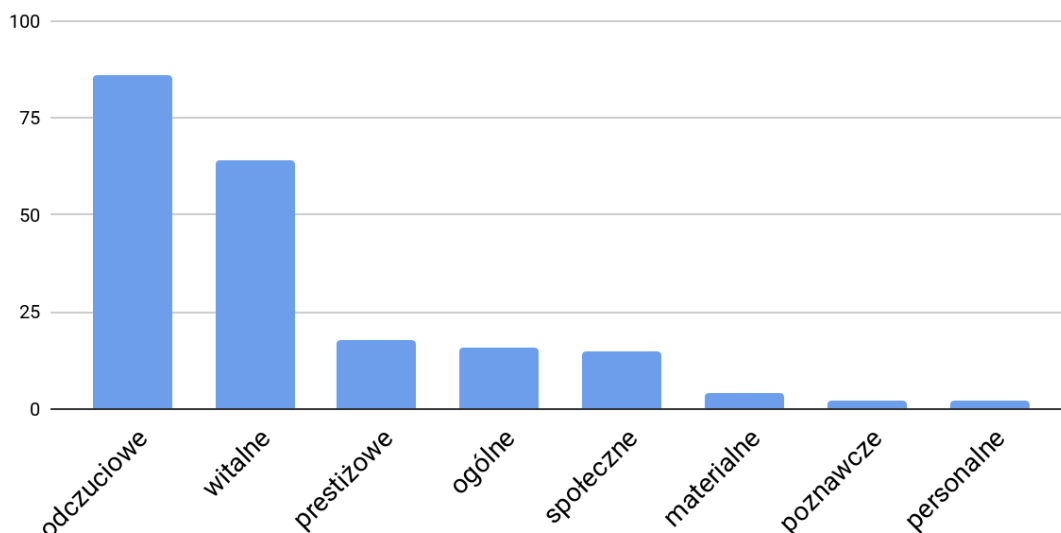
¹⁷¹ Por. np. *Поздравляю Вас с праздником Победы и желаю крепкого здоровья, счастья успехов и всего доброго!*.

¹⁷² Zob. np. formułę: *Сердечно поздравляю с майским праздником 1е Мая и днем Победы 1984 г. Желаю здоровья, счастья праздничного веселого настроения успеха в труде и всех земных благ.*

8.	POMYŚLNOŚĆ	9	4,3	odczuciowa
9.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	9	4,3	witalna
10.	RZEŚKOŚĆ	5	2,4	odczuciowa
11.	SŁOŃCE	3	1,4	odczuciowa
12.	WESOŁOŚĆ	3	1,4	odczuciowa
13.	SPOKÓJ	3	1,4	odczuciowa
14.	CIEKAWE ŻYCIE	2	1	poznawcza
15.	KWIATY	2	1	materialna
16.	UŚMIECH	1	0,5	odczuciowa
17.	PIOSENKI	1	0,5	odczuciowa
18.	WIATR	1	0,5	odczuciowa
19.	CIEPŁO	1	0,5	odczuciowa
20.	KOMFORT	1	0,5	odczuciowa
21.	POWODZENIE	1	0,5	odczuciowa
22.	ZACHOWANIE PAMIĘCI O NADAWCACH	1	0,5	społeczna
23.	UCZTOWANIE	1	0,5	materialna
24.	URODZAJ	1	0,5	materialna
25.	TALENT	1	0,5	personalna
26.	OPTYMIZM	1	0,5	personalna

Powyższe dane pokazują, że życzenia przesyłane na tę okoliczność zawierają w swej treści wartości **odczuciowe** (86; 41,5%), **witalne** (64; 30,9%), **prestżowe** (18; 8,7%), **ogólne** (16; 7,7%), **społeczne** (15; 7,2%), **materialne** (4; 1,9%), **poznawcze** (2; 0,9%) i **personalne** (2; 0,9%).

Wykres 9. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń składanych z okazji Dnia Zwycięstwa

Najliczniej werbalizowanymi wartościami są zdrowie, szczęście, sukces, dobro, pozytywny nastrój, pokój i radość, podczas gdy do najczęściej spotykanych kategorii należą wartości odcuciowe, vitalne, prestiżowe, ogólne i społeczne. Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach pierwszomajowych, stosunkowo duży udział wartości społecznych jest spowodowany przez liczne powinszowania pokoju, które nawiązują do istoty rozpatrywanego święta, tj. upamiętnienia zakończenia II wojny światowej. Udział każdej z pozostałych kategorii wartości, tj. materialnych, poznawczych i personalnych, wynosi zaś mniej niż 2% badanego materiału. Analogicznie do powinszowań towarzyszących innym świętom obchodzonym w okresie wiosennym, przedmiotem życzeń składanych na okoliczność Dnia Zwycięstwa stają się także takie zjawiska, jak urodzaj, ciepło, wiatr i słoneczna pogoda. Natomiast wśród werbalizacji wartości odcuciowych zaobserwowano nazwy sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 10 poświadczeń), określenia długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, spokój – 34 poświadczenia), nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło, komfort) i pozytywnym nastrojem (wesołość, radość, rześkość, pozytywny nastrój – łącznie 37 poświadczeń) oraz określenia atrybutów wiosny i czynności towarzyszących świętowaniu (słońce, piosenki, wiatr – 5 poświadczeń). Z powyższego przeglądu wynika, że nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych i pomyślnych okoliczności (44 poświadczenia) nieznacznie przeważają nad określeniami uczuć-afektów (37 poświadczeń).

7.3.4. Życzenia składane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej

Życzenia przekazywane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej obejmują 80 tekstów, w których treści zaobserwowano łącznie 249 ujęć 30 pojęć aksjologicznych – zatem w jednej formule życzeniowej średnio przywołuje się 3,1 wartości. W dalszej części przedstawiono dobra składające się na przedmiot powinszowań, poczynając od najczęściej powtarzających się wartości, a kończąc na tych, które zaobserwowano w najmniejszej liczbie tekstów:

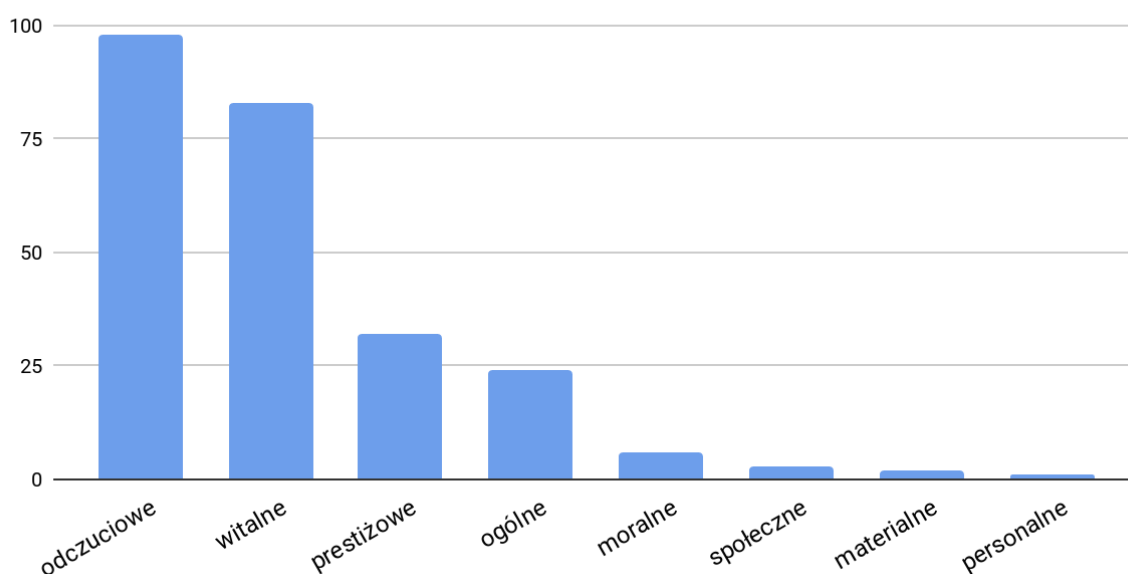
Tabela 12. Wartości w życzeniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	68	27,3	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	43	17,3	odczuciowa
3.	SUKCES	32	12,9	prestiżowa
4.	DOBRO	22	8,8	ogólna
5.	POZYTYWNY NASTRÓJ	19	7,6	odczuciowa
6.	POMYŚLNOŚĆ	11	4,4	odczuciowa
7.	RADOŚĆ	9	3,6	odczuciowa
8.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	9	3,6	witalna
9.	WESOŁOŚĆ	6	2,4	odczuciowa
10.	RZEŚKOŚĆ	5	2	odczuciowa
11.	WYPOCZYNEK	4	1,6	witalna
12.	SPOKÓJ	3	1,2	odczuciowa
13.	PRZYJAŹŃ	1	0,4	moralna
14.	MIŁOŚĆ	1	0,4	moralna
15.	SZLACHETNOŚĆ	1	0,4	moralna
16.	POKREWIEŃSTWO DUSZ	1	0,4	moralna
17.	DOBROĆ	1	0,4	moralna
18.	ŻYCZLIWOŚĆ	1	0,4	moralna
19.	SERDECZNOŚĆ	1	0,4	moralna
20.	SPĘDZENIE ŚWIĘTA W GRONIE	1	0,4	społeczna

	RODZINY I PRZYJACIÓŁ			
21.	POKÓJ	1	0,4	społeczna
22.	WZAJEMNE ZROZUMIENIE	1	0,4	społeczna
23.	UTRZYMANIE FORMY FIZYCZNEJ	1	0,4	witalna
24.	MŁODOŚĆ	1	0,4	witalna
25.	BŁOGOŚĆ	1	0,4	odczuciowa
26.	POWODZENIE	1	0,4	odczuciowa
27.	OTRZYMANIE SKIEROWANIA DO PRACY	1	0,4	materialna
28.	KWITNIĘCIE KAKTUSÓW	1	0,4	materialna
29.	TWÓRCZOŚĆ	1	0,4	poznawcza
30.	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	1	0,4	ogólna

Z powyższych danych wynika, że w treści powinszowań przeważają werbalizacje wartości **odczuciowych** (98; 39,4%), drugie miejsce zajmują wartości **witalne** (83; 33,3%), trzecie – **prestizowe** (32; 12,9%), czwarte – **ogólne** (24; 9,6%), piąte – **moralne** (6; 2,4%), szóste – **społeczne** (3; 1,2%), siódme – **materialne** (2; 0,8%), ósme zaś – **poznawcze** (1; 0,4%).

Wykres 10. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej

Jak pokazano w tabeli, werbalizacji ulegają najczęściej takie wartości, jak zdrowie, szczęście, sukces, dobro, pozytywny nastrój i pomyślność. Natomiast do grupy najliczniej wypełnianych kategorii należy odnieść wartości odczuciowe, witalne, prestiżowe i ogólne. Udział każdego z pozostałych typów dóbr wynosi zaś poniżej 2,5% materiału. Przedmiotem życzeń stają się przede wszystkim wartości, które mają na celu konstytuowanie długotrwałej pomyślności adresatów. Warto przy tym zwrócić uwagę na takie wartości moralne, jak serdeczność, życzliwość, dobroć, szlachetność, miłość czy przyjaźń. Odwoływanie się do nich może świadczyć o kobiecości społeczeństwa rosyjskiego, znajdującej wyraz w koncentracji na dobrych relacjach z innymi ludźmi, na które ukierunkowują wskazane wartości. Dobra o charakterze krótkotrwałym spotykane są zaś jednostkowo (zob. np. życzenia spędzenia święta w gronie rodziny i przyjaciół czy powinszowania wypoczynku i doznawania błogości). Z kolei grupę wartości odczuciowych tworzą nazwy pomyślnych okoliczności (pomyślność – 12 poświadczeń), określenia długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, spokój – 46 poświadczeń) oraz nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło, zadowolenie, komfort) i pozytywnym nastrojem (błogość, wesołość, rześkość, radość, pozytywny nastrój – łącznie 40 poświadczeń). Zestawienie to uwidacznia, że w tej grupie pojęć aksjologicznych określenia długotrwałych stanów emocjonalnych i sprzyjających okoliczności (58 poświadczeń) dominują nad nazwami uczuć-afektów (40 poświadczeń). Obserwacja ta jest potwierdzeniem dotychczasowych spostrzeżeń dotyczących rosyjskich formuł życzących, w których z reguły można zaobserwować przewagę liczebną nazw trwałych stanów emocjonalnych nad ujęzykowieniami uczuć-afektów, jednak różnice te nie są tak znaczące, jak w przypadku polskojęzycznych powinszowań.

7.3.5. Życzenia noworoczne

Podkorpus życzeń przekazywanych z okazji Nowego Roku obejmuje 291 tekstów, z których treści wyodrębniono łącznie 1042 werbalizacje 52 pojęć aksjologicznych – w jednej formule życzeniowej zawarte są zatem średnio ujęzykowienia 3,6 wartości. W kolejnej tabeli przedstawiono dobra składające się na przedmiot powinszowań noworocznych:

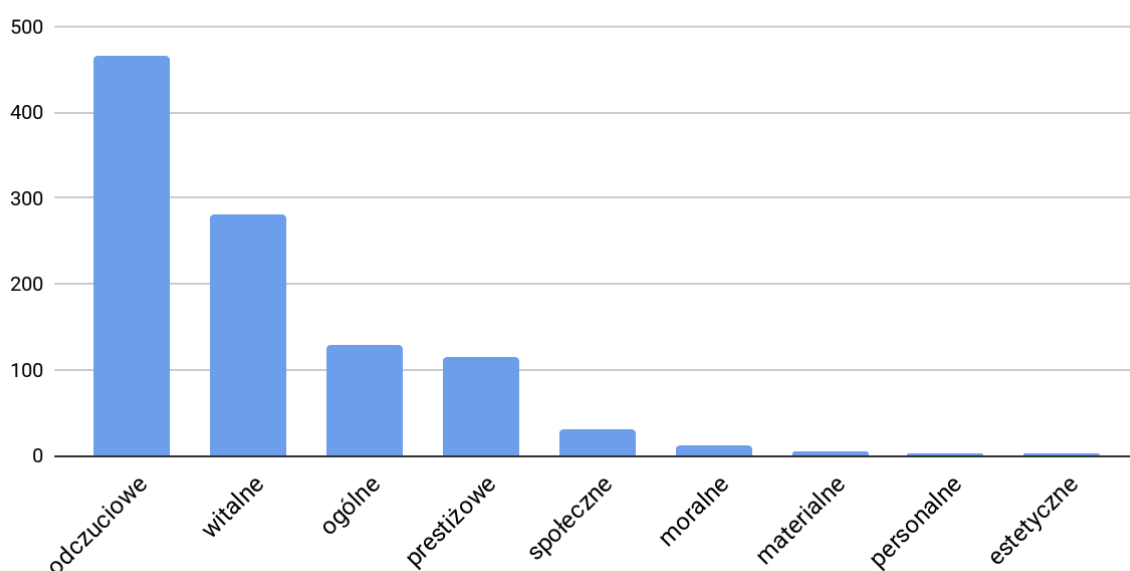
Tabela 13. Wartości w życzeniach noworocznych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	254	24,4	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	208	20	odczuciowa
3.	SUKCES	114	10,9	prestżowa
4.	DOBRO	83	8	ogólna
5.	RADOŚĆ	63	6	odczuciowa
6.	POMYŚLNOŚĆ	56	5,4	odczuciowa
7.	POZYTYWNY NASTRÓJ	41	3,9	odczuciowa
8.	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	39	3,7	ogólna
9.	POKÓJ	26	2,5	społeczna
10.	DŁUGOWIECZNOŚĆ	21	2	witalna
11.	WESOŁOŚĆ	20	1,9	odczuciowa
12.	BRAK ZMARTWIEŃ	16	1,5	odczuciowa
13.	POWODZENIE	14	1,3	odczuciowa
14.	RZEŚKOŚĆ	12	1,2	odczuciowa
15.	SPOKÓJ	11	1,1	odczuciowa
16.	MIŁOŚĆ	8	0,8	moralna
17.	„JASNE” DNI	7	0,7	odczuciowa
18.	UŚMIECH	4	0,4	odczuciowa
19.	DOBRE SPĘDZENIE ŚWIĘTA	4	0,4	ogólna
20.	RADOŚĆ ŻYCIA	3	0,3	odczuciowa
21.	PRZYJACIELE, PRZYJAŹŃ	3	0,3	moralna
22.	CIEPŁO	2	0,2	odczuciowa
23.	ENERGIA	2	0,2	witalna
24.	NADZIEJA	1	0,1	odczuciowa
25.	KOMFORT	1	0,1	odczuciowa
25.	CZAR, UROK	1	0,1	odczuciowa
26.	SŁOŃCE	1	0,1	odczuciowa
27.	CIEPŁE LATO	1	0,1	odczuciowa

28.	ŚNIEŻNA ZIMA	1	0,1	odczuciowa
29.	MROŻNA ZIMA	1	0,1	odczuciowa
30.	HARMONIJNY UPŁYW LAT	1	0,1	odczuciowa
31.	MŁODOŚĆ	1	0,1	witalna
32.	SŁY	1	0,1	witalna
33.	WYPOCZYNEK	1	0,1	witalna
34.	PRZEBYWANIE NA ŚWIEŻYM POWIETRZU	1	0,1	witalna
35.	ŻYCIE	1	0,1	witalna
36.	ZAINTERESOWANIE OKAZYWANE PRZEZ INNYCH	1	0,1	społeczna
37.	SPOTYKANIE SIĘ Z NADAWCAMI	1	0,1	społeczna
38.	SPĘDZANIE CZASU POZA DOMEM	1	0,1	społeczna
39.	CHODZENIE DO TEATRU I DO KINA	1	0,1	społeczna
40.	CHLEB	1	0,1	materialna
41.	WODA	1	0,1	materialna
42.	ALKOHOL	1	0,1	materialna
43.	USZYCIE SUKNI ŚLUBNEJ	1	0,1	materialna
44.	MIESZKANIE	1	0,1	materialna
45.	WYTRZYMAŁOŚĆ PSYCHICZNA	1	0,1	personalna
46.	WYTRWAŁOŚĆ	1	0,1	personalna
47.	OPTYMIZM	1	0,1	personalna
48.	SPEŁNIENIE TEGO, CO DOBRE	1	0,1	ogólna
49.	CIEPŁO I SERDECZNOŚĆ	1	0,1	ogólna
50.	ZACHOWANIE ATRAKCYJNOŚCI	1	0,1	estetyczna
51.	PIĘKNO	1	0,1	estetyczna
52.	MĘSTWO	1	0,1	moralna

Na podstawie przedstawionych danych można zaobserwować, że w życzeniach noworocznych dominują wartości **odczuciowe** (465; 44,6%), drugie miejsce zajmują wartości **witalne** (282; 27,1%), trzecie – **ogólne** (128; 12,3%), czwarte – **prestżowe** (114; 10,9%), piąte – **społeczne** (30; 2,9%), szóste – **moralne** (12; 1,2%), siódme – **materialne** (5; 0,5%), ósme – **personalne** (3; 0,3%), zaś dziewiąte – **estetyczne** (2; 0,2%).

Wykres 11. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń noworocznych

Najczęściej werbalizowanymi wartościami są zdrowie, szczęście, sukces, dobro, radość i pomyślność, podczas gdy do najliczniej reprezentowanych kategorii należy zaliczyć odpowiednio wartości odcuciowe, witalne, ogólne i prestiżowe. Udział poszczególnych rodzajów dóbr zasadniczo koresponduje z zaobserwowaną dotychczas tendencją, jednakże w treści powinszowań noworocznych występuje większa liczba ujęć ujęć wartości ogólnych w stosunku do wartości prestiżowych, która odróżnia tę grupę życzeń od powinszowań składanych z okazji innych świąt. Udział każdego z pozostałych rodzajów wartości, tj. społecznych, moralnych, materialnych, personalnych i estetycznych, wynosi mniej niż 3% analizowanego materiału. W życzeniach noworocznych przeważa tendencja do projekcji dóbr o długotrwałym charakterze, odnoszących się do różnych aspektów życia, takich jak np. pokój, męstwo, przyjaźń, miłość, piękno, wytrwałość, wytrzymałość, optymizm, energia, młodość czy siły. Rzadziej spotykane są wartości ulotne, związane z taką aktywnością, jak m.in. spożywanie alkoholu podczas celebracji świąt, odpowiednie spędzenie

święta czy wypoczynek. W grupie wartości odczuciowych zaobserwowano zaś nazwy sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 70 poświadczeń), określenia długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, brak zmartwień, spokój, radość życia – 237 poświadczeń), nazwy uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło, komfort) i pozytywnym nastrojem (radość, pozytywny nastrój, wesołość, rześkość – łącznie 150 poświadczeń), określenia zjawisk przyrodniczych i okresów konotujące pozytywne doznania („jasne” dni, słońce, ciepłe lato, śnieżna zima, harmonijny upływ lat – 7 poświadczeń) oraz nazwy dodatnio waloryzowanych cech osobowych (urok – 1 poświadczenie). Powyższe zestawienie pokazuje, że również w przypadku wartości odczuciowych potwierdza się spostrzeżenie o przewadze długoterminowych dóbr nad krótkotrwałymi, bowiem w tej grupie wyraźnie dominują nazwy pozytywnych długotrwałych stanów emocjonalnych i pomyślnych okoliczności (307 poświadczeń), podczas gdy liczba określeń uczuć-afektów jest ponad o połowę mniejsza (150 poświadczeń). Wydaje się, że ta praktyka jest zdeterminowana przez charakter święta, który wywiera wpływ na konwencję towarzyszących mu życzeń: tak jak ma to miejsce w polskojęzycznych życzeniach noworocznych, ich rosyjskojęzyczne odpowiedniki ujawniają bowiem tendencję do zabezpieczania pomyślności adresata w długotrwałej (tj. rocznej lub dłuższej) perspektywie czasowej.

7.3.6. Życzenia urodzinowe

Z kolei na podkorpus życzeń urodzinowych składa się 160 tekstów, z których treści wyodrębniono łącznie 629 werbalizacji 79 pojęć aksjologicznych – w jednej formule życzeniowej przywołuje się zatem średnio 3,9 wartości. W kolejnej tabeli przedstawiono wartości składające się na przedmiot powinszowań urodzinowych:

Tabela 14. Wartości w życzeniach urodzinowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent	Typ wartości
1.	ZDROWIE	136	21,6	witalna
2.	SZCZĘŚCIE	103	16,4	odczuciowa
3.	SUKCES	66	10,5	prestżowa
4.	DOBRO	44	7	ogólna

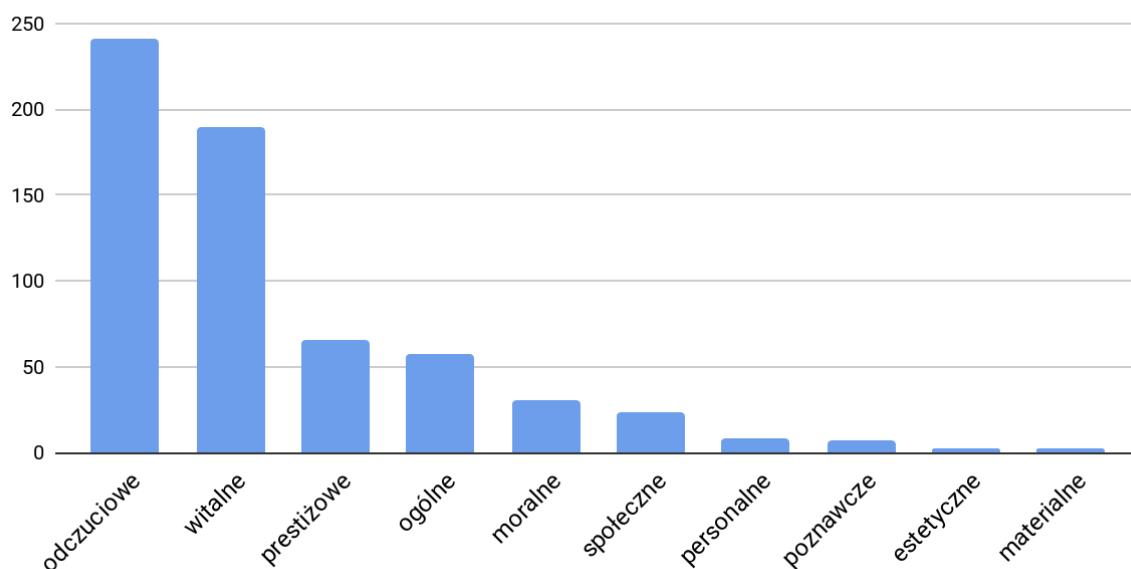
5.	RADOŚĆ	36	5,7	odczuciowa
6.	DLUGOWIECZNOŚĆ	27	4,3	witalna
7.	POMYŚLNOŚĆ	21	3,3	odczuciowa
8.	MŁODOŚĆ	14	2,2	witalna
9.	BRAK ZMARTWIENÍ	14	2,2	odczuciowa
10.	RZEŚKOŚĆ	11	1,7	odczuciowa
11.	MIŁOŚĆ	10	1,6	moralna
12.	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	10	1,6	ogólna
13.	WESOŁOŚĆ	9	1,4	odczuciowa
14.	UŚMIECH	8	1,3	odczuciowa
15.	PRZYJACIELE	7	1,1	moralna
16.	DOBROĆ	7	1,1	moralna
17.	POZYTYWNY NASTRÓJ	7	1,1	odczuciowa
18.	POKÓJ	6	1	społeczna
19.	RADOŚĆ ŻYCIA	6	1	odczuciowa
20.	SPOKÓJ	4	0,6	odczuciowa
21.	POSŁUSZEŃSTWO	4	0,6	społeczna
22.	SŁOŃCE	3	0,5	odczuciowa
23.	POWODZENIE	3	0,5	odczuciowa
24.	ENERGIA	3	0,5	witalna
25.	WNUKI	3	0,5	witalna
26.	MĄDROŚĆ	3	0,5	poznawcza
27.	ZACHOWANIE PAMIĘCI O NADAWCACH	3	0,5	społeczna
28.	WYPOCZYNEK	2	0,3	witalna
29.	SIŁY	2	0,3	witalna
30.	CZAR, UROK	2	0,3	odczuciowa
31.	ŚMIECH	2	0,3	odczuciowa
32.	PIĘKNO	2	0,3	estetyczna
33.	UMIEJĘTNOŚĆ OKAZYWANIA SMUTKU	1	0,2	odczuciowa
34.	„JASNE” LATA	1	0,2	odczuciowa

35.	WYJAZD NAD MORZE	1	0,2	odczuciowa
36.	CIEPŁO	1	0,2	odczuciowa
37.	ZACHOWANIE PAMIĘCI O DNIU URODZIN	1	0,2	odczuciowa
38.	WIOSNA	1	0,2	odczuciowa
39.	NADZIEJA	1	0,2	odczuciowa
40.	CHODZENIE DO KINA	1	0,2	społeczna
41.	KOBIECOŚĆ	1	0,2	społeczna
42.	PARTNER	1	0,2	społeczna
43.	REALIZOWANIE IDEAŁÓW KOMUNISTYCZNEGO ZWIĄZKU MŁODZIEŻY	1	0,2	społeczna
44.	ZACHOWANIE SVOJEJ TOŻSAMOŚCI	1	0,2	społeczna
45.	AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	1	0,2	społeczna
46.	ZGODA	1	0,2	społeczna
47.	UPRZEJMOŚĆ	1	0,2	społeczna
48.	ZAINTERESOWANIE OKAZYWANE PRZEZ MĘŻCZYZN	1	0,2	społeczna
49.	WZAJEMNE ZROZUMIENIE	1	0,2	społeczna
50.	DALSZA WSPÓŁPRACA	1	0,2	społeczna
51.	OSTROŻNOŚĆ	1	0,2	personalna
52.	DBANIE O SIEBIE	1	0,2	personalna
53.	CIERPLIWOŚĆ	1	0,2	personalna
54.	POZYTYWNY STOSUNEK DO ŻYCIA	1	0,2	personalna
55.	WIARA W SIEBIE	1	0,2	personalna
56.	PEWNOŚĆ SIEBIE	1	0,2	personalna
57.	OPTYZMIZM	1	0,2	personalna
58.	ROZTROPNOŚĆ	1	0,2	personalna
59.	BŁYSKOTLIWOŚĆ	1	0,2	personalna
60.	SPRAWIEDLIWOŚĆ	1	0,2	moralna
61.	CZYSTOŚĆ	1	0,2	moralna

62.	DELIKATNOŚĆ	1	0,2	moralna
63.	ŻYCZLIWOŚĆ	1	0,2	moralna
64.	MIŁY STOSUNEK DO INNYCH	1	0,2	moralna
65.	UCZCIWOŚĆ	1	0,2	moralna
66.	TROSKLIWOŚĆ	1	0,2	moralna
67.	DOBRE SPĘDZENIE ŚWIĘTA	1	0,2	ogólna
68.	SPEŁNIENIE DOBRYCH SŁÓW	1	0,2	ogólna
69.	PIĘKNE ŻYCIE	1	0,2	ogólna
70.	ZACHOWANIE CECH, KTÓRE CENIĄ NADAWCY	1	0,2	ogólna
71.	DALSZA NAUKA	1	0,2	poznawcza
72.	CIEKAWY ZAINTERESOWANIA	1	0,2	poznawcza
73.	NATCHNIENIE	1	0,2	poznawcza
74.	PODRÓŻOWANIE	1	0,2	poznawcza
75.	URODZENIE DZIECKA	1	0,2	witalna
76.	ŻYCIE	1	0,2	witalna
77.	AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA	1	0,2	witalna
78.	CHLEB	1	0,2	materialna
79.	RÓŻE	1	0,2	materialna

Z danych zgromadzonych w tabeli wynika, że w treści życzeń urodzinowych dominują odwołania do wartości **odczuciowych** (241; 38,3%). Drugie miejsce zajmują zaś wartości **witalne** (190; 30,2%), trzecie – **prestizowe** (66; 10,4%), czwarte – **ogólne** (58; 9,2%), piąte – **moralne** (31; 4,9%), szóste – **społeczne** (24; 3,8%), siódme – **personalne** (8; 1,3%), ósme – **poznawcze** (7; 1,1%), a dziewiąte – **estetyczne i materialne** (po 2 werbalizacje; 0,3%).

Wykres 12. Kategorie wartości werbalizowanych w treści życzeń urodzinowych

Fakt, że w zgromadzonych formułach zaobserwowano aż 79 odrębnych wartości, spośród których wiele jest werbalizowanych w pojedynczych tekstach, świadczy o dużym stopniu indywidualizacji rosyjskojęzycznych życzeń urodzinowych. Najczęściej reprezentowanymi wartościami są w nich zdrowie, szczęście, sukces, dobro, radość i długie życie, natomiast grupę najczęściej wypełnianych kategorii tworzą wartości odczuciowe, witalne, prestiżowe, ogólne, moralne i społeczne. Duża liczba ujęć wartości moralnych oraz nawiązań do stosunków rodzinnych może być wyrazem kobiecości kultury rosyjskiej, bowiem społeczeństwa tego typu cechuje koncentracja na życzliwych stosunkach międzyludzkich. Możliwe jednak, że obecność wartości moralnych (oraz niektórych wartości społecznych, jak np. uprzejmości) stanowi świadectwo dużego dystansu władzy, ponieważ wartości te projektowane są często na młodszych odbiorców w celu pouczenia ich o normach właściwego postępowania. Z kolei duża liczba wartości społecznych, m.in. występujących w powinszowaniach zachowania swojej tożsamości, aktywności społecznej czy pokoju, odzwierciedla rosyjski kolektywizm, myślenie w kategoriach „my”. Większość badanych treści cechuje długoterminowa perspektywa i koncentracja na szeroko rozumianym dobru odbiorców, zob. np. życzenia dbania o siebie, cierpliwości, optymizmu, roztropności, mądrości czy ciekawych zainteresowań. Jednakże spotykane są także przypadki projektowania na odbiorców wartości nietrwałych, takich jak np. wypoczynek czy wakacyjny wyjazd nad morze. W najliczniejszej grupie wartości odczuciowych odnotowano zaś

określenia sprzyjających okoliczności (pomyślność, powodzenie – 24 poświadczenia), nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych (szczęście, brak zmartwień, radość życia, spokój – 126 poświadczeń), określenia uczuć-afektów związanych z odczuwaniem przyjemności (ciepło) i pozytywnym nastrojem (m.in. radość, rześkość, wesołość, pozytywny nastrój, nadzieja – łącznie 77 poświadczeń), nazwy zjawisk przyrodniczych i okresów konotujących pozytywne emocje (m.in. słońce, „jasne” lata, wyjazd nad morze, zachowanie pamięci o dniu urodzin, wiosna – 11 poświadczeń) oraz określenia cech osobowych (urok – 2 poświadczenia). Zaobserwowano zatem około dwukrotnie większą liczbę nazw długotrwałych pozytywnych stanów emocjonalnych i pomyślnych okoliczności (150 poświadczeń) w stosunku do określeń uczuć-afektów (77 poświadczeń). Analogicznie do życzeń noworocznych, powinszowania urodzinowe koncentrują się bowiem przede wszystkim na całościowej, długofalowej pomyślności solenizantów.

7.4. Podsumowanie

Rozważania zaprezentowane w niniejszym rozdziale skłaniają do wyciągnięcia wstępnych wniosków dotyczących charakteru pojęć werbalizowanych w treści życzeń. W pierwszej kolejności skoncentrujemy się na polskojęzycznych tekstach.

Jak wynika z przytoczonych danych, największa średnia liczba wartości występuje w powinszowaniach wielkanocnych i urodzinowych. Konwencja projektowania na adresatów dużej liczby dóbr z okazji Wielkanocy może stanowić pokłosie magicznego zaklinania witalności, które w kulturze tradycyjnej było praktykowane wraz z nadejściem wiosny i odbywało się przy pomocy licznych odwołań do symboliki zdrowia i życia. Z kolei bogata treść życzeń urodzinowych jest przypuszczalnie wynikiem dążenia do indywidualizacji komunikatu: wyrażanie pragnienia urzeczywistnienia się wielu istotnych dla odbiorcy dóbr jest bowiem wyrazem pamięci o solenizancie. Mniejsza w stosunku do przywołanych wyżej rodzajów życzeń liczba wartości, które są przywoływane w powinszowaniach bożonarodzeniowych i noworocznych, jest zaś prawdopodobnie wynikiem zwyczaju składania życzeń z okazji tych świąt w jednej wiadomości (w treści jednej formuły, na jednej karcie pocztowej).

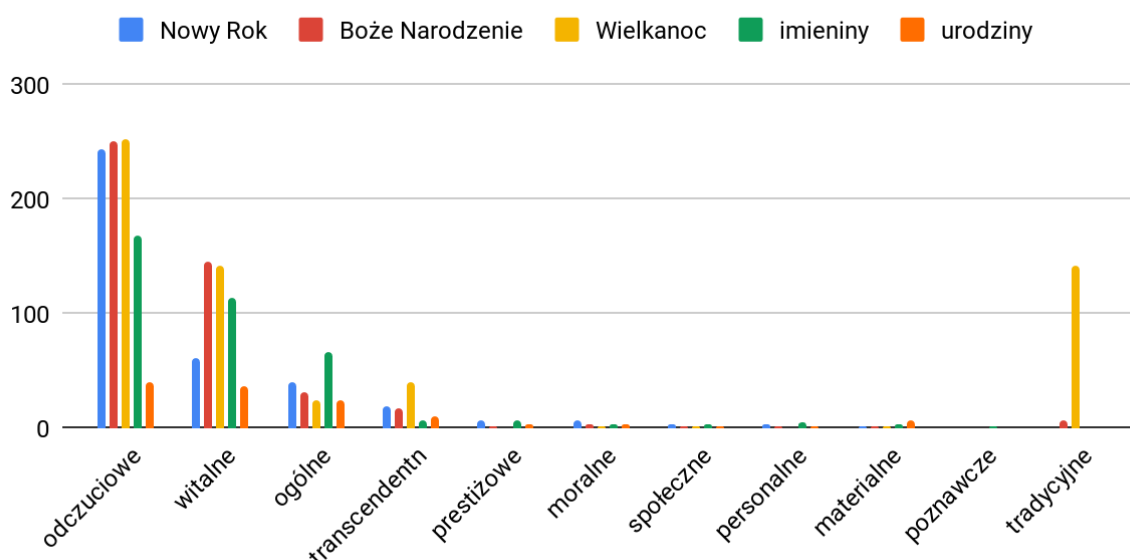
Z kolei największa liczba odrębnych wartości jest zawarta w tekstach życzeń imieninowych. Praktykę tę należy prawdopodobnie wiązać z prywatnym charakterem tego święta, które wymaga od nadawców zindywidualizowania komunikatu. Dążeniem do personalizacji życzeń można wytłumaczyć także stosunkowo dużą liczbę oddzielnych

pojęć odnotowanych w grupie życzeń bożonarodzeniowych, noworocznych i wielkanocnych. Możliwe, że najmniejsza liczba pojęć aksjologicznych, którą zaobserwowano w grupie życzeń urodzinowych, jest z kolei rezultatem dysponowania przez nas niewielką liczbą tekstów w porównaniu z powinszowaniami dotyczącymi pozostałych świąt.

Należy zauważyć, że rdzeń polskojęzycznych życzeń konstryuuje niewielka liczba pojęć. W przypadku powinszowań urodzinowych pięć najliczniej spotykanych wartości stanowi bowiem 65% badanych ujętych, zaś pięć najczęściej konkretyzowanych pojęć w gronie życzeń imieninowych obejmuje 68,2% wszystkich nazw wartości. Podobna tendencja dotyczy pozostałych grup życzeń: werbalizacje pięciu dominujących wartości w życzeniach wielkanocnych stanowią 67,6% materiału; werbalizacje sześciu wartości stanowiących podstawę treści życzeń bożonarodzeniowych obejmują 76,5% umieszczanych w nich pojęć aksjologicznych; z kolei tylko cztery najczęściej wymieniane dobra w życzeniach noworocznych stanowią 73,9% wszystkich werbalizacji wartości odnotowanych w tej grupie powinszowań. Z powyższych obliczeń wynika, że katalog dóbr konstytuujących treść życzeń związanych z poszczególnymi świątami jest konwencjonalny i ograniczony. Obejmuje on (w zależności od święta) powinszowania zdrowia, szczęścia, pomyślności, uczestnictwa w dyngusie, smacznego jajka wielkanocnego, pogodnych świąt, dobra, radości, wesołości, spełnienia marzeń i Bożego błogosławieństwa.

W większości grup życzeń dominują kolejno wartości odcuciowe, witalne oraz ogólne. Wyjątek stanowią powinszowania wielkanocne, w których treści najczęściej przywoływane są wartości odcuciowe, jednak na drugiej pozycji *ex aequo* plasują się wartości witalne i tradycyjne, a na trzeciej – transcendentne (ten stan rzeczy jest wynikiem typowej kombinacji komponentów formuł życzeń wielkanocnych – zob. rozdział dotyczący następstwa składników treści życzeń). Dobra należące do pozostałych kategorii są rzadko wymieniane w treści powinszowań: wartości transcendentne stanowią kilka procent wszystkich pojęć zaobserwowanych w życzeniach przesyłanych na okoliczność Bożego Narodzenia, Nowego Roku i urodzin. Pozostałe rodzaje wartości, tj. moralne, społeczne, materialne, poznawcze, personalne i prestiżowe, również cechuje niewielki udział w badanych tekstach – zob. poniższy wykres:

Wykres 13. Rodzaje wartości werbalizowanych w treści polskojęzycznych życzeń

Według naszych szacunków dominująca kategoria wartości odcuciowych obejmuje od 31% (życzenia urodzinowe) do 63% (życzenia noworoczne) wszystkich werbalizacji wartości zaobserwowanych w każdym z podkorpusów. Wartości vitalne w każdej z grup stanowią zaś około 30% dóbr; wyjątkiem są jedynie życzenia noworoczne (ok. 16%) oraz wielkanocne (ok. 23%). Większymi różnicami w powinszowaniach składanych z okazji poszczególnych świąt cechuje się udział wartości ogólnych, ponieważ w przypadku życzeń wielkanocnych ich werbalizacje tworzą ok. 4% treści wszystkich formuł, podczas gdy w życzeniach urodzinowych – ok. 20%. Te trzy rodzaje wartości mają łącznie następujący udział procentowy w treści analizowanych tekstów: życzenia urodzinowe – 78,9%; życzenia imieninowe – 91,4%; życzenia noworoczne – 89,2%; życzenia bożonarodzeniowe – 92,1%. Z kolei w powinszowaniach wielkanocnych, w których – w przeciwieństwie do powyższych grup życzeń – dominują wartości odcuciowe, vitalne, tradycyjne i transcendentne, łączny udział najliczniej reprezentowanych kategorii wartości wynosi 95,3%. Dane te dowodzą, że pozostałe typy dóbr (takie jak moralne, społeczne, materialne, poznawcze czy personalne) mają marginalny udział w treści polskojęzycznych życzeń.

Warto także zwrócić uwagę na rodzaje wartości odcuciowych przywoływanych w treści powinszowań. Obserwacja materiału wykazała, że w życzeniach składanych z okazji urodzin, imienin oraz Nowego Roku przeważają nazwy długotrwałych stanów emocjonalnych oraz powinszowania pomyślności. Praktyka ta koresponduje z charakterem tych świąt, które

mają antropocentryczny charakter, przez co wymagają skoncentrowania się na osobie odbiorcy oraz jego szeroko rozumianym perspektywicznym dobrostanie. Natomiast przewagę nazw uczuć-afektów odnotowano w życzeniach przekazywanych na okoliczność świąt religijnych, tj. Bożego Narodzenia i Wielkanocy. W tym przypadku sięganie po określenia krótkotrwałych pozytywnych uczuć również można uzasadnić istotą świąt. Życzenia te są bowiem „dostosowywane” do ram czasowych święta i dotyczą jego radosnego spędzenia w gronie rodziny oraz radości płynącej z przeżywania jego religijnych aspektów. Powyższe spostrzeżenia prowadzą do wniosku, że w polskojęzycznych życzeniach uwidaczniają się istotne różnice w doborze wartości ze względu na świętowaną okoliczność, można bowiem zaobserwować swoiste „wyspecjalizowanie” wartości odczuciowych w zależności od charakteru świąt.

Pozostaje jeszcze odpowiedzieć na pytanie, jakie czynniki sprawiają, że wymienione wartości oraz kategorie, do których je przypisano, dominują w badanym materiale. Trudno jednak udzielić na nie jednoznacznej odpowiedzi, dlatego też możemy uciec się wyłącznie do interpretacji. Jak wspomniano wcześniej, duża reprezentacja wartości odczuciowych i witalnych może wynikać ze znamiennej dla Polaków silnego unikania niepewności, charakteryzującego się troską o zdrowie i niewielkim deklarowanym poziomem szczęśliwości. Z kolei praktyka projektowania na odbiorców wartości tradycyjnych i transcendentnych może stanowić odzwierciedlenie orientacji krótkoterminowej bądź powściągliwości – jedną z cech wyróżniających te wymiary jest bowiem akcentowanie znaczenia religii i tradycji. Uzyskane wyniki częściowo korespondują także z repertuarem wartości, które są deklarowane przez Polaków jako najwyżej ceniowane. Jak bowiem wspomniano wcześniej, w społeczeństwie polskim wysoko plasuje się m.in. szczęście rodzinne, zdrowie oraz wiara w Boga.

Analiza rosyjskojęzycznych formuł życzących wykazała z kolei, że największa średnia liczba wartości występuje w życzeniach noworocznych i urodzinowych. Wydaje się, że pierwotnie istotą powinszowań składanych z okazji tych świąt – podobnie jak miało to miejsce w przypadku ich polskojęzycznych odpowiedników – była wiara w możliwość magicznego zapewnienia pomyślności poprzez projekcję na odbiorców jak największej liczby dóbr; duża liczba wartości składających się na przedmiot życzeń może stanowić relikwiny tej praktyki¹⁷³. Najmniejsza liczba werbalizacji wartości występuje zaś w treści życzeń przekazywanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej – ten stan może wiązać się

¹⁷³ Możliwe jednak, że Rosjanie przypisują tym świętom największe znaczenie i pragną w ten sposób zaakcentować ich ważność.

z faktem, że okoliczność ta była niejako obca w kalendarzu świątecznym – listopadowe święto było bowiem istotne z przyczyn politycznych, jednak nie miało ugruntowania w tradycji rosyjskich świątowań.

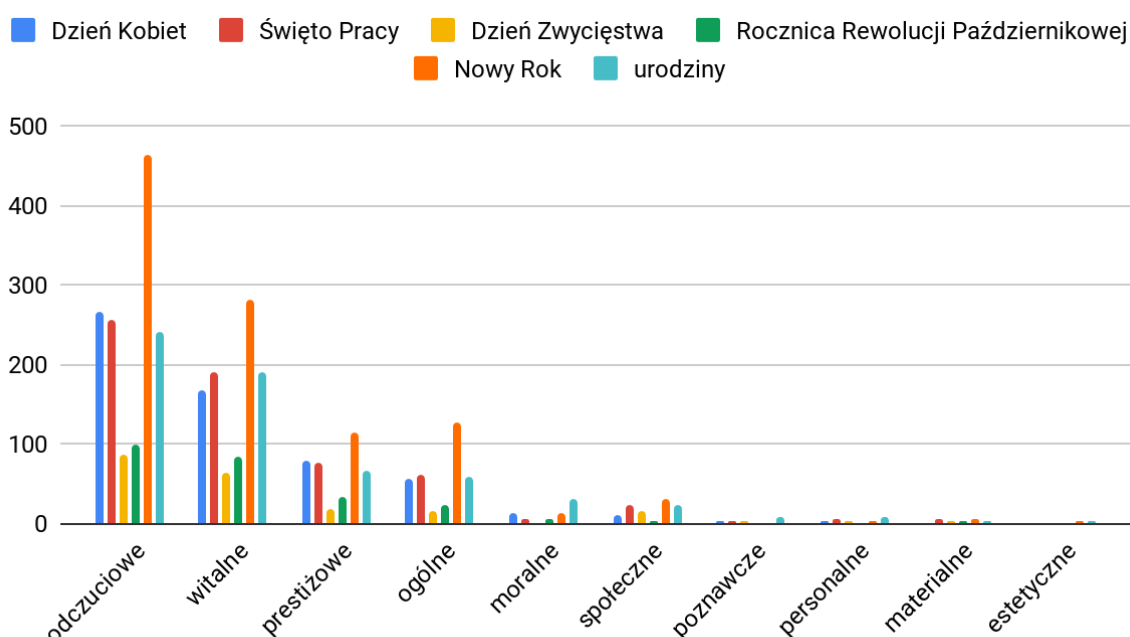
Natomiast największa liczba oddzielnych dóbr została zidentyfikowana w podkorpusie życzeń urodzinowych. Tak jak ma to miejsce na gruncie polskiej lingwokultury, praktyka składania powinszowań o nieszablonowej treści na okoliczność urodzin jest przypuszczalnie wynikiem dążenia do personalizacji życzeń poprzez przywoływanie dóbr, których odbiorcy rzeczywiście pragną. Stosunkowo duża liczba wartości została zaobserwowana także w grupie powinszowań składanych z okazji Nowego Roku i Dnia Kobiet. Okoliczności te, podobnie jak urodziny, stawiają w centrum osobę odbiorcy i jej dobrostan, dlatego też wymagają dostosowania treści komunikatu do oczekiwań adresatów. Natomiast mniejszą liczbę dóbr odnotowano w pozostałych podkorpusach, tj. wśród życzeń składanych z okazji Święta Pracy, Rocznicy Rewolucji Październikowej i Dnia Zwycięstwa. Ich autorzy ograniczają się bowiem z reguły do wyliczenia stereotypowych wartości, co może mieć związek z mniej indywidualną, a w większym stopniu kolektywną (społeczno-polityczną) naturą tych okoliczności.

Tak jak ma to miejsce w polskojęzycznych życzeniach, podstawę rosyjskojęzycznych powinszowań tworzy grupa kilku wartości, które są charakterystyczne dla życzeń jako gatunku wypowiedzi. I tak, pięć najczęściej przywoływanych dóbr w treści życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet stanowi 72,3% wszystkich werbalizacji wartości zidentyfikowanych w tekstach dotyczących tego święta. Podobnie jest w przypadku powinszowań przesyłanych na okoliczność Święta Pracy, w których pięć najczęściej werbalizowanych pojęć aksjologicznych obejmuje 72,5% ogółu wartości projektowanych na odbiorców w życzeniach składanych z tej okazji. Z kolei werbalizacje siedmiu dóbr przeważających w treści życzeń przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa stanowią 77,3% wszystkich wartości, podczas gdy w przypadku powinszowań dotyczących Rocznicy Rewolucji Październikowej pięć najliczniej werbalizowanych wartości konstytuuje 73,9% wszystkich konkretyzowanych pojęć. Sześć dominujących pod względem ilościowym dóbr w życzeniach noworocznych składa się zaś na 74,7% werbalizacji wartości odnotowanych w tej grupie życzeń. Natomiast ze względu na fakt, że w życzeniach urodzinowych duża liczba nazw wartości jest wymieniana okazjonalnie, pięć najliczniej reprezentowanych pojęć ma w tej grupie powinszowań mniejszy udział w stosunku do życzeń składanych z okazji pozostałych świąt (61,2%). Z analiz wynika, że „jądro” rosyjskojęzycznych życzeń konstytuują takie wartości, jak zdrowie, szczęście, sukces, dobro,

radość, pomyślność i pozytywny nastrój. Zauważmy, że większość z nich, tj. zdrowie, szczęście, dobro, radość i pomyślność, należy również do najczęściej werbalizowanych pojęć w treści w polskojęzycznych powinszowań. Obserwacja ta prowadzi do wniosku o zbliżonej konwencji w zakresie treściowego wypełnienia życzeń tworzonych na gruncie badanych lingwokultur. Wszelako ujawniają się między nimi także znaczące różnice: częstym elementem rosyjskojęzycznych tekstów (w odróżnieniu od ich polskojęzycznych odpowiedników) jest sukces i pozytywny nastrój. Z kolei konwencjonalnymi elementami niektórych grup polskojęzycznych powinszowań, których nie zaobserwowano w rosyjskojęzycznych tekstach, są wartości tradycyjne i transcendentne.

Podobnie jak w treści polskojęzycznych życzeń, dominującymi kategoriami dóbr w rosyjskich powinszowaniach są wartości odcuciowe (stanowiące ok. 40% wszystkich dóbr będących przedmiotem życzeń składanych z okazji każdego z rozpatrywanych świąt) oraz witalne (ok. 30%). Kolejnymi grupami pod względem liczebności werbalizacji są odpowiednio wartości prestiżowe (ok. 9–13%) i ogólne (ok. 8–12%). Stosunkowo nielicznie reprezentowane są pozostałe rodzaje wartości, tj. moralne, społeczne, materialne, poznawcze, estetyczne i personalne – zob. poniższy wykres:

Wykres 14. Rodzaje wartości werbalizowanych w treści rosyjskojęzycznych życzeń

Przywołane cztery kategorie wartości, które odznaczają się najliczniejszą reprezentacją w badanym materiale (tj. odcuciowe, witalne, prestiżowe i ogólne), cechuje następujący udział procentowy w poszczególnych podkorpusach: życzenia składane z okazji Dnia Kobiet – 94,9%, powinszowania pierwszomajowe – 93%, życzenia składane z okazji Dnia Zwycięstwa – 88,8%, powinszowania na okoliczność Rocznic Rewolucji Październikowej – 95,2%, życzenia noworoczne – 94,9%, powinszowania urodzinowe – 88,1%. Obejmują one zatem średnio 92,5% wszystkich wartości werbalizowanych w treści rosyjskojęzycznych życzeń, co wskazuje na marginalne występowanie pozostałych rodzajów dóbr. Uzyskany rezultat dowodzi podobieństw między polsko- i rosyjskojęzycznymi powinszowaniami w zakresie tendencji do przywoływania w ich treści wartości odniesionych do takich typów, jak odcuciowe, witalne i ogólne (wyjątek stanowi częste wymienianie sukcesu przez Rosjan).

Warto także zwrócić uwagę na obecność charakterystycznych dla rosyjskojęzycznych powinszowań odwołań do cykliczności natury, obejmujących m.in. nazwy pór roku lub związane z nimi zjawiska, które można zaobserwować głównie w treści życzeń składanych z okazji świąt obchodzonych wiosną, lecz także w formułach przesyłanych na okoliczność Nowego Roku. Badanie wykazało, że święta przypadające wiosną, tj. Dzień Kobiet, Święto Pracy i Dzień Zwycięstwa, są postrzegane w kontekście życzeń przede wszystkim jako okazja do celebracji powrotu przyrody do życia oraz afirmowania witalności, w mniejszym stopniu akcentowane są zaś znajdujące się u ich podstaw aspekty społeczno-polityczne.

Ponadto udział poszczególnych rodzajów wartości odcuciowych w treści rosyjskojęzycznych powinszowań różni się od odpowiadającej im grupy wartości zaobserwowanej w polskojęzycznych tekstach. Jakkolwiek na dwie dominujące podkategorie również składają się nazwy długotrwałych pozytywnych stanów emocjonalnych i pomyślnych okoliczności oraz określenia uczuć-afektów, w odróżnieniu od treści polskojęzycznych życzeń w rosyjskich powinszowaniach niezależnie od okazji dominują nazwy stanów emocjonalnych i sprzyjających okoliczności, choć w większości przypadków – poza życzeniami noworocznymi i urodzinowymi – różnica ta nie jest znacząca. Fakt ten potwierdza sąd L. S. Guriewicz o antropocentryzmie rosyjskich życzeń, a także obserwację G. Hofstedeego dotyczącą długoterminowości kultury rosyjskiej, o której świadczy koncentrowanie się na trwałych dobrach.

Trzeba przy tym odnotować, że koncentracja na takich wartościach, jak zdrowie i szczęście w rosyjskojęzycznych życzeniach odpowiada deklarowanym przez Rosjan

preferencjom aksjologicznym. Z kolei fakt, iż Rosjanie przypisują duże znaczenie dobrym relacjom społecznym, znajduje odzwierciedlenie w większej różnorodności wartości moralnych i społecznych, które ulegają werbalizacji w treści powinszowań. Także liczne odwołania do zjawisk przyrodniczych i związanych z nimi pozytywnych odczuć zdają się korespondować z deklarowaną przez Rosjan istotnością otaczającego ich środowiska naturalnego.

Przyjrzyjmy się również innym osobliwościom dotyczącym treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń. W tej kwestii należy przede wszystkim odnotować, iż pomimo przeważająco męskiego charakteru kultury polskiej stosunkowo niewielka liczba wartości przywoływanych w polskojęzycznych formułach życzeniowych dotyczy pracy oraz dążenia do osiągnięcia sukcesu, które są charakterystyczne dla społeczeństw męskich. Powinszowania sukcesu stanowią zaś częsty element rosyjskojęzycznych wiadomości przesyłanych na kartach pocztowych. Jednakże – jak wspominaliśmy – wartość ta jest przez Rosjan postrzegana odmiennie niż przez Polaków: konceptualizują ją oni bowiem jako rezultat długotrwałego wysiłku i rzadko niesie ona konotacje związane z prestiżem towarzyszącym odnoszeniu sukcesów.

Kolejna różnica dotyczy życzeń o charakterze dyrektywnym, które z reguły są kierowane do odbiorców w młodym wieku. Podczas gdy w polskojęzycznych tekstach są one spotykane okazjonalnie, rosyjskojęzyczne powinszowania cechuje większy udział tego typu treści. Można wyodrębnić spośród nich m.in. rady dotyczące znalezienia życiowego partnera, odpowiedniego zachowania bądź posłuszeństwa wobec starszych. Tego rodzaju życzenia świadczą z jednej strony o chęci personalizacji komunikatu, z drugiej zaś – o dążeniu do regulowania zachowań innych ludzi, która to tendencja jest charakterystyczna dla społeczeństw kolektywistycznych, do których zaliczają się Rosjanie. Ponadto wskazuje ona na duży dystans władzy między starszymi a młodszymi partnerami interakcji.

Inną własnością rosyjskojęzycznych życzeń, która rzadko ujawnia się w treści ich polskojęzycznych odpowiedników, jest wyrażanie pragnienia, aby życie pozbawione było trosk. Treść tego rodzaju tekstów częstokroć ujawnia pesymistyczne nastawienie ich autorów do rzeczywistości (więcej na ten temat zob. w kolejnym rozdziale). Spostrzeżenie to zdaje się potwierdzać obserwację G. Hofstede'a dotyczącą skłonności do okazywania pesymizmu przez przedstawicieli kultur kolektywistycznych i powściągliwych.

Następnym częstym elementem rosyjskojęzycznych powinszowań jest komplementowanie odbiorców poprzez wyliczenie tych atrybutów, którymi adresaci już się odznaczają, np. młodości, piękna czy serdeczności. Zabieg ten przypuszczalnie stanowi

odzwierciedlenie kobiecości społeczeństwa rosyjskiego. Wymiar ten przejawia się bowiem w dbałości o dobre relacje międzyludzkie (zaś komplementy mogą mieć na celu ich podtrzymywanie). Niewykluczone jednak, że wyrazy troski o relacje interpersonalne wynikają wyłącznie z faktu, że duża część analizowanych wiadomości została napisana przez kobiety i stanowią one przejaw kobiecych cech ontologicznych (zob. więcej na temat tej kwestii w dalszych rozdziałach rozprawy). Za słuszością powyższych stwierdzeń przemawia także duża różnorodność wartości moralnych, ukierunkowanych na dobro innych ludzi. Tego rodzaju życzenia są spotykane wyłącznie okazjonalnie w polskojęzycznych tekstach.

Ponadto w treści rosyjskojęzycznych powinszowań zaobserwowano werbalizację wartości społecznych związanych z dobrem państwa (np. powinszowania pokoju), jak również życzenia zachowania własnej tożsamości i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa, które są świadectwem myślenia w kategoriach wspólnoty narodowej/państwowej (kolektywizmu), charakterystycznego dla kultury rosyjskiej. Tematyka ta także nie występuje w polskojęzycznych życzeniach, zaś przywoływane w ich treści wartości społeczne odnoszą się przede wszystkim do sfery życia rodzinnego bądź zawodowego.

Inną różnicą dotyczącą polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań jest fakt, iż tematem polskojęzycznych życzeń niekiedy stają się pieniądze. Z kolei rosyjskojęzyczne powinszowania nie zawierają odwołań do tej wartości. Można przypuszczać, że ten stan jest odzwierciedleniem męskości kultury polskiej, gdyż w tego rodzaju społeczeństwach z reguły silniej akcentowane jest dążenie do finansowego zabezpieczenia bytu oraz zdobywania środków do życia.

Oprócz tego w polskojęzycznych formułach życzących werbalizowane są wartości tradycyjne i transcendentne, które odzwierciedlają istotność, jaką na gruncie polskiej lingwokultury przypisuje się religii oraz kultywowaniu tradycji. Należy zaznaczyć, że wartości transcendentne są również obecne w treści powinszowań nieodnoszących się do okazji o charakterze sakralnym. Dobra zaliczone w skład powyższych kategorii nie występują natomiast w rosyjskojęzycznych tekstach. Zjawisko to należy wiązać przede wszystkim z działaniami władzy radzieckiej, która propagowała ateizm i dążyła do wyeliminowania świąt religijnych ze społecznej świadomości. Jednak paralelnym wytłumaczeniem braku odwołań do wartości transcendentnych i tradycyjnych w rosyjskojęzycznych powinszowaniach może być także długoterminowa orientacja kultury rosyjskiej. Jak bowiem wspomniano, tendencja do okazywania szacunku tradycji jest wyróżnikiem kultur krótkoterminowych, do których zaliczana jest m.in. Polska.

8. KOLEJNOŚĆ WERBALIZOWANIA WARTOŚCI W TREŚCI ŻYCZEŃ

Istotnym aspektem badań nad obrazem wartości utrwalonym w formułach życzeń, który pragniemy omówić przed dokonaniem analizy konceptualizacji poszczególnych wartości, jest kolejność, w jakiej pojęcia aksjologiczne są werbalizowane w tekstach¹⁷⁴. Jak bowiem odnotowano w podrozdziale poświęconym zjawisku kolekcji, szyk członów w tekście nie jest bez znaczenia z aksjologicznego punktu widzenia, gdyż może on informować o ponadindywidualnych tendencjach „w konstruowaniu tekstów i obrazów świata” (Bartmiński 2003: 78–79).

Zagadnieniem kolejności werbalizowania składników tzw. konstrukcji zamrożonych, tj. konstrukcji o stałej strukturze wewnętrznej, zajmowała się Jolanta Szpyra (1996). Badaczka twierdzi, że następstwo poszczególnych członów wyrażen paralelnych jest przede wszystkim zdeterminowane przez czynniki semantyczno-kulturowe, w ramach których wyodrębnia ona m.in. zasadę POZYTYWNOŚĆ, według której element nacechowany dodatnio umieszczany jest przed składnikiem o znaczeniu negatywnym. Ponadto autorka wskazuje m.in. na semantyczno-kulturową zasadę OGÓLNOŚĆ, która polega na tym, że element odnoszący się do kwestii ogólniejszej powinien znajdować się przed określeniem zjawiska szczegółowego, jak np. *ziarno i plewy*. Badaczka uważa, że na następstwo składników wpływają również zasady fonologiczne, które są związane z łatwością wypowiedzenia konkretnych sekwencji dźwiękowych, zastrzegając jednak, że w przypadku komponentów składowych wyrażen paralelnych najszerszy zakres działania cechuje zasady semantyczno-kulturowe, które wpływają m.in. na kolejność przydawek określających rzeczowniki, strukturę tytułów, powiedzeń czy przysłów. Natomiast czynniki fonologiczne są według badaczki najistotniejsze dla struktury zdwojeń oraz dwuczłonowych wyrażen bliskoznaczących. J. Szpyra utrzymuje, że wszystkie zasady fonologiczne „wydają się minimalizować zawartość fonetyczną pierwszego członu a maksymalizować drugiego” (Szpyra 1996: 87). Autorka konstatuje, że czynniki semantyczno-kulturowe i fonologiczne mogą czasem ze sobą współdziałać, jednak niekiedy zachodzą między nimi konflikty.

¹⁷⁴ Część zagadnień omawianych w tym rozdziale została opisana w artykule Dzienisiewicz 2020.

Stwierdza wszelako, że „większość odstępstw od zasad semantycznych można umotywować wpływem czynników fonologicznych”¹⁷⁵ (Szpyra 1996: 87).

Relacje semantyczne między składnikami dwuczłonowych zwrotów zostały również opisane przez Yakova Malkiela (1959,) który wyróżnił pięć podstawowych relacji znaczeniowych między ich komponentami:

- 1) bliskoznaczność – oba składniki wyrażenia są wobec siebie (niemal) synonimiczne, np. *stróże ładu i porządku; miła i przyjazna atmosfera*;
- 2) komplementarność – oba człony się uzupełniają, np. *na wschodzie i zachodzie; fauna i flora; ani widu, ani słychu*;
- 3) przeciwieństwo – człony wyrażenia paralelnego wchodzą ze sobą w relację antonimiczną, np. *za i przeciw; sprawa życia i śmierci*;
- 4) zawieranie – znaczenie jednego członu jest zawarte w semantyce drugiego składnika, np. *i w ogóle i w szczególe; prawa człowieka i obywatela*;
- 5) wynikanie – jeden komponent może być konsekwencją drugiego, np. *wzloty i upadki, praca i płaca, bodziec i reakcja* (Szpyra 1996: 62–63 za: Malkiel 1959).

J. Szpyra zauważa jednak, że mimo niewątplivej przydatności powyższą klasyfikację cechują pewne słabe strony, ponieważ nie można przy jej pomocy opisać semantyki wszystkich wyrażen paralelnych. Poza tym autorka słusznie konstatuje, że wyodrębnione rodzaje relacji znaczeniowych między członami nie wskazują, który składnik zajmuje pierwszą, a który drugą pozycję (Szpyra 1996: 63).

Należy ponadto odnotować, że niektórzy badacze wykazywali dotychczas zainteresowanie problematyką następstwa składników treści polskojęzycznych życzeń. Ewa Masłowska pisze o tej kwestii następująco:

Podczas gdy życzenia świąteczne i noworoczne kierowane są do szerokiego kręgu odbiorców (członków rodziny, bliższych i dalszych znajomych), dni urodzin i imienin stanowią czas szczególny dla jubilatów i solenizantów. Niemniej formuły życzeń – **bez względu na okazję** (pogrubienie: D. D.) – zawierają te same składniki podstawowe, jakimi są *zdrowie, szczęście i pomyślność*. Stanowią one ciąg wzajemnie warunkujących się wartości, z których na pierwsze miejsce wysuwa się *zdrowie* (Masłowska 2016: 236–237).

¹⁷⁵ Na marginesie rozważań nad poglądami J. Szpyry dotyczącymi zasad fonologicznych warto także wspomnieć o możliwości działania prawa Behagla, według którego w utartych zwrotach człon krótszy figuruje przed dłuższym, np. *mniej więcej, plus i minus* (zob. Mańczak 1996).

Powyższy fragment jasno wskazuje, że badaczka nie różnicuje świąt, z których okazji składane są życzenia, stwierdzając, że podstawowymi elementami polskojęzycznych formuł życzących są zdrowie, szczęście i pomyślność, wymieniane w przytoczonym wyżej porządku. Autorka utrzymuje, że zdrowie jest werbalizowane jako pierwsze ze względu na jego bliskie powiązania z życiem. W związku z tym zdrowie umieszczane jest „na najwyższym stopniu w hierarchii słów-zaklęć, które funkcjonują również w innych sytuacjach”, takich jak np. toasty czy kichanie (Masłowska 2016: 237).

Również według J. W. Pietrowej przedmiotem polskojęzycznych życzeń są z reguły zdrowie, szczęście i pomyślność, podczas gdy rosyjskojęzyczne formuły zawierają najczęściej życzenia zdrowia, szczęścia i sukcesów w pracy (ros. *Здоровья, счастья и успехов в работе!*). Autorka wskazuje przy tym na brak tożsamości znaczeniowej wyrazów *pomyślność* oraz *ycnex*, uniemożliwiający traktowanie omawianych formuł jako ekwiwalentów przekładowych. Jak odnotowano w poprzednim rozdziale, zauważa ona bowiem, że *pomyślność* określa szczęśliwy zbieg okoliczności, zaś *ycnex* – coś zasłużonego, efekt konkretnego działania, długiej pracy (Петрова 2014c: 60). Należy nadmienić, że powyższe spostrzeżenie ściśle koresponduje z ustaleniami G. Hofstedeego dotyczącymi krótkoterminowej orientacji społeczeństwa polskiego oraz długoterminowej orientacji kultury rosyjskiej, albowiem pomyślność wiąże się z korzystnymi wydarzeniami, które nie implikują uprzedniego wysiłku, która to cecha jest charakterystyczna dla kultur o orientacji krótkoterminowej. Rosyjska conceptualizacja sukcesu zakłada zaś, że stanowi on wynik długotrwałych zabiegów, które są znamienne dla kultur o orientacji długoterminowej. Ponadto odwoływanie się w polskojęzycznych życzeniach do pomyślności może wiązać się z charakterystycznym dla kultury polskiej silnym unikaniem niepewności, gdyż w społecznościach tego typu sukcesy w pracy często składane są na karb szczęścia i pomyślnych okoliczności.

Powyższe rozważania dotyczące następstwa składników oraz relacji semantycznych w konstrukcjach zamrożonych, a także twierdzenia E. Masłowskiej i – wyrażone mniej kategorycznie – J. W. Pietrowej skłaniają do podjęcia pogłębionych badań materiałowych nad kolejnością werbalizowania wartości (kolekcjami wartości) w polsko- i rosyjskojęzycznych formułach życzeniowych. Wstępny ogląd zgromadzonych tekstów wykazał bowiem, że teza o bezwzględnym występowaniu zdrowia, szczęścia i pomyślności w charakterze fundamentalnych komponentów polskich życzeń, niezależnie od okoliczności, może być podana w wątpliwość (w tej kwestii zob. artykuł Dzienisiewicz 2020). Ponadto

do dokonania rewizji tego sądu skłania fakt, że nie został on poparty reprezentatywnymi danymi empirycznymi.

Przy założeniu, że w życzeniach ujawnia się tzw. „szyk wedle ważności” (Bartmiński 1990: 163), analiza kolekcji pojęć aksjologicznych w tekstach może umożliwić zrekonstruowanie hierarchii wartości wyłaniającej się z tekstów życzeń, która stanowi istotny element językowego obrazu wartości Polaków i Rosjan. Przedstawiony powyżej przegląd literatury posłuży zaś za podstawę do sformułowania hipotez dotyczących przyczyn wymieniania nazw wartości w określonym szyku. Ponadto w szerszej perspektywie badawczej, wykraczającej poza ramy niniejszej rozprawy, wyniki analiz mogą okazać się pomocne dla badań nad językowym obrazem świąt obchodzonych przez Polaków i Rosjan.

Zbadanie pod tym kątem treści życzeń może być także pomocne w dociekaniach genologicznych. Ustalenie katalogu połączeń składników posłuży bowiem do wyłonienia prototypowego modelu sekwencji wartości, tj. modelu sytuującego się w centrum (jądrze) pola gatunkowego, odznaczającego się wyrazistymi cechami, które powtarzają się w dużej liczbie realizacji tekstowych. Z drugiej strony, działanie to pozwoli na określenie, które realizacje tekstowe są mniej typowe i oddalają się od centrum, tj. mają charakter peryferyjny ze względu na marginalność cech, ich okazjonalny charakter. Wyniki badania pozwolą zatem również na sformułowanie reprezentatywnych wniosków dotyczących treści jednego z komponentów struktury wzorca tekstu życzeń¹⁷⁶.

W dalszej części w osobnych podrozdziałach rozpatrzone zostały powinszowania składane z okazji poszczególnych świąt. Na początku każdego podrozdziału zaprezentowano częstość, z jaką wartości są werbalizowane na poszczególnych pozycjach w treści zgromadzonych formuł. Należy wszelako zauważyć, że podejście to jest niewystarczające dla realizacji naszych celów badawczych, albowiem wyniki tego rodzaju analizy informują

¹⁷⁶ Więcej na temat zagadnienia wzorców gatunkowych i wzorców tekstowych zob. w pracach Wyrwas 2002; Mazur 1990; Ficek 2013; Witosz 1997, 2001, 2005; Niebrzegowska-Bartmińska 2007; Gajda 1993; Bachtin 1986; Wojtak 1999, 2004a, 2014; Miczka 2000; Makuchowska 1998; Bartmiński 2012; Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009. W niniejszej dysertacji odwołujemy się do rozumienia wzorca zaproponowanego przez S. Niebrzegowską-Bartmińską, która określa tym mianem:

(...) pojęciowy schemat tekstu, na który „orientuje się” zarówno nadawca w procesie wypowiedzania tekstu, jak też słuchacz w procesie jego ustno-pamięciowego odbioru, schemat, który staje się normą dla komunikujących się użytkowników języka – nadawców i odbiorców, i służy jako wskazówka orientująca obie strony komunikacji społecznej (Niebrzegowska-Bartmińska 2007: 104).

Według autorki „Wzorzec tworzą teksty o podobnym układzie logicznym, i/lub podobnej kompozycji, i/lub podobnych powiązaniach tematycznych, i/lub podobnej intencji i idei” (Niebrzegowska-Bartmińska 2007: 104–105). Badaczka zakłada także, że wzorce tekstów są silnie związane z „funkcjonowaniem tekstów w ramach określonych gatunków mowy i że wyrazistość wzorców jest wprost proporcjonalna do stopnia stabilizacji tekstu w procesie społecznego przekazu” (Niebrzegowska-Bartmińska 2007: 105).

jedynie o tym, jaka wartość powtórzyła się najczęściej na konkretnej pozycji w badanym korpusie tekstów, nie zaś o tym, jakie sekwencje (ciągi) wartości są dla nich najbardziej charakterystyczne. Dlatego też drugim etapem badania każdej grupy życzeń będzie ustalenie prawdopodobieństwa, z jakim określone wartości „łączą się” z innymi. W tym celu zastosowano procedurę zbliżoną do bigramowego modelu języka¹⁷⁷. Zilustrujmy jej przebieg na przykładzie: prawdopodobieństwo wystąpienia w korpusie połączeń składających się z takich wartości, jak zdrowie, szczęście i pomyślność, ustalono w oparciu o iloczyn prawdopodobieństw warunkowych dla wszystkich bigramów (tj. ciągów dwuskładnikowych), które go tworzą¹⁷⁸, zob.:

$$P(\text{zdrowie} | < S >) \cdot P(\text{szczęście} | \text{zdrowie}) \cdot P(\text{pomyślność} | \text{szczęście}) \cdot P(< /S > | \text{pomyślność})$$

Tak więc jest to iloczyn prawdopodobieństw warunkowych, że:

- 1) zdrowie pojawiło się na początku sekwencji¹⁷⁹,
- 2) szczęście zostało wymienione po zdrowiu,
- 3) pomyślność została zwerbalizowana po szczęściu,
- 4) pomyślność wystąpiła na końcu sekwencji.

W następnej kolejności z powyższego iloczynu prawdopodobieństw warunkowych wyliczono średnią geometryczną poprzez ustanowienie jego odwrotności i wyciągnięcie pierwiastka stopnia równego ilości pomnożonych prawdopodobieństw (w powyższym przypadku są to cztery prawdopodobieństwa)¹⁸⁰, zob.:

$$PP(\text{zdrowie} \text{ } \text{szczęście} \text{ } \text{pomyślność}) = \sqrt[4]{\frac{1}{P(\text{zdrowie} | < S >) \cdot P(\text{szczęście} | \text{zdrowie}) \cdot P(\text{pomyślność} | \text{szczęście}) \cdot P(< /S > | \text{pomyślność})}}$$

Wybór procedury nawiązującej do modelu bigramowego jest uzasadniony tym, że określenie prawdopodobieństwa następstwa dwóch składników pozwala uzyskać najbardziej wiarygodne wyniki dla badanego materiału. Na początek rozpatrzone zostaną polskojęzyczne formuły życzące.

¹⁷⁷ Zob. następującą definicję modelu bigramowego: „(...) the bigram model approximates the probability of a word given all the previous words by using only the conditional probability of one preceding word. In other words, you approximate it with the probability: $P(\text{the} | \text{that})$ ” (<https://towardsdatascience.com/introduction-to-language-models-n-gram-e323081503d9> – dostęp: 29.08.2020). Więcej informacji dotyczących tego zagadnienia zob. np. na stronach internetowych: <https://web.stanford.edu/~jurafsky/slp3/3.pdf> oraz <http://www.borchmann.pl/dydaktyka/wyrazowe-modele-jezyka-n-gramy-i-srlm> (dostęp: 12.02.2020).

¹⁷⁸ Niniejszy opis obliczania iloczynów prawdopodobieństw warunkowych został zamieszczony także w artykule Dzienisiewicz 2020.

¹⁷⁹ Symbole $<S>$ i $</S>$ oznaczają odpowiednio początek i koniec sekwencji.

¹⁸⁰ Miara ta nazywana jest *perplexity*.

8.1. Polskojęzyczne formuły życzeń

8.1.1. Życzenia urodzinowe

W poniższej tabeli zaprezentowano udział werbalizacji poszczególnych wartości występujących na trzech pierwszych pozycjach w treści życzeń urodzinowych¹⁸¹:

Tabela 15. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach urodzinowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	25	53,2
	DOBRO	16	34
	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO BOŻE	3	6,4
	SZCZĘŚCIE	2	4,3
	ZADOWOLENIE	1	2,1
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	8	21,1
	POMYŚLNOŚĆ	6	15,8
	ZDROWIE	6	15,8
	POGODA DUCHA	2	5,3
	DOBRE SAMOPOCZUCIE	2	5,3
	INNE	14	36,8
3 miejsce	POMYŚLNOŚĆ	6	21,4
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	3	10,7
	SZCZĘŚCIE	2	7,1
	ZDROWIE	2	7,1

¹⁸¹ Jak wspomniano wcześniej, w treści polskojęzycznych życzeń składanych na okoliczność urodzin średnio werbalizowane są 2,2 wartości, dlatego też nasza uwaga będzie koncentrować się przede wszystkim na składnikach umieszczanych na pierwszej, drugiej oraz trzeciej pozycji w sekwencji, gdyż życzenia, których treść zawiera większą liczbę komponentów są rzadko spotykane w badanym materiale.

	BŁOGOSŁAWIENSTWO BOŻE	2	7,1
	PIENIĄDZE	2	7,1
	INNE	11	39,3

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że najczęściej wymienianą wartością na pierwszym miejscu jest zdrowie (53,2% wartości zaobserwowanych na pierwszej pozycji), jednak stosunkowo często na początku przywoływane jest także dobro (34% wartości występujących na pierwszym miejscu). Pozostałe wartości werbalizowane w pierwszej kolejności, takie jak błogosławieństwo Boże, szczęście czy zadowolenie, cechuje okazjonalny charakter. Na drugim miejscu nadawcy najczęściej przywołują szczęście (21,1% wartości wymienianych na tej pozycji), jednak często składają także powinszowania pomyślności i zdrowia (po 15,8%). Rzadziej jako druga w kolejności wymieniana jest zaś pogoda ducha i dobre samopoczucie (po 5,3%). Pozostałe wartości zostały poświadczane jednostkowo. Wartością dominującą na trzecim miejscu w badanym materiale tekstowym jest z kolei pomyślność (21,4%), podczas gdy 10,7% wartości występujących na tej pozycji stanowią życzenia spełnienia marzeń (10,7%). Pozostałe składniki nie odznaczają się dużą regularnością wystąpień.

Powyższe dane wskazują, że w skład wartości dominujących na pierwszych trzech pozycjach, tj. takich, które na wstępnym etapie analiz możemy uznać za składające się na prototypową treść życzeń urodzinowych, wchodzi:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + POMYŚLNOŚĆ

Wyniki pierwszej fazy badań nad życzeniami urodzinowymi potwierdzają zatem tezę E. Masłowskiej, że podstawowymi składnikami polskojęzycznych życzeń są zdrowie, szczęście i pomyślność. Biorąc pod uwagę fakt, iż urodziny są świętem przejścia związanym z doczesnym życiem jednostki, częste występowanie na pierwszej pozycji zdrowia (ściśle związanego z życiem – zob. wcześniejsze uwagi), którego dobry stan niejako „otwiera drogę” dla zaistnienia w życiu odbiorcy życzeń określonych wartości odczuciowych, wydaje się być naturalnym i umotywowanym wyborem. Jako że święto urodzin jest ze swej natury antropocentryczne (dotyczy jednostki ludzkiej, solenizanta), uzasadniona jest także powszechna praktyka odwoływania się w treści życzeń do takich wartości, jak szczęście

i pomyślność, tj. pojęć charakteryzujących się długotrwałością i pełnią. Wydaje się, że przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w chęci zapewnienia odbiorcy dobrostanu obejmującego całe jego życie (lub co najmniej okres roczny, trwający do momentu obchodów kolejnej rocznicy urodzin), nie zaś wyłącznie czas świętowania.

Rezultaty następnego etapu analiz, tj. badania prawdopodobieństwa wystąpienia określonych połączeń wartości w korpusie, zostały zaprezentowane na poniższej liście (tu i dalej dla każdej grupy życzeń przedstawiono jedynie 10 sekwencji znajdujących się na początku listy, którym przypisano najniższe wartości, tj. ciągi cechujące się największym prawdopodobieństwem wystąpienia w korpusie):

- 0.955 <S> dobro zdrowie szczęście pomyślność </S>
- 1.002 <S> zdrowie szczęście pomyślność </S>
- 1.168 <S> dobro zdrowie szczęście pieniądze zadowolenie </S>
- 1.178 <S> zdrowie pomyślność </S>
- 1.212 <S> zdrowie pomyślność spełnieniomarzeń¹⁸² błogosławieństwo </S>
- 1.212 <S> zdrowie pomyślność szczególne błogosławieństwo </S>
- 1.222 <S> zdrowie szczęście sukces spełnieniomarzeń </S>
- 1.223 <S> zdrowie szczęście błogosławieństwo </S>
- 1.253 <S> zdrowie szczęście pieniądze </S>
- 1.271 <S> dobro szczęście zdrowie miłość spełnieniomarzeń przyjaciele </S>

Badanie wykazało, że w powinszowaniach składanych na okoliczność urodzin największym prawdopodobieństwem zaistnienia na początku sekwencji charakteryzuje się dobro (przeważnie werbalizowane przy pomocy takich utartych sformułowań, jak *wszystkiego najlepszego* bądź *wszystkiego co najlepsze*). Najczęściej warunkuje ono przywoływanie po nim zdrowia, zdrowie zaś – szczęścia, szczęście natomiast – pomyślności, która zwykle zamyka ciąg¹⁸³. Jednakże niemal równie wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia cechuje kolejność zbieżną z wynikiem pierwszej części analizy, w której zdrowie rozpoczyna ciąg, determinując wystąpienie szczęścia, podczas gdy szczęście warunkuje przywołanie pomyślności, która kończy sekwencję¹⁸⁴. Wymienianie na początku ciągu dobra, po którym

¹⁸² Dla potrzeb obliczeń poszczególne składniki wielowyrazowych nazw wartości nie zostały oddzielone spacjami i potraktowano je jako unigramy.

¹⁸³ W korpusie zaobserwowano sekwencje tworzone przez wszystkie spośród przywołanych wartości, zob. np.: *Z okazji urodzin kochanemu tatusiowi i mężowi wszystkiego najlepszego, dużo zdrowia, szczęścia, wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i pracy zawodowej.*

¹⁸⁴ Zob. poświadczenie takiej sekwencji, które zaczerpnięto z korpusu: *Zdrowia, szczęścia oraz wszelkiej pomyślności z okazji Urodzin życzę: Pataługowie.*

następują pozostałe składniki, tj. zdrowie, szczęście i pomyślność, stanowi przykład konstruowania tekstu na zasadzie partonimicznej (część – całość), gdzie dobro określa całokształt dobrostanu adresata, podczas gdy pozostałe składniki stanowią konstytutywy szeroko rozumianego dobra (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 178–181). Niewykluczone jednak, że u podstaw tego typu sekwencji może znajdować się także semantyczno-kulturowa zasada OGÓLNOŚCI, przejawiająca się w umieszczaniu na początku elementu ogólnego, a dopiero później komponentów szczegółowych (Szpyra 1996: 67).

Poza tym, zgodnie z zaprezentowanymi powyżej wynikami, często zaobserwować można połączenia, w których po życzeniach dobra przywoływane jest zdrowie, po zdrowiu – szczęście, po szczęściu – pieniądze, zaś po pieniądzach – zadowolenie, które kończy ciąg, a także sekwencje złożone z dwóch wartości, odpowiednio: zdrowia i pomyślności¹⁸⁵. Ogółem wśród badanych realizacji tekstowych przeważają ciągi rozpoczynające się od zdrowia lub dobra.

Pozostałe połączenia oddalają się od centrum gatunkowego, gdyż charakteryzują się mniejszą konwencjonalnością, a co za tym idzie – większą indywidualizacją komunikatu, zob. np. następujące formuły: *W Dniu urodzin składam moje najserdeczniejsze życzenia, przede wszystkim zdrowia, lepszego samopoczucia i wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków, oraz przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek; Z okazji Twoich Urodzin przesyłam Ci moc najserdeczniejszych życzeń wszelkiego dobra, dostatku, a przede wszystkim zdrowia i radości życia – dożycia przynajmniej 100 lat Maria z rodziną; W dniu twoich 49tych Urodzin przesyłamy nasze najserdeczniejsze życzenia długich lat życia w zadowoleniu oraz Błogosławieństwa Bożego kochający Ojciec z żoną.*

8.1.2. Życzenia imieninowe

W kolejnej tabeli przedstawiono wyniki badania częstości wymieniania wartości na trzech początkowych pozycjach w treści życzeń imieninowych¹⁸⁶:

¹⁸⁵ Zob. przykład życzeń zawierających takie następstwo wartości, który zaobserwowano w korpusie: *Najserdeczniejsze życzenia Kochanej Solenizantce – zdrowia oraz wszelkiej pomyślności przesyłają Helena i Ignacy Roszkowscy.*

¹⁸⁶ Jak informowaliśmy w jednym z poprzednich rozdziałów, treść polskojęzycznych życzeń imieninowych zawiera średnio werbalizację 1,7 wartości, tj. nieznacznie mniej w stosunku do formuł życzeń urodzinowych. Dlatego też w dalszych rozważaniach również skoncentrujemy się na trzech wartościach werbalizowanych na początku sekwencji.

Tabela 16. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach imieninowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	84	55,6
	DOBRO	33	21,9
	POMYŚLNOŚĆ	11	7,3
	SZCZĘŚCIE	11	7,3
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	4	2,6
	RADOŚĆ	2	1,3
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	1,3
	INNE	4	2,6
2 miejsce	POMYŚLNOŚĆ	26	21,1
	SZCZĘŚCIE	23	18,7
	ZDROWIE	18	14,6
	RADOŚĆ	8	6,5
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	6	4,9
	ZADOWOLENIE	5	4,1
	POGODA DUCHA	5	4,1
	POWODZENIE	5	4,1
	SUKCES	5	4,1
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	4	3,3
	POCIECHA	4	3,3
	DOBRO	4	3,3
	SPOKÓJ	2	1,6

	DOBRE SAMOPOCZUCIE	2	1,6
	INNE	6	4,9
3 miejsce	POMYŚLNOŚĆ	10	15,2
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	7	10,6
	RADOŚĆ	6	9,1
	DOBRO	5	7,6
	SZCZĘŚCIE	4	6,1
	UŚMIECH	4	6,1
	ZADOWOLENIE	3	4,5
	POCIECHA	3	4,5
	SŁOŃCE	2	3
	POGODNE DNI	2	3
	POWODZENIE	2	3
	ZDROWIE	2	3
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	3
	WYTRWAŁOŚĆ	2	3
	OPIEKA (BOGA, PATRONA)	2	3
	PIENIĄDZE	2	3
	INNE	7	12,1

Z informacji zawartych w tabeli wynika, że na pierwszej pozycji najczęściej przywoływane jest zdrowie (55,6% wszystkich wartości werbalizowanych na początku sekwencji), niekiedy także w pierwszej kolejności wymieniane jest dobro (21,9%), jak również pomyślność i szczęście (po 7,3%). Pozostałe wartości, takie jak np. spełnienie marzeń, radość i długie

życie, są spotykane w nielicznych formułach. Na drugim miejscu z reguły występuje zaś pomyślność (21,1%), jednak niewiele rzadziej spotykane są werbalizacje szczęścia (18,7%) i zdrowia (14,6%); inne wartości pojawiają się okazjonalnie. Wartością dominującą na trzeciej pozycji jest z kolei pomyślność (15,2%). Stosunkowo często wymieniane jest jednak także spełnienie marzeń (10,6%) oraz radość (9,1%).

W świetle powyższego należy zauważyć, że częstość sytuowania składników na poszczególnych pozycjach w życzeniach imieninowych cechuje tendencja zbliżona do tej, którą odnotowano w treści powinszowań składanych na okoliczność urodzin, bowiem na pierwszych trzech miejscach przeważają odpowiednio:

ZDROWIE + POMYŚLNOŚĆ + POMYŚLNOŚĆ

Jedyną różnicę stanowi fakt, że na drugiej pozycji nieznacznie częściej od szczęścia wymieniana jest pomyślność.

Natomiast dalej ukazano rezultaty analizy prawdopodobieństwa wystąpienia poszczególnych połączeń bigramowych (ponownie: dla 10 najbardziej prawdopodobnych sekwencji):

- 0.959 <S> zdrowie szczęście pomyślność </S>
- 1.004 <S> zdrowie pomyślność </S>
- 1.057 <S> zdrowie szczęście pomyślność uśmiech spełnieniemarzeń </S>
- 1.111 <S> zdrowie szczęście pomyślność pociecha </S>
- 1.215 <S> zdrowie szczęście uśmiech spełnieniemarzeń </S>
- 1.239 <S> zdrowie szczęście </S>
- 1.25 <S> zdrowie pomyślność pociecha </S>
- 1.25 <S> zdrowie pomyślność dobro </S>
- 1.275 <S> zdrowie pomyślność radość </S>
- 1.279 <S> zdrowie szczęście dobro </S>

Dane te ukazują, że na pierwszej pozycji w formułach życzeń imieninowych z reguły umieszczawiane jest zdrowie, które z największym prawdopodobieństwem determinuje wymienienie szczęścia, szczęście natomiast – pomyślności, na której to wartości sekwencja

się kończy¹⁸⁷. Analogicznie do życzeń urodzinowych, uzyskany rezultat jest potwierdzeniem sądu E. Masłowskiej dotyczącego doboru i kolejności werbalizowania składników polskich życzeń.

Jednakże wysokim prawdopodobieństwem odznacza się również połączenie zdrowia i pomyślności¹⁸⁸ oraz kombinacja, w której zdrowie determinuje wystąpienie szczęścia, szczęście – pomyślności, pomyślność – uśmiechu, zaś uśmiech – spełnienia marzeń. Ponadto za sytuujący się w pobliżu centrum pola należy uznać ciąg otwierany przez zdrowie, po którym wymieniane są kolejno szczęście, pomyślność oraz pociecha¹⁸⁹, a także sekwencję zawierającą odpowiednio takie elementy, jak: zdrowie, szczęście, uśmiech i spełnienie marzeń.

Treść życzeń imieninowych obejmuje zatem przeważnie takie składniki, jak zdrowie, szczęście i pomyślność, a także przytoczone wyżej warianty tej kombinacji, które to połączenia należy uznać za prototypowe. Pozostałe sekwencje mają charakter peryferyjny i należy je traktować jako powinszowania w większym stopniu zindywidualizowane, jak np.: *Z okazji Imienin dużo zdrowia, radości i zadowolenia życzy Basia z Mamą i chłopakami; Marteczko Kochana w dniu Twego imienia Zasiłam Tobie serdeczne życzenia. Życzę Ci zdrowia i koszyczek wiśni A żebyś nie miała na mnie złych myśli Zasiłam tagże bókiety borówek A żebyś miała chłopców jak mrówek; W dniu Imienin – dużo zdrowia, sukcesów w pracy dydaktycznej, wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym – drogiemu Koledze życzą: Janusz Szczepański z żoną i małym Damianem.*

8.1.3. Życzenia wielkanocne

Natomiast następna tabela prezentuje częstość występowania poszczególnych pojęć aksjologicznych na czterech pierwszych pozycjach w treści życzeń składanych z okazji Świąt Wielkanocnych¹⁹⁰:

¹⁸⁷ W korpusie odnajdujemy poświadczenia dla takich połączeń, zob. np.: *Najserdeczniejsze Życzenia z okazji Imienin, zdrowia, szczęścia, wszelkiej pomyślności składa Ci kochana Zosiu Krystyna.*

¹⁸⁸ Zob. poświadczenie zaobserwowane w korpusie: *Przesyłam najserdeczniejsze życzenia zdrowia i pomyślności z okazji imienin.*

¹⁸⁹ Zob. poświadczenie takiej sekwencji odnalezione w korpusie: *Solenizantowi w dniu Imienin przesyłamy moc serdecznych życzeń: dużo zdrowia, szczęścia pomyślności i pociechy z dzieci.*

¹⁹⁰ Życzenia realizowane z okazji Wielkanocy odznaczają się największą liczbą werbalizacji wartości spośród wszystkich grup polskojęzycznych powinszowań (średnio 2,6 wartości), dlatego oprócz wartości rozpoczynających sekwencje analiza obejmuje w tym przypadku także dalsze pozycje, tj. trzecią i czwartą.

Tabela 17. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach wielkanocnych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	98	45,4
	WESOŁOŚĆ	45	20,8
	DOBRO	20	9,3
	RADOŚĆ	12	5,6
	MIŁA ATMOSFERA	8	3,7
	SZCZĘŚCIE	7	3,2
	ŁASKI	7	3,2
	JAJKO WIELKANOCNE	5	2,3
	POGODNA ATMOSFERA	4	1,9
	POMYŚLNOŚĆ	3	1,4
	GŁĘBOKIE PRZEŻYCIE ŚWIĄT	2	0,9
	INNE	5	2,3
2 miejsce	WESOŁOŚĆ	41	22,5
	ZDROWIE	30	16,5
	RADOŚĆ	22	12,1
	JAJKO WIELKANOCNE	18	9,9
	POGODNA ATMOSFERA	14	7,7
	SPOKÓJ	11	6
	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	7	3,8
	SZCZĘŚCIE	6	3,3
	MIŁA ATMOSFERA	5	2,7

	POKÓJ	5	2,7
	POMYŚLNOŚĆ	4	2,2
	ŁASKI	3	1,6
	PRZYJEMNOŚĆ	3	1,6
	UCZESTNICTWO W DYNGUSIE	3	1,6
	INNE	10	5,5
3 miejsce	JAJKO WIELKANOCNE	57	41,9
	UCZESTNICTWO W DYNGUSIE	8	5,9
	ŁASKI	8	5,9
	WESOŁOŚĆ	7	5,1
	POGODNA ATMOSFERA	7	5,1
	RADOŚĆ	7	5,1
	ZDROWIE	7	5,1
	SZCZĘŚCIE	5	3,7
	POMYŚLNOŚĆ	5	3,7
	PREZENTY	3	2,2
	PRZYJEMNOŚĆ	2	1,5
	SPOKÓJ	2	1,5
	UŚMIECH	2	1,5
	POKÓJ	2	1,5
	WYPOCZYNEK	2	1,5
	DARY JEZUSA	2	1,5

	INNE	10	7,4
4 miejsce	UCZESTNICTWO W DYNGUSIE	23	41,1
	JAJKO WIELKANOCNE	10	17,9
	ŁASKI	5	8,9
	SZCZĘŚCIE	4	7,1
	RADOŚĆ	3	5,4
	BŁOGOSŁAWIENSTWO	3	5,4
	ZDROWIE	2	3,6
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	2	3,6
	INNE	4	7,1

Dane zgromadzone w tabeli dowodzą, że w pierwszej kolejności najczęściej składane są powinszowania zdrowia (45,4% wszystkich wartości występujących na pierwszej pozycji). Rzadsze, lecz warte odnotowania są także formuły rozpoczynające się od życzeń wesołości (20,8%) czy dobra (9,3%). Z kolei na drugiej pozycji najczęściej wymieniana jest wesołość (22,5%), niekiedy także zdrowie (16,5%) oraz radość (12,1%). Składnikiem dominującym na trzecim miejscu są zaś powinszowania spożycia wielkanocnego jajka (41,9%). Inne dobra występują na tej pozycji okazjonalnie. Na czwartym miejscu przeważnie zawarte są życzenia, których przedmiotem jest uczestnictwo w dyngusie (41,1%) oraz wielkanocne jajko (17,9%). Niekiedy jako czwarte z kolei przywoływane są również łaski (8,9%).

Wyniki analizy frekwencyjnej pokazują, że typowymi składnikami występującymi na czterech pierwszych pozycjach w treści życzeń wielkanocnych są odpowiednio:

**ZDROWIE + WESOŁOŚĆ + JAJKO WIELKANOCNE
+ UCZESTNICTWO W DYNGUSIE**

Analogicznie do dóbr charakterystycznych dla życzeń urodzinowych i imieninowych, dominacja zdrowia na pierwszym miejscu w powinszowaniach wielkanocnych może być

wytłumaczona faktem, że stanowi ono fundamentalną wartość, która gwarantuje zaistnienie pozostałych dóbr. Natomiast konwencja wymieniania wesołości na drugiej pozycji może być powiązana z charakterem święta Wielkanocy, dotyczącego, z jednej strony (w jego aspekcie religijnym), radości ze zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, z drugiej zaś (w jego aspekcie świeckim bądź pogańskim, chronologicznie przedchrześcijańskim), radości z powodu nadejścia wiosny oraz okazji do rodzinnego świętowania, tj. krótkotrwałych wydarzeń wpisujących się w ramy czasowe okresu świątecznego. W świetle powyższego projektowanie na adresatów ulotnego uczucia-afektu wydaje się adekwatne do sytuacji komunikacyjnej. Nie można wszelako wykluczyć interpretacji dotyczącej kombinacji zdrowia i wesołości odwołującej się do konstatacji N. I. Tołstoja i S. M. Tołstojowej. Badacze ci uznają rosyjskie wyrazy *весёлый* i *здоровый* oraz ich odpowiedniki w innych językach słowiańskich za synonimiczne, wskazując na ich ścisły związek z siłami witalnymi oraz na wzajemnie uzupełniający się doczesny charakter zdrowia oraz sakralny wymiar wesołości:

Синонимия этих слов опирается на (...) общий признак жизненной силы и (...) распределение значений между высшей, небесной, сакральной сферой (*веселье*) и земной, человеческой сферой (*здоровье*). Как можно видеть из приведенного материала (особенно текстов благопожеланий), во многих случаях эта пара слов образует устойчивую риторическую формулу, наделяемую магической силой заклинания, способного обеспечить физическое здоровье и духовное „веселье” (Толстой 1995b: 316).

Nie bez znaczenia jest także fakt, że według tych autorów semantyka i symbolika wesołości łączona jest na Słowiańszczyźnie m.in. z wiosną i świętami wiosennymi (Толстой 1995b: 294, 301). W tym kontekście naturalnym dopełnieniem życzeń zdrowia i wesołości staje się jajko wielkanocne oraz dyngus, czyli atrybuty tradycyjnych obchodów Wielkanocy związane z symboliką zmartwychwstania i życia. Przyjęcie takich założeń pozwala sądzić, że prototypowa treść życzeń wielkanocnych w całości odnosi się do zdrowia i sił witalnych.

Dalej, w celu uzupełnienia powyższych rozważań, przedstawiono wyniki badania nad prawdopodobieństwem wystąpienia połączeń bigramów (dla 10 sekwencji cechujących się największym prawdopodobieństwem):

0.83 <S> zdrowie wesołość jajkowi wielkanocne dyngus </S>
0.903 <S> zdrowie wesołość jajkowi wielkanocne </S>

- 0.954 <S> zdrowie radość jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 0.979 <S> zdrowie wesołość łaski błogosławieństwo jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 0.997 <S> zdrowie wesołość łaski jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 1.013 <S> zdrowie pogodnaatmosfera jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 1.072 <S> zdrowie radość jajkowiedielkanocne </S>
 1.072 <S> wesołość zdrowie jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 1.076 <S> wesołość jajkowiedielkanocne dyngus </S>
 1.119 <S> zdrowie szczęście jajkowiedielkanocne dyngus </S>

Zaprezentowane rezultaty wykazują zbieżność z wynikiem uzyskanym w poprzednim etapie badania. Najbardziej prawdopodobną kombinacją jest bowiem sekwencja, w której po zdrowiu następują kolejno wesołość, jajko wielkanocne oraz dyngus¹⁹¹. Z kolei na drugiej lokacie sytuuje się niemal identyczne połączenie, jednakże pozbawione czwartego elementu (tj. życzeń udziału w dyngusie)¹⁹². Wysoce prawdopodobne są także warianty obu powyższych ciągów, w których na drugiej pozycji zamiast wesołości przywoływana jest synonimiczna wobec niej radość¹⁹³. Wymienione sekwencje należy uznać za prototypowe. Pozostałe połączenia cechują się zaś mniejszym podobieństwem do wzorca, a przez to (w wielu przypadkach) większą personalizacją komunikatu, jak np. w formułach: *Głębokiego i radosnego przeżycia świąt Zmartwychwstania Pańskiego, dużo nadziei, zdrowia i pogody ducha na każdy dzień przesyłają: Ela, Andrzej, Arek, Marysia i Karolina; Z okazji Świąt Wielkiej Nocy – życzenia wszelkiej pomyślności, miłego (zasłużonego) wypoczynku i dobrego humoru przesyła Janek; W tradycyjnym dniu Wielkiej Nocy życzymy wam dużo pomyślności, zdrowia, pociechy z dzieciaków i wszystkiego co sobie sami życycie.*

8.1.4. Życzenia bożonarodzeniowe

Poniżej w formie tabelarycznej zaprezentowano frekwencję wartości wymienianych na trzech początkowych pozycjach w treści życzeń bożonarodzeniowych¹⁹⁴:

¹⁹¹ Zob. poświadczenie ilustrujące ten wynik: *Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka i mokrego dyngusa życzą Stępniewscy.*

¹⁹² Zob. poświadczenie: *Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą Sikorowie.*

¹⁹³ Zob. np.: *Radosne Świąta Zmartwychwstania Pańskiego, dużo zdrowia, radości, oraz smacznego jajka życzą Lucyna i Ignac Jaworscy.*

¹⁹⁴ Liczba składników treści życzeń bożonarodzeniowych oscyluje średnio wokół 1,8 wartości. Jak wspomniano, niewielką liczbę wymienianych wartości można złożyć na karb faktu, że powinszowania bożonarodzeniowe często poprzedzają w obrębie jednej formuły życzenia noworoczne. Niewykluczone zatem, że ich mała liczba jest wynikiem chęci zawarcia w treści powinszowań także życzeń noworocznych.

Tabela 18. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach bożonarodzeniowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	116	50,9
	WESOŁOŚĆ	40	17,5
	DOBRO	25	11
	RADOŚĆ	12	5,3
	POGODNA ATMOSFERA	6	2,6
	BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	5	2,2
	SZCZĘŚCIE	5	2,2
	MIŁA ATMOSFERA	4	1,8
	ŁASKI	3	1,3
	SPOKÓJ	3	1,3
	MIŁOŚĆ	2	0,9
	INNE	7	3,1
2 miejsce	WESOŁOŚĆ	40	23,7
	ZDROWIE	22	13
	RADOŚĆ	21	12,4
	POGODNA ATMOSFERA	20	11,8
	SZCZĘŚCIE	20	11,8
	SPOKÓJ	14	8,3
	POMYŚLNOŚĆ	7	4,1
	POKÓJ	3	1,8
	MIŁA ATMOSFERA	3	1,8

	ŁASKI	2	1,2
	DOBRO	2	1,2
	BEZTROSKA	2	1,2
	POGODA DUCHA	2	1,2
	UŚMIECH	2	1,2
	INNE	9	5,3
3 miejsce	SZCZĘŚCIE	7	17,1
	POMYŚLNOŚĆ	6	14,6
	RADOŚĆ	4	9,8
	WESOŁOŚĆ	3	7,3
	ZDROWIE	3	7,3
	BŁOGOSŁAWIENSTWO	3	7,3
	SPOKÓJ	2	4,9
	MIŁA ATMOSFERA	2	4,9
	DOBRO	2	4,9
	PREZENTY	2	4,9
	INNE	7	17,1

Na pierwszym miejscu dominuje zatem zdrowie (50,9% wszystkich wartości werbalizowanych na tej pozycji), rzadziej spotykana jest zaś wesołość (17,5%) i dobro (11%). Natomiast na drugiej pozycji najczęściej występuje wesołość (23,7%). Warto także odnotować fakt wymieniania jako drugich w kolejności zdrowia (13%), radości (12,4%), pogodnej atmosfery (11,8%) i szczęścia (11,8%). Z kolei jako trzeci składnik najczęściej przywoływane jest szczęście (17,1%). Poza tym uwagę zwraca stosunkowo duża liczba formuł, w których na tej pozycji znalazła się pomyślność (14,6%) i radość (9,8%).

Dane te wskazują, że katalog wartości przywoływanych najczęściej na pierwszych dwóch pozycjach w treści życzeń bożonarodzeniowych tworzą zdrowie i wesołość. Niekiedy jako trzecie wymieniane jest zaś szczęście:

ZDROWIE + WESOŁOŚĆ + SZCZĘŚCIE

Przyczyny tej konwencji mogą zostać wytłumaczone w sposób zbliżony do zaproponowanej przez nas interpretacji przedmiotu powinszowań wielkanocnych. Zdrowie i wesołość bowiem, zgodnie ze wspomnianym twierdzeniem Tołstojów, wykazują bliskie powiązania z siłami witalnymi i uzupełniają się, gdyż zdrowie dotyczy wymiaru ziemskiego, a wesołość – sakralnego. Święta Bożego Narodzenia upamiętniają narodziny Jezusa Chrystusa¹⁹⁵, lecz są również czasem kojarzonym z radosnym rodzinnym świętowaniem. Dlatego też projektowanie na odbiorców wesołości jest uzasadnione, gdyż jest ona pozytywnym uczuciem-afektem, stereotypowo łączonym ze świętem, tj. wydarzeniem o ograniczonych ramach czasowych. Natomiast konteksty towarzyszące życzeniom szczęścia, które jest najczęściej wymieniane na trzeciej (a niekiedy także na drugiej) pozycji, pozwalają mniemać, że przymiotnik *szczęśliwy* jest w nich używany dla określenia emocji, radosnego usposobienia, nie zaś szczęścia rozumianego jako długotrwały stan zadowolenia z życia, zob. np.: *W imieniu nas wszystkich składam serdeczne życzenia zdrowych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia; Zdrowych szczęśliwych Świąt oraz dosiego Nowego Roku ślą Z. Kozińska z rodziną Nowaków.*

Dalej przedstawiono rezultaty badania prawdopodobieństwa wystąpienia poszczególnych bigramów w korpusie (dla 10 najbardziej prawdopodobnych ciągów):

- 0.947 <S> zdrowie wesołość </S>
- 1.073 <S> zdrowie wesołość szczęście </S>
- 1.218 <S> zdrowie szczęście </S>
- 1.22 <S> dobro zdrowie wesołość </S>
- 1.224 <S> zdrowie radość </S>
- 1.233 <S> zdrowie wesołość spokój </S>
- 1.314 <S> zdrowie pogodnaatmosfera </S>

¹⁹⁵ Motyw wesołości jest atrybutem całego kompleksu wyobrażeń, obrazów i rytuałów związanych z Bożym Narodzeniem. W polskim kolędowaniu mianem „wesołego” określa się fakt narodzenia się Chrystusa (Толстой 1995b: 294, 297).

- 1.322 <S> zdrowie spokój </S>
 1.331 <S> wesołość zdrowie szczęście </S>
 1.331 <S> zdrowie wesołość radość </S>

Wyniki analizy pokazują, że największe prawdopodobieństwo wystąpienia cechuje dwuelementową sekwencję, złożoną ze zdrowia i wesołości¹⁹⁶. Na drugiej lokacie, jako niemal równie prawdopodobny, plasuje się ciąg zbieżny rezultatem poprzedniego etapu badania, na który składają się kolejno takie wartości, jak zdrowie, wesołość i szczęście¹⁹⁷. Ponadto za wysoce prawdopodobne uznane zostały m.in. kombinacje zdrowia i szczęścia¹⁹⁸, zdrowia i radości¹⁹⁹, zdrowia i pogodnej atmosfery²⁰⁰ oraz zdrowia i spokoju²⁰¹. Za centrum pola należy jednak uznać sekwencje złożone odpowiednio ze zdrowia i wesołości. Inne następstwa składników są w mniejszym lub większym stopniu peryferyjne, niekonwencjonalne, jak np.: *W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas miłością i pokojem życzy rodz. E.; Życzę Ci ładnej choinki, dużo prezentów i smacznych pierników; Ogromnie wypoczynkowych beztroskich obfitych w jadło i napitek, pełnych radości i (...) z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977 + kufereczek stóveczek i dwusetek jak mróweczek.*

8.1.5. Życzenia noworoczne

Z kolei wyniki analizy frekwencji wartości werbalizowanych na dwóch początkowych miejscach w treści życzeń noworocznych prezentują się następująco²⁰²:

¹⁹⁶ Zob. poświadczenie takiego ciągu zaobserwowane w korpusie: *Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia Oras Szczęśliwego Nowego Roku 1997 r Calej rodzinie życzą: Gosia, Marek, Arek i Monika Kukawkowie.*

¹⁹⁷ Zob. świadectwo odnalezione w korpusie: *Zdrowych, Wesołych i Szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Obfitych Łask Bożych w Nowym Roku życzy Jadzia z Młodymi.*

¹⁹⁸ Zob.: *Serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku 1974 ślą dla całej rodziny Kozicowie.*

¹⁹⁹ Zob.: *Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 2000 Życzy Tobie i rodzinie Twojej Lidzia, Józef i dzieci.*

²⁰⁰ Zob.: *Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1981 najserdeczniejsze życzenia dla Ciebie i Mamy zasyla Barbara z dziećmi.*

²⁰¹ Zob.: *Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą: K. S. Krystkowiakowie z Asią i Robertem.*

²⁰² Przypomnijmy, że polskojęzyczne powinszowania noworoczne zawierają w swej treści średnio 1,4 wartości i częstokroć następują one po życzeniach bożonarodzeniowych.

Tabela 19. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach noworocznych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	SZCZĘŚCIE	109	42,9
	ZDROWIE	45	17,7
	POMYŚLNOŚĆ	41	16,1
	DOBRO	25	9,8
	ŁASKI	8	3,1
	BŁOGOSŁAWIENSTWO	4	1,6
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	4	1,6
	RADOŚĆ	4	1,6
	SŁONECZNE DNI	4	1,6
	POKÓJ	2	0,8
	SUKCES	2	0,8
	INNE	6	2,4
2 miejsce	POMYŚLNOŚĆ	19	24,1
	SZCZĘŚCIE	16	20,3
	ZDROWIE	11	13,9
	DOBRO	4	5,1
	RADOŚĆ	3	3,8
	WESOŁOŚĆ	2	2,5
	SPOKÓJ	2	2,5
	UŚMIECH	2	2,5
	POWODZENIE	2	2,5

	POKÓJ	2	2,5
	SUKCES	2	2,5
	ŁASKI	2	2,5
	ŻYCZLIWOŚĆ	2	2,5%
	INNE	10	12,7%

Jak ukazano powyżej, jako pierwsze najczęściej przywoływane jest szczęście (42,9%), jednak w przypadku niektórych formuł w pierwszej kolejności wymieniane jest także zdrowie (17,7%), pomyślność (16,1%) oraz dobro (9,8%). Na drugiej pozycji przeważnie występuje zaś pomyślność (24,1%), lecz niekiedy również szczęście (20,3%) i zdrowie (13,9%).

Z informacji tych wynika zatem, że najbardziej typowymi wartościami dla dwóch początkowych miejsc są:

SZCZĘŚCIE + POMYŚLNOŚĆ

Konwencja ta wynika najprawdopodobniej z faktu, że święto Nowego Roku dotyczy długotrwałego (rocznego) okresu. Wydaje się zatem, że wartości projektowane na odbiorców życzeń noworocznych powinny cechować się konotacjami długotrwałości i pełni, analogicznie do powinszowań formułowanych na okoliczność takich okoliczności, jak urodziny i imieniny. Natomiast rzadka praktyka wymieniania zdrowia na początku sekwencji, odróżniająca życzenia noworoczne od powinszowań składanych z okazji pozostałych świąt, znajduje umotywowanie w częstych przypadkach poprzedzania życzeń noworocznych przez powinszowania bożonarodzeniowe, w których z reguły przywoływane jest zdrowie. W świetle takiej interpretacji ponowne przekazywanie życzeń zdrowia na okoliczność Nowego Roku jawi się jako nieuzasadnione powtórzenie.

W dalszej części przedstawiono wyniki analizy prawdopodobieństwa wystąpienia połączeń bigramowych (dla 10 sekwencji odznaczających się najwyższą szansą zaistnienia):

- 1.003 <S> szczęście </S>
- 1.093 <S> szczęście pomyślność </S>
- 1.132 <S> zdrowie szczęście pomyślność </S>

- 1.167 <S> zdrowie szczęście </S>
- 1.283 <S> zdrowie pomyślność </S>
- 1.358 <S> dobro zdrowie szczęście </S>
- 1.407 <S> pomyślność </S>
- 1.461 <S> zdrowie dobro szczęście </S>
- 1.503 <S> zdrowie radość pomyślność </S>
- 1.52 <S> pomyślność szczęście </S>

Z listy wynika, że treść życzeń noworocznych najczęściej zawiera jeden składnik, tj. szczęście²⁰³. Możliwe, że ich zwężłość również da się wytłumaczyć faktem ich częstego poprzedzania przez powinszowania bożonarodzeniowe, przeważnie zawierające w swej treści odwołania do co najmniej dwóch wartości. Natomiast nieco mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia dotyczy ciągu składającego się z życzeń szczęścia i następujących po nich powinszowań pomyślności, tj. sekwencji korespondującej z wynikiem uzyskanym na poprzednim etapie analizy²⁰⁴. Z kolei trzecim najbardziej prawdopodobnym połączeniem jest kombinacja rozpoczynająca się od zdrowia determinującego wystąpienie szczęścia, która to wartość warunkuje wymienienie pomyślności²⁰⁵. Mniej prawdopodobne jest zaś poprzedzanie powyższej sekwencji przez życzenia dobra²⁰⁶ oraz redukowanie jej do dwóch składników, tj. zdrowia i pomyślności²⁰⁷. Obserwacja materiału prowadzi do wniosku, że ciągi rozpoczynające się od zdrowia lub dobra są charakterystyczne głównie dla życzeń bożonarodzeniowo-noworocznych, których przedmiot stanowi ten sam zestaw wartości, a także dla formuł przekazywanych wyłącznie z okazji Nowego Roku.

Pozostałe połączenia odznaczają się różnym stopniem peryferyjności (podobnie jak w poprzednich grupach życzeń, zwykle skorelowanej z większą oryginalnością powinszowań), jak np. w formułach: *Najserdeczniejsze życzenia dużo zdrowia od Bozi, wytrwałości na codzień, wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro i miłości dla Boga i ludzi z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przesyłają – kochający rodzice ze Zdzichem; Niech cały rok będzie dla Was jak Święta Bożego Narodzenia; Aby Święta Bożego*

²⁰³ Zob. przykładowe życzenia szczęścia w nadchodzącym roku: *Moc najserdeczniejszych Życzeń na Święta Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku śle Druga Mama*.

²⁰⁴ Zob. świadectwo odnotowane w korpusie: *Wiele ciepła i radości w Wigilijną Noc oraz szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 2001 życzy Gosia*.

²⁰⁵ Zob. poświadczenie: *Wraz z kartką przesyłam życzenia na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990, życząc dużo zdrowia, szczęścia w życiu wszelkiej pomyślności przesyła Henryk*.

²⁰⁶ Zob. formułę, której treść rozpoczyna powyższy ciąg komponentów: *Wszystkiego najlepszego w Nowym Roku zdrowia, szczęścia pomyślności w życiu osobistym oraz sukcesów na polu naukowym i dobrych wyników w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej życzy Zbyszek*.

²⁰⁷ Zob.: *Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok moc najserdeczniejszych Życzeń – dużo Zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyła (...)*.

Narodzenia przyniosły radość z tego co jest i nadzieję na to co przed Nami oraz uśmiechu i życzliwości na każdy dzień nowego tysiąclecia życzą E. E. K. Ciarowie oraz Marzenka z Kamilkim.

8.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń

8.2.1. Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet

W zamieszczonej poniżej tabeli ukazano frekwencję wartości wymienianych na czterech pierwszych pozycjach w treści życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet²⁰⁸:

Tabela 20. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach z okazji Dnia Kobiet.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	101	54,9
	SZCZĘŚCIE	26	14,1
	DOBRO	23	12,5
	SUKCES	9	4,9
	RADOŚĆ	8	4,3
	RZEŚKOŚĆ	4	2,2
	POZYTYWNY NASTRÓJ	4	2,2
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	3	1,6
	INNE	6	3,3
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	64	38,3
	ZDROWIE	30	18
	SUKCES	22	13,2

²⁰⁸ Z uwagi na fakt, że w treści powinszowań przesyłanych na okoliczność 8 Marca w treści życzeń średnio wymieniane są 3,2 wartości, dalej skoncentrujemy się na początkowych czterech pozycjach.

	POZYTYWNY NASTRÓJ	13	7,8
	POMYŚLNOŚĆ	7	4,2
	RZEŚKOŚĆ	7	4,2
	DOBRO	4	2,4
	WESOŁOŚĆ	4	2,4
	RADOŚĆ	3	1,8
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	1,2
	MIŁOŚĆ	2	1,2
	„JASNE” DNI	2	1,2
	INNE	7	4,2
3 miejsce	SUKCES	38	29,5
	SZCZĘŚCIE	16	12,4
	POMYŚLNOŚĆ	11	8,5
	RADOŚĆ	11	8,5
	POZYTYWNY NASTRÓJ	11	8,5
	DOBRO	8	6,2
	ZDROWIE	6	4,7
	POWODZENIE	4	3,1
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	4	3,1
	RZEŚKOŚĆ	3	2,3
	UŚMIECH	2	1,6
	OPTYMIZM	2	1,6

	POKÓJ	2	1,6
	WZAJEMNE ZROZUMIENIE	2	1,6
	INNE	9	7
4 miejsce	DOBRO	12	16,9
	SZCZĘŚCIE	7	9,9
	POZYTYWNY NASTRÓJ	7	9,9
	ZDROWIE	6	8,5
	SUKCES	6	8,5
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	5	7
	RADOŚĆ	5	7
	POMYŚLNOŚĆ	3	4,2
	WESOŁOŚĆ	3	4,2
	POKÓJ	2	2,8
	UŚMIECH	2	2,8
	INNE	13	18,3

Zawartość tabeli dowodzi, że jako pierwsze w ponad połowie przeanalizowanych formuł wymieniane jest zdrowie (54,9%), jednak niekiedy nadawcy odwołują się na tej pozycji m.in. do szczęścia (14,1%) i dobra (12,5%). Na drugim miejscu dominują powinszowania szczęścia (38,3%), lecz w części formuł występuje także m.in. zdrowie (18%) i sukces (13,2%). Natomiast jako trzecie z kolei składane są przeważnie życzenia sukcesu (29,5%), rzadziej zaś szczęścia (12,4%), pomyślności, radości czy pozytywnego nastroju (po 8,5%). Wartością werbalizowaną w największej liczbie formuł na czwartej pozycji jest zaś dobro (16,9%), niekiedy także szczęście i pozytywny nastrój (po 9,9%) oraz zdrowie i sukces (po 8,5%).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że składnikami najczęściej występującymi na czterech pierwszych pozycjach są odpowiednio:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES + DOBRO

Tak jak ma to miejsce w polskojęzycznych formułach życzących, treść powinszowań składanych na okoliczność Dnia Kobiet z reguły rozpoczyna się od zdrowia, stanowiącego podstawowy warunek zaistnienia innych dóbr. Natomiast konwencja wymieniania w następnej kolejności szczęścia znajduje uzasadnienie w antropocentrycznym charakterze święta 8 Marca. Jest ono bowiem obchodzone ku czci kobiet, a zatem, analogicznie do świąt prywatnych koncentrujących się na osobach solenizantów i jubilatów, na adresatki projektowana jest wartość odczuciowa odznaczająca się znaczną duratywnością i pełnią. Z kolei życzenia sukcesu następujące po powinszowaniach szczęścia odnoszą się – zgodnie ze wspomnianą wcześniej konstatacją J. W. Pietrowej (Петрова 2014c) – do osiągnięcia zamierzonego celu, wieńczącego długotrwały wysiłek. Przyczyną występowania na czwartej pozycji dobra może być zaś dążenie do syntetycznego zwieńczenia sekwencji składającej się z precyzyjnie(j) nazwanych wartości pozytywnych, mającego na celu magiczne „zabezpieczenie” adresata od wszelkich niefortunnych zdarzeń.

W celu zweryfikowania uzyskanego rezultatu przeprowadzono analizę prawdopodobieństwa wystąpienia połączeń bigramów w badanym materiale, której wyniki – dla dziesięciu najbardziej prawdopodobnych ciągów – przedstawia poniższa lista:

- 0.888 <S> здоровье счастье успех добро </S>
- 0.925 <S> здоровье счастье успех </S>
- 0.952 <S> здоровье счастье успех здоровье </S>
- 0.954 <S> здоровье счастье успех благополучие хорошеенастроение </S>
- 1.013 <S> здоровье счастье успех благополучие </S>
- 1.067 <S> добро здоровье счастье успех </S>
- 1.08 <S> здоровье счастье </S>
- 1.111 <S> здоровье счастье хорошеенастроение добро </S>
- 1.112 <S> счастье здоровье успех счастье </S>
- 1.129 <S> здоровье успех счастье хорошеенастроение </S>

Dane te w pełni odpowiadają rezultatowi pierwszego etapu analizy, ponieważ wynika z nich, że największym prawdopodobieństwem wystąpienia odznacza się sekwencja składająca się

odpowiednio z takich elementów, jak zdrowie, szczęście, sukces i dobro²⁰⁹. Duże prawdopodobieństwo wystąpienia przypisać należy także kombinacji złożonej wyłącznie z trzech elementów, tj. kolejno: zdrowia, szczęścia i sukcesu²¹⁰. Do grona prawdopodobnych, poświadczonych w materiale badawczym sekwencji trzeba odnieść również m.in. ciąg, w którym zdrowie występuje na pierwszej pozycji, po zdrowiu wymieniane jest szczęście, po szczęściu – sukces, zaś po sukcesie – pozytywny nastrój²¹¹; a także kombinację złożoną z takich komponentów, jak, odpowiednio, zdrowie, szczęście, sukces i pomyślność²¹². Pozostałe połączenia cechują się natomiast mniej lub bardziej peryferyjnym (a przez to bardziej oryginalnym) charakterem, zob. np.: *Поздравляю Вас с днём 8 марта! Пусть год Женщины принесёт Вам радость, ещё одного внука, удач, спокойной жизни и станет для Вас счастливым!;* *Поздравляю Тебя с праздником 8 Марта. Желаю тебе счастья, пусть всегда светит солнце, а в душе цветет весна;* *Сердечно Вас поздравляем с праздником 8е марта! Прекрасного Вам настроения, бодрости духа, оптимизма и всего-всего наилучшего в вашей жизни.*

8.2.2. Życzenia pierwszomajowe

Częstość występowania wartości na czterech początkowych pozycjach w treści życzeń pierwszomajowych została zaś zaprezentowana w następnej tabeli²¹³:

Tabela 21. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach z okazji Święta Pracy.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	122	66
	SZCZĘŚCIE	21	11,4
	DOBRO	19	10,3

²⁰⁹ Zob. przykładowe poświadczenie takiej sekwencji zaczerpnięte z korpusu: *с праздником Весны 8-Марта!! желаю здоровья, счастья, успеха в труде и всего самого доброго.*

²¹⁰ Zob. np. poświadczenie: *Поздравляем тебя с праздником, днем 8е Марта, от души желаем тебе крепкого здоровья, счастья, успехов во всех твоих делах.*

²¹¹ Zob.: *Поздравляем Вас с Международным женским днем 8е марта! Желаем Вам здоровья и счастья успехов в труде благополучия в семье, хорошего настроения в этот праздничный день.*

²¹² Zob.: *Поздравляем Вас с международным женским днем 8е марта. Желаем крепкого здоровья, счастья, успехов в работе и благополучия в семейной жизни.*

²¹³ Jak wzmiankowano, w powinszowaniach pierwszomajowych przywoływane są średnio 3,4 wartości, zatem w centrum naszego zainteresowania znajdują się wartości znajdujące się na początkowych czterech pozycjach.

	POZYTYWNY NASTRÓJ	9	4,9
	SUKCES	4	2,2
	RADOŚĆ	2	1,1
	POKÓJ	2	1,1
	INNE	6	3,2
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	46	26,1
	SUKCES	29	16,5
	ZDROWIE	29	16,5
	POZYTYWNY NASTRÓJ	15	8,5
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	10	5,7
	RZEŚKOŚĆ	10	5,7
	RADOŚĆ	9	5,1
	POMYŚLNOŚĆ	8	4,5
	DOBRO	4	2,3
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	3	1,7
	SŁOŃCE	2	1,1
	SPOKÓJ	2	1,1
	TALENT	2	1,1
	INNE	7	4
3 miejsce	SUKCES	29	20,7
	SZCZĘŚCIE	22	15,7
	POZYTYWNY NASTRÓJ	17	12,1

	DOBRO	15	10,7
	POMYŚLNOŚĆ	11	7,9
	ZDROWIE	10	7,1
	RADOŚĆ	8	5,7
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	7	5
	POKÓJ	6	4,3
	MIŁOŚĆ	2	1,4
	RZEŚKOŚĆ	2	1,4
	INNE	11	7,9
4 miejsce	POZYTYWNY NASTRÓJ	11	14,5
	SUKCES	10	13,2
	DOBRO	8	10,5
	RADOŚĆ	7	9,2
	POMYŚLNOŚĆ	5	6,6
	SZCZĘŚCIE	5	6,6
	ZDROWIE	4	5,3
	POKÓJ	4	5,3
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	3	3,9
	WESOŁOŚĆ	3	3,9
	RZEŚKOŚĆ	2	2,6
	SPEŁNIENIE MARZEŃ	2	2,6
	MIŁOŚĆ	2	2,6

	INNE	10	13,2

Zestawienie to pokazuje, że na pierwszym miejscu najczęściej werbalizowane jest zdrowie (66%), znacznie rzadziej zaś szczęście (11,4%) czy dobro (10,3%). Natomiast na drugiej pozycji nadawcy przeważnie wymieniają szczęście (26,1%), niekiedy również sukces i zdrowie (po 16,5%), a także pozytywny nastrój (8,5%). Jako trzeci z kolei najczęściej przywoływany jest sukces (20,7%), czasami także szczęście (15,7%), pozytywny nastrój (12,1%) i dobro (10,7%). Na czwartym miejscu dominuje natomiast pozytywny nastrój (14,5%), lecz spotykane są także m.in. powinszowania sukcesu (13,2%), dobra (10,5%) i radości (9,2%).

Zatem na pierwszych czterech pozycjach z reguły wymieniane są kolejno takie wartości, jak:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES + POZYTYWNY NASTRÓJ

Trzy początkowe wartości występujące w powyższym katalogu konstytuują formułę, którą J. W. Pietrowa uznaje za typowe dla rosyjskojęzycznych życzeń połączenie składników. O ile wartości te mają (a raczej: miały, na etapie kształtowania się konwencji gatunkowej życzeń) za zadanie zapewnienie odbiorcom pełni życiowej pomyślności w długiej perspektywie czasowej, to życzenia pozytywnego nastroju prawdopodobnie dotyczą okresu świątecznego i wyrażają pragnienie wesołego spędzenia świąt oraz afirmację wiosny, o czym mogą świadczyć takie licznie reprezentowane w badanym materiale sformułowania, jak: *праздничного настроения* czy *весеннего настроения*. Warto nadmienić, że żadna z najczęściej wymienianych na poszczególnych miejscach wartości nie jest bezpośrednio związana z oficjalnym, społeczno-politycznym charakterem święta 1 Maja.

W celu weryfikacji sformułowanego powyżej sądu poniżej zaprezentowano wyniki analizy występujących w materiale połączeń bigramowych (dla dziesięciu ciągów odznaczających się najwyższym prawdopodobieństwem wystąpienia):

0.852 <S> здоровье счастье успех счастье хорошеенастроение </S>

0.955 <S> здоровье счастье успех добро </S>

0.975 <S> здоровье успех счастье хорошеенастроение </S>

- 0.984 <S> здоровье счастье хорошеенастроение успех добро </S>
 0.985 <S> здоровье счастье успех хорошеенастроение </S>
 1.0 <S> здоровье счастье хорошеенастроение добро </S>
 1.013 <S> здоровье успех счастье любовь хорошеенастроение добро </S>
 1.027 <S> здоровье счастье успех </S>
 1.056 <S> здоровье счастье хорошеенастроение </S>
 1.075 <S> здоровье успех счастье благополучие хорошеенастроение </S>

Przedstawione rezultaty wskazują, że największa szansa wystąpienia w formułach życzeń pierwszomajowych cechuje sekwencję, w której na początku wymieniane jest kolejno zdrowie i szczęście, po szczęściu zaś – sukces, sukces z kolei warunkuje wystąpienie szczęścia, a szczęście – pozytywnego nastroju, która to wartość zamyka sekwencję. Mimo że w tym połączeniu składników dwukrotnie umieszczone zostało szczęście, kombinacja ta jest zbliżona do wyniku uzyskanego w pierwszym etapie badania. Poza tym do grona najbardziej prawdopodobnych połączeń należy zaliczyć ciąg, który tworzą odpowiednio zdrowie, szczęście, sukces i dobro²¹⁴ oraz sekwencję złożoną z takich składników, jak – kolejno – zdrowie, sukces, szczęście, pozytywny nastrój²¹⁵. Ponadto wśród ciągów wykazujących największe prawdopodobieństwo wystąpienia styuuje się kombinacja składająca się ze zdrowia, szczęścia, pozytywnego nastroju, sukcesu i dobra²¹⁶, a także sekwencja będąca rezultatem pierwszego etapu badania, obejmująca zdrowie, szczęście, sukces i pozytywny nastrój²¹⁷. Inne ciągi w zróżnicowanym stopniu oddalają się od prototypowego dla życzeń pierwszomajowych następstwa składników, zob. np. formuły: *Поздравляю тебя с праздником 1ое мая. Желаю всего наилучшего крепкого здоровья праздничного настроения, и будь всегда жизнерадостной; Поздравляем Вас с Днем 1 Мая и с Днем Победы! Желаем Вам счастья большого, как небо! желаем Вам множество солнечных дней! Снова Май придет в наш край и затушит листва... Но ни весной, ни в летний зной с себя я не стряхну. Тяжелый след прошедших лет Печаль и седину. Под старость краток день, и ночь без сна длинна. И дважды в год к Нам не придет*

²¹⁴ Zob. przykładowe poświadczenie odnotowane w korpusie: *Поздравляем вас с праздником 1 Мая! Желаем вас крепкого здоровья, счастья, трудовых успехов и всего, всего наилучшего.*

²¹⁵ Zob. przykładowe świadectwo: *Поздравляем вас с праздником Первое мая, желаем крепкого здоровья, успехов, счастья и весеннего настроения.*

²¹⁶ Zob.: *Сердечно поздравляю тебя с праздником 1-е мая! Искренне желаю тебе отличного здоровья, большого семейного счастья, прекрасного весеннего настроения, хорошей встречи Первомая.*

²¹⁷ Zob.: *От души поздравляем Вас и всю Вашу семью с праздником 1 мая и желаем всем крепкого здоровья, счастья, успехов в работе и учёбе и веселого настроения!!!; Поздравляю тебя с весенним праздником 1 Мая! Желаю тебе отличного здоровья, счастья, успехов в учёбе и бодрого настроения.*

счастливая весна!; Поздравляем вас все С Праздником весны 1е мая желаем вам счастья и талантов и хорошего здоровья и никогда не болеть.

8.2.3. Życzenia składane z okazji Dnia Zwycięstwa

Dalej przedstawiono rozkład częstości występowania poszczególnych wartości na czterech pierwszych pozycjach w treści życzeń składanych z okazji Dnia Zwycięstwa²¹⁸:

Tabela 22. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach z okazji Dnia Zwycięstwa.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	41	69,5
	SZCZĘŚCIE	8	13,6
	POZYTYWNY NASTRÓJ	4	6,8
	DOBRO	3	5,1
	POKÓJ	2	3,4
	SUKCES	1	1,7
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	18	31
	ZDROWIE	9	15,5
	RZEŚKOŚĆ	4	6,9
	RADOŚĆ	4	6,9
	POZYTYWNY NASTRÓJ	4	6,9
	SUKCES	4	6,9
	DOBRO	3	5,2
	POMYŚLNOŚĆ	2	3,4

²¹⁸ Jak odnotowano, w powinszowaniach składanych na okoliczność 9 Maja występują średnio 3,4 wartości, zatem w centrum naszego zainteresowania znajdują się dobra werbalizowane na początkowych czterech pozycjach.

	SPOKÓJ	2	3,4
	SŁOŃCE	2	3,4
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	3,4
	INNE	4	6,9
3 miejsce	SUKCES	8	17,8
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	5	11,1
	DOBRO	5	11,1
	SZCZĘŚCIE	4	8,9
	POZYTYWNY NASTRÓJ	4	8,9
	POKÓJ	4	8,9
	POMYŚLNOŚĆ	3	6,7
	RADOŚĆ	3	6,7
	ZDROWIE	2	4,4
	INNE	7	15,6
4 miejsce	RADOŚĆ	4	16,7
	SUKCES	4	16,7
	POKÓJ	3	12,5
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	2	8,3
	POMYŚLNOŚĆ	2	8,3
	WESOŁOŚĆ	2	8,3
	DOBRO	2	8,3
	INNE	5	20,8

Jak wynika z tabeli, na pierwszym miejscu nadawcy wymieniają najczęściej zdrowie (69,5%), rzadziej zaś szczęście (13,6%), pozytywny nastrój (6,8%) i dobro (5,1%). Na drugiej pozycji dominują zaś werbalizacje szczęścia (31%), niekiedy także zdrowia (15,5%), rzeźkości, radości, pozytywnego nastroju i sukcesu (po 6,9%). Z kolei jako trzeci przeważnie przywoływany jest sukces (17,8%), czasami zaś dobro i długie życie (po 11,1%), jak również szczęście, pokój²¹⁹ i pozytywny nastrój (8,9%).

Analiza tych danych umożliwia sformułowanie wniosku, że prototypowymi wartościami dla pierwszych trzech pozycji w treści życzeń składanych z okazji Dnia Zwycięstwa są:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES

Powyższa sekwencja jest charakterystyczna również dla omówionych wcześniej powinszowań przekazywanych z okazji Dnia Kobiet i Święta Pracy. Należy zauważyć, że żadne ze składających się na nią dóbr nie jest związane z oficjalną treścią święta 9 Maja, tj. z radością z odniesionego zwycięstwa i zakończenia II wojny światowej oraz afirmacją pokoju. Nadawcy z reguły koncentrują się natomiast na pomyślności odbiorców powinszowań, projektując na nich wartości konstytuujące ich indywidualny dobrostan w długim horyzoncie czasowym.

W celu zweryfikowania rezultatów poprzedniego etapu badań przeanalizowano również prawdopodobieństwo wystąpienia połączeń bigramów w rozpatrywanym korpusie. Poniżej przedstawiono rezultat dla dziesięciu ciągów o najwyższej szansie zaistnienia:

- 0.93 <S> здоровье счастье успех добро </S>
- 0.972 <S> здоровье счастье хорошеенастроение успех добро </S>
- 1.007 <S> здоровье счастье успех </S>
- 1.076 <S> здоровье счастье добро </S>
- 1.082 <S> здоровье счастье мир </S>
- 1.093 <S> здоровье счастье благополучие мир </S>
- 1.1 <S> здоровье успех счастье радость благополучие мир </S>
- 1.109 <S> здоровье счастье мир успех </S>
- 1.123 <S> здоровье счастье радость </S>

²¹⁹ Warto zauważyć, że pokój rzadko staje się przedmiotem powinszowań, chociaż wartość ta jest bezpośrednio związana z istotą święta 9 Maja.

Przytoczone informacje dowodzą, że największym prawdopodobieństwem wystąpienia cechuje się sekwencja, w której na początku werbalizowane jest zdrowie, które najczęściej warunkuje pojawienie się szczęścia, szczęście zaś – sukcesu, a sukces – dobra, która to wartość z reguły zamyka sekwencję²²⁰. Rezultat ten koresponduje z wynikiem uzyskanym w poprzednim etapie badania. Wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia charakteryzuje także połączenia składające się odpowiednio ze zdrowia, szczęścia, pozytywnego nastroju, sukcesu i dobra²²¹, zdrowia, szczęścia i sukcesu²²², zdrowia, szczęścia i dobra²²³ oraz zdrowia, szczęścia i pokoju²²⁴. Ogółem za prototypowe należy uznać te realizacje tekstowe, które zawierają w swej treści odpowiednio werbalizacje zdrowia, szczęścia i sukcesu oraz przedstawione powyżej warianty tego ciągu. Inne sekwencje cechuje różny stopień peryferyjności, jak np. w formułach: *Поздравляем тебя с праздником 1е мая и днем Победы! Праздничного тебе настроения и пир на весь мир!; Поздравляем Вас и Николая Владимировича с семьей с 1ым Маем и радостным Днем Победы. Желаем здоровья, оптимизма в этой непростой жизни, успеха в делах.*

8.2.4. Życzenia składane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej

Dalej, w formie tabelarycznej, ukazano frekwencję wartości wymienianych na czterech początkowych pozycjach w treści życzeń składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej²²⁵:

²²⁰ Zob. poświadczenie formuły zawierającej tę sekwencję odnalezione w korpusie: *Поздравляю Вас с праздником Победы и желаю крепкого здоровья, счастья успехов и всего доброго!.*

²²¹ Zob. poświadczenie: *Сердечно поздравляю с майским праздником 1е Мая и днем Победы 1984 г Желаю здоровья, счастья праздничного веселого настроения успеха в труде и всех земных благ.*

²²² Zob. poświadczenie: *Сердечно поздравляем Вас с XXX годовщиной Победы над гитлеровской Германией. Желаем крепкого здоровья, счастья в жизни и успехов в труде.*

²²³ Zob.: *Поздравляю Вас с Майскими Праздниками и желаю здоровья, счастья и всего, всего самого хорошего.*

²²⁴ Zob.: *Поздравляем вас с праздником, днем 1е Мая и днем Победы и от души желаем крепкого здоровья, счастья и мирного неба.*

²²⁵ Zgodnie z tym, co odnotowano wcześniej, w powinszowaniach przekazywanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej występują średnio 3,1 wartości. Nasza uwaga skoncentruje się zatem na pierwszych czterech składnikach.

Tabela 23. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	47	58,8
	DOBRO	12	15
	SZCZĘŚCIE	10	12,5
	POZYTYWNY NASTRÓJ	2	2,5
	SUKCES	2	2,5
	INNE	7	8,8
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	21	28,4
	SUKCES	15	20,3
	ZDROWIE	11	14,9
	POMYŚLNOŚĆ	7	9,5
	POZYTYWNY NASTRÓJ	4	5,4
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	3	4,1
	RZEŚKOŚĆ	3	4,1
	RADOŚĆ	2	2,7
	DOBRO	2	2,7
	INNE	6	8,1
3 miejsce	SUKCES	10	19,2
	SZCZĘŚCIE	8	15,4
	ZDROWIE	6	11,5
	POZYTYWNY NASTRÓJ	5	9,6

	DOBRO	5	9,6
	RADOŚĆ	4	7,7
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	4	7,7
	WYPOCZYNEK	2	3,8
	WESOŁOŚĆ	2	3,8
	INNE	6	11,5
4 miejsce	POZYTYWNY NASTRÓJ	5	20,8
	WESOŁOŚĆ	4	16,7
	SZCZĘŚCIE	4	16,7
	SUKCES	3	12,5
	DOBRO	3	12,5
	RADOŚĆ	2	8,3
	INNE	3	12,5

Powyższe dane świadczą o tym, że na pierwszym miejscu najczęściej wymieniane jest zdrowie (58,8%), natomiast rzadsza jest praktyka rozpoczynania powinszowań od dobra (15%) i szczęścia (12,5%). Z kolei na drugiej pozycji przeważnie występuje szczęście (28,4%), lecz także sukces (20,3%), zdrowie (14,9%) i pomyślność (9,5%). Wartością dominującą na trzecim miejscu jest zaś sukces (19,2%); niekiedy nadawcy wymieniają także szczęście (15,4%), zdrowie (11,5%), dobro i pozytywny nastrój (po 9,6%). Natomiast jako czwarty składnik wskazywany jest głównie pozytywny nastrój (20,8%), a czasami również wesołość i szczęście (po 16,7%).

Zgodnie z przedstawionymi informacjami, prototypowymi dobrami dla czterech pierwszych miejsc w treści życzeń składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej są odpowiednio:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES + POZYTYWNY NASTRÓJ

Wynik ten odpowiada rezultatowi badań nad częstością występowania wartości w powinszowaniach pierwszomajowych. Pierwsze trzy składniki powyższego ciągu konstytuują konwencjonalną formułę rosyjskojęzycznych życzeń, podczas gdy przywoływanie na czwartej pozycji pozytywnego (tj. m.in. dobrego, wesołego, świątecznego) nastroju w większości przypadków wyraża nadzieję na radosne przeżycie święta. Żadna ze wskazanych powyżej wartości nie odwołuje się wprost do społeczno-politycznych aspektów obchodów Rocznicy Rewolucji Październikowej.

Dalej przedstawiono wyniki badań nad prawdopodobieństwem wystąpienia połączeń bigramowych. Rezultat dla dziesięciu najbardziej prawdopodobnych ciągów zob. na poniższej liście:

- 0.936 <S> здоровье успех счастье хорошеенастроение </S>
- 0.974 <S> здоровье успех счастье добро </S>
- 1.0 <S> здоровье счастье успех хорошеенастроение </S>
- 1.012 <S> здоровье счастье жизнь успех </S>
- 1.023 <S> здоровье успех счастье </S>
- 1.045 <S> здоровье счастье хорошеенастроение </S>
- 1.053 <S> здоровье счастье успех </S>
- 1.056 <S> здоровье успех счастье жизнь </S>
- 1.086 <S> здоровье успех жизнь счастье хорошеенастроение </S>
- 1.094 <S> здоровье успех хорошеенастроение </S>

Dane te wskazują, że największą szansę na wystąpienie w życzeniach składanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej ma sekwencja o zbliżonym zestawie komponentów do połączenia będącego rezultatem pierwszej fazy analiz, tj. ciąg rozpoczynający się od zdrowia, które najczęściej warunkuje pojawienie się sukcesu, sukces zaś – szczęścia, a szczęście – pozytywnego nastroju, która to wartość przeważnie kończy sekwencję²²⁶. Jediną różnicę między nimi stanowi fakt, że sukces występuje w tym połączeniu po zdrowiu i poprzedza szczęście.

²²⁶ Zob. poświadczenie: *Поздравляю тебя с наступающим праздником Великого Октября! Желаю тебе крепкого здоровья успехов в работе, счастья в личной жизни и хорошего настроения.*

Inne wysoce prawdopodobne kombinacje obejmują zdrowie, sukces, szczęście i dobro, zdrowie, szczęście, sukces i pozytywny nastrój²²⁷, zdrowie, sukces i szczęście²²⁸, a także zdrowie, szczęście i pozytywny nastrój²²⁹. Większość połączeń uznanych za prototypowe rozpoczyna się zatem od zdrowia, poprzez sukces i szczęście, aż do innych wartości, takich jak pozytywny nastrój i dobro. Sekwencje, które są typowe dla powinszowań składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej, są na ogół zbliżone do połączeń charakterystycznych dla życzeń przekazywanych na okoliczność Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa, różnią się jednak tym, że na drugiej pozycji z większą regularnością przywoływany jest w nich sukces, a nie szczęście. Realizacje tekstowe życzeń zawierających inne kombinacje składników mają mniej konwencjonalny charakter, co sprawia, że sytuują się w obszarze peryferyjnym, por. przykładowe formuły: *Сердечно поздравляю Вас и Вашу семью с Великим Октябрем!!! Желаю конечно же ознаменовать эту прекрасную историческую дату в кругу Ваших близких друзей, родных. Будьте всегда счастливы, приветливы, добры, сердечны, какой я Вас представляла. Всего Вам доброго желаю, благополучия, крепкого здоровья, свершений, блаженства, любви, взаимопонимания, благородства и родства души; Прими от меня сердечные поздравления с Великим праздником Октября и пожелание тебе душевного спокойствия. Мир твоему дому. Здоровья тебе огромного на долгие годы.*

8.2.5. Życzenia noworoczne

Poniżej ukazano zaś częstość występowania składników na czterech pierwszych miejscach w treści życzeń noworocznych²³⁰:

²²⁷ Zob. poświadczenie: *Сердечно вас поздравляю праздником Октября желаю крепкого здоровья счастья успехов труде и отличного праздничного настроения.*

²²⁸ Zob.: *Поздравляю Вас и всю Вашу семью с праздником Октября! Желаю Вам доброго здоровья, успехов в труде и большого личного счастья в жизни; поздравляю с праздником Октября желаю крепкого здоровья, успеха в работе и учёбе и большого, большого личного счастья.*

²²⁹ Zob.: *поздравляю всех с праздником Октября! Желаю здоровья счастья веселого настроения.*

²³⁰ Na powinszowania noworoczne składa się średnio 3,9 wartości, dlatego przedmiotem naszego zainteresowania będą składniki werbalizowane na czterech początkowych pozycjach.

Tabela 24. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach noworocznych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	139	48,8
	SZCZĘŚCIE	67	23,5
	DOBRO	34	11,9
	SUKCES	12	4,2
	RADOŚĆ	8	2,8
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	5	1,8
	POKÓJ	3	1,1
	„JASNOŚĆ”	3	1,1
	SPOKÓJ	2	0,7
	BRAK ZMARTWIEŃ	2	0,7
	POZYTYWNY NASTRÓJ	2	0,7
	DOBRE SPĘDZENIE ŚWIĘTA	2	0,7
	INNE	6	2,1
2 miejsce	ZDROWIE	72	26,3
	SZCZĘŚCIE	64	23,4
	SUKCES	48	17,5
	RADOŚĆ	19	6,9
	POMYŚLNOŚĆ	16	5,8
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	9	3,3
	DOBRO	9	3,3
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	6	2,2

	POWODZENIE	5	1,8
	POZYTYWNY NASTRÓJ	5	1,8
	RZEŚKOŚĆ	3	1,1
	WESOŁOŚĆ	3	1,1
	MIŁOŚĆ	3	1,1
	POKÓJ	2	0,7
	INNE	10	3,6
3 miejsce	SZCZĘŚCIE	49	20,6
	SUKCES	30	12,6
	ZDROWIE	26	10,9
	POMYŚLNOŚĆ	24	10,1
	POZYTYWNY NASTRÓJ	21	8,8
	RADOŚĆ	17	7,1
	DOBRO	13	5,5
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	12	5
	POKÓJ	6	2,5
	SPOKÓJ	5	2,1
	WESOŁOŚĆ	4	1,7
	RZEŚKOŚĆ	4	1,7
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	4	1,7
	MIŁOŚĆ	3	1,3
	„JASNOŚĆ”	3	1,3

	POWODZENIE	2	0,8
	UŚMIECH	2	0,8
	INNE	13	5,5
4 miejsce	DOBRO	16	11,7
	SZCZĘŚCIE	15	10,9
	SUKCES	14	10,2
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	13	9,5
	RADOŚĆ	11	8
	ZDROWIE	10	7,3
	POMYŚLNOŚĆ	9	6,6
	WESOŁOŚĆ	9	6,6
	POZYTYWNY NASTRÓJ	8	5,8
	POKÓJ	7	5,1
	BRAK ZMARTWIENÍ	6	4,4
	POWODZENIE	4	2,9
	CIEPŁO	2	1,5
	RZEŚKOŚĆ	2	1,5
	SPOKÓJ	2	1,5
	INNE	9	6,6

Tabela ukazuje, że na pierwszym miejscu nadawcy najczęściej wymieniają zdrowie (48,8%), jednak niekiedy jako pierwsze przywoływane jest także szczęście (23,5%) i dobro (11,9%). Natomiast dwiema wartościami, które są najliczniej werbalizowane na drugiej pozycji, są zdrowie (26,3%) i szczęście (23,4%), wszelako stosunkowo wysokim udziałem

charakteryzują się również sukces (17,5%) i radość (6,9%). Na trzecim miejscu dominuje zaś szczęście (20,6%), lecz spotykane są również powinszowania sukcesu (12,6%), zdrowia (10,9%), pomyślności (10,1%) i pozytywnego nastroju (8,8%). Z kolei jako czwarty składnik wymieniane jest głównie dobro (11,7%), rzadziej szczęście (10,9%) i sukces (10,2%).

Z powyższych rozważań wynika, że najczęściej umieszczanymi wartościami na początkowych czterech pozycjach są kolejno:

ZDROWIE + ZDROWIE/SZCZĘŚCIE + SZCZĘŚCIE + DOBRO

Repertuar dóbr składających się na treść życzeń noworocznych jest zatem częściowo odmienny od opisanych wcześniej powinszowań. Szczególnie interesujący wydaje się niespotykany w innych grupach życzeń dominujący udział zdrowia i szczęścia na drugiej pozycji oraz szczęścia na trzecim miejscu. Aby ustalić, jakie sekwencje odznaczają się największym prawdopodobieństwem wystąpienia w korpusie życzeń noworocznych, przeprowadzono analizę połączeń bigramowych, której rezultaty (dla dziesięciu ciągów o największej szansie wystąpienia) przedstawiono poniżej:

- 0.933 <S> здоровье успех счастье здоровье исполнение желаний </S>
- 1.006 <S> добро здоровье радость счастье здоровье добро </S>
- 1.044 <S> здоровье успех счастье добро </S>
- 1.085 <S> здоровье счастье успех </S>
- 1.096 <S> здоровье успех счастье </S>
- 1.125 <S> счастье здоровье успех </S>
- 1.132 <S> здоровье счастье благополучие добро </S>
- 1.144 <S> добро здоровье счастье успех </S>
- 1.168 <S> здоровье счастье добро </S>
- 1.174 <S> добро здоровье счастье успех благополучие </S>

Przytoczone dane wskazują, że największe prawdopodobieństwo zaistnienia cechuje ciąg, który nie odpowiada katalogowi wartości występujących najczęściej na poszczególnych pozycjach w treści powinszowań noworocznych. Przegląd najbardziej prawdopodobnych

kombinacji wskazuje bowiem, że w materiale dominują połączenia złożone odpowiednio ze zdrowia, sukcesu i szczęścia, po którym mogą nastąpić także inne wartości, np. dobro²³¹.

W poczet wysoce prawdopodobnych połączeń należy odnieść również zdrowie, szczęście i sukces²³² oraz szczęście, zdrowie i sukces²³³. Częste są także sekwencje, w których na dwóch początkowych pozycjach znajdują się dobro i zdrowie²³⁴. Ogółem większość sekwencji uznanych za prototypowe rozpoczyna się jednak od zdrowia, poprzez sukces i szczęście. Realizacje tekstowe zawierające inne kombinacje należy uznać za peryferyjne, w zróżnicowanym stopniu odbiegające od konwencji, por. przykładowe formuły: *Поздравляю Вас с новым, 1971 годом! Много-много Вам желаю в этом году. Светлых дней, радости, улыбок, счастья!; Поздравляем Вас с Новым годом! Пусть все плохое останется в старом году, а Новый год принесет только радость; Примите наши искренние поздравления с Новым 1988 годом! Пусть он будет годом Мира, благополучия, радости, больших успехов в жизни и работе. Счастья Вам и здоровья в Новом году!; Сердечно поздравляем Вас и всю Вашу семью с Новым годом! Всем вам доброго здоровья, благополучия и счастья! Желаем Вам исполнения всех Ваших желаний в Новом году!*.

8.2.6. Życzenia urodzinowe

Dalej ukazano częstość występowania poszczególnych wartości na czterech początkowych miejscach w treści rosyjskojęzycznych życzeń urodzinowych²³⁵:

Tabela 25. Wartości na poszczególnych pozycjach w życzeniach urodzinowych.

	Wartość	Liczba werbalizacji	Procent
1 miejsce	ZDROWIE	92	57,9
	SZCZĘŚCIE	22	13,9

²³¹ Zob. np.: *Поздравляем с Новым 1980 годом! Желаем хорошего здоровья, успехов в труде и огромного семейного счастья.*

²³² Zob. np.: *Сердечно поздравляем Вас с Новым 1989 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, семейного счастья, успехов во всем!*

²³³ Zob. np.: *Поздравляю Вас с новым 1969 годом! Желаю Вам самого большого счастья в жизни. Отличного здоровья, успехов в труде.*

²³⁴ Zob. np.: *Поздравляю с Новым годом. Желаю всего наилучшего, здоровья, счастья.*

²³⁵ Ze względu na fakt, że w treści powinszowań urodzinowych występuje średnio 3,9 wartości, w naszych rozważaniach skoncentrujemy się na pierwszych czterech składnikach treści życzeń.

	DOBRO	12	7,5
	SUKCES	6	3,8
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	4	2,5
	MŁODOŚĆ	4	2,5
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	3	1,9
	WESOŁOŚĆ	2	1,3
	RADOŚĆ	2	1,3
	MŁODOŚĆ	2	1,3
	INNE	10	6,3
2 miejsce	SZCZĘŚCIE	38	26
	ZDROWIE	22	15,1
	SUKCES	22	15,1
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	14	9,6
	RADOŚĆ	10	6,8
	POMYŚLNOŚĆ	6	4,1
	WESOŁOŚĆ	4	2,7
	RZEŚKOŚĆ	4	2,7
	DOBRO	4	2,7
	MIŁOŚĆ	2	1,4
	BRAK ZMARTWIEŃ	2	1,4
	MŁODOŚĆ	2	1,4
	INNE	16	11

3 miejsce	SZCZĘŚCIE	23	18,1
	SUKCES	22	17,3
	DOBRO	9	7,1
	RADOŚĆ	8	6,3
	POMYŚLNOŚĆ	7	5,5
	ZDROWIE	6	4,7
	MIŁOŚĆ	5	3,9
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	5	3,9
	RZEŚKOŚĆ	5	3,9
	POZYTYWNY NASTRÓJ	3	2,4
	UŚMIECH	3	2,4
	RADOŚĆ ŻYCIA	2	1,6
	SPOKÓJ	2	1,6
	DOBROĆ	2	1,6
	MĄDROŚĆ	2	1,6
	POSŁUSZEŃSTWO	2	1,6
	PIĘKNO	2	1,6
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	2	1,6
	INNE	17	13,4
4 miejsce	RADOŚĆ	10	12
	DOBRO	9	10,8
	ZDROWIE	7	8,4

	SZCZĘŚCIE	6	7,2
	SUKCES	6	7,2
	POMYŚLNOŚĆ	5	6
	SPEŁNIENIE ŻYCZEŃ	4	4,8
	DŁUGOWIECZNOŚĆ	3	3,6
	BRAK ZMARTWIENÍ	3	3,6
	RADOŚĆ ŻYCIA	2	2,4
	ŚMIECH	2	2,4
	WESOŁOŚĆ	2	2,4
	WNUKI	2	2,4
	MŁODOŚĆ	2	2,4
	PAMIĘĆ O NADAWCACH	2	2,4
	PRZYJAŹŃ	2	2,4
	INNE	18	21,2

Ogląd powyższych informacji pozwala skonstatować, że na pierwszym miejscu najczęściej sytuowane są takie wartości, jak zdrowie (57,9%), szczęście (13,9%) i dobro (7,5%). Na drugiej pozycji dominują powinszowania szczęścia (26%), podczas gdy rzadsze są m.in. takie wartości, jak zdrowie i sukces (po 15,1%) oraz długie życie (9,6%). Szczęście jest również najczęściej spotykaną wartością na trzeciej pozycji (18,1%) i przeważa nad takimi pojęciami aksjologicznymi, jak sukces (17,3%), dobro (7,1%) i radość (6,3%). Z kolei na czwartym miejscu z reguły przywoływana jest radość (12%), a także dobro (10,8%) i zdrowie (8,4%).

Zatem na czterech początkowych pozycjach najczęściej sytuowane są kolejno:

ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SZCZĘŚCIE + RADOŚĆ

Analogicznie do obserwacji dotyczącej frekwencji składników treści życzeń noworocznych, niektóre komponenty powinszowań urodzinowych odbiegają od wyodrębnionych dotychczas wzorców. Jakkolwiek dwa początkowe elementy powyższej kombinacji, tj. zdrowie i szczęście, są szablonowymi składnikami rosyjskojęzycznych formuł życzących i znajdują zastosowanie w odniesieniu do większości okoliczności, wymienianie szczęścia i radości odpowiednio na trzecim i czwartym miejscu nie stanowi powszechnej praktyki w pozostałych grupach życzeń.

Przeanalizujemy zgromadzone teksty pod kątem prawdopodobieństwa wystąpienia w nich poszczególnych połączeń bigramowych. Rezultat analizy dla dziesięciu kombinacji o najwyższym prawdopodobieństwie wystąpienia przedstawiono poniżej:

- 0.958 <S> здоровье счастье успех радость счастье </S>
- 1.094 <S> здоровье счастье успех </S>
- 1.127 <S> здоровье успех счастье </S>
- 1.153 <S> счастье здоровье долгаяжизнь радость успех счастье </S>
- 1.181 <S> здоровье счастье </S>
- 1.234 <S> здоровье долгаяжизнь счастье радость добро доброта жизнерадостность светлыедни радость отсутствиепечали добро </S>
- 1.238 <S> здоровье благополучие успех счастье </S>
- 1.27 <S> здоровье долгаяжизнь счастье </S>
- 1.291 <S> здоровье счастье успех добро исполнениежеланий </S>
- 1.3 <S> здоровье долгаяжизнь счастье благополучие здоровье </S>

Uzyskany wynik dowodzi, że największą szansą wystąpienia w korpusie życzeń urodzinowych cechuje się ciąg, który częściowo odpowiada rezultatowi pierwszego etapu badania. Przegląd najbardziej prawdopodobnych połączeń wskazuje bowiem, że dominują wśród nich sekwencje złożone odpowiednio ze zdrowia, szczęścia i sukcesu, po których mogą nastąpić inne wartości, np. radość²³⁶.

Inne wysoce prawdopodobne kombinacje obejmują m.in. zdrowie, sukces i szczęście²³⁷ oraz ciągi rozpoczynające się od szczęścia i zdrowia²³⁸. Częste są także

²³⁶ Zob. np.: *Поздравляю тебя с днём рождения. Желаю тебе здоровья, счастья в жизни и отличных успехов в учёбе; сердечно поздравляем с юбилейным днём рождения и желаем здоровья, счастья и больших успехов в трудовой деятельности.*

²³⁷ Zob. np.: *Поздравляем тебя с днём рождения. Желаем хорошего здоровья, успехов в учебе и счастья тебе дорогая.; Поздравляю тебя с днем рождения. Желаю тебе крепкого здоровья, успехов в труде, счастья в семейной жизни.*

sekwencje zaczynające się odpowiednio od zdrowia i długiego życia²³⁹ oraz zdrowia, pomyślności i sukcesu²⁴⁰. Większość połączeń, które uznajemy za zbliżające się do centrum pola, składa się kolejno ze zdrowia, szczęścia i sukcesu oraz (fakultatywnie) innych wartości występujących po tym ciągu składników. Formuły życzeń zawierające inne sekwencje sytuują się zaś w obszarze peryferyjnym i mają bardziej zindywidualizowany charakter, por. następujące przykłady: *Поздравляем с Днем Рождения! Желаем счастья и удачи. Мудрости и терпения в это нелёгкое время. Поправляйся и будь осторожна, береги себя.*; *Поздравляем днем рождения желаем быть здоровой жизнерадостной послушной и учиться только на 5 отлично*; *С днём рождения, любимая доченька моя! Будь счастлива, хорошо и старательно учись, старайся делать хорошее людям, тогда и они тебе отплатят тем-же.*

8.3. Podsumowanie

W niniejszym rozdziale ustalono, jakie składniki (wartości) są najczęściej umieszczane na poszczególnych pozycjach w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń, a także jakie sekwencje (kolekcje) dóbr występują w nich z największym prawdopodobieństwem. Zastosowanie tych dwóch niezależnych procedur umożliwiło wskazanie prototypowych kombinacji wartości dla każdej z rozpatrywanych grup powinszowań.

Przeprowadzona analiza dowiodła, że różnice w zakresie doboru składników treści polskojęzycznych życzeń dotyczą głównie wartości odczuciowych. Przedmiotem powinszowań składanych na okoliczność świąt prywatnych i Nowego Roku, a więc okoliczności o antropocentrycznym charakterze, stają się najczęściej szczęście i pomyślność; wartości te odnoszą się do całokształtu życia odbiorców i cechują się długotrwałością i pełnią. Życzenia noworoczne przeważnie rozpoczynają się od szczęścia lub pomyślności, podczas gdy powinszowania imieninowe i urodzinowe – od zdrowia, po którym z reguły wymieniane jest szczęście i pomyślność. Odmienne następstwo dóbr można zaobserwować w życzeniach składanych z okazji świąt religijnych, tj. Wielkanocy i Bożego Narodzenia, gdyż w pierwszej kolejności winszuje się w nich przeważnie zdrowia, następnie zaś wesołości

²³⁸ Zob.: *С днём рождения поздравляем! Огромного счастья, здоровья желаем! В труде – вдохновений блестящих, в жизни – друзей настоящих. Всего наилучшего!*; *Поздравляю, дорогую Катюшу с днем рождения! Желая в жизни большого счастья, хорошего здоровья и успехов в труде.*

²³⁹ Zob. pr.: *Поздравляем тебя с днем рождения и желаем тебе отличного здоровья долгих лет жизни, семейного счастья и всякого благополучия будь здоров и никогда не болей.*

²⁴⁰ Zob. pr.: *Сердечно поздравляю с днём вашего рождения! Желая Счастья здоровья, и благополучия, успехов во всех ваших делах.*

bądź radości. Dotyczą one zatem krótkotrwałych uczuć-afektów związanych z dobrą atmosferą w czasie świątecznym, po których – w życzeniach wielkanocnych – wymieniane są elementy tradycyjnych rodzinnych obchodów świąt Zmartwychwstania, takie jak spożywanie jajka i uczestnictwo w śmigusie-dyngusie. Rezultaty te świadczą o błędności tezy E. Masłowskiej, głoszącej iż zdrowie, szczęście i pomyślność są fundamentalnymi składnikami polskich życzeń bez względu na okazję.

W polskojęzycznych powinszowaniach do głosu dochodzi opisywany przez J. Bartmińskiego „szyk wedle ważności”. Szczególnie wyraziście uwidacznia się on w treści życzeń przesyłanych z okazji świąt religijnych i prywatnych, w których na początku z reguły wymieniane jest zdrowie, a następnie wartości niejako wynikające z jego dobrego stanu, tj. wesołość (radość) lub szczęście i pomyślność. W związku z tym należy zauważyć, że kolejnością członów polskojęzycznych formuł życzeń rządzą przede wszystkim zasady semantyczno-kulturowe – powinszowania ukazują bowiem preferencje aksjologiczne, hierarchię wartości i sposób konstruowania obrazów świata specyficzny dla kultury polskiej. Niewykluczone jednak, że czynniki fonologiczne pełnią w życzeniach równorzędną funkcję: ich kształt może być bowiem rezultatem działania prawa Behagla, gdyż np. wyraz *pomyślność* jest dłuższy niż *zdrowie* i *szczęście* – możliwe zatem, że ze względu na swą długość występuje on po nazwach wyżej wymienionych wartości. W przypadku życzeń składanych z okazji świąt prywatnych (tj. imienin i urodzin) oraz Nowego Roku ujawnia się także relacja bliskoznaczności, ponieważ składniki powinszowań bywają zbliżone znaczeniowo (ma to np. miejsce w przypadku szczęścia i pomyślności). Niekiedy zaobserwować można także relację zawierania, np. w kombinacji DOBRO + ZDROWIE + SZCZĘŚCIE, gdzie zdrowie i szczęście składają się na dobro, które jest szerszym pojęciem. Wszelako równie prawdopodobną interpretacją wydaje się być stwierdzenie, że w życzeniach zachodzi relacja wynikania, np. kiedy szczęście następuje po zdrowiu, gdyż może być ono postrzegane jako konsekwencja dobrego stanu organizmu. Można również przypuszczać, że członki tych formuł są wobec siebie komplementarne – dla przykładu, zdrowie, szczęście i pomyślność mogą w mniemaniu nadawców składać się na pełnię dóbr potrzebnych adresatom.

Warto także ponownie zwrócić uwagę na fakt, że znamienne dla niektórych grup życzeń „ciągi” złożone ze zdrowia, szczęścia i pomyślności mogą stanowić wyraz charakterystycznego dla społeczeństwa polskiego silnego unikania niepewności, bowiem w kulturach tego typu ludzie bardziej troszczą się o zdrowie, nie czują się zbyt szczęśliwi oraz przypisują sukcesy szczęśliwym okolicznościom. Przypuszczalnie wartości te uznają oni

zatem za szczególnie pożądane. Trudno jednak o sformułowanie jednoznacznych konkluzji w tym zakresie bez przeprowadzenia szerszych badań porównawczych.

Natomiast treść większości rosyjskojęzycznych życzeń jest oparta na modelu ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES, przez co cechują się one większą jednolitością niż ich polskojęzyczne odpowiedniki, które są bardziej zróżnicowane ze względu na konwencje okolicznościowe. Alternatywny szyk członów, tj. ZDROWIE + SUKCES + SZCZĘŚCIE, stosunkowo często można zaobserwować wyłącznie w przypadku życzeń noworocznych oraz powinszowań składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej. Następstwo wartości w życzeniach autorstwa Rosjan ukazuje holistyczne podejście do odbiorców powinszowań, gdyż zarówno semantyka oddzielnych pojęć, jak i cechy przypisywane im w konkretnych realizacjach tekstowych wskazują na fakt, że taka kombinacja wartości ma za zadanie zapewnienie pomyślności adresatów we wszystkich sferach ich życia w wieloletniej perspektywie. Wyjątek stanowią relatywnie często spotykane życzenia pozytywnego nastroju i radości, których trwanie jest z reguły ograniczone do czasu świątecznego lub określonej pory roku. Powyższe stwierdzenia korespondują z konstatacją L. S. Guriewicz, iż rosyjskie powinszowania cechuje głównie koncentracja na długofalowym dobru odbiorców, w mniejszym stopniu zaś – na konkretnej okoliczności (Гуревич 2012).

Analogicznie do polskich życzeń, w rosyjskojęzycznych formułach życzących przestrzegana jest zasada szyku wedle ważności: rozpoczynają się one bowiem od fundamentalnej wartości, jaką jest zdrowie, po której następują kolejno szczęście i sukces. Między składnikami niektórych formuł może zachodzić także relacja komplementarności, np. gdy bezpośrednio obok siebie występują szczęście i pomyślność, albowiem szczęście jest konceptualizowane przez Rosjan jako wartość duchowa, podczas gdy pomyślności nadawany jest głównie wymiar materialny (w tej kwestii zob. wspomniany wcześniej artykuł Цинь 2018). Niekiedy zasada komplementarności ujawnia się także w następujących po sobie życzeniach szczęścia w życiu rodzinnym lub prywatnym oraz sukcesów w pracy. Ponadto w wielu przypadkach składniki treści życzeń pozostają wobec siebie w relacji wynikania. Przykładowo, taka interpretacja wydaje się uzasadniona w przypadku konwencjonalnego połączenia ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES, w którym zdrowie warunkuje szczęście, mogące z kolei prowadzić do wydajniejszej pracy, gwarantującej sukces. Podobnie jak ma to miejsce w polskojęzycznych życzeniach, w rosyjskojęzycznych tekstach można wskazać również na przykłady relacji zawierania, mogącej występować w formułach, których tematem (obok takich pojęć, jak zdrowie, szczęście i sukces) staje się dobro, obejmujące swym zakresem wszystkie spośród przytoczonych wyżej wartości.

Na koniec należy także odnotować, że powszechna kombinacja zdrowia i szczęścia w treści rosyjskojęzycznych powinszowań może ujawniać tendencję Rosjan do silnego unikania niepewności. Przypomnijmy, że cecha ta (właściwa również społeczeństwu polskiemu) sprawia, że ludzie w większym stopniu martwią się o swoje zdrowie i deklarują niższy poziom szczęśliwości niż przedstawiciele społeczeństw cechujących się słabym unikaniem niepewności. Dlatego też wartości te mogą być przez nich szczególnie upragnione, co znajdowałoby swój wyraz w konwencjonalnym następstwie dóbr wymienianych w treści życzeń. Z kolei fakt, że Rosjanie w większym stopniu niż Polacy koncentrują się na długofalowej pomyślności odbiorców powinszowań (praktyka ta jest znamieną dla wszystkich rodzajów życzeń bez względu na celebrowaną okoliczność) może stanowić wyraz długoterminowej orientacji kultury rosyjskiej.

9. KONCEPTUALIZACJE WARTOŚCI ZAWARTE W TEKSTACH ŻYCZEŃ

W dalszej części omówione zostały konceptualizacje poszczególnych pojęć aksjologicznych zaobserwowanych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń. Rozdział ten ma na celu ukazanie, jakie właściwości są przypisywane wartościom wymienianym w powinszowaniach, a także wskazanie, które kategorie cech dominują w oddzielnych podgatunkach życzeń (np. noworocznych, urodzinowych, wielkanocnych), tj. wyłonienie prototypowych kategorii w konceptualizacjach. W tym celu na podstawie oglądu materiału wyodrębniono zestaw faset (kategorii), do których przypisano poświadczone w tekstach własności²⁴¹. W ich skład wchodzi: [ilość], [czas trwania], [jakość], [pochodzenie], [sfera <występowania>], [rozmiar], [ranga], [adresat], [warunek zaistnienia] i [lokalizacja]. Godzi się jeszcze raz podkreślić, że cechy odnoszone do poszczególnych wartości w tekstach powinszowań są przez nas każdorazowo rozpatrywane w relacji do świąt, z którymi związane są życzenia. Zaobserwowano bowiem, że wśród właściwości łączonych z określonymi wartościami mogą ujawniać się różnice będące wynikiem odmiennych konwencji stylistycznych, charakterystycznych dla okoliczności, z których okazji składane są powinszowania. Opisy poszczególnych pojęć rozpoczynają się od kategorii poświadczonych najczęściej, kończą się zaś na tych, które zostały zaobserwowane w najmniejszej liczbie tekstów. Poszczególne wartości zostały opisane w przyjętym wcześniej porządku, tj. od wartości najwyższych (transcendentnych) do najniższych (materialnych i, ze względu na swoją nieokreśloność, ogólnych).

9.1. Polskojęzyczne formuły życzeń

9.1.1. Wartości transcendentne

BŁOGOSŁAWIENSTWO BOŻE

Życzenia błogosławieństwa są składane na okoliczność wszystkich polskich świąt rozpatrywanych w niniejszej rozprawie. **W powinszowaniach urodzinowych** rzeczownikowi

²⁴¹ Ilościowa analiza wypełnienia poszczególnych kategorii została przedstawiona w podsumowaniach następujących po opisach konceptualizacji utrwalonych w polsko- i rosyjskojęzycznym materiale.

blogosławieństwo bezwyjątkowo towarzyszy przymiotnik *Boży*, który eksponuje przekonanie o **nadnaturalnym pochodzeniu** tej wartości, zob.: *Blogosławieństwa Bożego* (8 poświadczeń). Jednokrotnie nadawca dokonuje zaś projekcji *blogosławieństwa Bożego na dalsze życie odbiorcy*, zob.: *Blogosławieństwa Bożego na dalsze Twoje życie*. Warto przy tej okazji odnotować redundantność stosowanego powszechnie w kontekście życzeń wyrażenia *blogosławieństwo Boże*, bowiem boska proveniencja *blogosławieństwa* zawarta jest już w semantyce i leksykograficznej eksplikacji leksemu *blogosławieństwo*, zob. ‘dobro pochodzące od Boga’ (WSJP). Przymiotnik *Boży* jest jednak prawdopodobnie używany w celu wyeksponowania chęci przeniesienia odpowiedzialności za zaistnienie dobra w życiu odbiorcy na Boga. Zabieg ten sprawia, że życzenia upodabniają się do modlitwy, albowiem o ich realizację „proszona” jest siła wyższa, tj. odbiorca pośredni niebędący uczestnikiem aktu komunikacji (o życzeniach, w których można zaobserwować to zjawisko, zob. także w pracy Chudzik 2002).

Z kolei werbalizacje referowanej wartości zaobserwowane w **treści życzeń imieninowych** przyjmują postać sformułowań *Blogosławieństwa Bożego* oraz *Niech (...) Bóg Cię (...) poblogosławić raczy*, w których przy pomocy przymiotnika *Boży* i rzeczownika *Bóg* także akcentowana jest wiara w **transcendentną proveniencję** *blogosławieństw*.

Również w **życzeniach wielkanocnych** zaobserwowano wskazania na **źródła blogosławieństw** (łącznie 10 poświadczeń), do których nadawcy zaliczają **Boga** (4 poświadczenia) i (nawiązując do istoty zbliżającego się święta) **zmartwychwstałego Chrystusa** (6 poświadczeń), zob. np.: *Blogosławieństwa Bożego; blogosławieństwa od Chrystusa Zmartwychwstałego*. Trzykrotnie przedmiotem powinszowań staje się zaś **obfitość bądź duża liczba** *blogosławieństw*, zob.: *Najobfitszych (...) blogosławieństw od Chrystusa Zmartwychwstałego* (2); *dużo (...) blogosławieństw*.

Natomiast w **treści życzeń bożonarodzeniowych** otrzymanie *blogosławieństwa* jest umiejscawiane przede wszystkim w **okresie świątecznym** (7 poświadczeń), zob. np.: *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia życzenia (...) Blogosławieństwa Bożego; Na nadchodzące radosne święta Bożego Narodzenia (...) blogosławieństwa Bożej Dzieciny*²⁴². Ponadto, tak jak ma to miejsce w pozostałych grupach życzeń, nadawcy ujawniają przekonanie o **transcendentnym pochodzeniu blogosławieństw**, jako ich źródła wskazując **nowonarodzonego Chrystusa** (dla którego upamiętnienia obchodzone są święta Bożego Narodzenia – 4 poświadczenia), **Boga** (3 poświadczenia), oraz **Matkę Bożą**

²⁴² Niewykluczone, że przyimek *na* jest jednak używany w przywołanych tekstach jako synonimiczny wobec wyrażenia *z okazji*.

(2 poświadczenia), zob. np.: *błogosławieństwa Bożego; niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny*²⁴³; *Nim gwiazdka zaświeci i Święta przeminą, Niech Was Błogosławi Panienka z dzieciną*. Jednokrotnie winszownik wyraża zaś pragnienie, aby **błogosławieństwo Boże towarzyszyło adresatowi na przestrzeni całego życia**, zob.: *Błogosławieństwa Bożego w życiu*.

Z kolei w **powinszowaniach noworocznych** najczęściej eksponowane jest **pochodzenie** błogosławieństwa (5 poświadczeń): w charakterze jego ofiarodawcy przywoływany jest bowiem **Bóg** (4 poświadczenia) oraz **nowonarodzony Jezus Chrystus**²⁴⁴ (1 poświadczenie), zob. np.: *błogosławieństwa Bożego w Nowym 1991 r.; niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny*.

ŁASKI BOŻE

Analogicznie do życzeń otrzymania błogosławieństw, powinszowania, których temat stanowią łaski Boże, umieszczane są w formułach przesyłanych z okazji wszystkich spośród rozważanych przez nas świąt. Autorzy **życzeń urodzinowych** dwukrotnie artykułują pragnienie uzyskania przez adresatów **dużej liczby i obfitości** łask, zob.: *dużo łaski Bożej; obfitości łask Bożych*. Natomiast przymiotnik *Boży*, będący elementem konwencjonalnego wyrażenia *łaska Boża* oraz jego pluralnego wariantu *łaski Boże*, konkretyzuje **źródło** łask mających przypaść w udziale odbiorcom życzeń, za które – co wynika już z definicji i semantyki wyrazu *łaska* – uznawany jest **Bóg**²⁴⁵.

W werbalizacjach referowanej wartości zaobserwowanych w **treści życzeń imieninowych** także zawarta jest informacja o jej **pochodzeniu**: ofiarowania łask oczekuje się bowiem od **Boga** (zob.: *obfitych łask Bożych*) oraz **świętego patrona adresata** (zob.: *obfitych łask od patrona*). Ponadto użycie przymiotnika *obfity* ma na celu „wyjednanie” u wyższych sił **dużej liczby dóbr**, którymi te mogłyby obdarować odbiorców.

Również **powinszowania wielkanocne** zawierają informację o **proweniencji łask** (razem 21 poświadczeń), gdyż jako ich źródło wskazywany jest w nich **zmartwychwstały Chrystus** (12 poświadczeń) oraz **Bóg** (9 poświadczeń), zob. np.: *Najobfitszych łask (...) od Chrystusa Zmartwychwstałego; Wielu Łask Bożych*. Ponadto, tak jak ma to miejsce

²⁴³ W powyższych życzeniach uwidacznia się interesująca zależność, jaką nadawca dostrzega między otrzymywaniem błogosławieństw a doświadczaniem pokoju Bożego.

²⁴⁴ Formuła, w której błogosławieństwu przypisano tę charakterystykę, dotyczy zarówno świąt Bożego Narodzenia, jak i Nowego Roku.

²⁴⁵ Zob. znaczenie wyrazu *łaska* odnotowane w SJP Szym: ‘w religii chrześcijańskiej: pomoc, opieka lub niezasłużony dar udzielany przez Boga człowiekowi’.

w pozostałych grupach życzeń, przedmiotem życzeń wielkanocnych staje się **mnogość uzyskiwanych łask** (21 poświadczeń), zob. np.: *Obfitych łask zmartwychwstałego; Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani moc obfitych łask*²⁴⁶; *dużo łask; wiele obfitych łask*.

Autorzy **życzeń bożonarodzeniowych** także najczęściej wyrażają swe przekonania dotyczące tożsamości **ofiarodawców łask**, za których uznają **Boga** (5 poświadczeń) i **nowonarodzonego Chrystusa** (3 poświadczenia), zob. np.: *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) wszelkich łask Bożych; wielu łask Bożych od nowonarodzonej dzieci; Święt, opromienionych łaskami Bożego Dzieciątka*²⁴⁷. Natomiast kilkakrotnie postulowana jest **obfitość metafizycznych dóbr** (6 poświadczeń), zob. np.: *obfitości łask Bożych; dużo łaski od Boga*. Trzy formuły zawierają zaś wskazania na **czas, w którym odbiorca ma zostać obdarzony łaskami**, tj. **okres świąt** (zob.: *Świąt, opromienionych łaskami Bożego Dzieciątka*), **nowy rok** (zob.: *wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992*), a także **zarówno czas świąteczny, jak i następujący po nim rok kalendarzowy** (zob.: *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) wszelkich łask Bożych*).

Pochodzenie łask od Boga (7 poświadczeń) oraz **nowonarodzonego Chrystusa** (3 poświadczenia) jest akcentowane również w treści **powinszowań noworocznych**, zob. np.: *Obfitych Łask Bożych w Nowym Roku; dużo Łask Bożych w Nowym Roku; wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992; wiele łask Bożej Dzieciny w Nowym Roku*. Częściej jednak tematem życzeń staje się **wiełość lub pełnia łask** (11 poświadczeń), zob. np.: *wiele łask Bożych; dużo Łask Bożych w Nowym Roku; wielu łask w Nowym Roku; pełni łask w Nowym Roku*. Z kolei dziewięciokrotnie gratulanci lokalizują uzyskanie łask **w konkretnych okresach**, tj. **w nowym roku** (8 poświadczeń) oraz **zarówno w czasie świąt Bożego Narodzenia, jak i w nadchodzącym roku** (1 poświadczenie), zob. np.: *obfitych Łask Bożych w Nowym Roku; dużo Łask Bożych w Nowym Roku; Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) wszelkich łask Bożych*.

²⁴⁶ Łaski Chrystusa są tutaj przedstawiane jako dający się przesłać obiekt.

²⁴⁷ Życzenia te wykorzystują metaforę ŁASKI TO SŁOŃCE, która jest oparta na pozytywnych konotacjach słońca, postrzeganego jako wszechogarniająca życiodajna siła. Godzi się zauważyć, że źródeł tego typu metafor należy najprawdopodobniej szukać na kartach Nowego Testamentu, w którym Jezus Chrystus niejednokrotnie przyrównywany jest do światła bądź słońca.

OPIEKA SIŁ NADPRZYRODZONYCH

Przedmiotem nielicznych formuł życzących staje się także czuwanie osób boskich nad ludźmi. I tak, w treści **powinszowań imieninowych** jako gwarantów opieki upatruje się **Boga** oraz **świętego patrona odbiorcy**, zob.: *niech Cię wiedzie Boża dłoń*²⁴⁸; *Niech Twój Wielki Patron strzeże Cię od złego*. Z kolei w **jednej formule przesłanej na okoliczność Nowego Roku** adresat jest polecany **opiece Matki Bożej**, zob.: *opieki Niepokalanej Matki w Nowym Roku 1985*.

OBECNOŚĆ BOGA W ŻYCIU CZŁOWIEKA

Ponadto **życzenia imieninowe** jednokrotnie wyrażają pragnienie, aby odbiorca doświadczał bliskości Boga w **każdym momencie swego życia**, zob.: *obecności Bożej w każdej chwili życia*. Natomiast w **jednej wiadomości przekazanej z okazji Wielkanocy** zaobserwowano powinszowania **obecności Jezusa Chrystusa w życiu adresatów**, zob.: *Sam Pan Zmartwychwstały niech przenika wasze serca i życie*²⁴⁹.

GŁĘBOKIE/OWOCNE PRZEŻYCIE ŚWIĄT

Chęć uzyskania głębokich, aczkolwiek bliżej niesprecyzowanych korzyści duchowych wpływających z osobistego przeżywania religijnej treści **Świąt Wielkanocnych** została z kolei wyartykułowana w następujących formułach: *Głębokiego (...) przeżycia świąt Zmartwychwstania Pańskiego; Na Święte Dni Paschalne: Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa przesyłam Wam (...) życzenia jak najgłębszego osobistego przeżycia tych największych tajemnic chrześcijaństwa, fundamentów naszej wiary; owocnego (...) przeżycia Zmartwychwstania Pana Jezusa*.

²⁴⁸ W celu uwydatnienia wiary w ingerencję Boga w życie ludzkie autor tej formuły odwołuje się do metonimicznego obrazu pomocnej dłoni. Bóg został w niej przedstawiony jako troskliwy opiekun, ojciec, który „prowadzi” człowieka, tj. dziecko Boga, za rękę.

²⁴⁹ Warto odnotować, że przywołane życzenia cechuje metaforyczny charakter. Życie wewnętrzne i duchowe odbiorców jest w nich bowiem wyobrażane jako substancja, w którą możliwe jest wniknięcie.

DARY JEZUSA

Dwukrotnie tematem **powinszowań wielkanocnych** staje się również **nieprzerwane otrzymywanie darów od Jezusa Chrystusa**²⁵⁰, zob.: *cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszą Wam w każdej chwili życia*. Zauważmy, że winszownik ujawnia swój stosunek do przedmiotu życzeń, przypisując Chrystusowym darom dużą cenność.

UMOCNIENIE ODBIORCY W WIERZE

Poza tym **z okazji Wielkanocy** składane są życzenia umocnienia wiary odbiorcy przez **Chrystusa**, zob.: *Sam Pan Zmartwychwstały niech (...) umacnia wiarę*.

NAGRODA OD BOGA

Przedmiotem jednej **formuły życzeń noworocznych** staje się zaś **prośba do Boga o wynagrodzenie odbiorców za ich dobroć**. Wskazując na tę cechę adresatów, nadawca posługuje się konwencjonalną metonimią serca, symbolizującego życzliwe uczucia, które mają być żywione przez odbiorców wobec innych ludzi, zob.: *a za dobre serca niech Bóg wynagrodzi*.

9.1.2. Wartości poznawcze

MĄDROŚĆ

Życzenia imienninowe, których tematem jest mądrość, przyjmują postać prośby o nadprzyrodzoną asystę w urzeczywistnianiu tej wartości przez adresata, zob.: *Niech Twój Wielki Patron (...) Cię (...) prowadzi drogą Bożą (...) mądrości*. Formułując powinszowania w ten sposób, nadawca powierza mądre i rozsądne postępowanie odbiorcy opiece jego świętego patrona (będącego pośrednim odbiorcą życzeń), co gatunkowo zbliża tę formułę (jak również inne teksty, w których poszczególnym wartościom przypisuje się transcendentną proveniencję) do modlitwy.

²⁵⁰ Godzi się zauważyć, że zakres znaczeniowy tego pojęcia wykazuje podobieństwo do takich wartości, jak łaski czy błogosławieństwo Boże, jednak w bardziej bezpośredni sposób wyraża sens darowania dóbr człowiekowi przez siły wyższe.

PODRÓŻE

Z okazji imienin składane są również życzenia odbywania podróży. Poznawczy charakter podróżowania jest w nich uwydatniany poprzez wskazanie na możliwość zaspokojenia ciekawości przez wyprawy, zob.: *no i jeszcze np. ciekawych podróży (lubisz to, prawda?)*. Pytanie towarzyszące życzeniom ma zaś na celu ich indywidualizację – implikuje ono bowiem wiedzę gratulanta o zainteresowaniach odbiorcy.

9.1.3. Wartości moralne

MIŁOŚĆ

Miłość stanowi przedmiot pojedynczych powinszowań przesyłanych z okazji urodzin, Wielkanocy, Bożego Narodzenia i Nowego Roku. W treści życzeń urodzinowych i wielkanocnych miłości przypisywane są **cechy ilościowe** (implikujące intensywność uczuć), podczas gdy w powinszowaniach wielkanocnych jej odczuwanie jest projektowane na **okres świąteczny**, zob. odpowiednio: *dużo (...) miłości; dużo, dużo serca w te wiosenne, radosne święta Wielkanocne*. Ostatnia formuła jest oparta na konwencjonalnej metonimii MIŁOŚĆ TO SERCE – jej zastosowanie pozwala sądzić, że intencją gratulanta było złożenie życzeń **wzajemnego okazywania sobie miłości przez członków rodziny** podczas wspólnie spędzonych świąt.

Przedmiotem **powinszowań bożonarodzeniowych** staje się zaś **miłość do Boga i ludzi** (zob.: *Miłości Bożej w sercu; miłości dla Boga i ludzi*) oraz **miłość Jezusa Chrystusa**, która przedstawiana jest jako dar dla chrześcijan (zob.: *W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas miłością*).

Z kolei autor jednej formuły **życzeń noworocznych** przy pomocy określenia dużej ilości projektuje na odbiorcę pragnienie **intensywnego przeżywania miłości w ciągu nadchodzącego roku**, zob.: *na Nowy Rok 1978 wiele miłości*.

DOBROĆ

Życzenia dobroci ujawniają się zaś okazjonalnie w wiadomościach przesyłanych z okazji imienin, Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Tematem **życzeń imieninowych** staje się

okazywanie adresatowi dobroci przez innych ludzi (zob.: *dobroci od ludzi*), jak również pragnienie, aby to **odbiorca odznaczał się dobrocią** (zob.: *byś w każdym dniu jak najwięcej dobra pozostawiał*²⁵¹).

Także z okazji **świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku** winszuje się **częstego doświadczania dobroci od otaczających adresata osób**, zob.: *dużo dobroci od ludzi*.

ŻYCZLIWOŚĆ

Przedmiotem nielicznych **powinszowań imieninowych i noworocznych** staje się także **życzliwość**, która, podobnie jak dobroć, jest przedstawiana jako **cecha ludzi otaczających odbiorcę**, zob. życzenia imieninowe: *ludzkiej życzliwości; życzliwych ludzi*; oraz życzenia noworoczne: *życzliwych ludzi wokół; spotkania wielu życzliwych ludzi (...) w Nowym Roku*. Ponadto z okazji Nowego Roku składane są powinszowania, których tematem jest **spotkanie dużej liczby przychylnych osób w zbliżającym się roku kalendarzowym** (zob.: *spotkania wielu życzliwych ludzi (...) w Nowym Roku*), jak również **nieustanne doświadczanie życzliwości** (zob.: *życzliwości na każdy dzień nowego tysiąclecia*).

SZLACHETNOŚĆ

Natomiast **na okoliczność urodzin** jednokrotnie życzy się doznawania szeroko rozumianej, aczkolwiek niesprecyzowanej szlachetności, zob.: *Wszystko dla Ciebie co (...) najszlachetniejsze*.

PRZYJAŻŃ

Incydentalnie tematem **powinszowań urodzinowych** staje się również **duża liczba lojalnych przyjaciół**, zob.: *ogromu oddanych przyjaciół*.

²⁵¹ Za sprawą użycia czynnościowego czasownika *pozostawiać* dobro jest w powyższym tekście metaforycznie przedstawiane jako materialny przedmiot, który może zostać przeniesiony.

9.1.4. Wartości społeczne

PARTNERZY

W jednej **wiadomości przekazanej z okazji urodzin** umieszczono życzenia wstąpienia w związek małżeński, w których charakter przyszłej małżonki odbiorcy podlega **jakościowej ewaluacji** zob.: *dobrej Żony*. Należy zauważyć, że tego rodzaju powinszowania, w tym przypadku mające na celu skłonienie adresata do podjęcia istotnej decyzji dotyczącej jego stanu cywilnego, wykazują podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy, w szczególności zaś do rady²⁵².

Ponadto w treści **życzeń imieninowych** skierowanych do dziewczynki przy pomocy konwencjonalnego porównania wyrażone zostało pragnienie, aby adresatkę otaczała **duża liczba adoratorów**, zob.: *A żebyś miała chłopców jak mrówek*.

GRZECZNOŚĆ

Z kolei w **jednej wiadomości przesłanej dziecku na okoliczność urodzin** pojawiają się życzenia, których tematem jest grzeczne zachowanie, zob.: *Bądź grzeczna*. Warto podkreślić, że powinszowania te, ze względu na swą imperatywną formę, także ujawniają podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy, m.in. takich jak rada, rozkaz czy prośba²⁵³.

²⁵² M. Świącicka i E. Tarary (2006: 412–413) następująco charakteryzują akty rady:

Zgodnie z klasyfikacją J. R. Searle’a akt rady należy do dyrektywnych aktów mowy (...). Skłonienie kogoś do działania nie zawsze jednak odnosi pożądany skutek. By realizacja tego aktu mowy była skuteczna, zgodnie z założeniami J. L. Austina, spełnione muszą być pewne warunki. Dla rady (przyszłej czynności wykonanej przez odbiorcę komunikatu) są one następujące: a. Nadawca komunikatu uważa, że dana czynność przyniesie korzyść odbiorcy komunikatu; b. Nie jest oczywiste i dla nadawcy, i dla odbiorcy, iż w przypadku normalnego przebiegu zdarzeń odbiorca wykona ową czynność (...).

²⁵³ M. Marcjanik zauważa, że „Funkcja komunikacyjna prośby realizowana jest przez akty typu dyrektywnego, do których oprócz aktów prośby zaliczane bywają m.in. akty rozkazu, nakazu, polecenia, zalecenia, zakazu”. Według badaczki prośbę (podobnie zresztą jak radę) na tle innych aktów dyrektywnych wyróżnia fakt, iż zarówno jej nadawca, jak i adresat zdają sobie sprawę z tego, że odbiorca nie musi wykonać czynności, o którą prosi nadawca, tj. w przypadku jej niewykonania nie grożą mu sankcje (Marcjanik 2000: 157; por. Komorowska 2002: 371).

TOWARZYSTWO

W powinszowaniach imieninowych jednokrotnie dawany jest zaś wyraz pragnieniu, **aby odbiorca przebywał w miłym towarzystwie podczas wakacji**, zob.: *milego towarzystwa w czasie reszty wakacji*.

ZGODA

Natomiast w innej **formule życzeń imieninowych** artykułowana jest nadzieja na dobre stosunki między partnerami interakcji (dosłownie: o nieżywienie urazy do nadawcy), zob.: *A żebyś nie miała na mnie złych myśli*.

SYMPATIA INNYCH LUDZI

Osobnego omówienia wymagają **powinszowania imieninowe**, których tematem staje się odczuwanie sympatii ze strony innych ludzi. Gratulant uzależnia w nich bowiem przychyłność otoczenia wobec adresatki od jej **poważnego stosunku do życia**, zob.: (...) *w życiu, które bierz poważnie, a będziesz (...) lubiana*.

STABILIZACJA ŻYCIOWA

W życzeniach bożonarodzeniowych oraz noworocznych werbalizuje się także pragnienie osiągnięcia życiowej stabilizacji oraz odnalezienia swojego miejsca w życiu, zob.: *a szczególnie (...) stabilizacji życiowej; odnalezienia miejsca w tym zagmatwanym życiu*. W pierwszej z przytoczonych werbalizacji akcentowana jest duża ranga tej wartości (zob. partykułę *przede wszystkim*), z kolei w treści ostatnich z przywołanych powinszowań presuponowane jest niezadowolenie z rzeczywistości otaczającej partnerów interakcji, które sprawia, że gatunkowo upodabniają się one do skargi (więcej o tym gatunku wypowiedzi zob. w opracowaniu Wyrwas 2002).

DALSZA WSPÓŁPRACA

W jednej wiadomości przekazanej na okoliczność Nowego Roku zamieszczono z kolei życzenia kontynuowania współpracy z nadawcą, zob.: *dalszej milej współpracy*.

Dotychczasowa aktywność zawodowa podejmowana wspólnie przez osoby uczestniczące w akcie komunikacji została określona przy pomocy przymiotnika *miły*, którego użycie ma na celu dodatnie wartościowanie partnera interakcji.

KONTAKTY RODZINNE

Natomiast w **powinszowaniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych** ujawnia się chęć (szybkiego) spotkania się z krewnymi (odbiorcami), zob. odpowiednio: *szybkiego i szczęśliwego powrotu do domu; życzymy (...) przyjazdu do Wilna*. Należy zauważyć, że treść tego rodzaju życzeń *de facto* realizuje funkcję zaproszenia²⁵⁴, ponieważ nadawcy proszą w nich adresatów o odwiedziny.

9.1.5. Wartości tradycyjne

JAJKO WIELKANOCNE

Życzenia nawiązujące do tradycji spożywania jajka podczas wielkanocnego śniadania są w większości przypadków realizowane przy pomocy skonwencjonalizowanych konstrukcji atrybutywnych, które przede wszystkim eksponują **walory smakowe tej potrawy** (87 poświadczeń), zob.: *smacznego jajka* (80); *smacznego* (2); *smacznego święconego jajka* (2); *smacznego świątecznego jajka*; *smacznego tradycyjnego jajka z dodatkami*; *dobrego i smacznego jajka*. Niektóre z powyższych powinszowań, jak również życzenia *święconego jajka*, nawiązują do wielkanocnego zwyczaju święcenia jajek przez księdza przed ich spożyciem. Kilukrotnie przedmiotem życzeń wielkanocnych stają się zaś wszystkie poświęcone pokarmy, zob.: *smacznego święconego* (5 poświadczeń). Ponadto nadawcy odwołują się do **zwyczaju dekorowania jajek**, zob.: *kolorowych jajek – dla zachowania tradycji narodowych*. Z kolei **tradycyjny charakter** spożywania jajek podczas Świąt Wielkanocnych podkreślają przytoczone wcześniej życzenia o treści: *smacznego tradycyjnego jajka z dodatkami* oraz *kolorowych jajek – dla zachowania tradycji narodowych*. Natomiast w jednej formule zaobserwowano interesującą grę z konwencją: w celu zniekształcenia utartej

²⁵⁴ Zdaniem M. Marcjanik „Akty zaproszeń są aktami realizującymi fatyczną funkcję wypowiedzi w wymiarze wykraczającym poza moment mówienia, obejmującym mianowicie pewną perspektywę (różną w zależności od treści aktów) stosunków towarzyskich łączących partnerów interakcji” (Marcjanik 2000: 101). Autorka zauważa również, że bezpośrednie akty zaproszeń zawierają performatyw *zapraszam/zapraszamy* itp., podczas gdy w aktach pośrednich (do których możemy zaliczyć przywoływaną przez nas formułę życzącą) ten performatyw nie występuje (Marcjanik 2000: 102).

treści życzeń rzeczownik *jajko* określony został bowiem przy pomocy przymiotnika *wesoły*, z reguły (w kontekście powinszowań) odnoszącego się do atmosfery towarzyszącej obchodom świąt, a nie właściwości świątecznych potraw, zob.: *wesołego jajka*. Dążenie do modyfikacji szablonowych życzeń wielkanocnych przejawia się także w żartobliwym (niemal wulgarnym) sformułowaniu *Zdrowych jajów i długiej Kielbasy*.

DYNGUS

Częstym elementem wiadomości przesyłanych na okoliczność Wielkanocy są również życzenia uczestnictwa w odbywającym się w wielkanocny poniedziałek dyngusie. Zgromadzone teksty uwydatniają przede wszystkim (przy pomocy utartych konstrukcji atrybutywnych) sam **akt polewania wodą**, zob. np.: *mokrego dyngusa*; *mokrego śmigusa-dyngusa*; *lanego dyngusa*. Ponadto akcentowany jest w nich tradycyjny charakter tej czynności, zob.: *mokrego dyngusa – dla zachowania tradycji narodowych*; *tradycyjnego dyngusa*. Natomiast **intensywność zabawy** wyrażana jest przy pomocy takich przymiotników, jak *obfity*, *duży*, *porządny*, *ostry*, *dobry* oraz *zdrowy* (zob.: *obfitego dyngusa* (3); *obfitego „Dyngusu”*; *dużego dyngusa* (2); *porządnego dyngusa* (2); *ostrego dyngusa*; *dobrego dyngusa*; *zdrowego dyngusa*), a jej **powodzenie** – za pośrednictwem leksemu *udany* (zob.: *udanego dyngusa*; *udanego dyngusu*). Oprócz tego powinszowania eksponują niekiedy **uczucie wesołości** wywoływane przez udział w dyngusie, zob.: *wesołego dyngusu*; *wesołego śmigusa-dyngusa*. Przywołane sformułowania mogą być jednak także wyrazem chęci zniekształcenia konwencjonalnych życzeń, w których przymiotnik *wesoły* jest zazwyczaj stosowany na określenie czasu świątecznego i nie dotyczy uczestniczenia w odbywających się w wielkanocny poniedziałek zabawach. Z kolei sam dyngus staje się tematem powinszowań wyłącznie jednokrotnie, zob.: *dyngusa*.

PREZENTY

Prezenty stanowią zarówno przedmiot życzeń wielkanocnych, jak i bożonarodzeniowych. **W treści powinszowań wielkanocnych** pragnienie otrzymania podarunków artykułowane jest przy pomocy odwołania do **tradycyjnego przekazu o przynoszeniu darów przez zająca**²⁵⁵, zaś życzenia, których tematem jest **duża liczba prezentów**, są werbalizowane

²⁵⁵ Ks. J. Śliwański zauważa, że tradycyjnym zwyczajem wielkanocnym było przygotowywanie przez dzieci gniazd, w których zając miał zostawić jaja (faktycznie były one jednak wkładane tam przez rodziców

poprzez określanie zająca mianem *bogatego*, zob.: *bogatego zająca* (3); *bogatego Zajączka*; *prezentów od zajączka*.

Natomiast **życzenia bożonarodzeniowe** dotyczą zarówno **dużej liczby, jak i dobrej jakości podarunków**, zob.: *dużo prezentów*; *wielu wspaniałych prezentów*. Powinszowania, których tematem jest **wiełość prezentów**, są również wyrażane przy pomocy bazujących na kulturowych konotacjach określeń bogactwa i dużych rozmiarów **Dziadka Mroza** i **Gwiazdora**, tj. postaci, które według zwyczaju mają przynosić bożonarodzeniowe podarunki²⁵⁶, a także poprzez nazywanie świąt mianem *bogatych*, zob.: *bardzo dużego i bogatego Dziadka Mroza* – czyli *Gwiazdorka*; *bogatego gwiazdora*; *bogatych Świąt*.

CHOINKA

Incydentalnie przedmiotem **życzeń bożonarodzeniowych** stają się z kolei **estetyczne walory choinki**, zob.: *ładnej choinki*.

PIERNIKI BOŻONARODZENIOWE

Również okazjonalnie (w **cytowanej wyżej formule**) dawany jest wyraz pragnieniu **spożywania smacznych pierników**, zob.: *smacznych pierników*.

BABA WIELKANOCNA

Tradycyjne potrawy są także tematem **życzeń wielkanocnych**. Jedną z nich są wypieki (baby), którym, tak jak piernikom bożonarodzeniowym, przypisywane są **walory smakowe**, zob.: *dobrej baby Wielkanocnej*.

i opiekunów). Autor twierdzi, że w zwyczaju tym łączą się dwa symbole życia: wcześniej rozmnażające się zwierzę oraz jajko wyobrażające istotę egzystencji (Śliwański 2003: 72).

²⁵⁶ Jak wspomniano wcześniej, św. Mikołaj był biskupem Miry żyjącym na przełomie III i IV w., który miał być znany z dyskretnej dobroczynności (Borejszo 1996: 35–36). Nazwa Gwiazdor jest używana na określenie św. Mikołaja m.in. w Wielkopolsce, a postać Dziadka Mroza pochodzi z folkloru wschodniosłowiańskiego.

SZYNKA

Oprócz tego **treść powinszowań wielkanocnych** jednokrotnie odnosi się do **zachowania zwyczaju podawania szynki podczas śniadania wielkanocnego**, zob.: *smacznej szyneczki – dla zachowania tradycji narodowych*²⁵⁷.

9.1.6. Wartości vitalne

ZDROWIE

Jak wzmiankowano, życzenia zdrowia stanowią istotny element wiadomości przekazywanych na okoliczność wszystkich świąt rozpatrywanych w niniejszej dysertacji. Profilując zdrowie **w powinszowaniach urodzinowych**, nadawcy przeważnie odwołują się do **charakterystyki kwantytatywnej** (ogółem 20 poświadczeń): życzenia dużej „ilości” zdrowia, metaforycznie określające jego dobry stan, służą zwiększeniu ekspresji komunikatu. Są one wyrażane przy pomocy sformułowań fundowanych przez liczebniki *dużo* i *wiele*, zob.: *dużo zdrowia* (15); *dużo, dużo zdrowia* (2); *zdrowia i jeszcze raz wiele zdrowia*. Kwantyfikowanie zdrowia dokonuje się również przy pomocy reduplikacji w konwencjonalnych formułach *zdrowia i jeszcze raz zdrowia* oraz *zdrowia i jeszcze raz wiele zdrowia*. Pozostałe spośród zaobserwowanych cech zostały natomiast poświadczone w mniejszej liczbie tekstów. Niekiedy przy pomocy partykuły wyróżniającej *przede wszystkim*²⁵⁸ eksponowana jest **fundamentalna rola** zdrowia na tle innych wartości składających się na przedmiot życzeń (3 poświadczenia), zob.: *przede wszystkim zdrowia*. Ponadto utrzymywanie się zdrowia jest okazjonalnie **umiejscawiane w wieloletniej perspektywie** (2 poświadczenia, zob.: *100 lat zdrowia*²⁵⁹; *Dużo zdrowia (...) w tym nowym tysiącleciu*), jak również (przy pomocy przymiotnika *dobry*) wyrażana jest nadzieja na jego **dobrą jakość** (1 poświadczenie, zob.: *dobrego zdrowia*). W ośmiu tekstach temu pojęciu nie zostały zaś przypisane żadne właściwości, zob.: *zdrowia*.

Analogicznie do życzeń urodzinowych, **w powinszowaniach składanych z okazji imienin** ze zdrowiem łączone są przede wszystkim **cechy ilościowe** (44 poświadczenia), które

²⁵⁷ Ze względu na zastosowanie formy deminutywnej (*szyneczki*) życzenia te nabierają żartobliwego charakteru.

²⁵⁸ Więcej na temat właściwości semantyczno-syntaktycznych ciągów *przede wszystkim* i *nade wszystko* zob. w artykule Kisiel 2009.

²⁵⁹ Warto zaznaczyć, że życzenia wyrażone przy pomocy takich konwencjonalnych sformułowań, jak *100 lat zdrowia* czy *sto lat życia* (zob. dalej), mogą stanowić nawiązanie do tradycyjnej polskiej piosenki urodzinowej pt. „Sto lat” – fakt ten świadczy o synkretyzmie gatunkowym polskojęzycznych powinszowań urodzinowych.

są wyrażane przy pomocy liczebników *dużo* oraz *wiele*, zob.: *dużo zdrowia* (36); *Dużo, dużo zdrowia* (3); *dużo dobrego zdrowia* (2); *dużo bardzo dużo zdrowia*; *wiele, wiele zdrowia*. Językową wykładnię dużej ilości stanowi również forma stopnia najwyższego przysłówka *najwięcej*, jednokrotnie umieszczona w prepozycji do rzeczownika *zdrowie*, zob.: *a najwięcej zdrowia*. Należy zauważyć, że zastosowanie tego leksemu służy również ukazaniu **fundamentalnego znaczenia** zdrowia w stosunku do pozostałych wartości pozytywnych. Zbliżony efekt illokucyjny jest osiągany poprzez użycie partykuły *przede wszystkim* oraz przysłówka *szczególnie* (ogółem 7 poświadczeń), zob.: *przede wszystkim zdrowia* (3); *zdrowia przedewszystkiem*; *Przede wszystkim życzę dużo zdrowia*; *szczególnie zdrowia*. Rzadziej spotykane są życzenia, w których wskazuje się na **temporalne właściwości** referowanego pojęcia (ogółem 4 poświadczenia): dokonywana jest w nich projekcja zdrowia na okres **długich lat** oraz **na dalsze życie odbiorców**, zob.: *100-lat w zdrowiu*; *zdrowia stu lat*; *długich lat życia w zdrowiu*; *aby w zdrowiu (...) układało się dalsze Twoje życie*; *zdrowych (...) lat życia*. Zaobserwowano także nieliczne wypadki charakteryzowania zdrowia **w kategoriach jakościowych** (4 poświadczenia), zob.: *dobrego zdrowia* (2); *dużo dobrego zdrowia* (2). Jednokrotnie z kolei artykułowane jest przekonanie o **transcendentnym pochodzeniu zdrowia**, które rozumiane jest jako dar od Boga będącego subiektem czynności „dawania”, zob.: *Niech zdrowiem Bóg Cię darzy*. Natomiast 45 razy referowana wartość witalna jest wyrażana wyłącznie przy pomocy formy *zdrowia*.

Aspektem przeważającym w **życzeniach składanych z okazji Wielkanocy** jest zaś **temporalna charakterystyka** zdrowia (ogółem 107 poświadczeń), przede wszystkim zawarta w konstrukcjach atrybutywnych wyrażających powinszowania **zdrowego spędzenia świąt** (106 poświadczeń), zob. np.: *zdrowych Świąt Wielkanocnych*; *Zdrowych Świąt*; *zdrowych (...) Świąt Zmartwychwstania Pańskiego*²⁶⁰. Wyłącznie w jednej formule zdrowie jest natomiast projektowane **na każdy dzień życia odbiorcy**, zob.: *zdrowia (...) na każdy dzień*. Ponadto część powinszowań metaforycznie charakteryzuje dobry stan zdrowia w terminach **dużej ilości** (12 poświadczeń), zob. np.: *dużo zdrowia*; *Na radosne święto Zmartwychwstania Pańskiego dużo zdrowia*. Odnotowano także dwa wypadki **uwydatniania dobrej jakości** zdrowia przy pomocy przymiotnika *dobry*, zob.: *dobrego zdrowia*. Również okazjonalnie, przy użyciu partykuły *przede wszystkim*, werbalizuje się **prymat zdrowia nad innymi wartościami** (2 poświadczenia), zob.: *a przede wszystkim zdrowia*; *Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani (...) przede wszystkim zdrowia*. Oprócz tego

²⁶⁰ Określanie Wielkanocy mianem *Świąt Zmartwychwstania Pańskiego* akcentuje religijne aspekty tego święta.

w ostatnich spośród wyżej przytoczonych powinszowań gratulant wyraża **przekonanie o metafizycznej proveniencji zdrowia oraz wiarę w możliwość boskiej ingerencji w stan zdrowia człowieka**. Z kolei czternastokrotnie życzenia zdrowia są artykułowane przy pomocy rzeczownikowej formy *zdrowia*, a jednostkowo – za pośrednictwem formy imperatywu *Bądźcie zdrowi*, która uwydatnia dyrektywny charakter powinszowań.

Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach wielkanocnych, w **powinszowaniach przesyłanych na okoliczność świąt Bożego Narodzenia** najczęściej określone są **ramy czasowe** utrzymywania się dobrego stanu zdrowia (ogółem 117 poświadczeń): zaobserwowano bowiem życzenia zachowania zdrowia **w okresie świąt** (104 poświadczenia, zob. np.: *zdrowych Świąt Bożego Narodzenia; zdrowych świąt; zdrowia (...) w te Święta Bożego Narodzenia*), **w czasie świątecznym i w nowym roku** (8 poświadczeń²⁶¹, zob. np.: *zdrowia (...) w Święta i całym Nowym Roku; zdrowia (...) na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969; zdrowego spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*), **w nadchodzącym roku** (2 poświadczenia, zob.: *zdrowia (...) w Nowym Roku; melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie zdrowia (...) na Nowy Rok ~ 2000*), **w wieloletnim okresie** (1 poświadczenie, zob.: *długich lat w zdrowiu*), **w nowym roku i w następujących po nim latach** (1 poświadczenie, zob.: *zdrowia (...) w 1975 r i w następnych latach!!!*), a także **w perspektywie wielodniowej** (1 poświadczenie, zob.: *przede wszystkim dużo dni zdrowia*). Ponadto odnotowano powinszowania **charakteryzujące zdrowie w terminach ilościowych** (ogółem 17 poświadczeń, zob. np.: *dużo zdrowia; dużo zdrowia od Bożi*) oraz eksponujące jego **wysoką rangę** na tle innych dóbr składających się na przedmiot życzeń bożonarodzeniowych (4 poświadczenia, zob.: *przede wszystkim dużo dni zdrowia; przede wszystkim zdrowia zdrowia i jeszcze raz zdrowia; a nade wszystko dużo zdrowia; z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977*). Z kolei dwukrotnie uwydatniana jest **dobra jakość zdrowia**, zob.: *z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977; Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) dobrego zdrowia*. Incydentalnie w treści życzeń uwidacznia się zaś przekonanie gratulanta, że zdrowie jest **darem od Boga**, zob.: *dużo zdrowia od Bożi*. Natomiast jedenastokrotnie powinszowania wyrażone zostały jedynie przy pomocy rzeczownika *zdrowia*.

²⁶¹ Przytoczone cytacje wskazują, że w większości przypadków urzeczywistnienie się wartości przywoływanych w treści życzeń bożonarodzeniowych jest umiejscawiane w okresie świąt Bożego Narodzenia i następnego roku kalendarzowego, zob. np.: *zdrowia (...) na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969*. Jednakże niektóre powinszowania prawdopodobnie dotyczą wyłącznie czasu świąteczno-noworocznego, nie zaś zbliżającego się roku kalendarzowego, por.: *zdrowego spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*.

Również w treści życzeń noworocznych przeważa wskazywanie na **temporalne właściwości zdrowia** (ogółem 41 poświadczeń): zachowanie jego dobrego stanu jest lokalizowane przede wszystkim w **horyzoncie nowego roku kalendarzowego** (25 poświadczeń), zob. np.: *zdrowia (...) w Nowym Roku; zdrowego Nowego Roku; melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie zdrowia (...) na Nowy Rok ~ 2000*²⁶². Szczególną, wymagającą odrębnego opisu grupę tworzą także **zyczenia dotrwania w zdrowiu do następnego roku**, które są werbalizowane przy pomocy frazeologizmu *do siego roku*²⁶³ (4 poświadczenia), zob.: *Dosiego Roku* (3); *do siego Nowego Roku*. Winszownicy dokonują także projekcji zdrowia na **święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok/następny rok**²⁶⁴ (9 poświadczeń, zob. np.: *Zdrowych (...) Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku; zdrowego spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*) oraz **na nadchodzący rok i następujące po nim lata** (1 poświadczenie, zob.: *najlepsze życzenia zdrowia (...) w 1975 r i w następnych latach!!!*). Pojedyncze powinszowania sytuują tę wartość również w okresie **długich lat oraz wielu dni**, zob.: *długich lat w zdrowiu; dużo dni zdrowia*. Natomiast dwudziestosześciokrotnie tematem życzeń staje się **dobry stan zdrowia**, który jest ujmowany w kategoriach ilościowych (20 poświadczeń, zob. np.: *dużo zdrowia; dużo zdrowia w Nowym Roku*), a także określany przy pomocy takich przymiotników, jak *dobry, najlepszy, tryskający*²⁶⁵ i *znośny* (6 poświadczeń, zob. np.: *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) dobrego zdrowia; najlepszego zdrowia (...) w nowym roku; tryskającego zdrówka; dużo, dużo znośnego zdrowia*). W trzech formułach życzących ujawnia się zaś wiara w **możliwość boskiej ingerencji w ludzkie zdrowie**, które jest charakteryzowane jako **łaska, którą człowiek otrzymuje od Boga**, zob.: *zdrowia od Pana Boga w Nowym Roku; dużo zdrowia od Bozi; wiele łask w Nowym Roku 2000-nym od Bożego Dzieciątka: dużo, dużo znośnego zdrowia*. Z kolei w dwóch przypadkach, za pośrednictwem fraz przysłówkowych *nade wszystko* oraz *na czele*, artykułowana jest **istotność przypisywana zdrowiu** przez gratulanta, zob.: *a nade*

²⁶² W niniejszej formule zwyczaj śpiewania kolęd jest przedstawiany jako rytuał mający na celu magiczne zapewnienie odbiorcy zdrowia.

²⁶³ Więcej informacji na temat etymologii życzeń *do siego roku* zob. w artykule Urbańczyk 1986 oraz na stronie internetowej <https://obcyjezykpolski.pl/od-siego-do-siego-roku/> (dostęp: 2.03.2020).

²⁶⁴ Zabieg ten jest realizowany zarówno w powinszowaniach składanych z okazji świąt Bożego Narodzenia, jak i Nowego Roku. Część formuł jednoznacznie wyraża pragnienie utrzymywania się dobrego stanu zdrowia w okresie świąt oraz w nadchodzącym roku, zob. np.: *na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990 (...) dużo zdrowia*. Jednakże w niektórych przypadkach ze względu na brak szerszego kontekstu i/lub pisownię (małe i wielkie litery) niemożliwe jest jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy życzenia dotyczą świąt Nowego Roku, czy też następnego roku kalendarzowego, zob. np. formułę: *Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok (...) dużo Zdrowia*.

²⁶⁵ Sformułowanie *tryskającego zdrówka* jest oparte na mechanizmie metafory ZDROWIE TO CIECZ oraz ZDROWIE TO W GÓRĘ, ukazujących pozytywne konotacje łączone ze zdrowiem.

wszystko dużo zdrowia; z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977.

DŁUGOWIECZNOŚĆ

Powinszowania długiego życia zaobserwowano w wiadomościach przesyłanych na okoliczność urodzin, imienin, Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Brak lub jednostkowe poświadczenia życzeń długowieczności składanych z okazji świąt religijnych są przypuszczalnie spowodowane faktem, że istotą tych okoliczności jest upamiętnianie wydarzeń natury sakralnej. W tym kontekście adresat i jego indywidualna, długofalowa pomyślność jawią się jako mniej istotne elementy powinszowań.

Przedmiotem **życzeń urodzinowych** jest **wieloletnia egzystencja**, która (zgodnie z konwencją powinszowań składanych z tej okazji) jest określana jako życie stuletnie (2 poświadczenia), zob.: *sto lat życia; przede wszystkim (...) dożycia przynajmniej 100 lat*. Natomiast użycie partykuły *przede wszystkim* w ostatnim z przytoczonych sformułowań ma na celu wyeksponowanie **dużego znaczenia** przypisywanego długiemu życiu przez nadawcę życzeń.

W powinszowaniach imieninowych długowieczność jest także **sytuowana w wieloletnim horyzoncie czasowym** (łącznie 7 poświadczeń), zob.: *długich lat życia* (4); *100-lat; 100 lat życia; niech nam Babcia 100 lat żyje*. Określenia odnoszącego się do lat nie odnotowano zaledwie w jednym przypadku, zob.: *długiego żywota*.

Ponadto pragnienie, aby życie odbiorców trwało **wiele lat**, ulega wyartykułowaniu **w życzeniach bożonarodzeniowych i noworocznych**, zob.: *długich lat życia; bardzo długich lat życia przekraczających setkę*.

WYPOCZYNEK

Odpoczynek jest przedmiotem pięciu **formuł życzeń wielkanocnych** oraz jednej **formuły życzeń bożonarodzeniowo-noworocznych**. Prawdopodobnie pragnienie wypoczynku jest werbalizowane w życzeniach składanych są z okazji świąt kościelnych oraz Nowego Roku ze względu na to, że terminy obchodzenia tych okoliczności mają w Polsce status dni ustawowo wolnych od pracy. Świadczy o tym fakt, że zarówno w treści życzeń wielkanocnych, jak i bożonarodzeniowo-noworocznych wypoczynek jest łączony z **okresem świątecznym** (3 poświadczenia), zob.: *w pełnym wypoczynku (...) dni świątecznych; milego,*

wiosennego odpoczynku; wypoczynkowych (...) *Świąt Bożego Narodzenia* tudzież *takiego samego Nowego Roku 1977*. Poza tym uwydatniana jest **jakość** wypoczynku, jak również towarzyszące mu **przyjemne doznania** – jest on bowiem określany mianem *miłego* (zob.: *miłego (...) wypoczynku; miłego, wiosennego odpoczynku*), *przyjemnego* (zob.: *jak najprzyjemniejszego wypoczynku*), *należytego* (zob.: *należytego wypoczynku*) oraz *pełnego* (zob.: *w pełnym wypoczynku (...) dni świątecznych*). Oprócz tego jednokrotnie w odniesieniu do rzeczownika *wypoczynek* zastosowany został przymiotnik *zasłużony* (zob.: *zasłużonego wypoczynku*), który ma na celu dodatnie wartościowanie (komplementowanie) pracowitości odbiorcy²⁶⁶.

WYTRZYMAŁOŚĆ

Życzenia wytrzymałości zostały zawarte w jednej wiadomości przesłanej **z okazji urodzin**. Przyjmują one postać żartobliwego sformułowania informującego o **proweniencji przypisywanej tej wartości przez nadawcę**, zob.: *przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek*²⁶⁷. Należy wszelako zauważyć, że interpretacja źródeł wytrzymałości może być w tym przypadku dwojaka: możliwe, że upatruje się ich w Bogu, czego świadectwem jest użycie wyrazu *niebo*, oznaczającego m.in. siedzibę Boga lub samego Boga²⁶⁸; niewykluczone jednak, iż przy pomocy tego leksemu nadawca określa wyłącznie zjawiska pogodowe, które nie są związane z czynnikami nadprzyrodzonymi²⁶⁹.

²⁶⁶ M. Marcjanik uważa, że akty dodatniego wartościowania partnera interakcji mają motywację psychologiczną, ponieważ ich celem jest zaspokojenie potrzeby akceptacji, a wręcz nawet – uzyskania aprobaty. Badaczka twierdzi, że komunikują one treść: „Mówię, że podoba mi się coś w tobie lub coś z tobą związanego” (Marcjanik 2000: 117). Dodatnie wartościowanie partnera wyrażane jest m.in. przez komplementy, tj. akty ekspresywne służące okazywaniu emocji oraz zawierające ocenę emotywną i intelektualną nadawcy dotyczącą otaczającej go rzeczywistości (Drabik 2004: 14–15). W przypadku, gdy akt komplementowania jest nieszczerzy, należy go zaś postrzegać w kategoriach pochlebstwa, którego zamierzoną intencją jest uzyskanie korzyści za pośrednictwem manipulacji (Drabik 2004: 26–27; Olszewska-Kondratowicz 1974). Warto w tym kontekście nadmienić, że ścisły (historyczny) związek życzeń z pochlebstwami odnotowuje P. Kowalski: „Życzenia dobrze wpisują się w praktyki prawienia pochlebstw. W wielu sytuacjach, nawet odległych od wyszukanej retoryki, patosu i wystawności oprawy, życzenia były traktowane jako obowiązkowy załącznik do daru bardziej namacalnego, poniekąd zresztą same będąc takim darem” (Kowalski 2010: 107).

²⁶⁷ Zob. całą formułę: *W Dniu urodzin składam moje najserdeczniejsze życzenia, przede wszystkim zdrowia, lepszego samopoczucia i wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków, oraz przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek*.

²⁶⁸ Por. zn. 2. odnotowane w SJP Szym: ‘w wielu religiach: górna strefa świata, siedziba Boga, bóstw, aniołów i świętych; też: o samym Bogu, bóstwie, opatrzości’.

²⁶⁹ Zob. zn. ‘przestrzeń, którą człowiek może zobaczyć, kiedy popatrzy w górę, gdy nie znajduje się w budynku lub pomieszczeniu, i może na nim obserwować między innymi słońce lub gwiazdy’ (WSJP).

MŁODOŚĆ

Z kolei pragnienie **wiecznego zachowania młodości** zostało wyartykułowane przy pomocy formy trybu rozkazującego czasownika *być* w jednej **formule życzeń imieninowych**, zob.: *Bądź zawsze (...) młoda.*

9.1.7. Wartości personalne

WYTRWAŁOŚĆ

Powinszowania wytrwałości zaobserwowano w treści pojedynczych wiadomości przesyłanych z okazji imienin, świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku. **W formule życzeń imieninowych** eksponowane jest **duże znaczenie**, które winszownik nadaje tej cnocie, oraz dokonywana jest jej projekcja na **sferę wypełniania obowiązków** (przypuszczalnie: zawodowych), zob.: *przede wszystkim (...) wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków.* Z kolei **w życzeniach imieninowych** pojęcie to jest werbalizowane jedynie poprzez wskazanie na jego nazwę, tj. przy pomocy formy zależnej rzeczownika *wytrwałości*. Poza tym zdolność do konsekwentnego dążenia do wyznaczonego celu została jednokrotnie uznana za szczególnie pożądaną cechę **w obszarze pracy naukowej**, zob.: *wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski.* Autor jednej formuły **powinszowań bożonarodzeniowo-noworocznych** zaleca zaś **pielęgnowanie w sobie wytrwałości każdego dnia**, zob.: *wytrwałości na codzien.*

HART DUCHA I ODPORNOŚĆ PSYCHICZNA

Oprócz tego tematem **życzeń imieninowych** staje się wewnętrzna wytrzymałość oraz duże pokłady odporności psychicznej, zob. odpowiednio: *harta ducha; dużej odporności psychicznej.*

ROZTROPNOŚĆ

W treści innej wiadomości przekazanej **na okoliczność imienin** umieszczono także życzenia roztropności: gratulant przypisuje tej cnocie **metafizyczne (boskie) pochodzenie**, zaś jako pomocnika w kontekście jej realizowania wskazuje **świętego patrona adresata**, który jest

pośrednio personifikowany poprzez zastosowanie czynnościowego czasownika *prowadzić*, zob.: *Niech Twój Wielki Patron (...) Cię (...) prowadzi drogą Bożą roztropności*.

WIARA WE WŁASNE SIŁY

Natomiast **życzenia bożonarodzeniowo-noworoczne** zawierają postulat wykształcenia w sobie wiary we własne możliwości. Nadawca powinszowań utrzymuje, że przekonanie o własnych atutach może przyczynić się do osiągnięcia szczęścia w przyszłości, zob.: *wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro*.

POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI I GODNOŚCI

Z okazji Nowego Roku składane są również życzenia uświadamiania sobie własnej wartości i godności, zob.: *poczucia własnej wartości i godności*.

OPTYMIZM

Pozytywny stosunek do otaczającej rzeczywistości staje się natomiast tematem **powinszowań urodzinowych**, w których dawany jest wyraz **pragnieniu, aby adresat zachował dotychczasową optymistyczną postawę w rozpoczynającym się tysiącleciu**, zob.: *nieślabnącego optymizmu w tym nowym tysiącleciu*.

9.1.8. Wartości prestiżowe

SUKCES

W treści życzeń urodzinowych sukces lokalizowany jest **wyłącznie w sferze nauki** (3 poświadczenia) i jest utożsamiany z uzyskiwaniem bardzo dobrych ocen oraz otrzymaniem indeksu, umożliwiającym podjęcie studiów na uniwersytecie, zob.: *samych piątek w szkole* (2); *otrzymania indeksu*²⁷⁰. Z kolei zastosowanie leksemu *sam* w sformułowaniu *samych*

²⁷⁰ Fakt ten – jak również życzenia grzeczności czy pociechy – może potwierdzać słuszność sądu M. Marcjanik (2000: 71), że urodziny są w Polsce obchodzone przede wszystkim przez osoby młode. Należy jednak zauważyć, że w badanym materiale zidentyfikowano także życzenia skierowane do osób starszych oraz odbiorców w średnim wieku, zob. np.: *W dniu urodzin naszej Babci składamy moc najserdeczniejszych życzeń, zdrowia, szczęścia, oraz Błogosławieństwa Bożego. Życzą wnuczki; Z okazji 33-ciej Rocznicy Twoich Urodzin ślę Ci*

piątek w szkole, wyraża pragnienie otrzymywania **dużej liczby bardzo dobrych ocen**, stanowiących miarę szkolnego sukcesu.

Również w **życzeniach imieninowych** przede wszystkim wskazuje się na **sfery życia odbiorców**, na które projektowany jest sukces (7 poświadczeń), tj. **pracę** (4 poświadczenia), **naukę** (2 poświadczenia, zob.: *sukcesów w pracy; dalszych sukcesów w pracy; sukcesów w pracy lekarza; sukcesów w pracy dydaktycznej; samych piątek w szkole; ukończenia pracy doktorskiej*) oraz **aktywność podejmowaną w czasie wolnym** (1 poświadczenie, zob.: *sukcesów filatelistycznych*)²⁷¹. Ponadto, tak jak ma to miejsce w życzeniach urodzinowych, jednokrotnie wyartykułowaniu ulega chęć osiągnięcia **dużej liczby sukcesów**, rozumianych jako uzyskiwanie bardzo dobrych ocen, zob.: *samych piątek w szkole*.

Życzenia przekazywane **na okoliczność Nowego Roku** także informują głównie o **dziejzinach życia**, z którymi łączone jest zaistnienie sukcesu (ogółem 6 poświadczeń), tj. o **pracy** (4 poświadczenia, zob.: *a szczególnie (...) sukcesów w pracy zawodowej*²⁷²; *wielu osiągnięć w pracy; sukcesów w pracy zawodowej (...) w Nowym Roku 1969*) i **nauce** (2 poświadczenia, zob.: *w Nowym Roku (...) sukcesów na polu naukowym*). Dwukrotnie pojęcie sukcesu ulega precyzacji, gdyż jako jego wyznaczniki wskazywane są dobrej jakości publikacje oraz zadowalające rezultaty uzyskane w sesji egzaminacyjnej, zob.: *dobrych i udanych artykułów i publikacji (...) w Nowym Roku 1969; w Nowym Roku (...) dobrych wyników w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej*. Ponadto w powyższych powinszowaniach dawany jest wyraz pragnieniu osiągnięcia sukcesu w **nadchodzącym roku** (4 poświadczenia), zob.: *w Nowym Roku (...) sukcesów na polu naukowym; w Nowym Roku (...) dobrych wyników w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej; dobrych i udanych artykułów i publikacji (...) w Nowym Roku 1969; sukcesów w pracy zawodowej (...) w Nowym Roku 1969*. Incydentalnie przedmiotem życzeń staje się zaś **duża liczba osiągnięć**, zob.: *wielu osiągnięć w pracy*. Artykułowana jest także **wysoka ranga**, jaką sukces zawodowy zajmuje w hierarchii wartości winszownika, zob.: *a szczególnie (...) sukcesów w pracy zawodowej*.

Nie odnotowano natomiast przypadków występowania życzeń sukcesu w wiadomościach przekazywanych z okazji Świąt Wielkanocnych, zaś w powinszowaniach bożonarodzeniowych wartość tę wymieniono wyłącznie dwukrotnie (zob.: *sukcesów*;

z Polczyna Zdroju najlepsze życzenia: Zdrowia, dobrego samopoczucia i wiele, wiele jasnych dni w życiu; W dniu twoich 49tych Urodzin przesyłamy nasze najserdeczniejsze życzenia długich lat życia w zadowoleniu oraz Błogosławieństwa Bożego kochający Ojciec z żoną.

²⁷¹ W przywołanych formułach uwagę zwraca precyzyjne nazywanie rodzaju działalności adresata, w której nadawcy życzeń lokalizują osiąganie sukcesów, takiej jak praca dydaktyczna, zawód lekarza oraz praca nad rozprawą doktorską.

²⁷² Treść życzeń, z których zaczerpnięto tę cytację, odnosi się zarówno do świąt Bożego Narodzenia, jak i Nowego Roku.

a szczególnie (...) sukcesów w pracy zawodowej). Prawdopodobnie praktykę tę można wytłumaczyć nieodpowiedniością składania życzeń odwołujących się do doczesnych ludzkich dążeń w kontekście świąt religijnych.

9.1.9. Wartości odczuciowe

SZCZĘŚCIE

Powinszowania szczęścia są istotnym składnikiem wiadomości przesyłanych na okoliczność wszystkich świąt będących przedmiotem naszego zainteresowania w niniejszej rozprawie. Analiza **życzeń składanych z okazji urodzin** wykazała, że winszownicy najczęściej odwołują się do metafory **dużej ilości, obfitości szczęścia** (6 poświadczeń), zob.: *dużo szczęścia* (4); *dużo, dużo szczęścia*; *Wszystkiego co się szczęściem zwie*. W ostatnim z przywołanych poświadczeń – tak jak ma to często miejsce w życzeniach dobra (zob. dalej) – przy pomocy wyrazu *wszystko* eksponowany jest szeroki zakres niesprecyzowanych wartości, *in potentia* przyczyniających się do odczuwania szczęścia²⁷³. Rzadziej określane są **domeny**, w których upatrywana jest realizacja referowanego pojęcia (2 poświadczenia) – szczęście jest bowiem jedynie dwukrotnie projektowane na **niwę życia osobistego adresata**, zob.: *szczęścia w życiu osobistym*; *dużo szczęścia w życiu osobistym*. Natomiast w pięciu tekstach nie pojawiają się wskazania na cechy tej wartości, życzenia zostały bowiem wyrażone w nich wyłącznie przy pomocy formy *szczęścia*.

Z kolei w **formułach życzeń imiennowych** werbalizacji ulegają z reguły **dziedziny życia** (7 poświadczeń), na które dokonywana jest projekcja szczęścia. Należą do nich: **szeroko rozumiana egzystencja** (2 poświadczenia, zob.: *szczęścia w życiu*; *Stąpaj szczęśliwie przez życia błon*²⁷⁴), **życie osobiste** (2 poświadczenia, zob.: *szczęścia w życiu osobistym*), **życie rodzinne** (2 poświadczenia, zob.: *szczęścia w życiu rodzinnym*; *szczęścia rodzinnego*) oraz **nauka** (1 poświadczenie, zob.: *szczęścia (...) w szkole*). Równie często spotykane są powinszowania, w których intensywność doznawania szczęścia jest charakteryzowana w terminach **dużej ilości** (7 poświadczeń), zob.: *dużo szczęścia* (4); *szczęścia dużo*; *dużo tego co się szczęściem zwie*; *szczęścia wiele*. Oprócz tego dwukrotnie wyrażane jest **pragnienie długotrwałego doświadczania szczęścia**, zob.: *100-lat (...)*

²⁷³ Powinszowania te realizują zasadę dyskrecji, albowiem „prawo” do indywidualnej interpretacji szczęścia zostaje w nich przyznane odbiorcy.

²⁷⁴ Przedstawienie życia w kategoriach przestrzennych ma na celu zwiększenie obrazowości komunikatu.

w *szczęściu*; *samych tylko szczęśliwych dni*. Warto także zwrócić uwagę na życzenia wykazujące podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy (takich jak np. rada czy prośba), w których **odczuwanie szczęścia jest uzależniane od poważnego stosunku odbiorcy do życia**, zob.: *szczęścia w życiu, które bierz poważnie, a będziesz szczęśliwa*. Wszelako najczęściej powinszowania szczęścia wyrażane są przy pomocy formy *szczęścia* (22 poświadczenia), której nie towarzyszą określenia cech łączonych z tym pojęciem.

Natomiast w **treści życzeń wielkanocnych** najczęściej eksponowany jest **czas trwania szczęścia** (ogółem 14 poświadczeń): z reguły bowiem (przy pomocy konstrukcji atrybutywnych) jego doświadczanie jest ograniczane do **okresu świątecznego**²⁷⁵ (13 poświadczeń, zob.: *szczęśliwych Świąt Wielkanocnych* (8); *szczęśliwych świąt* (4); *Szczęśliwych Świąt Zmartwychwstania*), lecz jednokrotnie nadawca umieszcza je także w dłuższej perspektywie czasowej, obejmującej **całe życie adresata** (zob.: *szczęścia na każdą chwilę w życiu*). Ponadto przy pomocy **wykładników ilości** (będących przykładem hiperboli) wyrażane jest pragnienie szczególnej intensywności szczęśliwych doznań (5 poświadczeń), zob. np.: *dużo szczęścia; wiele szczęścia osobistego i rodzinnego; a przede wszystkim (...) szczyptę szczęścia*²⁷⁶. Warto także zauważyć, że jedna z przytoczonych cytacji umiejscawia referowany stan emocjonalny w **sferze życia osobistego i rodzinnego** odbiorcy, zob.: *wiele szczęścia osobistego i rodzinnego*. Dwukrotnie zaś, za pośrednictwem partykuły *przede wszystkim*, akcentowane jest **fundamentalne znaczenie** szczęścia na tle innych wartości składających się na przedmiot życzeń, zob.: *a przede wszystkim (...) szczyptę szczęścia; Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani (...) przede wszystkim (...) szczęścia*. Poza tym w ostatniej z przywołanych formuł jest dawany wyraz **wierze w boską proveniencję szczęścia**, nadawca wskazuje bowiem na Jezusa Chrystusa jako jego upragnionego ofiarodawcę. Incydentalnie powinszowania szczęścia werbalizują się natomiast przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *szczęście* (*szczęścia*) oraz imperatywnego zwrotu *Bądźcie (...) szczęśliwi*.

Również w **formułach życzeń bożonarodzeniowych** *szczęściu* przeważnie przypisywane są **cechy temporalne** (22 poświadczenia): przede wszystkim jego odczuwanie jest ograniczane do **czasu świąt** (17 poświadczeń, zob. np.: *szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia; szczęśliwych świąt; szczęścia w te Święta Bożego Narodzenia*), jednak

²⁷⁵ W przytoczonych dalej formułach uwiadamia się charakterystyczne dla życzeń składanych z okazji świąt religijnych stosowanie wyrazów *szczęśliwy* i *szczęście* jako synonimicznych wobec takich słów, jak m.in. *radosny, wesół, radość, wesołość*, tj. traktowanie ich jako nazw uczuć-afektów.

²⁷⁶ Za pośrednictwem rzeczownika *szczypta* *szczęście* przedstawiane jest jako sypka substancja. Zabieg ten aktywizuje asocjacje z przepisem kulinarnym i wskazuje na synkretizm gatunkowy omawianej formuły.

okazjonalnie jest także rozciągane na **okres świąteczny oraz następny rok/Nowy Rok** (2 poświadczenia, zob.: *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) szczęścia; szczęśliwego (...) spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*), **nadchodzący rok kalendarzowy** (2 poświadczenia, zob.: *melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie (...) wiele szczęścia na Nowy Rok ~ 2000; Niech ta Gwiazdka Betlejemaska, która zaświeci o zmroku doprowadzi do szczęścia w Nowym Roku*²⁷⁷), a także na **wiele lat** (1 poświadczenie, zob.: *długich lat w (...) szczęściu*). Oprócz tego intensywność przejawów referowanej wartości jest niekiedy charakteryzowana w kategoriach **dużej ilości** (3 poświadczenia, zob.: *dużo szczęścia*) oraz dokonywana jest jej projekcja na **całokształt życia odbiorcy** (1 poświadczenie, zob.: *szczęścia w życiu*). Szesnastokrotnie życzenia wyrażane są zaś wyłącznie przy pomocy formy *szczęścia*.

Tak jak ma to miejsce w życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych, w **powinszowaniach noworocznych** doznawanie szczęścia jest najczęściej **ograniczone temporalnie** (łącznie 126 poświadczeń) do okresów obejmujących **nadchodzący rok** (120 poświadczeń, zob. np.: *szczęśliwego Nowego Roku; szczęścia w Nowym Roku; Jeśli ten był dobry – by „nowy” był jeszcze (...) szczęśliwszym; Oby ten Nowy Rok który idzie dużymi krokami, przyniósł (...) wszystkiego najlepszego co się szczęściem zwie*²⁷⁸; w Nowym Roku 1989 *wszelkie troski niechaj giną, chwile życia w szczęściu płyną*), **święta Bożego Narodzenia i następny rok/Nowy Rok** (3 poświadczenia, zob.: *szczęśliwego (...) spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku; na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990 (...) szczęścia w życiu; Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) szczęścia*), jak również **całe życie odbiorców** (3 poświadczenia, zob.: *by się szczęściło w każdym życia kroku Oto są życzenia przy „Nowym Roku”; Niech życie w szczęściu oplata dziś, jutro w Nowym Roku i po wszystkie lata wszystko co najlepsze*²⁷⁹; *długich lat w (...) szczęściu*). Znacznie rzadziej spotykane są powinszowania, których przedmiotem jest **duża „ilość” szczęścia** (7 poświadczeń), zob. np.: *dużo (...) szczęścia; wiele szczęścia w Nowym Roku*. Oprócz tego w dwóch tekstach wyeksponowane zostały **sfery aktywności**, z którymi gratulanci wiążą doświadczanie szczęścia, obejmujące **życie osobiste** oraz **całokształt działań adresatów**, zob.: *szczęścia w życiu osobistym; na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990 (...) szczęścia w życiu*.

²⁷⁷ Umieszczona w pozycji subiektu Gwiazdka Betlejemaska staje się w tym przypadku pośrednim odbiorcą życzeń, który jest proszony, aby zagwarantował szczęście adresatowi.

²⁷⁸ W przytoczonych powinszowaniach zastosowano zabieg personifikacji nadchodzącego roku, który poprzez zastosowanie czynnościowego czasownika *przyniesić* jest prezentowany jako „ofiarodawca” szczęścia.

²⁷⁹ Pragnienie, aby adresat doświadczał szczęścia na wszystkich płaszczyznach życia, jest uwydatniane za pośrednictwem odwołania do metafory ukazującej tę wartość jako roślinę „oplatającą” całe życie odbiorcy.

POMYŚLNOŚĆ

Również powinszowania pomyślności występują w wiadomościach przekazywanych z okazji wszystkich rozpatrywanych świąt. W treści życzeń urodzinowych pomyślność jest głównie charakteryzowana w kategoriach ilościowych (5 poświadczeń), tj. akcentowana jest jej **duża ilość oraz** – przy pomocy wyrazu *wszelki* – **szeroki (aczkolwiek niesprecyzowany) zakres mogących konstytuować ją czynników**, zob.: *wszelkiej pomyślności* (4); *dużo Pomyślności*. Odnotowano również formuły eksponujące **sfery życia odbiorców**, którym ma w udziale przyspaść pomyślność (4 poświadczenia), tj. **naukę** (zob.: *pomyślności w nauce aby Twoje marzenie magisterskie się spełniło; pomyślnego zdania matury*) oraz **życie osobiste i pracę zawodową** (zob.: *wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i pracy zawodowej*). Incydentalnie utrzymywanie się pomyślnego dla odbiorców stanu lokalizowane jest zaś w **długim horyzoncie czasowym**, zob.: *pomyślności (...) w tym nowym tysiącleciu*. Z kolei w trzech wypadkach powinszowania wyrażane są jedynie przy pomocy formy *pomyślności*.

Także w **życzeniach imienninowych** pomyślność jest najczęściej charakteryzowana w **terminach ilościowych** (29 poświadczeń), zob.: *wszelkiej pomyślności* (27); *wszelkich pomyślności* (2). Na drugim miejscu plasują się z kolei powinszowania określające **sfery życia mające cechować się pomyślnością** (10 poświadczeń), tj. przede wszystkim **życie osobiste** (5 poświadczeń), lecz także – jednostkowo – **pracę zawodową, naukę, służbę wojskową, proces realizacji pragnień** oraz, ogólnie, **wszystkie poczynania** solenizantów, zob.: *pomyślności w życiu osobistym* (2); *wszelkiej pomyślności w życiu osobistym* (2); *pomyślności w życiu osobistym i zawodowym*; *pomyślności w nauce*; *pomyślności w służbie wojskowej*; *pomyślniej realizacji wszystkich pragnień*; *pomyślności we wszystkich poczynaniach*. Jednostkowo pomyślność wiązana jest zaś z **dalszym życiem odbiorcy**, zob.: *aby w (...) pomyślności układało się dalsze Twoje życie*. Również w jednym przypadku, przy pomocy partykuły *przede wszystkim*, zaakcentowano **duże znaczenie** pomyślności na tle innych wartości pozytywnych, które przypisuje jej winszownik, zob.: *Przede wszystkim życzę (...) wszelkiej pomyślności*. Natomiast piętnastokrotnie referowana wartość artykułowana jest wyłącznie za pośrednictwem substantivum *pomyślności*.

W **życzeniach wielkanocnych** pomyślność również jest z reguły przedstawiana w **kategoriach ilościowych** (9 poświadczeń), zob.: *wszelkiej pomyślności* (8); *dużo pomyślności*. Jednokrotnie wyrażane jest zaś pragnienie, aby pomyślne okoliczności towarzyszyły adresatowi **we wszystkich sferach jego życiowej aktywności**, zob.:

pomyślności w życiu. Natomiast w trzech wiadomościach omawiane pojęcie aksjologiczne werbalizowane jest wyłącznie przy pomocy formy *pomyślności*.

Z kolei **życzenia bożonarodzeniowe** informują przede wszystkim o postulowanym przez winszowników **czasie trwania** *pomyślności* (3 poświadczenia), w szczególności obejmującym **święta Bożego Narodzenia oraz następujący po nich rok kalendarzowy** (2 poświadczenia, zob.: *Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok (...) wszelkiej pomyślności*; *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) pomyślności*), lecz także wyłącznie **nadchodzący rok** (1 poświadczenie, zob.: *pomyślności w Nowym Roku*). Dwukrotnie przedmiotem powinszowań staje się zaś **duża liczba i szeroki zakres czynników** mogących konstytuować *pomyślność* odbiorcy, zob.: *Wszelkiej pomyślności*; *Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok (...) wszelkiej pomyślności*. Ponadto w jednej formule dokonywana jest projekcja tej wartości na **sferę życia prywatnego**, zob.: *pomyślności w życiu osobistym*. Natomiast w trzech wypadkach życzenia są wyrażane jedynie za pośrednictwem leksemu *pomyślności*.

W treści powinszowań noworocznych referowana wartość także wiązana jest głównie z **określonymi ramami czasowymi** (ogółem 53 poświadczenia), które obejmują **nowy rok** (50 poświadczeń, zob. np.: *wszelkiej pomyślności w Nowym Roku*; *pomyślnego Nowego Roku*; *pomyślności w Nowym Roku*) oraz, okazjonalnie, **zarówno święta Bożego Narodzenia, jak i nadchodzący rok kalendarzowy** (3 poświadczenia, zob.: *Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok (...) wszelkiej pomyślności*; *na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990 (...) wszelkiej pomyślności*; *Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) pomyślności*). W znacznej części życzeń *pomyślność* jest również przedstawiana w **kategoriach ilościowych** (39 poświadczeń), zob. np.: *Dużo pomyślności*; *wszelkiej pomyślności*; *wszelkich pomyślności*; *Niech drzwiami i oknami pomyślność Wam wchodzi*²⁸⁰. Ponadto dokonywana jest jej projekcja na **sferę życia osobistego** (4 poświadczenia) i **zawodowego** (3 poświadczenia) odbiorców, zob. np.: *pomyślności w pracy i w życiu osobistym*; *wszelkiej pomyślności w pracy i w życiu osobistym*; *pomyślności w życiu osobistym w Nowym Roku 1969*.

²⁸⁰ Powinszowania te wykorzystują mechanizm antropomorfizacji, gdyż *pomyślności* są w nich przypisywane cechy motoryczne.

RADOŚĆ

Radość jest tematem życzeń imieninowych, wielkanocnych, bożonarodzeniowych i noworocznych. W **powinszowaniach imieninowych** wartość ta jest z reguły charakteryzowana **poprzez odwołanie do kategorii ilości** (7 poświadczeń), zob.: *dużo radości w życiu* (3); *dużo radości* (2); *wiele radości*; *a najwięcej radości życia*. Ponadto nadawcy określają **czas trwania** radości (4 poświadczenia), z jednej strony postulując jej **długotrwałość** (zob.: *Niech radość w Tobie nigdy nie zgaśnie*²⁸¹; *wielu radosnych dni w życiu*; *samych radosnych dni*), z drugiej zaś – **efemeryczność połączoną z jak najczęstszym występowaniem** (zob.: *jak najwięcej radosnych momentów w życiu*). Oprócz tego doświadczanie radości jest charakteryzowane jako **atrybut całokształtu życiowej aktywności odbiorców** (4 poświadczenia), zob.: *dużo radości w życiu* (3); *jak najwięcej radosnych momentów w życiu*. Ostatnie z przytoczonych sformułowań, poprzez zastosowanie określenia wartościującego *jak najwięcej*, wskazuje także na **istotność**, jaką gratulant przypisuje odczuwaniu radości. Warto również nadmienić, iż incydentalnie przedmiotem życzeń imieninowych stają się **przyczyny doznawania radości**, nie zaś samo uczucie, zob.: *Oby zajaśniało słońce w Twoim i Stachny życiu, abyście mieli powody do radości, a nie do smutku*. Ponadto w siedmiu wiadomościach powinszowania zostały wyrażone wyłącznie przy pomocy formy *radości*.

Natomiast w **treści życzeń wielkanocnych** przeważa **charakterystyka temporalna**, wedle której radość ma stanowić właściwość **okresu świątecznego** (33 poświadczenia), zob. np.: *radosnych Świąt Wielkanocnych*; *Radosnego Alleluja*; *Radosnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego*; *W dzień Bożego Zmartwychwstania, Radość wszystkich nas ogarnia*²⁸². Poza tym przedmiotem powinszowań staje się **intensywne doznawanie radości**, które jest werbalizowane przy pomocy **określeń dużej ilości** (7 poświadczeń), zob. np.: *dużo radości*; *Wiele radości (...) w dzień Zmartwychwstania Pańskiego*; *pełnego radości przeżycia Zmartwychwstania Pana Jezusa*²⁸³. W jednym tekście **jako źródło radości w okresie Świąt Wielkanocnych** wskazywana jest zaś **Matka Boża**, zob.: *niech (...) radość Królowej*

²⁸¹ Treść wskazanych życzeń metaforycznie obrazuje radość jako płomień, ukazując powiązania asocjacyjne między radością a żywiołem i żywiołowością.

²⁸² Intensywność doznawania radości została tutaj uwydatniona poprzez przyrównanie jej do przedmiotu „okrywającego” odbiorców.

²⁸³ W powyższej formule w odniesieniu do radości zastosowana została tzw. metafora pojemnika: radosne uniesienia przedstawiane są w niej jako przedmiot lub substancja „wypełniająca” naczynie, którym w tym przypadku są ramy czasowe świąt.

Niebieskiej zamieszka w waszych sercach²⁸⁴. Również jednokrotnie radość została ukazana jako uczucie mające towarzyszyć **wszystkim życiowym poczynaniom odbiorcy**, zob.: *radości z życia*. Natomiast w pięciu wiadomościach życzenia są artykułowane jedynie przy pomocy substantivum *radości*.

W **powinszowaniach bożonarodzeniowych** radosne doznania również zwykle łączone są z **konkretnymi okresami** (33 poświadczenia): nadawcy wiążą odczuwanie radości przede wszystkim z **czasem świątecznym** (29 poświadczeń, zob. np.: *radosnych Świąt Bożego Narodzenia; radości w dniu Święta Bożego Narodzenia; Aby Święta Bożego Narodzenia przyniosły radość z tego co jest*²⁸⁵), rzadziej – **zarówno z okresem świątecznym, jak i z nadchodzącym rokiem** (3 poświadczenia, zob.: *NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 (...) ŻYCZENIA (...) RADOŚCI; pełnych radości (...) Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977; dużo dużo radości z Twej pracy (...) na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969*), jednostkowo zaś – **z następnym rokiem kalendarzowym** (zob.: *melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie (...) radości moc (...) na Nowy Rok ~ 2000*). Natomiast jedenastokrotnie wartości tej przypisywane są **właściwości ilościowe**, metaforycznie wyrażające pragnienie silnego doznawania radości, zob. np.: *Dużo radości; na Święta Bożego Narodzenia dużo radości; Świąt pełnych radości (...) z Narodzenia Pana. Źródeł radosnych uniesień* nadawcy upatrują natomiast w **narodzeniu Chrystusa** (zob.: *Świąt pełnych radości (...) z Narodzenia Pana*), **pracy** (zob.: *dużo dużo radości z Twej pracy (...) na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969*) oraz **ogólnej sytuacji życiowej** odbiorcy (zob.: *Aby Święta Bożego Narodzenia przyniosły radość z tego co jest*). Jednokrotnie zaś, przy pomocy przysłowka *szczególnie*, uwydatniane jest **duże znaczenie radości** w stosunku do pozostałych wartości stanowiących temat życzeń, zob.: *a szczególnie dużo radości*. Z kolei w dwóch wiadomościach powinszowania radości werbalizowane są wyłącznie przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *radość – radości*.

Natomiast w **treści życzeń noworocznych** pojęcie radości jest przeważnie ujmowane w **terminach ilościowych** (10 poświadczeń), zob. np.: *Dużo radości; dużo radości w Nowym Roku; Niech zbliżający się N. Rok 1983 przyniesie Ci dużo (...) radości; Oby ten Nowy Rok*

²⁸⁴ Warto odnotować, że radość ulega tu antropomorfizacji jako byt zdolny do „zamieszkania” w duchowej sferze adresatów.

²⁸⁵ W cytowanej formule święta Bożego Narodzenia, poprzez umieszczenie ich w pozycji subiekta i zastosowanie czasownika czynnościowego *przynieść*, są antropomorfizowane jako pośredni odbiorca radości, którego zadaniem jest „dostarczenie” jej odbiorcy bezpośredniemu.

który idzie dużymi krokami, przyniósł wiele radości²⁸⁶. Na drugiej lokacie pod względem frekwencji wystąpień plasują się zaś powinszowania wskazujące na **temporalne ramy radości** (łącznie 8 poświadczeń): jej odczuwanie jest w nich sytuowane **w nadchodzącym roku** (6 poświadczeń, zob. np.: *dużo radości w Nowym Roku; wiele radości (...) w nowym roku; dużo (...) radości (...) w Nowym Roku 2004*), jak również **w czasie świąt Bożego Narodzenia i następnego roku kalendarzowego** (2 poświadczenia, zob.: *NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 (...) ŻYCZENIA (...) RADOŚCI; pełnych radości (...) Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977*). Jednokrotnie werbalizacji ulega zaś pragnienie, by **źródłem radości odbiorcy stała się praca**, zob.: *dużo dużo radości z Twojej pracy*. Incydentalnie podkreślana jest także **istotność** tej wartości, zob.: *a szczególnie dużo radości*.

WESOŁOŚĆ

Życzenia wesołości odnotowano w treści formuł przesyłanych z okazji Świąt Wielkanocnych, świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. **W powinszowaniach wielkanocnych** odczuwanie wesołości, poprzez zastosowanie konstrukcji atrybutywnych, przypisywane jest wyłącznie **okresowi świątecznemu** (95 poświadczeń), zob. np.: *wesołych Świąt Wielkanocnych; Wesołego Alleluja*²⁸⁷; *Wesołych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego*. Natomiast w jednym tekście gratulant wskazuje na przyjemne doznania płynące z kolektywnego, radosnego świętowania, przyrównując je do raju, zob.: *Weselmy się wszyscy wzajem. Niech świat będzie dla nas rajem*.

Powinszowania zaobserwowane **w treści wiadomości przekazywanych z okazji świąt Bożego Narodzenia** także przede wszystkim sytuują wesołość w ściśle określonych **ramach czasowych** (łącznie 85 poświadczeń): jej doznawanie wiązane jest najczęściej **z czasem świąt** (83 poświadczenia, zob. np.: *wesołych świąt Bożego Narodzenia; Wesołych Świąt Narodzenia Bożej Dzieciny; Świąt pełnych (...) wesela z Narodzenia Pana; a very happy Christmas*²⁸⁸), lecz okazjonalnie jest łączone także **zarówno z okresem świątecznym, jak i z Nowym Rokiem** (2 poświadczenia), zob.: *Wesołych (...) Świąt Bożego Narodzenia*

²⁸⁶ W dwóch ostatnich formułach nadchodzący rok ulega antropomorfizacji (*idzie dużymi krokami*). Jest on ukazywany jako pośredni odbiorca życzeń noworocznych, na którego nakładana jest odpowiedzialność za odczuwanie radości przez adresata bezpośredniego.

²⁸⁷ Zwrot *alleluja* pochodzi z języka hebrajskiego i w dosłownym tłumaczeniu oznacza „wychwalajcie Pana”. Jako element życzeń wielkanocnych jest jednak często błędnie stosowany jako synonimiczny wobec wyrażenia *wesołych świąt*.

²⁸⁸ Cytowana formuła pochodzi z lat 90. XX w. Jej zastosowanie ilustruje rosnące oddziaływanie angielszczyzny na język polski, które rozpoczęło się po przemianach ustrojowych w 1989 roku.

oraz Nowego Roku; *wesołego (...) spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*. Jednokrotnie przedmiotem życzeń staje się zaś **szeroka gama czynników wywołujących wesołość**, zob.: *wszystkiego co (...) najweselsze*. Ponadto zaobserwowano dwie formuły, których autorzy – zgodnie z charakterem świąt Bożego Narodzenia – upatrują **przyczyn wesołości w narodzinach Jezusa Chrystusa**, zob.: *Świąt pełnych (...) wesela z Narodzenia Pana; wesołych w Panu świąt*.

Tak jak ma to miejsce w życzeniach przekazywanych z okazji Wielkanocy i świąt Bożego Narodzenia, autorzy **powinszowań noworocznych** również określają **czas trwania wesołości** (3 poświadczenia), łącząc ją z **Bożym Narodzeniem i nadchodzącym rokiem** (2 poświadczenia, zob.: *Wesołych (...) Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku; wesołego (...) spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku*) oraz z **nocą sylwestrową** (1 poświadczenie, zob.: *Wesołej Zabawy Sylwestrowej*).

POGODA DUCHA

Życzenia pogody ducha są składane z okazji wszystkich okoliczności, które rozpatrujemy na kartach niniejszej rozprawy. W **powinszowaniach urodzinowych** ten pozytywny stan emocjonalny werbalizowany jest przy pomocy połączenia wyrazowego *pogody ducha* (3 poświadczenia), którego metaforyczna treść eksponuje wewnętrzny charakter pozytywnego usposobienia.

Również **życzenia imieninowe i wielkanocne** każdorazowo przyjmują postać wyrażenia *pogody ducha* (6 poświadczeń). Ponadto w powinszowaniach wielkanocnych jednokrotnie artykułowane jest **pragnienie, aby pogodne usposobienie odbiorcy utrzymywało się każdego dnia**, zob.: *pogody ducha na każdy dzień*.

W **życzeniach bożonarodzeniowych** dokonywana jest zaś projekcja tego stanu emocjonalnego **na święta i na cały nadchodzący rok**, zob.: *pogody ducha w Święta i całym Nowym Roku* (formuła, z której zaczerpnięto powyższe życzenia, odnosi się zarówno do świąt Bożego Narodzenia, jak i Nowego Roku). Poza tym z pogody ducha czyni się **własność szeroko rozumianego życia odbiorcy**, zob.: *pogody w życiu*.

Z kolei w **treści powinszowań noworocznych** trwanie pogodnego stanu ducha jest łączone z **nadchodzącym rokiem kalendarzowym**, który przedstawiany jest jako jego ofiarodawca, zob.: *Oby ten Nowy Rok który idzie dużymi krokami, przyniósł wiele (...) pogody ducha w Twoim życiu*.

POGODA, POGODNA ATMOSFERA

Powinszowania pogodnej atmosfery oraz pogody występują w wiadomościach związanych z imieninami, Wielkanocą oraz świętami Bożego Narodzenia. **Wśród formuł przesyłanych na okoliczność imienin** spotykane są życzenia projektujące pogodną atmosferę **na wielodniowy okres**, zob.: *wielu pogodnych dni* (2 poświadczenia). Ponadto w jednym wypadku zastosowano substantivum *pogody*, jednakże ze względu na brak szerszego kontekstu trudno jest jednoznacznie określić, czy metaforycznie nazywa ono pozytywne usposobienie bądź odczucia, czy też odnosi się do zjawisk atmosferycznych.

Natomiast **w życzeniach wielkanocnych** utrzymywanie się pogodnej atmosfery jest ograniczane do **czasu świąt** (25 poświadczeń, zob.: *pogodnych Świąt Wielkanocnych* (16); *pogodnych Świąt* (5); *pogodnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego* (3); *życzenia najpogodniejszych (...) Świąt*) oraz, incydentalnie, do nieprzypisanego do konkretnych ram temporalnych **wielodniowego okresu**, zob.: *wielu pogodnych dni*.

W tekstach przesyłanych na okoliczność Bożego Narodzenia powinszowania pogodnego nastroju dotyczą zaś wyłącznie **czasu świątecznego** (łącznie 26 poświadczeń), zob.: *pogodnych Świąt Bożego Narodzenia* (22); *pogodnych Świąt* (3); *Zbliżające się święta Bożego Narodzenia niechaj miną pogodnie*.

MIŁA ATMOSFERA

Miła atmosfera jest z kolei przedmiotem życzeń składanych z okazji Wielkanocy, świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku. **Powinszowania wielkanocne** ograniczają czas trwania przyjemnego nastroju **do okresu świątecznego** (13 poświadczeń), zob. następujące werbalizacje: *miłych Świąt Wielkanocnych* (8); *miłych świąt Wielkiej Nocy*; *Miłych (...) Świąt Zmartwychwstania Pańskiego*²⁸⁹; *Miłych (...) dni świątecznych*; *przemiliwych Świąt Wiosennych*²⁹⁰; a także eliptyczne wyrażenie *miłych*.

W życzeniach bożonarodzeniowych oraz bożonarodzeniowo-noworocznych miła atmosfera także staje się **właściwością okresu świątecznego** (7 poświadczeń, zob. np.: *Miłych (...) Świąt Bożego Narodzenia*; *miłych Świąt*), jak również **czasu świąt i następującego po nich roku kalendarzowego** (1 poświadczenie, zob.: *Na nadchodzące*

²⁸⁹ Określanie Świąt Wielkanocnych mianem *Świąt Zmartwychwstania Pańskiego* służy wyeksponowaniu ich religijnych aspektów.

²⁹⁰ Użycie wyrażenia *Święta Wiosenne* może zaś mieć na celu zdystansowanie się nadawcy od chrześcijańskiego charakteru Świąt Wielkanocnych.

Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami). W dwóch wypadkach tematem powinszowań są zaś **przyjemne chwile przeżywane podczas świąt**, zob.: *Miłych chwil w gronie rodzinnym; miłych chwil spędzonych z rodziną*. Należy zauważyć, że uwydatniany jest w nich **rodzinny charakter świąt Bożego Narodzenia**, przyczyniający się do panowania miłej atmosfery, zob.: *Miłych chwil w gronie rodzinnym; miłych chwil spędzonych z rodziną; Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami*.

POKÓJ

Pojęcie pokoju występuje w treści życzeń wielkanocnych, bożonarodzeniowych i noworocznych. W **powinszowaniach wielkanocnych** doświadczanie pokoju projektowane jest na **okres świąt** (4 poświadczenia, zob.: *pełnych pokoju Świąt* (2); *Pełnych pokoju Świąt Wielkanocnych; Wiele (...) pokoju w dzień Zmartwychwstania Pańskiego*) oraz **na każdą chwilę życia adresatów** (2 poświadczenia, zob.: *Pokój (...) Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszy Wam w każdej chwili życia*). W celu intensyfikacji życzeń i nadania im emocjonalnego tonu (m.in. przy pomocy metafor pojemnika) pokojowi przypisywana jest **charakterystyka ilościowa** (5 poświadczeń), zob. np.: *pełnych pokoju Świąt; Pełnych pokoju Świąt Wielkanocnych; Wiele (...) pokoju w dzień Zmartwychwstania Pańskiego*. Poza tym gratulanci czterokrotnie artykułują **wiarę w boskie pochodzenie pokoju**, który postrzegany jest przez nich jako **dar otrzymywany od zmartwychwstałego Jezusa Chrystusa**, zob. np.: *Pokój (...) Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszy Wam w każdej chwili życia; niech Pokój Jego (...) zamieszka w waszych sercach*²⁹¹.

Także w **życzeniach odnoszących się do świąt Bożego Narodzenia** uwydatniane są **temporalne własności pokoju** (2 poświadczenia), który jest jednokrotnie charakteryzowany jako pożądaný stan **w czasie świąt i nowego roku** (zob.: *NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 (...) ŻYCZENIA (...) POKOJU*), w innym wypadku zaś – jako właściwość **okresu świątecznego** (zob.: *Pełnych Bożego pokoju Świąt*). Z kolei trzykrotnie werbalizacji ulega wiara w **transcendentne źródła pokoju**, zob.: *W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas (...) pokojem; Pełnych Bożego pokoju Świąt; Pokoju Bożego*

²⁹¹ Pokój jest tutaj odnoszony do sfery wewnętrznych przeżyć odbiorców i ulega antropomorfizacji jako byt zdolny do zamieszkania w sercach odbiorców.

w duszy. W jednym tekście wyrażane jest zaś pragnienie doświadczania **pełni pokoju** w czasie świąt, zob.: *Pełnych Bożego pokoju Świąt*.

Również w **życzeniach noworocznych** pokój uzyskuje z reguły **charakterystykę temporalną**: trzykrotnie łączony jest z **okresem nadchodzącego roku** (zob.: *pokoju (...) w Nowym Roku 1985; dużo pokoju (...) w Nowym Roku; na Nowy Rok 1978 wiele (...) pokoju w serce dla całej Twojej rodziny*²⁹²), a w jednym przypadku – z **czasem świąt i nowym rokiem** (zob.: *NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 (...) ŻYCZENIA (...) POKOJU*). W dwóch tekstach wartości tej są zaś przypisywane **cechy ilościowe**, zob.: *dużo pokoju (...) w Nowym Roku; na Nowy Rok 1978 wiele (...) pokoju w serce dla całej Twojej rodziny*.

SPOKÓJ

Powinszowania spokoju są realizowane z okazji imienin, Wielkanocy, Bożego Narodzenia i Nowego Roku. **W wiadomości przesłanej na okoliczność imienin** życzenia są dwukrotnie wyrażane przy pomocy substantivum *spokoju*.

Z kolei w **treści życzeń wielkanocnych** najliczniej reprezentowane są werbalizacje lokalizujące spokój w **okresie świątecznym** (11 poświadczeń), zob. np.: *spokojnych Świąt Wielkanocnych; Spokojnych Świąt „Zmartwychwstania Pańskiego”*. Poza tym akcentowane jest w nich **istotne znaczenie przypisywane spokojowi przez nadawcę**, jak również ujawnia się **postrzeganie spokoju jako daru uzyskiwanego od Chrystusa**, zob.: *Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani (...) przede wszystkim (...) spokoju*. W jednym wypadku powinszowania są zaś realizowane przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *spokój – spokoju*.

W życzeniach składanych z okazji świąt Bożego Narodzenia spokój także z reguły projektowany jest na **konkretne okoliczności** (19 poświadczeń), tj. **czas świąt** (18 poświadczeń, zob. np.: *spokojnych Świąt Bożego Narodzenia; spokojnych Świąt*) oraz **zarówno na święta, jak i na Nowy Rok** (1 poświadczenie, zob.: *Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku*). Jednokrotnie spokojny stan ducha jest zaś przedstawiany jako pożądana **cecha usposobienia odbiorcy**, zob.: *spokoju ducha*. Również jednostkowo życzenia spokoju wyrażane są za pośrednictwem leksemu *spokoju*.

²⁹² Życzenia te koncentrują się na spokoju wewnętrznym.

Natomiast w **powinszowaniach noworocznych** odczuwanie spokoju jest najczęściej umiejscawiane w **nowym roku** (4 poświadczenia, zob. np.: *spokoju (...) w Nowym Roku 1984; spokojnego N. 1980 R.*), lecz również **podczas świąt Bożego Narodzenia i nadchodzącego roku kalendarzowego** (1 poświadczenie, zob.: *Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku*). Jednokrotnie życzenia są intensyfikowane poprzez przypisanie spokojowi **cech ilościowych**, zob.: *dużo (...) spokoju w Nowym Roku 2004*.

ZADOWOLENIE

Życzenia, których przedmiotem jest zadowolenie, są składane z okazji urodzin, imienin oraz Nowego Roku. Autorzy **powinszowań urodzinowych** eksponują **proweniencję** zadowolenia, upatrując jego źródeł w **pięknie letniej pogodzie** oraz **szeroko rozumianej życiowej aktywności odbiorcy** (2 poświadczenia), zob.: *zadowolenia z pięknego lata; zadowolenia z życia*. Ponadto odczuwanie satysfakcji jest w jednym wypadku projektowane **na okres wielu lat dalszego życia adresata**, zob.: *długich lat życia w zadowoleniu*.

Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach urodzinowych, **powinszowania z okazji imienin** przeważnie akcentują **pochodzenie** zadowolenia (4 poświadczenia). Nadawcy wskazują w nich jednak przede wszystkim na **osobowe źródła satysfakcji** (dzieci oraz, szerzej, rodzinę), zaś w jednym przypadku upatrują jej przyczyn w **pracy zawodowej i wszystkich życiowych czynnościach adresata**, zob.: *zadowolenia (...) z dzieci; zadowolenia z Rodziny; satysfakcji z odpowiedzialnej pracy pedagogicznej*²⁹³; *zadowolenia z życia*. Uczuciu zadowolenia przypisywana jest także **duża intensywność**, która wyrażana jest przy pomocy liczebnika *dużo*, zob.: *dużo (...) zadowolenia*. Poza tym gratulant jednokrotnie ukazuje **dużą liczbę możliwych przyczyn** doznawania zadowolenia, zob.: *wszystkiego co przynosi zadowolenie w naszym monotonnym życiu*²⁹⁴. Z kolei pragnienie **wieloletniego odczuwania satysfakcji** werbalizuje się w sformułowaniu *długich lat życia w zadowoleniu*. Dwa ujętych ujęć tej wartości przybierają natomiast formę dopełniacza rzeczownika *zadowolenie – zadowolenia*.

Również jednostkowe życzenia składane **z okazji Nowego Roku** przyjmują postać przytoczonego wyżej substantivum, zob.: *zadowolenia*.

²⁹³ Powyższe życzenia noszą znamiona komplementu, bowiem wyrażane jest w nich uznanie dla odpowiedzialności towarzyszącej wykonywaniu zawodu nauczyciela.

²⁹⁴ Formuła ta stanowi kolejne świadectwo włączania do treści powinszowań elementów charakterystycznych dla innych gatunków wypowiedzi. W tym przypadku życzenia wykazują podobieństwo do skargi, gdyż winszownik narzeka na marazm egzystencji, określając życie mianem *monotonnego*.

POCIECHA

Pociecha stanowi zaś temat życzeń urodzinowych, imieninowych, wielkanocnych i bożonarodzeniowych. **Powinszowania urodzinowe** kierowane są do dziecka (dziewczynki), zob.: *abyś urosła na pociechę tatusiowi i mamusi*. Ich treść wskazuje jednak, że jest ona jedynie pośrednim odbiorcą komunikatu – nadawca wyraża bowiem nadzieję, że odpowiednie zachowanie dziewczynki przyczyni się do **odczuwania radości przez jej rodziców**.

Z kolei **życzenia przesyłane na okoliczność imienin** wyróżnia wskazywanie **osób mających stanowić źródło pociechy** (8 poświadczeń), do których grona zaliczani są członkowie rodzin odbiorców oraz – w jednym przypadku – wybranka adresata, zob.: *pociechy z dzieci* (4); *pociechy z dzieciaków*; *pociechy z (...) wnuka*; *pociechy z męża*; *pociechy z sympati*. Referowana wartość została zaś jednokrotnie wyrażona wyłącznie przy pomocy formy rzeczownika *pociechy*.

Także w **powinszowaniach wielkanocnych** gratulanci upatrują **przyczyn odczuwania pociechy w dzieciach oraz wnukach adresatów** (3 poświadczenia), zob.: *pociechy z dzieciaków*; *pociechy z dzieci i wnusiów*.

Natomiast w **jednej formule przesłanej z okazji świąt Bożego Narodzenia** wartość ta jest werbalizowana wyłącznie za pośrednictwem substantivum *pociechy*.

POWODZENIE

Powinszowania powodzenia zamieszczono w formułach odnoszących się do wszystkich rozpatrywanych okoliczności. W **życzeniach składanych z okazji urodzin** powodzenie łączone jest ze sferą **życia zawodowego i osobistego**, zob.: *powodzenia w życiu zawodowym i osobistym*.

Również w **treści powinszowań imieninowych** przede wszystkim wymieniane są **dziedziny życia**, w których upatruje się doświadczania powodzenia. Należą do nich: **praca** (3 poświadczenia, zob.: *powodzenia w pracy*; *powodzenia w pracy zawodowej*; *powodzenia w życiu zawodowym*), **życie osobiste** (2 poświadczenia, zob.: *powodzenia w życiu osobistym*) oraz **nauka** (1 poświadczenie, zob.: *powodzenia w nauce*). Ponadto w jednym przypadku dokonywana jest jakościowa ewaluacja **powodzenia**, zob.: *dobrego powodzenia*. Natomiast dwukrotnie życzenia przybierają formę dopełniacza rzeczownika *powodzenie – powodzenia*.

Jakość powodzenia została także jednokrotnie uwydatniona w **treści życzeń wielkanocnych**, zob.: *dobrego powodzenia*.

Z kolei **powinszowania bożonarodzeniowe** w jednym wypadku przyjmują wyłącznie postać leksemu *powodzenia*. W innej formule następuje projekcja powodzenia **na sferę szkolnych osiągnięć odbiorcy**, zob.: *powodzenia w szkole*.

Natomiast w **życzeniach noworocznych** doświadczanie powodzenia lokalizowane jest w **okresie nadchodzącego roku** (2 poświadczenia), zob.: *w Nowym Roku (...) powodzenia; Nowego Roku a w nim (...) dla dzieci powodzenia; powodzenia w Nowym Roku*. Oprócz tego winszownik jednokrotnie, przy pomocy wyrazu *wszelki*, wskazuje na **szerokie spektrum czynników mogących konstytuować powodzenie odbiorcy**, zob.: *wszelkiego powodzenia*.

DOBRE SAMOPOCZUCIE

Powinszowania dobrego samopoczucia zaobserwowano w wiadomościach przesyłanych z okazji urodzin, imienin oraz Wielkanocy. W **treści życzeń urodzinowych** występują określenia precyzujące **jakość nastroju adresata** (2 poświadczenia), zob.: *dobrego samopoczucia; przede wszystkim (...) lepszego samopoczucia*. Partykuła *przede wszystkim*, poświadczona w ostatniej z przytoczonych werbalizacji, stanowi językową wykładnię **istotności**, która jest przypisywana tej wartości przez nadawcę. Z kolei zastosowanie formy stopnia wyższego przymiotnika *dobry (lepsy)* ma prawdopodobnie na celu indywidualizację życzeń poprzez zaakcentowanie wiedzy o aktualnym złym samopoczuciu adresata²⁹⁵.

Również **życzenia imieninowe** koncentrują się na projektowaniu **dobrego nastroju** na odbiorcę (2 poświadczenia), zob.: *dobrego samopoczucia; przede wszystkim dobrego samopoczucia niczym nie zmąconego*. W ostatniej cytacji winszownik akcentuje także **fundamentalne (jego zdaniem) znaczenie pozytywnego samopoczucia** oraz wyraża **pragnienie, aby utrzymywało się ono niezależnie od sytuacji**.

Natomiast w **powinszowaniach wielkanocnych** dobry nastrój został dwukrotnie określony mianem *wiosennego*. Użycie tego przymiotnika w treści życzeń składanych

²⁹⁵ Zob. cały tekst życzeń: *W Dniu urodzin składam moje najserdeczniejsze życzenia, przede wszystkim zdrowia, lepszego samopoczucia i wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków, oraz przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek*.

z okazji Wielkanocy ma przypuszczalnie wyrażać nadzieję na odczuwanie wesołości z powodu nadejścia wiosny²⁹⁶, zob.: *Wiosennego nastroju; wiosennego samopoczucia*.

UŚMIECH

Życzenia, których temat stanowi okazywanie wesołości poprzez uśmiech, zaobserwowano w formułach dotyczących wszystkich rozpatrywanych świąt. W **powinszowaniach urodzinowych** demonstrowanie wesołości w formie uśmiechu jest łączone z **codziennym życiem adresata**, zob.: *uśmiechów na co dzień*.

Również w **życzeniach składanych na okoliczność imienin** werbalizacji ulegają **temporalne aspekty** manifestowania pozytywnych emocji (łącznie 4 poświadczenia): postulowane jest w nich bowiem zarówno **codzienne okazywanie radości** (3 poświadczenia, zob.: *uśmiechu na codzień* (2); *dużo uśmiechu na co dzień*), jak i jej **trwałość i nieprzemijalność** (1 poświadczenie, zob.: *stałego uśmiechu*). Ponadto w celu nadania życzeniom ekspresyjnego charakteru gratulanci winszują **dużej „ilości”** uśmiechu (2 poświadczenia), zob.: *DUŻO UŚMIECHU NA TWARZY*; *dużo uśmiechu na co dzień*. Dwie formuły zawierają także informację o somatycznej **lokalizacji uśmiechu**, tj. twarzy, zob.: *uśmiechu na twarzy*; *DUŻO UŚMIECHU NA TWARZY*. Natomiast jednokrotnie powinszowania wyrażane są w formie dopełniacza rzeczownika *uśmiech* – *UŚMIECHU*.

W **życzeniach wielkanocnych** omawiana wartość uzyskuje **charakterystykę ilościową** (zob.: *dużo uśmiechu*) i **temporalną** (zob.: *uśmiechu na co dzień*). Ponadto ujawnianie pozytywnych emocji jest projektowane na **sferę pracy zawodowej odbiorcy**, zob.: *uśmiechu w pracy*.

W **powinszowaniach bożonarodzeniowych** okazywanie radości lokalizowane jest zaś **w czasie świąt** (zob.: *uśmiechów (...) w dniu Święta Bożego Narodzenia*) oraz **w codziennym życiu** adresata (zob.: *uśmiechu na co dzień*). Poza tym jednokrotnie tematem życzeń staje się **częste wyrażanie pozytywnych emocji poprzez uśmiech**, zob.: *dużo uśmiechów*.

Ilościowe aspekty omawianej wartości są także uwydatniane **w treści życzeń noworocznych**, zob.: *dużo uśmiechu*; *dużo uśmiechów*. Oprócz tego w dwóch tekstach artykułowane jest pragnienie, aby uśmiech towarzyszył odbiorcom **we wszystkich**

²⁹⁶ Konotacje wiosny z pozytywnym nastrojem zostały odnotowane w Słownosieci: *wiosenny* ‘taki, który kojarzy się z wiosną ze względu na przywoływany nastrój czy aspekty wizualne, w tym kolorystykę’ – <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/a2aa0306-5d16-11e9-9fa6-7f4fe7e9b1a5> (dostęp: 14.09.2019).

nadchodzących dniach, zob.: *uśmiechu na co dzień; uśmiechu (...) na każdy dzień nowego tysiąclecia*.

SŁOŃCE, „SŁONECZNE” DNI

Życzenia odwołujące się w swej treści do symboliki i metaforyki słońca związanej z ciepłem i radością także występują w wiadomościach dotyczących wszystkich okoliczności²⁹⁷.

W powinszowaniach urodzinowych radosne usposobienie projektowane jest **na czas wielu dni**, zob.: *wiele słonecznych dni*.

Również w **życzeniach imieninowych** konkretyzowane są **okresy, z którymi łączone jest odczuwanie radości** (4 poświadczenia), zob.: *wiele słońca na co dzień; słońca na każdy dzień; ciepłych słonecznych dni; wielu słonecznych dni*. Ponadto w pierwszej z przywołanych cytacji pozytywne emocje podlegają **kwantyfikacji**, zob.: *wiele słońca na codzień*. Dwukrotnie powinszowania imieninowe przyjmują zaś lakoniczną postać *słońca*.

Natomiast **życzenia wielkanocne** nie niosą znaczenia metaforycznego, gdyż wyrażają pragnienie, aby słoneczna pogoda towarzyszyła odbiorcom **w okresie wiosennym**, zob.: *wiele słońca wiosną*.

Przenośnie stosowane są z kolei w **powinszowaniach bożonarodzeniowych i noworocznych**, w których pozytywne uczucia projektowane są **na całe życie odbiorców oraz na nadchodzący rok**, zob.: *jak najwięcej słonecznych dni w życiu; samych słonecznych dni w Nowym Roku; samych słonecznych dni na Rok 1996; Oby ten Nowy Rok który idzie dużymi krokami, przyniósł (...) samych (...) słonecznych dni; w Nowym Roku jak najwięcej słonecznych dni; słonecznych dni w Nowym Roku*.

BEZTROSKA

Beztroska stanowi wyłącznie przedmiot życzeń bożonarodzeniowych i bożonarodzeniowo-noworocznych. W treści **powinszowań bożonarodzeniowych**, przybierających formę konstrukcji atrybutywnych, jest ona przedstawiana jako pożądana **właściwość okresu świątecznego** (2 poświadczenia), zob.: *beztroskich Świąt; beztroskich Świąt Bożego Narodzenia*. Natomiast w **życzeniach składanych na okoliczność świąt Bożego Narodzenia**

²⁹⁷ Wyraz *słońce* stanowi piątą pod względem liczby wystąpień reakcję na słowo-bodziec *radość* w PSA. Niewykluczone jednak, że w niektórych formułach wyrazy *słońce* i *słoneczny* określają uwarunkowania klimatyczne typowe dla ciepłych pór roku, takich jak wiosna i lato.

i Nowego Roku brak trosk jest wiązany **zarówno z czasem świąt, jak i nowym rokiem**, zob.: *beztroskich (...) Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977.*

NADZIEJA

Z kolei nadzieja jest tematem powinszowań wielkanocnych i bożonarodzeniowych. **W życzeniach wielkanocnych** wyrażane jest pragnienie **codziennego żywienia nadziei** (2 poświadczenia), zob.: *Sam Pan Zmartwychwstały (...) niech będzie niezawodną nadzieją na każdy dzień; dużo nadziei (...) na każdy dzień.* Ponadto w pierwszej z powyższych formuł nadzieja jest charakteryzowana jako **rezultat wiary w Jezusa Chrystusa**, sam Chrystus postrzegany jest zaś jako jej uosobienie.

Autor jednej formuły **życzeń bożonarodzeniowych** upatruje natomiast **źródeł nadziei w przeżywaniu świąt**, jednocześnie projektując jej obecność **na przyszłe życie odbiorcy**, zob.: *Aby Świąta Bożego Narodzenia przyniosły (...) nadzieję na to co przed Nami.*

PRZYJEMNOŚĆ

Przyjemność jest przedmiotem życzeń imieninowych, wielkanocnych i bożonarodzeniowych. W treści jednego tekstu **powinszowań imieninowych** podkreślony został **specyficzny dla dzieci sposób doświadczania przyjemności** oraz **szeroki zakres czynników mogących warunkować jej odczuwanie**, zob.: *wszelkich dziecięcych przyjemności.*

W życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych doznawanie przyjemności łączone jest zaś wyłącznie **z okresami świątecznymi** (łącznie 5 poświadczeń), zob. np.: *przyjemnych świąt; przyjemnej zabawy; Przyjemnych (...) świąt Bożego Narodzenia.*

DOBRY HUMOR

Powinszowania dobrego humoru są składane z okazji imienin i Wielkanocy. **W treści życzeń imieninowych** wyrażono pragnienie **dalszego utrzymywania się dobrego humoru adresata**, zob.: *dużo humoru jak dotąd.* Godzi się odnotować, że przy pomocy wskazania na dotychczasowy pozytywny nastrój odbiorcy (*jak dotąd*) gratulant artykułuje komplement dotyczący jego optymistycznej postawy. **Powinszowania wielkanocne** przybierają zaś jedynie formę wyrażenia *dobrego humoru*.

CIEPŁO

Incydentalnie przedmiotem **życzeń bożonarodzeniowych** staje się zaś ciepło, będące metaforą przyjaznych uczuć żywionych wobec adresata. Ich intensywność wyrażana jest poprzez odwołanie do **kategorii ilości** (której wykładnikiem jest liczebnik *wiele*), a **ich doznawanie jest umiejscawiane podczas Wigilii**, zob.: *Wiele ciepła (...) w Wigilijną Noc*.

SZCZEGÓLNE DNI, SZCZEGÓLNE CHWILE

Natomiast powinszowania dotyczące szczególnych okresów w życiu odbiorców zaobserwowano w **pojedynczych wiadomościach przesłanych z okazji urodzin i Nowego Roku**, zob. odpowiednio: *szczególnych dni; W Nowym Roku (...) wiele chwil szczególnych*.

„JASNE” DNI

Również **urodzinowe życzenia radości**, które bazują na pozytywnych konotacjach światła, odwołują się do **aspektu temporalnego**, zob.: *wiele, wiele jasnych dni w życiu*.

RADOŚĆ ŻYCIA

Pragnienie odczuwania radości życia także jest artykułowane wyłącznie w **treści życzeń urodzinowych**, w których wyeksponowaniu ulega **duże znaczenie** doświadczania tego stanu emocjonalnego, zob.: *przede wszystkim (...) radości życia*.

ZACHOWANIE PAMIĘCI O URODZINACH

Inna **wiadomość przesłana z okazji urodzin** zawiera natomiast powinszowania, których tematem jest zachowanie na zawsze w pamięci obchodzonej rocznicy narodzin, zob.: *Niech dzień Twojego święta (...) na zawsze pozostanie w Twojej pamięci*.

ZABAWNOŚĆ

Z kolei w **życzeniach imieninowych** werbalizowane jest pragnienie, aby adresatka **na zawsze zachowała swoje zabawne usposobienie**, zob.: *Bądź zawsze zabawna*. Powinszowania te wyrażają dodatnie wartościowanie tej cechy odbiorczyni.

BRAK ZMARTWIEN

Jednokrotnie w **treści życzeń imieninowych** zastosowany został także zabieg antropomorfizacji smutku, który jest ukazywany jako niepożądany cień, zob.: *Niech znika smutek, pierzcha cień*.

ŚWIĄTECZNA ATMOSFERA

Natomiast w **jednej wiadomości przesłanej na okoliczność Nowego Roku** zaobserwowano powinszowania **utrzymywania się świątecznej atmosfery przez cały nadchodzący rok**, zob.: *Niech cały rok będzie dla Was jak Świąta Bożego Narodzenia*.

WSPANIAŁA ATMOSFERA

W **życzeniach bożonarodzeniowych** dobra atmosfera jest zaś projektowana na **czas świąt**, zob.: *wspaniałej atmosfery podczas Świąt Bożego Narodzenia*.

SZAMPAŃSKI SYLWESTER

Ponadto w **innej wiadomości przekazanej na okoliczność świąt Bożego Narodzenia** zawarte zostały powinszowania **czerpania radości z zabawy sylwestrowej**, zob.: *szampańskiego sylwestra*²⁹⁸.

²⁹⁸ Zob. jedno ze znaczeń przymiotnika *szampański*, które jest notowane przez WSJP: ‘pełen humoru i spontanicznej radości’.

9.1.10. Wartości materialne

PIENIĄDZE

W materiale badawczym odnotowano także życzenia wzbogacenia się, które są składane z okazji urodzin, imienin, świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Tematem **powinszowań urodzinowych** jest przede wszystkim określona **ilość** pieniędzy (4 poświadczenia), zob.: *dużo potrzebnych pieniędzy; dużo (...) forsy; poprawy finansowej; przede wszystkim (...) trochę... pieniędzy*. W dwóch pierwszych formułach akcentowane jest pragnienie posiadania dużych zasobów pieniężnych (jednokrotnie jest to dokonywane przy pomocy potocznej formy *forsa*, której użycie może świadczyć o zażyłości uczestników aktu komunikacji), natomiast dwa pozostałe teksty nie niosą znaczenia dużej ilości, lecz wskazują na takie zasoby finansowe, które mogłyby być satysfakcjonujące dla odbiorców. Oprócz tego dwukrotnie ujawniana jest **istotność** pieniędzy w życiu adresatów, zob.: *przede wszystkim (...) trochę... pieniędzy; dużo potrzebnych pieniędzy*.

W treści **życzeń imieninowych** także wyrażane jest pragnienie, aby odbiorca posiadał **dużą ilość** pieniędzy (2 poświadczenia – zob.: *dużo pieniędzy; dużo forsy*), jednak tematem powinszowań stają się również **zasoby finansowe odpowiadające jego potrzebom** (1 poświadczenie – zob.: *tyle forsy ile Ci potrzeba*).

Ponadto **duża ilość pieniędzy** stanowi przedmiot **życzeń bożonarodzeniowo-noworocznych**, zob.: *kufereczek stóweczek i dwusetek jak mróweczek*. Należy nadmienić, że pierwsza część powyższego sformułowania (*kufereczek stóweczek*) została prawdopodobnie zaczerpnięta z piosenki wykonywanej m.in. przez Danutę Rinn i Bogdana Czyżewskiego pt. „Wszystkiego najlepszego”, por. fragment: „Pieniądze szczęścia nie dają? Być może! Lecz kufereczek stóweczek daj Boże!”²⁹⁹.

MIESZKANIE

Oprócz tego w **dwóch wiadomościach przekazanych na okoliczność urodzin i imienin** zidentyfikowano życzenia przeprowadzki do nowego mieszkania. W jednym tekście powinszowań urodzinowych posiadanie mieszkania zostało uznane za **fundamentalną potrzebę** adresata (zob.: *przede wszystkim (...) mieszkania*), natomiast w formule życzeń

²⁹⁹ Zob.: https://www.tekstowo.pl/piosenka,danuta_rinn__bogdan_czyzewski,wszystkiego_najlepszego.html (dostęp: 23.10.2019).

imieninowych wyeksponowano **pragnienie nabycia nowego mieszkania na własność** (zob.: *szybkiej przeprowadzki do nowego, własnego mieszkania*).

JEDZENIE I PICIE

Również dwukrotnie – w treści **powinszowań bożonarodzeniowo-noworocznych oraz wielkanocnych** – artykułowane jest życzenie, by udziałem odbiorców stała się obfitość jedzenia i picia spożywanego w czasie świąt, zob.: *obfitych w jadło i napitek (...) Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977; obfitych Świąt Wielkanocnych*.

DOSTATEK

Z kolei przedmiotem **życzeń urodzinowych** jest w jednym wypadku korzystanie z szeroko rozumianego dostatku, zob.: *Z okazji Twoich Urodzin przesyłam Ci moc najserdeczniejszych życzeń wszelkiego dobra, dostatku, a przede wszystkim zdrowia i radości życia – dożycia przynajmniej 100 lat Maria z rodziną*.

SŁODYCZE

W innej **formule powinszowań urodzinowych** wyrażane jest zaś pragnienie, aby młody solenizant mógł raczyć się **dużą ilością słodczy** (przypuszczalnie podczas celebrowania urodzin), zob.: *Kochany Błażejku – w dniu twoich urodzin, dużo zdrowia, zadowolenia z pięknego lata oraz wielu słodczy – życzy Mama*.

9.1.11. Wartości ogólne

DOBRO

Życzenia, których temat stanowi szeroko rozumiane dobro, odnotowano w wiadomościach dotyczących wszystkich spośród rozpatrywanych w niniejszej rozprawie świąt. W treści **powinszowań urodzinowych** dobro charakteryzowane jest wyłącznie w **kategoriach ilościowych** (ogółem 15 poświadczeń), a werbalizacje tej wartości przybierają formę konwencjonalnych wyrażen fundowanych przez wyrazy *wszystko* i *wszelki*. Przy ich pomocy

eksponowana jest duża ekstensja pojęcia dobra i służą one do projektowania na odbiorców możliwie szerokiej gamy wartości pozytywnych, których rodzaj może zostać następnie dookreślony przez adresatów życzeń³⁰⁰, zob.: *wszystkiego najlepszego* (10); *wszystkiego co najlepsze* (2); *Wszystko co najlepsze*; *wszystkiego co dobre*; *wszelkiego dobra*. Trzykrotnie powinszowania dobra werbalizowane są zaś przy pomocy konstrukcji atrybutywnej, w której to życzenia zostały określone przy pomocy superlatywizmu *najlepsze*, zob.: *najlepsze życzenia*. Uznajemy, że wyrażenie to niesie znaczenie synonimiczne wobec życzeń przybierających formę *wszystkiego najlepszego* czy *wszelkiego dobra*.

Powinszowania dobra występujące w **formułach przesyłanych na okoliczność imienin** również przyjmują postać skonwencjonalizowanych wyrażen zawierających leksemy *wszystko* oraz *dużo* (29 poświadczeń), zob.: *wszystkiego najlepszego* (18); *wszystkiego dobrego* (7); *wszystkiego naj...*; *wszystkiego co najlepsze*; *dużo*, *b. dużo najlepszych życzeń*; *dużo (...) dobrych życzeń*. Trzykrotnie wyróżniane są zaś **okresy**, z którymi łączone jest urzeczywistnienie się dobra, obejmujące **dzień imienin** (zob.: *Wszystkiego najlepszego w dniu Imienin*), **szeroko rozumianą przyszłość** (zob.: *jak najlepszej przyszłości*), a także bliżej niesprecyzowane **chwile** (zob.: *dobrych chwil*).

W **życzeniach składanych na okoliczność Wielkanocy** dobru także przypisywana jest **duża ilość i szeroki zakres** (9 poświadczeń), zob.: *wszystkiego najlepszego* (3); *wszystkiego dobrego* (3); *Wszelkiego dobra*; *dużo, dużo najlepszych życzeń*; *dużo najlepszych myśli, uczuć i życzeń na Dzień Wielkiej Nocy*. Ponadto życzenia są trzynastokrotnie wyrażane przy pomocy szablonowej konstrukcji *najlepsze życzenia*.

Podobnie jak ma to miejsce w opisanych wyżej tekstach, w **powinszowaniach bożonarodzeniowych** werbalizacji ulega przede wszystkim **szeroki zakres oraz duża liczba wartości mogących konstytuować dobrostan odbiorców** (ogółem 17 poświadczeń), zob. np.: *wszystkiego najlepszego*; *wszystkiego co najlepsze*. Ponadto doświadczanie dobra jest **ograniczane temporalnie** (łącznie 4 poświadczenia): projektowane jest ono bowiem **na okres świąt** (2 poświadczenia, zob.: *wszystkiego najlepszego (...) w te Święta Bożego Narodzenia*; *dobrych (...) Świąt*), jak również **na święta oraz następujący po nich czas** (2 poświadczenia, zob.: *wszelkiego dobra na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969*; *Dużo dobrego dla Ciebie w czasie i po świątach*). W jednym wypadku wyrażono zaś pragnienie, by ofiarodawcą dobra stał się **nowonarodzony Jezus Chrystus**, zob.:

³⁰⁰ W świetle powyższej obserwacji, a także w nawiązaniu do rozważań M. Marcjanik (2000), należy stwierdzić, że życzenia dobra wyrażane przy pomocy formuły *wszystkiego najlepszego* i jej wariantów w niektórych kontekstach, w zależności od intencji nadawców, tj. siły illokucyjnej konkretnego aktu mowy, mogą stanowić realizację zasady dyskrecji.

*Wszystkiego najlepszego co może dać Boża Dziecina niech w udziale przypadnie. Dwunastokrotnie powinszowania przyjmują z kolei postać wyrażenia **najlepsze życzenia**.*

Również **życzenia noworoczne** przeważnie zawierają **charakterystykę kwantytatywną** (18 poświadczeń), zob. np.: *wszystkiego najlepszego; wszystkiego najlepszego w Nowym Roku*. Nieco rzadziej dobru przypisywane są **cechy temporalne** (ogółem 15 poświadczeń): zwykle jego zaistnienie lokalizowane jest w **Nowym Roku/nadchodzącym roku** (14 poświadczeń, zob. np.: *wszystkiego najlepszego w Nowym Roku; co najlepszego do Nowego Roku*), jednokrotnie zostało zaś ono scharakteryzowane jako właściwość **okresu obejmującego święta Bożego Narodzenia i następujący po nich rok kalendarzowy** (zob.: *wszelkiego dobra na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969*) oraz **cały wiek** (zob.: *wiek najlepszych życzeń*). Natomiast sześciokrotnie powinszowania dobra wyartykułowane zostały przy pomocy przytoczonego wcześniej sformułowania *najlepsze życzenia*.

SPEŁNIENIE MARZEŃ

Pragnienie ziszczenia się marzeń odbiorców także jest wyrażane we wszystkich grupach formuł rozpatrywanych na kartach niniejszej dysertacji. W treści **życzeń urodzinowych**, jednostkowo **odwołano się do ogółu domniemanych pragnień odbiorcy**, zob.: *spełnienia wszystkich marzeń*. Ponadto odnotowano formułę, w której w prepozycji do rzeczownika *marzenia* umieszczony został przymiotnik *najskrytszy*. Przy jego pomocy nadawca przedstawia marzenia jako ukryty przedmiot, akcentując w ten sposób osobisty wymiar pragnień żywionych przez adresata; czynione jest bowiem założenie, że są one nieznane gratulantowi oraz innym ludziom, zob.: *spełnienia najskrytszych marzeń*³⁰¹. Natomiast dwukrotnie referowane pojęcie werbalizowane jest wyłącznie przy pomocy wyrażenia *spełnienia marzeń*.

Tematem **życzeń imieninowych** najczęściej staje się zaś spełnienie **wszystkich marzeń i pragnień** odbiorców (ogółem 10 poświadczeń), zob. np.: *spełnienia wszystkich marzeń; spełnienia wszystkich pragnień*. Z kolei jednokrotnie, tak jak ma to miejsce w jednej z przytoczonych wcześniej formuł życzeń urodzinowych, nadawca wskazuje na prywatny charakter marzeń adresata, zob.: *spełnienia najskrytszych marzeń*. Ponadto zaobserwowano

³⁰¹ Ta szablonowa formuła szczególnie wyraziście realizuje grzecznościową zasadę dyskrecji, zakładającą respektowanie prawa odbiorcy do prywatności (Marcjanik 2000).

powinszowania przyjmujące postać sformułowań *spełnienia marzeń* (5 poświadczeń), *spełnienia życzeń*, *spełnienia zamierzeń*, *spełnienia pragnień* oraz *czego sobie życzysz*.

Nieliczne życzenia ziszczenia się pragnień, które występują w **wiadomościach przekazywanych na okoliczność Wielkanocy**, przybierają natomiast następujące formy: *wszystkiego co sobie sami życycie* oraz *spełnienia marzeń*. W jednym przypadku realizacja marzeń odbiorców została zaś skonkretyzowana jako kupno nowego mieszkania, zob.: *spełnienia marzeń (m.in. mieszkania)*.

Również w podkorpusie **życzeń bożonarodzeniowych** odnotowano niewielką liczbę formuł zawierających werbalizację tego pojęcia. W jednym tekście artykułowane jest pragnienie, aby **ziszczeniu uległy wszystkie marzenia odbiorcy**, zob.: *Spełnienia wszystkich marzeń*. W innej formule nadzieja na realizację marzeń wiązana jest z **nadchodzącym rokiem oraz następującymi po nim latami**, zob.: *spełnienia pragnień w 1975 r i w następnych latach!!!*). Poza tym życzenia zostały jednokrotnie wyrażone wyłącznie przy pomocy sformułowania *spełnienia marzeń*.

Natomiast w treści **powinszowań przekazywanych na okoliczność Nowego Roku** spełnienie marzeń adresatów jest lokalizowane przede wszystkim w **określonych ramach czasowych** (ogółem 8 poświadczeń), spośród których na pierwszy plan wysuwa się **następny rok** (5 poświadczeń), zob.: *Niech zbliżający się N. Rok 1983 przyniesie Ci dużo (...) spełnienia wszystkich pragnień; realizacji najskrytszych marzeń w Nowym Roku; spełnienia najskrytszych marzeń (...) w Nowym Roku; spełnienia marzeń i pragnień w Nowym 1977 Roku; spełnienia marzeń (nowego mieszkania!) w Nowym Roku 1987³⁰²*. Konceptualizacje sytuujące się w obszarze temporalnym ujawniają się także w życzeniach spełnienia marzeń w **nadchodzącym roku oraz w następnych latach** (2 poświadczenia), a także w **nowym wieku** (w życzeniach składanych na przełomie XX i XXI wieku – 1 poświadczenie), zob.: *spełnienia marzeń (nie wszystkich w nadchodzącym roku, bo trzeba mieć coś do realizacji w dalszej przyszłości.); najlepsze życzenia (...) spełnienia pragnień w 1975 r i w następnych latach!!!; spełnienia marzeń w Nowym Wieku*. Ponadto gratulanci niekiedy odwołują się do **kategorii ilości**, przyjmując założenie o dużej liczbie i szerokim spektrum marzeń odbiorców (2 poświadczenia, zob.: *Niech zbliżający się N. Rok 1983 przyniesie Ci dużo (...) spełnienia wszystkich pragnień; spełnienia wszystkich marzeń*), oraz eksponują osobisty charakter pragnień żywionych przez adresatów (2 poświadczenia, zob.: *realizacji najskrytszych marzeń w Nowym Roku; spełnienia najskrytszych marzeń (...) w Nowym Roku*).

³⁰² W niniejszej formule przedmiot marzeń został skonkretyzowany jako kupno mieszkania.

POZOSTAŁE WARTOŚCI

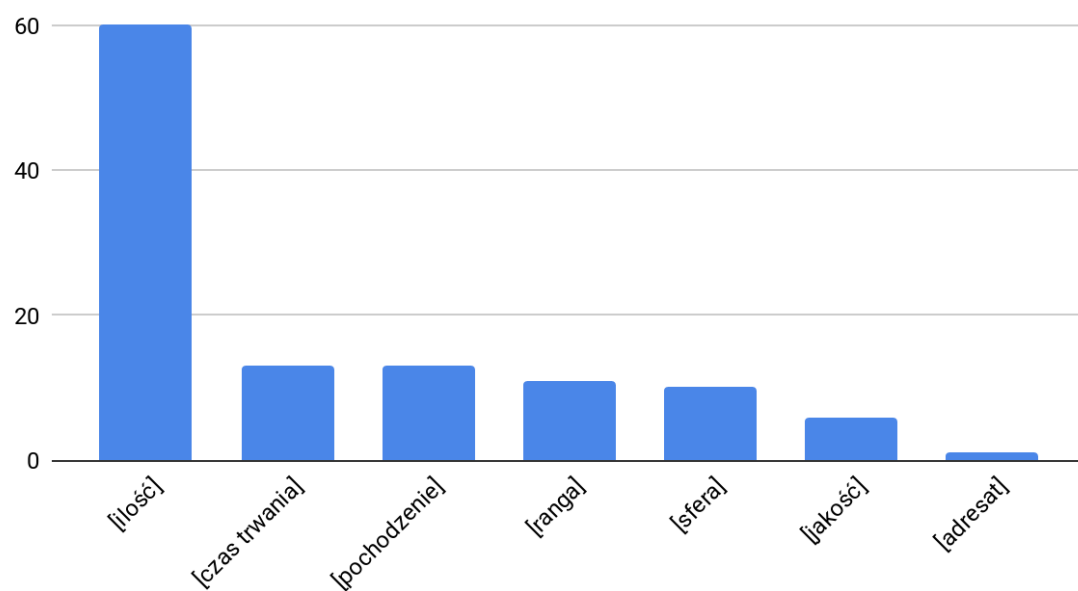
Oprócz tego do grupy werbalizacji wartości ogólnych odniesiono sformułowanie *Wszystko dla Ciebie co (...) najpiękniejsze*, zaobserwowane w **treści życzeń urodzinowych**, przy pomocy którego winszownik projektuje na odbiorcę **dużą liczbę** nieskonkretyzowanych wartości pozytywnych.

Przedmiotem **powinszowań imieninowych** staje się zaś zaistnienie szeroko pojętych pozytywnych zmian w życiu adresatów. Autor życzeń nadaje temu pragnieniu duże znaczenie, o czym świadczy zastosowanie partykuły *przede wszystkim*, zob.: *przede wszystkim zmiany na lepsze, tego, co Was gnębi i boli*.

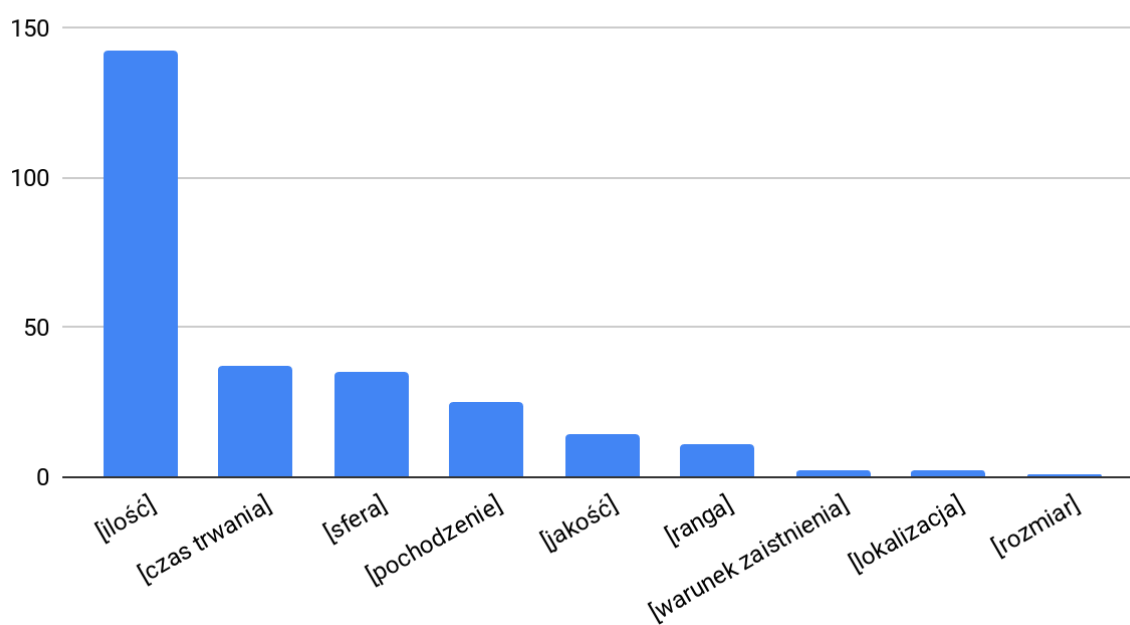
9.1.12. Podsumowanie

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że wartościami będącym przedmiotem polskojęzycznych życzeń jest przypisywany relatywnie stały i ograniczony zestaw cech wyrażanych przy pomocy szablonowych formuł. Wybór konkretnych własności dla poszczególnych pojęć jest z reguły wynikiem przestrzegania charakterystycznych dla gatunku konwencji stylistycznych, często realizujących się w postaci reprodukowanych połączeń wyrazowych, które wywierają wpływ na konceptualizację wartości zawarte w tekstach życzeń. Konwencje te różnią się jednak w zależności od tego, jakiej okoliczności dotyczą życzenia, czego rezultatem jest odmienne profilowanie obrazu wartości w życzeniach składanych z okazji poszczególnych świąt. W celu podsumowania rozważań zawartych w tym rozdziale na poniższych wykresach w układzie fasetowym przedstawiono udział cech łączonych z wartościami występującymi w treści życzeń urodzinowych, imieninowych, wielkanocnych, bożonarodzeniowych i noworocznych:

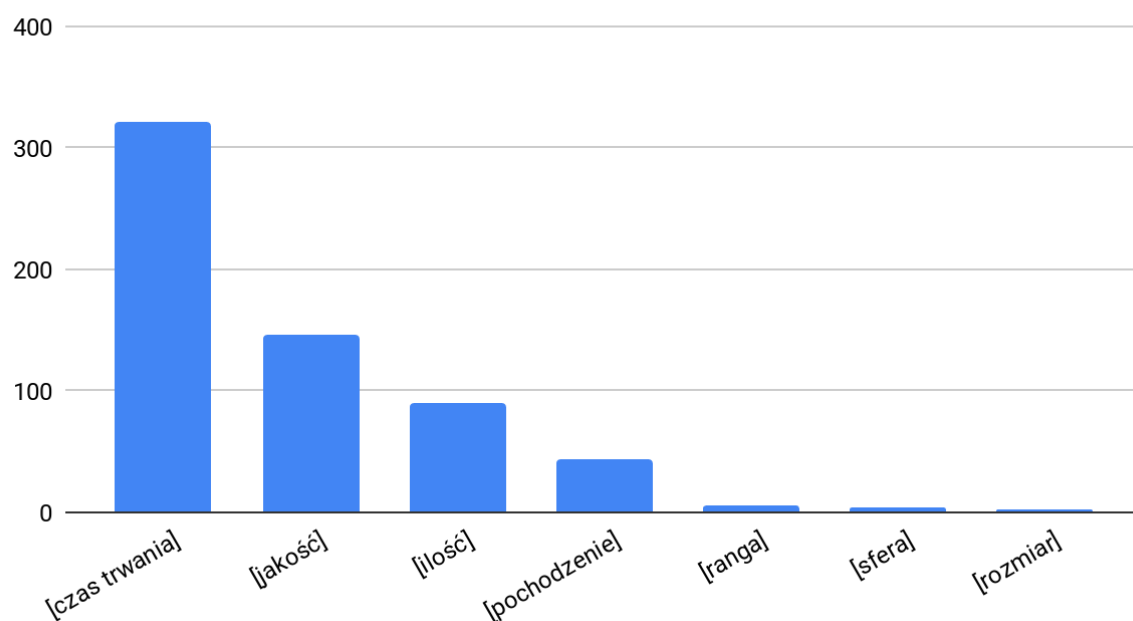
Wykres 15. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia urodzinowe)

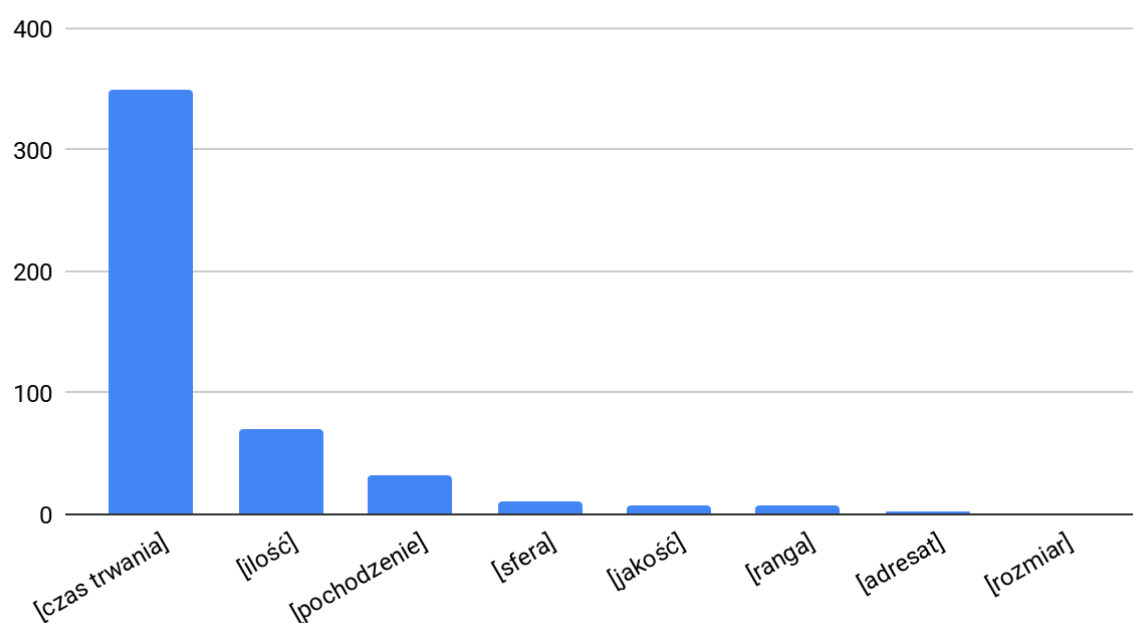
Wykres 16. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia imieninowe)

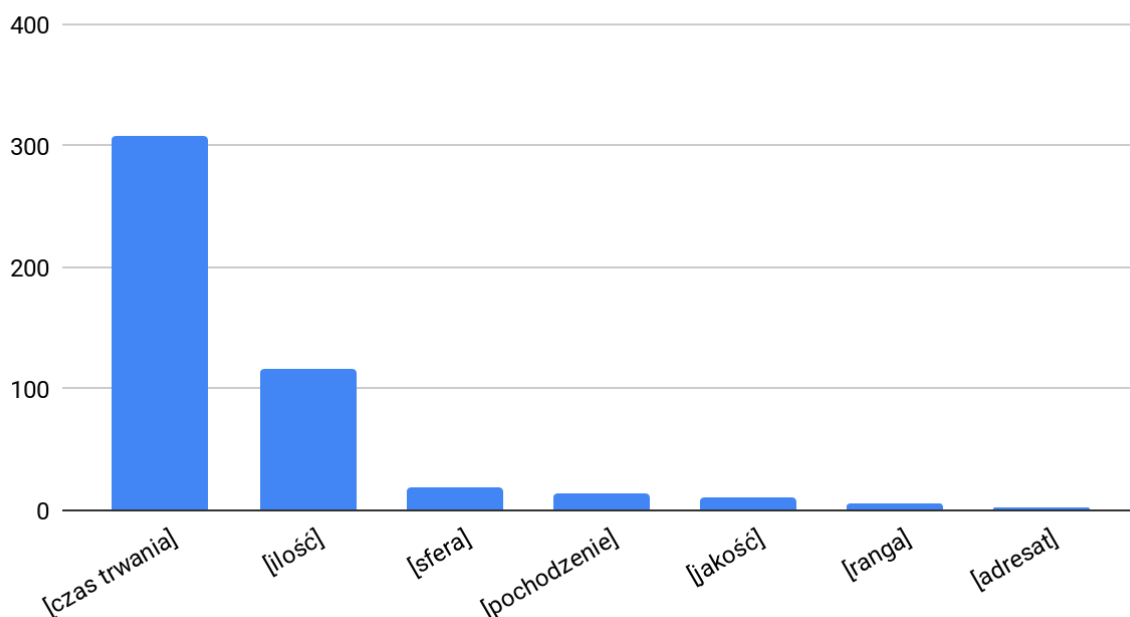
Wykres 17. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia wielkanocne)

Wykres 18. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia bożonarodzeniowe)

Wykres 19. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia noworoczne)

Wykresy ukazują, że prototypową cechą eksponowaną w życzeniach urodzinowych i imieninowych jest duża ilość. W tekstach dotyczących tych okoliczności rzadziej spotykane są określenia czasu trwania, pochodzenia, rangi, własności jakościowych czy sfery realizacji poszczególnych wartości. Życzenia składane z okazji pozostałych świąt, tj. Wielkanocy, Bożego Narodzenia i Nowego Roku, koncentrują się zaś przede wszystkim na temporalnych właściwościach pojęć aksjologicznych. Jedynie incydentalnie pojawiają się w nich odwołania do cech ilościowych i jakościowych, jak również do proveniencji poszczególnych wartości. W dalszej części poświadczone cechy omówiono w odniesieniu do dóbr, którym są one przypisywane, oraz świąt, których dotyczą powinszowania.

[ilość]

W życzeniach urodzinowych i imieninowych najczęściej wskazuje się na dużą (aczkolwiek niesprecyzowaną) ilość lub szerokie spektrum dóbr mogących konstytuować określone wartości. Zastosowanie tego zabiegu w odniesieniu do pojęć abstrakcyjnych intensyfikuje (hiperbolizuje) przekaz, nadając komunikatowi emocjonalny ton i dodatkowo waloryzując przedmiot powinszowań. Charakterystyka ilościowa dotyczy przede wszystkim zdrowia, dobra, szczęścia, spełnienia marzeń, pomyślności i radości, tj. najczęściej występujących wartości w formułach życzeń urodzinowych i imieninowych. Dominacja tej cechy

w powinszowaniach składanych z okazji świąt związanych z cyklem życia jednostki przypuszczalnie stanowi relikw (?) myślenia magicznego. Skłonność do kwantyfikowania pojęć może bowiem wynikać z przekonania o możliwości zapewnienia solenizantom i jubilatom pomyślności poprzez przypisywanie wartościom jak największej ilości na jak najdłuższy czas.

Natomiast w **treści życzeń wielkanocnych** określenia dużej ilości nie występują tak powszechnie, jak ma to miejsce w życzeniach urodzinowych i imieninowych. Z reguły odnoszone są one do wartości odczuciowych (m.in. takich jak radość, szczęście, pomyślność, pogoda ducha), witalnych (zdrowie), ogólnych (dobro, spełnienie marzeń), transcendentnych (łaski, błogosławieństwo) i moralnych (miłość). Mniejsza liczba formuł eksponujących dużą „ilość” wartości może być potwierdzeniem tezy o swoistej dla życzeń składanych na okoliczność świąt religijnych orientacji krótkoterminowej. Ich treść jest bowiem z reguły silnie związana z okresem świątecznym i rzadko wykracza poza ten czas.

Z kolei w **życzeniach bożonarodzeniowych i noworocznych** kwantyfikowanie jest stosowane w odniesieniu do wartości odczuciowych (m.in. takich jak radość, szczęście, pomyślność), witalnych (zdrowie), ogólnych (dobro), transcendentnych (łaski) oraz materialnych (pieniądze, jedzenie i picie oraz prezenty). O ile jednak powinszowania bożonarodzeniowe nie zawierają częstych odwołań do ilości dóbr, w treści życzeń noworocznych występuje ich większa liczba. Fakt ten może mieć związek z długoterminowością powinszowań noworocznych, która sprawia, że trwanie poszczególnych wartości jest umiejscawiane co najmniej w rocznej perspektywie. Spostrzeżenie to zdaje się potwierdzać wyrażone wcześniej przypuszczenie, że kategorie ilości i czasu trwania są ze sobą ściśle połączone, tj. im charakter określonego święta jest bardziej antropocentryczny i długoterminowy, tym silniej w związanych z nim powinszowaniach podkreślana jest duża ilość dóbr.

[czas trwania]

Tak jak ma to miejsce w przypadku charakterystyki ilościowej, cechy temporalne, które są przypisywane wartościom w **życzeniach urodzinowych i imieninowych**, często wyrażają znaczenie metaforyczne oraz niosą ładunek emocjonalny i wartościujący. Werbalizują się one w powinszowaniach wielu lat trwania wartości lub (rzadziej) ich codziennego utrzymywania się. Wieloletnia perspektywa dotyczy szczególnie takich wartości witalnych, jak zdrowie i długowieczność. Z kolei w **życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych** takie

pojęcia, jak zdrowie, radość, pogodna atmosfera, szczęście, przyjemność, beztraska oraz spokój są lokalizowane w okresie świątecznym. O wiele mniej liczne są teksty sytuujące dobra w dłuższym horyzoncie czasowym, np. całego życia odbiorców. Natomiast **powinszowania noworoczne** głównie umiejscawiają wartości w rocznej perspektywie. Do grona konceptualizowanych w ten sposób dóbr należą przede wszystkim szczęście, pomyślność, zdrowie oraz radość, a także m.in. dobro, sukces, błogosławieństwo i łaski Boże.

Z powyższych rozważań wynika, że duratywność jednostek aksjologicznych jest odmiennie charakteryzowana w zależności od okoliczności, której dotyczą życzenia. Tematem powinszowań urodzinowych, imieninowych i noworocznych, ukierunkowanych na ogólną pomyślność adresatów, staje się bowiem długotrwałość wartości, tj. ich utrzymywanie się w rocznej bądź dłuższej perspektywie, podczas gdy dobra projektowane na adresatów w życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych są w większości przypadków temporalnie ograniczone do czasu świątecznego i dotyczą jego zdrowego i wesołego przeżycia.

[pochodzenie]

W życzeniach urodzinowych i imieninowych źródeł wartości transcendentnych, witalnych, a także – incydentalnie – moralnych i poznawczych upatruje się w Bogu oraz świętych patronach odbiorców. Natomiast rodzina (w tym jej konkretni członkowie, tj. dzieci, wnuk i mąż) oraz partnerka odbiorcy określani są jako przyczyna odczuwania zadowolenia i pociechy. Ponadto w kilku tekstach artykułowane jest pragnienie, aby inni ludzie okazywali adresatom dobroć i życzliwość, podczas gdy dobro pochodzące od odbiorcy staje się tematem powinszowań wyłącznie jednokrotnie.

W treści życzeń wielkanocnych proveniencja większości wartości transcendentnych, jak również niektórych odczuciowych (m.in. radości, spokoju i szczęścia), obejmuje osoby boskie, tj. Jezusa Chrystusa, Boga oraz Maryję. Poza tym ujawnia się w nich tradycyjna w kręgu kultury polskiej wiara w przynoszenie prezentów przez zająca. Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach imieninowych, jako źródło pociechy wskazywane są zaś dzieci i wnuki adresata.

Również w **powinszowaniach przesyłanych na okoliczność świąt Bożego Narodzenia** boskie pochodzenie jest przypisywane wartościom transcendentnym. Jako ofiarodawców tych dóbr wskazuje się Boga, Dzieciątka Jezus oraz Maryję z Dzieciątkiem. Jednakże niebiańska proveniencja jest ukazywana także dla wartości odczuciowych (pokój,

wesołość, radość), moralnych (miłość, dobro) oraz witalnych (zdrowie). Z kolei za źródło radości uznawana jest praca oraz szeroko rozumiana rzeczywistość, podczas gdy bodźcem do żywienia nadziei staje się odpowiednie przeżycie świąt Bożego Narodzenia. Dobroć charakteryzowana jest natomiast jako cecha ludzi otaczających odbiorców.

W życzeniach noworocznych boska asysta także przywoływana jest dla realizacji wartości transcendentnych oraz (jednostkowo) zdrowia. W pojedynczych tekstach wyrażana jest zaś nadzieja na czerpanie radości z pracy zawodowej oraz artykułowane jest pragnienie, aby inni ludzie okazywali odbiorcom dobroć i życzliwość.

Jak wykazano, podkreślanie metafizycznego pochodzenia wartości jest znamienne przede wszystkim dla życzeń składanych z okazji świąt religijnych, jednak praktyka ta jest stosowana również w powinszowaniach urodzinowych, imieninowych i noworocznych. Prośby o boskie wstawiennictwo w urzeczywistnieniu się określonych dóbr nie obejmują jednak wyłącznie błogosławieństw i łask (których semantyka implikuje niebiańskie źródła tych pojęć), lecz dotyczą także zdrowia oraz innych incydentalnie wskazywanych wartości. Tego rodzaju zabiegi są prawdopodobnie rezultatem przestrzegania konwencji (szczególnie w przypadku życzeń przekazywanych na okoliczność świąt religijnych), jednak mogą również wyrażać rzeczywiste przekonania religijne nadawców bądź obu komunikujących się stron.

[sfera]

W życzeniach urodzinowych określanie domen, w których mają być realizowane poszczególne dobra, dotyczy takich wartości, jak sukces, pomyślność i wytrwałość. Sukces został odniesiony do sfery nauki, wytrwałość – do pracy zawodowej, zaś pomyślność wskazywana jest jako właściwość obu tych dziedzin. Z kolei przedmiotem **życzeń imieninowych** jest sukces i powodzenie w pracy, a także pomyślność, szczęście i radość na łonie rodziny oraz we wszystkich dziedzinach życia. Również w **powinszowaniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych** szczęście projektowane jest na życie rodzinne, podczas gdy pomyślność kojarzona jest z całokształtem życiowej aktywności odbiorców. Ponadto w gronie życzeń bożonarodzeniowych spotykane są pojedyncze powinszowania sukcesu w szkole i pracy zawodowej. Natomiast w **wiadomościach przesyłanych z okazji Nowego Roku** zaobserwowano większą liczbę powinszowań sukcesu i pomyślności w pracy i nauce. Szczęście łączone jest w nich zaś ze sferą życia osobistego i całokształtem egzystencji.

Spostrzeżenia te prowadzą do konstatacji, że w obrazie świata Polaków szczęście i pomyślność mają przede wszystkim wymiar osobisty bądź wiążane są ze wszystkimi aspektami życia, podczas gdy sukces (a częściowo także pomyślność) łączony jest z aktywnością w sferze publicznej, tj. pracą i nauką. Warto zauważyć, że życzenia sukcesu w pracy są rzadko składane z okazji świąt religijnych: prawdopodobnie dzieje się tak ze względu na fakt, że koncentrowanie się na tym aspekcie życia jest uznawane za niestosowne w kontekście okoliczności upamiętniających wydarzenia natury sakralnej.

[jakość]

Jakościowe cechy poszczególnych dóbr rzadko stają się przedmiotem polskojęzycznych powinszowań, niekiedy jednak są im przypisywane w celu nadania życzeniom większej emocjonalności i ekspresji. **W pojedynczych życzeniach urodzinowych i imieninowych** samopoczucie odbiorcy jest określane mianem *dobrego* oraz *lepszego*. Ostatni zabieg ma na celu indywidualizację komunikatu poprzez wyrażenie pragnienia pozytywnej zmiany nastroju odbiorcy. Werbalizacji ulegają także m.in. cechy wskazujące na silną więź i lojalność wobec przyjaciół (*ogromu oddanych przyjaciół*), jak również na intensywność określonych postaw (*nieślabnącego optymizmu w tym nowym tysiącleciu*). **W życzeniach wielkanocnych** akcentowane są zaś walory smakowe jajek (*smaczne, dobre*) oraz tradycyjny charakter tej potrawy (*tradycyjne, święcone*), często również podkreślana jest intensywność zabaw odbywających się w wielkanocny poniedziałek (*lany, mokry, ostry*). Natomiast dobra „jakość” powodzenia, humoru i zdrowia ulega wyeksponowaniu poprzez stosowanie przymiotnika *dobry*, a przeżycie świąt określane jest jako *owocne* i *głębokie*. Ponadto wskazuje się na przyjemne uczucia towarzyszące świątecznemu wypoczynkowi. Także **w powinszowaniach bożonarodzeniowych** akcentowane są jakościowe cechy zdrowia, wypoczynku oraz prezentów, jak również podkreślane są walory smakowe pierników i estetyka choinki. Z kolei **w życzeniach noworocznych** na pierwszy plan wysuwa się dobra jakość zdrowia, wobec którego stosowane są takie epitety, jak *dobre, najlepsze, tryskające* i *znośne*.

[ranga]

W życzeniach urodzinowych najwyższe znaczenie przypisywane jest wartościom witalnym (zdrowie, długie życie, wytrzymałość), materialnym (pieniądze, mieszkanie), odcuciowym

(radość życia, dobre samopoczucie) oraz personalnym (wytrwałość); w **powinszowaniach imieninowych** zaś – wartościom witalnym (zdrowie) oraz odcuciowym (pomyślność, dobre samopoczucie). **Życzenia wielkanocne** również uwydatniają fundamentalną rolę zdrowia, lecz także szczęścia i spokoju. Natomiast w **powinszowaniach bożonarodzeniowych i noworocznych** wyeksponowaniu ulega istotność zdrowia i radości, jak również osiągnięcia stabilizacji życiowej i sukcesu.

Podkreślanie dużego znaczenia dobrego stanu zdrowia potwierdza konstatację dotyczącą nadrzędnej roli, jaką odgrywa ono w hierarchii wartości Polaków – umożliwia bowiem realizację innych istotnych dóbr, takich jak szczęście, pomyślność, radość czy dobre samopoczucie. Z kolei akcentowanie ważkości wartości materialnych i prestiżowych (takich jak pieniądze, mieszkanie i sukces) stanowi odzwierciedlenie męskości kultury polskiej, tj. wymiaru akcentującego znaczenie gromadzenia dóbr materialnych oraz dążenia do osiągnięcia sukcesów.

[rozmiar]

Dobra jakość bądź silne przejawy zjawisk są niekiedy metaforycznie wyrażane przy pomocy epitetów określających ich duży rozmiar. W **życzeniach imieninowych** mianem *dużej* określono jednokrotnie odporność psychiczną, zaś w **powinszowaniach wielkanocnych** ten przymiotnik został jednokrotnie odniesiony do śmigusa-dyngusa. Natomiast w jednej **wiadomości przekazanej na okoliczność świąt Bożego Narodzenia** życzenia dużej liczby prezentów są formułowane poprzez odwołanie do wielkich gabarytów Dziadka Mroza, przywołującego kulturowe konotacje z podarunkami.

[adresat]

W nielicznych przypadkach właściwym odbiorcą komunikatu staje się ktoś inny niż osoba, do której kierowane są życzenia. Nadawca niekiedy prosi bowiem adresata o „przekazanie” konkretnego dobra osobie trzeciej, nakładając na niego odpowiedzialność za realizację powinszowań. W tego typu okazjonalnie spotykanych formułach szczególnie wyraziście realizuje się dyrektywny aspekt życzeń. I tak, w **powinszowaniach urodzinowych** wyrażono pragnienie, by odbiorca (dziecko) stanowił źródło pociechy dla swoich rodziców. Natomiast w **życzeniach bożonarodzeniowych i noworocznych** adresat jest „proszony” o obdarzenie miłością Boga oraz innych ludzi.

[lokalizacja]

W życzeniach imieninowych jednokrotnie wyeksponowano zaś somatyczną lokalizację uśmiechu, tj. twarz.

[warunek zaistnienia]

W jednym wypadku **powinszowania imieninowe** przybierają również formę zdania warunkowego, które wyraża przekonanie nadawcy, że szczęście i przychylność innych osób są uwarunkowane poważnym podejściem jednostki do życia.

Podsumowując, należy zauważyć, że cechy przypisywane wartościom w polskojęzycznych formułach życzących, które zostały zgrupowane w takich kategoriach, jak [ilość], [czas trwania], [jakość], [ranga] czy [rozmiar], często bazują na stereotypowych konotacjach o charakterze emocjonalnym i wartościującym, które mają na celu hiperbolizację komunikatu. Ujawnia się w nich bowiem ocena waloryzująca dodatnio (bezpośrednio lub pośrednio) samą wartość bądź przekonanie o primacie określonej wartości nad pozostałymi spośród wymienionych przez autora dóbr, a także innych, niezwerbalizowanych w treści życzeń wartości pozytywnych. Natomiast w przypadku pozostałych kategorii, takich jak np. [sfera] czy [pochodzenie], wartościom przypisywane są cechy konotacyjne będące odzwierciedleniem konwencjonalnego „życzeniowego” postrzegania rzeczywistości, które wiążą się z utrwalonymi wyobrażeniami nadawców o określonych dziedzinach życia oraz o przyczynach zaistnienia pewnych wartości.

Warto ponadto zwrócić uwagę na inne figury stylistyczne, które są charakterystyczne dla polskojęzycznych powinszowań. Oprócz wskazanych wcześniej metafor ontologicznych wyrażających się w kwantyfikowaniu oraz wskazywaniu na „rozmiar” pojęć abstrakcyjnych wymienić można także częste przypadki personifikowania lub antropomorfizowania pojęć. Przykładowo, nadchodzący rok jest niekiedy określany jako „ofiarodawca” wartości. Ponadto święta Bożego Narodzenia, Gwiazda Betlejemaska oraz Nowy Rok są incydentalnie charakteryzowane jako pośredni odbiorcy dóbr, których obowiązkiem staje się ich urzeczywistnienie w życiu odbiorców bezpośrednich. Jednostkowo personifikacji ulega także pomyślność (przypisywane są jej cechy motoryczne) oraz radość (wartość ta jest

przedstawiana jako byt mogący zamieszkać w sercach adresatów). Poza tym niekiedy określone pojęcia są ukazywane jako substancje – dotyczy to powinszowań zdrowia i szczęścia, jak również odnosi się do sfery duchowej odbiorców. Zaobserwowano także konwencjonalne obrazy metonimiczne, które są oparte na skojarzeniach łączących miłość z sercem oraz pomoc z czynnością podawania dłoni. Takie pojęcia, jak łaski Chrystusa czy radość są zaś jednostkowo przedstawiane jako obiekty, które mogą zostać przeniesione. Z kolei tzw. „metafora pojemnika” jednokrotnie znajduje zastosowanie w odniesieniu do radości, która jest charakteryzowana jako substancja „wypełniająca” czas świąt. Okazjonalne powinszowania wykorzystują również metaforę rośliny (szczęście oplatające się wokół życia odbiorcy) oraz bazują na konotacjach słońca z siłą witalną (łaski boskie jako źródło życiodajnej energii). Kilukrotnie w treści życzeń uwidacznia się także symbolika wiosny i słońca związana z radością życia oraz wesołością wywoływaną przez odradzającą się przyrodę.

9.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń

Dalej, w sposób analogiczny do opisów sporządzonych dla pojęć aksjologicznych będących przedmiotem polskojęzycznych życzeń, zaprezentowano conceptualizacje wartości zawarte w rosyjskojęzycznych powinszowaniach.

9.2.1. Wartości poznawcze

MĄDROŚĆ

Mądrość staje się wyłącznie przedmiotem **życzeń urodzinowych** i jest w nich charakteryzowana jako cecha mająca towarzyszyć adresatce w szeroko rozumianej aktywności życiowej (zob.: *быть мудрой*), a także jako właściwość pomocna **w przeżywaniu trudnego czasu** (zob.: *Мудрости (...) в это нелёгкое время*). Godzi się zauważyć, że nawiązanie do trudności doświadczanych przez odbiorczynię może stanowić przejaw pesymizmu, którego wyrażanie cechuje kultury powściągliwe i kolektywistyczne. Natomiast życzenia bystrości i nabywania wiedzy przez dziecko wykazują podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy, takich jak np. rada, rozkaz czy prośba, oraz informują o charakterystycznym dla kultury rosyjskiej dużym dystansie władzy w stosunkach między starszymi i młodszymi osobami, zob.: *пасту (...) умной*.

MARZENIA

Z kolei w **jednej wiadomości przesłanej z okazji Dnia Kobiet** zaobserwowano powinszowania, których tematem jest oddawanie się marzeniom. Przybierają one formę trybu rozkazującego czasownika *мечтай*.

DOŚWIADCZENIE

W treści życzeń składanych na okoliczność święta 8 Marca postulowane jest także **zdobycie jak największej liczby życiowych doświadczeń**, zob.: *Всё перепробовать (...), Всё переувствовать*.

TWÓRCZOŚĆ

Natomiast w **jednej wiadomości przesłanej z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** umieszczone zostały życzenia twórczej aktywności, zob.: *творчества*.

CIEKAWE ŻYCIE

W powinszowaniach składanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa przy pomocy konstrukcji atrybutywnej wyartykułowane zostało również pragnienie, aby adresat prowadził ciekawe życie. Tego rodzaju życzenia przypuszczalnie służą wywarceniu wpływu na odbiorcę w celu urozmaicenia podejmowanej przez niego aktywności, zob.: *интересной жизни* (2 poświadczenia).

CIEKAWE OBCHODY ŚWIĘTA

Natomiast tematem **życzeń pierwszomajowych** jest m.in. interesujący sposób spędzenia świąt, zob.: *самых интересных встреч*.

CIEKAWE ZAINTERESOWANIA

Przedmiotem **powinszowań urodzinowych** staje się z kolei znalezienie ciekawych zainteresowań, zob.: *интересных увлечений*. Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach ciekawego życia, celem sformułowanych w ten sposób powinszowań jest prawdopodobnie wpłynięcie na adresata, aby ten rozbudził w sobie ciekawość poznawczą.

PODRÓŻE

Życzenia pierwszomajowe jednokrotnie wyrażają zaś pragnienie, aby odbiorca odbywał podróże w nieznane mu dotąd miejsca, zob.: *новых туристских маршрутов*. Ponadto żartobliwe powinszowania, których tematem jest podróżowanie i poznawanie świata, zamieszczono w treści **jednej wiadomości przesłanej na okoliczność urodzin**, zob.: *В лаптях пройти по Гималаям*.

NATCHNIENIE

Z okazji urodzin składane są także życzenia czerpania przez odbiorcę natchnienia **z wykonywanej przez niego pracy**, zob.: *В труде – вдохновений блестящих.*

NAUKA

Poza tym przedmiotem **powinszowań urodzinowych** staje się dalsza nauka i niepoprzestawanie na dotychczasowych osiągnięciach, zob.: *Учись дальше, не останавливайся на достигнутом.*

8.2.2. Wartości estetyczne

PIĘKNO

Życzenia piękna zaobserwowano w wiadomościach przesłanych z okazji Dnia Kobiet, Nowego Roku oraz urodzin. Przedmiotem **życzeń składanych na okoliczność 8 Marca** jest **zachowanie przez adresatkę piękna do końca życia**, zob.: *остатъя всю жизнь (...) красивой.*

Wieczne piękno stanowi także temat **powinszowań przesyłanych z okazji urodzin**, zob.: *Будь всегда (...) красивой* (2 poświadczenia).

Natomiast **z okazji Nowego Roku** składane są życzenia utrzymania przez adresatkę piękna i kobiecości **do momentu znalezienia przez nią odpowiedniego partnera**, zob.: *Желаю тебе сохранить все эти качества, пока ты не найдешь себе достойного спутника до гробовой доски.* Poza tym jeden tekst odnosi się do **trwałości piękna**, dla której nie są wskazywane ograniczenia czasowe, zob.: *неувядающей красоты.*

9.2.3. Wartości moralne

MIŁOŚĆ

Miłość jest tematem życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku i urodzin. Werbalizacje tej wartości zaobserwowane **w powinszowaniach przesyłanych na okoliczność Dnia Kobiet** przybierają

formę rzeczownika *любви* (3 poświadczenia) oraz formę trybu rozkazującego czasownika *Люби*.

W życzeniach przekazywanych z okazji Święta Pracy akcentowana jest zaś **intensywność miłości**, werbalizująca się przy pomocy określeń dużej wielkości, zob.: *большой любви; океан любви*. Ponadto doświadczanie miłości jest jednokrotnie lokalizowane w **okresie wiosennym** (zob.: *весенней любви*), a adresat wskazywany jest jako **eksperiencer miłości żywionej w stosunku do niego przez członków jego rodziny** (zob.: *любви близких*).

W podkorpusie **powinszowań składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** życzenia miłości występują natomiast jednokrotnie i wyrażane są wyłącznie przy pomocy rzeczownika *любви*.

Również w **życzeniach noworocznych** pragnienie zaznania miłości przez odbiorcę jest werbalizowane głównie za pośrednictwem leksemu *любви* (5 poświadczeń). Oprócz tego jeden z nadawców określa **temporalne ramy** miłości, lokalizując jej doznawanie w **nadchodzącym roku**, zob.: *С зодом (...) любви*. Jednokrotnie zaakcentowano zaś **intensywność i czystość** (tj. moralny charakter) miłości, zob.: *большой и чистой любви*. Przedmiotem powinszowań staje się także **miłość żywiona do adresata przez najbliższe mu osoby**, zob.: *чтобы близкие любили*.

Z kolei nadawcy **życzeń urodzinowych** przeważnie wskazują na **konkretne osoby, które mają obdarzyć odbiorców miłością**. Do ich grona należą: **wszyscy ludzie** (2 poświadczenia, zob.: *быть для всех любимой*), **najbliżsi mężczyźni** (2 poświadczenia, zob.: *любви от твоих мужчин; большой любви: сыновьей, мамулиной и конечно мужской*), a także **synowie i matka** (1 poświadczenie – zob. ostatnią z przywołanych wyżej cytacji). Dwukrotnie tematem życzeń staje się zaś **permanentne doświadczanie miłości**, zob.: *пусть всегда живут с тобою (...) Любовь; Пусть любовь сопровождает жизнь твою всегда*. Natomiast incydentalnie, poprzez użycie przymiotnika *большой*, metaforycznie wyrażana jest **intensywność** miłości, zob.: *большой любви: сыновьей, мамулиной и конечно мужской*. Część powinszowań przyjmuje zaś postaci *любви* (3 poświadczenia) oraz *быть любимой*.

PRZYJACIELE, PRZYJAŹŃ

Życzenia, których tematem są przyjaciele bądź przyjaźń, są przesyłane z okazji 8 Marca, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku oraz urodzin. Przedmiotem

powinszowań składanych na okoliczność Dnia Kobiet jest lojalność przyjaciół wobec odbiorcy, zob.: *верных друзей*.

Z kolei w treści życzeń przekazywanych z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej wyrażane jest wyłącznie pragnienie doświadczania przyjaźni, zob.: *дружбы*.

Nadawcy jednej wiadomości przesłanej na okoliczność Nowego Roku życzą natomiast **utrzymywania przyjacielskich stosunków z członkami rodziny, zob.: *дружбы в вашей семье***. Ponadto eksponowana jest potrzeba **wierności** przyjaciół, zob.: *верных друзей*. Jednokrotnie zwerbalizowane zostało także pragnienie, aby osoba trzecia (niebędąca bezpośrednim odbiorcą pośrednim życzeń) znalazła przyjaciela (życiowego partnera?), zob.: *чтобы Лена встретила настоящего друга*. Ze względu na chęć wpłynięcia na działania adresata powyższe życzenia noszą znamiona dyrektywnego aktu mowy.

W grupie **powinszowań urodzinowych** dominują zaś teksty określające **pozytywne przymioty** przyjaciół, którzy nazywani są mianem **wspaniałych** (zob.: *отличных друзей*), **dobrych** (zob.: *хорошим другом будь для одного и всех*), **prawdziwych** (zob.: *в жизни – друзей настоящих*) i **wiernych** (zob.: *верных подружек*). Należy odnotować, że druga z przywołanych wyżej formuł – w przeciwieństwie do pozostałych, których tematem jest przyjaźń żywiona przez inne osoby wobec odbiorców – wyraża życzenie, **by to odbiorcę cechował przyjazny stosunek do innych ludzi**. Dążenie do wpłynięcia na jego usposobienie i czyny również świadczy o dyrektywnym charakterze życzeń. Natomiast jednostkowo przedmiotem powinszowań staje się **duża liczba przyjaciół** (zob.: *иметь много друзей*), **długi czas trwania przyjaźni** (zob. życzenia przybierające formę toastu: *Пусть выпьют все за (...) дружбу на всегда*), jak również **towarzyskie kontakty z przyjaciółmi** (zob.: *Друзей встречать*). Ostatnia formuła także upodabnia życzenia do dyrektywnego aktu mowy (np. rady bądź rozkazu).

DOBROĆ

Z kolei powinszowania dobroci zaobserwowano w wiadomościach przesyłanych z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej oraz urodzin. **Na okoliczność Rocznic Rewolucji Październikowej** gratulanci życzą adresatowi, by ten **nieustannie odznaczał się dobrocią**, zob.: *Будьте всегда (...) добры*. Pragnienie wywarcia wpływu na jego postawę ujawnia dyrektywny charakter formułowanych w ten sposób życzeń.

Również w życzeniach urodzinowych do spełniania dobrych uczynków zachęcani są przede wszystkim adresaci (6 poświadczeń), zob. np.: *Оставайтесь таким (...) добрым; Пусть (...) сердце (...) добром встречает доброту*. Tak jak ma to miejsce w przywołanych wyżej powinszowaniach z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej, ze względu na chęć oddziaływania na partnera interakcji, w życzeniach tych ujawniają się charakterystyczne cechy dyrektywnych aktów mowy. Z drugiej strony, sformułowane w ten sposób powinszowania służą dodatniemu wartościowaniu cech charakteru odbiorców, którymi ci już się odznaczają. Jedynie w dwóch tekstach zaobserwowano zaś życzenia **doświadczenia dobroci pochodzącej od innych ludzi**, zob.: *от людей – добра; старайся делать хорошее людям, тогда и они тебе отплатят тем-же*. Nielicznie spotykane są także powinszowania, w których bycie dobrą osobą odnoszone jest do **okresu całego życia odbiorcy**, zob.: *Будьте всегда такой же доброй; быть всю свою жизнь такой же доброй, (...), как сейчас*.

ŻYCZLIWOŚĆ

W wiadomościach przekazywanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej oraz **Dnia Kobiet** zaobserwowano zaś powinszowania **nieustannego okazywania życzliwości innym ludziom**, zob.: *Будьте всегда (...) приветливы; быть всегда (...) Приветливой*. Tak jak ma to miejsce w przypadku niektórych spośród opisanych wcześniej formuł, tego typu powinszowania mają na celu wyrażenie pouczeń dotyczących właściwego sposobu zachowania się.

RYCERSKOŚĆ

Rycerskość mężczyzn wchodzących w skład bezpośredniego otoczenia adresatki staje się zaś przedmiotem **życzeń składanych z okazji święta 8 Marca**, zob.: *чтобы окружающие Вас мужчины были рыцарями*.

CZYSTOŚĆ

Na okoliczność **Dnia Kobiet** przesyłane są także powinszowania **zachowania czystości do końca życia**, zob.: *остаться всю жизнь (...) чистой*. Ponadto niesprecyzowana,

szeroko rozumiana czystość (przypuszczalnie moralna) staje się tematem **życzeń urodzinowych**, zob.: *всего (...) чистого*.

SZLACHETNOŚĆ

Jedna **wiadomość przekazana z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** zawiera zaś życzenia szlachetności, zob.: *благородства*.

POKREWIEŃSTWO DUSZ

Poza tym w **innej wiadomości przesłanej na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** zaobserwowano powinszowania pokrewieństwa dusz, zob.: *родства души*.

SERDECZNOŚĆ

W **życzeniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** dawany jest także wyraz pragnieniu **nieustannego okazywania serdeczności innym ludziom**, zob.: *Будьте всегда (...) сердечны*.

MĘSTWO

Przedmiotem powinszowań noworocznych jednokrotnie staje się zaś męstwo, zob.: *мужества*.

TROSKLIWOŚĆ

Jedna **formuła życzeń urodzinowych** zawiera z kolei powinszowania **pozostania troskliwą osobą do końca życia**, zob.: *быть всю свою жизнь такой же (...) заботливой, как сейчас*. Ze względu na swą treść, określającą własność, która aktualnie charakteryzuje odbiorczynię, życzenia te noszą zarówno znamiona dyrektywnego aktu mowy (rady, rozkazu), jak i ekspresywnego komplementu.

UCZCIWOŚĆ

W innym tekście powinszowań urodzinowych zaobserwowano życzenia kierowania się w życiu uczciwością, zob.: *В жизни быть честной*. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku części omówionych wcześniej formuł, dążenie nadawcy do wpłynięcia na postępowanie odbiorcy sprawia, że wykazują one podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy.

MIŁY STOSUNEK DO INNYCH LUDZI

Incydentalnie tematem **powinszowań urodzinowych** staje się także pragnienie, aby adresatka w dalszym ciągu pozostawała miłą osobą w stosunku do innych, zob.: *Оставайся всегда такой же милой*. Ich treść wykazuje zarówno podobieństwo do dyrektywnych aktów mownych (takich jak prośba czy rozkaz), jak i komplementu, gdyż przedmiotem życzeń jest cecha, którą adresatka już się odznacza.

DELIKATNOŚĆ, CZUŁOŚĆ

W treści życzeń urodzinowych dawany jest również wyraz pragnieniu **zachowania na resztę życia delikatności** (zob.: *быть всю свою жизнь такой же (...) ласковой (...), как сейчас* – powinszowania te również noszą znamiona komplementu) oraz **doświadczenia czułości ze strony osób z najbliższego otoczenia odbiorcy** (zob.: *от близких – нежности*).

SPRAWIEDLIWOŚĆ

Ponadto przedmiotem **życzeń urodzinowych** staje się sprawiedliwe postępowanie w życiu, która to treść upodabnia tę formułę do takich dyrektywów, jak prośba, rada czy rozkaz, zob.: *В жизни быть (...) справедливой*.

SYMPATYCZNOŚĆ

Z kolei w **treści powinszowań składanych na okoliczność Dnia Kobiet** wyrażono **pragnienie, by odbiorczyni na zawsze pozostała sympatyczną osobą**, zob.: *быть всегда (...) симпатичной*.

9.2.4. Wartości społeczne

POKÓJ

Pokój i zgoda są przedmiotem życzeń składanych z okazji wszystkich świąt rozpatrywanych na kartach niniejszej dysertacji. Powinszowania pokoju **przekazywane na okoliczność Dnia Kobiet** są najczęściej oparte na **metaforze nieba, konotującej spokój i czystość** (5 poświadczeń), zob.: *мирного неба* (2); *мирного неба над головой* (3). Natomiast w jednej wiadomości pokój jest charakteryzowany jako **trwała zgoda między członkami rodziny**, zob.: *Пусть в Вашей семье всегда царит мир*³⁰³.

Życzenia pierwszomajowe są formułowane w zbliżony sposób i również z reguły wykorzystują **metaforę czystego i jasnego nieba**, zob. np.: *мирного неба*; *мирного неба над головами*; *чистого и ясного неба над Родиной*; *Пусть Вас и Ваших детей озаряет безоблачное небо*; *Пусть всегда будет чистым и мирным небо над нашей Родиной*. W pięciu powinszowaniach pokój jest lokalizowany w obrębie **ojczyzny** (zob. wyrażenia przyimkowe zaobserwowane w powyższych cytacjach, takie jak *над головами*, *над головой* czy *над Родиной*), jednak jest on także rozumiany w skali mikro, tj. jako **zgoda w relacjach między domownikami**, zob.: *Мир (...) вашему дому*. Poza tym pokojowi przypisywane jest **wieczne** oraz **wieloletnie** trwanie (5 poświadczeń), zob.: *пусть всегда будет мир* (2); *Пусть всегда будет чистым и мирным небо над нашей Родиной*; *мирного и солнечного неба на долгие годы*; *мирного, солнечного неба над головой на долгие годы*. Jednokrotnie powinszowania są zaś artykułowane przy pomocy dopełniaczowej formy rzeczownika *мира* oraz zdania optatywnego *Пусть вам всем сопутствует (...) Мир*, pośrednio antropomorfizującego pokój poprzez zastosowanie czasownika *сопутствовать* w odniesieniu do rzeczownika *мир*.

Natomiast w **życzeniach składanych z okazji Dnia Zwycięstwa**, często połączonych z życzeniami pierwszomajowymi, również stosowane są przywołane wcześniej **konwencjonalne metafory**. Część powinszowań dotyczy pokoju **wewnątrz kraju** (4 poświadczenia), zob. np.: *мирного неба*; *Мирного Неба над головой*; *Чистого мирного неба*; *Пусть всегда будет чистым и мирным небо над нашей Родиной*; *чистого и ясного неба над Родиной*. Poza tym w niektórych przypadkach tematem życzeń staje się **wieloletni czas trwania pokoju** (2 poświadczenia), zob.: *мирного и солнечного неба*

³⁰³ Poprzez zastosowanie czasownika *царить* pokój ulega w powyższej formule pośredniej personifikacji. Zabieg ten ukazuje także duże znaczenie przypisywane zgodzie między domownikami.

на долгие годы; долгих лет жизни под мирным небом. Z kolei w jednym tekście życzenia są werbalizowane w formie zdania *Пусть вам всем сонным сном (...)* *Мир*.

W powinszowaniach przesyłanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej pokój odnoszony jest zaś do **sfery życia rodzinnego** i jest ukazywany jako zgoda między domownikami, zob.: *Мир твоему дому*.

Podobnie jak ma to miejsce w większości opisanych wcześniej formuł życzących, również w **życzeniach noworocznych** wykorzystywana jest **metafora spokojnego, czystego lub błękitnego nieba** (8 poświadczeń), zob. np.: *мирного неба; чистого, мирного неба; голубого неба над головой*. Poza tym tematem życzeń staje się **utrzymywanie się zgody między członkami rodzin odbiorców** (4 poświadczenia, zob.: *мира в семье* (2); *Мира (...)* *в вашей семье; мир (...)* *пусть не оставляют Ваш дом*) oraz **na całym świecie** (1 poświadczenie, zob.: *мира на земле*). W czterech tekstach dawany jest zaś wyraz pragnieniu, by **nadchodzący rok upłynął w pokoju**, zob.: *мира (...)* *в новом году; Пусть он будет для Вас (...)* *мирным; Пусть новый 1987 год будет годом мира; Пусть он будет годом Мира*. Warto także zwrócić uwagę na życzenia, których przedmiotem jest trwałość pokoju wywalczonego przez odbiorcę, zob.: *мира, который мог отстоять*. Pozostałe powinszowania przybierają jedynie formę leksemu *мира* (6 poświadczeń).

Życzenia składane na okoliczność urodzin konkretyzują zaś głównie **sferę występowania pokoju oraz jego skalę**, gdyż jest on w nich projektowany na **życie rodzinne odbiorców** (2 poświadczenia, zob.: *Мира дому твоему; Пусть будет (...)* *покой и мир на земле и в Вашем доме*) oraz **na cały świat** (1 poświadczenie, zob.: *Пусть будет (...)* *покой и мир на земле и в Вашем доме*). Jednokrotnie zostało natomiast zaakcentowane pragnienie **trwałości pokoju**, zob.: *прочного мира*.

ZGODA

Pojęciem bliskoznacznym w stosunku do pokoju jest zgoda. **W życzeniach składanych na okoliczność Dnia Kobiet**, które są adresowane do żony jednego z nadawców, brak porozumienia między małżonkami jest humorystycznie przedstawiany przy pomocy animizacji odwołującej się do obrazu warczącego psa, zob.: *чтобы на меня никогда не ворчала*.

W treści powinszowań pierwszomajowych postulowana jest zaś harmonijna egzystencja adresata i otaczających go ludzi, zob.: *Дружно жить*.

Z kolei w **życzeniach urodzinowych** wyrażana jest nadzieja na to, że adresatka (dziewczynka) nie będzie w przyszłości kłóciła się ze swoimi koleżankami, zob.: *не ссориться с девочками*. Treść tej formuły wskazuje, że okazje do składania życzeń są przez Rosjan często wykorzystywane do regulowania zachowań młodszych odbiorców.

SPOTYKANIE SIĘ Z NADAWCAMI

Przedmiotem **powinszowań składanych z okazji święta 8 Marca** jest także częstsze odwiedzanie nadawców przez adresata, zob.: *почаще ездить к нам*. Cel illokucyjny tej formuły zbliża ją do takich aktów mowy, jak prośba czy zaproszenie.

Również w **wiadomościach przesłanych na okoliczność Nowego Roku** zaobserwowano życzenia częstszych kontaktów partnerów interakcji, zob.: *А, главное, надо чаще нам встречаться – время-то бежит*. Ponadto jednokrotnie wyartykułowane zostało w nich pragnienie, aby odbiorcy odwiedzili nadawców w **nadchodzącym roku**, *de facto* czyniące z życzeń implicytne zaproszenie do złożenia wizyty w domu gratulantów, zob.: *так, что в 1974-ом сумели побывать у нас*.

UWAGA, ZAINTERESOWANIE INNYCH LUDZI

W **innej wiadomości przesłanej z okazji Nowego Roku** umieszczono powinszowania poświęcania odbiorcy uwagi przez jego otoczenie, zob.: *внимания*. Z kolei w **życzeniach urodzinowych** jednostkowo wyrażane jest pragnienie otrzymywania uwagi od **mężczyzn należących do rodziny adresatki**, zob.: *внимания (...) от твоих мужчин*.

ZACHOWANIE SWOJEJ TOŻSAMOŚCI

Jednokrotnie młoda odbiorczyni **życzeń urodzinowych** jest także zachęcana do zachowania swojej tożsamości i identyfikowania się z rodzinnym miastem – Leningradem, zob.: *Будь настоящей ленинградкой*.

REALIZOWANIE IDEAŁÓW KOMUNISTYCZNEGO ZWIĄZKU MŁODZIEŻY

Przytoczona wyżej formuła **powinszowań urodzinowych** wyraża również pragnienie, aby adresatka realizowała ideały Komunistycznego Związku Młodzieży, zob.: *Будь настоящей*

(...) *комсомолкой*. Treść tak sformułowanych życzeń (tj. przy użyciu formy trybu rozkazującego czasownika) służy krzewieniu w młodym pokoleniu wartości aprobowanych w społeczeństwie radzieckim.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Tematem **życzeń urodzinowych** staje się także **wieloletnia aktywność społeczna odbiorcy**, zob.: *активности в общественной жизни на долгие годы*.

SPĘDZANIE CZASU POZA DOMEM

Na przedmiot **życzeń noworocznych** jednokrotnie składa się zaś częstsze spędzanie czasu poza domem **w nadchodzącym roku**, zob.: *чтоб в Новом году (...) не уединялись в своей квартире*. Przypuszczalnie powinszowania te wyrażają chęć wywarcia wpływu na sposób, w jaki adresat spędza wolny czas.

CHODZENIE DO TEATRU I KINA

W pojedynczych wiadomościach przesyłanych z okazji Nowego Roku oraz urodzin zamieszczono również powinszowania zachęcające odbiorcę do uczęszczania do instytucji kultury, zob. odpowiednio: *чтоб в Новом году (...) посещали чаще театры и кино; в кино ходить*. Życzenia te prawdopodobnie nawiązują do wiedzy gratulanta o preferowanych przez odbiorcę formach spędzania czasu wolnego, lecz mogą także stanowić projekcję upodobań nadawcy.

DOBRE STOSUNKI Z NADAWCAMI

Natomiast **w innej formule życzeń urodzinowych** wyrażane jest pragnienie utrzymywania dobrych stosunków przez komunikujące się strony, zob.: *пусть тебе с нами и нам с тобой будет хорошо*.

UPRZEJMOŚĆ

Z okazji urodzin składane są także życzenia **uprzejmego odnoszenia się do członków rodziny oraz osób starszych**, zob.: *В жизни быть (...) вежливой с мамой, бабушкой, дедушкой, со всеми родными и старшими (...)*. Treść tych życzeń ujawnia dążenie do regulowania zachowań niepełnoletnich adresatów.

KOBIECOŚĆ

Przedmiotem **powinszowań urodzinowych** staje się również **zachowanie przez adresatkę kobiecych cech do końca życia**, zob.: *Пусть женственность (...) будут тебе сопутствовать всегда*.

WYJŚCIE ZA MĄŻ

Z kolei w **życzeniach składanych z okazji Święta Pracy** adresatka zachęcana jest do wyjścia za mąż w **nieodległej przyszłości**, zob.: *в скором времени выйти замуж*.

WZAJEMNE ZROZUMIENIE

Okazjonalne życzenia wzajemnego zrozumienia, które, mimo braku szerszego kontekstu, należy prawdopodobnie odnieść do **sfery stosunków rodzinnych**, zaobserwowano wyłącznie w wiadomościach przesłanych na okoliczność **Rocznicy Rewolucji Październikowej** oraz **urodzin**. Są one artykułowane przy pomocy rzeczownika *взаимопонимания* (2 poświadczenia).

ZACHOWANIE PAMIĘCI O NADAWCACH

Przedmiotem **powinszowań składanych z okazji Dnia Zwycięstwa oraz urodzin** jest natomiast niezapominanie o nadawcach i utrzymywanie z nimi dalszych kontaktów, zob. odpowiednio: *не забывать нас* oraz *про нас не забывать; не забывай нас; В каком краю ты будешь... нас не забывай*. Zabieg ten realizuje funkcję fatyczną, bowiem sformułowane w taki sposób życzenia stanowią zarazem świadectwo pamięci nadawców, jak i prośbę o jego „odwzajemnienie” przez odbiorców.

SPĘDZANIE ŚWIĄT W GRONIE RODZINY I PRZYJACIÓŁ

Życzenia obchodzenia świąt w towarzystwie **przyjaciół** i **rodziny** zaobserwowano z kolei w **jednej wiadomości przesłanej z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej**, zob.: *ознаменовать эту прекрасную историческую дату в кругу Ваших близких друзей, родных.*

POSŁUSZEŃSTWO

Posłuszeństwo wobec **rodziców** stanowi przedmiot jednej formuły **życzeń pierwszomajowych** zaadresowanych do dziecka, zob.: *Слушать Паны и Маму.*

Ponadto powinszowania posłuszeństwa zaobserwowano w **czterech wiadomościach wysłanych z okazji urodzin**, zob.: *расти послушной; Будь (...) послушной; быть (...) послушной; слушать родителей.* Jednakże jedynie ostatni z przytoczonych tekstów precyzuje, że odbiorca winien jest posłuszeństwo swoim **rodzicom** – taka treść życzeń wskazuje na ich bliski związek z dyrektywnymi aktami mowy.

DALSZA WSPÓŁPRACA

Z kolei jedna **formuła życzeń urodzinowych** przesłana w gronie współpracowników artykułuje pragnienie kontynuowania współpracy z odbiorcą, zob.: *еще потрудиться в нашем коллективе.* Życzenia skonstruowane w ten sposób mają na celu złożenie wyrazów sympatii wobec partnera interakcji.

ZNALEZIENIE PARTNERA

Ponadto z **okazji urodzin** składane są powinszownia znalezienia partnera. Ich autor utrzymuje, że piękno adresatki stanie się nagrodą dla jej przyszłego wybranka, zob.: *А красота твоя достанется Тому кто верит в чудеса.* Tak sformułowane życzenia pełnią jednocześnie funkcję komplementu.

DOBRE TRAKTOWANIE ADORATORA

Natomiast **na okoliczność Dnia Kobiet** przesłano niekonwencjonalne życzenia, w których treści winszownik zaleca adresatce, aby ta nigdy nie szydziła z zakochanego w niej chłopaka, zob.: *никогда не издевайся Над парнем, любящим тебя.*

9.2.5. Wartości witalne

ZDROWIE

Zdrowie jest istotnym elementem życzeń składanych z okazji wszystkich rozpatrywanych przez nas świąt. Dominującym obszarem konceptualizowania zdrowia **w życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Kobiet** jest jego **jakościowa ewaluacja** (łącznie 92 poświadczenia): przy pomocy skonwencjonalizowanych konstrukcji atrybutywnych jest ono w nich charakteryzowane przede wszystkim jako **siła organizmu**³⁰⁴ (60 poświadczeń), zob. np.: *крепкого здоровья; крепкого, крепкого здоровья; крепкого здоровья на долгие годы.* Ponadto postrzeganie zdrowia jako energii i siły wyraża się w sformułowaniu *спортивного здоровья*, świadczącym o związku asocjacyjnym zachodzącym między zdrowiem a wysiłkiem fizycznym. Pragnienie dobrego stanu zdrowia werbalizuje się także w formułach określających je mianem **dobrego, najlepszego i wspaniałego** (łącznie 32 poświadczenia), zob. np.: *доброе здоровья; хорошего здоровья; отличного здоровья; самого хорошего здоровья.* Kolejną cechą przypisywaną dobremu zdrowiu jest **długi czas trwania** (ogółem 8 poświadczeń): utrzymywanie się zdrowia organizmu jest lokalizowane głównie **na przestrzeni wielu lat** (5 poświadczeń, zob. np.: *хорошего здоровья на долгие годы жизни; крепкого здоровья на долгие годы; здоровья на много-много лет*), wszelako zaobserwowano również nieliczne wiadomości, w których postulowane jest **permanentne zachowanie dobrego stanu zdrowia** (3 poświadczenia, zob.: *здоровья всегда доброго; быть всегда (...) здоровой; никогда не болеть*). W części powinszowań, przy pomocy wyrazu *главное*, uwydatniany jest **fundamentalny charakter zdrowia** w odniesieniu do innych wartości pozytywnych (5 poświadczeń), zob.: *главное здоровья (2); главное хорошего тебе здоровья; главное крепкого здоровья; самое главное здоровья.* Natomiast

³⁰⁴ Konceptualizacja ta jest także najpowszechniejszym skojarzeniem, jakie Rosjanie łączą ze zdrowiem w testach asocjacyjnych. Przymiotnik *крепкое* jest bowiem najczęstszą reakcją na słowo-bodziec *здоровье* w PAC.

metaforyczna **kwantyfikacja zdrowia**, dokonywana w celu intensyfikacji emocjonalności i ekspresywności życzeń, werbalizuje się w wyrażeniach *много здоровья* i *море здоровья*. Incydentalnie nadawcy czynią zaś ze zdrowia **atrybut życia w ogóle** (zob.: *в жизни здоровья*) oraz charakteryzują je jako **stan przeciwstawny wobec choroby** (zob.: *никогда не болей*). Jednakże pokaźna część życzeń nie odnosi się do opisanych powyżej konceptualizacji i w ich centrum sytuowany jest sam fakt bycia zdrowym, zob.: *здоровья* (43 poświadczenia); *Будь здорова*. Należy także wyszczególnić formuły, w których zdrowie konceptualizowane jest jako dar święta 8 Marca oraz wiosny, zob.: *Пусть весны весёлые капли подарят тебе (...) здоровье; ПУСТЬ Весенний праздник 8 Марта принесет Вам (...) крепкое здоровье*.

Również wśród **życzeń pierwszomajowych** najliczniej reprezentowane są teksty, w których wyeksponowaniu ulegają **jakościowe cechy zdrowia** (łącznie 110 poświadczeń). **Konceptualizacja zdrowia jako siły organizmu** werbalizuje się przede wszystkim przy pomocy przymiotnika *крепкий* (73 poświadczenia), zob. np.: *крепкого здоровья; кр здоровья; крепкого, крепкого здаровья*. Do grupy życzeń uwydatniających dobrą jakość stanu zdrowia należy odnieść także życzenia, w których jest ono określane za pomocą przymiotników *хороший, добрый* oraz *отличный* (36 poświadczeń), zob. np.: *хорошего здоровья; доброго здоровья; отличного здоровья*. Kolejną cechą jakościową, która jest przypisywana zdrowiu jednostkowo, jest **niezmiennność jego dobrego stanu**, zob.: *устойчивого здоровья*. Ponadto należy zwrócić uwagę na jedną formułę życzeń, w której powinszowania dobrego zdrowia wyrażane są przy pomocy przymiotnika *огромный*, zob.: *огромного здоровья*. Odrębną kategorię tworzą życzenia określające **czas utrzymywania się dobrego stanu zdrowia** (łącznie 8 poświadczeń), wśród których przeważa jego **wieloletnie trwanie** (7 poświadczeń), zob. np.: *крепко здоровья на долгие годы; крепкого здоровья на долгие, долгие годы жизни; долгих лет доброго здоровья*. W jednym tekście wyrażono także pragnienie, aby odbiorca **nigdy nie chorował**, zob.: *никогда не болей*. Natomiast przy pomocy leksemów *главное* oraz *особенно* autorzy życzeń przypisują zdrowiu **wysoką rangę** na tle pozostałych – zarówno werbalizowanych, jak i niewerbalizowanych w treści życzeń – wartości pozytywnych (8 poświadczeń), zob. np.: *главное здоровья; самое главное крепкого здоровья; особенно здоровья и на долгие годы*. Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż dwa sformułowania o charakterze negującym ukazują postrzeganie **zdrowia jako przeciwieństwa choroby**, zob.: *никогда не болей; не болей*. Jednokrotnie tematem życzeń staje się zaś **szybki powrót do zdrowia**, zob.: *скорейшего (...) выздоровления*. Wyzdrowienie adresata łączone jest także z nadejściem wiosny: zob. powinszowania,

w których majowe słońce, poprzez umieszczenie leksemu *солнце* w pozycji subiektu, jest personifikowane jako „ofiarodawca” zdrowia: *Пусть майское солнце (...) вернет здоровье на долгие годы вашей жизни*. Poza tym życzenia często przyjmują jedynie postać dopełniacza rzeczownika *здоровье* – *здоровья* (46 poświadczeń), jednokrotnie natomiast – rozkaźnika *Будьте здоровы*. Jednostkowo w materiale wystąpiły także powinszowania podkreślające pragnienie **zachowania dobrego stanu zdrowia** (zob.: *чтобы (...) здоровье сохранилось*).

W **życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** zdrowie także jest przeważnie charakteryzowane w **kategoriach jakościowych** (ogółem 33 poświadczenia), ich przedmiotem jest bowiem zdrowie **silne** (21 poświadczeń) oraz **dobre** (12 poświadczeń), zob.: *крепкого здоровья* (18); *кр здоровья*; *здоровья крепкого*; *Здоровья Вам крепкого*; *доброго здоровья* (5); *хорошего здоровья* (4); *Доброго тебе здоровья*; *Доброго всем вам здоровья*; *Доброго Вам здоровья*. Ponadto dwukrotnie werbalizacji ulega **czas trwania** zdrowia, obejmujący **długie lata życia** odbiorców, zob.: *особенно здоровья и на долгие годы*; *долгих лет доброго здоровья*. Poza tym w pierwszych z powyższych powinszowań przy pomocy przysłowka *особенно* artykułowane jest **duże znaczenie**, które gratulant przypisuje zdrowiu. Oprócz tego życzenia werbalizowane są wyłącznie przy pomocy dopełniaczowej formy rzeczownika *здоровья* (18 poświadczeń), jak również zdania optatywnego *Пусть вам всем сопутствует здоровье*.

Tak jak ma to miejsce w powyższych grupach powinszowań, najczęściej uwydatnianą cechą zdrowia w **życzeniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** jest jego **dobry stan** (ogółem 47 poświadczeń): z reguły jest ono charakteryzowane jako **siła organizmu** (28 poświadczeń, zob.: *крепкого здоровья* (27); *самого крепкого здоровья*), lecz jego dodatnia charakterystyka jakościowa wyrażana jest również za pomocą przymiotników *хороший*, *добрый* oraz *отличный* (19 poświadczeń, zob.: *доброго здоровья* (8); *хорошего здоровья* (7); *отличного здоровья* (4)). Trzykrotnie przedmiotem życzeń staje się natomiast **wieloletnie trwanie zdrowia**, zob.: *крепкого здоровья на долгие годы*; *Здоровья тебе огромного а долгие годы*; *здоровья на долгие годы жизни*. Natomiast **wysoką rangę** zdrowia wśród wartości pozytywnych komunikuje parenteza *главное*, którą trzykrotnie umieszczono w prepozycji do rzeczownika *здоровья*. Z kolei w jednym tekście dobre zdrowie jest konceptualizowane w **kategoriach ilościowych**, zob.: *еще раз вам здоровья*. Incydentalnie dobry stan zdrowia jest także uwydatniany przy pomocy określenia **dużego rozmiaru**, zob.: *огромного здоровья*. Piętnastokrotnie życzenia

zostały zaś wyartykułowane jedynie przy pomocy formy *здоровья*, a jednokrotnie – za pośrednictwem rozkaznika *будьте здоровы*.

W **powinszowaniach noworocznych** także z reguły eksponowana jest **dobra jakość** stanu zdrowia odbiorców (łącznie 143 poświadczenia), które jest łączone głównie z **krzepkością organizmu** (84 poświadczenia, zob. np.: *крепкого здоровья; крепкого здоровья каждодневно; Крепкого, как новогодний мороз, здоровья*³⁰⁵). Ponadto zdrowie jest określane jako **добре** (42 poświadczenia, zob. np.: *доброго здоровья; хорошего здоровья*), **wspaniale** (10 poświadczeń, zob. np.: *отличного здоровья*), **najlepsze** (zob.: *здоровья самого наилучшего; самого наилучшего здоровья*), **rześkie** (1 poświadczenie, zob.: *бодрого здоровья*) oraz **znośne** (1 poświadczenie, zob.: *сносного здоровья*). Poza tym stosunkowo często wyeksponowaniu ulegają **ramy czasowe** utrzymywania się dobrego stanu zdrowia, obejmujące **nadchodzący rok** (35 poświadczeń, zob. np.: *Пусть он будет для вас годом (...) здоровья; чтобы новый 1974 год принес Вам хорошего здоровья; здоровья в наступающем Новом 1973 году*), **długie lata** (6 poświadczeń, zob. np.: *долгих лет доброго здоровья; крепкого здоровья на долгие годы*), **całe życie** (2 poświadczenia, zob.: *Всегда желаю Вам здоровья; здоровья на все годы*), a także **każdy dzień życia** (1 poświadczenie, zob.: *крепкого здоровья каждодневно*). Niekiedy podkreślane jest zaś **fundamentalne znaczenie zdrowia** dla właściwego funkcjonowania (11 poświadczeń, zob. np.: *главное крепкого здоровья; главное здоровья; самого дорогого – здоровья; в 1974 году, а особенно не болеть*). Ponadto gratulanci wzmacniają ekspresję powinszowań poprzez odwoływanie się do kategorii **ilości** (6 poświadczeń, zob. np.: *Пусть он (...) принесет много (...) здоровья; пусть подарит вам целый мешок (...) здоровья*). W ostatnim przypadku kwantyfikowanie wyraża się poprzez nawiązanie do obrazu podarunku wypełniającego worek przynoszony przez Dziadka Mroza. Jak wynika z przytoczonych formuł, zdrowie (oraz inne wartości będące przedmiotem życzeń noworocznych) jest wielokrotnie konceptualizowane jako „dar” od nadchodzącego roku. Ponadto niektóre życzenia dotyczą utrzymywania się obecnego stanu zdrowia odbiorców, który jest prawdopodobnie uznawany przez nadawców za wystarczająco dobry, zob.: *Пусть здоровье не подводит; неизменно здоровья; здоровье чтоб не ухудшалось, уж лучше пусть будет прежним*. Incydentalnie powinszowania przyjmują zaś postać obietnicy wzniesienia toastu za zdrowie adresatów podczas obchodów Nowego Roku, zob.: *На встрече Нового года взаимно поднимем бокалы за здоровье друг друга*. W pozostałych tekstach życzenia

³⁰⁵ Siła organizmu została tutaj porównana do intensywności zimowego („noworocznego”) mrozu.

werbalizowane są jedynie przy pomocy rzeczownika *здоровья* (69 poświadczeń) oraz następujących zwrotów: *Будьте здоровы* (3 poświadczenia), *Будь здорова* (2 poświadczenia), *И пусть сопровождает всех Здравье* (1 poświadczenie).

Również **życzenia składane na okoliczność urodzin** przeważnie wyrażają pragnienie **dobrego stanu zdrowia**, które jest w nich charakteryzowane przede wszystkim jako **siła organizmu** (54 poświadczenia), zob. np.: *крепкого здоровья; здоровья – покрепче; крепчайшего здоровья*. Ponadto do grupy powinszowań wskazujących na łączenie zdrowia z siłą organizmu należy odnieść życzenia zdrowia **żelaznego** i **turystycznego**, które ukazują konotacje z mocą oraz siłami niezbędnymi do odbywania wypraw turystycznych (zob.: *железного туристического здоровья*), a także zdrowia **syberyjskiego**, konotującego krzepkość, która jest stereotypowo kojarzona z mieszkańcami Syberii (zob.: *сибирского здоровья* (4)). W obrębie konceptualizacji jakościowych sytuują się również życzenia **dobrego** (22 poświadczenia, zob. np.: *доброго здоровья;; хорошего здоровья*), **wspaniałego** (9 poświadczeń, zob. np.: *отличного здоровья; А главное (...) отличного здоровья*) oraz **najlepszego** zdrowia (1 poświadczenie, zob.: *самого лучшего здоровья*). Ponadto dziesięciokrotnie werbalizowany jest **czas trwania** tej wartości: nadawcy wyrażają pragnienie **permanentnego utrzymywania się dobrego stanu zdrowia** (6 poświadczeń, zob.: *Здоровья (...) на всю жизнь* (2); *навсегда – здоровья; Будьте всегда здоровой; Будь всегда (...) здоровой; будь здоров и никогда не болей*), a także **zachowania zdrowia na wiele lat** (4 poświadczenia, zob.: *крепкого здоровья на долгие годы; крепкого здоровья на долгие, на долгие года; Здравья крепкого – на долгие года; А что еще дороже людям?*). Jednokrotnie tematem powinszowań staje się zaś **przeżycie w zdrowiu tylu lat, ile w momencie przekazywania życzeń liczy sobie adresat**, zob.: *Главное теперь для нас здорье, здорье. Вот его-то мы тебе желаем ещё на столько-же лет*. Winszownicy podkreślają również **fundamentalne znaczenie** dobrego stanu zdrowia dla ludzkiej egzystencji (7 poświadczeń), zob.: *главное здоровья; А главное (...) отличного здоровья; Главное теперь для нас здорье, здорье. Вот его-то мы тебе желаем ещё на столько-же лет; самого главного в жизни – здоровья; самое главное – отличного здоровья; Здравья крепкого – на долгие года, А что еще дороже людям?*. Oprócz tego omawianej wartości przypisywana jest **duża ilość oraz pełnia** (ogółem 4 poświadczenia), zob.: *много много здоровья; Побольше здоровья; полного, крепко, здоровья*. Z kolei incydentalnie kwantyfikacja wyraża się poprzez trzykrotne powtórzenie rzeczownika *здорье*, zob.: *здорья, здорья, здорья*. Trzykrotnie zdrowie określane jest zaś jako **przeciwieństwo choroby**, zob.: *ни болеть; будь здоров и никогда не болей; Не*

поддаваться хвори. W nielicznych formułach zdrowie charakteryzowane jest także jako **utracona wartość, którą należy jak najszybciej odzyskać**, zob.: *быстрейшего выздоровления; Поправляйся*. Jednostkowo powinszowania utrzymywania się dobrego stanu zdrowia zostały zaś wyartykułowane przy pomocy odwołania do kategorii **rozmiaru**, zob.: *большого и крепкого здоровья*. Pozostałe życzenia przyjmują następującą postać: *здоровья* (33 poświadczenia); *бывай здоров; Будь здоров; быть здоровой*.

DŁUGOWIECZNOŚĆ

Długie życie stanowi składnik życzeń towarzyszących wszystkim omawianym okolicznościom. W powinszowaniach przekazywanych z okazji Dnia Kobiet przeważa sytuowanie tej wartości w **perspektywie wielu lat** (10 poświadczeń), zob.: *долгих лет жизни* (6); *долгих, долгих лет жизни* (2); *долгих лет вам жизни*. Jednostkowo natomiast zaobserwowano konkretyzację długowieczności jako życia stuletniego, zob.: *лет до 100*. Wyłącznie formuła *долгой, долгой жизни* nie zawiera wskazania na jednostkę czasu.

Z kolei w treści życzeń pierwszomajowych długie życie jest przedstawiane jedynie jako **wieloletnia egzystencja** (21 poświadczeń), zob.: *долгих лет жизни* (14); *долгих, долгих лет жизни* (2); *долголетия* (2); *многие лета; много лет жизни; многих лет вашей жизни*.

Również w formułach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa referowana wartość wiązana jest wyłącznie z okresem **wielu lat** (8 poświadczeń), zob.: *долгих лет жизни* (7); *долголетия; многих лет вашей жизни*.

Także życzenia składane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej przeważnie charakteryzują długie życie jako **wieloletni okres** (8 poświadczeń), zob.: *долгих лет жизни* (6); *долгих долгих лет жизни; много-много лет жизни*. Natomiast jednostka czasu nie ulega konkretyzacji w wyrażeniu *долгой жизни*.

W powinszowaniach noworocznych długowieczność również jest przeważnie łączona z **wieloletnim okresem** (21 poświadczeń), zob. np.: *долгих лет жизни; прожить долгие годы; многолетней жизни*. Jednokrotnie tematem powinszowań staje się zaś przeżycie dalszych piętnastu lub dwudziestu lat, zob.: *Я от души желаю прожить (...) еще 15–20 лет*. W kilku przypadkach przy pomocy leksemu (*самое*) *главное* wieloletniemu życiu przypisane zostało także **duże znaczenie** (4 poświadczenia), zob.: *главное долгих лет жизни* (2); *а самое главное долгих лет жизни; Пусть этот новый год принесёт вам (...) самое главное долгих лет жизни*.

Tak jak ma to miejsce w wyżej opisanych formułach życzących, **powinszowania towarzyszące obchodom urodzin** również dotyczą **wielu lat życia** (25 poświadczeń), zob. np.: *долгих лет жизни; долгих лет жизни; много много лет жизни*. Incydentalnie liczba lat ulega zaś konkretyzacji (zob.: *94-е года прожить*), jak również formułowane są życzenia **niekończącego się życia** (zob.: *чтоб жизнь никогда не кончалась*). Okazjonalnie życzenia konstruowane są także przy pomocy odwołań do nazw grup etnicznych (Gruzini) oraz terytoriów (Kaukaz), których przedstawiciele i mieszkańcy są stereotypowo kojarzeni z długowiecznością, zob.: *Кавказского долголетия* (4); *грузинского долголетия*. Z kolei w dwóch tekstach długość życia nie została sprecyzowana: *долгой (...) жизни; долга долга жить*.

MŁODOŚĆ

Powinszowania, których przedmiot stanowi zachowanie młodości, zostały zamieszczone w wiadomościach przesyłanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Rocznic Rewolucji Październikowej oraz urodzin. **W życzeniach przekazywanych na okoliczność 8 Marca** omawiana wartość jest jednokrotnie werbalizowana przy pomocy leksemu *молодости*. Poza tym w jednym wypadku zachowanie młodości projektowane jest **na całe życie odbiorcy**, zob.: *остатя всю жизнь молодой*.

W powinszowaniach składanych na okoliczność 1 Maja wyrażane jest zaś pragnienie niestarczenia się, zob.: *не стареть*.

Natomiast w **jednej wiadomości przekazanej z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej** zamieszczono życzenia, w których **okres młodości wiązany jest z twórczym podejściem do życia**, zob.: *неисчерпаемой творческой молодости*.

Z kolei **powinszowania noworoczne** przybierają jedynie formę *молодости*.

Przedmiotem życzeń urodzinowych jest zaś **permanentna młodość** (6 poświadczeń, zob. np.: *быть всегда молодой; будь всегда молод*) oraz **wieloletnie trwanie młodości** (2 poświadczenia, zob.: *Лет до ста Расту Вам без старости; хоть 1000 лет Так цвести нистареть никогда*). Ponadto przy pomocy takich środków stylistycznych, jak metafora i metonimia (m.in. poprzez odwołanie do części ciała, takich jak włosy, serce i oczy), formułowane są powinszowania dotyczące zachowania **młodości ducha i/lub ciała** (zob.: *Пусть будет сердце молодо; И серебра не прибавлялось в волосах; Молодость души и глаз сберечь*). Natomiast w części życzeń młodość i charakterystyczny

dla niej wigor porównywane są do kwitnących roślin³⁰⁶ (4 poświadczenia), zob. np.: *дальше цвести как же нежно и пышно, как эта сирень; постоянно цвести, как ранние весенние цветы.*

WYPOCZYNEK

Pragnienie wypoczynku jest zaś artykułowane w wiadomościach przesyłanych z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej, Nowego Roku i urodzin. **W życzeniach składanych z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej** spotykane są odwołania do pozytywnych odczuć towarzyszących rekreacji, takich jak **przyjemność** (zob.: *приятного отдыха*) oraz **spokój** (zob.: *спокойного (...) отдыха*). Ponadto odpoczynek jest przedstawiany jako **zasłużona nagroda za wykonywaną przez adresata pracę**, zob.: *заслуженного отдыха*. Tak sformułowane powinszowania służą jednocześnie do komplementowania wysiłków adresata czynionych na niwie zawodowej.

Natomiast **w jednej wiadomości przekazanej z okazji Nowego Roku** życzenia wypoczynku przybierają jedynie formę *отдыха*.

Z kolei **w powinszowaniach urodzinowych** przy pomocy przysłowka *хорошо* podkreślana jest **dobra jakość** wypoczynku, zob.: *хорошо отдохнуть; хорошо отдохнуть в Сочи*. Nadawca ostatniej formuły konkretyzuje zaś nazwę miejscowości, w której odbiorca ma zamiar wypoczywać.

ENERGIA

Energia stanowi temat życzeń przesyłanych na okoliczność Dnia Kobiet, Nowego Roku oraz urodzin. **Życzenia składane z okazji 8 Marca** wyrażają pragnienie **jak najdłuższego zachowania życiowej energii**, zob.: *быть такой же (...) энергичной; быть всегда (...) энергичной*.

Przedmiot **powinszowań noworocznych** stanowi zaś **nieposkromiona energia i jej utrzymywanie się**, zob.: *неутомимой Энергии; такой же энергии*.

Z kolei **w życzeniach urodzinowych** energia określana jest mianem **niewyczerpanej**, zob.: *неиссякаемой энергии, которой приходится тратить непомерно много*. W treści powyższej formuły artykułowane jest także ubolewanie z powodu zmęczenia będącego

³⁰⁶ Por. jedno ze znaczeń czasownika *цвести* zarejestrowane przez БТС: 'Находиться в поре физического расцвета, быть здоровым, красивым'.

następstwem aktywności podejmowanej przez partnerów interakcji. Poza tym przekazywane są życzenia **większej energii**, implikujące jej niedostatek, zob.: *еще большей энергии*. Jednokrotnie powinszowania wyrażane są zaś wyłącznie przy pomocy formy *энергии*.

AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA

Jedna **wiadomość przesłana na okoliczność urodzin** zawiera życzenia częstszego podejmowania aktywności fizycznej przez odbiorcę, które za pośrednictwem wierszowanej formy i humorystycznej treści wyrażają przekonanie o pozytywnym oddziaływaniu wysiłku fizycznego na zdrowie, zob.: *движений больше, вот девиз, а труд доказано наукой укрепляет организм*. Sformułowana w ten sposób treść upodabnia powinszowania do aktu rady.

WNUKI

Oprócz tego w **jednym tekście przesłanym z okazji Dnia Kobiet** wyrażone zostało pragnienie posiadania jeszcze jednego wnuka, zob.: *ещё одного внука*.

W **treści życzeń urodzinowych** narodziny wnuka projektowane są zaś na **rok, w którym składane są życzenia**, zob.: *стать в этом году дедушкой*. W jednym wypadku akcentowane są także **walory wnucząt i prawnucząt**, zob.: *добрых внуков и правнуков*. Poza tym w jednej wiadomości życzenia narodzin wnuka przyjmują postać sformułowania *обязательно внука*, które za pośrednictwem leksemu *обязательно* eksponuje **silną wewnętrzną potrzebę posiadania wnucząt**.

SIŁY

Z okazji Dnia Kobiet przekazywane są z kolei życzenia pełni sił życiowych, zob.: *жизни (...) полной сил*, podczas gdy **życzenia noworoczne** przybierają jedynie formę *сил*. Natomiast **powinszowania urodzinowe** zawierają postulat **większej ilości sił oraz ich długotrwałego zachowania**, zob.: *сил – по-больше; до 100 лет быть (...) сильным*.

ŻYCIE

Nieliczne życzenia składane na okoliczność Nowego Roku oraz święta 8 Marca stanowią zaś wyraz afirmacji życia, zob. odpowiednio: *Живите; живи*.

PRZEBYWANIE NA ŚWIEŻYM POWIETRZU

Ponadto tematem **życzeń noworocznych** jest częstsze przebywanie na świeżym powietrzu **w nadchodzącym roku**, zob.: *чтоб в Новом году (...) больше находились на свежем воздухе*.

URODZENIE DZIECKA

Przedmiotem **życzeń urodzinowych** staje się także **urodzenie zdrowego dziecka**, zob.: *родить прекрасного и здоровенького малышку*.

UTRZYMANIE FORMY

Natomiast jedna **wiadomość przesłana z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** zawiera w swej treści powinszowania utrzymania formy fizycznej, zob.: *Не терять своей формы*.

9.2.6. Wartości personalne

OPTYMIZM

Życzenia optymizmu występują w wiadomościach odnoszących się do Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Nowego Roku i urodzin. **W formule życzeń przesłanej z okazji świąt 1 i 9 Maja** zachowanie optymizmu jest zalecane szczególnie w trudnych momentach życia, zob.: *оптимизма в этой непростой жизни*.

Natomiast **powinszowania noworoczne i urodzinowe** wyrażają tę wartość wyłącznie przy pomocy rzeczownikowej formy *оптимизма* (2 poświadczenia).

SIŁY DUCHOWE, WYTRZYMAŁOŚĆ PSYCHICZNA

Przedmiotem **życzeń pierwszomajowych** jednokrotnie stają się zaś siły duchowe, zob.: *душевных сил*. Z kolei w **jednym tekście życzeń noworocznych** zachowanie wewnętrznych sił jest przedstawiane jako remedium na trudności, z którymi odbiorca będzie mierzył się w **nadchodzącym roku**, zob.: *крепости духа, чтобы выстоять этот трудный год*.

TALENT

W **powinszowaniach przekazywanych z okazji świąt 1 i 9 Maja** przywoływany jest również talent. Nadawcy czynią z tej wartości – z jednej strony – **atrybut życia w ogóle**, z drugiej zaś – wskazują na jej **szczególną użyteczność w pracy odbiorców**, zob.: *талантов в жизни и труде*. Omawiane pojęcie jest jednak przede wszystkim werbalizowane w formie dopełniacza liczby mnogiej rzeczownika *талантов* (3 poświadczenia).

PEWNOŚĆ SIEBIE

W **jednej wiadomości przesłanej na okoliczność urodzin** składane są natomiast życzenia odczuwania pewności siebie, zob.: *уверенности в себе*.

BŁYSKOTLIWOŚĆ

Przedmiotem **powinszowań urodzinowych** staje się także **permanentne zachowanie błyskotliwości**, zob.: *Будь всегда (...) остроумна*.

OSTROŻNOŚĆ

W **jednej formule napisanej z okazji urodzin** zaobserwowano również życzenia ostrożności, zob.: *будь осторожна, береги себя*.

CIERPLIWOŚĆ

Składnikiem **życzeń urodzinowych** jest także wykazywanie cierpliwości **w trudnym okresie**, zob.: *терпения в это нелёгкое время*. Należy odnotować, że wskazanie na trudności doświadczane przez adresata może stanowić przejaw charakterystycznego dla kultury rosyjskiej pesymizmu.

DBANIE O SIEBIE

Tematem **życzeń urodzinowych** jest ponadto dbałość o siebie, zob.: *про себя не забывать*.

WIARA (?)

Także w **powinszowaniach urodzinowych** adresat zachęcany jest (przypuszczalnie³⁰⁷) do nabrania **trwałego przekonania o słuszności podejmowanych przezeń działań**. Ekspresja życzeń uwydatniana jest za pośrednictwem animizacji, tj. poprzez wskazanie na „żywość” wiary odbiorcy, zob.: *пусть всегда живут с тобою (...) Вера*.

POZYTYWNY STOSUNEK DO ŻYCIA

Oprócz tego przedmiotem **życzeń urodzinowych** staje się wykształcenie w sobie pozytywnego stosunku do otoczenia, zob.: *хорошего отношения*.

ROZTROPNOŚĆ

W **innej wiadomości przesłanej z okazji urodzin** zaobserwowano powinszowania roztropności, zob.: *благоразумия*.

WYTRWAŁOŚĆ

Natomiast w **jednym tekście życzeń noworocznych** wyrażane jest pragnienie, by odbiorca odznaczał się wytrwałością, zob.: *стойкостью*.

³⁰⁷ Istnieje bowiem prawdopodobieństwo, że intencją nadawcy było złożenie życzeń wiary w Boga.

9.2.7. Wartości prestiżowe

SUKCES

Powinszowania sukcesu są umieszczane w treści wiadomości przekazywanych z okazji wszystkich rozpatrywanych świąt. W życzeniach składanych na okoliczność Dnia Kobiet sukces jest najczęściej charakteryzowany poprzez wskazanie na **domeny**, w których gratulanci pragną jego zaistnienia (ogółem 88 poświadczeń). Obszarem najliczniej reprezentowanym w zgromadzonych tekstach jest **praca zawodowa** (47 poświadczeń), zob. np.: *успехов в труде; успехов в работе; успеха в труде*. Ponadto nadawcy czynią z osiągnięcia sukcesu cel **nauki** (18 poświadczeń), zob. np.: *успехов в учёбе; успехов в труде и учёбе; успехов в учёбе и во всём другом*. Wartość ta odnoszona jest również do **całokształtu życiowej aktywności adresatów** (14 poświadczeń), zob. np.: *успехов во всех ваших делах; успехов во всем; больших успехов в жизни*. Rzadsze są natomiast formuły, które wiążą sukces ze **sferą życia osobistego** (5 poświadczeń), zob. np.: *больших успехов в работе и личной жизни; больших успехов в труде и личной жизни; больших успехов в личной жизни, работе*. Z kolei takie działania, jak **rozwiązanie problemów finansowych i mieszkaniowych, spędzenie świątecznego wieczoru czy oddawanie się pasji**, na które także projektowany jest sukces, są reprezentowane w pojedynczych przypadkach, zob.: *успешного решения всех финансовых и жилищных проблем; успехов в проведении вечера; Успешных Вам весенних работ в кактусном мире*. Osobno należy zwrócić uwagę na werbalizacje mieszczące się w **obszarze atrybutyzacji** sukcesu (łącznie 8 poświadczeń), które – bezpośrednio (np. przy pomocy przymiotnika *хороший* – 3 poświadczenia) lub pośrednio, metaforycznie (przy pomocy przymiotnika *большой* – 4 poświadczenia) – komunikują **istotność** przypisywaną odnoszeniu sukcesów przez winszowników, nadając życzeniom emocjonalno-wartościujący charakter, zob. np.: *хороших успехов в учёбе; отличных успехов в учебе; больших успехов в жизни; больших успехов в работе и личной жизни*. Natomiast w części formuł nie zaobserwowano określeń sukcesu, zob.: *успехов* (8 poświadczeń).

W przypadku **życzeń składanych z okazji Święta Pracy** najliczniejszą grupę tekstów również tworzą formuły, w których dokonywana jest projekcja sukcesu na **określone sfery życia odbiorców** (łącznie 70 poświadczeń). Pierwszoplanową pozycję zajmuje wśród nich **praca** (32 poświadczenia), zob. np.: *успехов в труде; успехов в работе; больших успехов в работе*. Stosunkowo często spotykane są także życzenia sukcesu **we wszystkich**

działaniach podejmowanych przez adresatów (21 poświadczeń), zob. np.: *успехов во всем; успехов во всех делах; успехов в жизни*. Ponadto osiągnięcie sukcesu jest niekiedy wskazywane jako cel **nauki** (13 poświadczeń), zob. np.: *успехов в учёбе; успешно закончить учебный год; отличной учебы*. Mniej liczne są natomiast formuły, w których sukces charakteryzowany jest jako pożądaný cel szeroko rozumianej **aktywności podejmowanej w życiu osobistym** (2 poświadczenia, zob.: *успехов в личной жизни; успехов в работе и личной жизни*), **działalności twórczej** (1 poświadczenie, zob.: *творческих и трудовых успехов*) czy **prac ogrodowych** (1 poświadczenie, zob.: *Успехов Вам в садово-огородных делах*). Doniosłość sukcesów jest zaś werbalizowana przy pomocy określeń **dużej wielkości** (3 poświadczenia), zob.: *больших успехов; больших успехов в труде; больших успехов в работе*. Oprócz tego niektóre powinszowania zawierają określenia wskazujące na **dobrą jakość** sukcesów (2 poświadczenia, zob.: *хороших успехов в твоём жити; наилучших успехов в труде*), jak również na **szybkość ich osiągnięcia** (1 poświadczenie, zob.: *в делах ваших скорого успеха*). Natomiast formuła *дальнейших успехов* wyraża pragnienie, aby przyszłe sukcesy odbiorcy stanowiły kontynuację jego dokonań z przeszłości. Niekiedy werbalizacje tej wartości przybierają zaś jedynie rzeczownikową formę *успехов* (8 poświadczeń).

Wśród **powinszowań przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** także dominuje określanie **dziedzin życia**, w których upatrywane jest osiągnięcie sukcesu (ogółem 16 poświadczeń); należą do nich – poczynając od sfer poświadczonych w największej liczbie formuł – **praca** (10 poświadczeń, zob. np.: *успехов в труде; успеха в труде*), ogólnie: **każde działanie odbiorcy** (4 poświadczenia, zob. np.: *успехов во всем; успехов во всех делах*), **życie osobiste** (1 poświadczenie, zob.: *успехов в работе и личной жизни*) i **twórczość** (1 poświadczenie, zob.: *творческих и трудовых успехов*). W jednym przypadku osiągnięcie sukcesu sytuowane jest zaś **w długiej perspektywie czasowej, obejmującej wszystkie możliwe okoliczności**, zob.: *успехов всегда и во всем*. Oprócz tego życzenia są niekiedy wyrażane wyłącznie przy pomocy leksemu *успехов* (4 poświadczenia).

Analogicznie do opisanych powyżej formuł, **w życzeniach przekazywanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** osiągnięcie sukcesu jest zazwyczaj odnoszone do różnych **sfer życia odbiorców** (ogółem 33 poświadczenia), przede wszystkim **pracy zawodowej** (15 poświadczeń, zob. np.: *успехов в труде; успехов в работе; успехов в вашей работе*) oraz – rzadziej – **nauki** (7 poświadczeń, zob. np.: *успехов в учёбе, труде; успеха в работе и учёбе; успехов в труде, а сыну в учёбе*). Ponadto wartość ta ulega projekcji na **wszystkie dziedziny życia i ogół działań odbiorców** (9 poświadczeń), zob. np.:

*успехов во всем; успеха в жизни; успехов на всех фронтах жизни*³⁰⁸. Dwukrotnie zaobserwowano zaś powinszowania głoszące, że sukces ma stanowić zwieńczenie **realizacji planów urlopowych** adresatów, zob.: *хороших успехов в работе и в отдыхе; Успехов в работе и отдыхе*. Oprócz tego okazjonalnie życzenia dotyczą **wysokiej jakości osiągnięć** (2 poświadczenia, zob.: *хороших успехов во всем; хороших успехов в работе и в отдыхе*) i ich **istotności** (2 poświadczenia, zob.: *больших успехов в Вашей жизни; больших успехов в учебе, труде*). Niekiedy powinszowania artykułowane są zaś przy pomocy wyrazów *успехов* (4 poświadczenia) oraz *свершений*.

Życzenia noworoczne także przede wszystkim koncentrują się na **dziedzinach życia odbiorców**, w których winszownicy pragną zaistnienia sukcesu (ogółem 110 poświadczeń): najczęściej wiązany jest on z **pracą** (65 poświadczeń, zob. np.: *успехов в труде; успехов в работе; успехов в вашем благородном труде; успехов в нелегком труде; успехов в вашем нелегком труде*³⁰⁹, jednak niekiedy także z **całokształtem życia** (21 poświadczeń, zob. np.: *успехов во всем; успеха во всех делах; успехов в жизни; успехов (...) вам во всем*), **nauką** (18 poświadczeń, zob. np.: *успеха в учебе; успехов в труде, научной работе, учебе и отдыхе; учиться и трудиться на отлично; отлично кончить учебный год; Кандидатом хорошо! А доктором лучше! Защищайся поскорей, Ну, и нас научишь*), **życiem osobistym** (4 poświadczenia, zob.: *успехов в труде и личной жизни; успехов в работе и личной жизни; в этом новом году, новых успехов в труде и личной жизни; успехов в вашей личной жизни*) oraz **wypoczynkiem** (2 poświadczenia, zob.: *успехов в работе, учебе, отдыхе; успехов в труде, научной работе, учебе и отдыхе*). Poza tym sukces jest czasami lokalizowany **w horyzoncie nadchodzącego roku** (12 poświadczeń), zob. np.: *успехов в работе (...) на весь год; успехов в работе в Новом году; успехов (...) в наступающем Новом 1973 году; в 1974 году успехов в работе*. Warto nadmienić, że sukcesy, których zaistnienie umiejscawiane jest w okresie nowego roku, są niekiedy atrybutyzowane i określane mianem „nowych”, zob.: *С Новыми трудовыми успехами; новых успехов в труде; в этом новом году, новых успехов в труде и личной жизни*. Ponadto doniosłość sukcesów odbiorców jest charakteryzowana **w kategoriach dużego rozmiaru** (10 poświadczeń, zob. np.: *Пусть он будет годом (...) больших успехов в жизни и работе; больших успехов в личной жизни; больших успехов в (...), учебе,*

³⁰⁸ W powyższym sformułowaniu zastosowano metaforę ukazującą życie jako front wojenny.

³⁰⁹ Cztery ostatnie spośród przytoczonych formuł mają na celu komplementowanie odbiorców za szlachetny charakter wykonywanej przez nich pracy oraz wkładany w nią trud. Wzmiankowanie o trudnościach doświadczanych przez adresatów stanowi wyraz pesymizmu, który jest charakterystyczną cechą kultur powściągliwych i kolektywistycznych.

в личной жизни), rzadziej wyrażana jest zaś poprzez eksponowanie **ich właściwości jakościowych** (4 poświadczenia, zob.: *отличных успехов в труде, учебе и жизни вообще в каждом (...); отличных успехов в работе; творческих успехов; Ребятам – творческих успехов в службе*). Trzykrotnie przedmiotem życzeń staje się zaś **duża liczba oraz szeroki zakres sukcesów**, zob.: *всяческих успехов* (3). Pozostałe ujętkowania nie mieszczą się w ramach powyższych kategorii, zob.: *успехов* (10); *успеха; чтобы новый 1974 год принес Вам (...) много, много (...) успеха в труде; чтобы он принес вам (...) успехи во всех делах; И пусть сопровождает всех (...) успех; успеха – если на радость; Пусть удачи и успех Вас любят больше всех*. Konwencja stylistyczna sprawia, że w niektórych spośród powyższych formuł Nowy Rok jest charakteryzowany jako „ofiarodawca” sukcesów; jednokrotnie sukces przedstawiany jest zaś jako przyczyna radości.

Także w treści życzeń urodzinowych sukces jest z reguły wiązany z **określonymi sferami życia odbiorców** (ogółem 74 poświadczenia), najczęściej zaś z **pracą** (30 poświadczeń, zob. np.: *успехов в труде; успехов в работе (...) на всю жизнь; успехов на новой работе; больших успехов в трудовой деятельности*), **nauką** (20 poświadczeń, zob. np.: *успехов в учёбе; отличной учёбы; Закончить тебе успешно 10 классов и поступить в институт им. Герцена; хорошо защитить диссертацию*) oraz **całokształtem ich życiowej aktywności** (18 poświadczeń, zob. np.: *успехов во всем; успехов в жизни; жизненных успехов на твоём жизненном пути; успехов во всех ваших делах*). Rzadziej natomiast kojarzony jest ze **sferą życia rodzinnego** (2 poświadczenia, zob.: *успехов на работе и в семье*) i, ogólniej, **prywatnego** (1 poświadczenie, zob.: *больших успехов в работе и в личной жизни*). Ponadto osiągnięcie sukcesu jest łączone z konkretnymi czynnościami wykonywanymi przez odbiorców, takimi jak **gra na instrumencie muzycznym** (1 poświadczenie, zob.: *хороших музыкальных успехов*), **praca w garażu** (1 poświadczenie, zob.: *Больших успехов в гараже, А также на работе*) oraz **wykonywanie obowiązków domowych** (1 poświadczenie, zob.: *успехов в работе и домашней борьбе за чистоту и тишину*³¹⁰). Doświadczenie sukcesów jest również umiejscawiane w **określonych ramach czasowych** (ogółem 8 poświadczeń): niektóre powinszowania dotyczą bowiem **nieprzerwanego odnoszenia sukcesów** (6 poświadczeń, zob. np.: *всяческих успехов тебе во всем и всегда; навсегда – (...) успехов во всём*), a także sukcesów w **dalszym życiu** (1 poświadczenie, zob.: *дальнейших успехов в работе*) i w **nowym roku szkolnym** (1 poświadczenie, zob.: *больших, отличных успехов по учебе*

³¹⁰ W celu osiągnięcia efektu komicznego domowe obowiązki obejmujące sprzątanie i wychowywanie dzieci zostały w powyższej formule przyrównane do walki.

в наступающем учебном году). Oprócz tego zaobserwowano teksty, których przedmiotem jest **duża liczba i szerokie spektrum** sukcesów (2 poświadczenia), zob.: *всяческих успехов тебе во всем и всегда; больших всяческих успехов*. Natomiast duże znaczenie sukcesów artykułowane jest przy pomocy określeń **dużego rozmiaru** (11 poświadczeń), zob. np.: *больших успехов во всем; больших всяческих успехов; огромных успехов в учёбе*. Gratulanci koncentrują się także na innych **jakościowych własnościach** osiągnięć, określając je mianem dobrych, wspaniałych, owocnych i twórczych (15 poświadczeń), zob. np.: *отличной учёбы; хороших музыкальных успехов; больших творческих успехов; плодотворной работы с нашим коллективом*. Dwukrotnie życzenia zostały zaś wyrażone przy pomocy wyrazu *успехов*.

9.2.8. Wartości odczuciowe

SZCZĘŚCIE

Życzenia szczęścia stanowią istotny element tekstów przesyłanych z okazji wszystkich świąt będących przedmiotem naszego zainteresowania. W **życzeniach składanych z okazji 8 Marca** ze szczęścia czyni się głównie **właściwość określonych domen** (ogółem 35 poświadczeń): zazwyczaj jest ono lokalizowane w obszarze **życia osobistego** (12 poświadczeń, zob. np.: *счастья в личной жизни; большого личного счастья*), jednak równie często nadawcy odnoszą tę wartość do **całokształtu aktywności adresatów** (12 poświadczeń, zob. np.: *счастья в жизни; счастливой жизни; большого счастья в жизни*). Ponadto szczęście traktowane jest jako ważny składnik **życia rodzinnego** (8 poświadczeń), zob. np.: *семейного счастья; счастья в семейной жизни; Пусть в Вашей семье всегда царит (...) счастье*. W tym kontekście warto także zwrócić uwagę na formułę, w której doznawanie szczęścia jest związane z **wychowywaniem dzieci**, zob.: *Счастья во всех делах и в воспитании детей*. Jedynie w nielicznych przypadkach szczęście łączone jest ze **sferą zawodową** (2 poświadczenia, zob.: *счастья в труде; счастья в жизни, в труде*). Poza tym jednokrotnie akcentowane jest **kobiece pojmowanie szczęścia**, którego specyfika nie została jednak sprecyzowana (zob.: *женского счастья*). W kolejnej grupie życzeń wskazuje się na „**wielkość**” szczęścia (16 poświadczeń): metafora ta ma na celu hiperbolizację komunikatu, pozytywną ewaluację tej wartości, a także nadanie życzeniom emocjonalnego charakteru, zob. np.: *большого счастья; огромного счастья; большого счастья в жизни*. Incydentalnie przedmiotem powinszowań staje się **większa**

ilość szczęścia (zob.: *большого счастья*), która implikuje jego niedostatek w życiu adresata. Poza tym szczęściu przypisywane są **cechy temporalne** (ogółem 7 poświadczeń): jego odczuwanie jest przede wszystkim umiejscawiane **w wieloletnim okresie** (2 poświadczenia) oraz **na przestrzeni całego życia** (3 poświadczenia), zob.: *долгих, счастливых лет жизни; долгих лет счастливой жизни; быть всегда счастливой* (2); *чтобы (...) была только счастливой всю жизнь*. Z kolei jednostkowe powinszowania sytuują tę wartość **w perspektywie rocznej** (zob.: *Пусть год Женщины (...) станет для Вас счастливым*) oraz czynią z niej **własność czasu świątecznego** (zob.: *Пусть в дни праздников вся Ваша трудолюбивая семья будет (...) счастлива*). Ponadto szczęściu przypisywana jest **charakterystyka kwantytatywna**, która służy do uwydatnienia intensywności jego doświadczania i jego dodatniego wartościowania (ogółem 5 poświadczeń), zob.: *много счастья* (2); *много-много счастья; много много счастья в жизни; побольше счастья*. Warto zauważyć, że ostatnie spośród wymienionych powinszowań prawdopodobnie presuponują brak szczęścia w życiu adresata oraz wyrażają pragnienie zmiany tego stanu rzeczy. Należy także zwrócić uwagę na życzenia wykorzystujące figurę personifikacji, w których wartość ta jest konceptualizowana jako „dar” otrzymywany od zjawisk zwiastujących nadejście wiosny, takich jak promienie słoneczne i krople deszczu, oraz od święta 8 Marca, zob.: *Пусть весны весёлые капли подарят тебе (...) счастье; Пусть первые лучи весеннего солнца принесут тебе (...) счастье; ПУСТЬ Весенний праздник 8 Марта принесет Вам (...) счастье личное*. Oprócz tego powinszowania są artykułowane przy pomocy rzeczownika *счастья* (62 poświadczenia) oraz rozkaźnika *Будь (...)* *счастлива*.

W życzeniach składanych z okazji Święta Pracy również przeważają wskazania na **dziedziny życia**, z którymi wiązane jest odczuwanie szczęścia (łącznie 21 poświadczeń). Nadawcy czynią ze szczęścia przede wszystkim **atrybut życia w ogóle** (8 poświadczeń), zob.: *счастья в жизни* (5); *счастливой жизни* (2); *много счастья в жизни*. Poza tym szczęście jest odnoszone do **sfery życia osobistego** (7 poświadczeń, zob. np.: *личного счастья; счастья в личной жизни*) i **rodzinnego** (6 poświadczeń, zob.: *семейного счастья* (5); *большого семейного счастья*). Intensywność jego doświadczania wyrażana jest zaś przy pomocy określeń **dużego rozmiaru** (8 poświadczeń), zob.: *большого счастья* (4); *огромного счастья* (2); *большого семейного счастья; счастья большого, как небо*. Ostatnie z przywołanych powinszowań oparte jest na charakterystycznym dla

rosyjskojęzycznych formuł życzeniowych porównaniu³¹¹, ujawniającym konotacje przestrzenne aktywowane przez rzeczownik *небо*³¹². Ponadto w pięciu tekstach szczęście podlega metaforycznej **kwantyfikacji** przy pomocy wyrazów *много* oraz *море*, zob.: *много счастья* (4); *море счастья*. Zaobserwowano również życzenia charakteryzujące szczęście **w kategoriach temporalnych** (razem 3 poświadczenia), w których dokonywana jest jego projekcja **na wieloletnie okresy** (2 poświadczenia, zob.: *счастья на долгие годы*; *долгих счастливых лет жизни*), jednokrotnie natomiast przedmiotem powinszowań staje się wyłącznie **szczęśliwe spędzenie święta** (zob.: *Счастливо (...) встретить и провести*). Najczęściej jednak życzenia werbalizowane są przy pomocy leksemu *счастья* (62 poświadczenia).

W życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa szczęście jest przede wszystkim projektowane **na całość życia adresatów** (4 poświadczenia), zob.: *счастья в жизни* (3); *много счастья в жизни*. Ponadto w celu zwiększenia ekspresywności powinszowań określany jest **duży rozmiar** szczęścia (2 poświadczenia), zob.: *огромного счастья*; *счастья большого, как небо*. W jednym tekście czas odczuwania szczęścia został natomiast ograniczony wyłącznie do obchodów Dnia Zwycięstwa, zob.: *Счастливо (...) встретить и провести*. Również jednokrotnie szczęściu przypisano **charakterystykę ilościową**, zob.: *много счастья в жизни*. Gros formuł zawiera jednak życzenia przybierające formę *счастья* (24 poświadczenia).

Najliczniej werbalizowaną własnością szczęścia **w powinszowaniach przekazywanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** jest jego **zaistnienie w konkretnej sferze życia** (łącznie 8 poświadczeń). Przede wszystkim wartość ta jest traktowana jako **atrybut życia osobistego** (6 poświadczeń), zob.: *личного счастья* (2); *счастья в личной жизни*; *большого личного счастья*; *большого личного счастья в жизни*; *большого, большого личного счастья*. Wszelako w kilku wypadkach dokonywana jest również projekcja szczęścia na **całokształt życiowej aktywności adresata** (2 poświadczenia), zob.: *счастья в жизни*; *большого счастья во всём*. Oprócz tego, w celu nadania życzeniom emocjonalnego charakteru, nadawcy niekiedy werbalizują to pojęcie przy pomocy odwołań do kategorii **rozmiaru** (5 poświadczeń), zob. np: *большого счастья*;

³¹¹ Zapytanie to generuje ponad 130 wyników w wyszukiwarce Google, we wszystkich z których stanowi ono komponent treści formuł życzeń. Zob. <https://www.google.com/search?q=%22%D1%81%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%8F+%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%BE%D0%B3%D0%BE,+%D0%BA%D0%B0%D0%BA+%D0%BD%D0%B5%D0%B1%D0%BE%22&xsrf=ACYBGNQoDYznoqWJvY3MYWTivuEgDvs8ew:1569844110030&ei=juuRXaOgAY2trgTDjLHwDQ&start=0&sa=N&ved=0ahUKEwjn5-EvfjkAhWNlosKHUNGDN44KBDy0wMIgwE&biw=1411&bih=736> (dostęp: 30.09.2019).

³¹² Zob. zn. 1. rzeczownika *небо* notowane w BTC: 'Видимое над землёй воздушное пространство'.

большого счастья во всём. Natomiast czterokrotnie konkretyzowany jest **czas trwania** szczęścia, które jest lokalizowane w okresie **długich lat** (2 poświadczenia, zob.: *долгих лет счастливой жизни; счастья на долгие годы*) i **wieczności** (1 poświadczenie, zob.: *Будьте всегда счастливы*), a także – **dni** (zob.: *счастливых (...) дней*). Incydentalnie szczęściu przypisywane są także **własności ilościowe**, zob.: *много счастья*. Również jednokrotnie werbalizacji ulega wyobrażenie o **dobrej jakości** szczęścia (zob.: *самого хорошего счастья*) oraz jego **szczególnym znaczeniu** w stosunku do pozostałych wartości, zob.: *главное будьте (...) счастливы*. Dwudziestopięciokrotnie życzenia wyrażane są natomiast przy pomocy rzeczownika *счастья*, dwukrotnie – za pomocą formy trybu rozkazującego czasownika *Будьте счастливы*, z kolei jednostkowo – za pośrednictwem formy bezokolicznika i przymiotnika *быть счастливой*.

Natomiast w **życzeniach noworocznych** wyeksponowaniu najczęściej ulega **czas trwania** szczęścia (łącznie 64 poświadczenia): większość powinszowań sytuuje doznawanie szczęścia w **okresie nowego roku** (42 poświadczenia, zob. np.: *чтобы он был для Вас (...) счастливым; Пусть этот год будет для Вас счастливым; Пусть он будет для вас всех (...) счастливым; Пусть он будет для вас годом счастья; Счастливого Нового года; С годом (...) счастья; Счастья Вам (...) в Новом году!; чтобы новый 1974 год принес Вам (...) много, много счастья; чтобы он принес вам много (...) счастья; Пусть он принесет в Ваш дом счастье; Пусть он принесет тебе счастье; счастья (...) в наступающем Новом 1973 году; Пусть этот год (...) принесет (...) хоть немного счастья*³¹³; *Пусть 1988й будет для вас всех более счастливым; Пусть год змеи к вам ласкав будет, Пусть свет и счастье вам несёт*³¹⁴; *счастливого нового года – пусть не будет тревог, болезней и неприятностей. Без забот – не обойтись*. Oprócz tego do grupy życzeń ograniczających trwanie szczęścia do nowego roku można zaliczyć powinszowania **nowego szczęścia** przybierające formę konstrukcji atrybutywnych (16 poświadczeń), zob.: *С новым счастьем* (13); *с новым счастьем; нового счастья; нового большого личного счастья*. Ponadto jest ono projektowane **na długie lata** (2 poświadczenia, zob.: *счастливой (...) жизни на долгие годы; долгих лет счастливой жизни*), jednokrotnie zaobserwowano zaś powinszowania **większej liczby szczęśliwych dni w życiu**,

³¹³ Powyższa formuła zawiera presupozycję, że w chwili składania życzeń odbiorca nie jest wystarczająco szczęśliwy.

³¹⁴ Warto nadmienić, że w rozpatrywanych rosyjskojęzycznych powinszowaniach noworocznych poszczególne lata są stosunkowo często nazywane przy pomocy określeń zaczerpniętych z zodiaku chińskiego (por. sformułowanie *год змеи*).

zob.: *Пусть больше будет светлых счастливых дней в вашей жизни*³¹⁵. Jednostkowo przedmiotem życzeń staje się również **szczęśliwe spędzenie święta** (zob.: *счастливой встречи нового года*), **częstsze odczuwanie szczęścia** (zob.: *почаще чувствовать себя счастливой*) oraz jego **nieprzerwane doznawanie** (zob.: *всегда и во всем счастья*). Poza tym odnotowano przypadki lokalizowania szczęścia w określonych **dziedzinach życia** (łącznie 38 poświadczeń): dominuje wśród nich odnoszenie szczęścia do **sfery życia rodzinnego** (16 poświadczeń, zob. np.: *счастья в семейной жизни; семейного счастья; огромного семейного счастья*), lecz jest ono związane także z **życiem osobistym** (13 poświadczeń, zob. np.: *счастья в личной жизни; в 1974 году (...) счастья в личной жизни; личного счастья*) oraz **całokształtem działań** odbiorców (9 poświadczeń, zob. np.: *счастья в вашей жизни; счастья в жизни; счастья во всех делах ваших, больших и малых*). Rzadziej spotykane są natomiast życzenia, w których występują określenia **dużego rozmiaru** (22 poświadczenia, zob. np.: *большого счастья; огромного счастья; большого семейного счастья*) oraz **ilości** (13 poświadczeń, zob. np.: *много счастья; много, много счастья; пусть Дед Мороз (...) подарит вам целый мешок счастья*). Z kolei **jakościowa charakterystyka** szczęścia jest dokonywana okazjonalnie (3 poświadczenia): dwukrotnie werbalizacji ulega jego **doczesny wymiar** (zob.: *человеческого счастья; большого человеческого счастья*), jednokrotnie określane jest zaś mianem **wspaniałego** (zob.: *Отличного семейного счастья*). Sporadycznie doznawaniu szczęścia przypisywane jest także **duże znaczenie** (3 poświadczenia), zob.: *особенно (...) счастья; Пусть этот год принесет Вам только счастье; счастье – его всегда не хватает*. Poza tym duża liczba werbalizacji referowanej wartości przybiera formy sytuujące się poza zakresem wymienionych wyżej kategorii, zob.: *счастья* (84 poświadczenia); *Будьте счастливы* (4 poświadczenia); *Будь счастлива; щастя; И пусть сопровождает всех (...) счастье; счастье мимо не проходит; Счастье наше не забудет*. Warto zauważyć, że w części powyższych werbalizacji szczęście jest personifikowane, na co wskazują czasowniki czynnościowe *сопровождать, забывать* czy *проходить*.

Z kolei w **powinszowaniach urodzinowych** dominuje określanie **sfer życia, którym ma w udziale przyspaść szczęście** (łącznie 26 poświadczeń). Należą do nich: **życie w ogóle** (9 poświadczeń, zob. np.: *счастья в жизни; счастливой (...) жизни*), **życie osobiste** (9 poświadczeń, zob. np.: *счастья в личной жизни; личного счастья*) oraz **życie rodzinne** (8 poświadczeń, zob. np. *семейного счастья; счастья в семейной жизни*). Ponadto

³¹⁵ Życzenia większej ilości szczęścia zostały prawdopodobnie sformułowane na podstawie znajomości aktualnej sytuacji odbiorcy i stanowią przykład nieszablonowego, zindywidualizowanego tekstu.

intensywność przeżywania szczęścia jest czasami określana poprzez odwołania do kategorii **rozmiaru** (18 poświadczeń), zob. np.: *большого счастья; огромного счастья; большого человеческого счастья*. Stosunkowo często nadawcy określają także **czas trwania szczęścia** (15 poświadczeń): przede wszystkim postulowane jest jego **permanentne trwanie** (8 poświadczeń, zob. np.: *счастья Вам всегда; Пусть всегда в вашем доме будет (...) счастье; счастья (...) на всю жизнь*), lecz niekiedy artykułowane jest również pragnienie **wieloletniego utrzymywania się tego stanu** (2 poświadczenia, zob. np.: *долгих, долгих лет счастливой жизни; А главное (...) долгих счастливых лет жизни*). Incydentalnie tematem życzeń staje się zaś odczuwanie szczęścia **podczas kolejnych pięćdziesięciu lat życia odbiorcy** (zob.: *что твои следующее 50 лет приносили тебе больше (...) счастья*), **w okresie młodości** (zob.: *огромного счастья в твоей молодой жизни*), **w nadchodzącym roku** (zob.: *пусть наступающий год принесет тебе много счастья*), **wiosną** (zob.: *счастливой весны*), a także **chęć jego częstszego doświadczania** (zob.: *почаще находить в жизни цветы с пятью лепестками*³¹⁶). Poza tym powinszowania podkreślające dużą intensywność i częstość doznawania szczęścia wyrażane są poprzez odwołania do **kategorii ilości** (11 poświadczeń), zob. np.: *много счастья; много-много счастья; Всего Вам (...) счастливого в жизни*. Niekiedy życzenia dotyczą także **doczesnego (ludzkiego) charakteru szczęścia**, zob.: *большого человеческого счастья* (2 poświadczenia). Pragnienie doznawania szczęścia wyraża również metafora przyrównująca szczęście do kwiatów wyrastających pod wpływem wiosennego słońca, zob.: *пусть тебе улыбается счастье, как весеннему солнцу цветы*. W jednym tekście wskazano zaś na **fundamentalne znaczenie** szczęścia, zob.: *А главное (...) долгих счастливых лет жизни*. Natomiast w pozostałych formułach życzenia werbalizują się przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *счастья* (33 poświadczenia) oraz następujących zwrotów: *Будь счастлива* (3); *Будь (...) счастлив*; *быть тебе счастливой* (2); *быть счастливым*.

ПОЗИТИВНЫЙ НАСТРОЈ

Pozytywny nastrój jest przedmiotem życzeń składanych z okazji wszystkich rozpatrywanych świąt. **W tekstach przekazywanych z okazji święta 8 Marca** pozytywne uczucia są łączone przede wszystkim z **okresem wiosennym**³¹⁷ (15 poświadczeń), zob. np.: *весеннего*

³¹⁶ Szczęście jest tutaj symbolicznie przedstawiane jako pięciolistny kwiat.

³¹⁷ Wiosna aktywizuje w kulturze rosyjskiej skojarzenia z radością: wyrazy *радость* i *радостный* są w PAC słowami-reakcjami na słowo-bodziec *весенний*.

настроения; хорошего весеннего настроения. Ponadto charakter nastroju określany jest mianem **dobrego** (11 poświadczeń, zob. np.: *хорошего настроения; хорошего настроения в этот праздничный день*), **wspaniałego** (6 poświadczeń, zob. np.: *отличного настроения; отличного праздничного настроения в этот день*), **świętecznego** (6 poświadczeń, zob. np.: *праздничного настроения; отличного праздничного Настроения*), **rześkiego** (3 poświadczenia, zob.: *бодрого настроения; бодрого весеннего настроения; бодрого и веселого настроения*), **wesołego** (3 poświadczenia, zob.: *веселого настроения (2); бодрого и веселого настроения*) oraz **dobrodusznego** (1 poświadczenie, zob.: *добродушного (...) настроения*). Niekiedy gratulanci wskazują zaś na **czas utrzymywania się** pozytywnego nastroju, umiejscawiając jego odczuwanie **w dniu święta** (3 poświadczenia, zob.: *8-го марта у всех непременно должно быть хорошее настроение; хорошего настроения в этот праздничный день; отличного праздничного настроения в этот день*) oraz postulując jego **permanentne trwanie** (2 poświadczenia, zob.: *всегда хорошего настроения*). Zaobserwowano także powinszowania, w których ukazywany jest związek zachodzący między dobrym nastrojem a słoneczną pogodą zwiastującą nadejście wiosny, zob.: *Пусть первые лучи весеннего солнца принесут тебе (...) прекрасное настроение*. Jednokrotnie przedmiotem życzeń staje się zaś bliżej nieokreślony nastrój, zob.: *настроения*.

Powinszowania pozytywnego samopoczucia zidentyfikowane **w wiadomościach przekazywanych z okazji Święta Pracy** również zawierają różnorodne określenia nastroju odbiorców. Najczęściej wskazuje się, iż **dobre samopoczucie ma towarzyszyć świętowaniu oraz stanowić reakcję na nadejście wiosny** (łącznie 36 poświadczeń), zob. np.: *праздничного настроения; весеннего настроения; весеннего праздничного настроения*. Ponadto nastrój jest często określany mianem **dobrego, najlepszego** oraz **wspaniałego** (łącznie 29 poświadczeń), zob. np.: *хорошего настроения; отличного настроения; самого хорошего праздничного настроения*. W nielicznych formułach dobry nastrój utożsamiany jest także z **wesołością** (7 poświadczeń, zob. np.: *веселого настроения; веселого праздничного настроения*), **rześkością** (2 poświadczenia, zob.: *бодрого настроения; бодрого, хорошего настроения*), **radością życia** (1 poświadczenie, zob.: *жизнерадостного настроения*) oraz **siłą** (1 poświadczenie, zob.: *крепкого настроения*). Oprócz tego pozytywne samopoczucie jest wiązane bezpośrednio **z nadchodzącym świętem**, zob.: *хорошего настроения в праздничные дни*.

W życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa pozytywny nastrój także określany jest przy pomocy takich przymiotników, jak *праздничный* (6 poświadczeń, zob.

np.: *Праздничного тебе настроения; праздничного настроения*) i *хороший* (5 poświadczeń, zob. np.: *хорошего настроения; хорошего весеннего настроения*), a także: *весенний* (4 poświadczenia, zob.: *весеннего настроения* (3); *хорошего весеннего настроения*), *отличный* (1 poświadczenie, zob.: *отличного настроения*), *прекрасный* (1 poświadczenie, zob.: *прекрасного праздничного настроения*) i *веселый* (1 poświadczenie, zob.: *праздничного веселого настроения*).

Podobnie jak ma to miejsce w opisanych wyżej grupach formuł, w **powinszowaniach składanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** pozytywny nastrój jest przede wszystkim nazywany mianem **dobrego oraz wspaniałego** (11 poświadczeń), zob. np.: *хорошего настроения; отличного настроения; хорошего вам настроения в праздничный день*. Poza tym część życzeń zawiera wskazania na konkretne uczucia, takie jak **wesołość** (7 poświadczeń, zob. np.: *веселого настроения; веселого настроения в праздничный день; веселого бодрого настроения*) oraz **rześkość** (1 poświadczenie, zob.: *веселого бодрого настроения*). Zastosowanie przymiotnika *праздничный* ma zaś na celu wyrażenie pragnienia odczuwania pozytywnego nastroju podczas **świąt** (3 poświadczenia), zob.: *хорошего праздничного настроения; весёлого праздничного настроения; отличного праздничного настроения*. Oprócz tego dobre samopoczucie jest niekiedy bezpośrednio lokalizowane w **czasie trwania świąt** (2 poświadczenia, zob.: *хорошего вам настроения в праздничный день; веселого настроения в праздничный день*), jak również **podczas świąt oraz następujących po nich ferii** (1 poświadczenie, zob.: *в весёлом настроении провести праздник и наступающие каникулы*). Natomiast jednokrotnie referowana wartość werbalizowana jest także przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *настроения*, której nie towarzyszą wyrazy określające.

Również w **życzeniach noworocznych** pozytywny nastrój jest zazwyczaj określany mianem **dobrego i wspaniałego** (łącznie 20 poświadczeń), zob. np.: *хорошего настроения; отличного настроения; Хорошего вам настроения; пусть не покинет Вас в Новом году хорошее настроение; чтобы он принес вам (...) хорошее настроение*. Poza tym radosne samopoczucie wiązane jest bezpośrednio ze **świętem Nowego Roku** (10 poświadczeń), zob. np.: *праздничного настроения; Хорошего праздничного настроения; праздничного настроения на весь год*. Samopoczucie niekiedy nazywane jest również **wesołym** (9 poświadczeń, zob. np.: *веселого настроения; веселого праздничного настроения*), **rześkim** (2 poświadczenia, zob.: *бодрого настроения*) i **podniosłym** (1 poświadczenie, zob.: *Пусть в 1978 году (...) настроение приподнятым*). W ośmiu tekstach odczuwanie pozytywnego nastroju **lokalizowane jest zaś w określonych ramach czasowych**,

tj. w okresie **nowego roku** (4 poświadczenia, zob. np.: *праздничного настроения на весь год; чтобы он принес вам (...) хорошее настроение; Пусть в 1978 году (...) настроение приподнятым*), w **czasie trwania świąt** (3 poświadczenia, zob.: *весёлого, Новогоднего настроения; новогоднего веселого настроения; Праздничного новогоднего настроения*) oraz **podczas wielu lat** (1 poświadczenie, zob.: *отличного (...) настроения на многие годы*). Natomiast jednokrotnie odczuwanie pozytywnych emocji zostało ograniczone do **sfery kontaktów w kręgu rodzinnym**, zob.: *веселого семейного настроения*. Również jednostkowo w materiale zaobserwowano życzenia przybierające formę rzeczownika *настроения*, któremu nie towarzyszą wyrazy określające.

Powinszowania pozytywnego samopoczucia są najmniej licznie reprezentowane w **wiadomościach przekazywanych z okazji urodzin**, w których nastrój odbiorcy określany jest wyłącznie jako **dobry i wspaniały** (7 poświadczeń), zob.: *хорошего настроения* (3); *отличного настроения* (2); *В этот день (...) хорошего настроения; А главное доброго настроения*. Przedmiotem życzeń staje się także dobre samopoczucie w **dniu urodzin** (zob.: *В этот день (...) хорошего настроения*). Ponadto odczuwaniu pozytywnych emocji jednokrotnie przypisywane jest **duże znaczenie** (zob.: *А главное доброго настроения*).

RADOŚĆ

Życzenia radości zaobserwowano w formułach związanych ze wszystkimi okolicznościami rozpatrywanymi w rozprawie. W **formułach przesyłanych z okazji świąt 8 Marca** powinszowania radości wyrażane są głównie przy pomocy form *радости* (10 poświadczeń) oraz *радостей* (4 poświadczenia). Z kolei trzykrotnie zaobserwowano życzenia przedstawiające intensywność radosnych przeżyć przy pomocy odwołania do **kategorii ilości**, zob.: *много радости* (3 poświadczenia). Równie często przedmiotem powinszowań staje się **permanentne odczuwanie radości**, zob.: *Пусть радость (...) сопутствует тебе в твоей жизни всегда; Пусть в Вашей семье всегда царит (...) радость; Пусть всегда ваша квартира будет полна радости*. Z kolei dwukrotnie doznawanie radości jest łączone z **obchodami Dnia Kobiet**, zob.: *Пусть праздник пройдет у Тебя радостно; Пусть этот праздник будет для тебя радостным*. Incydentalnie, w celu podkreślenia intensywności projektowanych na odbiorcę doznań, w życzeniach wykorzystywana jest także metafora **dużego rozmiaru radości**, zob.: *больших новых радостей*. Warto również odnotować, że jednokrotnie radość ukazywana jest jako pożądana reakcja na rozpoczynającą się wiosnę, zob.: *Пусть весны весёлые капли подарят тебе радость жизни*.

Natomiast **powinszowania składane z okazji Święta Pracy** stosunkowo często akcentują „**ilość**” **radości** (8 poświadczeń), zob.: *много радости* (4 poświadczenia); *много радости*; *Пусть всегда будут с вами все радости*. Z kolei w życzeniach przyjmujących postaci *больше радости* i *радости побольше* presuponowany jest niedostatek radości bądź brak powodów do jej odczuwania w życiu adresatów. Ponadto radość uzyskuje **charakterystykę temporalną** (łącznie 6 poświadczeń). Postulowane jest m.in. jej **wieczne trwanie** (2 poświadczenia), zob.: *Пусть всегда будут с вами все радости*; *пусть всегда будет (...) радость*. Radość jest kojarzona także z **okresem wiosennym** (2 poświadczenia), zob.: *Пусть весна принесет Вам (...) радость для Вас и для Ваших „питомцев”*; *пусть начинающийся данный сезон будет (...) радостным*. Poza tym radość jest projektowana na **nadchodzący rok oraz święta** (2 poświadczenia), zob.: *радости в этом году*; *радостно встретить и провести*. Oprócz tego w części badanych tekstów uczucie to jest przedstawiane jako **własność życia w ogóle** oraz jako **emocja towarzysząca życiu rodzinnemu**, zob.: *радости в жизни* (2 poświadczenia); *семейных радостей*. Pozostałe werbalizacje referowanej wartości obejmują rzeczownikowe formy *радости* (9 poświadczeń) i *радостей* (2 poświadczenia) oraz zdanie optatywne *Пусть вам всем сопутствует (...) радость*.

Z kolei w **życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** radość odnoszona jest do **wszystkich sfer życia** (1 poświadczenie) oraz jest określana jako **uczucie towarzyszące kontaktom rodzinnym** (1 poświadczenie), zob.: *радости в жизни*; *семейных радостей*. Ponadto okazjonalnie gratulanci charakteryzują tę wartość w kategoriach temporalnych, życząc **nieustannego odczuwania radości** oraz jej doświadczania **w okresie wiosennym**, zob.: *пусть всегда будет (...) радость*; *пусть начинающийся данный сезон будет (...) радостным*. W jednej formule radość uzyskuje zaś **charakterystykę ilościową**, zob.: *радости побольше*. Powinszowania sformułowane w ten sposób mogą świadczyć o chęci zaakcentowania wiedzy o aktualnych problemach odbiorcy (które nie są bezpośrednio nazywane i należą do treści presuponowanych), a jednocześnie o próbie odkonwencjonalizowania komunikatu. Ponadto radość werbalizuje się w rozpatrywanych tekstach przy pomocy rzeczownikowych form *радости* (3 poświadczenia) i *радостей*, jak również zdania *Пусть вам всем сопутствует (...) радость*.

W wiadomościach przesyłanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej życzenia radości są ośmiokrotnie werbalizowane przy pomocy formy dopełniacza *радости*; w jednym tekście zaobserwowano zaś sformułowanie *провести этот праздник (...) радостно, без огорчений*, **łącznie uczucie radości ze świętowaniem**.

Z kolei **życzenia noworoczne** ograniczają czas trwania radości przede wszystkim do **nadchodzącego roku kalendarzowego** (24 poświadczenia), zob.: *С годом радости; в 1970 г. (...) жить (...) радостно; пусть Новый год принесет Вам только радость*. Ponadto okazjonalnie odczuwanie radości jest projektowane **na dalszą przyszłość** (2 poświadczenia, zob.: *Много, много радостных (...) дней; побольше радостных дней*) oraz **na czas święta** (2 poświadczenia, zob.: *Всем вам – радостной встречи новогоднего праздника; радостного отдыха*). Rzadziej natomiast wskazywane są **domeny**, w których odbiorcy mają doznawać radości (łącznie 10 poświadczeń): najczęściej gratulanci łączą radość **z całokształtem egzystencji** (5 poświadczeń, zob. np.: *радости в жизни; радостной жизни*) oraz **stosunkami rodzinnymi i życiem osobistym** (4 poświadczenia, zob. np.: *радости в вашем доме; Чтобы в Новом году у Вас в личной и семейной жизни преобладали только радость*). Równie często tematem powinszowań stają się **intensywne radosne doznania**, która to treść jest wyrażana przy pomocy **określeń dużej ilości**, zob. np.: *много радости; океан радости*. **Istotność okazywania radości** w nadchodzącym roku jest zaś podkreślana poprzez zastosowanie partykuły *только* (2 poświadczenia), zob.: *Пусть (...) Новый год принесет только радость; Пусть наступивший Новый год Вам только радость принесет*. Incydentalnie artykułowane jest natomiast pragnienie **czerpania radości z dzieci i wnuków**, zob.: *Чтоб дети, внуки радость Вам несли*. Warto także zauważyć, że radość jest niekiedy ukazywana jako „podarunek” nadchodzącego roku (zob.: *Пусть (...) Новый год принесет только радость*) oraz ulega pośredniej personifikacji przy pomocy czasowników czynnościowych (zob.: *чтобы радости встречали*). Poza tym życzenia przybierają niekiedy formę wyrazów *радости* (19 poświadczeń), *радостей* oraz *радуйтесь*.

Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach noworocznych, **czas utrzymywania się uczucia radości** staje się także przedmiotem **powinszowań urodzinowych** (łącznie 14 poświadczeń). Przede wszystkim życzenia dotyczą **permanentnego lub wieloletniego odczuwania radości** (8 poświadczeń, zob. np.: *Будь всегда (...) радостной; радости до самой старости; радостей – нескончаемых*), lecz także **dni pełnych radości** (3 poświadczenia, zob.: *радостных дней* (2); *Пусть будет больше (...) радостных дней*), **doświadczania radości w dniu urodzin** (2 poświadczenia, zob.: *Пусть этот день принесёт тебе много радости; В этот день (...) радости*) oraz **w okresach przygnębienia** (1 poświadczenie, zob.: *радости в заботе*). Pragnienie **dużej intensywności i częstości doznawania radości** jest również pięciokrotnie artykułowane przy pomocy określeń dużej ilości, zob. np.: *много радости; много-много радости*. Ponadto w trzech tekstach radość ukazywana jest ogólnie jako **atrybut życia odbiorców** (zob. np.: *радостной*

жизни), dwukrotnie z kolei – wskazuje się, że uczucie to ma **przejawiać się w sferze kontaktów rodzinnych** (zob.: *Пусть всегда в вашем доме будет радость*). Incydentalnie doświadczaniu radości przypisuje się także **fundamentalne znaczenie**, zob.: *самого главного в жизни – (...) радостей*. Natomiast trzynastokrotnie powinszowania wyrażane są jedynie przy pomocy rzeczownika *радости*.

POMYŚLNOŚĆ

Pomyślność jest tematem życzeń przesyłanych z okazji wszystkich rozpatrywanych świąt. **W powinszowaniach składanych z okazji święta 8 Marca** dominują postulaty zaistnienia pomyślności **w określonych dziedzinach życia adresatów** (łącznie 14 poświadczeń), przede wszystkim **w sferze życia rodzinnego** (9 poświadczeń), zob. np.: *семейного благополучия; благополучия в семье; благополучия в семейной жизни*. Jednokrotnie sfera występowania pomyślności została zaś zawężona do **macierzyństwa**, zob.: *материнского благополучия*. Natomiast szerszy zasięg tej wartości jest ukazywany w życzeniach sytuujących ją **w obszarze życia osobistego** (2 poświadczenia), zob.: *благополучия в личной жизни; личного благополучия*. Pomyślność jest przedstawiana również jako **atrybut wszystkich domen życia odbiorców** (2 poświadczenia), zob.: *благополучия в жизни; всяких благополучий в жизни*. Ponadto w jednym tekście wskazano na **szeroki zakres dóbr** mogących konstituować pomyślność (pomyślność *sensu largo*), zob.: *всяких благополучий в жизни*. W innym tekście zawarty jest natomiast postulat jej **wiecznego trwania**, zob.: *Пусть в Вашей семье всегда царит (...) благополучие*. Dla wyrażenia życzeń pomyślności stosunkowo często używana jest także wyłącznie rzeczownikowa forma *благополучия* (9 poświadczeń).

Życzenia zaobserwowane **w wiadomościach przesyłanych z okazji Święta Pracy** przybierają głównie formę dopełniacza rzeczownika *благополучия* (14 poświadczeń). Mniej licznie reprezentowane są powinszowania, w których następuje precyzacja **dziedzin życia**, na które dokonywana jest projekcja pomyślności (łącznie 14 poświadczeń): jest ona bowiem ukazywana jako **właściwość towarzysząca całemu życiu** (7 poświadczeń, zob. np.: *благополучия в жизни; благополучия во всем*), a także jako pożądaný stan **w życiu rodzinnym** (7 poświadczeń, zob.: *семейного благополучия; Родительского благополучия*). Wskazanie na **aspekt ilościowy, pełnię pomyślności**, jest zaś obecne w przytoczonym wyżej wyrażeniu *полного благополучия в жизни*.

W powinszowaniach składanych z okazji Dnia Zwycięstwa pomyślność jest określana jako istotny element **calokształtu życia** (2 poświadczenia) oraz **sfery stosunków rodzinnych** (1 poświadczenie), zob.: *благополучия в жизни; полного благополучия в жизни; семейного благополучия*. Jednokrotnie gratulant przypisuje pomyślności **charakterystykę ilościową**, życząc jej pełni, zob.: *полного благополучия в жизни*.

Natomiast w życzeniach przesyłanych na okoliczność Rocznic Rewolucji Październikowej pomyślność jest głównie charakteryzowana jako **właściwość życia rodzinnego** (3 poświadczenia, zob.: *семейного благополучия* (2); *моря семейного благополучия*) oraz **całej aktywności życiowej** (2 poświadczenia, zob.: *благополучия в вашей жизни; благополучия во всех ваших делах*). W jednym tekście zaobserwowano wykładnik **dużej ilości** *море*³¹⁸, który służy dodatniemu waloryzowaniu pomyślności oraz nadaniu życzeniom ekspresywnego charakteru, zob.: *моря семейного благополучия*. Jednokrotnie artykułowane jest także pragnienie osiągnięcia **pełni pomyślności**, zob.: *полного благополучия*. Natomiast w pięciu przypadkach referowana wartość werbalizowana jest jedynie przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *благополучия*.

Również w życzeniach noworocznych pomyślność jest przedstawiana jako właściwość określonych **domen** (ogółem 28 poświadczeń): przede wszystkim **życia rodzinnego** (16 poświadczeń, zob. np.: *семейного благополучия; благополучия в семье; полного семейного благополучия*), a także **calokształtu aktywności** (10 poświadczeń, zob. np.: *благополучия в жизни; во всем благополучия; благополучия во всех делах*) oraz **życia osobistego** (2 poświadczenia, zob.: *благополучия в личной жизни; Чтобы в Новом году у Вас в личной и семейной жизни преобладали только (...) благополучие*). Ośmiokrotnie pomyślności nadawana jest zaś **charakterystyka temporalna**: nadawcy postulują jej występowanie **w nowym roku** (6 poświadczeń, zob. np.: *Пусть он принесет Вам (...) благополучие в семье; Пусть он (...) принесет много (...) благополучия*) i **w ciągu wielu lat** (1 poświadczenie, zob.: *семейного благополучия на долгие годы*) oraz wyrażają pragnienie jej **permanentnego trwania** (1 poświadczenie, zob.: *Всегда желаю Вам (...) благополучия*). Również w ośmiu tekstach przypisywane są jej cechy **ilościowe**, zob. np.: *всякого благополучия в Вашей жизни; полного семейного благополучия; Пусть он (...) принесет много (...) благополучия*. Ponadto incydentalnie uwydatnieniu ulega **wysoka ranga** pomyślności, zob.: *самого дорогого – (...) полного благополучия*. Pozostałe

³¹⁸ Zob. przenośne znaczenie wyrazu *море* zamieszczone w БТС: 'Огромное количество, чрезвычайное обилие кого-, чего-л'.

ujęzykowania omawianej wartości nie zawierają wskazanych wyżej cech, zob.: *благополучия* (22 poświadczenia); *Будьте родные все благополучны*.

W powinszowaniach urodzinowych także głównie spotykane są wskazania na **sferę występowania pomyślności** (11 poświadczeń), która jest łączona z **życiem rodzinnym** (6 poświadczeń, zob. np.: *благополучия в семье; семейного благополучия*) oraz **wszystkimi poczynaniami odbiorców** (5 poświadczeń, zob. np.: *благополучия во всем; благополучия в жизни*). Ponadto gratulanci eksponują **duże spektrum czynników konstytuujących pomyślność** (4 poświadczenia, zob. np.: *всякого благополучия; самого главного в жизни – (...) полного благополучия*) oraz jej **permanentną obecność w życiu odbiorców** (1 poświadczenie, zob.: *навсегда – (...) благополучия*). Zaobserwowano także życzenia wyrażające przekonanie o **dużym znaczeniu** pomyślności w życiu człowieka, zob.: *самого главного в жизни – (...) полного благополучия*.

RZEŚKOŚĆ, WERWA

Życzenia rześkości są składnikiem tekstów odnoszących się do wszystkich spośród analizowanych przez nas świąt. **W treści wiadomości przesyłanych z okazji Dnia Kobiet** powinszowania wigoru werbalizują się przede wszystkim przy pomocy leksemu *бодрости* (11 poświadczeń). Poza tym konkretyzacji ulega **łączenie tej wartości z wewnętrznym samopoczuciem** (2 poświadczenia), zob.: *бодрости духа; Пусть весны весёлые капли подарят тебе (...) бодрость духа*. Jednokrotnie rzeźwość ukazywana jest zaś jako właściwość mająca towarzyszyć odbiorcy **przez długie lata**, zob.: *долгих лет жизни в бодрости*. Osobno warto zwrócić uwagę na przypadki konceptualizowania rześkości jako daru pochodzącego od „wesołych wiosennych kropel” oraz „pierwszych promieni wiosennego słońca”, zob.: *Пусть весны весёлые капли подарят тебе (...) бодрость духа; Пусть первые лучи весеннего солнца принесут тебе заряд бодрости*. Przywołane powinszowania czynią z odczuwania rześkości **doznanie charakterystyczne dla okresu wiosennego**, które ma zostać wyzwolone wraz z jego nadejściem.

Życzenia zidentyfikowane **w wiadomościach przekazywanych na okoliczność święta 1 Maja** przeważnie przybierają rzeczownikową formę *бодрости* (10 poświadczeń). Pozostałe ujęzykowania tej wartości mają jednostkowy charakter. Akcentowany jest w nich m.in. jej **wewnętrzny, duchowy wymiar**, zob.: *бодрости духа*. Oprócz tego utrzymywanie się rześkiego samopoczucia jest postulowane **w okresie wielu lat**, zob.: *бодрости на многие годы*. Rześkość została także uznana przez jednego z winszowników **za najważniejszą**

wartość w życiu adresata, o czym świadczy zastosowanie w życzeniach leksemu *главное*, zob.: *Главное – больше бодрости*. Warto również zauważyć, iż forma *больше*, którą zaobserwowano w powyższej cytacji, presuponuje niedostatek tej wartości w życiu odbiorcy.

Natomiast w **tekstach przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** życzenia werwy są wyrażane wyłącznie przy pomocy formy dopełniacza rzeczownika *бодрости* (5 poświadczeń).

Z kolei w **treści życzeń składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** rzeźwość werbalizuje się przy pomocy formy *бодрости* czterokrotnie. W jednym tekście akcentowany jest natomiast **wewnętrzny charakter** tego stanu oraz sytuowany jest on w **wieloletnim horyzoncie czasowym**, zob.: *бодрости духа на долгие годы*.

W **powinszowaniach noworocznych** rzeźkości z reguły nie przypisuje się żadnych cech. Wyłącznie trzykrotnie dla zaistnienia tej wartości określane są **ramy czasowe**, tj. odpowiednio **nadchodzący rok**, **długie lata** oraz **permanentne utrzymywanie się**, zob.: *Пусть он будет для вас годом (...) бодрости; неиссякаемой бодрости долгие годы; Будь всегда бодрой*. Incydentalnie tematem życzeń stają się z kolei **niewyczerpane zasoby werwy**, zob.: *неиссякаемой бодрости долгие годы*. Z kolei dwukrotnie nadawca projektuje odczuwanie rzeźkości na nadchodzący rok, jednocześnie personifikując go przy pomocy zastosowania czasownika czynnościowego *принести* i „powierzając” mu dbanie o dobre samopoczucie odbiorcy, zob.: *Пусть он (...) принесет (...) бодрость; Пусть он принесет Вам (...) бодрость*.

W **życzeniach urodzinowych** pragnienie rzeźkiego samopoczucia jest zaś siedmiokrotnie wyrażane za pośrednictwem formy dopełniacza *бодрости*. Ponadto w pojedynczych tekstach akcentowany jest jego **wewnętrzny wymiar** (zob.: *бодрости духа*) oraz **długi czas trwania** (zob.: *Бодрости (...) до самой старости; до 100 лет быть бодрым*).

WESOŁOŚĆ

Powinszowania wesołości zidentyfikowano w tekstach przekazywanych z okazji wszystkich rozpatrywanych okoliczności. W **życzeniach składanych na okoliczność Dnia Kobiet** uszczegóławiany jest **czas trwania** tego uczucia (łącznie 9 poświadczeń). Przedmiotem powinszowań staje się przede wszystkim **permanentne utrzymywanie się wesołego nastroju** (4 poświadczenia), zob.: *быть всегда весёлой* (2); *Весёлой (...) будь всегда; будь всегда такой же весёлой*. Ponadto wesołość jest przedstawiana jako pożądane **uczucie**

towarzyszące obchodom Dnia Kobiet (5 poświadczeń), zob.: *Веселого Вам праздника; Пусть этот праздник будет для тебя (...) веселым; Пусть праздник пройдет у Тебя (...) весело; Пусть в дни праздников вся Ваша трудолюбивая семья будет весела*³¹⁹; *веселых встреч*. Życzenia wesołości przybierają również wyłącznie formę leksemu *веселья* (3 poświadczeń) oraz zwrotu *чтобы веселилась*.

W kontekście **powinszowań pierwszomajowych** wesołość odnoszona jest wyłącznie do **obchodów święta**, z którego okazji kierowane są życzenia (4 poświadczenia), zob.: *праздничного веселья; Весело вам попраздновать; весело встретит праздники; веселых праздников*. Natomiast w jednym tekście wartość ta ulega personifikacji i jest ukazywana jako uczucie „towarzyszące” adresatowi, zob.: *Пусть вам всем сопутствует (...) веселье*.

Życzenia przesyłane z okazji 9 Maja eksponują wyłącznie **temporalny aspekt** wesołości: jej trwanie jest lokalizowane podczas dwóch świąt przypadających w okresie wiosennym, tj. **Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** (2 poświadczenia), zob.: *весело встретит праздники; веселых праздников*. Jednokrotnie powinszowania zostały zaś wyrażone przy pomocy zdania optatywnego *Пусть вам всем сопутствует (...) веселье*.

Z kolei **życzenia przekazywane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** trzykrotnie przybierają formę dopełniacza rzeczownika *веселья*. W pozostałych trzech formułach wskazano, że wesołość ma stać się atrybutem **obchodów święta**, zob.: *праздничного веселья; праздник встретит весело; Весело встретить и провести праздник*.

Także w **treści powinszowań noworocznych** odczuwanie wesołości jest wiązane z **konkretnymi okresami** (ogółem 13 poświadczeń), tj. **świętem Nowego Roku** (11 poświadczeń, zob. np.: *весёлого праздника; весело встретить Новый год; здорово повеселиться за праздничным столом*) oraz **całym nadchodzącym rokiem** (2 poświadczenia, zob.: *веселья в новом году; Пусть он будет для Вас самый (...) весёлый*). Należy ponadto zauważyć, że jednokrotnie wesołość ulega pośredniej personifikacji poprzez zastosowanie czasownika przemieszczania *прийти*, zob.: *Пусть в вашу квартиру придет (...) веселье*. Uosobiony zostaje także nowy rok, który, poprzez umieszczenie go w pozycji subiektu, jest charakteryzowany jako „ofiarodawca” wesołego usposobienia odbiorcy, zob.: *Пусть он подарит вам (...) весёлые праздники*. Poza tym

³¹⁹ W tej formule zawarty został także komplement dotyczący pracowitości adresatów.

życzenia wesołości są wyrażane przy pomocy następujących sformułowań: *веселья* (3 poświadczenia); *Будь (...) весёлой; быть (...) веселым; чтобы было (...) весело*.

Również w **życzeniach urodzinowych** wesołości głównie przypisywane są **cechy temporalne**: gratulanci artykułują pragnienie jej **wiecznego trwania** (3 poświadczenia, zob.: *Будь всегда весела* (2); *Будь всегда весёлой*), a także **utrzymywania się w trakcie wakacji** (1 poświadczenie, zob.: *весело провести каникулы*) i **w dniu urodzin** (1 poświadczenie, zob.: *В этот день (...) веселья*). W jednym tekście wesołość towarzysząca obchodzeniu urodzin została przyrównana do huczności cygańskich zabaw, zob.: *цыганского веселья*.

BRAK ZMARTWIEN

Na okoliczność **Dnia Kobiet** dwukrotnie składane są życzenia **nieustającego radosnego usposobienia**, nieodczuwania melancholii i smutku, zob.: *остатья всю жизнь (...) неунывающей; никогда не вешать носа*.

Natomiast w **powinszowaniach towarzyszących obchodom Święta Pracy** pragnienie braku trosk jest werbalizowane przy pomocy zdań ze znaczeniem optatywnym *пусть минуют вас все горести* oraz *чтобы не было никаких туч на вашем личном горизонте*, w których zastosowano zabiegi metaforyczne, tj. animizację smutku (wyrażaną poprzez formę czasownika *минуют*) oraz metaforę pojęciową ŻYCIE TO HORYZONT, przyrównującą problemy odbiorcy do piętrzących się na widnokręgu chmur. Jednokrotnie przedmiotem życzeń staje się zaś **niezwracanie uwagi na smutne przeżycia**, zob.: *меньше думать о печальном*. Powinszowania te wykazują podobieństwo do aktu rady, która jest formułowana na podstawie znajomości usposobienia odbiorcy.

Z kolei **życzenia noworoczne** przede wszystkim wyrażają chęć **pozostawienia wszelkich trosk w dobiegającym końca roku** (4 poświadczenia), zob.: *Всё что было плохого пусть останется в старом году; Пусть все плохое останется в старом году; Старому году оставте несчастья, забудьте тревогу, обиду, беду; Пусть все печали и невзгоды останутся в старом году*. Pragnienie nieodczuwania smutku w nadchodzącym roku wyrażane jest w nich także bezpośrednio (3 poświadczenia), zob.: *Пусть этот Новый год Для Вас прекрасным станет! Пусть не случается невзгод, Надежд пусть Ваших не обманет; Пусть (...) от беды убережёт (год змеи); чтоб в Новом 1989 году Дед мороз все (...) и невзгоды в царство снежнее унес*. Analiza składniowo-semantyczna dwóch pierwszych spośród przytoczonych wyżej tekstów dowodzi, że nadchodzący rok ulega w nich uosobieniu: jest bowiem proszony o ochronę od nieszczęść oraz wszelkich niepowodzeń.

Natomiast w trzeciej formule nadawca zwraca się do mitycznej postaci Dziadka Mroza z prośbą o zabranie wszelkich nieszczęść do „śnieżnego królestwa”. Oprócz tego asysty w uśmierzeniu wszelkich nieszczęść jednokrotnie upatruje się w pierwszym zimowym śniegu, zob.: *Пусть зима серебрится порошею, заметая любую беду*. Niekiedy życzenia dotyczą także braku zmartwień w ogóle (zob.: *Не знать невзгод, и прочих бед; никакой беды; чтоб печали миновали*) oraz wyrażane jest w nich pragnienie, aby odbiorca nie był znużony i zubożał (zob.: *не унывайте*). Przedmiotem powinszowań staje się również mniejsza liczba zmartwień (zob.: *Поменьше горя и тоски*) oraz beztróskie spędzenie Nowego Roku (zob.: *провести этот день без огорчений*). Jednostkowo temat życzeń noworocznych stanowi brak stresu związanego ze śmiercią bliskiej osoby, zob.: *горечь невозвратимой утраты перенести без стрессов*.

Życzenia urodzinowe także wyrażają nadzieję na brak negatywnych doznań w życiu odbiorcy. Gratulanci przede wszystkim winszują odbiorcom **wieloletniego lub permanentnego trwania pozytywnych emocji** (3 poświadczenia), zob.: *Пусть те оставшиеся годы вашей жизни будут (...) не знающими горя; Чтоб навсегда невзгоды Вас забыли; ни хандрить никогда*. Ponadto niektóre powinszowania dotyczą **jak najmniejszej ilości smutku** (2 poświadczenia), zob.: *грусти так самую малость; поменьше горя и тоски*. Tematem życzeń staje się także pragnienie, by adresat nie nudził się bądź nie odczuwał tęsknoty, zob.: *ни скучать*. Oprócz tego powinszowania braku negatywnych doznań wyrażają się poprzez ukazanie nieszczęścia jako widzialnego przedmiotu, zob.: *горя не видать* (2 poświadczenia). Antropomorfizacja smutku ujawnia się zaś w życzeniach, w których umiejscawiany jest on w pozycji subiektu i łączy się z czasownikami czynnościowymi: *пусть печаль с тобой расстанется, уйдет в далекие леса; беда и печаль на пути не встречались*. Poza tym przykre okoliczności przyrównywane są do aktywizujących negatywne konotacje warunków atmosferycznych, takich jak ślota oraz chłód, podczas gdy pozytywne zdarzenia są kojarzone z letnią roślinnością, zob.: *пусть тебя обходит ненастье; Пусть жизнь твоя не знает холода Как летний парк; Пускай душа не знает холода, как ясный день, как цвет в саду*. Natomiast w jednym przypadku przedmiotem powinszowań staje się samo żywienie pragnienia bycia radosnym, nie zaś stan odznaczający się brakiem zmartwień, zob.: *Иметь желанья не грустить*.

SŁOŃCE

Życzenia, w których występują odwołania do słońca, zaobserwowano w wiadomościach dotyczących święta 8 Marca, Święta Pracy oraz Dnia Zwycięstwa. Tak jak ma to miejsce w przypadku powinszowań ciepła, nawiązania do słońca odnotowane **w treści życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet** stanowią metaforę pozytywnych uczuć³²⁰. Wyeksponowaniu ulega w nich przede wszystkim jej **trwałość** (3 poświadczenia), zob.: *чтоб (...) солнечно было всегда у вас на душе; Пусть в твоей семье всегда будет солнце; пусть всегда светит солнце*. Ponadto pierwsza z przywołanych formuł akcentuje **wewnętrzny charakter doznań**, werbalizujący się przy pomocy wyrażenia *на душе*.

Analiza odwołań do słońca występujących **w życzeniach pierwszomajowych** prowadzi do wniosku, iż – w odróżnieniu od analogicznej grupy powinszowań składanych z okazji Dnia Kobiet – dotyczą one światła wysyłanego przez centralne ciało Układu Słonecznego i nie stanowią metafory pozytywnych doznań. Winszownicy charakteryzują słońce głównie przy pomocy **określeń temporalnych**, postulując występowanie słonecznej pogody **w okresie wiosennym** (łącznie 2 poświadczenia); jednokrotnie obecność słońca w czasie wiosny ograniczana jest zaś do **miesiąca maja**, zob.: *Пусть весна принесет Вам солнечную погоду; Пусть майское солнце по матерински согреет вашу душу*. Oprócz tego słoneczna pogoda projektowana jest na okres **wielu dni** (1 poświadczenie), zob.: *множество солнечных дней*. Nadawcy zwracają także uwagę na **niedostateczną ilość** słońca (1 poświadczenie), zob.: *побольше солнца*. Warto również zauważyć, iż w dwóch spośród wyżej przytoczonych formuł wykorzystano **metafory ontologiczne**: w pierwszej z nich słońce jest ukazywane jako matka ogrzewająca duszę odbiorcy (zob.: *Пусть майское солнце по матерински согреет вашу душу*), natomiast w drugiej słoneczna pogoda jest przedstawiana jako dar przynoszony przez wiosnę (zob.: *Пусть весна принесет Вам солнечную погоду*).

Odniesienia do słońca występujące **w treści życzeń przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** są częściowo zbieżne z opisanymi wyżej życzeniami pierwszomajowymi i również dotyczą obserwowalnych cech przyrody, nie niosąc przy tym znaczenia przenośnego. Słońce postrzegane jest w nich jako szczególnie ceniony atrybut wiosny, tj. pory roku, podczas której obchodzone jest święto 9 Maja. W rozpatrywanych tekstach słoneczna pogoda jest umiejscawiana **w wielodniowym okresie** (zob.: *множество*

³²⁰ Na takie skojarzenia łączone ze słońcem wskazuje następujące znaczenie wyrazu *солнечный*: ‘Радостный, светлый, счастливый’ (БТС).

солнечных дней), a także otrzymuje **charakterystykę ilościową**, poprzez którą wyrażane jest pragnienie korzystniejszych warunków atmosferycznych (zob.: *побольше солнца*). Jednokrotnie referowana wartość werbalizuje się zaś przy pomocy zdania optatywnego *Пусть вам всем сопутствует (...) солнце*.

Natomiast **powinszowania noworoczne** wyrażają pragnienie **jak najdłuższego utrzymywania się słonecznej pogody**, zob.: *Пусть Вам ярко светит солнце От зари и до темна*.

Z kolei tematem **życzeń urodzinowych** staje się bliżej niesprecyzowana „jasność” słońca, zob.: *Яркоого солнца*. Ponadto przy pomocy cytatu zaczerpniętego z popularnej radzieckiej piosenki pt. „Пусть всегда будет солнце”³²¹ werbalizowane jest pragnienie **permanentnego występowania słonecznej pogody**, zob.: *Пусть всегда будет Солнце*. Z okazji urodzin przekazywane są także powinszowania **większej liczby słonecznych dni** (zob.: *Пусть будет больше солнечных (...) дней*), implicytnie wyrażające niezadowolenie z aktualnego stanu rzeczy (niedostatku słońca lub, metaforycznie, powodów do radości).

POWODZENIE

Życzenia powodzenia zaobserwowano w wiadomościach dotyczących wszystkich rozpatrywanych świąt. **Powinszowania składane z okazji 8 Marca** przede wszystkim cechuje odnośnienie powodzenia do **szeroko rozumianej aktywności życiowej** (5 poświadczeń), zob.: *удачи во всех делах; удач в делах; удач во всем; Пусть в Вашей семье всегда царит (...) удача в делах; Пусть (...) удача (...) сопутствуют тебе в твоей жизни всегда*. Ponadto akcentowane jest także jego **nieustające trwanie** (2 poświadczenia), zob.: *Пусть в Вашей семье всегда царит (...) удача в делах; Пусть (...) удача (...) сопутствуют тебе в твоей жизни всегда*. Dwukrotnie powinszowania przyjmują natomiast jedynie postać form *удачи* oraz *удач*.

Natomiast w **życzeniach przesyłanych z okazji Święta Pracy** powodzenie werbalizuje się głównie przy pomocy leksemu *удач* (3 poświadczenia). W jednej wiadomości zidentyfikowano życzenia powodzenia **we wszystkich poczynaniach adresata**, zob.: *везения во всем*.

³²¹ Autorem słów pieśni *Пусть всегда будет солнце* był Lew I. Oszanin.

Z kolei **powinszowania przekazywane na okoliczność Dnia Zwycięstwa oraz Rocznicy Rewolucji Październikowej** występują incydentalnie i przybierają wyłącznie formę *удач*.

Życzenia noworoczne łączą zaś powodzenie z określonymi **dziedzinami życia odbiorców** (łącznie 4 poświadczenia): przede wszystkim artykułowane jest w nich pragnienie osiągnięcia powodzenia **we wszystkich poczynaniach** (3 poświadczenia, zob.: *удачи во всех делах; удачи везде и во всем; удач вам во всем*), lecz jest ono także ograniczane do **sfery życia zawodowego** (1 poświadczenie, zob.: *в труде удачу*). Ponadto trwanie powodzenia w życiu odbiorców jest **lokalizowane w horyzoncie rocznym** (3 poświadczenia), zob.: *чтобы он был для Вас (...) удачным; Пусть он будет для Вас (...) удачным; Пусть 1988й будет для вас всех более (...) удачным*³²². Natomiast kilkakrotnie referowana wartość werbalizowana jest wyłącznie przy pomocy form *удачи* (4 poświadczenia) oraz *удач* (2 poświadczenia).

Nieliczne **życzenia powodzenia zaobserwowane w wiadomościach przekazywanych na okoliczność urodzin** akcentują zaś pragnienie **trwałości** tego stanu (zob.: *Пусть выпьют все (...) за удачу (...) на всегда*) oraz jego obecności **we wszystkich dziedzinach życia adresatów** (zob.: *удач во всем*). Jednokrotnie powinszowania przyjmują postać leksemu *удачи*.

SPOKÓJ

Spokój jest natomiast tematem życzeń odnoszących się do Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Rocznicy Rewolucji Październikowej oraz urodzin. **W formułach życzących przesyłanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** wartość ta przedstawiana jest jako upragniona właściwość **wszystkich sfer życia** (zob.: *спокойной (...) жизни*) oraz jest ukazywana jako **życie bez pośpiechu** (zob.: *жить Вам спокойно, не спеша*). Ponadto tematem powinszowań jest **częstsze niż dotychczas doznawanie spokoju**, zob.: *побольше спокойствия*.

Również w **powinszowaniach składanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** dokonywana jest projekcja spokoju **na wszystkie dziedziny życia odbiorcy**, zob.: *спокойной жизни*. Poza tym jest on ukazywany jako pożądany **stan wewnętrzny** (zob.: *душевного спокойствия*), którego odczuwanie jest lokalizowane w okresie **nadchodzących dni** (zob.: *мирных дней*).

³²² Tak sformułowane życzenia wyrażają niezadowolenie z niepowodzeń doznanych przez odbiorcę w dobiegającym końca roku.

Natomiast w **powinszowaniach noworocznych** ze spokoju czyni się własność określonych **aspektów egzystencji** (łącznie 6 poświadczeń), takich jak **życie wewnętrzne** (4 poświadczenia, zob.: *душевного спокойствия* (3); *душевного покоя*), **sfera życia rodzinnego** (1 poświadczenie, zob.: *покой (...) пусть не оставляют Ваш дом*) oraz, ogólnie, **całokształt życia** (1 poświadczenie, zob.: *спокойной жизни на долгие годы*). Poza tym tematem życzeń staje się spokój w **nadchodzącym roku** (3 poświadczenia, zob.: *Пусть этот год будет для тебя спокойным; Пусть он будет для вас (...) спокойным; в 1970 г. (...) жить спокойно*), rzadziej spokój odnoszony jest do **czasu świąt** (2 poświadczenia, zob.: *спокойного отдыха*) oraz **odleglejszej przyszłości** (1 poświadczenie, zob.: *спокойной жизни на долгие годы*).

Przedmiotem **życzeń urodzinowych** jest z kolei dalsze **spokojne życie**, zob.: *по возможности, покойной жизни; Пусть жизнь твоя течёт спокойно*³²³. Ponadto winszownik jednokrotnie wyraża pragnienie, aby odbiorca **nieustannie** doznawał spokoju, zob.: *И чтобы всегда у тебя было (...) спокойно*.

UŚMIECH

Życzenia uśmiechu, stanowiącego wyraz radości, są składane na okoliczność Dnia Kobiet, Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Nowego Roku oraz urodzin. **Powinszowania z okazji Dnia Kobiet** dotyczą **dużej liczby powodów** do uśmiechu, zob.: *побольше улыбок; море улыбок*. Ponadto uśmiech wiązany jest z **rozpoczynającą się wiosną** (zob.: *весенних улыбок*), jak również wyrażane jest pragnienie **permanentnego utrzymywania się weselości** w rodzinie odbiorcy, zob.: *Пусть в Вашей семье всегда царит (...) улыбки*.

Z kolei na okoliczność **Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** składane są życzenia przyjmujące wyłącznie postać rzeczownika *улыбок*.

Także w **powinszowaniach noworocznych** pragnienie okazywania radości jest trzykrotnie werbalizowane przy pomocy formy *улыбок*. Poza tym przedmiotem życzeń incydentalnie staje się **duża liczba radosnych chwil w nowym roku**, zob.: *Много-много Вам желаю в этом году. (...) улыбок*.

Tematem **powinszowań urodzinowych** jest z kolei **nieustanne okazywanie radości** (2 poświadczenia), zob.: *будь всегда (...) с улыбкой на устах; чтоб всегда улыбалась*. Poprzez wskazywanie na somatyczną lokalizację uśmiechu, tj. usta i twarz, akcentowane jest

³²³ Warto zauważyć, że w celu nadania komunikatowi większej obrazowości spokojne życie zostało tu porównane do spokojnego, niewzburzonego strumienia.

także pragnienie, aby adresaci **manifestowali swą wesolość** (2 poświadczenia), zob.: *будь всегда (...) с улыбкой на устах; Пусть лицо озаряет улыбка*. Oprócz tego jednokrotnie wskazano na **częste przejawy radości**, zob.: *моря улыбок*. W jednym tekście poprzez zastosowanie konstrukcji atrybutywnej wyeksponowaniu ulega także **nadzieja, że adresat będzie wyrażać wesolość poprzez uśmiech**, zob.: *весёлой улыбки*. Poza tym niektóre życzenia są werbalizowane wyłącznie przy pomocy form *улыбок* (2 poświadczenia) i *улыбки*.

RADOŚĆ ŻYCIA

Radość życia jest przedmiotem życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Nowego Roku oraz urodzin. **W wiadomościach przekazywanych na okoliczność święta 8 Marca** powinszowania radosnego usposobienia dwukrotnie przybierają wyłącznie formę rzeczownika *жизнерадостности*, z kolei w jednym przypadku tematem życzeń staje się **permanentna radość życia**, zob.: *будь всегда такой же (...) жизнерадостной*. Ostatnia z przywołanych formuł, jak również powinszowania wyrażane za pomocą zwrotu *быть такой же жизнерадостной* artykułują pragnienie utrzymywania się cech usposobienia adresatek, którymi te już się odznaczają. Dlatego też zamierzoną intencją nadawców jest w tym przypadku nie tyle złożenie życzeń, co skomplementowanie odbiorców.

Z kolei **z okazji Święta Pracy** składane są życzenia nieprzerwanego doświadczenia radości życia, zob.: *быть всегда жизнерадостным; будь всегда жизнерадостной*. Warto także odnotować obecność powinszowań, których przedmiotem jest procesualny aspekt radości życia, tj. „stawanie się” radosnym, nie zaś osiągnięcie i trwanie tego stanu, zob.: *становиться жизнерадостным*.

Również **w życzeniach noworocznych** na odbiorcę projektowane jest **ciągle odczuwanie radości życia**, zob.: *Будь всегда (...) жизнерадостной*. Poza tym powinszowania dwukrotnie przyjmują postać rzeczownika *жизнерадостности*.

Tak jak ma to miejsce w powyższych formułach, **życzenia urodzinowe** także dotyczą **nieustannej afirmacji życia**, zob.: *Будьте всегда такой же (...) жизнерадостной; Будьте всегда (...) жизнерадостной; быть всегда такой же жизнерадостной*. Ostatnia spośród przytoczonych formuł oraz powinszowania *Оставайтесь таким жизнерадостным* wyrażają zaś pragnienie, aby odbiorca w dalszym ciągu przejawiał charakterystyczne dla niego wesołe usposobienie. Poza tym pojedyncze życzenia przybierają wyłącznie formę *жизнерадостности* oraz *быть (...) жизнерадостной*.

CIEPŁO

Życzenia ciepła, które zaobserwowano w nielicznych **formułach przesłanych z okazji Dnia Kobiet**, niosą z reguły metaforyczne znaczenie przyjemnych doznań zmysłowych. Dwie formuły akcentują **wewnętrzny charakter** odczuć, zob.: *душевного тепла; чтоб тепло (...) было всегда у вас на душе*. Ponadto w ostatnim z powyższych sformułowań eksponowane jest **nieprzerwane trwanie** przyjemności. W przeciwieństwie do omówionych formuł wyrażenie *теплых дней* może natomiast wyrażać pragnienie zmiany niekorzystnych warunków pogodowych.

W treści życzeń składanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa ciepło jest zaś charakteryzowane przy pomocy **określenia ilości** *побольше*, metaforycznie wyrażającego pragnienie jego częstszego odczuwania³²⁴, zob.: *побольше (...) тепла*.

Z kolei w **wiadomościach przesyłanych na okoliczność Nowego Roku** powinszowania ciepła przyjmują jedynie postać leksemu *тепла* (2 poświadczenia), podczas gdy w **życzeniach urodzinowych** ciepło jest przedstawiane jako pożądana właściwość światła słonecznego, zob.: *от солнца – тепла*.

„JASNE” DNI, „JASNOŚĆ”

Niekiedy powinszowania pogodnego nastroju (czy szerzej: wszelkich pozytywnych uczuć) są wyrażane poprzez odwołanie do symboliki jasności. W **życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet** optymistyczne usposobienie jest projektowane na **całe dalsze życie adresatki** (zob.: *остатя вся жизнь (...) ясной*), podczas gdy w **powinszowaniach pierwszomajowych** wyrażane jest pragnienie, aby odbiorca **częściej doznawał radości** (zob.: *побольше светлых дней в жизни*).

Natomiast **życzenia noworoczne** z reguły ograniczają **czas trwania** radosnego usposobienia do **nadchodzącego roku** (4 poświadczenia, zob. np.: *Так пусть он будет (...) светлым; Пусть он будет для Вас светлым*) oraz do niesprecyzowanego okresu **wielu dni** (3 poświadczenia, zob.: *Много, много (...) светлых дней; Много-много Вам желаю в этом году светлых дней; Светлых дней*).

³²⁴ Trudno wszelako ustalić, czy gratulant ma na myśli ciepło będące rezultatem nadchodzącej wiosny, czy też ciepło rozumiane jako odczuwanie przyjemności. Za pierwszą interpretacją przemawia fakt, że rzeczownik *тепло* jest dziewiątym pod względem frekwencji słowem-reakcją na słowo-bodziec *весна* w PAC.

Z kolei w **życzeniach urodzinowych** pozytywne uczucia są łączone z **jesienią** oraz **ostatnimi lata życia odbiorcy**, zob.: *Дай бог тебе (...) И осень ясную, когда она придет; Пусть те оставшиеся годы вашей жизни будут светлыми.*

WYJAZD NAD MORZE

Z **okazji urodzin** życzy się także wakacyjnego wyjazdu nad morze, zob.: *А летом быть на море.*

ZADOWOLENIE

Z kolei **na okoliczność Święta Pracy** składane są powinszowania zadowolenia. Wartość ta jest charakteryzowana w **kategoriach ilościowych**, który to zabieg metaforycznie wyraża pragnienie osiągnięcia pełni zadowolenia, zob.: *живите с полным удовлетворением.*

WIATR

Przedmiotem **życzeń przekazywanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** jest również wiatr, który ma przypuszczalnie stanowić źródło przyjemnych doznań w czasie wiosny, zob.: *побольше (...) ветра.*

PIOSENKI

Do grona pojęć werbalizowanych w **powinszowaniach składanych z okazji 1 i 9 Maja**, które wywołują pozytywne skojarzenia z okresem świąteczno-wiosennym, można odnieść także pieśni, zob.: *Пусть вам всем сопутствуют (...) песни.*

WIOSNA

Tematem **powinszowań składanych na okoliczność Dnia Kobiet** staje się zaś „kwitnięcie wiosny” w duszy odbiorczyni, zob.: *в душе цветом весна.* Metafora ta wyraża pozytywne uczucia towarzyszące rozpoczynającej się i długo oczekiwanej wiosnie. Z kolei w **życzeniach urodzinowych** artykułowane jest samo pragnienie nadejścia wiosny, zob.: *весны.*

KOMFORT

Przedmiot **życzeń przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa oraz Nowego Roku** stanowi zaś **komfortowe życie na łonie rodziny**, zob. odpowiednio: *семейного уюта*; *В семье уют*.

BŁOGOŚĆ

W treści **powinszowań składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** wymieniane jest także odczuwanie błogości, zob.: *блаженства*.

NADZIEJA

Tematem **życzeń noworocznych** jednokrotnie staje się zaś nadzieja, zob.: *надежды*. Natomiast **na okoliczność urodzin** składane są powinszowania **nieustannego żywienia nadziei**, zob.: *пусть всегда живут с тобою Надежда*.

UROK, CZAR

Życzenia noworoczne dotyczą ponadto kobiecego uroku (zob.: *женского обаяния*), a **powinszowania urodzinowe** artykułują pragnienie **permanentnego zachowania kobiecych wdzięków**, zob.: *Оставайся всегда такой же (...) обаятельной*; *Пусть (...) обаяние будут тебе сопутствовать всегда*.

CIEPŁE LATO I ŚNIEŻNA ZIMA

Przedmiotem **życzeń noworocznych** staje się także harmonijne następstwo pór roku oraz występowanie typowych dla nich zjawisk, tj. ciepła (w przypadku lata) oraz opadów śniegu (w przypadku zimy), zob.: *Пусть лето жаркое, зима с порошею*.

MROŻNA ZIMA

W omówionych wyżej **powinszowaniach noworocznych** wyrażane jest także pragnienie, aby zimowy mróz dostarczał adresatowi wesołości, zob.: *Пусть мороз веселее играет*.

HARMONIJNY UPŁYW LAT

W przywołanej powyżej wiadomości zawarte zostały także życzenia spokojnego i harmonijnego upływu lat, zob.: *Пусть потихоньку катятся года.*

ZACHOWANIE PAMIĘCI O DNIU URODZIN

Natomiast **w jednej formule życzącej przesłanej z okazji urodzin** gratulant wyraża nadzieję, że adresat na długo zapamięta rocznicę swoich urodzin, zob.: *Пусть этот день запомнится надолго.*

ŚMIECH

Incydentalnie tematem **życzeń urodzinowych** stają się także śmiech oraz umiejętność okazywania radości w smutnych okolicznościach, zob.: *смеха; Смейся, когда грустно.*

UMIEJĘTNOŚĆ OKAZYWANIA SMUTKU

Przytoczonym wyżej życzeniom towarzyszą także powinszowania o przeciwnym charakterze, które werbalizują pragnienie wykształcenia w sobie zdolności do smucenia się w radosnych okolicznościach, zob.: *умей грустить когда смешно.*

9.2.9. Wartości materialne

PIERWSZE KONWALIE

Dobrem materialnym będącym przedmiotem **życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet** są pierwsze konwalie³²⁵. Pojawienie się pierwszych kwiatów jest w nich charakteryzowane jako dar przynoszony przez wiosenne święto 8 Marca, zob.: *ПУСТЬ Весенний праздник 8 Марта принесет Вам (...) первые ландыши.*

³²⁵ Konwalia jest przez Rosjan powszechnie kojarzona z początkiem wiosny: wyraz *ландыш* jest trzecią pod względem częstości wystąpień reakcją na słowo-bodziec *весна* w PAC.

KWIATY

Natomiast **powinszowania przekazywane na okoliczność Dnia Zwycięstwa** dotyczą kwiatów w ogóle³²⁶, zob.: *цветов; Пусть вам всем сопутствуют (...) цветы.*

KWITNIĘCIE KAKTUSÓW

W jednej wiadomości przesłanej z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej zamieszczone zostały zaś życzenia dalszego kwitnięcia kaktusów, które są hodowane przez odbiorcę, zob.: *кактусам Вашим цвести.*

SKIEROWANIE DO PRACY

Warto odnotować także powinszowania, których tematem jest otrzymanie skierowania do pracy, umieszczone w **formule życzącej przekazanej z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej**, zob.: *доставь путевку в Гидропроект будущим летом.* Występujący w niej rzeczownik *Гидропроект* prawdopodobnie odnosi się do Wszechrosyjskiego Instytutu Projektowania i Badań Naukowych Hydroprojekt zajmującego się hydrotechniką, w tym m.in. projektowaniem hydroelektrowni i urządzeń wodnych.

MIESZKANIE

Nowe mieszkanie staje się przedmiotem życzeń pierwszomajowych, noworocznych oraz urodzinowych. **Z okazji Święta Pracy** składane są powinszowania w **pełni wyposażonego lokum**, zob.: *уже иметь квартиру со всеми удобствами.*

Natomiast w **jednej formule życzeń noworocznych** wyrażona została nadzieja na to, że odbiorcy otrzymają nowe mieszkanie z przydziału, zob.: *хочется обязательно, чтобы вы получили новую квартиру (погуляем уже тогда на новоселье).*

W treści życzeń urodzinowych wyartykułowano zaś pragnienie, aby **mąż adresatki** **podarował jej dużą liczbę róż**, zob.: *много твоих любимых роз от мужа.* Wyraz

³²⁶ O kojarzeniu wiosny z kwiatami w świadomości językowej Rosjan świadczą informacje zamieszczone w PAC, w którym słowo-reakcja *цветы* na słowo-bodziec *весна* plasuje się na dziesiątym miejscu pod względem liczby wystąpień.

любимый został tutaj zastosowany w celu zaakcentowania znajomości preferencji odbiorczynie.

URODZAJ

Natomiast **życzenia składane z okazji świąt 1 i 9 Maja** dotyczą urodzaju **w rozpoczynającym się sezonie wiosenno-letnim**, zob.: *пусть начинающийся данный сезон будет урожайным*.

UCZTOWANIE

W jednej **wiadomości przesłanej z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** zamieszczono z kolei powinszowania ucztowania, w których akcentowana jest **wystawność biesiady**, zob.: *тир на весь мир*³²⁷.

CHLEB

W życzeniach noworocznych oraz urodzinowych dawany jest zaś wyraz pragnieniu dostatku (świeżego) chleba, zob. odpowiednio: *свежего хлеба; насыщенного хлеба*.

WODA

W innej formule życzącej przekazanej **na okoliczność Nowego Roku** odnotowano obecność powinszowań czystej wody, zob.: *чистой воды*.

ALKOHOL

Jednokrotnie **w treści życzeń noworocznych** wystąpiła natomiast zachęta do spożywania alkoholu podczas świątecznych celebracji, zob.: *пить*.

³²⁷ Genezy wyrażenia *тир на весь мир* należy prawdopodobnie upatrywać w tytule jednej z części poematu N. A. Niekrasowa pt. *Кому на Руси жить хорошо*.

SUKNIA ŚLUBNA

Ponadto przedmiotem **życzeń noworocznych** staje się żartobliwa **prośba o uszycie sukni ślubnej w nadchodzącym roku**, zob.: *в 1970 г. (...) сшить мне подвенечное платье ха ха ха*.

9.2.10. Wartości ogólne

DOBRO

Życzenia dobra zostały odnotowane w wiadomościach odnoszących się do wszystkich spośród omawianych świąt. **Powinszowania składane z okazji Dnia Kobiet** cechuje wskazywanie na **szeroki zakres czynników** mogących konstytuować dobrostan odbiorców (ogółem 46 poświadczeń), zob. np.: *всего самого наилучшего; всего наилучшего; всего хорошего; вообще всего, всего наилучшего в твоей молодой и цветущей жизни; всего самого-самого доброго в вашей жизни и вашем благородном труде; всего хорошего в вашей замечательной работе*³²⁸. O ogólnym charakterze tego rodzaju życzeń świadczy również duża liczba formuł niezawierających określeń konkretnej sfery, w których dobro projektowane jest **na ogół życiowej aktywności adresatów** (18 poświadczeń), zob. np.: *всего самого наилучшего в жизни; самого наилучшего в жизни; всего, всего хорошего в жизни; самой хорошей (...) жизни*. Rzadziej urzeczywistnienie się referowanej wartości jest zaś umiejscawiane **w obszarze pracy zawodowej** (4 poświadczenia), zob.: *всего хорошего в труде и личной жизни; всего самого-самого доброго в вашей жизни и вашем благородном труде; всего самого наилучшего в вашей жизни и работе; всего хорошего в вашей замечательной работе*. Okazjonalnie dobro charakteryzowane jest także jako **właściwość życia osobistego i rodzinnego** (2 poświadczenia), zob.: *всего хорошего в труде и личной жизни; семейного блага*.

Również w **życzeniach pierwszomajowych** przede wszystkim ujawnia się **szeroki zakres „dóbr”** (44 poświadczenia), zob. np.: *всего наилучшего; всего хорошего в жизни; всего, всего хорошего*. Ponadto w analizowanych formułach wskazuje się na **sfery występowania dobra** (ogółem 19 poświadczeń), które odnoszone jest głównie **do całokształtu życiowej aktywności** (14 poświadczeń, zob., np.: *всего доброго в жизни*;

³²⁸ W ostatnich trzech formułach odbiorcy są komplementowani odpowiednio ze względu na ich młody wiek, pełnię wigoru oraz charakter wykonywanej przez nich pracy.

всего самого наилучшего в жизни; всего-всего самого-самого хорошего в твоей цветущей жизни), a także do takich domen, jak **praca i nauka** (zob.: *всего хорошего в жизни и в ваших трудовых делах и Вовочке в учебе; всего, всего самого хорошего в Вашей жизни и труде*) oraz **życie prywatne** (zob.: *всего самого хорошего в личной жизни*). Incydentalnie przedmiotem życzeń stają się z kolei wyłącznie **dobra doczesne**, zob.: *всех земных благ*. W jednym tekście dobro jest umiejscawiane w **wieloletnim horyzoncie czasowym**, zob.: *всего доброго на долгие годы*.

Fundamentalną cechą dobra eksponowaną w **tekstach życzeń przesyłanych z okazji święta 9 Maja** także stanowi jego **charakterystyka ilościowa** (12 poświadczeń), zob. np.: *всего самого хорошего; всего наилучшего; всех благ*. Ponadto część ujętych w tej wartości zawiera odwołania do **dziedzin**, którym dobro ma przypaść w udziale (ogółem 5 poświadczeń): przede wszystkim do **całego życia odbiorców** (3 poświadczenia, zob.: *всего, всего хорошего в Вашей жизни; всего наилучшего в Вашей жизни; всего доброго в жизни*), lecz również do **życia rodzinnego** (1 poświadczenie, zob.: *семейных благ*). Oprócz tego dobru jednostkowo przypisywany jest **ziemski, materialny charakter**, zob.: *всех земных благ*. Natomiast trzykrotnie życzenia przybierają wyłącznie formę *добра*.

Tak jak ma to miejsce w wyżej opisanych formułach, najczęściej werbalizowanym aspektem dobra w **powinszowaniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** jest jego **szeroki, niesprecyzowany zakres** (19 poświadczeń), zob. np.: *всего самого наилучшего; всего самого хорошего в жизни; всего самого доброго*. Poza tym należy wyszczególnić trzy teksty, w których akcent kładziony jest na **doczesny, ludzki wymiar** wartości, zob.: *всех земных благ; всяких человеческих благ; всех жизненных благ*.

W **grupie życzeń noworocznych** również dominuje **ilościowa charakterystyka dobra** (59 poświadczeń), zob. np.: *всего, всего доброго; всего наилучшего; всего самого хорошего*. Ponadto niekiedy lokalizowane jest ono w **nadchodzącym roku** (18 poświadczeń), zob. np.: *всего самого наилучшего в новом году; всего наилучшего в наступающем году; всего самого хорошего в новом году 1983 г.*. W części życzeń dobro łączone jest zaś z **określonymi sferami życia odbiorców** (razem 15 poświadczeń): ma ono obejmować przede wszystkim **szeroko rozumiane życie** (12 poświadczeń, zob. np.: *самого наилучшего в жизни; всего наилучшего в жизни; всего самого наилучшего и вашей жизни; всего-всего самого наилучшего в вашей жизни; наилучших благ в жизни*), lecz konkretyzowane są także takie domeny, jak **życie rodzinne i praca** (zob.: *всего самого хорошего в вашей работе и семейной жизни; всего наилучшего Вам и всем домашним*). Pozostałe życzenia nie wpisują się w powyższe kategorie, zob.: *добра*

(3); *наилучшие пожелания* (2); *самые наилучшие пожелания* (2); *самые лучшие пожелания*; *самого хорошего*; *самого доброго*; *самые добрые пожелания*; *Пусть принесет он вам самого наилучшего в вашей жизни*. Należy ponadto zauważyć, że zgodnie z konwencją stylistyczną życzeń noworocznych nadchodzący rok jest wielokrotnie charakteryzowany jako pośredni odbiorca życzeń, którego zadaniem jest ofiarowanie dobra adresatowi, zob. np.: *Пусть этот год принесет вам много хорошего*; *Надеюсь, что он принесет тебе много самого хорошего*.

Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach składanych z okazji pozostałych świąt, w **powinszowaniach urodzinowych** dobru również w przeważającej mierze przypisywana jest **duża ilość i szeroki zakres** (35 poświadczeń), zob. np.: *всего самого наилучшего*; *всего хорошего*; *всего самого хорошего*. Poza tym niekiedy zaistnienie dobra jest przypisywane **różnym domenom życia odbiorców** (łącznie 13 poświadczeń), tj. **szeroko pojętemu życiu** (9 poświadczeń, zob. np.: *всего, всего наилучшего в жизни*; *всего самого наилучшего в твоей жизни*; *самого наилучшего в вашей жизни*), **życiu osobistemu** (1 poświadczenie, zob.: *всего хорошего в личной жизни*), **rodzinnemu** (1 poświadczenie, zob.: *самого наилучшего в семейной жизни*), **pracy** (1 poświadczenie, zob.: *всего самого наилучшего в жизни и в твоей работе*) i **sferze materialnej** (1 poświadczenie, zob.: *всех земных благ в твоей жизни*). Oprócz tego kilkakrotnie określony został **czas trwania dobra** (2 poświadczenia): gratulanci werbalizują pragnienie jego **permanentnego doświadczania** (1 poświadczenia, zob.: *И чтобы всегда у тебя было хорошо*) oraz **jego realizacji w niesprecyzowanej przyszłości** (1 poświadczenie, zob.: *всего наилучшего в будущем*). W jednym przypadku życzenia są zaś wyrażane wyłącznie przy pomocy rzeczownikowej formy *добра*.

SPEŁNIENIE MARZEŃ/ŻYCZEŃ

Pragnienie realizacji marzeń jest artykułowane w życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku oraz urodzin. Część **powinszowań odnoszących się do święta 8 Marca** przybiera formę zdań z wykładnikami optatywności, zob.: *Пусть мечты сбываются* (2); *чтобы твои желания исполнились*. W jednej formule użyta została zaś zaimkowa forma *всех*, która wyraża

domniemanie **dużej liczby pragnień** żywionych przez odbiorców i jednocześnie „uwalnia” nadawców od konieczności ich precyzowania³²⁹, zob.: *исполнения всех Ваших желаний*.

Zaimek *все* zaobserwowany został także w treści większości **życzeń składanych z okazji Święta Pracy** (6 poświadczeń), zob.: *исполнения всех желаний; чтобы все твои желания сбывались; исполнения Всех твоих желаний; пусть все твои мечты сбудутся; чтобы все Ваши (...) мечты сбылись; чтобы все Ваши планы выполнились*. Wyjątek stanowi jedynie sformułowanie *Пусть мечты твои сбудутся*, w którym leksem ten nie został zastosowany.

Spełnienie wszystkich życzeń odbiorcy staje się również tematem **życzeń przekazywanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej**, zob.: *исполнения всех желаний*.

Także w **wiadomościach przesyłanych z okazji Nowego Roku** przeważają powinszowania **spełnienia wszystkich pragnień** (29 poświadczeń), zob. np.: *исполнения всех желаний; Пусть все мечты настоящим станут; Пусть все мечты сбываются; исполнения всего задуманного*. Ponadto czternastokrotnie realizacja pragnień odbiorców **lokalizowana jest w nadchodzącym roku**, zob. np.: *исполнения желаний в 1975 г.; Исполнения твоих желаний в новом году; Пусть в 1978 году (...) желания исполненными; пусть исполнятся все ваши желания в новом 1983 году*. Natomiast incydentalnie treść życzeń wskazuje na **istotność przypisywaną spełnieniu marzeń adresata** (2 poświadczenia, zob.: *а главное чтобы сбылись ваши мечты в 1975 году; особенно (...) исполнения всех желаний*) oraz **ich intymny charakter** (1 poświadczenie, zob.: *пусть все ваши заветные желания исполнятся в этом году*). Warto odnotować także obietnicę wzniesienia toastu za spełnienie pragnień podczas obchodów Nowego Roku, którą zamieszczono w jednym z analizowanych tekstów, zob.: *На встрече Нового года взаимно поднимем бокалы за (...) исполнение желаний*. Pozostałe werbalizacje tej wartości przyjmują zaś następujące postaci: *исполнения желаний; исполнения желания; пусть исполнится задуманное; исполнения задуманных желаний*.

Życzenia urodzinowe również przede wszystkim dotyczą realizacji **wszystkich pragnień odbiorców** (9 poświadczeń), zob. np.: *исполнения всех твоих желаний; Пусть исполнятся все желания; Пусть сбудутся все твои желания и мечты; Пусть все твои желания и мечты сбудутся*. Wyłącznie jednostkowo eksponowany jest w nich **osobisty**

³²⁹ W ten sposób, tak jak ma to miejsce w polskojęzycznych aktach życzeń, realizowana jest grzecznościowa zasada dyskrecji.

wymiar marzeń, zob.: *Пусть исполнятся все твои самые сокровенные желания.*
W jednym tekście powinszowania przybierają formę wyrażenia *исполнения желаний*.

DOBRE (NALEŻYTE) SPĘDZENIE ŚWIĘTA

W formułach powinszowań przesyłanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Nowego Roku oraz urodzin wyrażane jest także pragnienie dobrego (należytego) spędzenia świąt. **W treści życzeń składanych z okazji święta 8 Marca** przyjmuje ono postać konstrukcji atrybutywnej *хорошего праздника*, podczas gdy **w życzeniach dotyczących Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa** – odpowiednio: *хорошей встречи Первомай* i *хорошо провести праздники*. Z kolei **w wiadomościach przekazanych na okoliczność Nowego Roku** odnotowano następujące życzenia: *хорошо провести праздники; хорошо провести праздник; хорошей встречи нового года; хорошо встретить Новый и проводить Старый; провести этот день без огорчений*. **Jedna z formuł powinszowań urodzinowych** zawiera zaś zwrot: *отметить этот праздник как подобает*.

ZMIANA NA LEPSZE

Ponadto w korpusie odnotowano jedną **formułę życzeń przesłaną z okazji Dnia Kobiet**, której przedmiotem są pozytywne zmiany w życiu adresatki, zob.: *новых качественных перемен*.

PIĘKNE ŻYCIE

Piękne życie stanowi natomiast przedmiot **życzeń urodzinowych**, zob.: *Чтобы жизнь красивой была*.

SPEŁNIENIE WSZYSTKIEGO, CO DOBRE

Z kolei chęć urzeczywistnienia się wszystkiego, co dobre, oraz spełnienia wszystkich dobrych słów jest artykułowana odpowiednio **w powinszowaniach noworocznych i urodzinowych**, zob.: *исполнения Всех Ваших благ; исполнятся все добрые слова*.

CIEPŁO I SERDECZNOŚĆ

W jednej formule życzeń noworocznych składane są zaś wyrazy ciepłych uczuć i serdeczności żywionych przez nadawcę wobec adresata, zob.: *И много теплых слов в нпудачу.*

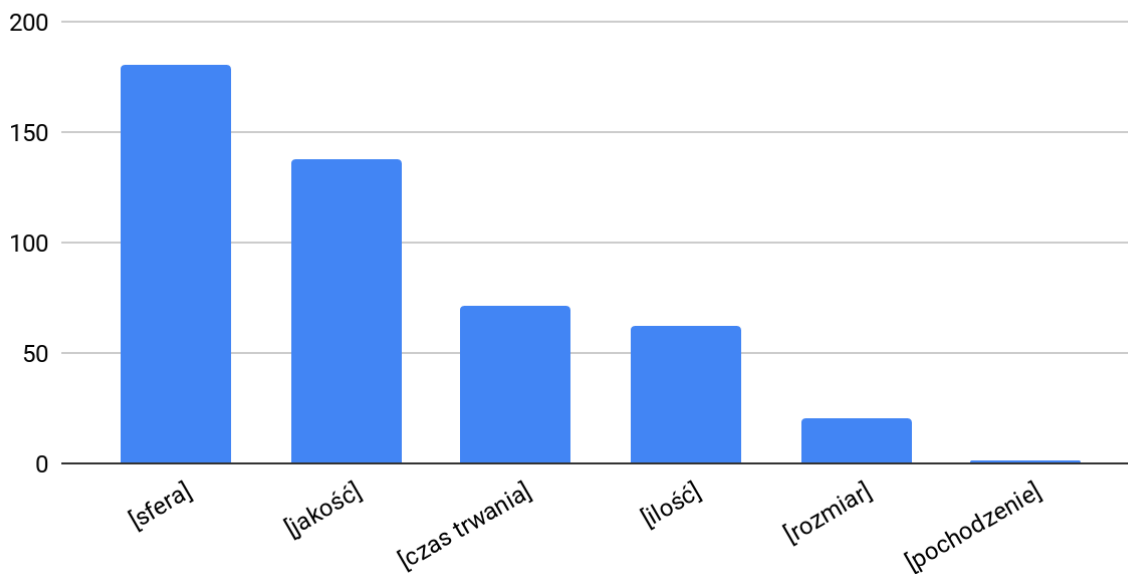
ZACHOWANIE CECH CENIONYCH PRZEZ NADAWCÓW

Tematem **powinszowań urodzinowych** staje się natomiast zachowanie przez odbiorcę bliżej nieokreślonych cech, które są cenione przez nadawców, zob.: *Так оставайся же такой всегда, какой тебя мы знаем, ценим, любим.* W sformułowanych w ten sposób życzeniach uwidacznia się ich dyrektywny charakter oraz dodatnie wartościowanie przymiotów adresatki.

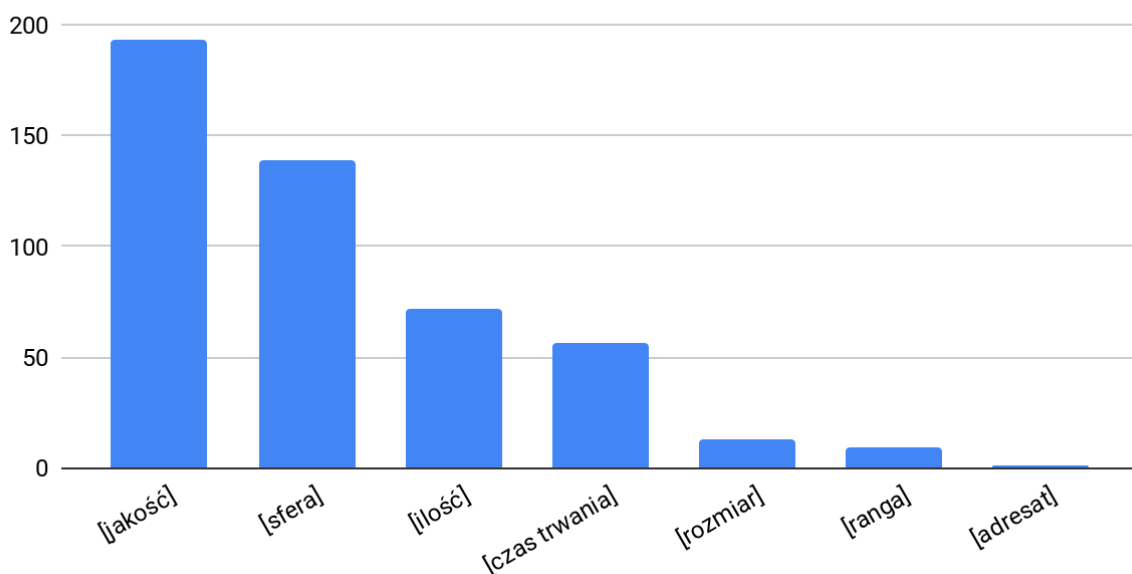
9.2.11. Podsumowanie

Analogicznie do polskojęzycznych formuł życzących, wartościom przywoływanym w treści powinszowań autorstwa Rosjan z reguły towarzyszy niewielka liczba stereotypowych, reprodukowanych z pamięci określeń. Charakterystyczna dla gatunku konwencja stylistyczna wywiera bowiem silny wpływ na zawarte w tekstach konceptualizacje wartości. Dalej, w formie wykresów, ukazano udział poszczególnych kategorii cech przypisywanych wartościom w życzeniach przesyłanych z okazji Dnia Kobiet, Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku oraz urodzin:

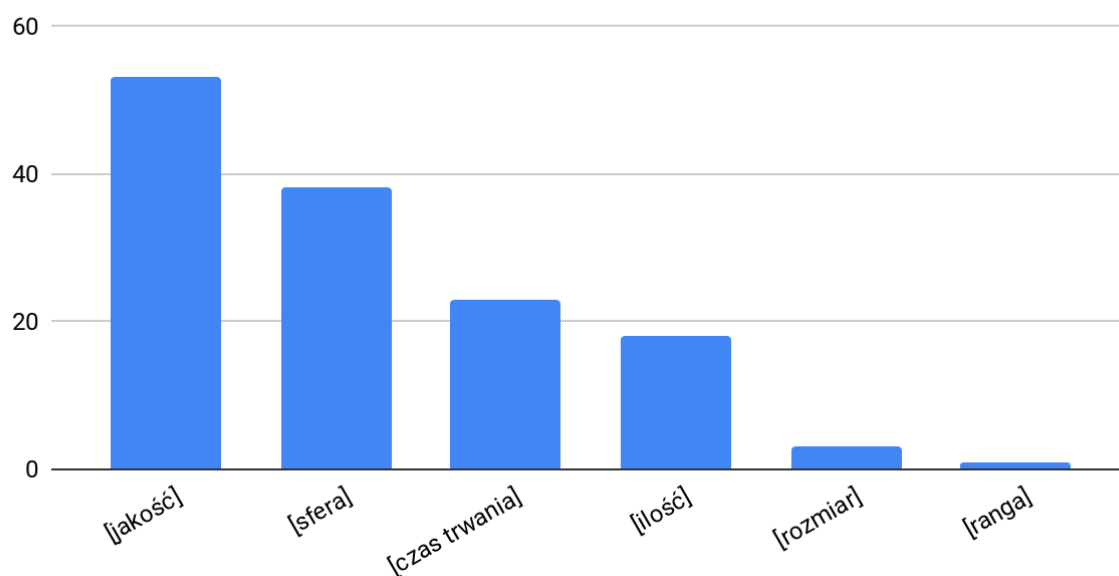
Wykres 20. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia przesyłane z okazji Dnia Kobiet)

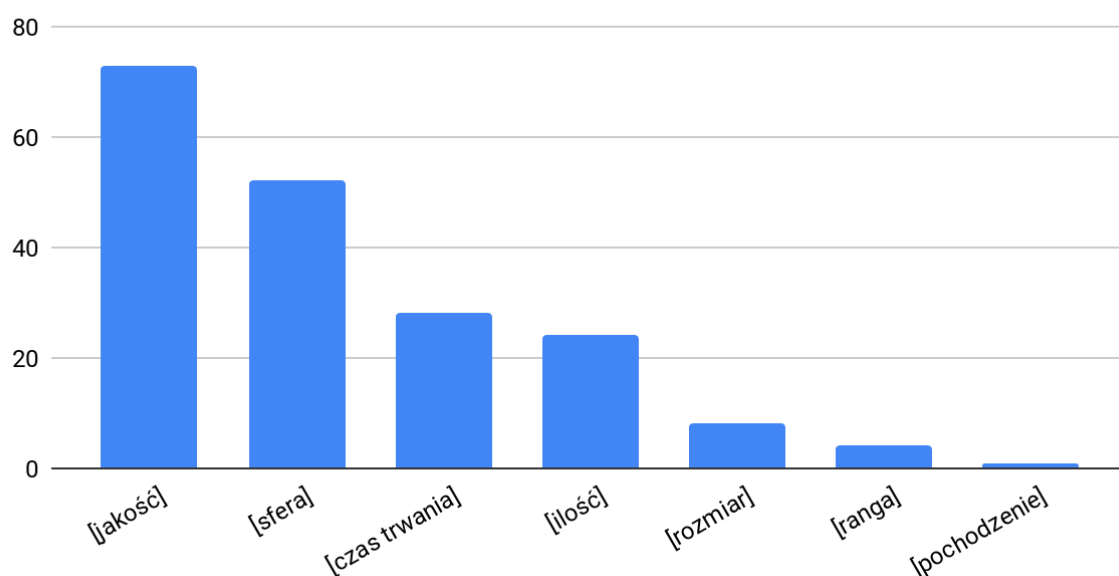
Wykres 21. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia przesyłane z okazji Święta Pracy)

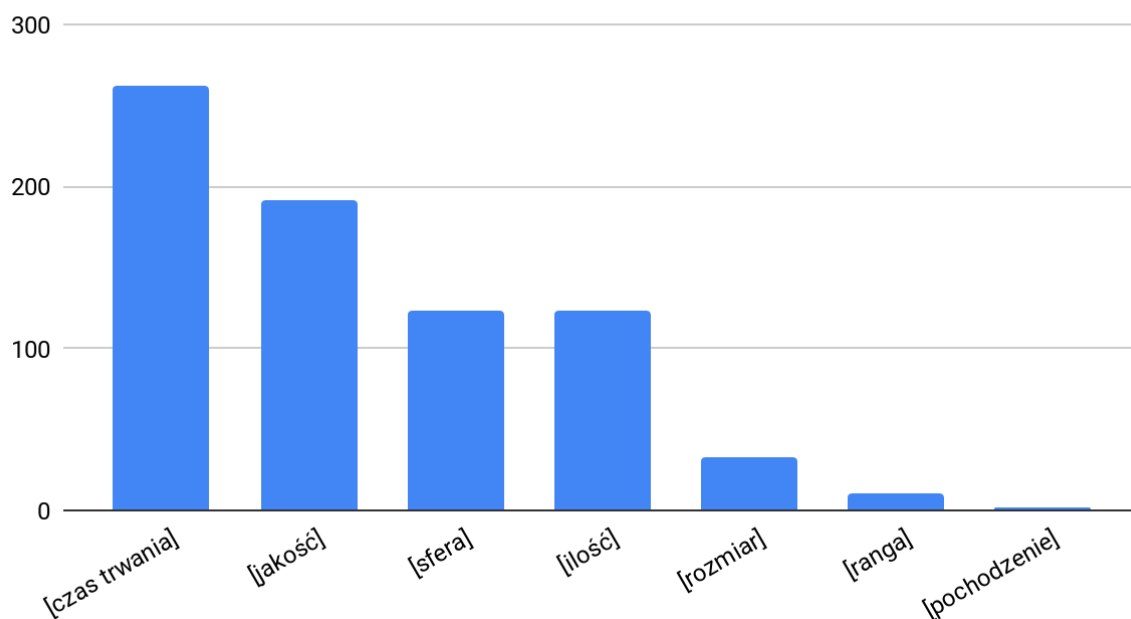
Wykres 22. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia przesyłane z okazji Dnia Zwycięstwa)

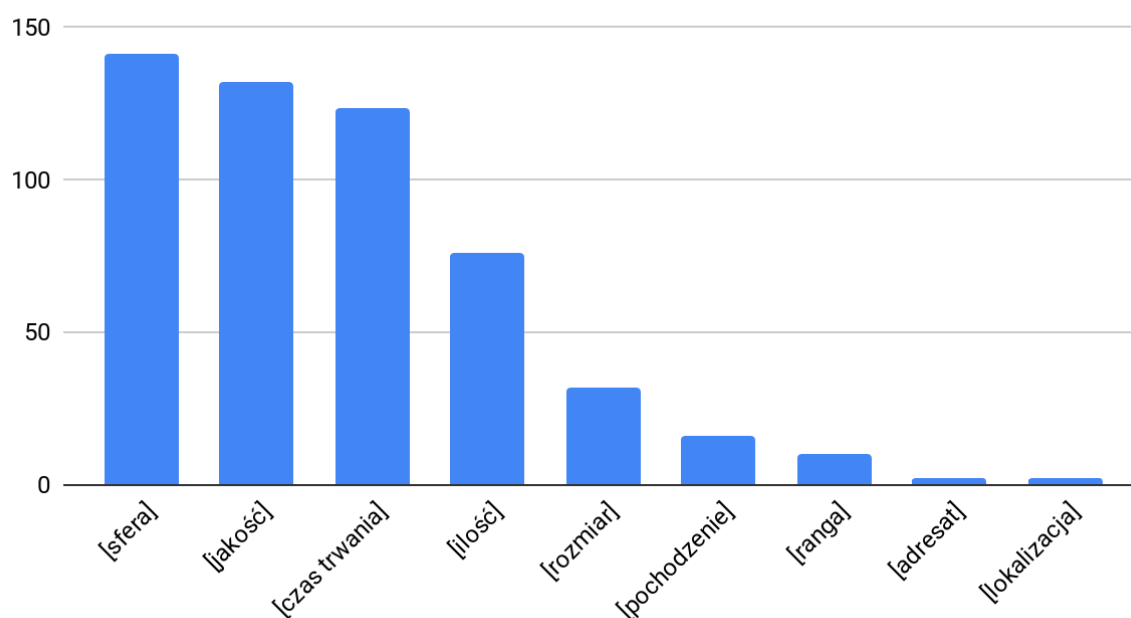
Wykres 23. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia przesyłane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej)

Wykres 24. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia noworoczne)

Wykres 25. Ilościowe wypełnienie faset (życzenia urodzinowe)

Dane zamieszczone na wykresach uwidaczniają ilościową przewagę innych rodzajów cech niż te, które są werbalizowane w treści polskojęzycznych życzeń. O ile bowiem powinszowania sformułowane w języku polskim przede wszystkim eksponują „ilość” (w przypadku świąt prywatnych) oraz duratywność wartości (w przypadku świąt religijnych)

i Nowego Roku), o tyle w rosyjskojęzycznych życzeniach najczęściej zawarta jest charakterystyka sfery ich występowania (w przypadku życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet i urodzin), ich cech jakościowych (w powinszowaniach przekazywanych z okazji Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa i Rocznic Rewolucji Październikowej) oraz czasu trwania (w życzeniach noworocznych). Cechy skupione w tych trzech fasetach dominują w formułach życzących przesyłanych z okazji większości rozpatrywanych okoliczności. Natomiast powinszowania wskazujące na „rozmiar” wartości, ich „ilość”, pochodzenie czy rangę składane są rzadziej.

Trudno o sformułowanie w tym miejscu jakichkolwiek wiążących wniosków na temat przyczyn dominacji poszczególnych kategorii (które stanowią wszakże rezultat wierności nadawców życzeń określonym konwencjom językowym), jednak wydaje się, że możliwym powodem utrwalenia się tekstów uwydatniających pragnienie występowania dóbr w określonych sferach życia człowieka oraz ich cechy jakościowe jest kobiecość kultury rosyjskiej. W przeciwieństwie do dużej frekwencji własności ilościowych ujawniających się w znacznej części polskojęzycznych powinszowań (które można uzasadnić męskością społeczeństwa polskiego cechującego się m.in. nadawaniem większego znaczenia dążeniu do „gromadzenia” zasobów) częstsze wskazania na dziedziny życia, w których upatrywana jest realizacja poszczególnych wartości, oraz ich jakość mogą natomiast stanowić odzwierciedlenie istotności, jaką przypisuje się jakości życia w kulturach kobiecych. Wskazywanie na różne (często uzupełniające się w ramach jednej formuły) sfery realizowania się wartości także może być spowodowane wiarą w możliwość zapewnienia w ten sposób harmonijnej pomyślności we wszystkich aspektach życia adresatów. Z kolei wysoka frekwencja życzeń akcentujących długotrwałość dóbr może wynikać z długoterminowości społeczeństwa rosyjskiego. Przewaga tej kategorii w powinszowaniach noworocznych wynika natomiast z istoty tego święta, które – tak jak jego polski odpowiednik – celebryje początek nadchodzącego roku kalendarzowego.

W dalszej części podsumowania opisano cechy uporządkowane w poszczególnych fasetach w odniesieniu do świąt, których dotyczą zawierające je formuły, oraz wartości, którym zostały one przypisane.

[jakość]

Jakościowa ewaluacja zdrowia i pozytywnego nastroju odznacza się regularnym charakterem i zawarta jest **we wszystkich typach powinszowań niezależnie od okoliczności.**

W przypadku zdrowia podkreślane są jego konotacje z siłą, a także akcentowany jest jego dobry stan, który jest najczęściej charakteryzowany jako dobry, najlepszy i wspaniały. Niekiedy zdrowie kojarzone jest zaś z rześkością, jak również przywoływane są asocjacje z mieszkańcami Syberii, stereotypowo postrzeganymi jako ludzie cechujący się dobrym zdrowiem. Natomiast pozytywny nastrój, **w życzeniach składanych z okazji świąt przypadających wiosną** (Dzień Kobiet, Święto Pracy, Dzień Zwycięstwa), jest przede wszystkim określany mianem wiosennego oraz świątecznego – w ten sposób werbalizuje się postrzeganie dobrego samopoczucia jako reakcji na rozpoczynającą się wiosnę i towarzyszące jej święta. Nieco rzadziej charakteryzowany jest on zaś jako dobry, wspaniały, wesoły czy rześki, które to określenia konkretyzują skojarzenia z uczuciami, jakie są stereotypowo łączone przez Rosjan z pozytywnym nastrojem. **Gratulanci formułujący powinszowania na okoliczność pozostałych świąt** (Rocznica Rewolucji Październikowej, Nowy Rok, urodziny) najczęściej wyrażają dodatnią waloryzację pozytywnego nastroju bezpośrednio, charakteryzując go jako dobry i wspaniały, rzadziej wskazują zaś na konkretne, konotowane przez niego uczucia, takie jak wesołość czy rześkość.

Pozostałe cechy jakościowe zostały poświadczane okazjonalnie, należą do nich na przykład: w powinszowaniach składanych z okazji Dnia Kobiet – wierność przyjaciół, „dobre” sukcesy; w życzeniach pierwszomajowych – ciekawe obchody świąt, wyposażone mieszkanie; w formułach życzeń przesyłanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej – „najlepsze” szczęście; w powinszowaniach noworocznych – świeży chleb, czysta woda, niewyczerpana energia, nowe mieszkanie, „wspaniałe” szczęście i sukcesy; w życzeniach urodzinowych – „dobre” sukcesy, piękne i zdrowe dziecko, ciekawe zainteresowania, trwały pokój czy bycie „prawdziwą” komsomołką i mieszkanką Leningradu.

W większości przypadków epitety te, podobnie jak ma to miejsce w języku polskim, służą zwiększeniu ekspresywności i emocjonalności życzeń, ich swoistej hiperbolizacji. Wydaje się, że mogą pełnić także funkcje magiczno-grzecznościowe: z jednej strony ich zadaniem jest „silniejsze” zaklinanie pomyślności odbiorców, z drugiej zaś – wytworzenie wrażenia większej indywidualizacji życzeń i szczerości intencji odbiorców. Należy także nadmienić, że najjaskrawiej przejawiającą się różnicą w kontekście tej kategorii, która ujawnia się w drodze porównania polsko- i rosyjskojęzycznego materiału tekstowego (poza częstością poświadczeń cech jakościowych), jest fakt, że w rosyjskojęzycznych powinszowaniach przy jej pomocy wyrażana jest przede wszystkim konceptualizacja zdrowia jako siły i energii oraz, szerzej, postrzeganie go przez pryzmat jakości jego stanu. Z kolei

konwencja stylistyczna polskojęzycznych życzeń zakłada charakteryzowanie zdrowia, zależnie od okoliczności, głównie w aspekcie ilościowym bądź temporalnym.

[sfera]

W treści rosyjskojęzycznych życzeń (bez względu na okazję) w określonych sferach życia lokalizowane są przede wszystkim takie wartości, jak sukces, szczęście, pomyślność i dobro. Podobnie jak w polskojęzycznych powinszowaniach, sukces łączony jest w nich przede wszystkim ze sferą zawodową oraz nauką, rzadziej jest zaś projektowany na inne dziedziny aktywności odbiorców, takie jak np. życie osobiste. Z kolei odczuwanie szczęścia jest najczęściej wiązane ze sferą życia osobistego, rodzinnego oraz całokształtem życiowej aktywności. Podobnie konceptualizowana jest pomyślność, która jest głównie umiejscawiana w obszarze życia rodzinnego (może mieć to związek z kojarzeniem pomyślności przez Rosjan przede wszystkim z materialnym dobrobytem rodziny). Z kolei zaistnienie dobra jest rzadko ograniczane do konkretnych dziedzin i wartość ta jest projektowana na całokształt życia odbiorców. Pragnienie pokoju jest zaś rozciągane na całą ojczyznę partnerów interakcji oraz dotyczy zgody między członkami rodziny. Stosunki wewnątrzrodzinne są także okazjonalnie wskazywane jako sfera odczuwania radości. Pozostałe przypadki sytuowania wartości w obrębie poszczególnych domen mają natomiast charakter incydentalny.

[czas trwania]

W życzeniach przekazywanych z okazji Dnia Kobiet artykułowane jest przede wszystkim pragnienie wieloletniego lub permanentnego trwania takich wartości, jak zdrowie, życie i szczęście. Jednostkowo werbalizowane jest ono m.in. także dla pokoju, piękna, młodości, energii, pomyślności, rześkości, powodzenia i radości. Natomiast pozytywny nastrój, wesołość i radość są okazjonalnie charakteryzowane jako odczucia towarzyszące przeżywaniu święta 8 Marca.

Nieustanne bądź wieloletnie trwanie z reguły przypisywane jest również wartościom będącym przedmiotem **powinszowań składanych na okoliczność Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa**. Należą do nich m.in. zdrowie, życie, szczęście, pokój i rześkość. Z kolei pragnienie urodzaju, doświadczania miłości, radości i słonecznej pogody jest ograniczane do okresu wiosennego, a radość i pozytywny nastrój są łączone z okresem świątecznym.

Również w treści życzeń przekazywanych z okazji **Rocznicy Rewolucji Październikowej** wieloletnie lub permanentne trwanie jest przypisywane zdrowiu, szczęściu, życiu i rzeźkości. Ponadto cecha ta odnoszona jest do okazywania dobroci i serdeczności. Z kolei odczuwanie radości i pozytywny nastrój, tak jak w przypadku omówionych wcześniej życzeń, łączone są z okresem świątecznym.

Natomiast **powinszowania noworoczne** z reguły lokalizują poszczególne dobra w okresie nadchodzącego roku. Należy do nich odnieść m.in. zdrowie, szczęście, radość, sukces, dobro, spełnienie marzeń, pokój, spokój i miłość. Niekiedy trwanie wartości ukazywane jest także w wieloletniej perspektywie i dotyczy m.in. zdrowia, życia, pomyślności, pozytywnego nastroju, rzeźkości i spokoju. Wyłącznie do czasu świątecznego ograniczana jest z kolei duratywność pozytywnego nastroju, wesołości i radości, tj. pojęć zaliczonych do grupy uczuć-afektów.

W życzeniach urodzinowych wskazuje się zaś przede wszystkim na permanentność lub wieloletniość takich wartości, jak zdrowie, życie, szczęście, pomyślność, sukces, rzeźkość, wesołość, powodzenie, radość i radość życia. Do dnia obchodów urodzin incydentalnie odnoszona jest jedynie radość, wesołość i pozytywny nastrój.

Jak wynika z powyższego przeglądu, w odróżnieniu od ich polskojęzycznych odpowiedników wartości przywoływane w powinszowaniach autorstwa Rosjan wykazują większą „stabilność” w zakresie przypisywanej im charakterystyki temporalnej. Można zauważyć regularność w kojarzeniu zdrowia oraz pozytywnych stanów emocjonalnych z długotrwałością, natomiast uczucia-afekty, takie jak radość czy pozytywny nastrój, zgodnie z aktywizowanymi przez nie konotacjami, są lokalizowane w krótszych odcinkach czasu. Wyjątek stanowią jedynie powinszowania noworoczne, których tematem (ze względu na charakter święta) jest z reguły trwanie określonych dóbr w nadchodzącym roku.

[ilość]

Życzenia składane z okazji wszystkich rozpatrywanych świąt artykułują niekiedy pragnienie spełnienia się dużej liczby marzeń oraz zawierają wskazania na dużą „ilość” zdrowia, szczęścia, pomyślności i radości, metaforycznie wyrażającą ich pełnię. Natomiast dla dobra najczęściej określa się szeroki zakres i dużą liczbę konstytuujących je czynników. Pozostałe wartości, takie jak m.in. sukcesy, przyjaźń, siły czy zadowolenie, są charakteryzowane przy pomocy odwołań do kategorii ilościowych jedynie incydentalnie.

[rozmiar]

Podobnie jak ma to miejsce w polskojęzycznych życzeniach, w celu podkreślenia dobrej jakości bądź intensywnego przejawiania się wartości czasami stosowane są również metafory odwołujące się do kategorii rozmiaru. **W życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet** określenia dużej wielkości są odnoszone do szczęścia i sukcesu, podczas gdy **w powinszowaniach pierwszomajowych** dodatkowo wskazuje się na „wielkość” miłości. **W życzeniach przekazywanych na okoliczność Dnia Zwycięstwa** metafora ta jest natomiast używana wyłącznie w odniesieniu do szczęścia, a nadawcy **wiadomości przesyłanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** stosują ją także okazjonalnie w celu złożenia życzeń sukcesu i zdrowia. **W życzeniach noworocznych i urodzinowych** werbalizuje się zaś w ten sposób przede wszystkim pragnienie intensywnego doznawania szczęścia oraz istotność sukcesów, okazjonalnie natomiast – silne odczuwanie miłości i dobry stan zdrowia.

[pochodzenie]

Proweniencja dóbr jest rzadko określana w treści powinszowań. **Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet** dotyczą rycerskości mężczyzn z otoczenia adresatki. Z kolei przedmiotem **powinszowań przesyłanych na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** jest dobroć okazywana przez odbiorcę innym ludziom. **W życzeniach noworocznych** jako źródło miłości i radości wskazywana jest rodzina. Największa liczba powinszowań, w których określane jest pochodzenie wartości, występuje natomiast **w wiadomościach przesyłanych na okoliczność urodzin**. Tematem życzeń urodzinowych stają się względy mężczyzn, miłość oraz czułość najbliższych adresatowi osób, a także dobroć i przyjaźń okazywana przez odbiorcę innym.

Zarysowana powyżej tendencja do upatrywania źródeł wartości w ludziach może mieć związek z kobiecością kultury rosyjskiej, której cechą jest nacisk na kultywowanie dobrych relacji z innymi osobami. Nie odnotowano przypadków wskazywania sakralnych źródeł wartości, charakterystycznych dla polskojęzycznych powinszowań.

[ranga]

W życzeniach pierwszomajowych duże znaczenie przypisywane jest przede wszystkim zdrowiu, lecz także – incydentalnie – uczuciu rzeźkości, z kolei **w powinszowaniach składanych z okazji Dnia Zwycięstwa** jednostkowo wskazuje się wyłącznie na wysoką rangę zdrowia. **Życzenia przekazywane na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** również werbalizują duże znaczenie zdrowia, jednak jest ono w nich także nadawane szczęściu. Natomiast **w życzeniach noworocznych** wyróżniona została głównie długowieczność i szczęście, jednostkowo zaś – spełnienie marzeń, pomyślność oraz radość. **Powinszowania urodzinowe** uwydatniają z kolei istotność zdrowia, lecz niekiedy także pozytywnego nastroju, pomyślności i radości.

Powyższy przegląd pokazuje, że zestaw wartości, których fundamentalne znaczenie jest podkreślane w treści życzeń, wykazuje wiele podobieństw na gruncie porównywanych lingwokultur. Prymat nadawany jest w nich bowiem zdrowiu, a także wartościom odcuciowym, niejako wynikającym z dobrego stanu zdrowia.

[lokalizacja]

Podobnie jak ma to miejsce w polskojęzycznych tekstach, w życzeniach, których tematem jest uśmiech (rozumiany jako okazywanie radości), incydentalnie wskazuje się na jego somatyczną lokalizację, tj. twarz i usta.

[adresat]

Okazjonalnie adresat powinszowań staje się także pośrednikiem, „ofiarodawcą” pewnych wartości (także: nosicielem cech), które mają przypaść w udziale osobom trzecim. Do grona tego rodzaju dóbr należą miłość i dobroć.

Analogicznie do polskojęzycznych powinszowań, w tekstach pisanych przez Rosjan ujawnia się duże bogactwo środków stylistycznych, ukazujące zarówno podobieństwa, jak i różnice pomiędzy życzeniami składanymi przez przedstawicieli polskiej i rosyjskiej lingwokultury. Poza konwencjonalnymi metaforami ontologicznymi, bazującymi na mechanizmie

kwantyfikowania i określania rozmiaru poszczególnych pojęć (które są powszechnie spotykane również w polskojęzycznych tekstach), należy odnotować także inne charakterystyczne przenośnie. Dla przykładu, zdrowie konceptualizowane jest przez rosyjskich winszowników jako siła i energia. Poza tym dobry stan zdrowia jest określany przy pomocy odwołań do mieszkańców Syberii, którzy w rosyjskiej kulturze są stereotypowo kojarzeni z witalnością (będącą wynikiem trudnych warunków życia). Metafora bazująca na stereotypie uwidacznia się również w życzeniach długowieczności, która przypisywana jest Gruzinom oraz, szerzej, mieszkańcom Kaukazu; huczność zabaw wywołuje zaś asocjacje z cygańskimi biesiadami. Nawiązania do stereotypów etnicznych i regionalnych nie są obecne w polskojęzycznych powinszowaniach.

Oprócz tego w materiale ujawniają się liczne przykłady personifikacji bądź antropomorfizacji, które to zabiegi dokonywane są przy pomocy umieszczania określonych wartości w pozycji subiektu jako agensów-wykonawców i łączenia ich z czasownikami czynnościowymi. W życzeniach wykorzystujących te środki stylistyczne gratulanci „proszą” określone byty, takie jak wiosna (i charakterystyczne dla niej zjawiska, np. promienie słońca bądź krople deszczu), święto czy nowy rok, o „podarowanie” odbiorcom różnorodnych dóbr; jako „sprawca” braku trosk jednokrotnie wskazywany jest zaś pierwszy zimowy śnieg. Tego typu odwołania do pór roku i sił przyrody również nie są obecne w polskojęzycznych życzeniach – świadczą one jednak o roli, jaką cykl przyrodniczy odgrywa w świadomości Rosjan. Poza tym w treści życzeń relatywnie często spotykane jest obrazowanie przestrzenne, przejawiające się w postulowaniu „pozostania” trosk w mijającym roku.

Niekiedy negatywne uczucia porównywane są także do ujemnie waloryzowanych warunków atmosferycznych, takich jak chłód i śłota, podczas gdy wartości pozytywne, takie jak brak trosk czy młodzieńczy wigor, aktywizują asocjacje z roślinnością i kwitnięciem.

Ponadto rosyjskojęzyczne powinszowania cechuje obecność odwołań do powszechnie rozpoznawanych symboli, np. szczęście ukazywane jest w nich jako pięciolistny kwiat, a pozytywna symbolika ciepła, słońca i jasności stanowi metaforę przyjemnych doznań. Poza tym do przekazywania życzeń pokoju regularnie wykorzystywana jest metafora nieba, w której zawarte są konotacje spokoju i czystości. Zabiegi tego rodzaju są stosowane znacznie rzadziej w polskojęzycznych formułach życzących.

Okazjonalnie spotykane są także życzenia, w których problemy są konceptualizowane jako piętrzące się na widnokręgu chmury, a życie jako niewzburzony, spokojnie płynący strumień.

W pojedynczych życzeniach uwidaczniają się także metafory związane z wojną i walką (np. polegające na przedstawianiu życia jako frontu wojennego), służące do nadania życzeniom humorystycznego charakteru, których również nie odnotowano w polskojęzycznym materiale.

9.3. Wnioski

Informacje zawarte w tym rozdziale dowodzą, że w zakresie konceptualizacji wartości występujących w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń uwidaczniają się zarówno podobieństwa, jak i różnice. Naszym celem w ramach rekapitulacji podjętych rozważań nie jest ich ponowne charakteryzowanie – wszak cechy łączone z poszczególnymi pojęciami, ich udział, a także figury stylistyczne stosowane w tekstach życzeń zostały szczegółowo opisane we wcześniejszych podsumowaniach. W świetle przedstawionych rezultatów pragniemy jedynie dokonać konstatacji, iż charakterystyczne cechy (wymiary) kultury polskiej i rosyjskiej są odzwierciedlone zarówno w samym doborze pojęć aksjologicznych oraz tworzonych przez nie kolekcji, jak i na poziomie konceptualizacji oddzielnych wartości werbalizowanych w treści powinszowań, tj. przypisywanych im w tekstach właściwości konotacyjnych. Spostrzeżenie to prowadzi do konkluzji, iż kultura i warunkowane przez nią konwencje składania życzeń wywierają znaczący wpływ na postrzeganie poszczególnych pojęć w obu grupach. Wartości projektowane na adresatów powinszowań przeważnie zyskują charakter powielanych stereotypów, które, w zależności od stopnia kreatywności językowej autorów powinszowań lub innych czynników natury psychiczno-społecznej, przyjmują postać wypowiedzi ustabilizowanych zarówno od strony formalnej, jak i semantycznej (formuł), bądź też sądów, których szablonowość ujawnia się wyłącznie na płaszczyźnie semantycznej (topik).

10. OBRAZ WARTOŚCI W ŚWIETLE INFORMACJI O PŁCI PARTNERÓW INTERAKCJI

Ze względu na szeroki wachlarz uwarunkowań pragmatycznych, od których mogą być uzależnione wartości składające się na treść życzeń, za istotny komponent analiz pogłębiający dotychczasowe rozważania uznajemy także zbadanie pojęć aksjologicznych przez pryzmat innych niż tylko konwencja okolicznościowa czynników kształtujących ich obraz w tekstach. We wcześniejszych rozdziałach skonstatowaliśmy bowiem, że treściowe wypełnienie fortunnych życzeń może być determinowane przez liczne czynniki, takie jak m.in. święto, którego dotyczą powinszowania, płeć nadawców i adresatów, łączące ich stosunki, stopień zażyłości, zależności i inne (zob. np. Jakubowska 1999). E. Jędrzejko i M. Kita piszą o tym fakcie następująco:

O stosowności i fortunności tego aktu decyduje (...) towarzyszące im zachowanie nadawcy i odbiorcy, uwzględniające okazję, status społeczny (także wiek i płeć) obu uczestników (*kto-komu-z jakiej okazji*) oraz ich wzajemny stosunek, wiedzę o wartościach preferowanych przez odbiorcę, a wreszcie znajomość stereotypowych formuł życzących, zgodnych z obowiązującymi w danym środowisku kodami grzeczności (Jędrzejko, Kita 2003: 205).

Zakładając, że chcielibyśmy przeprowadzić wyczerpującą analizę pragmatycznojęzykową życzeń, uwzględniającą wskazany przez autorki konglomerat uwarunkowań, jesteśmy zmuszeni skonstatować, że wywiedzenie wszystkich wyżej wymienionych informacji z tekstów umieszczanych na kartach pocztowych z reguły nie jest możliwe. Przykładowo, w zgromadzonym korpusie nie zidentyfikowano żadnej wiadomości, w której wprost określony zostałby wiek nadawcy oraz adresata – jedynie w treści życzeń urodzinowych zamieszczana jest niekiedy informacja dotycząca liczby lat solenizanta, zob. np.: *W dniu twoich 49tych Urodzin przesyłamy nasze najserdeczniejsze życzenia długich lat życia w zadowoleniu oraz Błogosławieństwa Bożego kochający Ojciec z żoną*. W niektórych przypadkach możliwe jest zaś wyłącznie orientacyjne określenie wieku komunikujących się osób – dla przykładu, treść następnej formuły wskazuje, że osoby starsze (dziadkowie) składają życzenia osobie małoletniej (wnuczce), zob.: *Na dzień urodzin dla kochanej Kasi dużo zdrowia i uśmiechów na co dzień życzy Babcia i Dziadziuś*. Ponadto nie dysponujemy

informacjami na temat społecznego statusu partnerów interakcji oraz środowisk, z których się wywodzą. Ze względu na masowy oraz zapośredniczony sposób gromadzenia materiału dotarcie do niektórych informacji jest utrudnione, co należy poczytywać za mankament uniemożliwiający przeprowadzenie gruntownej analizy pragmalingwistycznej, który mógłby zostać naprawiony wyłącznie poprzez pogłębiony wywiad z nadawcami i odbiorcami analizowanych tekstów. Jednakże zważywszy na czaso-, energo- i kosztochłonność tego przedsięwzięcia, dużą liczbę zgromadzonych kart pocztowych oraz osób, które komunikowały się przy ich pomocy, a także czas, który upłynął od momentu powstania badanych wiadomości, wykonanie tego zadania wydaje się obecnie niemożliwe.

W świetle powyższego wyводу należy wszakże stwierdzić, że uzyskanie niektórych informacji jest w zasięgu możliwości badacza. Przede wszystkim (na podstawie treści życzeń) możliwe jest ustalenie, z jakiej okazji wysłano pocztówkę. Ponadto często (na podstawie analizy podpisów pod wiadomością lub rubryki przeznaczonej do wpisywania danych nadawcy i odbiorcy) można określić płeć oraz liczbę nadawców i adresatów, rodzaj łączącej ich relacji, a także datę wysłania karty pocztowej (umieszczaną w treści wiadomości³³⁰ lub na stemplu pocztowym).

Niniejszy rozdział prezentuje wyniki analizy wartości przywoływanych w treści życzeń, uwzględniającej informacje dotyczące płci partnerów interakcji. Badanie akcentujące oddziaływanie tego czynnika na treść tekstów ma walor lingwokognitywny i socjolingwistyczny, gdyż pozwala m.in. ukazać „męski i żeński sposób rozumienia (...) pojęć, (...) sposób konceptualizacji pewnych fragmentów rzeczywistości”, tj. korelację między płcią podmiotu a obrazem przedmiotu i jego odmienne profilowanie (Nowosad-Bakalarczyk 2004: 278–279), lecz nie jest również bez znaczenia w kontekście badań pragmatycznojęzykowych i genologicznych. Zauważmy bowiem, że według J. Bartmińskiego i S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej opis gatunku powinien uwzględniać m.in. takie parametry, jak nadawca, odbiorca i sytuacja komunikacyjna (zob. Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 128–155), a jednym z relewantnych parametrów deskrypcji tych trzech elementów są informacje dotyczące płci komunikujących się osób. Zanim jednak przejdziemy do omówienia rezultatów analiz materiałowych za niezbędne uznajemy dokonanie przeglądu dotychczasowych ustaleń dotyczących psychologicznych różnic między przedstawicielami płci męskiej i żeńskiej oraz cech języka kobiet i mężczyzn. Mogą one bowiem okazać się

³³⁰ Zob. np. następującą formułę życzeń noworocznych, której treść implikuje, że pocztówka została wysłana pod koniec 1989 roku: *От всей души поздравляем Вас и всю вашу семью с наступающим Новым 1990 годом. Желаем отличного здоровья, бодрого настроения и всего самого хорошего в вашей работе и семейной жизни.*

pomocne w zrozumieniu przyczyn określonego doboru oraz konceptualizacji poszczególnych wartości w tekstach życzeń.

10.1. Różnice między kobietami i mężczyznami w świetle badań psychologicznych

Według Czesława Walesy płeć wpływa na sferę biotyczną, psychiczną, religijną i duchową człowieka. Oprócz oddziaływania na powyższe sfery cech genetyczno-mózgowych, hormonalno-neuroprzekaźnikowych, gonadalnych i ogólnocieleśnych istotną rolę odgrywają również czynniki kulturowe, które znajdują odzwierciedlenie w wyspecjalizowaniu kulturowych ról kobiet i mężczyzn. Autor twierdzi, że płeć wywiera silny wpływ na sposób zachowania się człowieka przede wszystkim w czasie dojrzewania i dorosłości (Walesa 2014: 46).

Na podstawie analizy literatury przedmiotu C. Walesa wyodrębnia katalog różnic występujących między kobietami i mężczyznami. Należą do nich przede wszystkim cechy ontologiczne. U kobiet jest to m.in. zasada współzależności i przynależności, skłonność do wspólnotowości i troski, dbałość o relacje międzyludzkie, intymność, altruizm i autoteliczność. Środowisko kobiece jest osobowe i bezpośrednie³³¹. Z kolei mężczyźni cechują się m.in. niezależnością, skłonnością do profesjonalizmu, władzy i mocy, siłą, sprawczością oraz wydajnością. Środowisko mężczyzn jest nieosobowe, w dystansie, nieprzewidywalne. Różnice ujawniają się także na gruncie cech psychicznych. Kobiety są m.in. wrażliwe³³², troskliwe, łagodne, mają poczucie estetyki, są czułe, delikatne, zdolne do poświęceń, a także częściej cierpią z powodu depresji, ponieważ mają tendencję do kierowania uczuć negatywnych do wewnątrz. Natomiast mężczyźni odznaczają się poczuciem humoru, są otwarci na świat zdarzeń zewnętrznych, mają siłę przebicia, są rywalizujący i nastawieni na sukces oraz preferują ryzyko. Z depresją i negatywnymi uczuciami radzą sobie zaś poprzez podejmowanie działania. Autor zauważa, że w przyjaźni kobiety częściej koncentrują się na wsparciu emocjonalnym oraz intymności. Kobiety przeżywają doświadczenia religijne w sposób uczuciowy, traktując Boga jako przyjaciela i miłującego ojca, jak również są bardziej skłonne do podejmowania ofiar o charakterze

³³¹ Bogdan Wojciszke utrzymuje, że kobiety są z reguły bardziej skoncentrowane na stosunkach społecznych, częściej dokonują aktów komunikacyjnych i charakteryzują się większymi niż mężczyźni umiejętnościami werbalnymi, jednak według autora różnica ta nie jest znacząca. Ponadto badacz zauważa, że kobiety częściej od mężczyzn zwracają się osobom tej samej płci, z którymi łączą je więzi przyjacielskie lub rodzinne (Wojciszke 2012: 16).

³³² Kobiety są na ogół bardziej emocjonalne od mężczyzn, podczas gdy mężczyźni powstrzymują się od ujawniania emocji (Puć 2013: 17–18).

sakralnym. Z kolei mężczyźni akcentują racjonalny pierwiastek wiary oraz reguły i wymagania stawiane przez religię (ta różnica odpowiada wymiarom męskości i kobiecości w zakresie stosunku do religii, wyodrębnionym przez G. Hofstedeego)³³³ (Walesa 2014: 47–51).

10.2. Wybrane cechy języka kobiet i mężczyzn

Centralnym zagadnieniem lingwistyki płci jest pojęcie języka (bądź stylu) kobiecego i męskiego. Jak stwierdza Marta Dąbrowska (2005: 145), w socjolingwistyce zarysowuje się wyraźny podział na dwie koncepcje języka kobiet i mężczyzn: są to koncepcja *odmienności* (zakładająca inne funkcjonowanie, a co za tym idzie – różnice w komunikowaniu się, kobiet i mężczyzn od momentu narodzin) (Maltz, Borker 1982; Tannen 1990³³⁴) oraz koncepcja *dominacji* (w której jako dominująca postrzegana jest płć męska)³³⁵ (Zimmermann i West 1975; Fishman 1983; Coates 1988). Dalej w zarysie przedstawiono wyniki wybranych badań prowadzonych nad tym zagadnieniem odpowiednio w kręgach anglo-, polsko- i rosyjskojęzycznych.

M. Dąbrowska (2005: 146–147) w sposób syntetyczny referuje wyniki fundamentalnych badań empirycznych ujawniających różnice w języku kobiet i mężczyzn, które zostały przeprowadzone w krajach anglojęzycznych (Wielka Brytania, USA, Nowa Zelandia, Australia), obejmujące:

- 1) długość wypowiedzi – kobiety próbują podtrzymywać kontakt słowny w komunikacji prywatnej, z większą łatwością wyrażają stany uczuciowe i podtrzymują dobre stosunki z rozmówcą (Coates 1988; Holmes 1993, 1995); mężczyźni natomiast wypowiadają się częściej i dłużej (średnio mówią dwukrotnie więcej niż kobiety) w sytuacjach oficjalnych (Swacker 1975);
- 2) agresję w interakcji – mężczyźni są częściej agresywni w interakcji oraz przerywają kobietom, wymagając by to zasugerowany przez nich temat rozmowy został przyjęty;

³³³ W kwestii psychologicznych różnic między kobietami a mężczyznami zob. także m.in. prace: Moir, Jessel 1993, Harwas-Napierała 2006.

³³⁴ Deborah Tannen wskazuje, że różnice w komunikacji kobiet i mężczyzn polegają na tym, iż te pierwsze oczekują od rozmówcy przede wszystkim akceptacji i sympatii, zaś ci ostatni koncentrują się na przekazie informacji i rozwiązywaniu trudności (Szpyra-Kozłowska, Karwatowska 2005 za: Tannen 1990).

³³⁵ Z koncepcją dominacji częściowo związana jest kategoria asymetrii rodzajowo-płciowej. Janusz Anusiewicz i Kwiryna Handke uważają, że asymetrie językowe, tj. niesymetryczne przedstawianie obu płci uprzywilejowujące wizerunkowo mężczyzn, obejmują różne poziomy języka, takie jak słownictwo, słowotwórstwo, frazeologię i gramatykę (za: Karwatowska, Szpyra-Kozłowska 2005: 13).

badanie przeprowadzone przez Zimmerman i West (1975) wykazało, że 98% tematów rozmów stanowiły te podjęte przez mężczyzn;

3) użycie form grzecznościowych – wypowiedzi kobiet charakteryzują się częstszym użyciem języka literackiego i form grzecznościowych, cechuje je m.in. duża liczba podziękowań, przeproszeń, komplementów, życzeń, a także większa ostrożność, wahanie i występowanie wyrażen asekuracyjnych (Trudgill 1983; Holmes 1995; por. Lakoff 1975; Karwatowska, Szpyra-Kozłowska 2005: 198).

Z kolei wielopłaszczyznowe badania nad różnicami występującymi w języku użytkowników i użytkowników polszczyzny przeprowadziła Kwiryna Handke (2008). Badaczka uważa, że zachowania mężczyzn są zdominowane przez sferę intelektu, gdyż z reguły interesuje ich istota poruszanej kwestii, nie zaś – w przeciwieństwie do kobiet – estetyczna strona przekazu. Natomiast sfera psychiki ujawnia się w większym stopniu w zachowaniach kobiet, które częściej niż mężczyźni ulegają emocjom. Postrzeganie świata oraz kontakty z otoczeniem są u kobiet w dużej mierze związane ze sferą wrażeń i odczuć. Autorka konstatuje, iż objawy emocjonalności kobiet – nierzadko górujące nad logicznym i racjonalnym myśleniem – mogą przybierać postać pozytywną lub negatywną (Handke 2008: 166–168).

Poza tym istotną cechą języka kobiet jest zdaniem K. Handke wartościowanie. Może ujawniać się w nim kategoryczność i gradacyjność, wyrażana przy pomocy przymiotników i przysłówków (np. *przeogromny, przefajnie*), a także formacji słowotwórczych i związków wyrazowych (np. *superkiecka, sam szal*). Badaczka zwraca uwagę na fakt, że w kobiecym wartościowaniu gradacji pozbawione są określenia dużych, lecz niesprecyzowanych wielkości, np. *ogrom, tłum, bezmiar, morze* (np. *spraw*), a także liczebniki i zaimki wskazujące (Handke 2008: 165–166).

Oprócz tego u kobiet zauważalna jest tendencja do stosowania większej liczby związków wyrazowych niż ma to miejsce w komunikacji mężczyzn. Kobiety częściej używają także frazeologizmów i imion świętych (*nomina sacra*), jak również wzywają imienia Pana Boga i Matki Boskiej (Handke 2008: 166; por. Ożóg 1990: 85).

Kazimierz Ożóg, omawiając zwroty grzecznościowe polszczyzny mówionej, także zwraca uwagę na ich zróżnicowanie ze względu na płeć rozmówców. Według lingwisty w układzie mężczyzna – mężczyzna można zaobserwować mnogość zwrotów o charakterze ekspresywnym. Ponadto wyłącznie w tym układzie badacz zaobserwował akty mowy, w których w celu intensyfikacji przekazu zastosowano przekleństwa. Z kolei analizując układ mężczyzna – kobieta, autor odnotował, że mężczyźni stosują wobec kobiet charakterystyczne

zwroty grzecznościowe, które podkreślają wyjątkowy szacunek dla uczestniczek dialogu (np. *Całuję rączki; Padam do nóżek*). Natomiast dla układów kobieta – kobieta oraz kobieta – mężczyzna charakterystyczne są (wyłącznie dla kobiet) pewne zwroty oraz gesty grzecznościowe, takie jak np. *Pa! Pa! Pa!* czy całowanie w oba policzki. Obserwacje K. Ożoga dotyczące zwrotów grzecznościowych w polszczyźnie mówionej są zbieżne z rezultatami analiz Robin Lakoff, która wskazywała, że kobiety są bardziej uprzejme od mężczyzn (Ożóg 1990: 84).

Interesujące badanie zostało przeprowadzone także przez Dorotę Mazan (1994), która przeanalizowała 675 form grzecznościowych występujących w korespondencji prywatnej w czterech układach: mężczyzna – mężczyzna, mężczyzna – kobieta, kobieta – kobieta, kobieta – mężczyzna. Rozpatrywane przez autorkę formy grzecznościowe obejmowały inicjalne zwroty do adresata, zdania rozpoczynające i kończące list i podpisy. Badaczka dochodzi do wniosku, że zwroty grzecznościowe stosowane w listach prywatnych kobiet i mężczyzn na ogół różnią się tym, że język kobiet jest bardziej życzliwy wobec partnera interakcji (potwierdza to wyniki badań autorów anglosaskich). Ponadto formuły grzecznościowe kobiet ujawniają emocjonalny stosunek do odbiorcy, podczas gdy treść listów mężczyzn charakteryzuje humor, mniejsza liczba form grzecznościowych i większa oryginalność.

Dalej zaprezentowano wybrane wyniki badań nad językiem kobiet i mężczyzn dokonywanych na gruncie rosyjskim. W rozdziale pt. *Психолингвистические и социолингвистические исследования своего студия Гендер. Лингвистические аспекты* Ała W. Kirilina przedstawia stan badań z zakresu lingwistyki płci prowadzonych przez rosyjskich językoznawców³³⁶ (Кирилина 1999). Zauważa ona, iż autorką jednego z pierwszych opracowań w tej dziedzinie była Tatiana B. Kriuczkowa (Крючкова 1975), która badała cechy tekstów pisanych przez kobiety i mężczyzn. Jej analizy wykazały, iż w tekstach autorstwa kobiet można zaobserwować większą liczbę zaimków i partykuł, a w męskich – rzeczowników. Z kolei badanie spontanicznych wypowiedzi ustnych dowiodło, że w mowie kobiet częściej występują czasowniki i spójniki, a także że cechuje ją bardziej rozbudowana leksyka. W wypowiedziach mężczyzn zaobserwowano zaś większą liczbę przymiotników, przysłówków i rzeczowników abstrakcyjnych (Вейлерт 1976). Poza tym wykazano, że te same wyrazy są odmiennie konceptualizowane przez kobiety i mężczyzn oraz różnią się m.in. stopniem ich pozytywnej i negatywnej oceny (Рыжкина, Реснянская

³³⁶ Przytaczane dalej informacje pochodzą z prac Кирилина 1999 i Гетте 2004.

1988). W innej pracy wskazano zaś na fakt, że pole asocjacyjne kobiet odnosi się do takich pojęć, jak natura, zwierzęta i życie codzienne, podczas gdy skojarzenia mężczyzn obejmują sport, polowania, wojskowość i sferę zawodową (Земская, Китайгородская, Розанова 1993).

Z kolei w opracowaniu Tatiany W. Gomon (Гомон 1990) wyodrębnione zostały własności języka pisanego kobiet i mężczyzn. Wedle autorki język mężczyzn cechuje: użycie wojskowego i więziennego żargonu, duża liczba rzeczowników abstrakcyjnych, szablony językowe o proveniencji publicystycznej, łączenie leksyki charakterystycznej dla stylu oficjalnego ze słownictwem nacechowanym emocjonalnie podczas kontaktu z bliskimi osobami, mało zróżnicowana leksyka wyrażająca emocje, częste użycie przysłówków, takich jak np. *очевидно, несомненно, конечно*, stosowanie niecenzuralnej leksyki w charakterze wtrąceń oraz nieodpowiedniość użycia znaków interpunkcyjnych w stosunku do stopnia emocjonalności wypowiedzi. Kobiety stosują zaś liczne wtrącenia, wyrazy określające, konstrukcje modalne wyrażające różny stopień niepewności, przypuszczenia, nieokreśloności (np. *может быть, по-видимому, по-моему*), wyrazy należące do wysokiego rejestru, wyrazy neutralne konotacyjnie (*нецензурно выражался* zamiast *матерился*), wypowiedzenia wartościujące zawierające wyrazy deiktyczne używane zamiast określania osób po imieniu (*эта сволочь, эти подонки*), zoonimy w funkcji inwektyw (*баран малахольный*), konstrukcje typu przysłówek + przysłówek (*слишком безжалостно, очень хорошо*), zdania proste i podrzędnie złożone, podwójną negację i liczne znaki interpunkcyjne.

Badanie przeprowadzone na materiale wypracowań kobiet i mężczyzn dowiodło zaś, że teksty autorstwa kobiet legitymujących się wyższym wykształceniem były średnio dłuższe niż teksty pisane przez mężczyzn, lecz odznaczały się mniej rozbudowaną leksyką. Z kolei kobiety ze średnim wykształceniem tworzyły teksty bogatsze pod względem leksykalnym oraz składniowym (Горошко 1996).

Ponadto wykazano, że:

- 1) język kobiet charakteryzuje większa liczba aktów mowy o funkcji fatycznej i kobiety z większą łatwością zmieniają role w akcie komunikacji, podczas gdy mężczyźni skupiają się na jednym temacie, nie zwracając uwagi na rozwój rozmowy i repliki;
- 2) jako argumenty kobiety częściej podają przykłady konkretnych przypadków z osobistego doświadczenia lub ze swego bliskiego otoczenia;

- 3) częściej to mężczyźni przerywają kobietom niż kobiety mężczyznom, lecz komunikacja jest zagrożona w większym stopniu w sytuacji, gdy mężczyźni przerywają mężczyznom;
- 4) w języku mężczyzn obserwuje się częstsze użycie terminologii i dążenie do precyzji nazewnicznej; częstsze są także przypadki poruszania tematyki związanej z pracą i umyślne używanie zwrotów ekspresywnych, szczególnie leksyki niskiego rejestru;
- 5) dla kobiet typowa jest hiperbolizacja ekspresywności (por. np. *жутко обидно, колоссальная трупна, масса ассистентов*) i częstsze użycie wykrzyknień typu *ой!*;
- 6) pola asocjacyjne w wypowiedziach kobiet i mężczyzn odnoszą się do różnych fragmentów obrazu świata: sport, polowanie, zawodowa, wojskowa sfera (mężczyźni) oraz natura, zwierzęta, codzienność (kobiety);
- 7) kobiety częściej stosują słownictwo emocjonalno-wartościujące, podczas gdy u mężczyzn leksyka wartościująca jest z reguły stylistycznie neutralna; kobiety wykazują tendencję do intensyfikacji pozytywnych ocen, a mężczyźni – negatywnych (Земская, Китайгородская, Розанова 1993).

Badaczki podkreślają jednak, że powyższe wnioski nie oznaczają, iż w pewnych przypadkach nie mogą występować od nich odstępstwa spowodowane różnymi czynnikami socjolingwistycznymi.

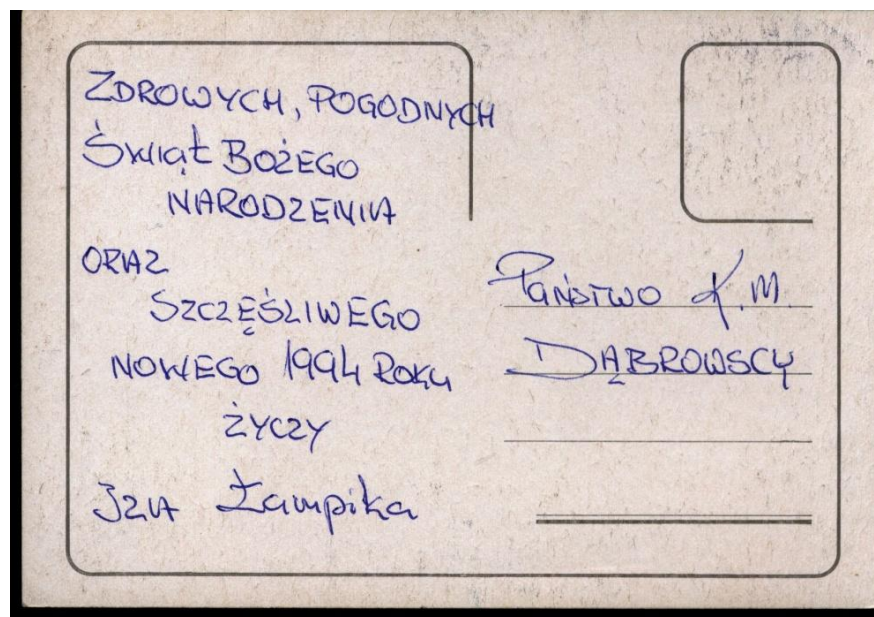
10.3. Analiza wpływu płci partnerów interakcji na treść życzeń

W celu przeprowadzenia badań nad oddziaływaniem płci nadawców i odbiorców na konceptualizację wartości przywoływanych w tekstach życzeń, w korpusie utworzono pola *Płeć nadawcy* oraz *Płeć adresata*. Dane te były ustalane na podstawie imion widniejących w treści wiadomości (w życzeniach lub w innym akcie mowy, czy też np. w rubryce służącej do wpisywania danych nadawcy i adresata) bądź form fleksyjnych wyrazów. Przykładowo, adresatami następującej formuły powinszowań noworocznych są Roza Wiktorowna (kobieta) i Fiodor Fiodorowicz (mężczyzna), czyli jest ona kierowana do grupy mieszanej, składającej się z jednej kobiety i jednego mężczyzny: *сердечно поздравляем вас Федор Федорович Роза Викторовна с наступающим 1991м НОВЫМ годом желаем вам и вашим детям и внукам добра, счастья крепкого здоровья на долгие годы семейного благополучия*. Z kolei nadawcami poniższego aktu życzeń wielkanocnych są dwie kobiety: *Погодных и добрых Świąt życzą В. и I. Копачки*.

Dla potrzeb badań opracowano następujący umowny system znaczników:

- 1) *k* – jedna kobieta;
- 2) *m* – jeden mężczyzna;
- 3) *lmk* – dwie lub więcej kobiet;
- 4) *lmm* – dwaj lub więcej mężczyzn;
- 5) *lmmk* – grupa mieszana (dwie lub więcej osób, zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej).

Jak widać, w powyższych etykietach zawarte są również informacje o liczbie nadawców bądź adresatów. Należy jednak zauważyć, że zastosowane podejście generuje także pewne problemy, negatywnie wpływając na wiarygodność uzyskanych rezultatów. Nie możemy bowiem mieć pewności, czy osoby, których dane (imiona, nazwiska, inicjały) są umieszczane pod tekstem życzeń, rzeczywiście brały udział w jego tworzeniu – nie można wykluczyć, że zostały one jedynie dopisane przez faktycznego nadawcę wiadomości. Ponadto trzeba zauważyć, że nie dla wszystkich tekstów określono ww. parametry: formuły, dla których nie udało się pozyskać danych dotyczących płci choćby jednej ze stron uczestniczących w akcie komunikacji, nie zostały uwzględnione w analizach. Przykładowo, niemożliwe jest ustalenie płci nadawcy powinszowań imieninowych, w których treści widnieje wyłącznie inicjał imienia i nazwisko, zob.: *Serdeczne życzenia z okazji Imienin przesyła Z. Zygmuntowicz.*

Fot. 4. Życzenia, których nadawcą jest kobieta.

W dalszej części zbadamy, czy w treści życzeń pisanych przez oraz adresowanych do przedstawicieli określonej płci ujawniają się charakterystyczne dla nich cechy. Wykażemy także, czy dotychczasowe ustalenia dotyczące cech psychicznych i ontologicznych, jak również własności języka kobiet i mężczyzn, znajdują odzwierciedlenie w tekstach życzeń.

10.3.1. Polskojęzyczne formuły życzeń

W poniższych tabelach przedstawiono dane liczbowe dotyczące płci nadawców i adresatów polskojęzycznych powinszowań:

Tabela 26. Dane dotyczące płci nadawców polskojęzycznych życzeń.

Płeć nadawcy	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
k	231	434	1,9
m	78	143	1,8
lmk	55	94	1,7
lmm	4	9	2,3
lmmk	592	1142	1,9

Tabela 27. Dane dotyczące płci odbiorców polskojęzycznych życzeń.

Płeć adresata	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
k	397	726	1,8
m	161	332	2,1
lmk	38	60	1,6
lmm	1	0	0
lmmk	331	637	1,9

Z przedstawionych informacji wynika, że w korpusie dominują formuły przesyłane przez grupy mieszane (592) i kobiety (231). Mniej jest zaś życzeń autorstwa mężczyzn (78) i grup kobiet (55), a powinszowania pisane przez grupy mężczyzn są spotykane wyłącznie okazjonalnie (4). Średnio największą liczbę werbalizacji wartości zaobserwowano w treści powinszowań autorstwa grup mężczyzn (2,3), jednak ich niewielka liczba skłania do podania

ich reprezentatywności w wątpliwość. Nieznacznie większą liczbę dóbr od mężczyzn (1,8) i grup kobiet (1,7) w tekstach życzeń zamieszczają kobiety i grupy mieszane (1,9). Jakkolwiek różnica ta jest niewielka, odzwierciedla ona tendencję kobiet do tworzenia dłuższych wypowiedzi w sferze komunikacji prywatnej (zob. np. Coates 1988). Należy także zauważyć, że powinszowania pełnią m.in. funkcję emocjonalną (zob. np. Сухотерина 2015), kobiety zaś wykazują z reguły większą emocjonalność, zarówno w otoczeniu rodziny, jak i w kontaktach zewnętrznych, która wpływa m.in. na długość wypowiedzi (Handke 2008). Prawdopodobnie dlatego w życzeniach autorstwa kobiet można zaobserwować średnio większą liczbę werbalizacji wartości.

Z kolei największa liczba formuł życzeń jest adresowana do kobiet (397) i grup mieszanych (331). Powinszowania kierowane do mężczyzn oraz grup kobiet plasują się odpowiednio na trzecim (161) oraz czwartym (38) miejscu, zaś wyłącznie jedna wiadomość została zaadresowana do grupy mężczyzn. Powyższe dane liczbowe oraz wcześniejsze ustalenia dotyczące płci i liczby nadawców życzeń pozwalają sądzić, że wysyłanie życzeń na kartach pocztowych odbywa się przede wszystkim w gronie kobiet oraz grup (np. rodzinnych oraz połączonych więzią towarzyską). Największa liczba dóbr jest wymieniana w życzeniach kierowanych do mężczyzn (2,1), niewiele mniejsza jednak – w powinszowaniach adresowanych do grup mieszanych (1,9) i kobiet (1,8). Najniższa średnia liczba werbalizacji wartości została zaś zaobserwowana w życzeniach kierowanych do grup kobiet (1,6), podczas gdy w treści jednej formuły adresowanej do grupy mężczyzn nie umieszczono żadnej nazwy wartości. Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny tych rozbieżności. Można jednak sądzić, że w powinszowaniach przesyłanych większym grupom (np. krewnym) gratulanci starają się zamieścić obszerniejszą treść w celu okazania odbiorcom większego zainteresowania.

10.3.1.1. Nadawcy

Jak odnotowano wcześniej, wśród nadawców polskojęzycznych powinszowań można wyszczególnić kobiety, mężczyzn, grupy mieszane, grupy kobiet oraz grupy mężczyzn. Analiza zgromadzonych tekstów wykazała, że życzenia składane przez kobiety, mężczyzn, grupy mieszane i grupy kobiet dotyczą wszystkich okoliczności, które są rozpatrywane na kartach niniejszej dysertacji. Natomiast jedynie nieliczne formuły życzące autorstwa grup mężczyzn zostały przesłane z okazji Wielkanocy, Bożego Narodzenia i Nowego Roku.

10.3.1.1.1. Kobiety

W badanym materiale zidentyfikowano 17 **formuł życzeń urodzinowych** napisanych przez pojedyncze kobiety. Cechują się one wysokim stopniem indywidualizacji treści. Personalizacja życzeń dokonywana jest m.in. przy pomocy odwołań do takich dziedzin życia odbiorców, jak nauka (zob.: *pomyślnego zdania matury; otrzymania indeksu*), praca (zob.: *wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków*) i finanse (zob.: *poprawy finansowej*). O dążeniu do nadania życzeniom indywidualnego charakteru świadczy także pragnienie polepszenia się nastroju adresata, implikujące wcześniejszą wiedzę o jego aktualnym samopoczuciu, zob.: *lepszego samopoczucia*. Warto także zwrócić uwagę na powinszowania o charakterze dyrektywnym, wyrażające zachętę do nauki (zob.: *samych piątek w szkole*), pouczenie dotyczące właściwego zachowania się (zob.: *Bądź grzeczna*) oraz pragnienie, by adresat poznał odpowiednią partnerkę (zob.: *dobrej Żony*). Ponadto kobiety, w przeciwieństwie do mężczyzn, projektują na adresatów wartości moralne, takie jak np. szlachetność (zob.: *Wszystko dla Ciebie co (...) najszlachetniejsze*), i personalne, jak np. wytrwałość (zob.: *wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków*). Okazjonalnie spotykane jest także włączanie do treści życzeń elementów komizmu językowego, zob.: *przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek*.

Również wśród 68 **formuł życzeń imienninowych** – obok sformułowań o szablonowym kształcie językowym – odnotowane zostały spersonalizowane teksty, których tematem jest pozytywna zmiana w życiu odbiorców (zob. np.: *przede wszystkim zmiany na lepsze, tego, co Was gnębi i boli; Oby zajaśniało słońce w Twoim i Stachny życiu, abyście mieli powody do radości, a nie do smutku; dobrego samopoczucia; dużej odporności psychicznej*). Poza tym w powinszowaniach pisanych przez kobiety werbalizowane są wartości społeczne i moralne, związane z życzliwym stosunkiem do innych ludzi (zob. np.: *miłego towarzystwa w czasie reszty wakacji; A żebyś nie miała na mnie złych myśli; ludzkiej życzliwości; życzliwych ludzi*). Zaobserwowano także nawiązania do wiary chrześcijańskiej, będące wyrazem religijnych przekonań nadawców (zob.: *niech Cię wiedzie Boża dłoń; Niech zdrowiem Bóg Cię darzy*), jak również zidentyfikowano formuły, w których zastosowane zostały zabiegi służące nadaniu powinszowaniom poetyckiego charakteru (zob.: *Stąpaj szczęśliwie przez życia błoń; Oby zajaśniało słońce w Twoim i Stachny życiu (...); Niech znika smutek, pierzcha cień*).

Treść 29 **tekstów życzeń wielkanocnych** przekazywanych przez kobiety przybiera zaś wyłącznie konwencjonalną formę, zob. np.: *Szczęśliwych i zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Ada*.

Z kolei wśród 55 **formuł powinszowań bożonarodzeniowych** występują życzenia koncentrujące się na sferze życia rodzinnego odbiorców, z których pomocą artykułowane jest pragnienie spędzenia świąt w kręgu najbliższych osób, zob.: *miłych chwil spędzonych z rodziną; Miłych chwil w gronie rodzinnym; miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami; przyjazdu do Wilna*. Warto także odnotować obecność powinszowań, których przedmiotem są tradycje bożonarodzeniowe, takie jak wręczanie prezentów, ubieranie choinki czy spożywanie pierników, które to zwyczaje również są powszechnie kultywowane w gronie rodzinnym, zob.: *dużo prezentów; ładnej choinki; smacznych pierników*.

W treści 62 **tekstów życzeń noworocznych**, których przedmiot niekiedy pokrywa się z zawartością życzeń bożonarodzeniowych, zidentyfikowano zaś m.in. powinszowania okazywania adresatom życzliwości i dobroci przez innych ludzi, zob.: *spotkania wielu życzliwych ludzi (...) w Nowym Roku; życzliwych ludzi wokół; dużo dobroci od ludzi*. Okazjonalnie werbalizowane jest również pragnienie nastąpienia pozytywnych zmian w życiu odbiorców, zob.: *odnalezienia miejsca w tym zagmatwanym życiu; poczucia własnej wartości; poczucia własnej (...) godności*. Oprócz tego zaobserwowano jeden komplement dotyczący dobroci adresatów, któremu towarzyszy powierzenie Bogu wynagrodzenia ich za realizowanie tej cnoty, zob.: *a za dobre serca niech Bóg wynagrodzi*.

Powyższe ustalenia pokazują, że charakterystyczną cechą życzeń składanych przez kobiety jest **projektowanie wartości na sferę życia rodzinnego odbiorców oraz nawiązywanie do stosunków rodzinnych**. Praktyka ta koresponduje z ustaleniami psychologów, według których kobiety w wysokim stopniu koncentrują się na relacjach społecznych (przede wszystkim rodzinnych). Ponadto powinszowania formułowane przez kobiety mają niekiedy na celu **okazanie adresatom troski i wsparcia emocjonalnego** – są to charakterystyczne dla kobiet cechy, które także odpowiadają wynikom badań psychologicznych. Okazjonalnie w treści życzeń autorstwa kobiet umieszczane są również **pouczenia kierowane do młodszych osób**, które prawdopodobnie należy złożyć na karb charakterystycznego dla kultury polskiej dużego dystansu władzy. Poza tym incydentalnie spotykane są **zabiegi językowe służące estetyzacji życzeń**. Stan ten może wynikać z faktu, że kobiety są z reguły bardziej elokwentne i odznaczają się większym talentem oratorskim niż mężczyźni.

10.3.1.1.2. Mężczyźni

Treść 9 **formuł powinszowań urodzinowych** pisanych przez mężczyzn cechuje się większą szablonowością i lakonicznością w stosunku do analogicznych życzeń autorstwa kobiet, zob. np.: *Z okazji urodzin wszystkiego najlepszego, szczęścia w życiu osobistym i spełnienia najskrytszych marzeń życzy Grzesiek; wszystkiego najlepszego z okazji 18 urodzin życzy Zięba.*

Z kolei w grupie 20 **tekstów życzeń imieninowych** autorstwa mężczyzn – poza szablonowymi treściami – występują m.in. pouczenia dotyczące działań odbiorców oraz ich stosunku do życia (zob.: *szczęścia w życiu, które bierz poważnie, a będziesz szczęśliwa, lubiana; byś w każdym dniu jak najwięcej dobra pozostawiał*), odwołania do pracy i służby wojskowej (zob.: *dalszych sukcesów w pracy; pomyślności w służbie wojskowej*), nawiązania do świętego patrona (zob.: *Niech Twój Wielki Patron strzeże Cię od złego; Niech Twój Wielki Patron (...) Cię (...) prowadzi drogą Bożą (...) mądrości; obfitych łask od patrona*), a także powinszowania siły i wytrzymałości psychicznej (zob.: *harta ducha*). Ponadto zaobserwowano powinszowania związane ze sferą życia rodzinnego, zob.: *szczęścia w życiu rodzinnym; pociechy z dzieci.*

Wśród 21 **formuł życzeń wielkanocnych** przekazanych przez pojedynczych mężczyzn również przeważają relatywnie szablonowe teksty, zob. np.: *Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Andrzej.* Cechuje je duża liczba werbalizacji wartości transcendentnych, zob. np.: *Najobfitszych łask (...) od Chrystusa Zmartwychwstałego; Na Święte Dni Paschalne: Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa przesyłam Wam jak i Grażynie z rodziną (...) życzenia jak najgłębszego osobistego przeżycia tych największych tajemnic chrześcijaństwa, fundamentów naszej wiary; Sam Pan Zmartwychwstały niech przenika wasze serca i życie; Sam Pan Zmartwychwstały (...) niech będzie niezawodną nadzieją na każdy dzień.*

Konwencjonalną treścią odznacza się także większość spośród 12 **tekstów powinszowań bożonarodzeniowych** autorstwa mężczyzn, zob. np.: *Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia najlepsze życzenia Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyła Jerzy K.* Na uwagę zasługują jednak życzenia, których tematem są prezenty, zob.: *bardzo dużego i bogatego Dziadka Mroza – czyli Gwiazdorka; wielu wspaniałych prezentów.*

Natomiast w grupie 16 **formuł życzeń noworocznych** napisanych przez mężczyzn godne odnotowania są przypadki projektowania sukcesów na sferę pracy i nauki, zob.: *w Nowym Roku (...) sukcesów na polu naukowym; w Nowym Roku (...) dobrych wyników*

w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej. Większość powinszowań jest jednak wyrażana w konwencjonalny sposób, zob. np.: *Najlepsze życzenia wszelkiej pomyślności w nadchodzącym NOWYM ROKU przesyła Adam MMM.*

Rekapitulując, należy zauważyć, że życzenia autorstwa mężczyzn zawierają m.in. **postulaty odnoszenia sukcesów w pracy i nauce**, które stanowią odzwierciedlenie takich typowo męskich cech ontologicznych i psychicznych, jak skłonność do profesjonalizmu oraz nastawienie na sukces i rywalizację. Ponadto powinszowania przekazywane przez mężczyzn odznaczają się niekiedy **dyrektywnym charakterem** oraz wyrażane jest w nich **pragnienie utrzymania hartu ducha**, które są przejawami takich męskich cech, jak moc, siła i sprawczość. Sporadyczne **odwołania do życia rodzinnego**, charakterystyczne głównie dla kobiet, mogą stanowić zaś rezultat przestrzegania konwencji gatunkowej lub też być próbą dostosowania życzeń do odbiorców płci żeńskiej.

10.3.1.1.3. Grupy mieszane

Wśród 24 **formuł życzeń urodzinowych** zaobserwowanych w wiadomościach podpisanych zarówno przez kobiety, jak i mężczyzn oprócz stereotypowych treści zostały zidentyfikowane nawiązania do pragnień odbiorców, takich jak np. kupno mieszkania, zdobycie pieniędzy czy uzyskanie tytułu magistra, zob.: *mieszkania; dużo potrzebnych pieniędzy; pomyślności w nauce aby Twe marzenie magisterskie się spełniło.*

Natomiast w grupie 99 **tekstów powinszowań imieninowych** przekazanych przez grupy złożone z kobiet i mężczyzn poza lakonicznymi i konwencjonalnymi tekstami (zob. np.: *Z okazji imienin wszystkiego najlepszego życzy Krystyna z rodziną*) spotykane są liczne przypadki projektowania pociechy i zadowolenia na sferę życia rodzinnego odbiorców, zob.: *pociechy z dzieci (2); pociechy dla rodziców; pociechy z męża; pociechy z dzieciaków; pociechy z dzieci, wnuka; zadowolenia z życia z dzieci; zadowolenia z Rodziny.* Ponadto życzenia imieninowe autorstwa grup mieszanych zawierają nawiązania do zainteresowań adresatów (zob.: *no i jeszcze np. ciekawych podróży (lubisz to, prawda?)*), ich dodatkowo waloryzowanych cech osobowościowych (zob.: *Bądź zawsze zabawna*), pracy i nauki (zob.: *wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski; sukcesów w pracy; sukcesów w pracy dydaktycznej; ukończenia pracy doktorskiej; powodzenia w pracy zawodowej; powodzenia w nauce*) oraz pieniędzy (zob.: *tyle forsy ile Ci potrzeba*). Odnotowano także powinszowania, których przedmiot stanowi doświadczanie dobroci okazywanej przez innych ludzi, zob.: *dobroci od ludzi.*

Treść 162 **formuł życzeń wielkanocnych** składanych przez grupy mieszane również jest stosunkowo szablonowa, zob. np.: *Wesołych Świąt oraz smacznego jajka życzy cała rodzina*. Wszelako niektóre powinszowania zawierają oryginalne treści dotyczące tematyki religijnej, zob. np.: *Pokój i cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszy Wam w każdej chwili życia*. Ponadto gratulanci jednokrotnie artykułują pragnienie realizacji potrzeb materialno-bytowych (zob.: *spełnienia marzeń (m.in. mieszkania)*) oraz wyrażają nadzieję na to, że odbiorcy będą obchodzić święta w tradycyjny sposób (zob.: *smacznej szyneczki, kolorowych jajek, mokrego dyngusa – dla zachowania tradycji narodowych*). Oprócz tego zaobserwowano modyfikację konwencjonalnego sformułowania *smacznego jajka*, która została najprawdopodobniej zastosowana z intencją wywołania efektu komicznego, zob.: *Zdrowych jajów i długiej Kielbasy*.

Z kolei w treści 151 **tekstów powinszowań bożonarodzeniowych** autorstwa grup mieszanych obok skonwencjonalizowanych treści (jak np.: *Zdrowych i Wesołych Świąt oraz dobrego Nowego Roku życzą – Jaranowscy*) występują liczne nawiązania do wiary chrześcijańskiej, zob. np.: *W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas miłością; Wszystkiego najlepszego co może dać Boża Dziecina niech w udziale przypadnie*. Poza tym w życzeniach bożonarodzeniowo-noworocznych odnaleziono treści mające na celu dodanie otuchy odbiorcom w przeżywaniu trudnego okresu, zob.: *wytrwałości na codzien; wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro*.

Również w 156 **formułach życzeń noworocznych** odnotowano obecność werbalizacji wartości transcendentnych, np.: *wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992; wiele łask Bożych; błogosławieństwa Bożego w Nowym 1991 r.; miłości dla Boga i ludzi*. Ponadto tematem życzeń stają się dobra materialne, takie jak np. mieszkanie, zob.: *spełnienia marzeń (nowego mieszkania!) w Nowym Roku 1987*. Pozostałe wiadomości zawierają jednak przede wszystkim konwencjonalne treści, zob. np.: *Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Basia i Waldek*.

W ramach podsumowania powyższych deskrypcji należy zauważyć, że życzenia autorstwa grup mieszanych cechuje relatywnie **wysoki stopień indywidualizacji treści**, przejawiający się m.in. **w projektowaniu na adresatów wartości materialnych**, prawdopodobnie odzwierciedlających męskość kultury polskiej lub silne unikanie niepewności, wyrażające się w trosce o pieniądze. Ponadto powinszowania pisane przez grupy mieszane zawierają **nawiązania do zainteresowań i pracy zawodowej adresatów**, które również mogą być związane z męskością polskiego społeczeństwa. Oprócz tego

zaobserwowano **teksty, które prawdopodobnie zostały napisane z intencją pocieszenia odbiorców**, a także **formuły zawierające odwołania do sfery życia rodzinnego** (święta prywatne) i **tematyki religijnej** (w przypadku świąt kościelnych). Poza tym w omawianej grupie życzeń spotykane są **nawiązania do tradycyjnych obchodów Wielkanocy**, sporadycznie przybierające formę humorystycznych modyfikacji szablonowych formuł. Stosowanie tych zabiegów jest przypuszczalnie wynikiem bliskich kontaktów komunikujących się stron. Należy dodatkowo zauważyć, że poruszanie takich (zdawałoby się, osobistych) kwestii, jak finanse, życie rodzinne czy religia może być świadectwem kolektywizmu – mimo że Polska nie jest uznawana za kulturę kolektywistyczną, wydaje się, że te cechy mogą być wyróżnikiem komunikacji grup, które pozostają ze sobą w bliskiej relacji (np. rodzinnej lub koleżeńskiej).

10.3.1.1.4. Grupy kobiet

Treść 4 **tekstów życzeń składanych z okazji urodzin** przez grupy kobiet jest częściowo konwencjonalna (zob. np.: *Drogiej Solenizantce z okazji Urodzin – Najlepsze Życzenia składają B. Krzesińska i P. (...)*), jednak – tak jak ma to miejsce w przypadku powinszowań autorstwa pojedynczych kobiet – zaobserwowano w nich okazjonalne przejawy chęci wpłynięcia na adresatów (dzieci), które dotyczą wyników w nauce oraz sfery stosunków rodzinnych, zob.: *samych piątek w szkole; abyś urosła na pociechę tatusiowi i mamusi*.

Natomiast w treści 15 **tekstów życzeń imieninowych** napisanych przez grupy kobiet obok szablonów językowych (np.: *Z okazji dnia imienin najserdeczniejsze życzenia zdrowia pomyślności i wszystkiego najlepszego*) odnotowano także przypadki łączenia sukcesu i szczęścia odpowiednio z takimi dziedzinami życia odbiorców, jak praca zawodowa (zob.: *sukcesów w pracy lekarza*) i relacje wewnątrzrodzinne (zob.: *szczęścia rodzinnego*). Ponadto zidentyfikowano powinszowania dotyczące cech usposobienia oraz potrzeb materialno-bytowych adresatów, zob.: *dużo humoru jak dotąd; szybkiej przeprowadzki do nowego, własnego mieszkania*. Oprócz tego w jednym tekście artykułowana jest skarga na jednostajność życia, zob.: *wszystkiego co przynosi zadowolenie w naszym monotonnym życiu*.

Z kolei treść 19 **formuł życzeń wielkanocnych** zawiera wyłącznie wartości, które są typowe dla powinszowań składanych z okazji tego święta, zob. np.: *Zdrowych Spokojnych Świąt Wielkanocnych Smacznego Święconego mokrego dyngusa dla całej rodz. życzą Jaśka Wab. Jadzia Ola L.*

Wśród 17 **tekstów życzeń bożonarodzeniowych i noworocznych**, poza konwencjonalnymi treściami (zob. np.: *Z okazji Świąt Bożego Narodzenia dużo zdrowia, pogody w życiu oraz szczęśliwego Nowego Roku śle rodzina Lila i mama; Pomyślności w Nowym Roku 1979*), znajdują zaś wyraz poglądy religijne nadawców – przywoływane są w nich bowiem wartości transcendentne (zob.: *Pełnych Bożego pokoju Świąt*), a innym rodzajom wartości (np. witalnym) przypisywane jest nadprzyrodzone pochodzenie (zob.: *wiele łask w Nowym Roku 2000-nym od Bożego Dzieciątka: dużo, dużo znośnego zdrowia (...)*).

Jak wskazano wyżej, życzenia, których autorstwo przypisano grupom kobiet, zawierają **nawiązania do sfery pracy zawodowej i życia codziennego adresatów oraz wskazania na cechy usposobienia i potrzeby bytowe odbiorców**, stanowiące przykłady typowej dla kobiet koncentracji na relacjach międzyludzkich oraz trosce o innych. Zaobserwowane zostały również **przypadki artykułowania pesymistycznej postawy wobec rzeczywistości**, która może być z jednej strony wynikiem powściągliwości kultury polskiej, z drugiej zaś – silniejszej tendencji kobiet do internalizacji negatywnych uczuć. Z kolei ekspresywne **nawiązania do wiary w Boga** mogą wynikać z charakterystycznego dla kobiet emocjonalnego przeżywania doświadczeń religijnych.

10.3.1.1.5. Grupy mężczyzn

W analizowanym materiale zaobserwowano wyłącznie trzy formuły życzeń pochodzące od grup mężczyzn, które towarzyszą takim okolicznościom, jak imieniny, Wielkanoc, Boże Narodzenie oraz Nowy Rok. Odznaczają się one wysokim stopniem szablonowości treści i formy językowej, zob.: *Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – dużo zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności życzą Koledzy ze Studium Języków Obcych; Z Okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego życzymy całej Rodzinie dobrego zdrowia pomyślności i dużo „Łask Bożych”; Wesółych i zdrowych świąt „Bożego Narodzenia” i szczęśliwego nowego roku zasyłają Darcio, Jasio Zenek.*

10.3.1.2. Odbiorcy

Dalej zaprezentowano wyniki analizy treści powinszowań uwzględniającej płeć adresatów. Ogląd materiału dowiódł, że życzenia składane kobietom i mężczyznom odnoszą się do wszystkich rozpatrywanych świąt, podczas gdy powinszowania kierowane do grup kobiet

oraz grup mieszanych przesyłane są wyłącznie na okoliczność Wielkanocy, Bożego Narodzenia i Nowego Roku.

10.3.1.2.1. Kobiety

Treść 36 **formuł życzeń urodzinowych** adresowanych do kobiet zawiera stosunkowo dużą liczbę elementów personalizujących analizowane teksty, takich jak m.in. powinszowania pieniędzy i mieszkania (zob. np.: *dużo potrzebnych pieniędzy; forsy; i trochę... pieniędzy; mieszkania*) oraz odwołania do planów adresatek związanych ze zdobywaniem wykształcenia (zob.: *pomyślnego zdania matury; otrzymania indeksu; pomyślności w nauce aby Two marzenie magisterskie się spełniło*). W badanych formułach ujawniają się także próby regulowania zachowań młodych odbiorczyń, zob. np.: *Bądź grzeczna; abyś urosła na pociechę tatusiowi i mamusi*.

Natomiast w treści 138 **tekstów życzeń imiennowych** przekazanych kobietom można zaobserwować nawiązania do rodziny, dzieci oraz relacji adresatek z innymi ludźmi, zob. np. *zadowolenia z życia z dzieci; zadowolenia z Rodziny; pociechy z dzieci; pociechy dla rodziców; pociechy z męża; pociechy z dzieci; A żebyś nie miała na mnie złych myśli; A żebyś miała chłopców jak mrówek; ludzkiej życzliwości; życzliwych ludzi; dobroci od ludzi*. Poza tym odnotowane zostały odniesienia do pracy zawodowej odbiorczyń (zob. np.: *satysfakcji z odpowiedzialnej pracy pedagogicznej; powodzenia w życiu zawodowym i osobistym; powodzenia w pracy; sukcesów w pracy lekarza; sukcesów w pracy*), odwołania do wartości materialno-bytowych (zob.: *tylę forsy ile Ci potrzeba; szybkiej przeprowadzki do nowego, własnego mieszkania*), a także życzenia koncentrujące się na takich cechach adresatek, jak młodość i zabawność (zob.: *Bądź zawsze zabawna i młoda*). Oprócz tego zidentyfikowano jednostkowe powinszowania, których tematem jest brak zmartwień i dobry nastrój (zob.: *Niech znika smutek, pierzcha cień; przede wszystkim dobrego samopoczucia niczym nie zmąconego*), a także pouczenie kierowane do młodszej osoby (zob.: *Życzę Ci szczęścia w życiu, które bierz poważnie, a będziesz szczęśliwa, lubiana*) i życzenia boskiej opieki (zob.: *niech Cię wiedzie Boża dłoń*).

Z kolei w grupie 55 **wiadomości przesłanych do kobiet z okazji Wielkanocy** zostały odnotowane powinszowania łask i błogosławieństw, jak również życzenia radości z powodu zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, które są prawdopodobnie dostosowane do przekonań religijnych adresatek (zob. np.: *obfitych łask Chrystusa Zmartwychwstałego; pełnego radości przeżycia Zmartwychwstania Pana Jezusa*). O dążeniu do nadania życzeniom

indywidualnego charakteru świadczą także życzenia odpoczynku (zob.: *należytego wypoczynku*) oraz dobrego samopoczucia (zob.: *uśmiechu w pracy*).

Również w części 87 **formuł życzeń bożonarodzeniowych**, których odbiorczyniami są kobiety, przywoływane są takie wartości transcendentne, jak błogosławieństwo i łaski, zob.: *niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny; błogosławionych (...) Świąt Bożego Narodzenia; wielu łask Bożych od nowonarodzonej dzieciny*. Akcentowane jest w nich także boskie pochodzenie miłości, która jest przedstawiana jako dar Jezusa Chrystusa, zob.: *W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas miłością*. Ponadto odnotowano powinszowania, których przedmiot jest współtworzony przez wartości prestiżowe (zob.: *sukcesów; a szczególnie (...) sukcesów w pracy zawodowej*), jak również życzenia odwołujące się do tradycyjnych zwyczajów świątecznych (zob.: *dużo prezentów; wielu wspaniałych prezentów; ładnej choinki*). Tematem nielicznych powinszowań są zaś cechy i stany, które uchodzą za pożądane z punktu widzenia gratulantów, takie jak wytrwałość, wiara w siebie i życiowa stabilizacja, zob.: *wytrwałości na codzien; a szczególnie (...) stabilizacji życiowej; wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro*. Jednostkowo przedmiotem życzeń staje się także spędzanie świąt w gronie rodzinnym, zob.: *miłych chwil spędzonych z rodziną*.

Z kolei w 81 **tekstach powinszowań noworocznych** przekazywanych kobietom występuje większa liczba nawiązań do życia rodzinnego niż ma to miejsce w odpowiadających im życzeniach bożonarodzeniowych, zob.: *na Nowy Rok 1978 wiele miłości (...) dla całej Twojej rodziny; na Nowy Rok 1978 wiele (...) pokoju w serce dla całej Twojej rodziny; miłych chwil spędzonych z rodziną*. Poza tym tematem formuł staje się życzliwość żywiona wobec adresatek przez innych ludzi oraz okazywana im dobroć, zob.: *spotkania wielu życzliwych ludzi (...) w Nowym Roku; dużo dobroci od ludzi*. W treści życzeń zaobserwować można również odwołania do sfery zawodowej, zob.: *dużo dużo radości z Twojej pracy; by się „darzyło w stodole oborze i na dworze” u Ciebie na sztalugach; a szczególnie (...) sukcesów w pracy zawodowej*. Poza tym, tak jak ma to miejsce w życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych, w treści powinszowań noworocznych werbalizowane są wartości transcendentne, zob.: *wielu łask Bożych od nowonarodzonej dzieciny; Błogosławieństwa Bożego 1991 roku; niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny*.

Powyższe deskrypcje prowadzą do wniosku, że w życzeniach kierowanych do pojedynczych kobiet regularnie występują **nawiązania do życia rodzinnego i relacji z innymi ludźmi**, a także wyrażane jest **pragnienie życzliwego i dobrego stosunku innych**

wobec adresatek. Oprócz tego winszownicy koncentrują się niekiedy na kwestiach finansowych i osiągnięciu życiowej stabilizacji.

10.3.1.2.2. Mężczyźni

W stosunku do analogicznych życzeń składanych kobietom treść 16 **formuł powinszowań urodzinowych** kierowanych do mężczyzn odznacza się znacznie mniejszą liczbą elementów świadczących o próbach ich dostosowania do adresatów. Wyjątek stanowią jedynie życzenia znalezienia odpowiedniej życiowej partnerki (zob.: *dobrej Żony*) oraz wytrzymałości (zob.: *przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek*).

Natomiast w treści 56 **tekstów życzeń imieninowych** adresowanych do mężczyzn artykułowane jest m.in. pragnienie wykształcenia w sobie odporności psychicznej (zob.: *harta ducha*), czerpania pociechy z bliskich odbiorcy osób (zob.: *pociechy z sympatii; pociechy z dzieciaków; pociechy z dzieci, wnuka; pociechy z dzieci*), zdobycia pieniędzy (zob.: *dużo forsy; dużo pieniędzy*) oraz osiągnięcia zawodowych i szkolnych sukcesów (zob.: *dalszych sukcesów w pracy; sukcesów w pracy dydaktycznej; ukończenia pracy doktorskiej; powodzenia w pracy zawodowej; wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski*).

Większość spośród 20 **powinszowań przekazanych mężczyznom z okazji Wielkanocy** także cechuje się szablonowością. W analizowanych tekstach jednostkowo ujawnia się jednak chęć spotkania się z adresatem oraz dokonywana jest projekcja szczęścia na sferę życia rodzinnego, zob.: *szybkiego i szczęśliwego powrotu do domu; wiele szczęścia osobistego i rodzinnego*.

Z kolei przedmiotem niektórych spośród 43 (w większości szablonowych) **tekstów życzeń bożonarodzeniowych** niekiedy stają się wartości konsumpcyjne i materialne, takie jak obfitość potraw świątecznych oraz pieniądze, zob.: *obfitych w jadło i napitek (...) Świąt Bożego Narodzenia; kufereczek stóweczek i dwusetek jak mróweczek*.

Natomiast w treści 26 **wiadomości przesłanych mężczyznom na okoliczność Nowego Roku** występują m.in. życzenia przychylności innych osób wobec odbiorcy, zob.: *życzliwych ludzi wokół; życzliwości na każdy dzień nowego tysiąclecia*. Oprócz tego zaobserwowano powinszowania większej pewności siebie oraz odnalezienia sensu w otaczającym świecie, zob.: *poczucia własnej wartości i godności; odnalezienia miejsca w tym zagmatwanym życiu*.

Na podstawie przedstawionych wyżej rozważań godzi się stwierdzić, że życzenia kierowane do mężczyzn, pomimo swej konwencjonalności, zawierają pewne charakterystyczne elementy, do których należy **projekcja sukcesów i powodzenia na sferę zawodową** (odzwierciedlająca męską tendencję do profesjonalizmu i nastawienie na sukces), jak również **obecność odwołań do życia rodzinnego** – jak jednak wykazała analiza, te ostatnie są najczęściej spotykane w powinszowaniach autorstwa kobiet. W rozpatrywanych formułach przywoływane są również **wartości materialne**, które także wydają się być dostosowane do płci odbiorców, gdyż zdobywanie zasobów jest typowo męską cechą. Jednakże obecność wartości materialnych może również świadczyć o właściwym kulturze polskiej silnym unikaniu niepewności, gdyż jednym z wyróżników tego wymiaru jest dbałość o bezpieczeństwo finansowe. Ponadto o dążeniu do projektowania na mężczyzn męskich cech ontologicznych mogą świadczyć m.in. incydentalne życzenia, których tematem są **siła, odporność oraz poczucie własnej wartości i godności**.

10.3.1.2.3. Grupy mieszane

W grupie 102 **formuł życzeń wielkanocnych** adresowanych do grup mieszanych przeważają konwencjonalne treści, wszelako zaobserwowano wśród nich także stosunkowo oryginalne nawiązania do tematyki sakralnej, zob. np.: *cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszą Wam w każdej chwili życia; Sam Pan Zmartwychwstały niech przenika wasze serca i życie, umacnia wiarę oraz niech będzie niezawodną nadzieją na każdy dzień*. Ponadto odnotowane zostały powinszowania otrzymania mieszkania, wskazujące na wiedzę o pragnieniach adresatów, zob.: *spełnienia marzeń (m.in. mieszkania)*. Jako źródło radości jednokrotnie wymieniane są zaś dzieci i wnuki, zob.: *pociechy z dzieci i wnusiów*. Oprócz tego życzenia zawierają niekiedy humorystyczne treści, zob.: *Zdrowych jajów i długiej Kielbasy; smacznej szyneczki, kolorowych jajek, mokrego dyngusa – dla zachowania tradycji narodowych*.

Z kolei w 110 **tekstach powinszowań bożonarodzeniowych** kierowanych do grup złożonych z kobiet i mężczyzn spotykane są głównie odwołania do takich wartości transcendentnych, jak łaski oraz błogosławieństwo Boże, zob.: *obfitości łask Bożych; wszelkich łask Bożych; dużo łaski od Boga; wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992; wiele łask Bożych; Błogosławieństwa Bożego w życiu; Nim gwiazdka zgaśnie i święta przeminą niech całej rodzinie błogosławi panienka z dzieciną; Błogosławionych Świąt*. Odnotowano również pojedyncze życzenia, których tematem jest spędzenie świąt w gronie

rodzinnym (zob.: *miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami*) oraz otrzymanie prezentów (zob.: *bogatych Świąt; bogatego gwiazdora*).

Również w gronie 119 **formuł życzeń noworocznych** na uwagę zasługują licznie werbalizowane wartości transcendentne, zob.: *obfitych Łask Bożych w Nowym Roku; dużo Łask Bożych w Nowym Roku; Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 (...) wszelkich łask Bożych; wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992; wiele łask Bożych; w Nowym Roku Łask Bożych; wiele łask Bożej Dzieciny w Nowym Roku; pełni łask w Nowym Roku; błogosławieństwa Bożego w Nowym 1991 r.; Błogosławieństwa Bożego w Nowym Roku; błogosławieństwa Bożego na Nowy Rok*. Jednak zaobserwowane zostały także przypadki przypisywania boskiego pochodzenia innym wartościom, np. zdrowiu, zob.: *zdrowia od Pana Boga w Nowym Roku*. Ponadto zidentyfikowano oryginalne powinszowania, w których do głosu dochodzi pozytywne wartościowanie świąt Bożego Narodzenia, zob.: *Niech cały rok będzie dla Was jak Święta Bożego Narodzenia*. Jednokrotnie tematem życzeń staje się zaś przeprowadzka do nowego mieszkania, zob.: *spełnienia marzeń (nowego mieszkania!)*.

Przedstawione obserwacje pokazują, że życzenia kierowane do grup złożonych z kobiet i mężczyzn zawierają **odwołania do życia rodzinnego odbiorców** oraz **żartobliwe sformułowania**, które świadczą o bliskich relacjach między partnerami interakcji. Ponadto odnotowano okazjonalne **nawiązania do tradycyjnych rodzinnych obchodów świąt oraz wiary chrześcijańskiej**, podkreślające szacunek do tradycji i dążenie do jej kultywowania.

10.3.1.2.4. Grupy kobiet

Treść 29 **formuł życzeń adresowanych do grup kobiet z okazji Świąt Wielkanocnych** cechuje wysoka częstość użycia szablonowych tekstów, zob. np.: *zdrowych Świąt Wielkanocnych; Wesołych Świąt Wielkanocnych; smacznego jajka; mokrego dyngusa*. Nie odnotowano w nich odwołań do wartości transcendentnych, nadawcy koncentrują się zaś na pozytywnych odczuciach, i witalności odbiorczyń, jak również postulują kultywowanie tradycyjnych zwyczajów wielkanocnych.

Natomiast w 9 **tekstach powinszowań skierowanych do grup kobiet z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku** jedynie życzenia zawierające w swej treści prośbę o spotkanie odznaczają się oryginalnym, osobistym charakterem oraz świadczą o charakterystycznej dla kobiet trosce o stosunki międzyludzkie, zob.: *przyjazdu do Wilna*.

10.3.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń

W poniższej tabeli umieszczono dane liczbowe dotyczące płci autorów rosyjskojęzycznych formuł życzących:

Tabela 28. Dane dotyczące płci nadawców rosyjskojęzycznych życzeń.

Płeć nadawcy	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
k	263	918	3,5
m	64	201	3,1
lmk	34	114	3,4
lmm	11	37	3,4
lmmk	327	1197	3,7

Jak widać, największa liczba powinszowań pochodzi od grup mieszanych (327) i kobiet (263). Znacznie mniejszą grupę tworzą teksty autorstwa mężczyzn (64), grup kobiet (34) oraz grup mężczyzn (11). Obserwacja ta pozwala ponownie sformułować wniosek, że wysyłanie życzeń za pośrednictwem pocztówek jest domeną grup mieszanych (najprawdopodobniej rodzinnych i towarzyskich) oraz kobiet. Również średnia liczba werbalizacji wartości jest największa w powinszowaniach autorstwa grup mieszanych (3,7) i kobiet (3,5). Prawdopodobnie ten stan rzeczy należy złożyć na karb bliskich stosunków łączących kontaktujące się grupy oraz fakt, że w świetle dotychczasowych badań kobiety z reguły tworzą dłuższe wypowiedzi niż mężczyźni (zob. np. Горошко 1996). W kontekście powyższych wyników warto także zwrócić uwagę na obserwację, że w języku kobiet występuje zwykle większa liczba aktów mowy o funkcji fatycznej, w których skład wchodzi m.in. powinszowania (zob. np. Сухотерина 2015; Земская, Китайгородская, Розанова 1993).

Tabela 29. Dane dotyczące płci odbiorców rosyjskojęzycznych życzeń.

Płeć adresata	Liczba tekstów życzeń	Liczba werbalizacji wartości	Średnia liczba werbalizacji wartości
k	427	1519	3,6
m	63	208	3,3

lmk	74	246	3,3
lmm	1	4	4
lmmk	354	1222	3,5

Następna tabela pokazuje, że największa liczba tekstów jest adresowana do kobiet (427) i grup mieszanych (354), podczas gdy znacznie mniej powinszowań kieruje się do grup kobiet (74), mężczyzn (63) i grup mężczyzn (1). Dane te ilustrują tendencję zbliżoną do stosunków ilościowych występujących w polskojęzycznym materiale. Ponadto treść życzeń adresowanych do kobiet i grup mieszanych odznacza się największą średnią liczbą werbalizacji wartości (odpowiednio 3,6 i 3,5). Fakt ten dowodzi pewnych rozbieżności między treścią polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań, bowiem w pierwszej grupie największa liczba dóbr jest przywoływana w życzeniach adresowanych do mężczyzn. Uzyskane wyniki unaoczniają zatem, że komunikacja prowadzona za pośrednictwem pocztówek okolicznościowych była w rozpatrywanym okresie domeną kobiet oraz rodzin i grup koleżeńskich.

10.3.2.1. Nadawcy

Jak wzmiankowano, rosyjskojęzyczny materiał obejmuje życzenia autorstwa kobiet, mężczyzn, grup mieszanych, grup kobiet oraz grup mężczyzn, które w większości przypadków towarzyszą wszystkim spośród rozpatrywanych świąt. Wyjątek stanowią powinszowania składane przez grupy mężczyzn, które są przekazywane jedynie z okazji Dnia Kobiet oraz urodzin.

10.3.2.1.1. Kobiety

W treści 62 **formuł życzeń przesyłanych przez pojedyncze kobiety z okazji święta 8 Marca** zidentyfikowano przypadki projektowania szczęścia na sferę życia rodzinnego odbiorców (zob. np.: *счастья в семейной жизни*) oraz postulaty przeżycia miłości (zob.: *Люби; Всѣ пережить: и радость, и любовь*). Ponadto w treści powinszowań przywoływane są inne wartości moralne, takie jak dobroć i czystość, których werbalizacje przyjmują postać komplementów kierowanych w stronę odbiorców – wszelako mogą one być również interpretowane jako rady dotyczące dalszego postępowania, zob.: *доброй будь*

всегда; быть всегда (...) доброй; оставить всю жизнь (...) чистой. Innym przykładem działania o charakterze dyrektywnym są życzenia przychylnego traktowania adoratora, zob.: *никогда не издевайся Над парнем, любящим тебя.* Poza tym w jednej formule wiosna antropomorfizowana jest jako ofiarodawczyni radości życia, pogody ducha, szczęścia i zdrowia, która to figura ma u swych podstaw magiczną wiarę w odradzającą moc wiosennych żywiołów i wyraża afirmację tej pory roku, zob.: *Пусть весны весёлые капли подарят тебе радость жизни, бодрость духа, счастье и здоровье.*

Również 43 **teksty życzeń pierwszomajowych**, których autorami są kobiety, mimo w przeważającej mierze konwencjonalnej treści, zawierają odwołania do życia rodzinnego, w tym postulat jak najszybszego wyjścia za mąż, zob.: *семейного счастья (2); в скором времени выйти замуж.* Ponadto, tak jak ma to miejsce w życzeniach składanych z okazji Dnia Kobiet, kilkakrotnie tematem powinszowań pierwszomajowych staje się miłość, zob.: *весенней любви; большой любви; океан любви; любви близких.* Zaobserwowano także życzenia dobra, których ekspresję intensyfikuje zastosowanie powtórzeń, zob.: *всего-всего самого-самого прекрасного в твоей цветущей жизни.*

Natomiast wśród 14 **wiadomości przesłanych przez kobiety z okazji Dnia Zwycięstwa** na uwagę zasługują jednostkowe powinszowania szczęścia, zdrowia i radości składane zarówno odbiorcy, jak i jego najbliższym, które mogą świadczyć o szczególnej roli przypisywanej rodzinie przez kobiety, zob.: *Только счастья, радостей, здоровья тебе и твоей семье.*

Z kolei w grupie 26 **tekstów życzeń składanych przez kobiety z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** uwagę zwraca przywoływanie wartości moralnych, takich jak miłość, szlachetność czy pokrewieństwo dusz (zob.: *любви; благородства; родства души*). Poza tym zidentyfikowano jedną formułę, której autorka wyraża pragnienie, aby adresatka zachowała takie cechy, jak życzliwość, dobroć i serdeczność, zob.: *Будьте всегда (...) приветливы, добры, сердечны, какой я Вас представляла.* Kobiety odwołują się także do tematyki społecznej związanej z życiem rodzinnym, życząc spędzenia święta w gronie rodziny i przyjaciół (zob.: *ознаменовать эту прекрасную историческую дату в кругу Ваших близких друзей, родных*) czy wzajemnego zrozumienia (zob.: *взаимопонимания*). Należy również wspomnieć o życzeniach nawiązujących do zainteresowań odbiorcy (zob.: *кактусам Вашим цвести*) oraz humorystycznych powinszowań odnoszących się do pracy zawodowej adresata (zob.: *достать путевку в Гидропроект будущим летом*).

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku życzeń składanych z okazji opisanych wyżej świąt, w treści 74 **formuł powinszowań noworocznych** napisanych przez kobiety

dokonywana jest projekcja pomyślności i szczęścia na sferę życia rodzinnego odbiorców (zob.: *семейного благополучия; благополучия в доме; семейного счастья*). Ponadto wyrażane jest w nich pragnienie doświadczania miłości (zob.: *любви* (2); *С годом (...) любви; чтобы близкие любили*). Niekiedy przedmiotem życzeń staje się także brak trosk (zob.: *чтоб печали миновали; Пусть все печали и невзгоды останутся в старом году, Новый год принесет только хорошее; Поменьше горя и тоски*) oraz chęć częstszego spotykania się z odbiorcą (zob.: *главное, надо чаще нам встречаться – время-то бежит*). Poza tym zaobserwowano powinszowania ujawniające pesymistyczny stosunek nadawców do życia, które przedstawiane jest jako niespokojne i nieszczęśliwe, zob.: *в это смутное время надежды; Пусть 1988й будет для вас всех более (...) удачным*. Życzenia przebywania na świeżym powietrzu oraz chodzenia do teatru i kina wykazują zaś podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy, zob.: *Хочется пожелать, чтоб в Новом году не болели, и не уединялись в своей квартире, а больше находились на свежем воздухе и посещали чаще театры и кино!!!*. Oprócz tego w materiale występują powinszowania o humorystycznej treści, przy pomocy których nadawca kieruje do odbiorcy prośbę o uszycie sukni ślubnej, zob.: *сшить мне подвенечное платье ха ха ха*.

Również w treści 44 **formuł życzeń urodzinowych** występują czasami odwołania do sfery życia rodzinnego (zob.: *благополучия в семье*) oraz wyrażane jest pragnienie doświadczania i odczuwania miłości (zob.: *Пусть любовь сопровождает жизнь твою всегда; любви*). Oprócz tego zaobserwowano powinszowania młodości (zob.: *Будь всегда молодой*) i piękna (zob.: *Будь всегда (...) красивой*). Z kolei za pośrednictwem życzeń zachowania określonych cech osobowych wobec solenizantek formułowane są komplementy, m.in. dotyczące ich dobroci, opiekuńczości i delikatności, zob.: *быть всю свою жизнь такой же доброй, ласковой, заботливой, как сейчас; Оставайся всегда такой же милой*. Odnotowano również powinszowania, których tematem jest brak zmartwień (zob.: *поменьше горя и тоски*), niekiedy przybierające upoetycznioną formę (zob.: *печаль с тобой расстанется, уйдет в далекие леса; Пусть жизнь твоя не знает холода как летний парк*), a także życzenia o charakterze regulacyjnym, postulujące posłuszeństwo wobec rodziców, dobre postępowanie oraz pokojowe współżycie z innymi ludźmi, zob.: *расти послушной; слушать родителей; старайся делать хорошее людям, тогда и и они тебе отплатят тем-же; не сориться с девочками*. Ponadto zidentyfikowano powinszowania, w których treści artykułowane jest narzekanie na otaczającą nadawcę rzeczywistość (zob.: *неиссякаемой энергии, которой приходится тратить непомерно*

много) oraz występują przejawy komizmu językowego (zob.: *навсегда – (...) большого „бабьего” счастья; успехов в работе и домашней борьбе за чистоту и тишину*).

Zamieszczone powyżej informacje wskazują, że kobiety-nadawcy często odwołują się do **tematyki rodzinnej, kontaktów międzyludzkich i miłości**. Poza tym autorki powinszowań **starają się podtrzymywać dobrą atmosferę komunikacji przy pomocy komplementów**, dbając w ten sposób o relacje międzyludzkie. Przywołane zabiegi odzwierciedlają kobiece cechy ontologiczne. Powinszowania pisane przez kobiety **zawierają również stosunkowo dużą liczbę treści o charakterze dyrektywnym, które dotyczą zachowań w relacjach interpersonalnych**. Niekiedy w badanych tekstach zaobserwować można zaś **zabiegi mające na celu poetyzację treści** – spostrzeżenie to koresponduje z wynikami badań językoznawczych, wskazującymi, że wypowiedzi kobiet są z reguły bardziej ekspresywne niż komunikaty mężczyzn (por. Земская, Китайгородская, Розанова 1993).

10.3.2.1.2. Mężczyźni

W treści 16 **wiadomości autorstwa mężczyzn, które zostały przekazane z okazji Dnia Kobiet**, oprócz konwencjonalnych sformułowań (zob. np.: *Поздравляю Вас и вашу мать с Международным женским днём 8 марта! Примите в этот день самые искренние самые добрые пожелания, отличного Вам здоровья, много счастья, больших успехов в работе и личной жизни*) zawarto humorystyczne życzenia, których przedmiotem jest zgoda małżeńska (zob.: *чтобы на меня никогда не ворчала*) oraz rycerskość mężczyzn otaczających adresatkę, nawiązujące do istoty święta 8 Marca, zob.: *чтобы окружающие Вас мужчины были рыцарями (в лучшем смысле этого слова)*.

Z kolei wśród 7 **formuł życzących przesłanych przez mężczyzn z okazji Święta Pracy** zidentyfikowano teksty, których temat stanowią dobra materialne (zob.: *в этом году уже иметь квартиру со всеми удобствами; семейного уюта*). Ponadto a jednym przypadku artykułowane jest pouczenie dotyczące posłuszeństwa wobec rodziców, zob.: *Слушать Папу и Маму*.

W treści **dwóch tekstów przekazanych na okoliczność Dnia Zwycięstwa** głównie zaobserwowano zaś szablonowe treści. Wyjątek stanowią jedynie życzenia urodzajnego sezonu, zob.: *пусть начинающийся данный сезон будет урожайным*. Konwencjonalność cechuje także 6 **formuł życzących przesłanych z okazji Rocznicy Rewolucji**

Październikowej – wyłącznie jednokrotnie na tę okoliczność składane są powinszowania kreatywności, zob.: *неисчерпаемой творческой молодости*.

Natomiast w treści 21 **tekstów powinszowań noworocznych** napisanych przez mężczyzn artykułowane jest m.in. pragnienie odczuwania wesołości podczas kolektywnego świętowania, zob.: *здорово повеселиться за праздничным столом; пить и веселится Но что-б под ёлку не свалится И что-бы Дедушка Мороз Вас в вытрезвитель не отнёс!*. Poza tym zaobserwowano życzenia pokoju wyrażające uznanie dla wojennych zasług adresata, zob.: *мира, который мог отстоять*.

Treść 12 **formuł życzeń urodzinowych** odznacza się zaś znacznie bardziej osobistym charakterem. Występują w nich bowiem m.in. nawiązania do aktywności naukowej adresatów (zob.: *хорошо защитить диссертацию; успехов в учебе и практике*) oraz ich planów wakacyjnych (zob.: *хорошо отдохнуть в Сочи*). Odnotowano także jednostkowe życzenia miłości (zob.: *большой любви: сыновьей, мамулиной и конечно мужской*) oraz powinszowania, w których szczęście jest projektowane na sferę życia rodzinnego odbiorcy (zob.: *счастья в семейной жизни*). Ponadto dla mężczyzn istotne są takie wartości społeczne i witalne, jak zachowanie swojej tożsamości (zob.: *Будь настоящей ленинградкой и комсомолкой*) oraz siła fizyczna (*до 100 лет быть (...) сильным*).

Przedstawiony przegląd pokazuje, że mężczyźni nawiązują w życzeniach do tematyki **pracy zawodowej**, w której przejawia się męska tendencja do profesjonalizacji przekazu. Poza tym nadawcy płci męskiej niekiedy **akcentują znaczenie dóbr materialnych i aktywności społecznej**, które świadczą o ich nastawieniu na świat zdarzeń zewnętrznych. Przekazywane są także m.in. **wyraży uznania dla siły**, również będącej męską cechą ontologiczną. Ponadto mężczyźni sporadycznie **umieszczają w treści życzeń żarty**, który to zabieg także odzwierciedla męską własność, jaką jest poczucie humoru. **Nieliczne nawiązania do takich tematów, jak miłość i rodzina**, są zaś wyrazem mniejszej w stosunku do kobiet dbałości mężczyzn o relacje z innymi ludźmi.

10.3.2.1.3. Grupy mieszane

W treści 57 **formuł życzeń przesłanych z okazji Dnia Kobiet** przez grupy mieszane zaobserwowano liczne przypadki lokalizowania szczęścia i pomyślności w sferze życia rodzinnego, zob.: *семейного благополучия (2); большого семейного и личного счастья в жизни; большого Вам семейного счастья; большого личного и семейного счастья; Счастья во всех делах и в воспитании детей; семейного Вам счастья; счастливого*

семейного благополучия; благополучия в семье; Пусть в Вашей семье всегда царит (...) благополучие; благополучия в семейной жизни. Oprócz tego dwukrotnie odnotowane zostały powinszowania miłości (zob.: *любви*), jednokrotnie zaś – pragnienie widywania odbiorców (zob.: *почаще ездить к нам*). Większość rozpatrywanych tekstów cechuje jednak szablonowa treść, zob. np.: *Поздравляем вас с праздником! Здоровья, счастья, благополучия. Всего доброго желаем вам.*

Również w grupie 61 **powinszowań przekazanych przez grupy złożone z kobiet i mężczyzn na okoliczność Święta Pracy** zaobserwowano życzenia pomyślności w życiu rodzinnym, zob.: *семейного благополучия* (2); *Родительского благополучия*. Ponadto przedmiotem życzeń staje się brak kłopotów, zob.: *пусть минуют вас все горести; чтобы не было никаких туч на вашем личном горизонте; меньше думать о печальном*. Z kolei w jednym przypadku życzenia wyrażają brak zadowolenia z życia, zob.: *оптимизма в этой непростой жизни*.

Treść 26 **formuł życzeń przesłanych z okazji Dnia Zwycięstwa**, których autorstwo przypisano zarówno kobietom, jak i mężczyznom, zawiera głównie typowe cechy powinszowań pierwszomajowych, jednak dawany jest w nich również wyraz pragnieniu utrzymywania kontaktu przez partnerów interakcji, zob.: *не забывать нас*.

Natomiast 24 **wiadomości przekazane przez grupy mieszane na okoliczność Rocznicy Rewolucji Październikowej** zawierają w swej treści m.in. życzenia przyjaźni (zob.: *дружбы*) oraz pomyślności w życiu rodzinnym (zob.: *моря семейного благополучия; семейного благополучия*). Ponadto godzi się odnotować, że w powinszowaniach sukcesu jednokrotnie wykorzystywana jest metafora ŻYCIE TO WOJNA, zob.: *успехов на всех фронтах жизни*.

W 115 **formułach życzeń noworocznych** przesłanych przez grupy mieszane także wyrażane jest pragnienie osiągnięcia szczęścia i pomyślności na łonie rodziny oraz doznawania radości w sferze życia prywatnego, zob.: *огромного счастья в семье; семейного счастья* (2); *Отличного семейного счастья; большего семейного счастья; счастья в семейной жизни; семейного благополучия; полного семейного благополучия; семейного благополучия на долгие годы; Пусть он принесет Вам (...) благополучие в семье; Чтобы в Новом году у Вас в личной и семейной жизни преобладали только радость; Чтоб дети, внуки радость Вам несли*. Poza tym zaobserwowano pojedyncze życzenia dotyczące pomyślnego życia uczuciowego, zob.: *чтобы Лена встретила настоящего друга*. Spotykane są także powinszowania, w których treści ujawnia się pesymizm gratulantów wobec zastanej rzeczywistości (zob.: *крепости духа, чтобы*

выстоять этот трудный год). Jednokrotnie życzenia przybierają zaś formę wierszowaną, zob.: *В январе лучей Апреля, Чтобы Вас лучшие грели. Чтобы ветры чаще дули – Да не в марте, а в Июле. Чтобы день Ваш был без ночи Или ночь была короче. Чтоб весь год не знали драки Ваши кошки и собаки. Чтобы в доме дни и годы не бывало непогоды. Чтобы, сколько хлеб не режем, Был он мягким, был он свежим Чтобы отпуск Ваш всегда Был, где море и вода Если это слишком много не судите слишком строго А награды нам не надо Ваша радость нам награда.*

Z kolei 44 **teksty powinszowań przekazanych przez grupy mieszane na okoliczność urodzin** ujawniają liczniejsze przypadki poetyzacji treści, która jest osiągnięta m.in. poprzez zastosowanie takich środków stylistycznych, jak personifikacja oraz antropomorfizacja, zob.: *Пусть те оставшиеся годы вашей жизни будут (...) не знающими горя; грусти так самую малость; Пускай душа не знает холода, как ясный день, как сад в цвету; чтоб (...) беда и печаль на пути не встречались; горя не видать; пусть тебя обходит ненастье оставляя цветы доброты.* Oprócz tego zaobserwowano życzenia mające na celu komplementowanie odbiorców (zob.: *Будьте всегда такой же доброй*), jak również teksty artykułujące pragnienie zachowania pamięci o nadawcach (zob.: *В каком краю ты будешь... Нас не забывай*). Ponadto w tej grupie spotykane są życzenia wykazujące podobieństwo do dyrektywnych aktów mowy, np. powinszowania, których tematem jest posłuszeństwo, uprzejmość, sprawiedliwość i uczciwość, zob.: *В жизни быть (...) вежливой с мамой, бабушкой, дедушкой, со всеми родными и старшими; В жизни быть (...) справедливой; В жизни быть честной; в кино ходить; Будь (...) послушной.*

Z powyższych obserwacji wynika, że w życzeniach przesyłanych przez grupy mieszane silnie **akcentowane jest znaczenie rodziny** oraz **stosowane są komplementy**, które świadczą o dbałości o jakość relacji międzyludzkich. Z kolei powinszowania, których tematem jest **utrzymywanie częstszych kontaktów oraz pouczenia kierowane pod adresem odbiorców**, mogą być wyrazem charakterystycznego dla grup myślenia w kategoriach „my”.

10.3.2.1.4. Grupy kobiet

W formułach życzeń przesyłanych przez grupy kobiet z okazji Dnia Kobiet (6), Święta Pracy (5) i Dnia Zwycięstwa (2) zaobserwowano zabiegi mające na celu poetyzację życzeń, m.in. przy pomocy personifikacji wiosny jako ofiarodawczyni pozytywnego nastroju (zob.: *Пусть первые лучи весеннего солнца принесут тебе заряд бодрости, прекрасное*

настроение и счастье), porównania (zob.: *счастья большого, как небо*) oraz przywołania cytatu z literatury pięknej (zob.: *тур на весь мир*).

Z kolei w **dwóch tekstach przekazanych przez grupy kobiet z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** występują m.in. życzenia pomyślności w życiu rodzinnym, zob.: *семейного благополучия*. Natomiast 8 **formuł życzeń noworocznych** autorstwa grup kobiet – oprócz jednego tekstu, którego tematem jest miłość (zob.: *большой и чистой любви*) – odznacza się konwencjonalną treścią.

Tak jak ma to miejsce w życzeniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej, wśród 11 **tekstów powinszowań urodzinowych** także zidentyfikowano jeden przypadek projektowania pomyślności na sferę życia rodzinnego odbiorców, zob.: *благополучия в доме*. Ponadto tematem życzeń staje się młodość (zob.: *быть всегда молодой*) i brak trosk (zob.: *горя не видеть*). Jednokrotnie zaobserwowano zaś powinszowania, w których treści adresatka (dziewczynka) zachęcana jest do posłuszeństwa wobec swoich rodziców (zob.: *быть (...) послушной*).

Z powyższych rozważań wynika, że większość badanych tekstów odznacza się szablonową treścią, jednak niekiedy spotykane są w nich **zabiegi poetyzacyjne** (tj. personifikacje, porównania, cytaty z literatury pięknej – jak wspomniano, dzieje się tak zapewne dlatego, że kobiety są z reguły bardziej elokwentne od mężczyzn), a także **odwołania do życia rodzinnego, życzenia miłości i pamięci**. Wymienione cechy wskazują, że teksty formułowane przez grupy kobiet (podobnie jak życzenia pisane przez pojedyncze kobiety) często stanowią **wyraz dbałości o kontakty międzyludzkie**.

10.3.2.1.5. Grupy mężczyzn

Jak wspomniano, życzenia autorstwa grup mężczyzn są reprezentowane wyłącznie przez jednostkowe formuły przesłane z okazji Dnia Kobiet oraz urodzin. W większości przypadków cechuje je szablonowa treść i forma językowa (zob. np.: *поздравляем тебя с Международным женским днём. Желаем всего наилучшего; Поздравляем тебя с международным женским днём 8 марта. Желаем тебе крепкого здоровья, успехов в учёбе и всего наилучшего*), jednak w jednej spośród 9 **wiadomości przekazanych z okazji Dnia Kobiet** zaobserwowano życzenia, których tematem jest rozwiązanie problemów finansowych i mieszkaniowych, zob.: *успешного решения всех финансовых и жилищных проблем*. Ponadto w tej grupie odnotowano komplement dotyczący wesołego usposobienia adresatki, zob.: *будь всегда такой же веселой*.

Również dwa **teksty powinszowań urodzinowych** zostały napisane w sposób konwencjonalny, zob.: *что твои следующие 50 лет приносили тебе больше радости; что твои следующие 50 лет приносили тебе больше (...) счастья.*

Niewielka liczba wiadomości autorstwa grup mężczyzn uniemożliwia wskazanie ogólnych tendencji charakterystycznych dla tej grupy życzeń. W ich treści przejawiają się jednak odwołania do niektórych stereotypowo męskich cech, takich jak **troska o sprawy finansowe i bytowe**.

10.3.2.2. Odbiorcy

Wśród odbiorców rosyjskojęzycznych życzeń zidentyfikowano kobiety, mężczyzn, grupy mieszane, grupy kobiet oraz grupy mężczyzn. Analiza poszczególnych tekstów pokazuje, iż jedynie powinszowania adresowane do kobiet są składane z okazji wszystkich spośród rozpatrywanych przez nas świąt. Ze względu na charakter święta 8 Marca nie odnotowano życzeń kierowanych z tej okazji do mężczyzn. Z kolei powinszowania adresowane do grup kobiet dotyczą wszystkich okoliczności z wyjątkiem urodzin (ich świętowanie ma bowiem wymiar indywidualny). Nie zaobserwowano także życzeń składanych z okazji Dnia Kobiet i urodzin grupom mieszanym, a życzenia kierowane do grupy mężczyzn są egzemplifikowane wyłącznie przez jedną formułę przesłaną z okazji Nowego Roku.

10.3.2.2.1. Kobiety

W 150 **formułach życzeń przekazanych kobietom z okazji święta 8 Marca** przeważają konwencjonalne treści. Jednak w tej grupie zaobserwowano także bardziej zindywidualizowane powinszowania, w których dokonywana jest projekcja szczęścia i pomyślności na sferę życia rodzinnego, zob. np.: *семейного счастья; семейного Вам счастья; Счастья во всех делах и в воспитании детей; Пусть в Вашей семье всегда царит (...) благополучие; Семейного благополучия (2); благополучия в семье (2)*. Jednokrotnie życzenia pomyślności są zaś ograniczane do niwy macierzyństwa, zob.: *материнского благополучия*. Ponadto odnotowano teksty, których tematem są narodziny kolejnego wnuka, zob.: *ещё одного внука*. Oprócz tego, prawdopodobnie w związku z istotą święta 8 Marca, niekiedy formułowane są powinszowania eksponujące kobietą specyfikę szczęścia, zob.: *женского счастья*. Przedmiotem życzeń kierowanych do kobiet staje się także doświadczanie miłości, zob.: *любви (2); Люби; Всё пережить: и радость, и любовь*.

Poza tym w treści niektórych powinszowań postulowane jest zachowanie przez adresatki takich walorów, jak m.in. czystość czy piękno (zob.: *остатъя всю жизнь молодой, неунывающей, красивой, ясной и чистой; быть всегда (...) доброй; доброй будь всегда*), który to zabieg ma na celu dodatnie wartościowanie partnerek interakcji.

Również w grupie 42 **tekstów powinszowań kierowanych do kobiet z okazji Święta Pracy** zaobserwowano wartości dotyczące życia rodzinnego i uczuciowego oraz postulaty doświadczenia miłości, zob.: *семейного благополучия; благополучия вашему дому; большого семейного счастья; в скором времени выйти замуж; любви; весенней любви; большой любви; океан любви*. Jednostkowo w celu nadania komunikatowi większej obrazowości zastosowana została zaś metafora ŻYCIE TO ROŚLINA, zob.: *всего-всего самого-самого прекрасного в твоей цветущей жизни*. Ponadto zidentyfikowano powinszowania, których przedmiotem są kwiaty, prawdopodobnie odnoszące się do budzącej się do życia wiosennej przyrody.

Oprócz treści charakterystycznych dla życzeń pierwszomajowych w 14 **formułach życzących przekazanych kobietom z okazji 9 Maja** odnotowano także jednostkowy wyraz chęci utrzymania kontaktu z adresatką, zob.: *не забывать нас*.

Natomiast wśród 16 **wiadomości adresowanych do kobiet z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** występują pojedyncze życzenia pomyślności w życiu rodzinnym, zob.: *моря семейного благополучия*. Poza tym zaobserwowano powinszowania, których przedmiotem jest przyjaźń (zob.: *дружбы*), a także humorystyczną formułę, której treść dotyczy osiągnięć adresatki na niwie pracy zawodowej, zob.: *достать путевку в Гидропроект будущим летом, Не терять своей формы, позицию не сдавать*.

W treści 89 **formuł życzeń noworocznych** również zaobserwowano przykłady lokalizowania niektórych wartości w sferze życia rodzinnego, zob.: *семейного благополучия; благополучия в доме; семейного благополучия; семейного благополучия на долгие годы; Пусть он принесет Вам (...) благополучие в семье; благополучия в семье; мира в семье* (2). Ponadto tematem powinszowań staje się miłość (zob.: *любви* (4); *С годом (...) любви; большой и чистой любви*), jak również kobiecość, piękno i młodość (zob.: *женского обаяния; неувядающей красоты; молодости*). Na uwagę zasługuje także artykułowanie pragnienia życia bez trosk (zob.: *Не знать невзгод, И прочих бед; Пусть все печали и невзгоды останутся в старом году, Новый год принесет только хорошее; Поменьше горя и тоски; Старому году оставьте несчастья, забудьте тревогу, обиду, беду*) oraz narzekanie na aktualną sytuację życiową (zob.: *крепости духа, чтобы выстоять этот трудный год; в это смутное время надежды*). Powinszowania, w których centrum

znajduje się przebywanie na świeżym powietrzu oraz uczęszczanie do teatru i kina, świadczą zaś o dyrektywnym charakterze części aktów życzących, zob.: *чтоб в Новом году (...) не уединялись в своей квартире, а больше находились на свежем воздухе и посещали чаще театры и кино*. W tej grupie odnotowano także m.in. humorystyczne powinszowania wyrażające prośbę o uszycie sukni ślubnej, zob.: *сшить мне подвенечное платье ха ха ха*.

Także 116 **tekstów życzeń urodzinowych** zawiera liczne przykłady projektowania szczęścia i pomyślności na sferę życia rodzinnego odbiorców, zob.: *счастья в семейной жизни; огромного семейного счастья; счастья семейного; благополучия в доме; благополучия в семье (3); семейного благополучия (2); внимания (...) от твоих мужчин; взаимопонимания; обязательно внука*. Ponadto w ich treści artykułowane jest pragnienie odczuwania miłości i bycia kochaną, zob.: *любви (3); быть для всех любимой (2); Пусть любовь сопровождает жизнь твою всегда; любви от твоих мужчин; быть любимой; большой любви: сыновьей, мамулиной и конечно мужской*. W analizowanych formułach występują także powinszowania zachowania piękna (zob.: *Будь всегда (...) красивой (2); навсегда – (...) большого „бабьего” счастья; Пусть женственность (...) будут тебе сопутствовать всегда*) oraz pochwały i komplementy dotyczące cech osobowości adresatek (zob.: *Будьте всегда такой же доброй; быть всю свою жизнь такой же доброй, (...), как сейчас; Оставайся всегда такой же милой*). Poza tym, podobnie jak w przypadku życzeń noworocznych, odnotowano powinszowania, których tematem jest beztrudne życie, zob.: *Пусть те оставшиеся годы вашей жизни будут (...) не знающими горя; грусти так самую малость; Пусть жизнь твоя не знает холода; чтоб (...) беда и печаль на пути не встречались; поменьше горя и тоски; пусть печаль с тобой расстанется, уйдет в далекие леса; Пускай душа не знает холода, как ясный день, как сад в цвету*. Niektóre życzenia urodzinowe akcentują również chęć utrzymywania kontaktów z solenizantkami, zob.: *Но про нас не забывать; В каком краю ты будешь... Нас не забывай; не забывай нас*. Oprócz tego w powinszowaniach kierowanych do kobiet niekiedy wyrażany jest pesymistyczny stosunek do rzeczywistości (zob.: *Мудрости и терпения в это нелёгкое время*). Występują w nich także treści symboliczne, np. przywoływanie pięciolistnych kwiatów w charakterze symbolu szczęścia, zob.: *почаще находить в жизни цветы с пятью лепестками*. Do dziewcząt kierowane są zaś pouczenia i rady dotyczące różnych sfer życia, zob.: *расти послушной; Будь (...) послушной; быть (...) послушной; слушать родителей; старайся делать хорошее людям, тогда и они тебе отплатят тем-же; В жизни быть честной, справедливой, вежливой с мамой,*

бабушкой, дедушкой, со всеми родными; не сориться с девочками; Учись дальше, не останавливайся на достигнутом; Будь настоящей ленинградкой и комсомолкой.

Scharakteryzowane powyżej życzenia adresowane do kobiet odznaczają się **obecnością odwołań do życia społecznego i rodzinnego**, w których ujawniają się takie cechy ontologiczne kobiet, jak wspólnotowość i dążenie do przynależności. Ponadto ogląd materiału wykazał, że **w tekstach pisanych przez kobiety do innych kobiet umieszczane są komplementy**, które mają na celu podtrzymanie dobrej atmosfery komunikacji. Należy także zwrócić uwagę na **środki stylistyczne nadające treści formuł życzących poetycki charakter** oraz na **powinszowania mające na celu regulowanie zachowań odbiorców**, których tematem staje się m.in. posłuszeństwo wobec rodziców, pragnienie, aby odbiorca spotykał się z innymi ludźmi czy uprzejmość.

10.3.2.2.2. Mężczyźni

Łącznie zaobserwowano 10 **aktów życzeń kierowanych do mężczyzn z okazji Święta Pracy** oraz 6 **tekstów powinszowań dotyczących Dnia Zwycięstwa**, które oprócz konwencjonalnych sformułowań zawierają niekiedy treści dostosowane do adresatów. Należy do nich np. pouczenie o konieczności zachowywania posłuszeństwa wobec rodziców, zob.: *Слушать Паны и Маму*. Oprócz tego odnotowano powinszowania, których tematem jest komfortowe życie na łonie rodziny (zob.: *семейного уюта*), pozytywny stosunek do życia (zob.: *меньше думать о печальном*) oraz podróże (zob.: *новых туристских маршрутов*).

Również w 7 **formułach życzących adresowanych do mężczyzn z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** przeważają typowe wartości, które są werbalizowane w szablonowy sposób, zob. np.: *доброго здоровья; счастья; благополучия; долгих лет жизни*. Wyłącznie jednokrotnie przedmiotem życzeń staje się twórczość, zob.: *творчества*.

Konwencjonalność cechuje także treść 7 **tekstów powinszowań noworocznych** przekazanych mężczyznom. W jednym przypadku tematem życzeń staje się z kolei szczęście rodzinne (zob.: *семейного счастья*). Jednokrotnie zaobserwowano także wyrazy uznania, które – w przeciwieństwie do komplementów składanych w gronie kobiet – odnoszą się do zasług adresata na froncie wojennym, nie zaś cech osobowościowych, zob.: *мира, который мог отстоять*.

Najmniej szablonową treścią odznaczają się natomiast 33 **formuły życzeń urodzinowych**. Dążenie do ich personalizacji przejawia się m.in. w nawiązywaniu

do zainteresowań odbiorców (zob. np.: *Больших успехов в гараже, А также на работе; хороших музыкальных успехов*) oraz ich aktywności w sferze społecznej (zob.: *активности в общественной жизни на долгие годы*), a także w projektowaniu na adresatów męskich cech ontologicznych, takich jak pewność siebie czy siła (zob.: *уверенности; до 100 лет быть (...) сильным*). W kilku tekstach przywołano również wartości związane z domeną życia rodzinnego, zob.: *стать в этом году дедушкой; семейного счастья; Будьте всегда (...) в семье – счастливы*.

Przedstawione informacje prowadzą do konstatacji, że incydentalne **nawiązania do siły i pewności siebie** mogą stanowić projekcję wyobrażeń o stereotypowo męskich cechach ontologicznych. Z kolei życzenia **aktywności w sferze społecznej i towarzyskiej** mogą być wyrazem postrzegania mężczyzn jako otwartych na świat zdarzeń zewnętrznych. Powinszowania kierowane do mężczyzn zawierają także **treści dotyczące życia rodzinnego**, które nie odpowiadają męskiemu cechom psychicznym i ontologicznym, wszelako mogą odzwierciedlać kobiecość kultury rosyjskiej, w której duże znaczenie przypisywane jest dobrym stosunkom rodzinnym.

10.3.2.2.3. Grupy mieszane

Życzenia z okazji Święta Pracy kierowane do grup mieszanych obejmują łącznie 107 tekstów. W ich treści zaobserwowane zostały m.in. postulaty szczęścia, pomyślności i radości w życiu rodzinnym, zob.: *семейного счастья* (2); *семейного благополучия* (2); *Родительского благополучия; семейных радостей; Пусть весна принесет Вам (...) радость для Вас и для Ваших „питомцев”*. Ponadto jednokrotnie odnotowano powinszowania, których tematem jest miłość żywiona do odbiorców przez bliskie im osoby, zob.: *любви близких*. Zauważalne są również zabiegi stylistyczne służące zwiększeniu obrazowości życzeń, takie jak np. personifikacja wiosny, przedstawiająca tę porę roku jako ofiarodawcę radości, zob.: *Пусть весна принесет Вам (...) радость для Вас и для Ваших „питомцев”, чтобы не было никаких туч на вашем личном горизонте*.

Ponadto wyodrębniono 37 **formuł powinszowań adresowanych do grup złożonych z kobiet i mężczyzn, wysłanych z okazji Dnia Zwycięstwa**. Można wśród nich zaobserwować przypadki lokalizowania szczęścia i radości w sferze życia rodzinnego (zob.: *счастья тебе и твоей семье; семейных радостей*) oraz przejawy pesymistycznego stosunku do rzeczywistości otaczającej odbiorców (zob.: *интересной жизни* (2); *оптимизма в этой непростой жизни*). Ponadto okazjonalnie przedmiotem życzeń stają się

rytualne czynności związane z kolektywnym świętowaniem, takie jak wręczenie kwiatów czy śpiewanie piosenek, zob.: *Пусть вам всем сопутствуют здоровье и бодрость, радость и веселье, цветы и песни.*

Również w treści 47 **tekstów życzeń przekazanych grupom mieszanym z okazji Rocznic Rewolucji Październikowej** wzmiankowane są relacje rodzinne, zob.: *семейного благополучия; ознаменовать эту прекрасную историческую дату в кругу Ваших близких друзей, родных; взаимопонимания*. Sporadycznie powinszowania odnoszą się także do zainteresowań adresatów (zob.: *кактусам Вашим цвести*) oraz jest w nich komplementowana pracowitość odbiorców (zob.: *заслуженного отдыха*).

Treść 164 **formuł życzeniowych przesłanych z okazji Nowego Roku** do grup mieszanym również zawiera przykłady wiązania takich wartości, jak szczęście, radość i pomyślność ze sferą życia rodzinnego, zob.: *семейного счастья; Отличного семейного счастья; огромного семейного счастья; Чтобы в Новом году у Вас в личной и семейной жизни преобладали только радость, счастье и благополучие; Чтоб дети, внуки радость Вам несли; семейного благополучия; полного семейного благополучия; в новом году (...) благополучия в семье*. Ponadto składane są powinszowania sukcesów w nauce oraz otrzymania nowego mieszkania, zob.: *Ирине успешно закончить 10 класс и поступить в институт; Кандидатом хорошо! А доктором лучше! Защищайся поскорей, Ну, и нас научишь; хочется обязательно, чтобы вы получили новую квартиру (погуляем уже тогда на новоселье)*. Jednokrotnie wyrażone zostało zaś pragnienie znalezienia życiowego partnera przez krewną adresatki, zob.: *чтобы Лена встретила настоящего друга*. W treści życzeń zamieszczono także zaproszenie do odwiedzenia nadawców, zob.: *так, чтобы в 1974-ом сумели побывать у нас*. Oprócz tego w tej grupie spotykane są powinszowania braku zmartwień, w których treści zaobserwowano liczne przykłady personifikacji, zob.: *Пусть все будет хорошее, а плохое останется в прошедшем году; чтоб в Новом 1989 году Дед мороз все (...) и невзгоды в царство снежнее унес; Пусть этот Новый год Для Вас прекрасным станет! Пусть не случается невзгод, Надежд пусть Ваших не обманет; Пусть зима серебрится порошею, замечая любую беду; Пусть год змеи (...) от беды убережёт*.

Z powyższego wynika, że charakterystyczną właściwością rosyjskojęzycznych formuł życzeniowych kierowanych do grup złożonych z kobiet i mężczyzn jest **lokalizowanie dóbr w sferze życia rodzinnego oraz uczuciowego**. Możliwe, że praktyka ta wiąże się z bliskimi relacjami między komunikującymi się osobami, które wpływają na chęć spersonalizowania treści przez gratulantów. Wszelako może ona świadczyć także o rosyjskim kolektywizmie

i kobiecości. W **powinszowaniach ujawniających pesymizm nadawców** odzwierciedlenie znajduje zaś powściągliwość Rosjan. Natomiast **życzenia odnoszące się do zainteresowań i pracy zawodowej adresatów** mogą stanowić wyraz więzi z grupą rodzinną lub koleżeńską, jednak mogą także wynikać z konwencji życzeń noworocznych, które mają na celu projektowanie pomyślności na różne dziedziny życia odbiorców.

10.3.2.2.4. Grupy kobiet

W podkorpusie **życzeń przesyłanych z okazji Dnia Zwycięstwa** odnotowano 34 formuły, których adresatkami były dwie lub większa liczba kobiet. Z analiz wynika, że jedną z cech tekstów zaliczonych do tej grupy jest odnoszenie szczęścia do sfery życia rodzinnego, zob.: *большого семейного и личного счастья в жизни; большого личного и семейного счастья; большого Вам семейного счастья*. Ponadto zaobserwowano nieliczne zabiegi stylistyczne służące upoetycznieniu życzeń, m.in. przy pomocy personifikacji bądź antropomorfizacji, zob.: *Пусть уносятся прочь В Весеннюю ночь Все обиды, невзгоды, ненастья; Путь нигде, никогда, Не подступит беда*.

Natomiast **powinszowania kierowane do kobiet z okazji Święta Pracy** obejmują 13 tekstów o silnie skonwencjonalizowanej treści, zob. np.: *Поздравляем вас с праздником 1е мая желаем вам всего самого доброго, здоровья, счастья, радости, долгих лет жизни.; Поздравляем Вас с праздником весны днем 1е мая. Желаем Вам отличного здоровья, веселого праздничного настроения*. Wyłącznie jednokrotnie przedmiotem życzeń staje się pomyślność w życiu rodzinnym, zob.: *семейного благополучия*.

Treść jednej **formuły życzeń przesłanej grupie kobiet z okazji Święta Pracy oraz Dnia Zwycięstwa** również odznacza się wysokim stopniem szablonowości, zob.: *Сердечно поздравляю всех вас с праздниками 1ое мая и ДНЕМ ПОБЕДЫ! Доброго всем вам здоровья, бодрости, благополучия*. Także wśród 8 **tekstów życzeń przekazanych grupom kobiet z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** nie odnotowano powinszowań wyróżniających się na tle skonwencjonalizowanych formuł.

Również 18 **formuł życzeń noworocznych** adresowanych do kobiet charakteryzuje się wysokim stopniem konwencjonalności treści, zob. np.: *крепкого здоровья; Пусть он будет для вас годом счастья; благополучия; успехов в работе*. Jedynie sporadycznie spotykane są życzenia miłości (zob.: *любви*) oraz pomyślności w życiu rodzinnym (zob.: *Пусть он будет для вас (...) годом семейного благополучия*).

Podsumowując, należy zauważyć, że rosyjskojęzyczne powinszowania kierowane do grup kobiet dotyczą m.in. **szczęścia i pomyślności w życiu rodzinnym oraz miłości**. Powyższa obserwacja koresponduje z przywołanymi wcześniej wynikami badań, dowodzącymi, że rodzina i miłość sytuują się wysoko w kobiecej hierarchii wartości – życzenia odzwierciedlają zatem stereotypowe wyobrażenia o takich cechach kobiet, jak dbałość o relacje międzyludzkie i czułość.

10.3.2.2.5. Grupy mężczyzn

Jak wzmiankowano wcześniej, powinszowania adresowane do grup mężczyzn są egzemplifikowane wyłącznie przez jeden tekst przesłany z okazji Nowego Roku, w którego treści występują życzenia zdrowia, szczęścia i radości w życiu oraz sukcesu na niwie zawodowej. Przybierają one konwencjonalną formę, zob.: *С Новым годом дорогие товарищи поздравляю Вас и желаю Вам чтобы новый 1974 год принес Вам хорошего здоровья и много, много счастья и радости в жизни и успеха в труде.*

10.4. Podsumowanie

Rozważania zaprezentowane w tym rozdziale prowadzą do wniosku, że wartości werbalizowane w życzeniach odzwierciedlają niekiedy stereotypowe cechy ontologiczne i psychiczne kobiet i mężczyzn, które ujawniają się zarówno w tekstach autorstwa przedstawicieli obu płci, jak i w powinszowaniach adresowanych do reprezentantów którejś z płci. Spostrzeżenie to dowodzi, że płeć odgrywa istotną rolę w profilowaniu pojęć aksjologicznych przywoływanych w życzeniach. Wyniki badań potwierdzają także część dotychczasowych ustaleń dotyczących własności języka i komunikacji prowadzonej przez kobiety i mężczyzn. Duża liczba powinszowań autorstwa kobiet koresponduje bowiem z twierdzeniami o większej liczbie grzecznościowych aktów mowy w języku kobiet oraz potwierdza tezę o większym zaangażowaniu kobiet w komunikację o charakterze prywatnym. Oprócz tego wykazano, że teksty formułowane przez kobiety cechują się większą ekspresywnością i dążeniem do zwiększenia obrazowości komunikatu. Rezultaty te potwierdzają hipotezę, że tekstowy obraz wartości może być uzależniony nie tylko od konwencji gatunkowej i okolicznościowej, ale również od czynników psychicznych i społecznych, do których należy odnieść płeć partnerów interakcji

Przeprowadzone analizy wykazały, że kobiety – zarówno w polsko-, jak i rosyjskojęzycznych życzeniach – często zamieszczają treści nawiązujące do sfery życia rodzinnego, wyrażają pragnienie doznawania pozytywnych uczuć, a także projektują na odbiorców wartości moralne i społeczne. Praktyka ta jest świadectwem ontologicznej skłonności kobiet do wspólnotowości oraz troski. Ponadto kobiety, niezależnie od swojej przynależności lingwokulturowej, starają się personalizować treść życzeń, który to zabieg jest wyrazem dbałości o relacje międzyludzkie. Zarówno Polki, jak i Rosjanki okazjonalnie stosują także środki stylistyczne, które służą upoetyczeniu życzeń – praktyka ta potwierdza słuszność tezy o większej elokwencji i obrazowości języka kobiet. Charakterystycznym elementem życzeń pisanych przez Rosjanki, który jest rzadko spotykany w życzeniach autorstwa Polek, jest również wyrażanie pesymistycznego stosunku do rzeczywistości (niekiedy ujawniającego się w życzeniach braku trosk i zmartwień), które – jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach – może stanowić właściwość kultur kolektywistycznych i powściągliwych, lecz także może świadczyć o właściwej kobietom tendencji do kierowania emocji negatywnych do wewnątrz. Poza tym Rosjanki, częściej niż Polki, projektują na inne kobiety takie cechy, jak młodość czy piękno – działanie to służy do implicytnego komplementowania adresatek. Zabieg ten ujawnia także dbałość kobiet o estetykę oraz relacje międzyludzkie, gdyż komplementy mają na celu wytworzenie atmosfery grzeczności. Należy zauważyć, że tego typu akty pochwalne są spotykane o wiele rzadziej w życzeniach składanych przez Polki. Powinszowania formułowane przez Rosjanki cechują się również większym udziałem elementów charakterystycznych dla takich dyrektywnych aktów mowy, jak rada czy rozkaz, które najprawdopodobniej nie są jednak zależne od płci nadawców i trzeba wiązać je z większym dystansem władzy oraz kolektywizmem kultury rosyjskiej.

Natomiast w życzeniach składanych przez mężczyzn – zarówno Polaków, jak i Rosjan – występują niekiedy odwołania do siły fizycznej i psychicznej, które stanowią manifestację takich ontologicznych cech mężczyzn, jak skłonność do siły i mocy. Powinszowania zawierające elementy charakterystyczne dla dyrektywnych aktów mowy, zwykle odnoszące się do tematyki relacji międzyludzkich, które odnotowano w tekstach autorstwa kobiet, są z kolei nielicznie reprezentowane w życzeniach formułowanych przez mężczyzn. Tendencja ta może świadczyć o nadawaniu przez nich mniejszego znaczenia relacjom interpersonalnym. Potwierdzeniem tej hipotezy może być także fakt, że również rzadko mężczyźni składają życzenia nawiązujące do stosunków rodzinnych. Natomiast w polskojęzycznych powinszowaniach pisanych przez mężczyzn spotykana jest większa liczba odwołań do pracy zawodowej (np. sukcesu i pomyślności w nauce i pracy) w stosunku

do życzeń autorstwa kobiet. Ten stan rzeczy potwierdza obserwację dotyczącą większej profesjonalizacji komunikatów tworzonych przez mężczyzn. Trudno jest jednak sformułować analogiczne wnioski na podstawie oglądu rosyjskojęzycznych życzeń, bowiem powinszowania sukcesu w pracy stanowią konwencjonalny element tekstów życzeń pisanych w tym języku, który nie jest uzależniony od płci nadawców. Ponadto w treści rosyjskojęzycznych powinszowań składanych przez mężczyzn zaobserwowano humorystyczne sformułowania – fakt ten odpowiada twierdzeniu psychologów, że okazywanie poczucia humoru jest przede wszystkim męską właściwością.

Treść życzeń składanych przez grupy mieszane wskazuje zaś przede wszystkim na bliskie relacje między komunikującymi się osobami (prawdopodobnie rodzinne lub koleżeńskie). Ich wyrazem jest silna indywidualizacja powinszowań, m.in. poprzez nawiązywanie do działalności odbiorców bądź dodawanie im otuchy – spostrzeżenie to dotyczy w szczególności tekstów pisanych w języku polskim. Ponadto polskojęzyczne życzenia cechują liczne odwołania do tradycyjnych zwyczajów świątecznych kultywowanych w kręgu rodzinnym. Z kolei zarówno Polacy, jak i Rosjanie okazjonalnie formułują powinszowania nawiązujące do stosunków panujących między członkami rodzin odbiorców. Rosjanie składają natomiast życzenia zawierające elementy charakterystyczne dla powinszowań autorstwa kobiet, takie jak obecność komplementów, artykułowanie pragnienia utrzymywania kontaktów z odbiorcami czy werbalizowanie pesymistycznego stosunku do otoczenia. Fakt, że grupy mieszane przesyłają życzenia głównie w kręgu rodzinnym sprawia, że ich treść odznacza się wysokim stopniem indywidualizacji i bezpośredniości ze względu na bliską znajomość partnerów interakcji (zob. więcej na ten temat w kolejnym rozdziale).

Z kolei treść polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań autorstwa grup kobiet w dużej mierze ujawnia zbieżność z zawartością życzeń składanych przez pojedyncze kobiety. Wśród życzeń formułowanych przez Polki zaobserwowano bowiem m.in. tematykę związaną z życiem rodzinnym oraz okazjonalne pouczenia kierowane do dzieci. Uwagi pod adresem młodszych partnerów interakcji występują także w rosyjskojęzycznych życzeniach autorstwa kobiet. Ponadto w tekstach pisanych przez Rosjanki zidentyfikowano powinszowania wyrażające dbałość o relacje interpersonalne. Niektóre życzenia tworzone są zaś przy wykorzystaniu takich środków stylistycznych, jak personifikacja i porównanie, jak również przytaczane są w nich cytaty z literatury pięknej.

Niewielka liczba formuł pisanych przez grupy mężczyzn cechuje się zaś szablonowością treści i formy językowej, która uniemożliwia wskazanie charakterystycznych dla nich cech.

Także zarówno polsko-, jak i rosyjskojęzyczne życzenia, które są kierowane do kobiet, wydają się być dostosowane do płci adresatek, ponieważ w ich treści uwidacznia się dbałość o relacje międzyludzkie, m.in. w postaci odwołań do sfery życia rodzinnego, projekcji wartości moralnych oraz koncentracji na sferze emocjonalnej. Tego rodzaju tematyka występuje jednak w większości przypadków w powinszowaniach przekazywanych w układzie kobieta – kobieta.

Życzenia adresowane do mężczyzn odznaczają się znacznie mniejszą liczbą treści świadczących o próbach ich spersonalizowania. Należy jednak odnotować, że w polsko- i rosyjskojęzycznych wiadomościach składane są m.in. wyrazy uznania wobec wojennych zasług adresata oraz życzenia sukcesów w różnych dziedzinach życia, które świadczą o dążeniu do podkreślania męskiej sprawczości. Niekiedy powinszowania kierowane do Polaków akcentują także duże znaczenie wartości materialnych: są one adresowane do mężczyzn przypuszczalnie z tego powodu, że zdobywanie zasobów jest stereotypowo męską rolą. Ponadto na polskich i rosyjskich adresatów okazjonalnie projektowane są takie wartości, jak siła, odporność, pewność siebie czy poczucie własnej wartości, stanowiące świadectwo utożsamiania mężczyzn z tymi własnościami. Z kolei rosyjskojęzyczne życzenia, których tematem jest aktywność społeczna, nawiązują do męskiej skłonności do uczestnictwa w życiu publicznym.

Natomiast powinszowania adresowane do grup mieszanych, podobnie jak teksty formułowane przez grupy kobiet i mężczyzn, zawierają odwołania do życia rodzinnego (szczególnie często spotykane w materiale rosyjskojęzycznym), jak również inne cechy zaobserwowane m.in. w życzeniach autorstwa kobiet, takie jak – ujawniające się w treści rosyjskojęzycznych życzeń – wyrażanie pesymizmu i projektowanie na odbiorców miłości, a także – występująca w polskojęzycznych tekstach – afirmacja tradycji świątecznych. Treść powinszowań zaliczonych do tej kategorii umacnia hipotezę, że komunikacja między grupami w większości przypadków odbywa się w gronie rodzinnym.

Podobnie jak ma to miejsce w życzeniach kierowanych do pojedynczych kobiet, w tekstach przesyłanych grupom złożonym z kilku adresatek, pomimo ich niewielkiej liczby i szablonowości, incydentalnie artykułowana jest m.in. troska o utrzymywanie kontaktów (w polskojęzycznych życzeniach) oraz występują w nich nawiązania do relacji z rodziną (w treści rosyjskojęzycznych życzeń).

Z kolei niewielka liczba formuł powinszowań kierowanych do grup mężczyzn, a także ich lapidarność i konwencjonalność, uniemożliwiają ustalenie katalogu charakterystycznych dla nich cech.

11. OBRAZ WARTOŚCI W ŚWIETLE STOSUNKÓW ŁĄCZĄCYCH PARTNERÓW INTERAKCJI

Jak wzmiankowano w poprzednim rozdziale, zgromadzony materiał umożliwia również zbadanie, czy w treści życzeń występują różnice w zakresie doboru oraz konceptualizacji pojęć aksjologicznych ze względu na rodzaj stosunków łączących partnerów interakcji. Do przeanalizowania tego zagadnienia skłaniają nas m.in. wspomniane już obserwacje M. Kity i E. Jędrzejko (2003: 205) dotyczące czynników wpływających na fortunność powinszowań oraz wyniki badań A. Furgalskiej i J. Warchali (1982), którzy zajmowali się formułami pozdrowień z wakacji przesyłanymi za pośrednictwem kart pocztowych. Autorzy ci wykazali istotne rozbieżności w treści badanych tekstów spowodowane rodzajem powiązań występujących między komunikującymi się osobami, zauważając, że w formułach wysyłanych przez młode osoby połączone więzią koleżeńską realizowany był zarówno konwencjonalny, jak i indywidualny typ kontaktu, podczas gdy całkowicie szablonowa treść cechowała pozdrowienia przekazywane w ramach układów zwierzchnik-podwładny oraz uczeń-nauczyciel, w których występowała asymetria statusowa³³⁷.

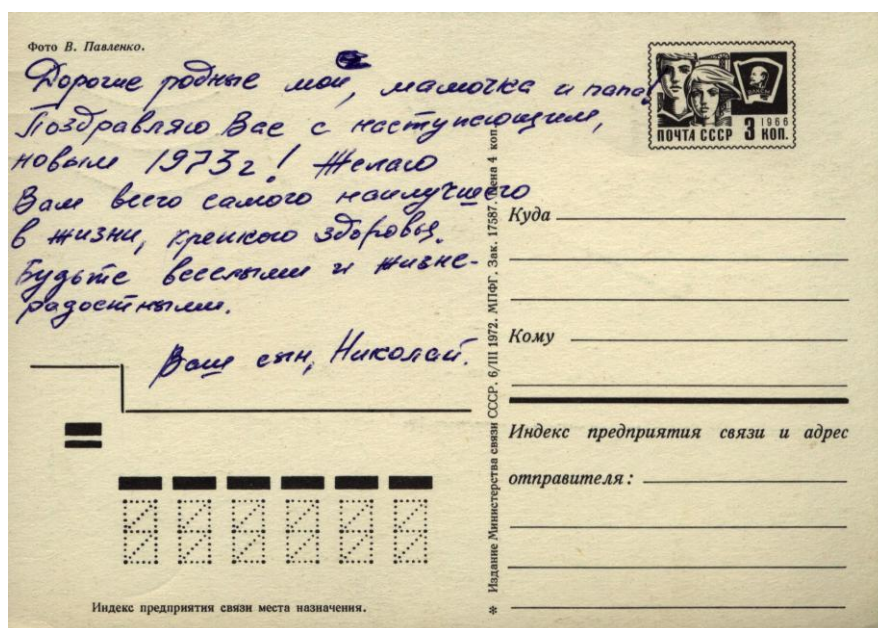
Analiza relacji łączącej partnerów interakcji nie jest jednak także bez znaczenia w kontekście istotnej dla niniejszej rozprawy perspektywy genologicznej (por. uwagi umieszczone na początku poprzedniego rozdziału). Zauważmy bowiem, że już Stefania Skwarczyńska uznawała typ relacji między uczestnikami aktu komunikacji za jedną z elementarnych dystynkcji komunikatu (Skwarczyńska 1965).

W celu pozyskania materiału do badań nad wpływem stosunków łączących komunikujące się strony na tekstowy obraz wartości przywoływanych w życzeniach, w zgromadzonym korpusie wprowadzono etykietę *Relacja*, która określa typy powiązań występujących między nadawcami i odbiorcami wiadomości, takie jak stosunki **rodzinne**, **koleżeńskie** oraz **pracownicze** (Dzienisiewicz, Wierzchoń 2017: 296).

Aby ustalić, jaki rodzaj stosunków łączył partnerów interakcji, pod uwagę brano nie tylko treść życzeń, ale i całą wiadomość, w której zidentyfikowano formułę życzącą, albowiem informacje dotyczące koneksji nadawców i odbiorców umieszczane są niekiedy również np. w podpisie pod wiadomością lub w treści innych aktów mowy. Relację rodzinną

³³⁷ Problematyka ta stanowi przedmiot żywego zainteresowania socjolingwistyki. Socjolingwiści wskazują także na inne ogólne czynniki mogące wpływać na społeczny dystans lub intymność między partnerami interakcji, m.in. takie jak wiek, płeć, role społeczne, współpraca na gruncie zawodowym i przynależność do jednej rodziny (Holmes 1992: 247).

można rozpoznać na podstawie występowania w tekście nazw stopni pokrewieństwa, takich jak np. *mama* czy *ciocia*, oraz rzeczownika *rodzina* i jego derywatów, zob. przykładową formułę: *Kochanej Cioci – radości w czasie Świąt Bożego Narodzenia oraz dużo dobrego w Nowym Roku życzy Basia*. Stosunki pracownicze identyfikowane były natomiast w oparciu o poświadczoną w tekście nazwę instytucji, w której zatrudnieni byli nadawcy i odbiorcy, a także takie sformułowania, jak m.in. *kolega z pracy* bądź *współpracownicy* i ich odpowiedniki w języku rosyjskim, zob. np. formułę: *Совет общества охраны природы МГУ поздравляет Вас с Первомаем – праздником весны и мира и желает вам всего доброго*. Największe trudności sprawiło zaś rozstrzygnięcie, czy nadawców i odbiorców łączyły stosunki koleżeńskie. Za językowe wykładniki tej relacji uznano bowiem m.in. wyrazy *kolega*, *koleżanka*, *przyjaciel*, *przyjaciółka*, *znajomy*, *znajoma*, zob. przykładową formułę: *Z okazji imienin życzenia zdrowia, szczęścia, pomyślności, uśmiechu na twarzy i słońca na każdy dzień przesyła koleżanka „Kasia”*. Przyjęcie takich ustaleń powoduje jednak, że decyzje klasyfikacyjne podjęte w ich następstwie są obciążone dużym ryzykiem błędu, ponieważ niektóre z przytoczonych wyrazów mogą być używane także na określenie współpracowników, zob. np. formułę: *W dniu Imienin – dużo zdrowia, sukcesów w pracy dydaktycznej, wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym – drogiemu Koledze życzą: Janusz Szczepański z żoną i małym Damianem*.

Fot. 5. Życzenia noworoczne adresowane do rodziców nadawcy.

Niemniej, biorąc pod uwagę wskazane powyżej trudności oraz brak informacji umożliwiających przypisanie większości badanych tekstów do jednego z wyszczególnionych typów relacji, należy skonstatować, że dla pewnej grupy formuł życzących, stanowiących ok. 20% polskojęzycznego i ponad 25% rosyjskojęzycznego materiału, udało się wskazać, jaki rodzaj stosunków łączył komunikujące się strony. W związku z tym zdecydowano się na zaprezentowanie wyników przeprowadzonych analiz, pomimo niewielkiej liczby powinszowań przesłanych w gronie koleżeńskim i pracowniczym.

11.1. Polskojęzyczne formuły życzeń

Na podstawie przyjętych kryteriów z badanego materiału wyodrębniono 170 polskojęzycznych formuł życzeń, o których można orzec, że zostały przesłane w kręgu osób połączonych relacją pokrewieństwa. Natomiast do grupy powinszowań składanych w gronie kolegów oraz współpracowników zakwalifikowano odpowiednio 22 oraz 14 formuł.

11.1.1. Relacja rodzinna

Analiza materiału pokazuje, że praktyka składania życzeń wśród osób połączonych stosunkami rodzinnymi towarzyszy wszystkim spośród rozpatrywanych świąt. Powyższa obserwacja oraz fakt, że ta grupa formuł jest najliczniej reprezentowana w badanym materiale, mogą świadczyć o tym, że w rozpatrywanym okresie składanie życzeń za pośrednictwem kart pocztowych odbywało się przede wszystkim w kręgu rodzinnym³³⁸.

Ogółem zidentyfikowano 18 **formuł życzeń urodzinowych**, które zostały przekazane w gronie osób połączonych więzią rodzinną. W ich treści – w przeciwieństwie do życzeń składanych kolegom i współpracownikom – można zaobserwować werbalizacje wartości transcendentnych, stanowiących, po wartościach odczuciowych i witalnych, trzecią pod względem liczebności występowania grupę wartości w życzeniach urodzinowych przesyłanych krewnym. Powinszowania o charakterze religijnym składane są zarówno przez osoby starsze przedstawicielom młodszych pokoleń, jak i m.in. przez wnuki dziadkom – zob.: *W dniu Twoich urodzin życzę Ci zdrowia i jeszcze raz zdrowia, samych piątek w szkole, oraz Błogosławieństwa Bożego na dalsze Twoje życie; W dniu urodzin naszej Babci składamy moc najserdeczniejszych życzeń, zdrowia, szczęścia, oraz Błogosławieństwa Bożego. Życzę*

³³⁸ Sformułowanie ostatecznych wniosków w tej kwestii wymagałoby jednak dostępu do szerszej bazy tekstów, dla których możliwe byłoby określenie rodzaju stosunków łączących partnerów interakcji.

wnuczki. Ponadto odnotowano obecność ujęzykowań wartości społecznych, przede wszystkim odnoszących się do życia rodzinnego i właściwego zachowania adresatów, które świadczą o bezpośredniości komunikatów kierowanych do członków rodziny oraz ich dyrektywności, a także o dążeniu do nadania życzeniom osobistego charakteru – zob.: *abyś urosła na pociechę tatusiowi i mamusi; dobrej Żony; Bądź grzeczna*. Personalizacja życzeń dokonuje się także poprzez nawiązanie do zamiaru uzyskania tytułu magistra przez odbiorcę (zob.: *pomyślności w nauce aby Twe marzenie magisterskie się spełniło*), odwołanie do faktu, że adresat uczęszcza do szkoły (zob.: *samych piątek w szkole*) oraz wyrażanie pragnienia, aby odbiorca posiadał niezbędne środki finansowe (zob.: *forsy; i trochę... pieniędzy*).

Zaobserwowano również 48 **tekstów powinszowań imieninowych**, które zostały przesłane w kręgach rodzinnych. Większość postulowanych w ich treści dóbr jest werbalizowana przy pomocy szablonowych sformułowań, jednakże niektóre życzenia noszą bardziej osobisty charakter. Dotyczą one takich kwestii, jak m.in. kupno mieszkania, praca zawodowa, samopoczucie i rodzina odbiorcy, których poruszanie świadczy o bliskich stosunkach łączących partnerów interakcji, zob.: *szybkiej przeprowadzki do nowego, własnego mieszkania; sukcesów w pracy lekarza; dobrego samopoczucia niczym nie zmąconego; pociechy z dzieci*. Analogicznie do życzeń wysyłanych z okazji urodzin, w treści powinszowań imieninowych przesyłanych krewnym niekiedy przywoływane są wartości transcendentne, których nie zaobserwowano w życzeniach składanych kolegom i współpracownikom, zob. np.: *Błogosławieństwa Bożego; obfitych łask bożych*.

Ponadto wyodrębniono 35 **formuł życzeń wielkanocnych**, które zostały przesłane osobom spokrewnionym z nadawcami. W większości przypadków ich treść przybiera konwencjonalny kształt i rzadko spotykane są teksty o charakterze osobistym, jak np. *szybkiego i szczęśliwego powrotu do domu*, w którym wyrażana jest troska oraz tęsknota za odbiorcami. Ponadto w stosunkowo dużej liczbie formuł, w odróżnieniu od życzeń przesyłanych kolegom i współpracownikom, wymieniane są wartości transcendentne, zob. np.: *dużo „Łask Bożych”; obfitych łask Bożych; wiele, wiele łask od Zmartwychwstałego Chrystusa; niech Pokój Jego i radość Królowej Niebieskiej zamieszka w waszych sercach; Pokój i cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszą Wam w każdej chwili życia*. Odniesienia religijne są spotykane również w określeniach święta, zob. np.: *zdrowych (...) Świąt Zmartwychwstania Pańskiego*. Prawdopodobnie praktykę tę tłumaczy fakt, że takie święta kościelne, jak Boże Narodzenie i Wielkanoc są w Polsce z reguły obchodzone w gronie najbliższych osób, dlatego też wypowiedanie się na temat przekonań religijnych nie stanowi tabu i może być istotnym elementem przeżywania czasu

świętecznego. Ponadto można wskazać na obecność licznych odwołań do tradycji wielkanocnych, również będących ważnym komponentem rodzinnego świętowania, zob. np.: *Obfitego dyngusa; ostrego dyngusa; udanego dyngusu; Bogatego zająca; prezentów od zajączka; dobrej baby Wielkanocnej*.

Oprócz tego zidentyfikowano 34 **teksty życzeń bożonarodzeniowych**, które przesłano w gronie spokrewnionych ze sobą osób. W większości przypadków ich treść jest szablonowa, podczas gdy życzenia dostosowane do konkretnego adresata są reprezentowane nielicznie, zob. np. *przyjazdu do Wilna* (powinszowania te *de facto* stanowią zachętę do odbycia rodzinnego spotkania). Z kolei sformułowania *wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro oraz pogody w życiu*, występujące w treści życzeń bożonarodzeniowo-noworocznych, prawdopodobnie służą pokrzepieniu odbiorców w trudnych dla nich chwilach. Do nadania życzeniom oryginalnego charakteru przyczynia się z kolei przywoływanie fragmentów wierszy, zob.: *Szczęścia – zdrowia – powodzenia Świąt wesołych „Bożego Narodzenia”* (...). Oprócz tego okazjonalnie spotykane są werbalizacje wartości transcendentnych oraz wskazania na boskie pochodzenie innych typów dóbr, zob.: *obfitości łask Bożych; Błogosławionych Świąt; Błogosławionych Świąt pełnych radości i wesela z Narodzenia Pana; dużo zdrowia od Bozi*. Natomiast jednokrotnie przedmiotem życzeń stają się choinka, prezenty oraz pierniki, tj. elementy towarzyszące tradycyjnym obchodom świąt Bożego Narodzenia, zob.: *Życzę Ci ładnej choinki, dużo prezentów i smacznych pierników*.

Poza tym wyodrębniono 35 **formuł powinszowań noworocznych**, których adresatami są krewni nadawców. Tak jak ma to miejsce w przypadku życzeń składanych z okazji pozostałych świąt, powinszowania noworoczne są z reguły konwencjonalne, jednak niekiedy nadawana jest im oryginalna treść, np. poprzez wykorzystanie fragmentów wierszowanych, zob.: (...) *by się szczęściło w każdym życia kroku Oto są życzenia przy „Nowym Roku”*³³⁹. W życzeniach przesyłanych w gronie rodzinnym można również zaobserwować przywołania wartości transcendentnych, które występują rzadko lub są całkowicie nieobecne w ich odpowiednikach kierowanych do kolegów i współpracowników nadawców, zob. np.: *obfitych Łask Bożych w Nowym Roku; dużo Łask Bożych w Nowym Roku; pełni łask w Nowym Roku*.

Podsumowując, należy stwierdzić, że pomimo przewagi szablonowych sformułowań, które nie różnicują życzeń składanych w kręgu rodzinnym i powinszowań przekazywanych przez osoby połączone innymi typami relacji, w analizowanym materiale ujawniają się

³³⁹ Przytoczony fragment stanowi kontynuację wierszowanej formuły życzeń bożonarodzeniowych przywołanej w poprzednim akapicie.

ich *differentia specifica*. W ich poczet należy włączyć m.in. projektowanie na adresatów wartości transcendentnych: manifestowanie przekonań religijnych odbywa się w sposób nieskrępowany prawdopodobnie ze względu na zażyłe i poufne stosunki łączące partnerów komunikacji oraz na fakt, że wartości sakralne są uznawane przez obie komunikujące się strony. Praktyka ta może zatem służyć integracji członków rodzin oraz umacnianiu ich wiary. Ponadto życzenia składane osobom połączonym z nadawcami relacją pokrewieństwa cechuje obecność odwołań do stosunków rodzinnych (m.in. przejawiających się w chęci wpłynięcia na działania młodszych krewnych) – zjawisko to może stanowić przejaw cech właściwych krajom o dużym dystansie władzy, do których zalicza się Polska, gdzie istotne jest posłuszeństwo dzieci wobec rodziców. Zaobserwowano również powinszowania dodające odbiorcom otuchy, wyrażające tęsknotę i troskę oraz nawiązujące do bieżącej działalności adresatów, które świadczą o dążeniu do dostosowania treści życzeń do konkretnych, bliskich nadawcom osób.

11.1.2. Relacja koleżeńska

Pomimo że formuły wysyłane w gronie koleżeńskim odnaleziono wśród powinszowań składanych z okazji wszystkich spośród rozpatrywanych przez nas świąt, konstytuują one mniej liczną grupę w stosunku do życzeń przekazywanych krewnym.

Spośród **życzeń urodzinowych** wyodrębniono jeden tekst o szablonowej treści, w którym chęć nawiązania do rzeczywistych potrzeb odbiorcy sygnalizują jedynie życzenia posiadania dużej ilości pieniędzy, zob.: *Z okazji Urodzin moc najserdeczniejszych życzeń wszystkiego najlepszego, zdrowia, szczęścia, dużo potrzebnych pieniędzy oraz zadowolenia z życia życzy kol. Maria z rodziną.*

Natomiast w podkorpusie **życzeń imieninowych** odnotowano dziewięć formuł przesłanych osobom, z którymi nadawców łączyły stosunki koleżeńskie. Życzenia przypisane do tej kategorii cechuje konwencjonalność formy językowej (zob. np. *dużo zdrowia; szczęścia; radości*), a w ich treści dominują wartości odczuciowe (jak np. pomyślność, szczęście, radość) oraz witalne (zdrowie). O bliższej znajomości partnerów interakcji świadczą zaś wyłącznie dwa odwołania do zawodowej aktywności odbiorcy, zob. np.: *wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski; sukcesów w pracy dydaktycznej.*

Analogicznie do życzeń urodzinowych, wśród **powinszowań wielkanocnych** zaobserwowano tylko jedną wysoce szablonową formułę przesłaną w gronie koleżeńskim,

zob.: *Halina życzę Ci Wesołych i Zdrowych Świąt oraz Smacznego jajka przesyła koleżanka Basia.*

Z kolei w grupie **życzeń bożonarodzeniowych** odnotowano pięć tekstów przekazanych w kręgach osób połączonych relacją koleżeńską, których treść jest w dużej mierze konwencjonalna. Na bliskie stosunki między komunikującymi się osobami wskazują sformułowania o humorystycznym charakterze, które dotyczą obfitości posiłków świątecznych (zob.: *obfitych w jadło i napitek (...) Świąt Bożego Narodzenia*) oraz zasobów finansowych (zob.: *kufereczek stóweczek i dwusetek jak mróweczek*). Pragnienie dostosowania życzeń do adresata uwidacznia się zaś w nawiązaniu do faktu, że jest on osobą uczęszczającą do szkoły (zob.: *powodzenia w szkole*). Ponadto w jednej formule życzeń bożonarodzeniowo-noworocznych zostało wyrażone pragnienie urzeczywistnienia się wartości moralnej (dobroci okazywanej odbiorcy przez innych) oraz transcendentnej (otrzymania błogosławieństwa od Boga), które przypuszczalnie stanowi odwołanie do wcześniejszych kontaktów komunikujących się osób, implikujących wiedzę nadawcy o potrzebach i religijnych poglądach adresata, zob.: *(...) dużo dobroci od ludzi oraz niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny (...)*³⁴⁰.

Natomiast wśród **życzeń noworocznych** zaobserwowano sześć formuł przesłanych osobom, z którymi nadawcy pozostawali w relacjach koleżeńskich. W ich treści przeważają wartości odcuciowe (m.in. szczęście, radość, pomyślność, beztroska) oraz witalne (np. zdrowie i wypoczynek). Rzadziej spotykane są werbalizacje wartości ogólnych (dobro), moralnych (dobroć), materialnych (pieniądze, jedzenie i picie) i transcendentnych (błogosławieństwo). Nadawcy koncentrują się przede wszystkim na całokształcie życia adresatów, nie przypisując wartości do jego konkretnych sfer, zob. np.: *Serdecznie pozdrawiam i życzę dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności w Nowym Roku; Serdeczne życzenia z Świnoujścia i dużo zdrowia w tym Nowym Roku zasyła Łysiowa.*

Powyższe deskrypcje pokazują, że życzenia składane w gronie koleżeńskim cechują się wysokim stopniem szablonowości, jednak odnotowano również formuły, których treść dowodzi bliższej znajomości partnerów interakcji. Zawarte są w nich m.in. werbalizacje wartości transcendentnych, okazjonalne nawiązania do działalności zawodowej odbiorców oraz humorystyczne treści.

³⁴⁰ Niewykluczone jednak, że w życzeniach tych na odbiorcę dokonywana jest projekcja wartości, które są uznawane wyłącznie przez nadawcę.

11.1.3. Relacja pracownicza

Życzenia przesyłane przez osoby pozostające z odbiorcami w stosunkach pracowniczych są reprezentowane nielicznie i dotyczą głównie takich okoliczności, jak imieniny i Nowy Rok. Jednostkowe wiadomości zostały wysłane z okazji urodzin oraz Wielkanocy, nie zaobserwowano natomiast przypadków składania życzeń bożonarodzeniowych w gronie współpracowników. Przypuszczalnie zjawisko to może stanowić rezultat nieprzychylnego stosunku władz PRL do Kościoła katolickiego, który manifestował się w marginalizowaniu znaczenia uroczystości religijnych w przestrzeni publicznej³⁴¹, jak również może być związane z prywatnym (rodzinnym) charakterem obchodów świąt kościelnych.

Wśród **życzeń urodzinowych** odnotowano wyłącznie jedną lapidarną formułę adresowaną do współpracownika, zob.: *Heniek życzę ci dużo zdrowia i wszystkiego najlepszego w dniu urodzin.*

Natomiast w podkorpusie **życzeń imieninowych** zidentyfikowano pięć tekstów przesłanych w gronie pracujących ze sobą osób, które również w przeważającej mierze cechują się lakonicznością i szablonowością. Wyłącznie jednokrotnie dokonano próby personalizacji życzeń poprzez wskazanie na dotychczasowe pozytywne usposobienie odbiorcy, zob.: *W dniu Imienin dużo zdrowia pomyślności i dużo humoru jak dotąd życzą koleżanki z pracy. Danką Z i Wanda K.* Warto również zwrócić uwagę na powinszowania składane przez osobę duchowną zakonnikowi, w których – prawdopodobnie ze względu na przynależność obu stron do stanu duchownego, implikującą jednolitość przekonań religijnych – zostało wyrażone pragnienie doświadczenia opieki patrona, zob.: *Kochany Bracie Stanisławie. Najlepsze życzenia ślę z okazji Twych Imienin, aby w zdrowiu i pomyślności układało się dalsze Twoje życie. Niech Twój Wielki Patron strzeże Cię od złego i prowadzi drogą Bożą roztropności i mądrości, byś w każdym dniu jak najwięcej dobra pozostawiał.*

Z kolei w treści jednego **tekstu życzeń wielkanocnych** przekazanego kolegom przez pracownika rozgłośni radiowej zostały zawarte powinszowania wypoczynku oraz spożycia tradycyjnego jajka wielkanocnego, zob.: *Z okazji nadchodzących Świąt, Wam osobiście kol. Redaktorze, Koleżankom i Kolegom z n/Rozgłośni przesyłam serdeczne życzenia – jak najprzyjemniejszego wypoczynku i smacznego jajka.* Należy zauważyć, że życzenia

³⁴¹ Kościół katolicki był w PRL represjonowany przy wykorzystaniu propagandy, prawa stanowionego i aparatu bezpieczeństwa w celu zmniejszenia jego wpływu na życie publiczne (Żaryn 2005: 12; w tej sprawie por. także: Kozłowska, Markiewicz, Piasecka 1998; Łatka 2013).

wypoczynku presuponują uprzedni wysiłek w pracy, która stanowi podstawową płaszczyznę kontaktów nadawcy i odbiorców.

Największą liczbę tekstów (7) przesłanych w gronie pracowniczym zaobserwowano natomiast wśród **życzeń noworocznych**. W przeciwieństwie do powinszowań składanych z okazji świąt indywidualnych, takich jak urodziny i imieniny, w formułach dotyczących Nowego Roku występują (kilkukrotnie także na pierwszej pozycji) życzenia sukcesu, pomyślności w pracy i dalszej współpracy, które niekiedy są uzupełniane o powinszowania szczęścia bądź pomyślności w życiu osobistym, zob. np.: *Z okazji Nowego Roku życzymy wielu osiągnięć w pracy i szczęścia w życiu osobistym; Serdeczne życzenia sukcesów w pracy zawodowej, dobrych i udanych artykułów i publikacji, pomyślności w życiu osobistym w Nowym Roku 1969 całemu Zespołowi Redakcyjnemu na ręce Redaktora Naczelnego przesyłają Prezydium i Kom. Wykonawczy ZSP Politechniki Gdańskiej.*

Rekapitulując, należy zauważyć, że większość polskojęzycznych życzeń, które są składane w gronie osób połączonych stosunkami pracowniczymi, cechuje lapidarność. Lakoniczność tekstów wiąże się prawdopodobnie z faktem, że w środowisku pracy występuje większy dystans oraz asymetria statusowa między partnerami interakcji, a także (związana z powyższymi) większa niż w innych układach dążność do realizacji funkcji fatycznej, która manifestuje się w szablonowej formie językowej powinszowań. Ponadto charakterystyczną cechą tej relacji jest eksponowanie kwestii związanych z pracą zawodową oraz rzadkie odwołania do życia osobistego odbiorców. Zabieg ten jest znamieny przede wszystkim dla życzeń noworocznych, w których treści ujawnia się większa liczba nawiązań do zawodowej aktywności adresatów niż ma to miejsce w powinszowaniach składanych z okazji pozostałych świąt. Zjawisko to można interpretować zarówno przez pryzmat stosunków pracowniczych łączących nadawców i odbiorców, które stanowią dla nich podstawowy obszar komunikowania się, jak i w oparciu o konwencję formułowania powinszowań noworocznych, które z reguły odnoszą się do wszystkich płaszczyzn życiowej aktywności odbiorców, w tym pracy.

11.2. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń

W rosyjskojęzycznym materiale odnotowano 204 teksty życzeń, które zostały przesłane osobom z kręgu rodzinnego nadawców. Z kolei do grupy powinszowań składanych kolegom oraz współpracownikom zakwalifikowano odpowiednio 29 i 37 formuł.

11.2.1. Relacja rodzinna

Analogicznie do polskojęzycznych powinszowań adresowanych do krewnych, ich rosyjskie odpowiedniki konstytuują najliczniejszą grupę życzeń składanych w tym języku i towarzyszą wszystkim świętom, które są rozważane na kartach niniejszej rozprawy. Należy w związku z tym skonstatować, że również w realiach radzieckich przesyłanie powinszowań na kartach pocztowych odbywało się przede wszystkim w gronie rodzinnym.

Życzenia składane z okazji Dnia Kobiet, które składane są osobom spokrewnionym z nadawcami, obejmują 28 formuł, w większości przypadków przybierających postać szablonowych tekstów. Jednakże zaobserwowano również treści o osobistym charakterze, np. życzenia inicjujące częstszy kontakt między uczestnikami komunikacji (zob.: *почаще ездить к нам*) bądź nawiązujące do życia rodzinnego odbiorców (zob.: *Семейного благополучия; благополучия в семейной жизни; ещё одного внука*). Ponadto odnotowane zostały powinszowania przybierające formę wierszowaną, które zawierają liczne przykłady personifikacji (zob. np.: *Пусть уносятся прочь В Весеннюю ночь Все обиды, невзгоды, ненастья, Пусть нигде, никогда, Не подступит беда*), a także żartobliwe życzenia zgody małżeńskiej adresowane do żony nadawcy (zob.: *чтобы на меня никогда не ворчала*), również znamionujące dążenie do nadania życzeniom niekonwencjonalnego charakteru oraz świadczące o bliskich stosunkach między partnerami interakcji.

Oprócz tego zidentyfikowano 47 **formuł życzeń pierwszomajowych** przesłanych w kręgu rodzinnym. Zauważalne są wśród nich zabiegi mające na celu personalizację treści, m.in. poprzez wyrażanie pragnienia podniesienia odbiorcy na duchu oraz poprawy jego samopoczucia (zob.: *Главное – больше бодрости; меньше думать о печальном; становиться жизнерадостным!*), obecność nawiązań do życia rodzinnego (zob.: *Семейного и личного счастья; семейного благополучия; семейных радостей*), odwołania do zawodowej i szkolnej aktywności adresatów (zob.: *всего хорошего в жизни и в ваших трудовых делах и Вовочке в учебе*), a także pouczenia skierowane do dzieci, które są charakterystyczne również dla polskojęzycznych powinszowań składanych młodszemu członkowi rodziny (zob.: *Учиться на отлично; Слушать Папу и Маму*).

Poza tym zaobserwowano 16 **tekstów wysłanych członkom rodzin nadawców z okazji Dnia Zwycięstwa**, które często połączone są z życzeniami składanymi z okazji święta 1 Maja. W przeważającej mierze przybierają one formę szablonów językowych, aczkolwiek odnotowano także jednostkowe powinszowania, których tematem staje

się zachowanie pamięci o nadawcach, *de facto* będące prośbą o dalsze utrzymywanie kontaktów przez komunikujące się strony, zob.: *не забывать нас*.

Ponadto zidentyfikowaliśmy 17 **formuł życzeń przesłanych w gronie rodzinnym z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej**. Obok konwencjonalnie sformułowanych powinszowań w materiale występują przykłady humorystycznych treści odnoszących się do zawodowych ambicji adresatki oraz pragnienia utrzymania przez nią należytej formy fizycznej, zob.: (...) *достать путевку в Гидропроект будущим летом! Не терять своей формы, позицию не сдавать! Все это дружеские шутки, а всерьёз – здоровья Вам и благополучия!*.

W podkorpusie **życzeń noworocznych** zaobserwowano z kolei 50 formuł adresowanych do członków rodzin nadawców. Oprócz w przeważającej mierze szablonowych tekstów materiał zawiera również powinszowania dostosowane do konkretnych odbiorców, w których występują m.in. nawiązania do życia rodzinnego (zob.: *большого семейного счастья; огромного счастья в семье; семейного счастья; семейного благополучия*), uczuciowego i osobistego (zob.: *чтобы Лена встретила настоящего друга*), a także planów na przyszłość (zob.: *Танюшке получить диплом; хочется обязательно, чтобы вы получили новую квартиру*). Ponadto należy zwrócić uwagę na stylistykę niektórych formuł, które stosunkowo często zawierają fragmenty wierszowane obfitujące w liczne przykłady personifikacji i antropomorfizacji, zob. np.: *„Пусть здоровье не подводит, счастье мимо не проходит, Пусть удачи и успех Вас полюбят больше всех”*; *чтобы хвори позабыли, чтобы близкие любили, чтоб печали миновали, чтобы радости встречали!*; *Живите до самой старости не выходя из моды желаем лет до ста расти здоровья на все годы*. Stosowane są również inne środki stylistyczne, np. porównania, które są oparte na stereotypowych asocjacjach związanych z obchodami Nowego Roku, takich jak mróz czy szampan, zob.: *Крепкого, как новогодний мороз, здоровья (...); искристого, как шампанское в бокалах, настроения*.

Natomiast w grupie **powinszowań urodzinowych** zidentyfikowano 46 formuł przesłanych osobom spokrewnionym z nadawcami, wśród których stosunkowo rzadko spotykane są szablonowe teksty. Zjawisko to może być związane z indywidualnym charakterem urodzin i (będącą jego wynikiem) chęcią wyróżnienia odbiorcy poprzez nawiązanie do jego rzeczywistych potrzeb. Niekonwencjonalność życzeń manifestuje się m.in. w ich wierszowanej formie, mającej na celu zwiększenie ekspresji i oryginalności komunikatu, zob. np.: *Желаем быть тебе счастливой, Желаем горя не видеть, Желаем быть для всех любимой, но про себя не забывать; пусть тебе улыбается счастье*,

как весеннему солнцу цветы, пусть тебя обходит ненастье оставляя цветы доброты; Пожелать хочу так много, что всего не перечесать, счастья самого большого, что на свете есть Пусть тебя не покидает Радость никогда Пусть любовь сопровождает жизнь твою всегда Пусть жизнь твоя не знает холода Как летний парк, как сад в цвету Добром встречает доброту. И пусть печаль с тобой расстанется, уйдет в далекие леса, А красота твоя достанется Тому кто верит в чудеса. Ponadto zauważalne są pouczenia adresowane do młodych osób, które dotyczą sfery nauki oraz umiejętności właściwego zachowania się, zob. np.: *хорошо и старательно учись; старайся делать хорошее людям, тогда и они тебе отплатят тем-же; желаем быть (...) послушной и учиться только на 5 отлично; Будь умницей и послушной; хорошо учиться; расти послушной и умной.* O skracaniu dystansu w ramach relacji rodzinnej świadczą także powinszowania, których tematem są narodziny wnuka, zob.: *стать в этом году дедушкой.* Poza tym, na podstawie wiedzy o działaniach i potrzebach adresatów, nadawcy odnoszą się do ich bieżącej działalności i zamierzeń, zob.: *хороших музыкальных успехов; хорошо отдохнуть в Сочи; хорошо защитить диссертацию.* Odnotowano również obecność komentarzy dotyczących odbiorców, które wyrażają pesymistyczną postawę wobec rzeczywistości (zob.: *неиссякаемой энергии, которой приходится тратить непомерно много; Мудрости и терпения в это нелёгкое время*), a także implicytnych komplementów, występujących w życzeniach zachowania tych przymiotów, które nadawcy szczególnie cenią w odbiorcach (zob. np.: *быть всю свою жизнь такой же доброй, ласковой, заботливой, как сейчас*).

Podsumowując, mimo szablonowości dużej części formuł (z wyjątkiem życzeń urodzinowych), w życzeniach składanych w gronie rodzinnym stosowane są zabiegi, które służą nadaniu im osobistego charakteru. Należą do nich m.in. odwołania do sfery życia rodzinnego adresatów (w których niekiedy wyrażane jest pragnienie regulowania zachowań młodszych członków rodziny, charakterystyczne dla kultur o dużym dystansie władzy) oraz ich działalności zawodowej, komplementy kierowane pod adresem odbiorców, artykułowanie chęci utrzymywania dalszych kontaktów, a także werbalizowanie pesymistycznego nastawienia do rzeczywistości otaczającej partnerów interakcji. Ponadto powinszowaniom nadawana jest niekiedy wierszowana forma i humorystyczne zabarwienie, które także świadczą o zażyłości komunikujących się stron.

11.2.2. Relacja koleżeńska

Życzenia przekazywane w gronie koleżeńskim są reprezentowane mniej licznie w stosunku do powinszowań składanych osobom, z którymi nadawcy połączeni są więzami pokrewieństwa, aczkolwiek również one składane są z okazji wszystkich omawianych świąt.

Większość werbalizacji wartości odnotowanych w treści sześciu **formuł życzących wysłanych z okazji Dnia Kobiet** osobom pozostającym z nadawcami w relacji koleżeńskiej, charakteryzuje się konwencjonalną treścią i formą językową, zob. np.: *крепкого здоровья; счастья; всего самого наилучшего*. Wszelako zaobserwowano także m.in. przykłady komplementów kierowanych pod adresem odbiorców, które świadczą o bliskich stosunkach komunikujących się osób oraz o ich kontaktach na niwie prywatnej, odnoszących się odpowiednio do wesołości, radości życia oraz pracowitości adresatów, zob.: *будь всегда такой же веселой и жизнерадостной; Пусть в дни праздников вся Ваша трудолюбивая семья будет весела и счастлива*. Innym środkiem służącym indywidualizacji życzeń jest postulowanie sukcesów w nauce, zob.: *учиться только на „4 и 5”; успехов в учёбе*.

Z kolei wśród **powinszowań składanych z okazji Święta Pracy i Dnia Zwycięstwa**, które zostały przesłane w gronie koleżeńskim, oprócz szablonowych treści odnotowano sformułowania mogące wskazywać na smutek oraz monotonię cechujące życie odbiorcy, zob.: *радости побольше; интересной жизни*.

Natomiast w grupie czterech **formuł życzeń przesłanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** nie zaobserwowano tekstów odbiegających od szablonów językowych charakterystycznych dla powinszowań przekazywanych z okazji tego święta, zob. np.: *Поздравляем вас с годовщиной Октября и желаем крепкого здоровья, успехов всяких человеческих благ!*.

Tak jak ma to miejsce w życzeniach składanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej, dziewięć **tekstów powinszowań noworocznych** przekazanych w gronie koleżeńskim nie odznacza się cechami, które mogłyby wyróżniać je na tle pozostałych życzeń składanych z tej okazji, gdyż dominują wśród nich konwencjonalne treści, zob. np.: *Сердечно поздравляю с новым 1982 годом! Желаю отличного здоровья, счастья и новых успехов в труде.; От всей души поздравляем Вас и всю вашу семью с наступающим Новым 1990 годом. Желаем отличного здоровья, бодрого настроения и всего самого хорошего в вашей работе и семейной жизни*.

Natomiast w dwóch spośród trzech **formuł życzeń urodzinowych** przesłanych w kręgu osób połączonych relacją koleżeńską zastosowano zabiegi poetyzacyjne, służące

do nadania powinszowaniom ekspresyjnego charakteru i zwiększenia ich estetyki, zob.: *Огромного счастья, отличных друзей, здоровья, успехов и радостных дней!; Этот скромный красивый букет Я дарю от души, на всегда и желаю хоть 1000 лет Так цвести нистареть никогда. Чтобы жизнь красивой была ни болеть, ни скучать, ни хандрить никогда. И оставшиеся жизни конец Вы могли насладиться на век.*

Reasumując, w większości przypadków życzenia składane osobom połączonym z nadawcami stosunkami koleżeńskimi przyjmują konwencjonalną postać, aczkolwiek okazjonalnie spotykane są również powinszowania, których treść została przystosowana do konkretnych odbiorców, np. teksty zawierające komplementy oraz środki stylistyczne służące poetyzacji tekstu.

11.2.3. Relacja pracownicza

Rosyjskojęzyczne życzenia składane w gronie osób połączonych relacją pracowniczą są reprezentowane przez większą liczbę tekstów niż odpowiadająca im grupa polskich życzeń. Zostały one przesłane z okazji wszystkich świąt uwzględnianych w badaniach: największą liczbę formuł przesłano z okazji urodzin (15) oraz Dnia Kobiet (10), z kolei życzenia przekazywane współpracownikom z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej i Dnia Zwycięstwa cechuje jednostkowa lub nieliczna reprezentacja.

Jak wspomniano, odnotowaliśmy dziesięć **formuł przesłanych z okazji Dnia Kobiet** w gronie osób przynależących do jednego środowiska pracy. Wartości są w nich werbalizowane przy pomocy szablonowych środków językowych, jednakże ich cechą szczególną jest fakt, że często zawarte są w nich uzupełniające się życzenia sukcesów w pracy oraz szczęścia w życiu osobistym, które są umieszczane w treści powinszowań zgodnie z przytoczoną wyżej kolejnością, zob. np.: (...) *Желаем Вам здоровья, успехов в работе и большого личного счастья.*

Natomiast w treści jednego z trzech **tekstów życzeń przekazanych z okazji Święta Pracy**, których nadawców i odbiorców łączyły relacje zawodowe, zaobserwowano nawiązanie do pasji podróżowania, zob.: *новых туристских маршрутов*. Treść pozostałych powinszowań jest konwencjonalna, zob. np.: *здоровья на долгие годы; счастья; мира; всего доброго.*

Z kolei dwie wiadomości zostały przekazane w gronie współpracowników **z okazji Dnia Zwycięstwa**. W treści jednej z nich nie przywołano żadnych wartości³⁴², zob.: *От всей души поздравляем Вас и Вашу семью с праздником Победы. Примите сердечные пожелания Вам и Вашей семье*. Natomiast na drugą formułę składają się dobra konstytuujące prototypową treść powinszowań składanych z okazji święta 9 Maja, tj. zdrowie, szczęście i sukces, zob.: *Сердечно поздравляем Вас с XXX годовщиной Победы над гитлеровской Германией. Желаем крепкого здоровья, счастья в жизни и успехов в труде*.

Wśród **powinszowań przesyłanych z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej** odnotowano zaś jedną formułę przesłaną w kręgu osób pracujących w młodzieżowej gazecie, której tematem są niewyczerpane pokłady kreatywności oraz szczęście w życiu osobistym, zob.: *Поздравляю Вас – весь коллектив молодежной газеты с праздником Октября! Желаю Вам неисчерпаемой творческой молодости, большого личного счастья!*.

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku większości omówionych wcześniej powinszowań, sześć **tekstów życzeń noworocznych** przesłanych wśród osób, dla których fundamentalną płaszczyzną kontaktów była sfera zawodowa, zostało utworzone przy pomocy szablonowych sformułowań, zob. np.: *крепкого здоровья; счастья; всего доброго в жизни; долгих лет жизни; весело встретить Новый год*. Analogicznie do życzeń składanych z okazji Dnia Zwycięstwa, w obrębie jednej formuły często łączone są życzenia szczęścia w życiu osobistym oraz sukcesów w pracy – należy wszelako zauważyć, że w powinszowaniach noworocznych zaobserwowano większą dowolność w zakresie kolejności ich werbalizowania, zob. np.: *Сердечно поздравляю Вас и всех работников Отдела с новым 1986 годом. Желает Вам доброго здоровья, счастья в личной жизни и больших успехов в работе*.

Natomiast najliczniej reprezentowana grupa 15 **formuł życzeń urodzinowych** cechuje się najwyższym stopniem indywidualizacji treści, zarówno w zakresie środków językowych służących do wyrażenia wartości (zob. np. życzenia sukcesu w pracy: *плодотворной работы с нашим коллективом; дальнейших успехов в работе; навсегда – (...) большого „бабьего” счастья; успехов в педагогической деятельности; творческих успехов*), jak i pod względem doboru samych wartości, które należy uznać za unikatowe w stosunku do reszty analizowanego materiału (zob. np.: *Оставайся всегда такой же милой и обаятельной; уверенности; еще потрудиться в нашем коллективе;*

³⁴² Jest to niezwykle rzadki przypadek rosyjskojęzycznych życzeń, w których treści nie zamieszczono katalogu dóbr mających przapaść w udziale adresatowi.

активности в общественной жизни на долгие годы; всего (...) чистого). Na szczególną uwagę zasługują powinszowania dalszej współpracy i aktywności społecznej, niespotykane w życzeniach towarzyszących pozostałym okolicznościom oraz w życzeniach przekazywanych w ramach innych typów relacji. Innym zjawiskiem zaobserwowanym w treści powinszowań urodzinowych, które jest także charakterystyczne dla życzeń składanych z okazji Nowego Roku i Dnia Kobiet, jest łączenie w ich treści pragnienia urzeczywistnienia się szczęścia w życiu osobistym oraz sukcesów w pracy, zob. np.: *Поздравляем с днем рождения. Желаем тебе крепкого здоровья, успехов в труде, личного счастья; поздравляем Вас с днем рождения! Желаем Вам хорошего здоровья, счастья в личной жизни и дальнейших успехов в работе.*

W ramach podsumowania powyższych spostrzeżeń należy podkreślić, że w większości przypadków życzenia przesyłane w gronie współpracowników cechują się szablonową treścią i formą językową. Przedmiotem powinszowań wielokrotnie staje się praca zawodowa adresatów, spotykane są np. życzenia dalszej współpracy, kreatywności i sukcesów. Jakkolwiek sukces zawodowy stanowi również element powinszowań składanych w ramach innych rodzajów relacji, ogląd tekstów przesłanych w gronie współpracowników (szczególnie zaś życzeń urodzinowych, które znamionuje najwyższy stopień indywidualizacji) prowadzi do wniosku, że ich treść ma bardziej osobisty charakter. Prawdopodobnie ten stan wynika z faktu, że praca jest fundamentalną płaszczyzną kontaktów dla partnerów interakcji. Ponadto życzenia sukcesów w pracy bywają „równoważone” przez życzenia szczęścia w życiu osobistym: w ten sposób nadawcy projektują na odbiorców pomyślność w dwóch fundamentalnych, wzajemnie uzupełniających się sferach ich życiowej aktywności.

11.3. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wykazała, że w zależności od stosunków łączących partnerów interakcji w powinszowaniach wybierane są odmienne strategie komunikacyjne, które wywierają znaczący wpływ na tekstowe obrazy wartości.

Zarówno polsko-, jak i rosyjskojęzyczne życzenia składane przez osoby połączone relacją rodzinną cechuje obecność odwołań do życia rodzinnego odbiorców, pouczeń kierowanych do młodszych członków rodziny oraz wyrazów troski, tęsknoty i chęci utrzymywania kontaktów z adresatami. Ponadto w obu badanych językach formułowane są życzenia dotyczące osiągnięć odbiorców w pracy zawodowej i w szkole. Predylekcja

do poruszania tej tematyki w treści życzeń znamionuje bliskie kontakty wewnątrzrodzinne, umożliwiające otwarte wyrażanie uczuć i opinii. Wyróżnikiem polskojęzycznych tekstów są natomiast powinszowania pieniędzy. Fakt, że wartość ta jest przywoływana w treści życzeń przesyłanych w kręgu rodzinnym świadczy o tym, że Polacy nie krępują się mówić o kwestiach finansowych wśród członków rodziny. Ponadto w przeciwieństwie do formuł rosyjskojęzycznych, składając powinszowania krewnym, Polacy projektują na nich dobra, którym przypisują proveniencję transcendentną. Praktyka ta jest świadectwem zażyłych kontaktów oraz wspólnoty poglądów religijnych partnerów interakcji i ma prawdopodobnie na celu ich konsolidację. Warto jednak nadmienić, że (nie)poruszanie tematyki religijnej w badanych grupach jest przede wszystkim rezultatem odmiennego statusu religii w obu państwach w rozpatrywanym okresie. W PRL bowiem (w odróżnieniu od ZSRR), mimo negatywnego stosunku władz państwowych do Kościoła katolickiego, tradycje religijne były kultywowane w gronie rodzin, co znalazło także wyraz w przekazywanych życzeniach. Natomiast rosyjskie formuły życzeń zawierają komplementy i komentarze dotyczące życia odbiorców oraz wyrażany jest w nich pesymizm, tj. cechy właściwe odpowiednio kulturom kobiecym, kolektywnym oraz powściągliwym. Poza tym częściej niż w polskojęzycznych tekstach spotykane są powinszowania pisane wierszem i życzenia niosące humorystyczne treści – wymienione cechy także są wyznacznikami zażyłości komunikujących się osób.

Trudność sprawia z kolei wskazanie własności znamiennej dla życzeń składanych w gronie osób połączonych więzią koleżeńską. Niemniej jednak w powinszowaniach formułowanych przez Polaków zaobserwowano postulaty uzyskania pieniędzy oraz nawiązania do bieżącej aktywności i zamierzeń odbiorców, które mogą stanowić wyraz bliższej znajomości komunikujących się stron na niwie prywatnej. W formułach rosyjskojęzycznych zaś, tak jak ma to miejsce w życzeniach przekazywanych wśród osób połączonych koneksjami rodzinnymi, występują okazjonalne komplementy i fragmenty wierszowane, także wskazujące na bliskie stosunki łączące partnerów interakcji.

Również życzenia przekazywane współpracownikom przybierają w dużej mierze szablonową formę. Wszelako na uwagę zasługuje fakt, że zarówno w polsko-, jak i rosyjskojęzycznych powinszowaniach występują m.in. odniesienia do współpracy, sukcesów zawodowych czy kreatywności, które niejednokrotnie formułowane są w mniej konwencjonalny sposób niż ma to miejsce w przypadku tekstów charakterystycznych dla innych rodzajów relacji. Godzi się wspomnieć, że w polskojęzycznych powinszowaniach odwołania do życia osobistego odbiorców występują wyłącznie w treści życzeń noworocznych, zaś w rosyjskojęzycznym materiale – w tekstach odnoszących się do większej

grupy świąt, w których życzeniom odniesienia sukcesu w pracy często towarzyszy wyrażanie pragnienia zaistnienia szczęścia w życiu osobistym.

Powyższe obserwacje prowadzą do wniosku, że treść powinszowań przesyłanych wśród osób połączonych relacją pracowniczą jest uwarunkowana głównie przez rodzaj łączących ich stosunków. Natomiast życzenia składane krewnym lub osobom pozostającym z nadawcami w relacjach koleżeńskich odnoszą się do całokształtu ich egzystencji, w szczególności akcentują jednak sferę życia prywatnego.

Na zakończenie należy odnotować fakt, że przedmiotem powinszowań składanych przez Polaków w gronie rodzinnym są średnio dwie wartości, w kręgu koleżeńskim – 3,2 dobra, zaś wśród współpracowników – 1,6 wartości. Uzyskane rezultaty korespondują z twierdzeniem, że osoby, które są ze sobą spokrewnione, lub utrzymują kontakty na niwie koleżeńskej są połączone silniejszą więzią niż osoby, dla których podstawową płaszczyznę kontaktów stanowi praca. Obserwacja ta odnosi się również do powinszowań składanych przez członków rosyjskojęzycznej wspólnoty językowo-kulturowej, w których średnia liczba werbalizowanych wartości wynosi 3,6 dla relacji rodzinnej, 3,5 dla relacji koleżeńskej i 3,2 dla relacji pracowniczej.

WNIOSKI KOŃCOWE

Celem niniejszej rozprawy była rekonstrukcja oraz porównanie językowych obrazów wartości zawartych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń przekazywanych za pośrednictwem kart pocztowych w drugiej połowie XX wieku. W świetle przedstawionych na jej łamach rozważań należy stwierdzić, że cel ten został osiągnięty: zgodnie z przyjętymi założeniami scharakteryzowano bowiem wartości stanowiące przedmiot powinszowań, a także porównano ich konceptualizacje. Duże znaczenie dla zrozumienia istotności poszczególnych pojęć w językowym obrazie wartości Polaków i Rosjan miało także przeanalizowanie kolejności wymieniania poszczególnych wartości w ramach kolekcji, w które układają się one w treści powinszowań. Ponadto uwzględniono takie czynniki profilujące pojęcia aksjologiczne, jak płeć i relacja łącząca partnerów interakcji, istotnie wpływające na obraz wartości projektowanych na odbiorców życzeń. W ramach podsumowania szczegółowych rozważań, odpowiemy *expressis verbis* na postawione przez nas wcześniej pytania badawcze, a następnie w syntetyczny sposób zrekapitulujemy uzyskane wyniki, ukazując prototypowe i stereotypowe cechy obrazu wartości Polaków i Rosjan, wyłaniającego się z tekstów życzeń.

1. W toku analiz wykazano, że wartości werbalizowane w treści polsko- i rosyjskojęzycznych życzeń tworzą niewielką grupę, której trzon stanowi ograniczony zestaw pojęć, w dużej mierze odpowiadających sobie w tekstach napisanych w porównywanych językach. W skład wartości, które są najczęściej przywoływane w polskojęzycznych powinszowaniach, wchodzi: zdrowie, szczęście, pomyślność, pogodna atmosfera, dobro, radość, wesołość, spełnienie marzeń i Boże błogosławieństwo. Ponadto w życzeniach wielkanocnych często wymieniane są takie uświęcone tradycją czynności, jak uczestnictwo w śmigusie-dyngusie i spożywanie jajka wielkanocnego. Z kolei rdzeń rosyjskojęzycznych życzeń stanowi zdrowie, szczęście, sukces, dobro, radość, pomyślność i pozytywny nastrój. Dominującymi rodzajami dóbr w rosyjsko- i polskojęzycznych tekstach są zatem wartości odcuciowe i witalne. Znaczący udział w badanych tekstach cechuje także wartości ogólne, a w rosyjskojęzycznym materiale – wartości prestiżowe (sukces). Dobra zaliczone do pozostałych kategorii rzadko stają się przedmiotem życzeń.

2. Pod wpływem typowej dla gatunku konwencji stylistycznej wartościom przypisywany jest szereg cech konotacyjnych, ukazujących charakterystyczne dla życzeń sposoby konceptualizowania poszczególnych pojęć. Przeprowadzone analizy polskojęzycznych tekstów pokazały, że w powinszowaniach urodzinowych i imieninowych wartości są najczęściej charakteryzowane przy pomocy określeń dużej ilości, podczas gdy życzenia bożonarodzeniowe i wielkanocne eksponują temporalne właściwości pojęć aksjologicznych (trwanie wartości w czasie świąt). Z kolei powinszowania noworoczne z reguły ograniczają czas trwania wartości do perspektywy rocznej. Natomiast w rosyjskojęzycznych tekstach występują zwykle wskazania na pożądaną sferę życia, w której realizowane mają być poszczególne wartości (w życzeniach z okazji Dnia Kobiet i urodzin), a także ich jakościową charakterystykę (w powinszowaniach z okazji Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa i Rocznicy Rewolucji Październikowej) oraz czas trwania (w życzeniach noworocznych). Pozostałe kategorie cech zostały zaobserwowane w mniejszej liczbie powinszowań. Rozważania te doprowadziły nas do wniosku, że większość cech ma charakter stereotypów formalno-semantycznych i jest werbalizowana wyłącznie w celu hiperbolizacji życzeń oraz dla nadania im większej ekspresywności i emocjonalności. Wydaje się, że źródeł konwencyjnych określeń cech wartości stosowanych w treści współczesnych życzeń należy upatrywać w myśleniu magicznym (np. odwołania do dużej ilości bądź liczby dóbr prawdopodobnie miały pierwotnie na celu zapewnienie większego powodzenia w ich wyjednywaniu u sił wyższych).

3. Jak zaobserwowano wyżej, w doborze i konceptualizacji wartości występują zarówno podobieństwa, jak i różnice.

a. Udział poszczególnych kategorii wartości w życzeniach związanych z każdą z omawianych okazji jest zbliżony w tekstach formułowanych w obu językach. Warto w tym miejscu jednak zwrócić uwagę na swoistą konwencyjną „specjalizację” wartości odcuciowych zaobserwowaną w treści polskojęzycznych powinszowań, ujawniającą się w częstszym przywoływaniu nazw długotrwałych stanów emocjonalnych niż określeń uczuć-afektów w tekstach życzeń związanych ze świętami prywatnymi i Nowym Rokiem oraz w odwrotnej tendencji dla powinszowań składanych z okazji świąt religijnych. Takie znaczące różnice nie występują w rosyjskojęzycznym materiale, w którym dominują nazwy stanów emocjonalnych, a znaczniejsza liczba nazw uczuć-afektów występuje tylko w życzeniach przesyłanych na okoliczność świąt wiosennych, w których wyrażana jest radość z ocieplającego się klimatu. Rozbieżności te wskazują na chęć dostosowania powinszowań

do charakteru okoliczności: im bardziej antropocentryczne jest święto, tym bardziej prawdopodobne, że gratulanci sięgać będą w życzeniach po nazwy wartości konotujące długotrwałość i pełnię. Powinszowania składane z okazji świąt religijnych z reguły zawierają zaś nazwy krótkotrwałych pozytywnych uczuć, których trwanie jest ograniczone do czasu świątecznego. W centrum uwagi sytuowane jest w nich samo święto, a poszczególne wartości pełnią jedynie sekundarną funkcję, gdyż ich realizacja ma na celu umożliwienie należytej celebracji konkretnej okoliczności. Różnice te znajdują także odzwierciedlenie w cechach przypisywanych poszczególnym wartościom przez winszowników w tekstach życzeń.

b. Powyższe obserwacje znajdują także potwierdzenie w prototypowym następstwie składników treści powinszowań składanych z okazji poszczególnych świąt. W większości przypadków polskojęzyczne życzenia rozpoczynają się bowiem od zdrowia, po którym mogą nastąpić szczęście i pomyślność (w życzeniach urodzinowych i imieninowych) oraz wesołość i radość (w życzeniach wielkanocnych i bożonarodzeniowych). Natomiast treść rosyjskojęzycznych życzeń jest z reguły oparta na modelu ZDROWIE + SZCZĘŚCIE + SUKCES. Prototypowa kombinacja członów powinszowań stanowi odzwierciedlenie najbardziej upragnionych dóbr według malejącej istotności. Podobieństwa między polsko- i rosyjskojęzycznymi tekstami dotyczą dwóch pierwszych wartości, tj. zdrowia i szczęścia, natomiast istotne różnice kulturowe ujawniają się w wartościach sytuowanych zwykle na trzecim miejscu.

c. Ponadto istotne rozbieżności w profilowaniu obrazu wartości ujawniają się w tekstach życzeń formułowanych w obu językach w zależności od płci partnerów interakcji. Zaobserwowano, że parametr ten wywiera wpływ na formę i treść życzeń zarówno gdy uwzględniona zostanie płeć nadawcy, jak i odbiorcy. Konceptualizacje wartości zawarte w powinszowaniach odzwierciedlają bowiem liczne ontologiczne i psychiczne cechy kobiet i mężczyzn.

d. Wykazano również, że w przypadku obu porównywanych lingwokultur odmienna treść cechuje życzenia przesyłane w gronie osób połączonych relacją rodzinną, koleżeńską i pracowniczą. Im bliższy jest bowiem kontakt partnerów interakcji, tym powinszowania odznaczają się większym stopniem personalizacji komunikatu. Zatem w zależności od stosunków łączących komunikujące się strony (tj. dystansu konwersacyjnego) wybierane są odmienne strategie, wpływające na sposób profilowania wartości.

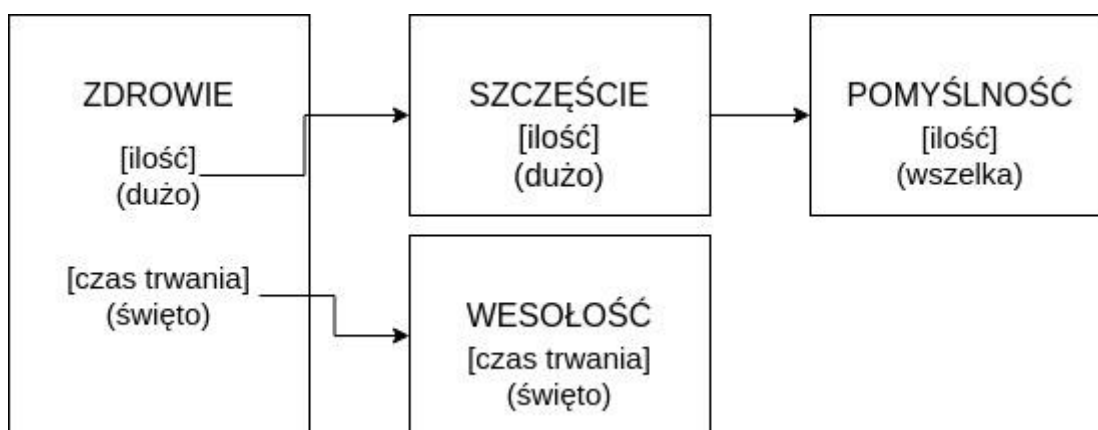
4. W życzeniach formułowanych przez Polaków i Rosjan znajdują odzwierciedlenie cechy kultury polskiej i rosyjskiej. Przede wszystkim uwidacznia się w nich wysokokontekstowość, której przejawem jest brak precyzacji licznych pojęć umieszczanych w powinszowaniach (por. życzenia dobra, pomyślności czy szczęścia). Ponadto w samym wyborze wartości dawany jest wyraz charakterystycznych cech rozpatrywanych kultur. Treść życzeń może informować m.in. o silnym unikaniu niepewności, znamionym zarówno dla kultury polskiej, jak i rosyjskiej (poprzez składanie powinszowań zdrowia i szczęścia), długoterminowej orientacji społeczeństwa rosyjskiego (wyrażającej się w koncentracji na sukcesie, rozumianym jako rezultat wytrwałej pracy) i krótkoterminowej orientacji kultury polskiej (poprzez przekazywanie życzeń pomyślności, tj. przypisywanie życiowego powodzenia wyłącznie szczęśliwym okolicznościom). O krótkoterminowości i powściągliwości Polaków świadczy także predylekcja do odwoływania się do wartości tradycyjnych i transcendentnych. Poza tym w rosyjskojęzycznych powinszowaniach stosunkowo często spotykane są przejawy dużego dystansu władzy (w regulowaniu zachowań odbiorców), powściągliwości (w wyrażaniu negatywnych uczuć) i kobiecości (w akcentowaniu znaczenia wartości moralnych i społecznych oraz w dodatnim wartościowaniu partnerów interakcji, tj. koncentracji na utrzymywaniu dobrych relacji z innymi ludźmi). Hierarchia dóbr wyłaniająca się z treści życzeń jest również po części zgodna z preferencjami aksjologicznymi deklarowanymi przez Polaków i Rosjan w dotychczasowych badaniach ankietowych. Dotyczy to takich istotnych dla Polaków dóbr, jak szczęście rodzinne, zdrowie oraz wiara w Boga. Podobnie jest w przypadku Rosjan, którzy w badaniach sondażowych wskazują m.in. na duże znaczenie zdrowia, szczęścia i dbałości o środowisko naturalne – odwołują się oni bowiem w powinszowaniach do zdrowia i szczęścia oraz częściej niż Polacy nawiązują do tematyki przyrodniczej. Kultura narodowa wywiera także znaczący wpływ na sposób konceptualizacji pojęć aksjologicznych. Przede wszystkim uwidacznia się on w dostosowywaniu treści życzeń do charakteru konkretnych świąt (szczególnie wyraźnie przejawiającym się w polskiej wspólnotie językowo-kulturowej). Oprócz tego liczna reprezentacja cech ilościowych w polskojęzycznych powinszowaniach, pod wpływem konwencjonalizacji współcześnie pełniących wyłącznie funkcję figur stylistycznych, może stanowić wyraz męskości społeczeństwa polskiego, które w większym stopniu niż Rosjanie jest nastawione na „gromadzenie” dóbr. Natomiast koncentracja na różnorodnych sferach realizowania się wartości oraz ich własnościach jakościowych może odzwierciedlać kobiecość kultury rosyjskiej, cechującej się przypisywaniem dużej istotności jakości życia w jego różnych aspektach. Dążenie do objęcia możliwie szerokiej gamy sfer egzystencji

odbiorców poprzez wymienianie wzajemnie uzupełniających się wartości wyraża również holizm myślenia, który jest charakterystyczny dla Rosjan. Poza tym w powinszowaniach realizowane są zasady grzeczności swoiste dla kultury polskiej i rosyjskiej, m.in. polska reguła współodczuwania, aprobaty i życzliwości dla poczynąń partnera, składania dowodów pamięci i dyskrecji oraz rosyjska zasada przyjazności, życzliwości i uwagi wobec partnera (por. Marcjanik 2001, Крылова 2006).

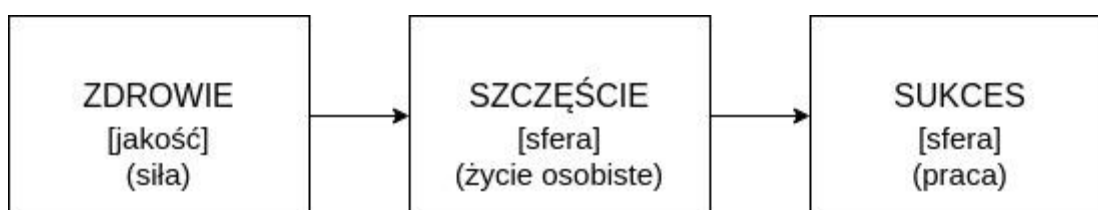
5. Sposób werbalizowania wartości w treści przeanalizowanych życzeń ujawnia ponadto ich dużą różnorodność gatunkowo-pragmatyczną. Nie są bowiem powinszowania wyłącznie ekspresywami służącymi do werbalizowania emocji i postaw nadawców oraz behabitywami kreującymi atmosferę grzecznościową. Rosyjskojęzyczne powinszowania (w mniejszym stopniu dotyczy to także polskich życzeń) stosunkowo często wykazują bowiem podobieństwo (także formalne, ze względu na częste stosowanie form trybu rozkazującego czasownika) do dyrektywnych aktów mowy, takich jak prośba, rada, rozkaz, żądanie czy polecenie. Dążenie do wywierania wpływu na odbiorców odzwierciedla charakterystyczny dla kultury rosyjskiej duży dystans władzy, gdyż tego typu treści stanowią najczęściej przedmiot życzeń składanych młodszym partnerom interakcji. Innym znamionym elementem treści rosyjskojęzycznych powinszowań (występującym w polskojęzycznych życzeniach jedynie okazjonalnie) jest wyrażanie negatywnego stosunku do życia, która to praktyka upodabnia te akty do skargi. W ten sposób odzwierciedlana jest powściągliwość kultury rosyjskiej, wyrażająca się w predylekcji do artykułowania negatywnych emocji. Poza tym zarówno polsko-, jak i rosyjskojęzyczne teksty ujawniają niekiedy cechy modlitwy bądź błogosławieństwa. Znaczącą różnicą kulturową występującą w tego typu aktach jest jednak fakt, że Polacy proszą o wstawiennictwo w realizacji wartości osoby boskiej, tj. odwołują się do kategorii z kręgu kultury chrześcijańskiej, podczas gdy Rosjanie nakładają odpowiedzialność za urzeczywistnienie określonych dóbr przede wszystkim na siły przyrody. Ponadto w niektórych sytuacjach życzenia formułowane w obu językach upodabniają się do gratulacji: w przypadku gdy przedmiotem powinszowań są dalsze sukcesy, presupozycją jest bowiem wyrażanie uznania dla wcześniejszych osiągnięć adresata.

Podsumowując powyższe odpowiedzi, w celu syntetycznego przedstawienia obrazu wartości wyłaniającego się z przeanalizowanego materiału tekstowego, przy pomocy uproszczonych schematów zilustrujemy prototypowe kombinacje wartości występujące odpowiednio

w polsko- i rosyjskojęzycznych tekstach życzeń oraz prototypowe kategorie wyodrębnione w ich konceptualizacjach, ukazujące konwencjonalnie konotowane przez nie cechy:

Schemat 1. Prototypowy model wartości w polskojęzycznych życzeniach.

Schemat 2. Prototypowy model wartości w rosyjskojęzycznych życzeniach.

Zaprezentowane modele dowodzą, że wartości wymieniane w treści powinszowań z reguły przyjmują postać utartych połączeń formalnych oraz semantycznych, które pod wpływem znajomości konwencjonalnych sposobów składania życzeń i stosowanych w nich figur stylistycznych są reprodukowane przez nadawców z pamięci. W rezultacie tworzą one stereotypy, które przyjmują postać formuły lub topiki (Bartmiński 1998).

Niebagatelną kwestią jest fakt, że konceptualizacje te kreślą także swoisty stereotypowy („życzeniowy”) obraz człowieka, którego dobro konstytuowane jest przede wszystkim przez witalność oraz pozytywne emocje. Emocje te mogą mieć przy tym zarówno charakter utrzymujących się na przestrzeni długiego czasu stanów wewnętrznych, jak i chwilowych, ulotnych afektów. Koncentracja na długotrwałej perspektywie jest jednak bardziej charakterystyczna dla Rosjanina, dla którego sukces jest efektem wytężonego wysiłku, podczas gdy Polak częściej zawiera swój los szczęściu i sprzyjającym okolicznościom. Uniwersum polskiego bohatera powinszowań ograniczone jest głównie do jego osoby i rzadko wykracza poza jego indywidualną egzystencję, niekiedy obejmuje jednak życie rodzinne, towarzyskie i zawodowe. Zdecydowanie silniej związek jednostki

ze zbiorowością jest akcentowany w rosyjskich życzeniach, które częściej ukazują odbiorcę jako członka rodziny, osobę przynależącą do grup koleżeńskich, pracownika czy ucznia, a niekiedy również przedstawiciela narodu. Należy podkreślić, że w powinszowaniach ujawnia się także stereotypowy portret kobiety i mężczyzny. Kobieta ukazywana jest bowiem jako istota troskliwa, pielęgnująca relacje z drugim człowiekiem, w której hierarchii wartości najwyższe miejsce zajmuje rodzina. Poza tym istotną rolę w jej życiu pełni estetyka. Skłonna jest jednak również do melancholii i werbalizowania negatywnych uczuć oraz może dążyć do wywierania wpływu na zachowania innych. Mężczyzna przedstawiany jest zaś jako jednostka silna psychicznie i fizycznie, pewna siebie, odporna, znająca swoją wartość oraz cechująca się poczuciem humoru. Jest jednak mniej empatyczny niż kobieta i koncentruje się głównie na sferze pracy i nauki oraz na zdobywaniu dóbr materialnych. Jego aktywność wykracza zatem poza sferę stosunków rodzinnych i towarzyskich i może obejmować także pracę na rzecz dobra publicznego.

Odpowiedzi udzielone na postawione w rozprawie pytania potwierdzają przyjętą hipotezę, iż tekstowe obrazy wartości są w dużym stopniu zależne od różnego rodzaju konwencji, przede wszystkim kulturowych, lecz także – powiązanych z nimi i niejako będących ich wynikiem – społecznych i językowych. Obserwacja ta odpowiada założeniu M. Wojtak o „kulturowym dookreślaniu reguł współtworzących konwencje, w tym konwencje komunikacyjne i inne normy szczegółowe”. Dzieje się tak, gdyż „Konwencje kulturowe, stylowe i gatunkowe tworzą (...) kontinuum zjawisk wzajemnie się warunkujących i objaśniających” (Wojtak 2015: 21, 30). Jak staraliśmy się bowiem wykazać, mechanizm ten znajduje zastosowanie w treści życzeń: konwencje ogólne (kulturowe) wywierają wpływ na konwencje szczegółowe, m.in. społeczne, komunikacyjne, gatunkowe i inne, których mozaika kształtuje tekstowe obrazy wartości. Najważniejszą determinantą takiego wyprofilowania pojęć aksjologicznych są jednak konwencje kulturowe, które zdają się najsilniej oddziaływać na wzorce formuł życzących. Spostrzeżenie to potwierdza słuszność traktowania powinszowań jako tekstów kultury (Masłowska 2016), magazynujących stereotypowe, wyidealizowane wyobrażenia o świecie (w tym także, a może przede wszystkim, o świecie wartości), które są immanentne dla przedstawicieli poszczególnych lingwokultur. Przyswajane są one bowiem przez nich w procesie socjalizacji, której istotną częścią jest nabywanie kompetencji językowo-kulturowej i komunikacyjnej. Godzi się także odnotować,

że uzyskane rezultaty są równocześnie potwierdzeniem hipotezy Sapira-Whorfa głoszącej determinizm i relatywizm językowy – ukazują bowiem, że w tekstach życzeń występują istotne różnice, silnie odzwierciedlające językowo-kulturową specyfikę porównywanych społeczności. Wnioski płynące z badań nie pretendują do miana twierdzeń rozstrzygających o roli poszczególnych pojęć aksjologicznych w obrazie świata Polaków i Rosjan, aczkolwiek pozwalają na ukazanie istotnego wycinku językowego obrazu świata wartości zawartego w relewantnym etnolingwistycznie i aksjologicznie materiale tekstowym.

Kończąc rozważania nad problematyką poruszaną na kartach rozprawy, należy zauważyć, że perspektywa dalszych badań nad wartościami werbalizowanymi w treści życzeń mogłaby obejmować ewolucję treści powinszowań w zakresie przywoływanych w nich pojęć aksjologicznych. Przyszłe analizy mogłyby dotyczyć zarówno życzeń składanych w okresie wcześniejszym niż ten, który jest przedmiotem niniejszej dysertacji (tj. np. życzeń z pierwszej połowy XX w. czy powinszowań XIX- oraz XVIII-wiecznych), jak i tekstów współczesnych, przesyłanych przy pomocy nowoczesnych środków przekazu. Interesujące byłoby także uwzględnienie życzeń zaczerpniętych z innego rodzaju źródeł, m.in. tekstów literackich, korespondencji listowej, powinszowań składanych ustnie w kontakcie bezpośrednim, gotowych tekstów życzeń zamieszczanych w Internecie i innych. Ponadto w celu porównania większej liczby obrazów wartości analogiczne badania mogłyby zostać przeprowadzone na materiale tekstów życzeń napisanych w innych językach. Kolejnym godnym uwagi aspektem jest zbadanie powinszowań uzupełnionych o informacje o wieku, pochodzeniu, wykształceniu czy miejscu zamieszkania partnerów interakcji. Dane te mogłyby bowiem ukazać, w jaki sposób inne faktory pragmatyczne kształtują obraz wartości będących przedmiotem życzeń.

BIBLIOGRAFIA

- Abramowicz, M., Bartmiński, J. (Red.). (2019). *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 4: *Wolność*. Warszawa – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Abramowicz, M., Bartmiński, J., Bielińska-Gardziel, I. (Red.). (2012). *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów I*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Adamowski, J. (1992). *Ludowe sposoby składania życzeń (słowo w kontekście kultury)*. W: Anusiewicz, J., Marcjanik, M. (Red.). *Język a Kultura*, t. 6: *Polska etykieta językowa*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 97–105.
- Adamowski, J. (1994). Gatunek tekstu a znaczenie słowa (na materiale folkloru polskiego). *Etnolingwistyka*, 6: 53–63.
- Adamowski, J. (2007). Współczesne życzenia świąteczne z okazji Bożego Narodzenia i Nowego Roku. *Twórczość Ludowa*, 3/4: 3–7.
- Anusiewicz, J. (1991). *Kulturowa teoria języka. Zarys problematyki*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 1: *Podstawowe pojęcia i problemy*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 17–30.
- Anusiewicz, J. (1995). *Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Anusiewicz, J. (1999). *Problematyka językowego obrazu świata w poglądach niektórych językoznawców i filozofów niemieckich XX wieku*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 261–289.
- Anusiewicz, J., Dąbrowska, A., Fleischer, M. (2000). *Językowy obraz świata i kultura. Projekt koncepcji badawczej*. W: Dąbrowska, A., Anusiewicz, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 13: *Językowy obraz świata i kultura*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 11–44.
- Apresjan, J. D. (1980). *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich – Wydawnictwo.
- Apresjan, J. D. (1994). Naiwny obraz świata a leksykografia. *Etnolingwistyka*, 6: 5–12.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Clarendon Press.
- Awdiejew, A. (1987). *Pragmatyczne podstawy interpretacji wypowiedzi*. Kraków: UJ.
- Awdiejew, A. (2007). *Gramatyka interakcji werbalnej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Bachtin, M. (1970). *Problemy poetyki Dostojewskiego*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Banaś, P. (Red.). (1993a). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Banaś, P. (1993b). *Karta pocztowa jako przedmiot badań*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 5–15.
- Banaś, P. (Red.). (2004). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”.
- Banaś, P. (2005). *Orbis pictus: świat dawnej karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Baranowska, M. (2003). *Posłaniec uczuć. Prywatna historia pocztówki*. Warszawa: Wydawnictwo Książkowe Twój Styl.
- Bartmiński, J. (1985). Stereotyp jako przedmiot lingwistyki (I). W: Basaj, M., Rytel, D. (Red.). *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*, t. 3. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich: 25–53.
- Bartmiński, J. (1990). *Kolekcja w strukturze tematycznej tekstu ustnego*. W: Dobrzyńska, T. (Red.). *Tekst w kontekście*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich: 155–174.
- Bartmiński, J. (1992). Nikita Iljicz Tolstoj i program etnolingwistyki historycznej. *Etnolingwistyka*, 5: 9–27.

- Bartmiński, J. (1993). *O profilowaniu i profilach raz jeszcze*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *O definicjach i definiowaniu*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 269–275.
- Bartmiński, J. (Red.). (1996). *Słownik stereotypów i symboli ludowych*, t. 1: *Kosmos: niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J. (1998). *Podstawy lingwistycznych badań nad stereotypem – na przykładzie stereotypu matki*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 12: *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne*. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej: 63–83.
- Bartmiński, J. (2002). *Etnolingwistyka*. W: Wojnowski, J. (Red.). *Wielka encyklopedia PWN*, t. VIII. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN: 380–381.
- Bartmiński, J. (Red.). (2003a). *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J. (2003b). *Miejsce wartości w językowym obrazie świata*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 59–86.
- Bartmiński, J. (2004). *Etnolingwistyka słowiańska. Próba bilansu*. *Etnolingwistyka*, 16: 9–27.
- Bartmiński, J. (2006a). *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Bartmiński, J. (2006b). *O pojęciu językowego obrazu świata*. W: Bartmiński, J. *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 11–21.
- Bartmiński, J. (2006c). *Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji*. W: Bartmiński, J. *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 42–51.
- Bartmiński, J. (2006d). *Punkt widzenia, perspektywa, językowy obraz świata*. W: Bartmiński, J. *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 76–88.
- Bartmiński, J. (2006e). *O profilowaniu pojęć*. W: Bartmiński, J. *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 89–97.
- Bartmiński, J. (2007a). *Stereotypy mieszkają w języku*. *Studia etnolingwistyczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J. (2007b). *Czym zajmuje się etnolingwistyka?*. W: Bartmiński, J. *Stereotypy mieszkają w języku*. *Studia etnolingwistyczne*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 32–39.
- Bartmiński, J. (2007c). *Lubelska etnolingwistyka*. W: Bartmiński, J. *Stereotypy mieszkają w języku*. *Studia etnolingwistyczne*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 40–50.
- Bartmiński, J. (2008). *Etnolingwistyka, lingwistyka, kulturowa, lingwistyka antropologiczna*. W: Dąbrowska, A. (Red.). *Język a Kultura*, t. 20: *Tom jubileuszowy*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 15–33.
- Bartmiński, J. (2009). *Aspects of Cognitive Ethnolinguistics*. London: Equinox.
- Bartmiński, J. (2011). *Uczucia na warsztacie lingwisty: Agnieszka Mikołajczuk, Obraz radości we współczesnej polszczyźnie*. Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2009, 357 s. *Etnolingwistyka*, 23: 239–243.
- Bartmiński, J. (2012). *Jak opisywać gatunki mowy?*. W: Burzyńska-Kamieniecka, A. (Red.). *Język a Kultura*, t. 23: *Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 13–32.
- Bartmiński, J. (2016). *O aktualnych zadaniach etnolingwistyki*. *Etnolingwistyka*, 28: 7–29.
- Bartmiński, J. (2018). *O założeniach i postulatach lingwistyki kulturowej (na przykładzie PRACY)*. *Półrocznik Językoznawczy Tertium*, 3 (1): 26–55.
- Bartmiński, J., Bielak, A. (2017). *Językowo-kulturowy obraz słomy w polskiej lingwokulturze. Szkic etnolingwistyczny*. *Etnolingwistyka*, 29: 111–133.
- Bartmiński, J., Bielińska-Gardziel, I., Niebrzegowska-Bartmińska, S. (Red.). (2014). *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów 2: Wokół europejskiej aksjofery*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J., Chlebda, W. (2018). *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 2: *Europa*. Lublin–Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J., Kaczan, A. (2017). *Językowo-kulturowy obraz pszenicy (triticum) w języku polskim*. *Etnolingwistyka*, 29: 85–110.

- Bartmiński, J., Mazurkiewicz-Brzozowska, M. (Red.). (1993). *Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne*. Lublin: UMCS.
- Bartmiński, J., Niebrzegowska-Bartmińska, S., Nycz, R. (Red.). (2004). *Punkt widzenia w tekście i w dyskursie*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J., Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2009). *Tekstologia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bartmiński, J., Niebrzegowska, S. (1998). *Profile a podmiotowa interpretacja świata*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *Profilowanie w języku i tekście*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 211–224.
- Bartmiński, J., Panasiuk, J. (1993). *Stereotypy językowe*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, t. 2: Współczesny język polski*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 363–388.
- Bartmiński, J., Tokarski, R. (1986). *Językowy obraz świata a spójność tekstu*. W: Dobrzyńska, T. (Red.). *Teoria tekstu. Zbiór studiów*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich: 65–81.
- Bartmiński, J., Tokarski, R. (1993). *Definicja semantyczna: czego i dla kogo?*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *O definicjach i definiowaniu*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 47–61.
- Bielińska-Gardziel, I. (2009). *Stereotyp rodziny we współczesnej polszczyźnie*. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Błasiak, A. (2002). *Młodzież – świat wartości*. Kraków: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”.
- Borejszo, M. (1996). *Boże Narodzenie w polskiej kulturze*. Poznań: Wydawnictwo „W drodze”.
- Borowiecka, E. (1991). *Komentarz do listy haseł słownika aksjologicznego*. W: Puzynina, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a kultura, t. 2: Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 211–216.
- Brzozowski, P. (2003). *Problemy hierarchizacji wartości w filozofii i psychologii*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 43–58.
- Bula, D., Nawacka, J. (1983). Próba klasyfikacji aktów mowy. *Socjolingwistyka*, 5: 31–46.
- Byatt, A. (1978). *Picture Postcards and Their Publishers (1894–1939)*. Malvern: Golden Age Books.
- Cailliois, R. (1973). *Żywioł i ład*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Carline, R. (1959). *Pictures in the Post. The story of the Picture Postcard*. Bedford: Gordon Fraser Gallery.
- Chlebda, W. (1993). *Słownik a „dwuoczne postrzeganie świata”*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *O definicjach i definiowaniu*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 195–205.
- Choińska, A. K. (2012). Rytuały świętowania w ujęciu Pierre'a Bourdieu. *Kultura i społeczeństwo*, 4: 25–43.
- Chrościcki, J. A. (1993). *Ilustrowane druki ulotne*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 49–62.
- Chruszczewski, P. (2011). *Językoznawstwo antropologiczne. Zadania i metody*. Wrocław: Polska Akademia Nauk. Oddział we Wrocławiu.
- Chudzik, A. (2002). *Mowne zachowania magiczne w ujęciu pragmatyczno-kognitywnym*. Kraków: Universitas.
- Cichoń, W. (1996). *Wartości – człowiek – wychowanie. Zarys problematyki aksjologiczno-wychowawczej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Coates, J. (1988). *Gossip revisited: language in all-female groups*. In: Coates, J., Cameron, D. (Eds.). *Women in Their Speech Communities*. London and New York: Longman: 94–122.
- Czachur, W. (2011). Dyskursywny obraz świata. Kilka refleksji. *Tekst i Dyskurs*, 4: 79–97.
- Czachur, W. (2012). *Unia Europejska w niemieckiej debacie o konflikcie gazowym w 2009 roku. Przyczynek do dyskursywnego obrazu świata*. W: Abramowicz, M., Bartmiński, J., Bielińska-Gardziel, I. (Red.). *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów I*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 171–184.
- Czachur, W. (2017). *Lingwistyka kulturowa i międzykulturowa. Pytania badawcze, zadania i perspektywy*. W: Czachur, W. (Red.). *Lingwistyka kulturowa i międzykulturowa. Antologia*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego: 7–38.
- Czarnecka, K. (1997). *Geneza i liturgia świąt Zmartwychwstania Pańskiego*. W: Borejszo, M. (Red.). *Wielkanoc w polskiej kulturze*. Poznań: Wydawnictwo „W drodze”: 7–24.

- Czarnecka, K. (1998). *Słowo odzwierciedleniem czasów – świąteczne życzenia prasowe na przestrzeni półwiecza*. W: Gajda, S., Pietryga, A. (Red.). *Słowo i czas*. Opole: TiT: 159–166.
- Czarnecka, K. (1999). *Między konwencją a aktualizacją – językowy kształt prasowych życzeń świątecznych*. W: Białoskórska, M. (Red.). *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*, t. 5. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego: 133–142.
- Darowski, R. (1995). *Filozofia człowieka: zarys problematyki*. Kraków: WAM.
- Dąbrowska, A. (2005). *Współczesne problemy lingwistyki kulturowej*. W: Czermińska, M. i in. (Red.). *Polonistyka w przebudowie*, t. 2. Kraków: Universitas: 99–110.
- Dąbrowska, M. (2005). *Język płci – prawda czy mit?*. W: Dąbrowska, M. (Red.). *Język a komunikacja 8. Zbiór referatów z konferencji Język trzeciego tysiąclecia III. Tom 3: Język polski i języki obce – kontakty, kultura, dydaktyka*. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej Tertium: 145–159.
- Dobrzyńska, T. (1992). *Metafora w przekładzie*. W: Nowakowska-Kempna, I. (Red.). *Język a Kultura*, t. 8: *Podstawy metodologiczne semantyki współczesnej*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 231–250.
- Domagała, A. (2012). Problematyka aktu błogosławieństwa w językoznawstwie i etnolingwistyce. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 45/1: 110–120.
- Drabik, B. (2004). *Komplement i komplementowanie jako akt mowy i komunikacyjna strategia*. Kraków: Universitas.
- Duda, B. (2015). *Dyskursywne i tekstowe reprezentacje współczesnej przestrzeni miejskiej* (rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Bożeny Witosz). Katowice: Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej.
- Dunin, J. (2004). *Te dawne, błyszczące obrazki*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”: 117–126.
- Dyczewski, L. (2003). *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Dyczewski, L. (2012). Święto i jego kulturotwórcza rola. *Kultura i społeczeństwo*, 4: 3–24.
- Dzienisiewicz, D. (2020). Czy zdrowie, szczęście i pomyślność stanowią podstawowe składniki formuł życzeń „bez względu na okazję”? W: Wojan, K. (Red.). *Wokół pewnego cytatu*. Warszawa: BEL Studio: 87–98.
- Dzienisiewicz, D. (2021). *Odwołania do cykliczności natury w polsko- i rosyjskojęzycznych aktach życzeń przesyłanych na kartach pocztowych*. W: Publikacja po konferencji „Słowianie, my lubim... świętować” – 15 marca 2019, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (artykuł przekazany redakcji).
- Dzienisiewicz, D., Wierchoń, P. (2017). Z prac nad korpusem polsko- oraz rosyjskojęzycznych wiadomości przesyłanych na kartach pocztowych w drugiej połowie XX w. Zagadnienia transkrypcji i anotowania. *Napis*, 23: 277–301.
- Eliade, M. (1970). *Sacrum – mit – historia. Wybór esejów*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Engelking, A. (2010). *Kłątwa. Rzecz o ludowej magii słowa*. Warszawa: Oficyna Naukowa.
- Evans, E. J., Richards, J. (1980). *A Social History of Britain in Postcards 1870–1930*. London–New York: Longman.
- Féry, R. (2011). *Historia święt chrześcijańskich*. Warszawa: Wydawnictwo Cyklady.
- Ficek, E. (2013). *Poradnik. Model gatunkowy i jego tekstowe aktualizacje*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Filip, G. (2004). *Zmiany wzorca gatunkowego życzeń*. W: Ostaszewska, D. (Red.). *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 2: *Tekst a gatunek*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: 105–114.
- Filip, G. (2007). Życzenie jako gatunek tekstu. *Stylistyka*, 16: 553–565.
- Fishman, P. (1983). *Interaction: the work women do*. In: Thorne, B., Kramarae, C., Henley, N. (Eds.). *Language, Gender and Society*. Rowley, MA: Newbury House: 89–101.
- Folkierska, A. (1979). *Typy wartości, ich miejsce i funkcjonowanie w kulturze*. W: Świda, H. (Red.). *Młodzież a wartości*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne: 94–134.
- Furgalska, A., Warchała, J. (1982). O tekstach pozdrowień. *Socjolingwistyka*, 4: 123–127.

- Gajda, S. (1993). *Gatunkowe wzorce wypowiedzi*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 245–258.
- Galasiński, D. (1992). *Chwalenie się jako perswazyjny akt mowy*. Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego.
- Gloger, Z. (2002). *Rok polski w życiu, tradycji i pieśni*. Łomża: Oficyna Wydawnicza „Stopka”.
- Głaz, A. (2014). Koncepcja etnolingwistyki według Jamesa Underhilla. *Etnolingwistyka*, 26: 141–154.
- Głaz, A. (2015). Etnolingwistyka daleka i bliska. *Etnolingwistyka*, 27: 7–20.
- Głaz, A. (2018). Lubelska etnolingwistyka kognitywna a anglojęzyczna lingwistyka kulturowa. Wybrane problemy. *Etnolingwistyka*, 30: 232–257.
- Gołaszewska, M. (1978). *Internalizacja wartości*. *Etyka*, 16: 81–102.
- Gołaszewska, M. (1986). *O naturze wartości estetycznych*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Gołaszewska, M. (1990). *Istota i istnienie wartości*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Gos, E. (2006). Co to jest tekst precedensowy?. *Przegląd Rusycystyczny*, 4: 78–84.
- Grabias, S. (2001). *Język w zachowaniach społecznych*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Gręźlikowski, J. (2005). *Świętowanie Dnia Pańskiego. Ważniejsze zagadnienia prawno-teologiczne*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Grodziński, E. (1980). *Wypowiedzi performatywne: z aktualnych zagadnień filozofii języka*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Grzegorzczuk, A. (1983). *Próba treściowego opisu świata wartości i jej etyczne konsekwencje*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Grzegorzczukowa, R. (1995). *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Grzegorzczukowa, R. (1998a). *Profilowanie a inne pojęcia opisujące hierarchiczną strukturę znaczenia*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *Profilowanie w języku i tekście*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 9–17.
- Grzegorzczukowa, R. (1998b). *O rozumieniu prototypu i stereotypu we współczesnych teoriach semantycznych*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 12: *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne*. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej: 109–115.
- Grzegorzczukowa, R. (1999). *Pojęcie językowego obrazu świata*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 39–46.
- Grzegorzczukowa, R. (2011). Jeszcze o rozumieniu JOS-u w perspektywie badań porównawczych: problem inwariantu pojęciowego. *Etnolingwistyka*, 23: 217–225.
- Habrajska, G. (1993). Struktura życzeń świątecznych. *Poradnik Językowy*, 7: 384–396.
- Habrajska, G. (1998). *Prototyp – stereotyp – metafora*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 12: *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne*. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej: 116–123.
- Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. New York: Anchor Press.
- Handke, K. (2008). *Socjologia języka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Harwas-Napierała, B. (2006). *Komunikacja interpersonalna w rodzinie*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J. (2007). *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Holmes, J. (1992). *An Introduction to Sociolinguistics*. London: Longman.
- Holmes, J. (1993). New Zealand women are good to talk to: An analysis of politeness strategies in interaction. *Journal of Pragmatics*, 20 (2): 91–116.
- Holmes, J. (1995). *Women, Men and Politeness*. London: Longman.
- Ingarden, R. (1970). *Czego nie wiemy o wartościach?*. W: Ingarden, R. *Studia z estetyki*, t. III. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe: 220–257.
- ISJP: Bańko, M. (Red.). (2000). *Inny słownik języka polskiego PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Jachimowska, K. (2018). Tekstowe realizacje wzorca gatunkowego życzeń pisanych przez osoby z dysfunkcją słuchu – perspektywa surglottodydaktyczna. *Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, 25: 187–197.
- Jackowski, J. (2004). Cenzura pocztówek pod zaborem rosyjskim w latach 1894–1915. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”: 83–96.
- Jakubowska, E. (1999). *Cross-cultural dimensions of politeness in the case of Polish and English*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Jaros, B. (2014). *Językowy obraz ślubu*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Jaworski, R. (2004). *Obrazy wroga. Propaganda pocztówkowa w czasie I wojny światowej*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”: 43–48.
- Jedliński, R. (2000). *Językowy obraz świata wartości w wypowiedziach uczniów kończących szkołę podstawową*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe AP.
- Jędrzejko, E., Kita, M. (2002a). *Słowa grzeczne i serdeczne, czyli o języku życzliwym na co dzień i od święta*. Warszawa: Ex Libris.
- Jędrzejko, E., Kita, M. (2002b). *Z najlepszymi życzeniami, czyli o dobrych życzeniach i języku życzliwym*. Warszawa: Ex Libris.
- Jędrzejko, E., Kita, M. (2003). Wszystkiego najlepszego! *Życzenia jako akty językowo-kulturowe: konwencje i kreacyjność*. W: Kleszczowa, K., Sobczykowa, J. (Red.). *Śląskie studia lingwistyczne*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: 197–207.
- Jordanskaja, L., Mielczuk, I. (1988). *Konotacja w semantyce lingwistycznej i leksykografii*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Konotacja*. Lublin: UMCS: 9–34.
- Jurewicz, M. (2019). *Benefaktywność i malefaktywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Kaczor, M. (2002). *Kilka uwag o estetyce językowej w życzeniach okolicznościowych*. W: Borawski, S., Brzeziński, J. (Red.). *Zielonogórskie seminaria polonistyczne 2001*. Zielona Góra: Uniwersytet Zielonogórski: 189–205.
- Kadyjewska, A. (2001). *Problematyka obrazu świata w badaniach języka pisarza (na przykładzie pism Cypriana Norwida)*. W: Pajdzińska, Tokarski, R. (Red.). *Semantyka tekstu artystycznego*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 321–332.
- Kajtoch, W. (2008). *Językowe obrazy świata i człowieka w prasie młodzieżowej i alternatywnej*, t. 1. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Kamiński, S. (1986). *Jak uporządkować rozmaite koncepcje wartości?*. W: Sawicki, S., Panas, W. (Red.). *O wartościowaniu w badaniach literackich*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL: 7–22.
- Karwatowska, M. (2001). *Prawda i kłamstwo w języku młodzieży licealnej lat dziewięćdziesiątych*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Karwatowska, M., Szpyra-Kozłowska, J. (2005). *Lingwistyka płci: ona i on w języku polskim*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Kazienko-Szczerbak, M. (2016). *Wartościowanie w wypowiedziach uczniów szkoły podstawowej (na tle przemian cywilizacyjno-kulturowych)* (rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Bernadety Niesporek-Szamburskiej): Katowice: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Filologiczny.
- Kisiel, A. (2009). Wstępna analiza jednostki przede wszystkim na tle właściwości ciągów nade wszystko i ponad wszystko. *Linguistica Copernicana*, 1 (1): 93–109.
- Kita, M. (2005). *Językowe rytuały grzecznościowe*. Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych.
- Kita, M. (2012). Kulturowe osadzenie gatunku wobec globalizacji kulturowej (na przykładzie gatunków etykietalnych). W: Burzyńska-Kamieniecka, A. (Red.). *Język a Kultura*, t. 23: *Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 151–164.
- Klamkin, M. (1974). *Picture Postcards*. London: David & Charles.

- Komorowska, E. (2002). *Prośba niejedno ma imię, czyli o wykładnikach prośby w języku rosyjskim i polskim*. W: Szpila, G. (Red.). *Język trzeciego tysiąclecia II*, t 1: Nowe oblicza komunikacji we współczesnej polszczyźnie. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej Tertium: 371–379.
- Konstańczak, S. (2001). *Internalizacja wartości moralnych*. Słupsk: Wydawnictwo Uczelniane Pomorskiej Akademii Pedagogicznej.
- Kopciewicz, L. (2012). Dzień Kobiet w doświadczeniach kobiet i mężczyzn. *Kultura i społeczeństwo*, 4: 61–81.
- Kopeć, U. (2008). *Językowy obraz wartości w wypowiedziach licealistów (przyjaźń – miłość – nienawiść)*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Kossecki, J. (2003). *Podstawy nowoczesnej nauki porównawczej o cywilizacjach. Socjologia porównawcza cywilizacji*. Katowice: Śląsk.
- Kotłowski, J. (1998). *Dawne pocztówki: historia – ikonografia – kolekcjonerstwo*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- Kowalczyk, S. (1995). *Podstawy światopoglądu chrześcijańskiego*. Wrocław: Tum.
- Kowalewska-Dąbrowska, J. (2006). *Językowy obraz Boga i człowieka w poezji Jana Twardowskiego*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Kowalski, P. (2010). *Gratulanci i winszownicy. Zarys komunikacyjnej historii winszowania*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Kozaryn, D. (2009). *Językowy obraz faz życia ludzkiego w utworach Mikołaja Reja*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Kozielecki, J. (2000). *Koncepcje psychologiczne człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Kozłowska, A., Markiewicz, T., Piasecka, J. (1998). *Stosunki między państwem a Kościołem Rzymskokatolickim w czasach PRL*. Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- Krapiec, M. A. (1965). Filozofia bytu a zagadnienie wartości. *Znak*, 130 (4): 424–433.
- Krapiec, M. A. (2008). *Wartość*. W: Aleksandrowicz, M., Maryniarczyk, A. (Red.). *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 9. Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu: 704–708.
- Krzeszowski, T. P. (1999). *Aksjologiczne aspekty semantyki językowej*. Toruń: Wydawnictwo UMK.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G., Johnson, M. (1988). *Metafory w naszym życiu*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. New York: Harper and Colophon Books.
- Langacker, R. W. (1988). *A View of Linguistic Semantics*. In: Rudzka-Ostyn, B. (Ed.). *Topics of Cognitive Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins: 49–98.
- Langacker, R. W. (2005). *Wykłady z gramatyki kognitywnej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Laskowska, E. (1992). *Wartościowanie w języku potocznym*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane WSP w Bydgoszczy.
- Laskowska, E. (2004). Uczucia w języku. *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Folia 19. Studia Linguistica*, II: 213–221.
- Laskowska, E. (2011). *Godność wśród wartości – rozważania lingwistyczno-aksjologiczne*. W: Ławrynowicz, J., Zablotny, A. (Red.). *Nauka – Etyka – Wiara 2011: NEW'11: konferencja Chrześcijańskiego Forum Pracowników Nauki, Dobieszków, 23–26 czerwca 2011*. Warszawa: Chrześcijańskie Forum Pracowników Nauki: 13–22.
- Ledóchowski, S. (1993). *Wstęp do systematyki pocztówki patriotycznej i jej ideowych uwarunkowań*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 165–177.
- Lewandowska-Tomaszczyk, B. (Red.). (2005). *Podstawy językoznawstwa korpusowego*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Lewicki, A. M. (1976). *Wprowadzenie do frazeologii syntaktycznej (teoria zwrotu frazeologicznego)*. Katowice: UŚ.
- Lipiec, J. (Red.). (1982). *Człowiek i świat wartości*. Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Lipiec, J. (1981). *U podstaw systemu wartości*. W: Lipiec, J. (Red.). *Ontologia wartości*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 24–27.

- Lubaś, W. (2003). *Polskie gadanie. Podstawowe cechy i funkcje potocznej odmiany polszczyzny*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Łatka, R. (Red.). (2013). *Stosunki państwo-Kościół w Polsce 1944–2010. Studia i materiały*. Kraków: Instytut Pamięci Narodowej.
- Ławecka, I. (2019). *Estetyka językowa a komunikacja w Internecie na przykładzie życzeń na Facebooku*. W: Steciąg, M., Kaczor, M. (Red.). *Estetyka językowa w komunikowaniu*. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego: 165–175.
- Łozowski, P. (1999). *Panchronia, czyli językoznawstwo bez synchronii*. W: Pajdzińska, A., Krzyżanowski, P. (Red.). *Przeszłość w językowym obrazie świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 25–50.
- Łozowski, P. (2014). Język a kultura w programie etnolingwistyki kognitywnej Jerzego Bartmińskiego. *Między Sapirem a Malinowskim. Etnolingwistyka*, 26: 155–176.
- Maćkiewicz, J. (1999a). *Kategoryzacja a językowy obraz świata*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 47–55.
- Maćkiewicz, J. (1999b). Co to jest „językowy obraz świata”. *Etnolingwistyka*, 11: 7–24.
- Maksimowicz, K. (2010). Wokół oświeceniowych życzeń noworocznych. *Napis*, XVI: 255–268.
- Makuchowska, M. (1998). *Modlitwa jako gatunek języka religijnego*. Opole: Instytut Filologii Polskiej.
- Malkiel, Y. (1959). Studies in irreversible binomials. *Lingua*, 8: 113–160.
- Maltz, D., Broker, R. (1982). *A cultural approach to male-female miscommunication*. In: Gumperz, J. (Ed.). *Language and Social Identity*. Cambridge: Cambridge University Press: 192–216.
- Mańczak, W. (1996). *Problemy językoznawstwa ogólnego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Mańczyk, A. (1982). *Wspólnota językowa i jej obraz świata. Krytyczne uwagi do teorii językowej Leo Weisgerbera*. Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Marcjanik, M. (2000). *Polska grzeczność językowa*. Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego.
- Marcjanik, M. (2001). *Etykieta językowa*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Współczesny język polski*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 281–291.
- Marcjanik, M. (2013). *Grzeczność w komunikacji językowej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Marczewska, M. (2012). *Zdrowie i choroba jako wartość i antywartość w językowym obrazie świata Polaków*. W: Abramowicz, M., Bartmiński, J., Bielińska-Gardziel, I. (Red.). *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów I*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 251–259.
- Marczuk, S. (1982). *Wokół socjologicznych definicji wartości*. W: Lipiec, J. (Red.). *Człowiek i świat wartości*. Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza: 103–114.
- Mariański, J. (1989). *Wprowadzenie do socjologii moralności*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Masłowska, E. (2016). *Dobre słowo jako tekst magiczny. Życzenie – pozdrowienie – błogosławieństwo*. W: Burzyńska-Kamieniecka, A. *Język a kultura*, t. 26: *Kulturowe uwarunkowania zachowań językowych – tradycja i zmiana*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 231–243.
- Matusiewicz, C. (1975). *Psychologia wartości*. Warszawa – Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Matysek, K. (2004). Telegramy kościuszkowskie i narodowe świadectwem patriotyzmu Wielkopolan. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”: 109–116.
- Mazan, D. (1994). Nierównouprawnienie płci w etykiecie (na materiale korespondencji prywatnej). W: Anusiewicz, J., Handke, K. (Red.). *Język a kultura*, t. 9: *Płeć w języku i kulturze*. Wrocław 1994: Wiedza o Kulturze: 173–179.
- Mazur, J. (1990). Styl i tekst w aspekcie pragmatycznym. Z zagadnień teoretyczno-metodologicznych. *Socjolingwistyka*, IX: 70–85.
- Mazurek, I. (1982). *Wokół fenomenologicznych problemów wartości*. W: Lipiec, J. (Red.). *Człowiek i świat wartości*. Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza: 295–307.

- Miczka, E. (2000). *Prototyp w lingwistyce tekstu*. W: Ostaszewska, D. (Red.). *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 1: *Mowy piękno wielorakie*. Katowice: Uniwersytet Śląski: 20–31.
- Mielicka, H. (2006). *Antropologia świąt i świętowania*. Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej.
- Mikołajczuk, A. (2008). *O metaforycznej konceptualizacji radości i szczęścia w języku polskim w kontekście porównawczym (wybrane zagadnienia)*. W: Grzegorzczukowa, R., Waszakowa, K. (Red.). *Pojęcie. Słowo. Tekst*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego: 45–59.
- Miłoszewska, A. (2010). ... życzy Redakcja. Formy życzeń świątecznych zamieszczonych w prasie w grudniu 2009 r. *Studia Medioznawcze*, 3 (42): 103–113.
- Misztal, M. (1980). *Problematyka wartości w świecie socjologii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Moir, A., Jessel, D. (1993). *Płeć mózgu. O prawdziwej różnicy między mężczyzną a kobietą*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Muszyński, Z. (1998). „Profilowanie” profilowania. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *Profilowanie w języku i tekście*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 19–34.
- Muszyński, Z. (2004). *Punkt widzenia a relatywizm*. W: Bartmiński, J., Niebrzegowska-Bartmińska, S., Nycz, R. (Red.). *Punkt widzenia w języku i w kulturze*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 33–46.
- Nadolski, B. (1984). Wpływ świętowania na kulturę. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 5: 401–410.
- Nadolski, B. (2007). *Imieniny i urodziny w tradycji chrześcijańskiej Europy*. Poznań: Księgarnia Świętego Wojciecha.
- Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2007). *Wzorce tekstów ustnych w perspektywie etnolingwistycznej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2012). *Miejsce wartości w opisie gatunków mowy*. W: Burzyńska-Kamieniecka, A. (Red.). *Język a Kultura*, t. 23: *Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 33–41.
- Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2013). Projekt badawczy (ETNO)EUROJOS a program etnolingwistyki kognitywnej. *Etnolingwistyka*, 25: 267–281.
- Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2015). *Znaczenia symboliczne a wartości*. W: Adamowski, J., Wójcicka, M. (Red.). *Wartości w języku i kulturze*, tom 8. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 47–60.
- Niebrzegowska-Bartmińska, S. (2017). Jakie dane są relewantne etnolingwistycznie?. *Etnolingwistyka*, 19: 11–29.
- Niebrzegowska, S. (1996). *Polski sennik ludowy*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Niesporek-Szamburska, B. (2004). *Językowy obraz pór roku i tradycji kulturowych w twórczości dzieci*. Katowice: Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego.
- Nowakowska-Kempna, I. (1986). *Konstrukcje zdaniowe z leksykalnymi wykładnikami predykatów uczuć*. Katowice: Uniwersytet Śląski.
- Nowakowska-Kempna, I. (1995). *Konceptualizacja uczuć w języku polskim. Prolegomena*. Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.
- Nowakowska-Kempna, I. (2000). *Konceptualizacja uczuć w języku polskim. Część II. Data*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.
- Nowosad-Bakalarczyk, M. (2004). *Męski i żeński punkt widzenia w językowym obrazie świata*. W: Bartmiński, J., Niebrzegowska-Bartmińska, S., Nycz, R. (Red.). *Punkt widzenia w języku i w kulturze*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 277–291.
- Olma, M. (2006). Akty XIX-wiecznej etykiety grzecznościowej (w korespondencji Józefa Ignacego Kraszewskiego do Władysława Chodźkiewicza). *Studia Logopedica*, 1: 399–412.
- Olszewska-Kondratowicz, A. (1974). Ingracjacja, czyli zachowania ukierunkowane na zwiększenie własnej atrakcyjności. *Psychologia Wychowawcza*, 5: 617–633.
- Opalek, K. (1974). *Z teorii dyrektyw i norm*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Orzechowska, J. (2015). Słownik asocjacyjny jako narzędzie przygotowania komentarza lingwokulturolologicznego. *Acta Polono-Ruthenica*, 20: 229–236.

- Orzechowska, J. (2016). Święto w językowej świadomości Polaków i Rosjan. *Studia Rossica Posnaniensia*, 41: 173–182.
- Oskiera, A. (Red.). (2007). *Antynomie wartości. Problematyka aksjologiczna w językoznawstwie*. Łódź: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi.
- Ossowska, M. (1966). *Podstawy nauki o moralności*. Warszawa: PWN.
- Ossowska, M. (1975). *Rola ocen w kształtowaniu pojęć*. W: Lazari-Pawłowska, I. (Red.). *Metaetyka*. Warszawa: PWN: 528–540.
- Ossowski, S. (1967). *Dzieła*, t. 3: *Z zagadnień psychologii społecznej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Ostrowska, K. (1994). *W poszukiwaniu wartości*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Ożdżyński, J. (1995). *Perspektywa kognitywna w badaniach nad językiem dzieci i młodzieży*. W: Ożdżyński, J. (Red.). *Językowy obraz świata dzieci i młodzieży*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP: 32–65.
- Ożóg, K. (1990). *Zwroty grzecznościowe współczesnej polszczyzny mówionej (na materiale języka mówionego mieszkańców Krakowa)*. Warszawa – Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Pajdzińska, A. (1991). *Wartościowanie we frazeologii*. W: Puzynina, J., Anusiewicz, J. (Red.). *Język a kultura*, t. 3: *Wartości w języku i tekście*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 15–28.
- Pajdzińska, A., Tokarski, R. (1996). Językowy obraz świata – konwencja i kreacja. *Pamiętnik Literacki*, LXXXVII, z. 4: 143–158.
- Palmer, G. (1996). *Toward a Theory of Cultural Linguistics*. Austin: University of Texas Press.
- Palmer, G. B. (2015). Ethnography: A neglected method of inductive linguistics. *Etnolingwistyka*, 27: 21–45.
- Paryzek, P. (2011). *Pozyskiwanie danych leksykalnych z tekstów elektronicznych (na materiale czasopisma naukowego)* (rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem P. Wierzhonia). Poznań: Wydział Neofilologii, Instytut Językoznawstwa.
- Peeters, B. (2015). Language, culture and values: towards an ethnolinguistics based on abduction and salience. *Etnolingwistyka*, 27: 47–62.
- Pietraszko, S. (1993). *Przekazy i wartości*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 29–47.
- Pisarek, W. (2002). *Polskie słowa sztandarowe i ich publiczność*. Kraków: Universitas.
- Pisarkowa, K. (1976). Konotacja semantyczna nazw narodowości. *Zeszyty Prasoznawcze*, 1: 5–26.
- Popielski, K. (1993). *Noetyczny wymiar osobowości: psychologiczna analiza poczucia sensu życia*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Prokop, I. (2010). *Aspekty analizy pragmatolingwistycznej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Przybylak, Z. (2005). *Wielkanoc w polskim domu. Pomorze i Wielkopolska*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Przybyła, O. (2002). *Życzenia w komunikacji dydaktycznej*. W: Synowiec, H. (Red.). *W kręgu zagadnień dydaktyki języka polskiego i literatury polskiej. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Edwardowi Polańskiemu*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: 567–573.
- PSA: Gawarkiewicz, R., Pietrzyk, I., Rodziewicz, B. (2008). *Polski słownik asocjacyjny z suplementem*. Szczecin: PRINT GROUP Sp. z o. o.
- Puć, A. (2013). Różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami. *Fides et Ratio*, 2 (13): 16–27.
- Putnam, H. (1975). *Mind, Language and Reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Puzynina, J. (1991). *Jak pracować nad językiem wartości?*. W: Puzynina, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a kultura*, t. 2: *Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 129–137.
- Puzynina, J. (1992). *Język wartości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Puzynina, J. (1993). *O znaczeniu wartości*. W: Bartmiński, J., Mazurkiewicz-Brzozowska, M. (Red.). *Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne*. Lublin: UMCS.
- Puzynina, J. (2013a). *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- Puzynina, J. (2013b). *O wartościach i wartościowaniu*. W: Puzynina, J. *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności: 65–73.

- Puzynina, J. (2013c). *Problematyka aksjologiczna w językoznawstwie*. W: Puzynina, J. *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności: 75–85.
- Puzynina, J. (2013d). *O problemach wartościowania w języku i tekście*. W: Puzynina, J. *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności: 111–121.
- Puzynina, J., Anusiewicz, J. (Red.). (1991). *Język a kultura*, t. 3: *Wartości w języku i tekście*. Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- Puzynina, J., Bartmiński, J. (Red.). (1991). *Język a kultura*, t. 2: *Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*. Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- Rachwałowa, M. (1996). *Życzenia jako konwencjonalne akty mowy u dzieci klas początkowych*. W: Sękowska, E. (Red.). *Świadomość językowa – kompetencja – dydaktyka*, Warszawa: Elipsa: 49–55.
- Rachwałowa, M. (1999). *SZCZĘŚCIE jako wartość w świadomości językowej dzieci i młodzieży*. W: Ożdżyński, J., Śniatkowski, S. (Red.). *Wartościowanie w dyskursie edukacyjnym*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Edukacja: 255–260.
- Rak, M. (2010). *Czym nie jest językowy obraz świata?*. W: Przybylska, R., Kąś, J., Sikora, K. (Red.). *Symbolae grammaticae in honorem Boguslai Dunaj*. Kraków: Księgarnia Akademicka: 485–495.
- Rodziewicz, B. (2014). *Wartości. Polacy – Rosjanie – Niemcy*. Szczecin: volumina.pl Daniel Krzanowski.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York–London: Free Press.
- Rosch, E. (1978). *Principles of Categorization*. In: Rosch, E., Lloyd, B. B. (Eds.). *Cognition and Categorization*. New York: Lawrence Erlbaum Associates: 27–48.
- Rosch, E. (1983). *Prototype Classification and Logical Classification: The Two Systems*. In: Scholnick, E. (Ed.). *New Trends in Conceptual Representations: Challenges to Piaget's Theory*. Hillsdale: Erlbaum: 73–86.
- Ryle, G. (1970). *Czym jest umysł?*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Sapir, E. (1978). *Kultura, język, osobowość. Wybrane eseje*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Scollon, R., Scollon, S. (1995). *Intercultural Communication. A Discourse Approach*. Oxford: Blackwell.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1975). *A Taxonomy of Illocutionary Acts*. W: Gunderson, K. (Ed.). *Language, Mind, and Knowledge. Minnesota Studies in the Philosophy of Science*. Minneapolis: University of Minnesota Press: 344–369.
- SEJP: Brückner, A. (1927). *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków: Krakowska Spółka Wydawnicza.
- Sharifian, F. (2016). Lingwistyka kulturowa. *Etnolingwistyka*, 28: 31–57.
- Siemieński, T. (1991). *Problematyka relacji między językiem a kulturą w pracach językoznawców amerykańskich*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 1: *Podstawowe pojęcia i problemy*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 73–82.
- Sikora, K. (2011). Winszowanie i dobre słowo w gwarze. *Studia Linguistica*, VI: 171–189.
- Sikora, K. (2013). Życzenia i winszowanie jako akt mowy. *LingVaria*, 16: 179–189.
- SJP Szym: Szymczak, M. (Red.). (1978–1981). *Słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. (Online) <https://sjp.pwn.pl/> (dostęp: 29.08.2020).
- Skwarczyńska, S. (1965). *Wstęp do nauki o literaturze*, t. 3. Warszawa: Pax.
- Smosarski, J. (1996). *Świętowanie doroczne w Polsce*. Warszawa: Biblioteka „Więzi”.
- Sobota, A. (2004). *Fotograficzne karty pocztowe*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław – Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo „Korporacja Polonia”: 127–136.
- Sokolskaya, E. (2015). Directness in Russia's High-Context Culture. (Online) <https://core.ac.uk/reader/159569825> (dostęp: 29.08.2020).
- Staff, F. (1970). *The Picture Postcards and Its Origins*, London: Lutterworth Press.
- Stróżewski, W. (1981). *Istnienie i wartość*. Kraków: Znak.

- Stróżewski, W. (1992). *W kręgu wartości*. Kraków: Znak.
- Stryjecka, A. (2011). Wszystkiego najlepszego i połamania czego?. *Kształcenie polonistyczne cudzoziemców*, 18: 217–222.
- Styk, J. (1988). *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.
- Swacker, M. (1975). *The sex of the speaker as a sociolinguistics variable*. In: Thorne, B., Henley, N. (Eds.). *Language and Sex: Difference and Dominance*. Rowley, MA: Newbury House: 76–83.
- Szklarczuk-Mirecka, J. (1993). *Dzieje ruchu filokartystów w Polsce*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 77–87.
- Szpyra, J. (1996). Dlaczego za i przeciw, a nie przeciw i za – czyli o językowym obrazie świata Polaków, Anglików i Węgrów. *Etnolingwistyka*, 8: 57–88.
- Sztumski, J. (1992). *Społeczeństwo i wartości*. Katowice: Uniwersytet Śląski.
- Szymanderska, H. (2008). *Wielkanoc. Święcone, czyli polski stół wielkanocny*. Warszawa: Świat Książki.
- Ścigała-Stiller, B. (2012). *Akty etykiety językowej na forach internetowych* (rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Piotra Żmigrodzkiego). Katowice: Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny, Instytut Języka Polskiego, Zakład Współczesnego Języka Polskiego.
- Ślipko, T. (1974). *Etos chrześcijański: zarys etyki ogólnej*. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.
- Śliwański, J. (2003). *Słownik zwyczajów polskiego roku obrzędowo-kościelnego wraz z przepisami na polską wieczerzę wigilijną*. Poznań: Księgarnia Świętego Wojciecha.
- Śpiewak, A. (1982). *Wybrane problemy teorii wartości*. W: Lipiec, J. (Red.). *Człowiek i świat wartości*. Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza: 22–26.
- Świda-Ziemba, H. (1998). *Wartości egzystencjalne młodzieży lat dziewięćdziesiątych*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Świda, H. (1975). System wartości młodzieży. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 8: 7–10.
- Święcicka, M., Tarary, E. (2006). Wartości w aktach rady (na podstawie wpisów do pamiętników). W: Nowowiejski, B. (Red.). *Wokół polszczyzny dawnej i obecnej*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku: 411–423.
- Tabakowska, E. (2004). *O językowych wyznacznikach punktu widzenia*. W: Bartmiński, J., Niebrzegowska-Bartmińska, S., Nycz, R. (Red.). *Punkt widzenia w języku i w kulturze*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 47–64.
- Tambor, J. (2008). Stereotyp i prototyp – znaczenie terminów. *Postscriptum Polonistyczne*, 1: 23–29.
- Tannen, D. (1990). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. New York: Ballantine Books.
- Tatarkiewicz, W. (1978). *Pojęcie wartości*. W: Tatarkiewicz, W. *Parerga*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe: 60–73.
- Tischner, J., Kłockowski, J. A. (2001). *Wobec wartości*. Poznań: W drodze.
- Tokarski, R. (1987). *Znaczenie słowa i jego modyfikacje w tekście*. Lublin: UMCS.
- Tokarski, R. (1993). *Słownictwo jako interpretacja świata*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*. Wrocław: Wiedza o Kulturze: 343–370.
- Tokarski, R. (1998a). *Kulturowe i tekstotwórcze aspekty profilowania*. W: Bartmiński, J., Tokarski, R. (Red.). *Profilowanie w języku i tekście*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 35–52.
- Tokarski, R. (1998b). *Biała brzoza, czarna ziemia, czyli o miejscu stereotypu w opisie języka*. W: Anusiewicz, J., Bartmiński, J. (Red.). *Język a Kultura*, t. 12: *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne*. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej: 124–134.
- Tokarski, R. (1999). *Przeszłość i współczesność w językowym obrazie świata. Metodologiczne pytania i propozycje*. W: Pajdzińska, A., Krzyżanowski, P. (Red.). *Przeszłość w językowym obrazie świata*. Lublin: Wydawnictwo UMCS: 9–23.

- Tokarski, R. (2016). Od językowego obrazu świata do obrazów świata w języku. *Język Polski*, XCVI, z. 2: 28–37.
- Trudgill, P. (1983). *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Tyszką, A. (2016). *Wartości kultury w kształtowaniu postaw*. W: Tyszką, A. *Aksjologia społeczna. Między PRL a IV RP*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen: 185–195.
- Underhill, J. W. (2012). *Ethnolinguistics and Cultural Concepts. Truth, Love, Hate and War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Urbańczyk, S. (Red.). (1978). *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Urbańczyk, S. (1986). Życzyć czy pić do siego roku?. *Język Polski*, 66: 71–72.
- USJP: Dubisz, S. (Red.). (2003). *Uniwersalny słownik język polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Walesa, C. (2014). Różnice w religijności kobiet i mężczyzn. *Horyzonty psychologii*, 4: 45–66.
- Warchalą, J. (1991). *Dialog potoczny a tekst*. Katowice: Uniwersytet Śląski.
- Waszakowa, K. (1997). *O nowych zjawiskach leksykalnych w świetle semantyki rozumienia*. W: Grzegorzczkowa, R., Zaron, Z. (Red.). *Semantyczna struktura słownictwa i wypowiedzi*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego: 9–24.
- Wąsik, Z. (1993). *Karty pocztowe w perspektywie semiologicznej*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 17–28.
- Whorf, B. L., Carroll, J. B. (1966). *Language, Thought and Reality. Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge, Massachusetts: The M.I.T. Press.
- Wiatrowski, P. (2010). *Morfologiczne i leksykalne wykładniki negatywnych emocji w „Przewodniku Katolickim” z lat 1895–2005*. Poznań: Wydawnictwo Rys.
- Wierzbicka, A. (1971). *Kocha, lubi, szanuje. Medytacje semantyczne*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Wierzbicka, A. (1973). *Akty mowy*. W: Mayenowa, M. R. (Red.). *Semiotyka i struktura tekstu*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich: 201–219.
- Wierzbicka, A. (1983). *Genry mowy*. W: Dobrzyńska, T., Janus, T. (Red.). *Tekst i zdanie*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich: 125–138.
- Wierzbicka, A. (1985). *Lexicography and Conceptual Analysis*. Ann Arbor: Karoma.
- Witosz, B. (1997). *Opis w prozie narracyjnej na tle innych odmian deskrypcji*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Witosz, B. (2001). Gatunek – sporny (?) problem współczesnej refleksji tekstologicznej. *Teksty Drugie*, 5: 67–85.
- Witosz, B. (2005). *Genologia lingwistyczna. Zarys problematyki*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wojciszke, M. (2012). Psychologiczne różnice płci. *Wszechświat*, 113 (1–3): 13–18.
- Wojtak, M. (1999). Wyznaczniki gatunku wypowiedzi na przykładzie tekstów modlitewnych. *Stylistyka*, 8: 105–117.
- Wojtak, M. (2004). *Wzorce gatunkowe wypowiedzi a realizacje tekstowe*. W: Ostaszewska, D. (Red.). *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 2: *Tekst a gatunek*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: 29–39.
- Wojtak, M. (2014). Genologiczna analiza tekstu. *Prace Językoznawcze*, XVI/3: 63–71.
- Wojtak, M. (2015). Konwencje (komunikacyjne) – niewola czy źródło inspiracji? *Acta Humana*, 6 (1): 19–36.
- Wolniewicz, B. (1998a). *Mysł Elzenberga*. W: Wolniewicz, B. *Filozofia i wartości. Rozprawy i wypowiedzi*. Warszawa: Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego: 69–94.
- Wolniewicz, B. (1998b). *Potrzeby i wartości*. W: Wolniewicz, B. *Filozofia i wartości. Rozprawy i wypowiedzi*. Warszawa: Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego: 95–100.
- WSJP: Żmigrodzki, P. (Red.). (2007–2021). *Wielki słownik języka polskiego PAN*. (Online) <https://wsjp.pl/index.php?pw=0> (dostęp: 29.08.2020).
- WSWB: Bańko, M. (Red.). (2005). *Wielki słownik wyrazów bliskoznacznych PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Wyganowska, W. (1993). *Pocztówka legionowa*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 179–196.
- Wyrwas, K. (2002). *Skarga jako gatunek mowy*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Zadrożyńska, A. (1983). *Homo faber i homo ludens. Etnologiczny szkic o pracy w kulturach tradycyjnej i współczesnej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Zadrożyńska, A. (1985). *Powtarzać czas początku. Część I: O świętowaniu dorocznych świąt w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo Spółdzielcze.
- Zadrożyńska, A. (2002). *Przewodnik po tradycji. Świętowania polskie*. Warszawa: Wydawnictwo Książkowe Twój Styl.
- Zarębina, M., Gąsior, K. (2005). *Świat wartości w języku studentów krakowskich przełomu wieków. Teksty z lat 1996–2002 z AGH, ASP, UJ, WSP, AE, AR, AM, AWF*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Zaucha, I. (1993). *Geneza i historia karty pocztowej. Problemy prawne i techniczne*. W: Banaś, P. (Red.). *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 63–75.
- Zgółka, H., Zgółka, T. (1992). *Językowy savoir-vivre*. Poznań: SAWW.
- Zgółka, T. (1988). *Język wśród wartości*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Zgółka, T. (2005). *Życzenie jako kategoria językowo-komunikacyjna*. W: Dąbrowska, A., Nowakowska, A. (Red.). *Język a Kultura*, t. 17: *Życzliwość i agresja w języku i kulturze*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: 17–22.
- Zieliński, J. (1999). *Historia karty pocztowej*. Krosno: Muzeum Rzemiosła.
- Zięba, A. (2012). *Wpływ kultury narodowej na język prasowych tekstów informacyjnych*. Poznań: Wydawnictwo Rys.
- Zimmerman, D., West, C. (1975). *Sex roles, interruptions and silences in conversation*. In: Thorne, B., Henley, N. (Eds.). *Language and Sex: Difference and Dominance*. Rowley, MA: Newbury House: 105–129.
- Ziółkowski, J. (1993). Kryzys wartości. *Communio*, 18: 6–26.
- Żaryn, J. (2005). Kościół katolicki w PRL: wybrane zagadnienia, hipotezy, prowokacje. *Pamięć i sprawiedliwość*, 4/1 (7): 11–34.
- Żuk, G. (2009). *Życzenia świąteczne a ideologia*. W: Adamowski, J., Styk, J. (Red.). *Tradycja w tekstach kultury*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 119–128.
- Żuk, G. (2010). *Językowy obraz świata w polskiej lingwistyce przełomu wieków*. W: Karwatowska, M., Siwiec, A. (Red.). *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI wieku*. Lublin: Wydawnictwo Drukarnia Best Print: 239–257.
- Żygulski, K. (1981). *Święto i kultura. Święta dawne i nowe. Rozważania socjologa*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych.
- Агапкина, Т. А. (2013). *Славянская этнолингвистика. Библиография*. Москва: Индрик.
- Агаркова, О. А., Баймуратова, У. С. (2017). Иллокутивные речевые акты в текстах открыток проекта «Postcrossing». *Вестник Оренбургского государственного университета*, 4: 22–26.
- Анисимова, Т. В., Гимпельсон, Е. Г. (2002). *Современная деловая риторика. Учебное пособие*. Москва: Московский психоло-социальный институт.
- Апресян, Ю. Д. (2006). *Языковая картина мира и системная лексикография*. Москва: Языки славянских культур.
- Артюшкина, В. В. (2018). Праздничная культура как способ социальной консолидации. *Гуманитарные ведомости ТГПУ им. Л.Н. Толстого*, 2 (26): 116–125.
- Арутюнова, Н. Д. (1985). Об объекте общей оценки. *Вопросы языкознания*, 3: 13–24.
- Арутюнова, Н. Д. (1988). *Типы языковых значений. Оценка, событие, факт*. Москва: Наука.
- Багана, Ж., Перкова, А. А. 2012. Пожелание как фигура речевого этикета (на материале немецкого и русского языков). *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Вопросы образования: языки и специальность*, 3: 7–12.
- Баймуратова, У. С. (2015). Открытки проекта «Postcrossing» в речевой коммуникации англоязычного дискурса. *Вестник Оренбургского государственного университета*, 11: 122–126.

- Баймуратова, У. С., Вержинская, И. В. (2016). Англоязычный юмор в открытках проекта «Postcrossing». *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 12 (66): 62–64.
- Байрамова, Л. К., Бойчук, В. А. (2016). Фразеологические формулы пожелания здоровья как отражение культуры народа. *Здоровье и образование в XXI веке*, 18 (7): 153–156.
- Белько, Т. В., Агафонова, А. В. (2016). Открытка в коммуникативной культуре конца XX – начала XXI в.: определение, функции, тенденции развития. *Манускрипт*, 12-2 (74): 31–33.
- Богданов, В. В. (1990). *Речевое общение: прагматические и семантические аспекты*. Ленинград: Ленинградский государственный университет.
- Бородина, И. В. (2014). Жанр пожелания на день рождения как эпидейктическая речь. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Филология. Журналистика*, 14 (4): 42–47.
- Бочарова, Т. И. (2005). Специфика непринужденности в жанре поздравления. *Записки Горного института*, 160 (2): 98–99.
- БТС: Кузнецов, С. А. (Ред.). (1998). *Большой толковый словарь русского языка*. Санкт-Петербург: Норинт. (Online) <http://gramota.ru/> (доступ: 29.08.2020).
- Бундин, Ю. И. (2017). Праздник в механизме трансляции цивилизационных констант. *Культурологический журнал*, 1 (27): 1–8.
- Бутыльская, Л. В. (2013а). Социокультурные аспекты изучения русской новогодней открытки. *Гуманитарный вектор. Серия: Филология, востоковедение*, 4 (36): 141–148.
- Бутыльская, Л. В. (2013б). Социокультурный феномен открытки (на примере русской свадебной открытки). *Учёные записки Забайкальского государственного университета*, 2 (49): 66–70.
- Бутыльская, Л. В. (2014). Коммуникативная полифункциональность русской поздравительной открытки. *Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Филология, история, востоковедение*, 2: 12–15.
- Ванченко, Т. П. (2008). Семиотичность праздника. *Аналитика культурологии*, 1 (10): 16–17.
- Вейлерт, А. А. (1976). О зависимости количественных показателей языка от пола говорящего лица. *Вопросы языкознания*, 5: 138–143.
- Викулова, Л. Г., Пятницкая, А. Е. (2017). История поздравительной открытки. *Crede experto: транспорт, общество, образование, язык*, 4: 155–164.
- Вольф, Е. М. (1985). *Функциональная семантика оценки*. Москва: Наука.
- Выжлецов, Г. П. (2010). Аксиология в системе философского знания. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Политология. Международные отношения*, 4: 34–39.
- Герчак, Я. В. (2011). Категория ценности в современной социологии. *Социология власти*, 5: 96–100.
- Гетте, Е. Ю. (2004). *Речевое поведение в гендерном аспекте: проблемы теории и методики описания* (диссертация на соискание степени кандидата филологических наук). Воронеж.
- Гибатова, Г. Ф. (2011). Аксиология в языке. *Вестник Оренбургского государственного университета*, 2 (121): 127–132.
- Гловинская, М. Я. (1990). *Русские речевые акты поздравлять и желать*. В: Гловинская, М. Я., Земская, Е. А. (Ред.). *Язык: система и подсистемы*. Москва: Наука: 123–135.
- Голованова, А. В. (2003). *Категория ценности и её репрезентация в польской языковой картине мира*. W: Bartmiński, J. (Red.). *Język w kręgu wartości. Studia semantyczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: 163–169.
- Гомон, Т. В. (1990). *Исследование документов с деформированной внутренней структурой* (диссертация на соискание степени кандидата филологических наук). Москва.
- Гончарова, Е. Н. (2016). Концепт *успех/success* в русской и американской лингвокультурах: историко-этимологический аспект. *Вестник АГУ*, 2 (177): 49–53.
- Горошко, Е. И. (1996). *Особенности мужского и женского речевого поведения (психолингвистический анализ)* (диссертация на соискание степени кандидата филологических наук). Москва.
- Гуревич, Л. С. (2012). Языковая концептуализация поздравления в русскоязычной и англоязычной лингвокультурах. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета*, 2 (18): 80–84.

- Евстафиади, О. В., Баймуратова, У. С. (2015). Сложноподчиненные предложения с придаточными условными в текстах открыток проекта «Postcrossing». *Вестник Кемеровского государственного университета*, 4 (64): 134–137.
- Евтушенко, О. А. (2012). Корпоративный жанр поздравления в административном дискурсе. *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. Филология*, 1: 149–154.
- Емельянов, Н. Е., Хайлова, О. И. (2008). Гонения на русскую православную церковь (1917–1950-е годы). *Россия и современный мир*, 4 (61): 111–128.
- Завершинская И. К. (2008). Речевой жанр пожелания и рекламное объявление. *Лингвокультурология*, 2: 107–114
- Зайцева, Е. В. (2011). Культурная обусловленность письменного фатического общения. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*, 1: 122–127.
- Зализняк, А. А., Левонтина, И. Б., Шмелев, А. Д. (2005). *Ключевые идеи русской языковой картины мира*. Москва: Языки славянской культуры.
- Земская, Е. А., Китайгородская, М. А., Розанова, Н. Н. (1993). *Особенности мужской и женской речи*. В: Земская, Е. А., Шмелев, Д. Н. (Ред.). *Русский язык в его функционировании*. Москва: Наука: 90–136.
- Зилова, Е. В. (2009). Представление концепта ‘благополучие’ в афористическом фонде лингвокультуры. *Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 2, Языкознание*, 2 (10): 194–198.
- Зохрабова, А. Э. (2011). Аксиология в социальных науках и искусствоведении. *Вестник Казанского государственного университета культуры и искусств*, 4: 112–115.
- Каверина, Е. А. (2009). Праздник как эстетический и социальный феномен. *Вестник Томского государственного университета*, 324: 119–122.
- Капцов, А. В. (2013). Организованность аксиосферы личности: сущность и методика исследования. *Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия: Психология*, 1 (13): 145–159.
- Карамалак, О. А. (2015a). Психолингвистические особенности поздравлений с днем рождения в социальной сети «Facebook» на русском, английском, немецком и французском языках. *Вопросы психолингвистики*, 4 (26): 72–81.
- Карамалак, О. А. (2015b). Особенности ниши социальной сети «Facebook» для размещения поздравлений с днем рождения с точки зрения эколлингвистики. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2: Языкознание*, 3 (27): 135–142.
- Карасик, В. И. (2004). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Москва: Гнозис.
- Карасик, В. И. (2009). *Языковые ключи*. Москва: Гнозис.
- Карасик, В. И. (2010). Эмблематический концепт «благополучие». *Политическая лингвистика*, 3 (33): 34–40.
- Карасик, В. И., Слышкин, Г. Г. (2005). *Базовые характеристики лингвокультурных концептов*. В: Карасик, В. И., Стернин, И. А. (Ред.). *Антология концептов*. Москва: Гнозис: 13–15.
- Караулов, Ю. Н. (1987). *Русский язык и языковая личность*. Москва: Наука.
- Кашпур, В. В. (2007). Жанр «поздравление» в русском политическом дискурсе: к проблеме лингвокогнитивного моделирования. *Вестник Томского государственного университета*, 6 (305): 11–15.
- Квашина, В. В. (2013). Проблемы аксиологии в современном языкознании. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*, 2: 181–189.
- Кирилина, А. В. (1999). *Гендер: лингвистические аспекты*. Москва: Институт социологии РАН.
- Кирова, А. Г. (2009). Развитие гендерных исследований в лингвистике. *Вестник Томского государственного педагогического университета*, 8 (86): 138–140.
- Красных, В. В. (2003). «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Москва: Гнозис.
- Крылова, Т. В. (2006). *Наивно-языковые представления о вежливости и обслуживающая их лексика*. В: Апресян, Ю. Д. (Ред.). *Языковая картина мира и системная лексикография*. Москва: Языки славянских культур: 241–402.
- Крючкова, Т. Б. (1975). *Некоторые экспериментальные исследования особенности использования русского языка мужчинами и женщинами*. В: Сорокин, Ю. А.,

- Шахнарович, А. М. (Ред.). *Проблемы психолингвистики*. Москва: Институт языкознания АН СССР: 186–199.
- Лазарева, Л. Н. (2010). *История и теория праздников. Учебное пособие*. Челябинск: Челябинская государственная академия культуры и искусств.
- Ларина, А. Н. (2012). Иллюстрированная открытка: вопросы атрибуции. *Вестник РГГУ. Серия: История. Филология. Культурология. Востоковедение*, 6 (86): 214–224.
- Лебедева, Н. Б. (1999). *Полиситуативность глагольной семантики (на материале русских префиксальных глаголов)*. Томск: Издательство Томского государственного университета.
- Леонтьев, А. А. (1993). *Языковое сознание и образ мира*. В: Тарасов Е.Ф. (Ред.). *Язык и сознание: парадоксальная рациональность*. Москва: Институт языкознания РАН: 16–21.
- Макарова, Н. Н., Чернова, Н. В. (2017). Локальное измерение памяти о Великой Отечественной войне (по материалам газеты «Магнитогорский рабочий»). *Вестник Удмуртского университета. Серия история и филология*, 27 (4): 553–559.
- Маринин, Ю. Н. (1996). *Речекомплекс «поздравления»: на материале текста поздравительной открытки* (диссертация на соискание степени кандидата филологических наук). Волгоград.
- Маринин, Ю. Н. (2009). Тематика поздравлений в русской речевой культуре. Электронный научно-образовательный журнал ВГПУ *Грани познания*, 1 (2). (Online) http://grani.vspu.ru/files/publics/29_pub.pdf (доступ: 29.08.2020).
- Марковская, А. С. (2013). Особенности поздравления с днем рождения в социальных сетях. *Вестник Московского университета. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация*, 4: 153–159.
- Мозохина, Н. А. (2009). Издательский проект художников объединения «мир искусства». *Вестник Челябинского государственного университета*, 34: 163–167.
- Моради, М. (2017). Речевой акт «Пожелание», его реализация в ситуациях «Приветствия» и «Прощания» в русском языке. *Преподаватель XXI век*, 1: 432–437.
- Немчинова, Н. В. (2008). Корпоративная поздравительная открытка: коммуникативный и деловой аспект. *Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена*, 12 (86): 217–221.
- Немчинова, Н. В. (2010). *Когнитивно-дискурсивное исследование текста корпоративной поздравительной открытки* (диссертация на соискание степени кандидата филологических наук). Барнаул.
- Немчинова, Н. В. (2012). Лингвокогнитивное описание текста корпоративной поздравительной открытки. *Вестник Кемеровского государственного университета*, 4: 71–75.
- Немчинова, Н. В., Семенова, Е. В. (2013). Полифункциональность текста корпоративной поздравительной открытки. *Современные проблемы науки и образования*, 6: 789–789.
- Низеева, Д. Р. (2014). Текстовое сопровождение поздравительных открыток (на материале немецкого языка). *Филология и культура*, 2 (36): 41–44.
- Никулин, М. В. (2013). Кардинальное изменение политики государства к РПЦ в годы Великой Отечественной войны. *Известия тульского государственного университета. Гуманитарные науки*, 4: 173–181.
- Новиков, Г. В. (2012). Социально-культурная сущность государственных праздников. *Вестник Московского государственного университета культуры и искусств*, 3 (47): 123–128.
- Петрова, Е. В. (2012). Понятие удачи и его антиподы. *Международный аспирантский вестник. Русский язык за рубежом*, 2: 58–61.
- Петрова, Е. В. (2014a). *Символические воплощения удачи в современном русском и польском языках*. В: Kikiewicz, A. (Red.). *ПАЛАНІСТЫКА – ПОЛОНІСТИКА – POLONISTYKA*. Olsztyn: Centrum Badań Europy Wschodniej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: 155–168.
- Петрова, Е. В. (2014b). Перевод фразеологизмов с семантикой удачи как проблема межъязыковой структурно-семантической и концептуальной асимметрии. *Вестник Московского университета. Сер. 22. Теория перевода*, 2: 101–108.
- Петрова, Е. В. (2014c). Методика изучения межъязыковых дивергенций в сфере пожеланий удачи как дискурсивных практик. *Филологические науки. Научные доклады высшей школы*, 1: 57–67.

- Попова, В. Н.. (2017). *Праздник как социокультурный феномен. Учебное пособие*. Екатеринбург: Издательство Уральского университета.
- Попова, З. Д., Стернин, И. А. (2007). *Когнитивная лингвистика*. Москва: АСТ: «Восток-Запад».
- РАС: Караулов, Ю. Н., Черкасова, Г. А., Уфимцева, Н. В. (Ред.). (2002). *Русский ассоциативный словарь. В 2 томах*. Москва: АСТ. (Online) <http://thesaurus.ru/dict/> (доступ: 15.09.2019).
- Рыжкина, О. А., Реснянская, Л. И. (1988). *Психо- и социолингвистический анализ языкового портрета горожанина*. В: *Живая речь уральского города: сборник научных трудов*. Свердловск: Уральский государственный университет: 39–47.
- Седакова, И. А. (Ред.). (2011). *Эволюция ценностей в языках и культурах*. Москва: Пробел-2000.
- Слюсаренко, М. А. (2000). Праздник в культуре и культура праздника в контексте современности. *Вестник Томского государственного педагогического университета*, 3 (19): 25–30.
- СРС: Абрамов, Н. (1999). *Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений*. Москва: Русские словари. (Online) <http://gramota.ru/> (доступ: 29.08.2020).
- Сухотерина, Т. П. (2015). Гипержанр естественной письменной речи «поздравление» как явление фатической коммуникации. *Мир науки, культуры, образования*, 2 (51): 395–398.
- Сухотерина, Т. П., Евсеева, К. Р. (2016). Жанр праздничной коммуникации „новогоднее письмо” в пространстве естественной письменной речи. *Мир науки, культуры, образования*, 6 (61): 438–441.
- Тагрин, Н. С. (1978). *Мир в открытке*. Москва: Изобразительное искусство.
- Тихонова, А. В., Чибисова, О. В. (2017). Благопожелания в России и Китае: лингвистическая точка зрения. *Вестник Кемеровского государственного университета*, 4: 211–217.
- Толстая, С. М. (2006). Постулаты московской этнолингвистики. *Etnolingwistyka*, 18: 7–27.
- Толстой, Н. И. (1995a). *Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике*. Москва: Индрик.
- Толстой, Н. И. (1995b). *Культурная семантика славянского *vesel-*. В: Толстой, Н. И. *Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике*. Москва: Индрик: 289–316.
- Толстой, Н. И. (2013). *Язык и культура*. В: Толстой, Н. И., Толстая, С. М. (Ред.). *Славянская этнолингвистика: вопросы теории*. Москва: Институт славяноведения РАН: 7–18.
- Топка, Л. В. (2013). Ситуация «Пожелание»: классический и прототипический подходы к исследованию. *Вестник Ленинградского государственного университета им. А. С. Пушкина*, 1 (4): 191–199.
- Файнштейн, Э. Б. (1976). *В мире открытки*. Москва: Планета.
- Формановская, Н. И. (1987). *Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты*. Москва: Русский язык.
- Формановская, Н. И. (1993). Культура общения и речевой этикет. *Русский язык в школе*, 5: 75–79.
- Формановская, Н. И. (2002). *Русский речевой этикет: нормативный социокультурный контекст*. Москва: Русский язык.
- Формановская, Н. И. (2009). *Речевой этикет в русском общении. Теория и практика*. Москва: ВК.
- Фролкова, Ю. А. (2009). Лингвокультурологический анализ этикетных формул поздравления и пожелания (на материале современного русского языка и пиренейского национального варианта испанского языка). *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Вопросы образования: языки и специальность*, 2: 70–76.
- Хао, Ч. (2019). Реализация речевого акта поздравление в русской речи в ситуации праздника. *Преподаватель XXI век*, 2: 411–417.
- Хисамова, Г. Г., Латыпова, Л. М. (2016). Этикетные речевые жанры в аспекте межкультурной коммуникации (на материале русского и башкирского языков). *Вестник Башкирского университета*, 21 (2): 360–364.
- Цинь, П. (2018). Лексико-семантические и стилистические доминанты пожеланий в речевом жанре „пожелание” в русском и китайском языках. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 6 (84): 177–182.

- Черкашина, Е. А. (2016). Концепт «счастье» в русском языке. *Вестник Таганрогского института имени А. П. Чехова*, 2: 38–43.
- Чижова, М. Е. (2012). Специфика репрезентации концепта *здоровье* в речевом этикете (на материале русского и английского языков). *Известия Саратовского университета. Филология. Журналистика*, 1: 46–49.
- Шатилова, Л. М. (2008). Типологический анализ пожеланий добра в виде отрицательных конструкций. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*, 10 (66): 62–67.
- Шатилова, Л. М. (2009а). Функционирование эксплицитных пожеланий добра в немецких и русских художественных текстах. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика*, 3: 24–32.
- Шатилова, Л. М. (2009б). Типологическое сопоставление имплицитных пожеланий «Успеха, удачи» (на материале немецкого и русского языков). *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*, 5 (143): 149–154.
- Шатилова, Л. М. (2010а). Профессиональные пожелания добра в виде имплицитных высказываний (на материале немецкого и русского языков). *Вестник Санкт-Петербургского университета. Язык и литература*, 1: 216–225.
- Шатилова, Л. М. (2010б). Эксплицитное выражение добрых напутствий в немецком и русском языках. *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*, 3 (12): 221–227.
- Шатилова, Л. М. (2011). Имплицитное выражение пожеланий-приветствий и пожеланий при расставании (на материале немецкого и русского языков). *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика*, 3: 37–41.
- Шлеев, В. В., Файнштейн, Э. Б. (1960). *Художественные открытки и их собирание*. Москва: ИЗОГИЗ.
- Шлеев, В. В., Файнштейн, Э. Б. (1963). *Как собирать художественные открытки*. Москва: ИЗОГИЗ.
- Шмелева, Т. В. (1997). Модель речевого жанра. *Жанры речи*, 1: 88–99.

STRESZCZENIE

Niniejsza rozprawa doktorska ma na celu rekonstrukcję oraz porównanie językowych obrazów wartości utrwalonych w treści polsko- i rosyjskojęzycznych powinszowań przekazywanych za pośrednictwem okolicznościowych kart pocztowych w drugiej połowie XX wieku. Analizowany korpus formuł życzeniowych jest konstytuowany przez ponad dwa tysiące tekstów napisanych w języku polskim i rosyjskim. Spośród polskojęzycznych tekstów wyodrębniono życzenia składane z okazji świąt Bożego Narodzenia, Nowego Roku, Wielkanocy, imienin i urodzin. Rosyjskojęzyczne powinszowania odnoszą się zaś do Dnia Kobiet, Święta Pracy, Dnia Zwycięstwa, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Nowego Roku i urodzin.

W dysertacji podjęta została próba udzielenia odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- 1) Jaka hierarchia wartości wyłania się z treści życzeń przesyłanych na kartach pocztowych, tj. jakie (typy) wartości są projektowane na odbiorców najczęściej, jakie zaś najrzadziej?
- 2) W jaki sposób poszczególne wartości są konceptualizowane, tj. postrzegane i językowo werbalizowane w tekstach życzeń? Jakie cechy konotacyjne są im przypisywane?
- 3) Jakie podobieństwa i różnice można zaobserwować w doborze oraz konceptualizacjach wartości przy uwzględnieniu takich determinant, jak:
 - a) święto, z którego okazji przekazywane są życzenia, tj. określony kontekst okolicznościowy profilujący obrazy wartości,
 - b) następstwo składników powinszowań,
 - c) płeć partnerów interakcji,
 - d) rodzaj relacji łączącej nadawców i odbiorców?
- 4) Czy charakterystyczne cechy kultury polskiej i rosyjskiej znajdują odzwierciedlenie w wartościach werbalizowanych w treści życzeń?
- 5) Czy w treści życzeń ujawniają się właściwości specyficzne dla innych aktów/gatunków mowy?

Prezentowana rozprawa składa się z trzech zasadniczych części – teoretycznej, metodologicznej oraz empirycznej, łącznie obejmujących jedenaście rozdziałów. Ze względu na specyfikę materiału badawczego metodologia przyjęta na użytek analiz ma charakter

synkretyczny. Dysertacja przede wszystkim sytuuje się w nurcie badań etnolingwistyczno-kognitywnych, lecz pobocznie również genologicznych i pragmatycznych, bowiem wartości stanowią istotny element wzorca tekstu życzeń, a ich dobór i konceptualizacja są uwarunkowane przez różnorodne czynniki pragmatyczne (sytuacyjne, społeczne, psychiczne). Badania dotyczą zatem obrazów wartości w tekstach o wyraźnie zarysowanych ramach gatunkowych, charakterystycznych dla dyskursu magicznego i grzecznościowego, które są kształtowane przez różnorodne konwencje (językowe, kulturowe, społeczne, komunikacyjne).

Odpowiedzi udzielone na postawione w rozprawie pytania badawcze potwierdzają przyjętą hipotezę, iż obrazy wartości są w dużym stopniu zależne od różnego rodzaju konwencji, przede wszystkim kulturowych, lecz także – powiązanych z nimi i będących ich wynikiem – społecznych i językowych. Rezultaty badań potwierdzają hipotezę Sapira-Whorfa dotyczącą determinizmu i relatywizmu językowego oraz koncepcje Marii Wojtak dotyczące konwencji. Konwencje ogólne (kulturowe) wywierają bowiem wpływ na konwencje szczegółowe, m.in. społeczne, komunikacyjne, gatunkowe i inne, których konglomerat warunkuje tekstowe obrazy wartości. Najważniejszą determinantą takiego wyprofilowania obrazu pojęć aksjologicznych są jednak konwencje kulturowe, które zdają się najsilniej oddziaływać na treść formuł życzących. Obserwacja ta potwierdza słuszność traktowania powinszowań jako tekstów kultury, magazynujących stereotypowe, wyidealizowane wyobrażenia o świecie, które są immanentne dla przedstawicieli poszczególnych lingwokultur.

Wnioski płynące z badań nie pretendują do miana twierdzeń rozstrzygających o roli poszczególnych pojęć aksjologicznych w obrazie świata Polaków i Rosjan, pozwalają jednak na ukazanie istotnego wycinku językowego obrazu świata wartości zawartego w relewantnym etnolingwistycznie materiale tekstowym. Prezentowane rozważania mogą stanowić uzupełnienie analiz porównawczych dotyczących semantyki nazw wartości, prowadzonych dotychczas na materiale języków słowiańskich. Dysertacja wpisuje się w nurt badań z zakresu etnolingwistyki kognitywnej i stanowi wkład w paralelne i porównawcze badania nad wartościami słowiańskich wspólnot językowo-kulturowych.

SUMMARY

The present work aims to reconstruct and compare the linguistic images of values contained in the texts of Polish and Russian-language wishes sent via postcards in the second half of the 20th century. The analyzed corpus of wishes is constituted by over two thousand texts written in Polish and Russian. Among the Polish-language texts, wishes expressed on the occasion of Christmas, New Year's Day, Easter, name days and birthdays can be distinguished. The Russian-language texts of wishes were sent on the occasion of Women's Day, Labor Day, Victory Day, October Revolution Anniversary, New Year's Day and birthdays.

The dissertation attempts to answer the following questions:

- 1) What hierarchy of values emerges from the texts of wishes sent on postcards, i.e. what (types) of values are verbalized most often, and which least often?
- 2) How are the values conceptualized, i.e. perceived and linguistically verbalized in the texts of wishes? What connotational features are displayed in texts?
- 3) What similarities and differences can be observed in the images of values if the following determinants are taken into account:
 - a) a holiday on the occasion of which wishes are expressed,
 - b) the sequence in which values are ordered in texts,
 - c) the gender of interaction partners,
 - d) the relationship between senders and recipients?
- 4) Are the characteristic features of Polish and Russian culture reflected in the values verbalized in the texts of wishes?
- 5) Do the texts of wishes reveal properties specific to other speech acts/texts genres?

The dissertation consists of three main parts – theoretical, methodological and empirical, consisting of eleven chapters. Due to the specificity of the research material, the methodology adopted for the purpose of the study is syncretic. The dissertation is primarily framed in the field of cognitive ethnolinguistics, but also genological and pragmatic research, because values constitute an important element of the text pattern of wishes, and their conceptualizations are conditioned by various pragmatic factors. The research therefore concerns the images of values in texts with strictly defined genre frames, characteristic of magic and politeness discourse, which are shaped by various conventions.

The answers given to the questions posed in the dissertation confirm the hypothesis that the images of values depend to a large extent on various types of conventions, mainly cultural, but also social and linguistic. The results of the research confirm the Sapir-Whorf hypothesis of linguistic determinism and relativism as well as Maria Wojtak's considerations regarding conventions. General (cultural) conventions influence specific conventions, including social, communicative, genre and others, which together determine the textual images of values. The most important determinant of such profiling of the image of values are, however, cultural conventions, which seem to have the strongest impact on the texts of wishes. This observation indicates that wishes are texts of culture that store stereotypical, idealized ideas about the world, which are characteristic of representatives of individual languacultures.

The conclusions drawn from the research do not aspire to be conclusive on the role of axiological concepts in the image of the world of Poles and Russians. However, they show a significant fragment of the linguistic image of the world of values contained in an ethnolinguistically relevant textual material. The presented considerations may supplement the comparative analyses concerning the semantics of the names of values in Slavic languages. The present research is conducted within the framework of cognitive ethnolinguistics and contributes to parallel and comparative research on the values of Slavic linguistic and cultural communities.

РЕЗЮМЕ

Настоящая кандидатская диссертация является попыткой реконструировать и сравнить языковую картину ценностей, закрепленную в текстах польско- и русскоязычных пожеланий, отправленных на открытках во второй половине XX века. Проанализированный корпус формул пожеланий составляет более двух тысяч текстов, написанных на польском и русском языках. Среди текстов, написанных на польском языке, были отмечены пожелания по случаю Рождества, Нового года, Пасхи, именин и дня рождения. Русскоязычные пожелания относятся к таким праздникам, как Международный женский день, День международной солидарности трудящихся, День Победы, День Великой Октябрьской социалистической революции, Новый год и день рождения.

В диссертации делается попытка ответить на следующие исследовательские вопросы:

- 1) Какая иерархия ценностей отражена в пожеланиях, отправленных на открытках, т.е. какие ценности наблюдаются чаще всего, а какие являются самыми редкими?
- 2) Как отдельные ценности концептуализируются в текстах пожеланий? Какие коннотации закреплены в названиях ценностей, наличествующих в анализируемых текстах?
- 3) Какие сходства и различия можно выявить в концептуализации ценностей, учитывая такие факторы, как:
 - а) праздник, по случаю которого отправляются пожелания,
 - б) последовательность ценностей в текстах пожеланий,
 - в) пол партнеров интеракции,
 - г) отношения между адресантами и адресатами пожеланий?
- 4) Отражены ли характерные черты польской и русской культуры в названиях ценностей, встречающихся в текстах пожеланий?
- 5) Проявляются ли в текстах пожеланий свойства, присущие другим речевым актам / жанрам речи?

Диссертация состоит из трех основных частей: теоретической, методологической и эмпирической, которые составляют одиннадцать глав. Из-за специфики исследовательского материала анализ отличается методологическим

синкретизмом. Работа в основном вписывается в исследования в области когнитивной этнолингвистики, однако также затрагивает жанроречевые и прагмалингвистические вопросы, поскольку ценности составляют важный элемент структуры текстов пожеланий, а их концептуализация обусловлена различными прагматическими факторами. Таким образом, исследование касается картины ценностей, закреплённой в текстах с четко определенными жанровыми рамками, характерных для магического и этикетного дискурсов, которые ограничены различными условностями.

Ответы на исследовательские вопросы, поставленные в данной работе, подтверждают гипотезу о том, что картина ценностей во многом зависит от различных типов условностей, в первую очередь культурных, однако также общественных и языковых. Результаты исследования подтверждают гипотезу Сепира-Уорфа о лингвистическом детерминизме и релятивизме, а также концепции Марии Войтак, касающиеся условностей. Культурные условности оказывают влияние на общественные, коммуникативные, жанровые и другие, совокупность которых определяет текстовую картину ценностей. Однако наиболее важным фактором, влияющим на профилирование картины ценностей, являются культурные условности, которые оказывают сильнейшее воздействие на содержание формул пожеланий. Это наблюдение показывает, что пожелания – это тексты культуры, содержащие информацию о стереотипных представлениях о мире, характерных для представителей отдельных лингвокультур.

Выводы, сделанные в результате исследования, не претендуют на всестороннее рассмотрение вопроса роли отдельных ценностей в языковой картине мира поляков и русских. Однако они позволяют показать значительный фрагмент языковой картины ценностей, закреплённый в соответствующем с точки зрения этнолингвистики текстовом материале. Представленные рассуждения могут дополнить исследования относительно семантики названий ценностей, проведенные до сих пор на материале славянских языков. Диссертация вписывается в рамки когнитивной этнолингвистики и является вкладом в активно развивающуюся сегодня сферу параллельных и сравнительных исследований ценностей славянских лингвокультур.

ANEKS:

TEKSTY ŻYCZEŃ ANALIZOWANE W ROZPRAWIE

1. Polskojęzyczne formuły życzeń bożonarodzeniowych

1. Wraz z kartką przesyłam życzenia na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990, życząc dużo zdrowia, szczęścia w życiu wszelkiej pomyślności przesyła Henryk
2. Zdrowych miłych Świąt życzy Lusja z Markiem i Zygmuntem
3. Z okazji Świąt i Nowego Roku serdeczne życzenia wszelkiej pomyślności a szczególnie dużo radości, stabilizacji życiowej, sukcesów w pracy zawodowej itp., itp., itp. przesyłają L M Z z Elbląga
4. Serdeczne życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku składają Leniurówie
5. Wesółych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzą Paluszkowie
6. na Święta Bożego Narodzenia dużo radości, na Nowy Rok 1978 wiele miłości i pokoju w serce dla całej Twojej rodziny życzy Jola
7. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz wszelkiej pomyślności w Nowym 1995 Roku życzą Kwiatkowscy
8. „Wesołych-Szczęśliwych Świąt” i dobrego Nowego Roku od serca życzę Ci Maryśka.
9. a very happy Christmas i co najlepszego do Nowego Roku Wam życze.
10. Zdrowych, pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz słonecznych dni w Nowym Roku przysła Januszek z Rodzicami
11. Zdrowych radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1999 życzy Zorychtowa
12. Zdrowych, radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz samych słonecznych dni w Nowym Roku przesyłają Jagodowie
13. Radosnych, pogodnych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślności i szczęścia w Nowym Roku 1981 życzy Grażynka
14. Z pięknej Polanicy b. serdeczne życzenia Świąteczne i noworoczne przesyła Hala.
15. Moc serdecznych pozdrowień z pięknej zasypanej śniegiem Szklarskiej oraz życzenia Zdrowych i Wesołych Świąt przesyłają Ela Andrzej i Karolina
16. Najserdeczniejsze Życzenia z okazji Świąt i Nowego Roku przesyłają Aneta i Krzysztof
17. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku
18. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku najlepsze życzenia zasyła Barbara z mężem i dziećmi.
19. Wesołych i Zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą M Z i P Leśniewscy
20. Zdrowych i Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzą Mikołajewscy z dziećmi
21. Zdrowych Wesołych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku życzą Gibscy z dziećmi
22. Serdeczne Życzenia Świąteczne – zdrowia i pomyślności w Nowym Roku – życzy: Zdzisiek M.
23. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz spełnienia marzeń i pragnień w Nowym 1977 Roku życzą Renia i Włodek
24. Zdrowych, wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz w Nowym Roku 1989 wszelkie troski niechaj giną, chwile życia w szczęściu płyną.

25. Pełnych Bożego pokoju Świąt oraz wiele łask w Nowym Roku 2000-nym od Bożego Dzieciątka: dużo, dużo znośnego zdrowia i dużo uścisków przesyła Irmina i Bożenka ze Starachowic
26. Z okazji Świąt B. N. oraz zbliżającego się Nowego Roku, przesyłamy najserdeczniejsze życzenia przede wszystkim dużo dni zdrowia i wszelkiej pomyślności A Z Kotwowie
27. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Czerneccy z Joasią
28. Najleprze i najserdeczniejsze życzenia na Boże Narodzenie: wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992 życzą P. i M.
29. Wesołych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia i Wszelkiej pomyślności w Nowym 1996 Roku Życzą Elżbieta i Olek
30. Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok moc najserdeczniejszych Życzeń – dużo Zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyła (...) ³⁴³
31. Wesołych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Danuta Gospodarczyk z rodziną i Jolą
32. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz spełnienia marzeń (nowego mieszkania!) w Nowym Roku 1987 życzy Basia z rodziną
33. Zdrowych radosnych Św Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Zorychtowa
34. serdeczne życzenia Bożego Narodzenia oraz szczęścia i wszelkiej pomyślności w Nowym Roku 1997 życzy B.
35. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1987 życzą B. W. Kowalscy oraz Zosia
36. Serdeczne życzenia świąteczne i noworoczne przesyłają Helena z Mirkiem
37. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz dużo zdrowia radości i spokoju w Nowym Roku 2004 życzy Irena Janek i Michał
38. Najserdeczniejszych życzeń wiązanek. Zdrowia, uśmiechów i radości w dniu Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Arek Helena Tadek (...)
39. Najserdeczniejsze życzenia Bożonarodzeniowe oraz Noworoczne 88 r i wiele łask Bożych zasyłają wraz z ucałowaniem Helena Tadek Arek
40. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1984 życzy Iza z mamą
41. Dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1984 przesyłają Helena z Mirkiem
42. Z okazji Św. Bożego Narodzenia przesyłamy Wam i Rodzinie nasze najserdeczniejsze życzenia wszystkiego co najlepsze, ale przede wszystkim zdrowia zdrowia i jeszcze raz zdrowia
43. Dużo radości wspaniałej atmosfery podczas Świąt Bożego Narodzenia oraz odnalezienia miejsca w tym zagmatwanym życiu, dużo uśmiechu, poczucia własnej wartości i godności, życzliwych ludzi wokół i spełnienia marzeń (nie wszystkich w nadchodzącym roku, bo trzeba mieć coś do realizacji w dalszej przyszłości.) Tego wszystkiego życzy Ci Dorota
44. Najlepsze życzenie błogosławionych Świąt, opromienionych łaskami Bożego Dzieciątka oraz pokoju i opieki Niepokalanej Matki i w Nowym Roku 1985 przesyła zawsze pamiętająca w modlitwie Marta (...)
45. Najlepsze życzenia świąteczne i noworoczne wraz z „pozdrowieniami od gór” zasyłają Bożena, Stachu, Piotr
46. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz dobrego Nowego Roku życzą – Jaranowscy.
47. Wiele ciepła i radości w Wigilijną Noc oraz szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 2001 życzy Gosia.
48. Najlepsze Życzenia Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Ewa i Wojtek Pawlakowie z mamą Stolarską
49. Przyjm serdeczne życzenia pogodnych, przyjemnych Świąt i pomyślnego Nowego Roku.
50. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego i Zdrowego Nowego Roku życzą Basia i Waldek
51. Przesyłamy Ci moc najserdeczniejszych życzeń świątecznych i noworocznych

³⁴³ Znak „(...)” jest stosowany na oznaczenie nieczytelnego fragmentu.

52. Z okazji Świąt i Nowego Roku składamy Pani a także Mamusi wiek najlepszych życzeń
53. Wesołych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia, pomyślnego Nowego Roku 1976 życzą Nekanowiczowie z dziećmi
54. Serdeczne życzenia zdrowych i szczęśliwych Świąt oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku przesyła Wiesia (...)
55. Zdrowych i wesołych świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Pozniewiczowie
56. Najlepsze życzenia z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku życzą Barwiccy.
57. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Marysia
58. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi
59. Zdrowych i miłych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Wiesia i Mietek z chłopcami
60. przesyłam Pani najserdeczniejsze życzenia świąteczne, dużo zdrowia, spokoju i jak najwięcej słonecznych dni w życiu oraz szczęśliwego Nowego Roku.
61. Proszę przyjąć też najserdeczniejsze życzenia od moich sióstr
62. Wobec zbliżających się świąt Bożego Narodzenia i Nowego 1972 Roku składamy Pani wiele Serdecznych Życzeń zdrowia i wszelkiego dobra
63. Przesyłam w imieniu całej rodziny najserdeczniejsze życzenia świąteczne i noworoczne dla Pani (...)
64. Dużo radości i wszelkiej pomyślności z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1973 życzy Ludmiła z Rodzinką
65. Dużo, dużo serdecznych życzeń z okazji Świąt Bożego Narodzenia przesyła Bożena i (...) z (...)
66. Najlepsze Życzenia Wesołych Świąt oraz pomyślnego i szczęśliwego Nowego Roku życzą Pelznerowie
67. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku by się „darzyło w stodole oborze i na dworze” u Ciebie na sztalugach
68. Serdeczne życzenia Świąteczne i Noworoczne przesyłają: Bogusiowie z rodziną
69. Życzę Ci zdrowych Wesołych Świąt i Pomyślnego Nowego Roku
70. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Ela Władek z dziećmi.
71. Życzymy Ci dużo dużo radości z Twojej pracy, zdrowia i wszelkiego dobra na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969.
72. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia przesyłamy Ci Heniu dużo najlepszych życzeń.
73. Najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt i Nowego Roku przesyłają Michałowie
74. Zdrowych, radosnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku 1973 Życzą Ala, Waldek z Mamusią i Córkami
75. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku przesyłamy Ci Kochana Heniu nasze najlepsze życzenia
76. Najserdeczniejsze życzenia zdrowych i spokojnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku dla Ciebie kochana Heniutko i Mamusi przesyłają Rosińscy z Magdusią
77. Przesyłamy Ci i Domownikom moc naszych najlepszych życzeń świątecznych
78. WESOŁYCH ŚWIĄT i SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU życzą Maria z Mamą
79. WESOŁYCH ŚWIĄT i SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU Życzy Magda Rosińska
80. Na nadchodzące radosne święta Bożego Narodzenia dużo zdrowia i błogosławieństwa Bożej Dzieciny oraz Nowego Roku Życzy rodzina Litwin.
81. oraz życzenia zdrowych i Wesołych Świąt zasyłają (...)
82. Zdrowych, miłych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślnego Nowego Roku życzy Basia z rodziną
83. Pozdrowienia oraz z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia Serdeczne Życzenia przesyłają Maria i Mieczysław
84. Z okazji Świąt oraz Nowego Roku przesyłam moc szczerych życzeń wszystkim
85. Moc najserdeczniejszych życzeń zdrowych i Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Ewa i Andrzej
86. Serdeczne życzenia Świąteczne i Noworoczne dla całej Rodzinki przesyła Krystyna z mamą

87. Zdrowych i radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz mnóstwo pomyślności w Nowym Roku życzy Basia z Familia
88. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Basia i Waldek
89. Najserdeczniejsze życzenia Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Jarzębscy
90. Najlepsze życzenia z okazji świąt i pomyślnego Nowego Roku zasyłają (...) z rodziną
91. W imieniu nas wszystkich składam serdeczne życzenia zdrowych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia.
92. W noc Wigilijną w blasku świec ~ melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie zdrowia, radości moc i wiele szczęścia na Nowy Rok ~ 2000 Kochanemu Marcinowi ~ życzy Zofia i Frania
93. Serdeczne życzenia świąteczne, oraz szczęśliwego Nowego Roku przesyła Zosia i C. Jadzia i Ewcia.
94. Zdrowych i radosnych świąt oraz pomyślnego Nowego Roku życzą wszyscy z Wrocławia
95. składamy Pani moc serdecznych życzeń świątecznych i noworocznych zdrowia i sukcesów.
96. Załączamy również Życzenia najlepsze dla Mamusi.
97. przesyłam Pani najserdeczniejsze życzenia świąteczne, dużo zdrowia i spokoju ducha, a w Nowym Roku jak najwięcej słonecznych dni.
98. Najlepsze życzenia świąteczne i Noworoczne przesyłają J. E. (...)
99. z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przyjm najserdeczniejsze życzenia Zdrowia Szczęścia i Wszelkiej pomyślności oraz dużo uśmiechów.
100. Zdrowych, wesołych i radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Elwartowie
101. Zdrowych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Sikorowie
102. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Sikorowie
103. Z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia dużo szczęścia zdrowia oraz bogatego gwiazdora życzy rodzina (...)
104. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1978 zasyła rodzina Litwin i (...)
105. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi.
106. Zbliżające się święta Bożego Narodzenia niechaj miną pogodnie i szczęśliwie a Nowy Rok 1974 niech okaże się Najwspanialszym życzy rodzina Litwin
107. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego – 1977 – Roku życzą (...)
108. Zdrowych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają (...)
109. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku składają Wam najserdeczniejsze życzenia obfitych łask Bożych rodz Kurlandów z Krysią
110. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia z (...) w (...) życzy Ryszard z Rodziną.
111. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Dawidkowie
112. Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia najlepsze życzenia Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyła Jerzy K.
113. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Iwonka z rodzicami.
114. Miłości Bożej w sercu Pokoju Bożego w duszy Błogosławieństwa Bożego w życiu i zdrowych spokojnych świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym 1968 Roku życzą Ludwik i Maryśka
115. Wzajemne najserdeczniejsze życzenia świąteczne i noworoczne.
116. Przyjmijcie od nas życzenia wszystkiego najlepszego z okazji Świąt i „Nowego Roku”.
117. Serdeczne życzenia świąteczne i noworoczne życzy (...)
118. Wiele bardzo serdecznych życzeń Świątecznych i Noworocznych przesyłamy Kochanemu Państwu oraz ich Rodzinie
119. Serdecznie życzymy Pani, Pani Krysi i Panu Jurkowi dobrych zdrowych, wesołych Świąt.

120. Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia, przesyłam życzenia zdrowia, szczęścia i pomyślności w życiu osobistym. Wesołych i spokojnych świąt, bardzo dużego i bogatego Dziadka Mroza – czyli Gwiazdorka.
121. Moc najserdeczniejszych Życzeń na Święta Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku śle Druga Mama
122. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1980 życzą Jędrzejowscy
123. Wesołych i zdrowych świąt „Bożego Narodzenia” i szczęśliwego nowego roku zasyłają Darcio, Jasio Zenek.
124. Najserdeczniejsze życzenia miłych i zdrowych świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku zasyłam Drogiej Pani wraz z ucałowaniem rącek.
125. Zdrowych, wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą dla całej rodziny Rysiowie
126. Zdrowych Wesołych Świąt Bożego Narodzenia! oraz Wszelkiej Pomyślności w Nowym Roku 1977! życzą Tadek, Jolka Wojtek Marysia
127. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą (...)
128. Przesyłam Ci najserdeczniejsze życzenia świąteczne i pomyślnego Nowego Roku.
129. Serdeczne życzenia radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku przesyła (...)
130. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1971 najserdeczniejsze życzenia Zdrowia i pomyślności ślą Salamonowie z dziećmi
131. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Stenka z dziećmi i ich (...)
132. W radosnym dniu gdy Jezus Chrystus – Bóg Człowiek narodził się, by zamieszkać wśród ludzi gorące życzenia, aby obdarzył nas miłością i pokojem życzy rodz. (...)
133. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Stenia z rodziną.
134. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 2001 życzy i zasyła Wam Franek z rodziną
135. życzymy Tobie i całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku 1999
136. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi.
137. Życzymy Tobie i całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1993
138. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą: K. S. Krystkowiakowie z Asią i Robertem
139. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz dużo szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 1999 życzy Tobie, mężowi i córce z mężem Lidzia z rodziną
140. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia, spełnienia marzeń w Nowym Wieku życzą I. G. A. Osieglewscy
141. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego 2001 Roku życzy Lucyna wraz z dziećmi i mężem.
142. Z okazji nadchodzących Świąt Bożego Narodzenia i Nowego 2000 Roku dużo zdrowia i wielu łask Bożych od nowonarodzonej dziecińy życzy Wanda z rodziną
143. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia i szczęśliwego Nowego Roku 1999 życzy Lucyna z rodziną
144. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 2000 życzy Basia z rodziną.
145. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 2000 życzy Tobie i rodzinie Twojej Lidzia, Józef i dzieci
146. Z okazji Świąt wiele dobrego życzy Pani Romana
147. Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia życzenia zdrowia, szczęścia, Błogosławieństwa Bożego oraz samych słonecznych dni na Rok 1996 życzy Ania, Jolanta, Jędreka, Lidka, Andrzej oraz wnukowie Ani Robert i Łukasz.

148. Pogodnych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego 1996 roku wraz z serdecznymi pozdrowieniami życzą Jolanta i Jędrzek
149. Najserdeczniejsze życzenia, radosnych Świąt Przyjścia Boga-Człowieka na świat, dużo pokoju oraz spotkania wielu życziwych ludzi i realizacji najskrytszych marzeń w Nowym Roku życzy Grażyna
150. błogosławionych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku, życzy Melania
151. Zdrowych wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy T (...)
152. Zdrowych szczęśliwych Świąt oraz dosiego Nowego Roku ślą Z. Kozińska z rodziną Nowaków.
153. Zdrowych i radosnych świąt oraz dużo pomyślności w Nowym Roku życzą Wszyscy z Wrocławia
154. Zdrowych radosnych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku życzą Wanda i Janek Jacek i Dorota.
155. Dużo zdrowia i radości z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia w Nowym Roku życzy Kasia Filipiak.
156. Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 ślę Wam życzenia – dobrego zdrowia, szczęścia, pomyślności, wszelkich łask Bożych, miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami.
157. Spokojnych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego roku 1970 życzy Wera
158. Życzę Pani i całej Rodzinie radosnych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz Błogosławieństwa Bożego w Nowym Roku.
159. Najlepsze życzenia wesołych i beztrudnych Świąt Bożego Narodzenia składa Ci (...)
160. Z całego serca życzę Wam „Wesołych, Szczęśliwych, Spokojnych Świąt” i „Szczęśliwego Nowego Roku”.
161. Dużo dobrego dla Ciebie w czasie i po świątach przesyła Gienia.
162. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy: Benek z rodziną
163. Wszystkiego najlepszego co może dać Boża Dziecina niech w udziale przypadnie życzą B. R. (...)
164. Składamy Twojej Małżonce, Tobie i całej Twojej rodzinie moc najlepszych życzeń beztrudnych Świąt i wszelkiej pomyślności w nowym roku
165. Zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności i zdrowia od Pana Boga w Nowym Roku życzą E. E. M. K. Ciarowie
166. Zdrowych, Wesołych i Szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Obfitych Łask Bożych w Nowym Roku życzy Jadzia z Młodymi
167. Aby Święta Bożego Narodzenia przyniosły radość z tego co jest i nadzieję na to co przed Nami oraz uśmiechu i życzliwości na każdy dzień nowego tysiąclecia życzą E. E. K. Ciarowie oraz Marzenka z Kamiliem
168. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi
169. Szczere życzenia na Dzień Bożego Narodzenia a w Nowym Roku Łask Bożych szczęścia i powodzenia przesyłają Watychowie
170. Przesyłamy Wam życzenia zdrowych, wesołych i bogatych Świąt.
171. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia przesyłamy najlepsze życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności oraz wszystkiego najlepszego w Nowym Roku – Tobie, Twojej drogiej Mamie, p. Halinie z rodziną z całego serca Iza i Marian Kucharscy z Krystianem.
172. Zdrowych i szczęśliwych Świąt „Bożego Narodzenia” oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Ligarscy
173. Wesołych pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku przes. rodz. Grabowskich.
174. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia dużo szczęścia zdrowia i dużo łaski od Boga oraz szczęśliwego Nowego Roku i bogatego gwiazdora życzą: Z. J. Czerwionka i rodz. Cyronów

175. Radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wiele łask Bożej Dzieciny w Nowym Roku życzy rodz. (...)
176. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przesyłamy dla Całego Twojego Domu najlepsze życzenia zdrowia i spełnienia pragnień w 1975 r i w następnych latach!!!
177. Zdrowych Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia Miłych chwil w gronie rodzinnym oraz Szczęśliwego Nowego Roku 2007 życzy Marysia
178. Zdrowych i wesołych św. Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Adam I.
179. Z okazji nadchodzących świąt oraz Nowego Roku życzę Wam wszystkiego najlepszego a nade wszystko dużo zdrowia.
180. Wraz z serdecznymi pozdrowieniami i ucałowaniem składamy najlepsze życzenia świąteczne i noworoczne. Niech zbliżający się N. Rok 1983 przyniesie Ci dużo szczęścia, radości i spełnienia wszystkich pragnień przesyła Krysia z rodziną
181. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia i Wesołej Zabawy Sylwestrowej życzą Jaroccy z dziećmi.
182. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Błogosławieństwa Bożego 1991 roku życzą Zbuccy
183. Wesołych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1971 zasyła Wanda
184. Obyś nie pomyślała, że zapomniałem o Tobie, dlatego przesyłam Tobie, serdeczne życzenia świąteczne, oraz dużo szczęścia w nadchodzącym 1966-tym roku.
185. Zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Dosiego Roku życzą Rybiccy z synem
186. Najlepsze życzenia Świąteczne i Noworoczne zasyłają (...)
187. Dużo zdrowia i radości z okazji Świąt i dobry skok w Nowy Rok życzy Chmielarska
188. Zdrowych i wesołych świąt oraz szczęśliwego nowego Roku życzą Ela i Ala, Krzysiek Pokładkowie.
189. Najserdeczniejsze życzenia Świąteczne i Noworoczne śle (...)
190. „Wesołych świąt” oraz szczęśliwego Nowego Roku dużo zdrowia szczęścia pociechy i radości zasyła Józefa K.
191. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia, szczęśliwego Nowego Roku dużo zdrowia i zadowolenia życzą Jadwiga i Tadeusz (...)
192. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wiele pomyślności w Nowym Roku dla Ciebie i Sławska z rodziną życzą Jadwiga i Tadeusz
193. Nim gwiazdka zgaśnie i święta przeminą niech całej rodzinie błogosławi panienka z dzieciną Niech życie w szczęściu oplata dziś, jutro w Nowym Roku i po wszystkie lata wszystko co najlepsze życzą J. W. Krupa z dziećmi
194. Nim gwiazdka zaświeci i Święta przeminą, Niech Was Błogosławi Panienka z dzieciną, Niech się życie Wasze w szczęśliwość uplata, dziś, jutro i po wszystkie lata: Wesołych świąt i szczęśliwego Nowego Roku życzą: J. L. Jaworscy.
195. Pogodnych oraz zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą: Anna, (...) i Jarek
196. Jak obyczaj każe stary, względem naszej wiary, pragnę złożyć Wam życzenia z dniem Bożego Narodzenia. Niech ta Gwiazdka Betlejemska, która zaświeci o zmroku doprowadzi do szczęścia w Nowym Roku życzy Wojtek z Bożeną.
197. PODNIEŚ RĘKĘ BOŻE DZIECIĘ I BŁOGOSŁAW WSZYSTKIM, KTÓRYM Z CAŁEGO SERCA ŻYCZYMY WESOŁYCH ŚWIAŁ I SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU – E. E. K. CIAROWIE M. M. DZIURKIEWICZ
198. Na dzień Bożego Narodzenia z serca płynące życzenia zdrowia oraz wiele szczęścia w Nowym Roku życzą (...)
199. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Pałuchowie i (...) F.
200. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia w Nowym Roku życzą D. T. E. Pałucha i Janka

201. NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 ZASYŁAM JAK NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA ZDROWIA POKOJU I RADOŚCI.
202. Zdrowych i Radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku Pani i Rodzinie serdecznie życzy Dana Mackiewicz z rodziną
203. Dużo zdrowia i wszystkiego najlepszego z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz dużo radości w Nowym Roku życzą Tobie Geniek z (...) oraz Mirka i Andrzej z rodzinami
204. Radosnych, pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz błogosławieństwa Bożego w Nowym 1991 r. życzą Beata i Jarek z dziećmi
205. Wesołych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia, błogosławieństwa Bożego, oraz szczęśliwego Nowego Roku, życzy Jaś z rodziną.
206. Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku życzy Ci Alu i całą rodzinie Sonia z dziećmi.
207. Spokojnych, zdrowych i szczęśliwych Świąt oraz zdrowia i pomyślności w Nowym Roku życzy rodzina (...) i (...)
208. Miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy Genia z Pawłem
209. Kochanej Pani Sławie o której zawsze pamiętam zasylam serdeczne życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia i nadchodzącego Nowego Roku zdrowia szczęścia, pomyślności i długich lat życia.
210. Kochanej Pani i Jej całej Rodzinie przesyłam serdeczne życzenia pogodnych i wesołych w Panu świąt oraz błogosławieństwa Bożego na Nowy Rok.
211. Moc najserdeczniejszych życzeń zdrowia, pogody ducha w Święta i całym Nowym Roku ślą R i M. (...)
212. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wielu łask w Nowym Roku życzą Tadek Pałucha z dziećmi i Janka F
213. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia Pomyślności na Nowy Rok 1991 życzy: Ania, Wiesiek i Jarek
214. Najlepsze i najserdeczniejsze życzenia dla Pani oraz dla Jej Szanownych Rodziców z okazji Świąt Bożego Narodzenia wraz z życzeniami Szczęśliwego, Pomyślnego Nowego Roku ślą Maryla i Stanisław Mackiewiczowie wraz z całą czeredą Dzieci i Wnuczek
215. Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku, wszystkiego najlepszego długich lat w zdrowiu i szczęściu życzy A. (...)
216. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku, dzielimy się Oplątkiem, również przesyłamy moc szczerych życzeń.
217. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia dużo szczęścia, pomyślności i wielu wspaniałych prezentów życzy Michał Szpak
218. Ponieważ nie spotkamy się w te święta, chciałabym Ci życzyć wszystkiego najlepszego, zdrowia i szczęścia w te Święta Bożego Narodzenia. Spełniania wszystkich marzeń i powodzenia w szkole i oczywiście szampańskiego sylwestra.
219. Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 2001. (...), miłych chwil spędzonych z rodziną i (...)
220. Z okazji radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz nadchodzącego Nowego Roku dużo zdrowia, szczęścia i radości dużo dobroci od ludzi oraz niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny życzy Barbara.
221. Ogromnie wypoczynkowych beztrudnych obfitych w jadło i napitek, pełnych radości i (...) z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977 + kuferek stówek i dwusetek jak mróweczek (...)
222. Serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku 1974 ślą dla całej rodziny Kozicowie i (...)
223. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1981 najserdeczniejsze życzenia dla Ciebie i Mamy zasylam Barbara z dziećmi.
224. Wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz najlepszego zdrowia i szczęścia w nowym roku życzą ciocia Ala i wujek z synami
225. Miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz zdrowia i obfitości łask Bożych życzy Wam ciocia Zosia

226. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1997 dla całej rodziny życzą Izabela z całą rodziną
227. Najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz zbliżającego się Nowego Roku 1991 dla Cioci i Zygmunia życzy Kasia z rodziną
228. Zdrowych i wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Dąbrowscy
229. Życzenia miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia a w nadchodzącym Nowym Roku dobrego zdrowia i pomyślności przesyłają J. St. Hołysławie
230. Zdrowych, pogodnych Świąt i pomyślnego spokojnego N. 1980 R. oraz wiele serdeczności życzą i przesyłają Ciocia Ela z Henrykiem
231. Z Okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia pragniemy Drodzy połączyć się z Wami tradycyjnym opłatkiem, składając Wam najserdeczniejsze nasze życzenia i życząc Wesołych, zdrowych i szczęśliwych świąt, oraz szczęśliwego i pomyślnego Nowego Roku życzy: brat z rodziną
232. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1976 życzą Wam wszystkim w rodzinie. Rodzina A. Miotke
233. Kochana Ciociu, wesołych świąt!
234. Wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą ojciec, Andrzej oraz Jurkowie
235. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku zasyłamy najszczerze życzenia, życzymy dużo zdrowia oraz przyjazdu do Wilna
236. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą całej rodzinie Jasiek z rodziną.
237. Najserdeczniejsze życzenia dużo zdrowia od Bożi, wytrwałości na codzień, wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro i miłości dla Boga i ludzi z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przesyłają – kochający rodzice ze Zdichem
238. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia Oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1997 r Całej rodzinie życzą: Gosia, Marek, Arek i Monika Kukawkowie.
239. Kochanej Cioci – radości w czasie Świąt Bożego Narodzenia oraz dużo dobrego w Nowym Roku życzy Basia
240. Zdrowych, spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, wszystkiego co najlepsze i najweselsze życzy Łukasz, Sebastian z rodzicami
241. Z Okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku posyłamy Ci z Mamusią serdeczne życzenia
242. Życzę Ci ładnej choinki, dużo prezentów i smacznych pierników.
243. Przyjemnych i radosnych świąt Bożego Narodzenia jak również wiele radości i zdrowia w nowym roku życzy Wam rodzina (...)
244. Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku życzy Tolcia z pozostałą rodziną a przede wszystkim Małgosią, która zawsze aż się sami dziwimy wspomina ciocię Alę z Gdyni.
245. Zdrowych i Wesołych Świąt Narodzenia Bożej Dzieciny Szczęśliwego Nowego Roku dla całej Rodziny przesyłają Lewiccy
246. Moc najserdeczniejszych życzeń świątecznych i dużo zdrowia w Nowym Roku wraz z ucałowaniem przesyłają Jola, Janusz i Przemusław.
247. Błogosławionych Świąt pełnych radości i wesela z Narodzenia Pana oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Z. J. Czerwionkowie G. S. Cyrsonowie z dziećmi
248. Najlepsze życzenia na Boże Narodzenie i pełni łask w Nowym Roku życzą: rodz. Czerwionków Cyrsonów
249. Szczęścia – zdrowia – powodzenia Świąt wesołych „Bożego Narodzenia” by się szczęściło w każdym życia kroku Oto są życzenia przy „Nowym Roku” życzy Iwonka Renia ciotka (...) z żoną
250. Spokojnych Świąt „Bożego Narodzenia” zdrowia szczęścia i dużo Łask Bożych w „Nowym Roku” życzymy Ojciec z żoną
251. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia i obfitych Łask Bożych w Nowym Roku życzy Jadzia, Tatusz i dziadek
252. Najserdeczniejsze życzenia całej rodzinie szczęśliwego, wesołego i zdrowego spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku składają rodzice

253. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia dużo zdrowia, pogody w życiu oraz szczęśliwego Nowego Roku śle rodzina Lila i mama
254. Zdrowych, wesółych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Lila i mama. Dzielimy się z Wami opłatkiem.
255. Wesółych Świąt Bożego Narodzenia, dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy: Benek z rodziną

2. Polskojęzyczne formuły życzeń noworocznych

1. Wszystkiego najlepszego w Nowym Roku 1974
2. Pomyślności w Nowym Roku 1979
3. Wszystkiego najlepszego w Nowym Roku zdrowia, szczęścia pomyślności w życiu osobistym oraz sukcesów na polu naukowym i dobrych wyników w zbliżającej się sesji egzaminacyjnej życzy Zbyszek K.
4. Wraz z kartką przesyłam życzenia na Święta Bożego Narodzenia oraz Nowy Rok 1990, życząc dużo zdrowia, szczęścia w życiu wszelkiej pomyślności przesyła Henryk
5. Tymczasem pozdrawiam wszystkich życząc pomyślności w Nowym Roku
6. Z okazji Świąt i Nowego Roku serdeczne życzenia wszelkiej pomyślności a szczególnie dużo radości, stabilizacji życiowej, sukcesów w pracy zawodowej itp., itp., itp. przesyłają L M Z z Elbląga
7. Życzę Pani wszystkiego najlepszego i szczęśliwego Nowego Roku i z nadzieją, że zobaczymy się znowu przed moim wyjazdem.
8. Najlepsze życzenia wszelkiej pomyślności w nadchodzącym NOWYM ROKU przesyła Adam MMM
9. Serdeczne życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku składają Leniurówie
10. Wesołych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzą Paluszkowie
11. na Święta Bożego Narodzenia dużo radości, na Nowy Rok 1978 wiele miłości i pokoju w serce dla całej Twojej rodziny życzy Jola
12. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz wszelkiej pomyślności w Nowym 1995 Roku życzą Kwiatkowscy
13. „Wesołych – Szczęśliwych Świąt” i dobrego Nowego Roku od serca życzę Ci Maryśka.
14. Życzymy Wam Szczęśliwego Nowego Roku a w nim dużo pomyślności a dla dzieci powodzenia.
15. a very happy Christmas i co najlepszego do Nowego Roku Wam życzę.
16. Zdrowych, pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz słonecznych dni w Nowym Roku przysła Januszek z Rodzicami
17. Zdrowych radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1999 życzy Zorychtowa
18. Zdrowych, radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz samych słonecznych dni w Nowym Roku przesyłają Jagodowie
19. Radosnych, pogodnych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślności i szczęścia w Nowym Roku 1981 życzy Grażynka
20. Z pięknej Polanicy b. serdeczne życzenia Świąteczne i noworoczne przesyła Hala.
21. Tak się złożyło że życzeń świątecznych nie powysyłałem w swoim czasie więc teraz choć z opóźnieniem życzę Wszystkim zdrowia, spokoju i pomyślności w Nowym Roku 1984 Wasz J. Domański
22. Poza tym wszystkiego najlepszego z okazji roku 1976.
23. Najserdeczniejsze Życzenia z okazji Świąt i Nowego Roku przesyłają Aneta i Krzysztof
24. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku
25. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku najlepsze życzenia zasyła Barbara z mężem i dziećmi.
26. Wesołych i Zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą M Z i P Leśniewscy
27. Zdrowych i Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzą Mikołajewscy z dziećmi
28. Zdrowych Wesołych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku życzą Gibscy z dziećmi
29. Wszystkiego dobrego w Nowym Roku Całemu domowi Życzy A. Bodziak

30. Dużo zdrowia, wszystkiego najlepszego w Nowym Roku. Jeśli ten był dobry – by „nowy” był jeszcze lepszym i szczęśliwszym – życzą: Mrozowscy.
31. Serdeczne Życzenia Świąteczne – zdrowia i pomyślności w Nowym Roku. – życzy: Zdzisiek M.
32. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz spełnienia marzeń i pragnień w Nowym 1977 Roku życzą Renia i Włodek
33. Zdrowych, wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz w Nowym Roku 1989 wszelkie troski niechaj giną, chwile życia w szczęściu płyną.
34. Pełnych Bożego pokoju Świąt oraz wiele łask w Nowym Roku 2000-nym od Bożego Dzieciątka: dużo, dużo znośnego zdrowia i dużo uścisków przesyła Irmina i Bożenka ze Starachowic
35. Z okazji Świąt B. N. oraz zbliżającego się Nowego Roku, przesyłamy najserdeczniejsze życzenia przede wszystkim dużo dni zdrowia i wszelkiej pomyślności A Z Kotwowie
36. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Czerneccy z Joasią
37. Najleprze i najserdeczniejsze życzenia na Boże Narodzenie: wszelkich łask od Bożej Dzieciny w Nowym Roku 1992 życzą Paluszkowie
38. Wesołych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia i Wszelkiej pomyślności w Nowym 1996 Roku Życzą Elżbieta i Olek
39. Na Boże Narodzenie i na Nowy Rok moc najserdeczniejszych Życzeń – dużo Zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyła (...)
40. Wesołych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Danuta Gospodarczyk z rodziną i Jolą
41. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz spełnienia marzeń (nowego mieszkania!) w Nowym Roku 1987 życzy Basia z rodziną
42. Zdrowych radosnych Św Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Zorychtowa
43. serdeczne życzenia Bożego Narodzenia oraz szczęścia i wszelkiej pomyślności w Nowym Roku 1997 życzy (...)
44. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1987 życzą B. W. Kowalscy oraz Zosia
45. Serdeczne życzenia świąteczne i noworoczne przesyłają Helena z Mirkiem
46. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz dużo zdrowia radości i spokoju w Nowym Roku 2004. życzy Irena Janek i Michał
47. Najserdeczniejszych życzeń wiązanekę. Zdrowia, uśmiechów i radości w dniu Święta Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Arek Helena Tadek Włonscy
48. Najserdeczniejsze życzenia Bożonarodzeniowe oraz Noworoczne 88 r i wiele łask Bożych zasyłają wraz z ucałowaniem Helena Tadek Arek
49. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1984 życzy Iza z mamą
50. Dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1984 przesyłają Helena z Mirkiem
51. Dużo radości wspaniałej atmosfery podczas Świąt Bożego Narodzenia oraz odnalezienia miejsca w tym zagmatwanym życiu, dużo uśmiechu, poczucia własnej wartości i godności, życzliwych ludzi wokół i spełnienia marzeń (nie wszystkich w nadchodzącym roku, bo trzeba mieć coś do realizacji w dalszej przyszłości.) Tego wszystkiego życzy Ci Dorota
52. ŻYCZENIA NOWOROCZNE ORAZ POZDROWIENIA Z UROCZEJ USTKI I PIĘKNEGO OBECNIE BAŁTYKU ORAZ LASÓW I OKOLIC zasyła (...)
53. Najlepsze życzenie błogosławionych Świąt, opromienionych łaskami Bożego Dzieciątka oraz pokoju i opieki Niepokalanej Matki i w Nowym Roku 1985 przesyła zawsze pamiętająca w modlitwie Marta (...)
54. Najlepsze życzenia świąteczne i noworoczne wraz z „pozdrowieniami od gór” zasyłają Bożena, Stachu, Piotr
55. Moc serdecznych pozdrowień wraz z życzeniami Noworocznymi z przepięknego zasypanego śniegiem Szczyrku zasyłają Janeccy

56. Serdeczne życzenia z okazji Nowego Roku przesyła Krolicka
57. Zdrowych wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy T (...)
58. Moc szczerych i serdecznych pozdrowień oraz wszystkiego najlepszego w Nowym Roku przysyła miłujący Cię Wiesiek.
59. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz dobrego Nowego Roku życzą – Jaranowscy.
60. Najserdeczniejsze życzenia, radosnych Świąt Przyjścia Boga-Człowieka na świat, dużo pokoju oraz spotkania wielu życzliwych ludzi i realizacji najskrytszych marzeń w Nowym Roku życzy Grażyna
61. W myśl przysłowia, że od przybytku głowa nie boli – składam jeszcze raz, z głębi serca życzenia Noworoczne: Niech drzwiami i oknami pomyślność Wam wchodzi a za dobre serca niech Bóg wynagrodzi!
62. Zdrowych szczęśliwych Świąt oraz dosiego Nowego Roku ślą Z. Kozińska z rodziną Nowaków.
63. błogosławionych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku, życzy Melania
64. Wiele ciepła i radości w Wigilijną Noc oraz szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 2001 życzy Gosia.
65. W Nowym Roku życzę Ci dużo zdrowia i wiele chwil szczególnych
66. Najlepsze Życzenia Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Ewa i Wojtek Pawlakowie z mamą Stolarską
67. Przyjm serdeczne życzenia pogodnych, przyjemnych Świąt i pomyślnego Nowego Roku.
68. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego i Zdrowego Nowego Roku życzą Basia i Waldek
69. Przesyłamy Ci moc najserdeczniejszych życzeń świątecznych i noworocznych
70. Z okazji Świąt i Nowego Roku składamy Pani a także Mamusi wiek najlepszych życzeń
71. Wesołych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia, pomyślnego Nowego Roku 1976 życzą Nekanowiczowie z dziećmi
72. Serdeczne życzenia zdrowych i szczęśliwych Świąt oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku przesyła Wiesia (...)
73. Zdrowych i wesołych świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Pozniewiczowie
74. Najlepsze życzenia z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku życzą Barwiccy.
75. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Marysia
76. Zdrowych i miłych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Wiesia i Mietek z chłopcami
77. przesyłam Pani najserdeczniejsze życzenia świąteczne, dużo zdrowia, spokoju i jak najwięcej słonecznych dni w życiu oraz szczęśliwego Nowego Roku.
78. Proszę przyjąć też najserdeczniejsze życzenia od moich siostr
79. Wobec zbliżających się świąt Bożego Narodzenia i Nowego 1972 Roku składamy Pani wiele Serdecznych Życzeń zdrowia i wszelkiego dobra
80. Przesyłam w imieniu całej rodziny najserdeczniejsze życzenia świąteczne i noworoczne dla Pani (...)
81. Dużo radości i wszelkiej pomyślności z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1973 życzy Ludmiła z Rodzinką
82. Najlepsze Życzenia Wesołych Świąt oraz pomyślnego i szczęśliwego Nowego Roku życzą Pelznerowie
83. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku by się „darzyło w stodole oborze i na dworze” u Ciebie na sztalugach
84. Serdeczne życzenia Świąteczne i Noworoczne przesyłają: Bogusiowie z rodziną
85. Życzę Ci zdrowych Wesołych Świąt i Pomyślnego Nowego Roku
86. Zdrowych i Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Ela Władek z dziećmi.
87. Życzymy Ci dużo dużo radości z Twojej pracy, zdrowia i wszelkiego dobra na Dzień Narodzenia P. Jezusa i Nowy rok 1969.
88. Najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt i Nowego Roku przesyłają Michałowie
89. Zdrowych, radosnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku 1973 Życzą Ala, Waldek z Mamusią i Córkami
90. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku przesyłamy Ci Kochana Heniu nasze najlepsze życzenia

91. Najserdeczniejsze życzenia zdrowych i spokojnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku dla Ciebie kochana Heniutko i Mamusi przesyłają Rosińscy z Magdusią
92. WESOŁYCH ŚWIĄT i SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU życzą Maria z Mamą
93. WESOŁYCH ŚWIĄT i SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU Życzy Magda Rosińska
94. Szczęśliwego Nowego Roku wszelkiej pomyślności życzą Waszej Trójce Alina Waldek Ewa i Ania
95. Zdrowych, miłych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślnego Nowego Roku życzy Basia z rodziną
96. Z okazji Świąt oraz Nowego Roku przesyłam moc szczerych życzeń wszystkim
97. Moc najserdeczniejszych życzeń zdrowych i Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Ewa i Andrzej
98. Serdeczne życzenia Świąteczne i Noworoczne dla całej Rodzinki przesyła Krystyna z mamą
99. Zdrowych i radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz mnóstwo pomyślności w Nowym Roku życzy Basia z Familią
100. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Basia i Waldek
101. Najserdeczniejsze życzenia Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Jarzębscy
102. Najlepsze życzenia z okazji świąt i pomyślnego Nowego Roku zasyłają (...) z rodziną
103. Szczęśliwego zdrowego Roku życzą (...) z matką
104. W Nowym Roku Wszelkiej pomyślności zasyła A.
105. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Kryskowiakowie z dziećmi
106. życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności w Nowym Roku przesyłają E. K. Żółciakowie
107. zasyłam z słonecznej Szklarskiej Poręby serdeczne życzenia noworoczne.
108. W noc Wigilijną w blasku świec ~ melodia kolend płynie w dal i w mrok... Niech Ci przyniesie zdrowia, radości moc i wiele szczęścia na Nowy Rok ~ 2000 Kochanemu Marcinowi ~ życzy Zofia i Frania
109. Wiele pomyślności oraz wszystkiego najlepszego w roku 1972 życzy (...)
110. Zdrowych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Sikorowie
111. Zdrowych i radosnych świąt oraz dużo pomyślności w Nowym Roku życzą Wszyscy z Wrocławia
112. Serdeczne życzenia świąteczne, oraz szczęśliwego Nowego Roku przesyła Zosia i C. Jadzia i Ewcia.
113. Zdrowych i radosnych świąt oraz pomyślnego Nowego Roku życzą wszyscy z Wrocławia
114. składamy Pani moc serdecznych życzeń świątecznych i noworocznych zdrowia i sukcesów.
115. przesyłam Pani najserdeczniejsze życzenia świąteczne, dużo zdrowia i spokoju ducha, a w Nowym Roku jak najwięcej słonecznych dni.
116. Najlepsze życzenia świąteczne i Noworoczne przesyłają J. E. (...)
117. z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przyjm najserdeczniejsze życzenia Zdrowia Szczęścia i Wszelkiej pomyślności oraz dużo uśmiechów.
118. Zdrowych, wesołych i radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą Elwartowie
119. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Sikorowie
120. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1978 zasyła rodzina Litwin i (...)
121. Zbliżające się święta Bożego Narodzenia niechaj miną pogodnie i szczęśliwie a Nowy Rok 1974 niech okaże się ~Najwspanialszym~ życzy rodzina Litwin
122. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego – 1977 – Roku życzą (...)
123. Zdrowych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają (...)
124. Serdeczne życzenia świąteczne oraz wszelkiej pomyślności w Nowym – 1978 Roku życzy rodzina (...).

125. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku składają Wam najserdeczniejsze życzenia obfitych łask Bożych rodz Kurlandów z Krysią
126. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyłają Dawidkowie
127. Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia najlepsze życzenia Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku zasyła Jerzy K.
128. Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Iwonka z rodzicami.
129. Miłości Bożej w sercu Pokoju Bożego w duszy Błogosławieństwa Bożego w życiu i zdrowych spokojnych świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym 1968 Roku życzą Ludwik i Maryśka
130. Wzajemne najserdeczniejsze życzenia świąteczne i noworoczne.
131. Przyjmijcie od nas życzenia wszystkiego najlepszego z okazji Świąt i „Nowego Roku”.
132. Serdeczne życzenia świąteczne i noworoczne życzy (...)
133. Wiele bardzo serdecznych życzeń Świątecznych i Noworocznych przesyłamy Kochanemu Państwu oraz ich Rodzinie
134. Moc najserdeczniejszych Życzeń na Święta Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku śle Druga Mama
135. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1980 życzą Jędrzejowscy
136. Wesołych i zdrowych świąt „Bożego Narodzenia” i szczęśliwego nowego roku zasyłają Darcio, Jasio Zenek.
137. Najserdeczniejsze życzenia miłych i zdrowych świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku zasyłam Drogiej Pani wraz z ucałowaniem rącek.
138. Zdrowych, wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą dla całej rodziny Rysiowie
139. Zdrowych Wesołych Świąt Bożego Narodzenia! oraz Wszelkiej Pomyślności w Nowym Roku 1977! życzą Tadek, Jolka Wojtek Marysia
140. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą (...)
141. Przesyłam Ci najserdeczniejsze życzenia świąteczne i pomyślnego Nowego Roku.
142. Serdeczne życzenia radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku przesyła Janusz (...)
143. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 1971 najserdeczniejsze życzenia Zdrowia i pomyślności ślą Salamonowie z dziećmi
144. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzy Stenka z dziećmi i ich (...)
145. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Stenia z rodziną.
146. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 2001 życzy i zasyła Wam Franek z rodziną
147. życzymy Tobie i całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku 1999
148. Życzymy Tobie i całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1993
149. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą: K. S. Krystkowiakowie z Asią i Robertem
150. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi
151. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, oraz dużo szczęścia i pomyślności w Nowym Roku 1999 życzy Tobie, mężowi i córce z mężem Lidzia z rodziną
152. Niech cały rok będzie dla Was jak Święta Bożego Narodzenia
153. Zdrowych i wesołych Świąt Bożego Narodzenia, spełnienia marzeń w Nowym Wieku życzą I. G. A. Osieglewscy
154. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego 2001 Roku życzy Lucyna wraz z dziećmi i mężem.
155. Z okazji nadchodzących Świąt Bożego Narodzenia i Nowego 2000 Roku dużo zdrowia i wielu łask Bożych od nowonarodzonej dziecińy życzy Lucyna z rodziną

156. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia i szczęśliwego Nowego Roku 1999 życzy Lucyna z rodziną
157. Przy nadchodzącym Nowym Roku pozwalam sobie przesłać Sz. Panu najszczerze życzenia wszelkich pomyślności.
158. Zdrowych, Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 2000 życzy Basia z rodziną.
159. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 2000 Życzę Tobie i rodzinie Twojej Lidzia, Józef i dzieci
160. Przedewszystkim składam moc szczerych i serdecznych życzeń Noworocznych
161. Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia życzenia zdrowia, szczęścia, błogosławieństwa Bożego oraz samych słonecznych dni na Rok 1996 życzy Ania, Jolanta, Jędrrek, Lidka, Andrzej oraz wnukowie Ani Robert i Łukasz.
162. Pogodnych, zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego 1996 roku wraz z serdecznymi pozdrowieniami życzą Jolanta i Jędrrek
163. Zdrowych radosnych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku życzą Wanda i Janek Jacek i Dorota.
164. Dużo zdrowia i radości z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia w Nowym Roku życzy Jasia Filipiak.
165. Na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1991 ślę Wam życzenia – dobrego zdrowia, szczęścia, pomyślności, wszelkich łask Bożych, miłych świąt w gronie Rodzinnym z dziećmi i wnukami.
166. Spokojnych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego roku 1970 życzy Wera
167. Życzę Pani i całej Rodzinie radosnych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz Błogosławieństwa Bożego w Nowym Roku.
168. Z całego serca życzę Wam „Wesołych, Szczęśliwych, Spokojnych Świąt” i „Szczęśliwego Nowego Roku”.
169. Z okazji Nowego Roku najserdeczniejsze życzenia oraz spełnienia najskrytszych marzeń i powodzenia w Nowym Roku zasyła Staszek
170. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy: Benek z rodziną
171. Składamy Twojej Małżonce, Tobie i całej Twojej rodzinie moc najlepszych życzeń beztroskich Świąt i wszelkiej pomyślności w nowym roku
172. Zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności i zdrowia od Pana Boga w Nowym Roku życzą E. E. M. K. Ciarowie
173. Zdrowych, Wesołych i Szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Obfitych Łask Bożych w Nowym Roku życzy Jadzia z Młodymi
174. Aby Święta Bożego Narodzenia przyniosły radość z tego co jest i nadzieję na to co przed Nami oraz uśmiechu i życzliwości na każdy dzień nowego tysiąclecia życzą E. E. K. Ciarowie oraz Marzenka z Kamilkim
175. Szczere życzenia na Dzień Bożego Narodzenia a w Nowym Roku Łask Bożych szczęścia i powodzenia przesyłają Watychowie
176. Szczęśliwego Nowego Roku 1972 życzy Ela (...)
177. Pierwszy styczeń Czas do życzeń Więc i ja składam u stóp Nowego Roku najserdeczniejsze życzenia oraz dużo zdrowia i wszelkiego powodzenia składa Stacha
178. Z okazji Nowego Roku 1971 serdeczne życzenia zdrowia i wszystkiego co najlepsze przesyła wraz z serdecznymi całusami Tola.
179. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia przesyłamy najlepsze życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności oraz wszystkiego najlepszego w Nowym Roku – Tobie, Twojej drogiej Mamie, p. Halinie z rodziną z całego serca Iza i Marian Kucharscy z Krystianem.
180. Zdrowych i szczęśliwych Świąt „Bożego Narodzenia” oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Ligarscy
181. Wesołych pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku przes. rodz. Grabowskich.

182. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia dużo szczęścia zdrowia i dużo łaski od Boga oraz szczęśliwego Nowego Roku i bogatego gwiazdora życzą: Z. J. Czerwionka i rodz. Cyrsonów
183. Radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wiele łask Bożej Dzieciny w Nowym Roku życzy rodz. (...)
184. Zdrowych i Spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi.
185. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przesyłamy dla Całego Twojego Domu najlepsze życzenia zdrowia i spełnienia pragnień w 1975 r i w następnych latach!!!
186. Zdrowych Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia Miłych chwil w gronie rodzinnym oraz Szczęśliwego Nowego Roku 2007 życzy Marysia
187. Zdrowych i wesołych św. Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Adam I.
188. Z okazji nadchodzących świąt oraz Nowego Roku życzę Wam wszystkiego najlepszego a nade wszystko dużo zdrowia.
189. Wraz z serdecznymi pozdrowieniami i ucałowaniem składamy najlepsze życzenia świąteczne i noworoczne. Niech zbliżający się N. Rok 1983 przyniesie Ci dużo szczęścia, radości i spełnienia wszystkich pragnień przesyła Kryśka z rodziną
190. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia i Wesołej Zabawy Sylwestrowej życzą Jaroccy z dziećmi.
191. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Błogosławieństwa Bożego 1991 roku życzą Zbuccy
192. Wesołych i zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1971 zasyła Wanda
193. Dosiego Roku życzą Z. Maciejewski z rodziną
194. Obyś nie pomyślała, że zapomniałem o Tobie, dlatego przesyłam Tobie, serdeczne życzenia świąteczne, oraz dużo szczęścia w nadchodzącym 1966-tym roku.
195. Zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz Dosiego Roku życzą Rybiccy z synem
196. Najlepsze życzenia Świąteczne i Noworoczne zasyłają (...)
197. Dużo zdrowia i radości z okazji Świąt i dobry skok w Nowy Rok życzy Chmielarska
198. Zdrowia, szczęścia pomyślności w Nowym 1985 r. życzy Celina z rodziną
199. Zdrowych i wesołych świąt oraz szczęśliwego nowego Roku życzą Ela i Ala, Krzysiek Pokładkowie.
200. Najserdeczniejsze życzenia Świąteczne i Noworoczne śle (...)
201. Serdeczne życzenia noworoczne, dużo zdrowia i szczęścia dla Ciebie i Twoich bliskich oraz wspólnych znajomych przesyła (...)
202. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wiele pomyślności w Nowym Roku dla Ciebie i Sławska z rodziną życzą Jadwiga i Tadeusz
203. Nim gwiazdka zgaśnie i święta przeminą niech całej rodzinie błogosławi panienka z dzieciną Niech życie w szczęściu oplata dziś, jutro w Nowym Roku i po wszystkie lata wszystko co najlepsze życzą J. W. Krupa z dziećmi
204. Nim gwiazdka zaświeci i Święta przeminą, Niech Was Błogosławi Panienka z dzieciną, Niech się życie Wasze w szczęśliwość uplata, dziś, jutro i po wszystkie lata: Wesołych świąt i szczęśliwego Nowego Roku życzą: J. L. Jaworscy.
205. Pogodnych oraz zdrowych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą: Anna (...) i Jarek
206. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku, dzielimy się Oplątkiem, również przesyłamy moc szczerych życzeń.
207. Z okazji Nowego Roku Imienin Życzymy Ci kochanie, tryskającego zdrówka, bardzo długich lat życia przekraczając setkę. Oby ten Nowy Rok który idzie dużymi krokami, przyniósł wiele radości pogody ducha w Twoim życiu samych spokojnych słonecznych dni i wszystkiego najlepszego co się szczęściem zwie.

208. Jak obyczaj każe stary, względem naszej wiary, pragnę złożyć Wam życzenia z dniem Bożego Narodzenia. Niech ta Gwiazdka Betlejemka, która zaświeci o zmroku doprowadzi do szczęścia w Nowym Roku życzy Wojtek z Bożeną.
209. PODNIEŚ RĘKĘ BOŻE DZIECIĘ I BŁOGOSŁAW WSZYSTKIM, KTÓRYM Z CAŁEGO SERCA ŻYCZYMY WESOŁYCH ŚWIĄT I SZCZĘŚLIWEGO NOWEGO ROKU – E. E. K. CIAROWIE M. M. DZIURKIEWICZ
210. Na dzień Bożego Narodzenia z serca płynące życzenia zdrowia oraz wiele szczęścia w Nowym Roku życzą E. E. M. K. Ciarowie
211. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Pałuchowie i (...) F.
212. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia w Nowym Roku życzą D. T. E. Pałucha i Janka
213. NA RADOSNE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA I NA NOWY ROK 1964 ZASYŁAM JAK NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA ZDROWIA POKOJU I RADOŚCI.
214. Zdrowych i Radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku Pani i Rodzinie serdecznie życzy Dana Mackiewicz z rodziną
215. Dużo zdrowia i wszystkiego najlepszego z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz dużo radości w Nowym Roku życzą Tobie Geniek z (...) oraz Mirka i Andrzej z rodzinami
216. Radosnych, pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz błogosławieństwa Bożego w Nowym 1991 r. życzą Beata i Jarek z dziećmi
217. Wesołych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia, błogosławieństwa Bożego, oraz szczęśliwego Nowego Roku, życzy Jaś z rodziną.
218. Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia i Szczęśliwego Nowego Roku życzy Ci Alu i całą rodzinie Sonia z dziećmi.
219. Spokojnych, zdrowych i szczęśliwych Świąt oraz zdrowia i pomyślności w Nowym Roku życzy rodzina (...) i (...)
220. Miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy Genia z Pawłem
221. Kochanej Pani Sławie o której zawsze pamiętam zasylam serdeczne życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia i nadchodzącego Nowego Roku zdrowia szczęścia, pomyślności i długich lat życia.
222. Kochanej Pani i Jej całej Rodzinie przesyłam serdeczne życzenia pogodnych i wesołych w Panu świąt oraz błogosławieństwa Bożego na Nowy Rok.
223. Moc najserdeczniejszych życzeń zdrowia, pogody ducha w Świeta i całym Nowym Roku ślą R i M. (...)
224. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz wielu łask w Nowym Roku życzą Tadek Pałucha z dziećmi i Janka F
225. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia Pomyślności na Nowy Rok 1991 życzy: Ania, Wiesiek i Jarek
226. Najlepsze i najserdeczniejsze życzenia dla Pani oraz dla Jej Szanownych Rodziców z okazji Świąt Bożego Narodzenia wraz z życzeniami Szczęśliwego, Pomyślnego Nowego Roku ślą Maryla i Stanisław Mackiewiczowie wraz z całą czeredą Dzieci i Wnuczek
227. Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku, wszystkiego najlepszego długich lat w zdrowiu i szczęściu życzy A. (...)
228. Z Okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku posyłamy Ci z Mamusią serdeczne życzenia.
229. Życzenia noworoczne przesyłają M i T Buczyńscy
230. Serdeczne pozdrowienia i życzenia zdrowych szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku 1974 ślą dla całej rodziny Kozicowie i (...)
231. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1981 najserdeczniejsze życzenia dla Ciebie i Mamy zasyla Barbara z dziećmi.
232. Wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz najlepszego zdrowia i szczęścia w nowym roku życzą ciocia Ala i wujek z synami
233. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku 1997 dla całej rodziny życzą Izabela z całą rodziną

234. Najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz zbliżającego się Nowego Roku 1991 dla Cioci i Zygmunia życzy Kasia z rodziną
235. Zdrowych i wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku przesyłają Dąbrowscy
236. Życzenia miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia a w nadchodzącym Nowym Roku dobrego zdrowia i pomyślności przesyłają J. St. Hołysławie
237. Zdrowych, pogodnych Świąt i pomyślnego spokojnego N. 1980 R. życzą i przesyłają Ciocia Ela z Henrykiem
238. Zdrowych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi.
239. Z Okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia pragniemy Drodzy połączyć się z Wami tradycyjnym opłatkiem, składając Wam najserdeczniejsze nasze życzenia i życząc Wesołych, zdrowych i szczęśliwych świąt, oraz szczęśliwego i pomyślnego Nowego Roku życzy: brat z rodziną
240. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1976 życzą Wam wszystkim w rodzinie. Rodzina A. Miotke
241. Wesołych Świąt oraz szczęśliwego Nowego Roku życzą ojciec, Andrzej oraz Jurkowie
242. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku zasyłamy najszczerze życzenia, życzymy dużo zdrowia oraz przyjazdu do Wilna
243. Zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą całej rodzinie Jasiek z rodziną.
244. Najserdeczniejsze życzenia dużo zdrowia od Bożi, wytrwałości na codzień, wiary we własne siły, na lepsze, szczęśliwsze jutro i miłości dla Boga i ludzi z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku przesyłają – kochający rodzice ze Zdzichem
245. Przesyłam serdeczne życzenia Dosiego Roku
246. Szczęśliwego i zdrowego Nowego Roku oraz spełnienia marzeń dla pani i cioci Mroczkowskiej Przesyła rodzina Nowakowskich
247. Zdrowych i Wesołych Świąt Bożego Narodzenia Oraz Szczęśliwego Nowego Roku 1997 r Całej rodzinie życzą: Gosia, Marek, Arek i Monika Kukawkowie.
248. Kochanej Cioci – radości w czasie Świąt Bożego Narodzenia oraz dużo dobrego w Nowym Roku życzy Basia
249. Przyjemnych i radosnych świąt Bożego Narodzenia jak również wiele radości i zdrowia w nowym roku życzy Wam rodzina (...)
250. Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku życzy Tolcia z pozostałą rodziną a przede wszystkim Małgosią, która zawsze aż się sami dziwimy wspomina ciocię Alę z Gdyni.
251. Zdrowych i Wesołych Świąt Narodzenia Bożej Dzieciny Szczęśliwego Nowego Roku dla całej Rodziny przesyłają Lewiccy
252. Z okazji Nowego Roku składamy Wam serdeczne życzenia wszelkiej pomyślności w pracy i w życiu osobistym.
253. Moc najserdeczniejszych życzeń świątecznych i dużo zdrowia w Nowym Roku wraz z ucałowaniem przesyłają Jola, Janusz i Przemus.
254. Błogosławionych Świąt pełnych radości i wesela z Narodzenia Pana oraz Szczęśliwego Nowego Roku życzą Z. J. Czerwionkowie G. S. Cyrsonowie z dziećmi
255. Najlepsze życzenia na Boże Narodzenie i pełni łask w Nowym Roku życzą: rodz. Czerwionków Cyrsonów
256. Szczęścia – zdrowia – powodzenia Świąt wesołych „Bożego Narodzenia” by się szczęściło w każdym życia kroku Oto są życzenia przy „Nowym Roku” życzy Iwonka Renia ciotka (...) z żoną
257. Spokojnych Świąt „Bożego Narodzenia” zdrowia szczęścia i dużo Łask Bożych w „Nowym Roku” życzymy Ojciec z żoną
258. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia i obfitych Łask Bożych w Nowym Roku życzy Jadzia, Tatusz i dziadek
259. Najserdeczniejsze życzenia całej rodzinie szczęśliwego, wesołego i zdrowego spędzenia świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku składają rodzice

260. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia dużo zdrowia, pogody w życiu oraz szczęśliwego Nowego Roku śle rodzina Lila i mama
261. Zdrowych, wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku życzy Lila i mama
262. Wesołych Świąt Bożego Narodzenia, dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku życzy: Benek z rodziną
263. Serdeczne pozdrowienia z Łądku dla całej rodzinke przesyła Janka wraz z Życzeniami Noworocznymi pomyślności, zdrowia i spokoju.
264. Serdecznie pozdrawiam i życzę dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności w Nowym Roku
265. Serdecznie Pozdrowienia z pobytu Wczasowego oraz Szczęśliwego Roku Przesyła dla wszystkich sąsiadów Stasia zpod 95
266. Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku 2001. (...) uśmiechu na co dzień, (...), miłych chwil spędzonych z rodziną i wszystkiego co tylko można życzyć najlepszej przyjaciółce
267. Serdeczne życzenia z Świnoujścia i dużo zdrowia w tym Nowym Roku zasyła Łysiowa
268. Z okazji radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz nadchodzącego Nowego Roku dużo zdrowia, szczęścia i radości dużo dobroci od ludzi oraz niosącego pokój błogosławieństwa Bożej Dzieciny życzy Barbara.
269. Ogromnie wypoczynkowych beztroskich obfitych w jadło i napitek, pełnych radości i (...) z dobrym zdrowiem na czele Świąt Bożego Narodzenia tudzież takiego samego Nowego Roku 1977 + kufereczek stóweczek i dwusetek jak mróweczek (...)
270. Serdeczne życzenia Szczęśliwego Nowego Roku przesyła Panu Profesorowi Sekcja Wychowania Estetycznego Z. N. P.
271. Z okazji Nowego Roku 1967 przesyłamy serdeczne życzenia wszelkiej pomyślności i dalszej miłej współpracy
272. Z okazji Nowego Roku życzymy wielu osiągnięć w pracy i szczęścia w życiu osobistym
273. Serdeczne życzenia sukcesów w pracy zawodowej, dobrych i udanych artykułów i publikacji, pomyślności w życiu osobistym w Nowym Roku 1969 całemu Zespołowi Redakcyjnemu na ręce Redaktora Naczelnego przesyłają Prezydium i Kom. Wykonawczy ZSP Politechniki Gdańskiej
274. Z okazji Nowego Roku – 1967 serdeczne życzenia pomyślności w pracy i w życiu osobistym przesyłają Kierownik i pracownicy Powiatowego Domu Kultury w Kościerzynie
275. Dużo pomyślności z Nowym Rokiem życzy Agencja Artystyczna w Sopocie
276. Zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia, szczęśliwego Nowego Roku dużo zdrowia i zadowolenia życzą Jadwiga i Tadeusz (...)

3. Polskojęzyczne formuły życzeń wielkanocnych

1. Z okazji Świąt Wielkanocnych życzenia łask Bożych i świąteczne pozdrowienia zasyłają siostry – Dom św Józefa
2. serdeczne życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych
3. Serdeczne pozdrowienia i życzenia wszelkiej pomyślności przesyła z urlopu świątecznego Ryszard.P.
4. Serdeczne życzenia zdrowych i wesołych świąt przesyła W Żakowski
5. Basiu kochana, na zbliżające się święta życzę Tobie, Małgosi i waszym najbliższym obfitych łask Chrystusa Zmartwychwstałego. Dionizja
6. Radosnego przeżycia Miłości Chrystusowej w Tajemnicy Zmartwychwstania oraz smacznego jajka i mokrego śmigusa-dyngusa życzy Grażyna
7. Wszelkiego dobra, owocnego i pełnego radości przeżycia Zmartwychwstania Pana Jezusa, oraz szczęścia na każdą chwilę w życiu, jak też – smacznego święconego życzy Grażyna
8. Najlepsze życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych, a także spóźnione imieninowe dla Pani (brak czasu) przesyła Halina z Mężem
9. Wesołych Zdrowych i Szczęśliwych Świąt Zmartwychwstania oraz wesołego dyngusa życzą M. Z. i P Leśniewscy
10. Głębokiego i radosnego przeżycia świąt Zmartwychwstania Pańskiego, dużo nadziei, zdrowia i pogody ducha na każdy dzień przesyłają: Ela, Andrzej, Arek, Marysia i Karolina
11. W zdrowiu i spokoju przeżycia radosnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego życzą E. S. P. P. Ryłkowie
12. Najserdeczniejsze Życzenie Świąteczne – Wesołego Alleluja – wszelkiej pomyślności zasyłają Elżbieta i Olek
13. Zdrowych, pogodnych świąt Wielkanocnych i smacznego „święconego”, oraz mokrego dyngusa. życzy Ola. W.
14. Wesołego Alleluja i błogosławieństwa Bożego życzą Elżbieta i Olek
15. Z okazji Świąt Wielkanocnych dużo szczęścia, radości i łask od Chrystusa Zmartwychwstałego życzy Czesław wraz z Rodzicami
16. Zdrowych jajów i długiej Kielbasy, a także zdrowia i pomyślności, z okazji Świąt Wielkanocnych życzą Mirosława i Mariusz (...)
17. Zdrowych Spokojnych Świąt Wielkanocnych Smacznego Święconego mokrego dyngusa dla całej rodz. życzą Jaśka Wab. Jadzia Ola L
18. Zdrowych, pogodnych, szczęśliwych Świąt Wielkanocnych Smacznego Jajka, Mokrego Dingusa życzy Kaśka z synem
19. Pogodnych, zdrowych Świąt Wielkanocnych dużo radości dla P. Haliny życzy Terenia z Jastrzębia
20. Na radosne Święta Zmartwychwstania Pańskiego dużo zdrowia, radości, wszelkiej pomyślności i obfitych łask Bożych jak też smacznego święconego życzy rodzina Bialiców
21. Wesołego Alleluja, błogosławieństwa Chrystusa Zmartwychwstałego oraz smacznego święconego jajka i mokrego dyngusa życzy Agnieszka z rodziną
22. Z okazji Świąt Wielkanocnych – zdrowia, radości z życia, spełnienia marzeń (m.in mieszkania) oraz pociechy z dzieci i wnusiów życzą Ewa z Andrzejem i Agatką oraz Rodzicami
23. Najserdeczniejsze życzenia zdrowych i obfitych Świąt Wielkanocnych życzą b. gorąco Elżbieta i Olek
24. Najlepsze życzenia wielkanocne oraz dużo zdrowia, wesołych i szczęśliwych świąt, a także smacznego jajka życzą Ryłkowie z chłopakami i Radomscy
25. Najlepsze życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych ślą Ewa, Stasiek, Paweł, Piotrek i A. Radomski
26. Miłych, spokojnych, zdrowych Świąt Wielkanocnych i Wesołego Alleluja Życzą Elżbieta i Olek
27. Smacznego świątecznego jajka, dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności z okazji świąt wiosenno-wielkanocnych życzą Marta i Stanisław Kotwowie.

28. Zdrowych i radosnych Świąt Wielkanocnych bogatego Zajączka oraz Spełnienia marzeń życzy Zorychtowa z pozostałą Rodzinką
29. Zdrowych i miłych Świąt Wielkanocnych, smacznego tradycyjnego jajka z dodatkami oraz wesołego śmigusa-dyngusa życzą Maria i Stanisław Kotwowie.
30. Radosnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego oraz Błogosławieństwa Bożego życzą Monika i Tomek
31. Zdrowych Wesołych świąt Wielkanocnych, Wesołego Aleluja, oraz wiele obfitych łask i błogosławieństwa Chrystusa Zmartwychwstałego i mokrego dyngusa życzą Czarneccy z Joasią
32. Dziękuję bardzo za pamięć i przesyłam również najlepsze życzenia Świąteczne.
33. Wesołych Świąt
34. Zdrowych i miłych świąt Wielkiej Nocy życzy Basia z Mamą i Dziećmi
35. Zdrowych, wesołych i przyjemnych Świąt życzy (...)
36. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz Smacznego jajka Kochanej Pani Julii, Heni życzy Zosia wraz z Rodzinką.
37. Moc najserdeczniejszych życzeń zdrowych i przyjemnych Świąt dla Ciebie i Mamusi przesyłają Rosińscy z (...)
38. Miłych i pogodnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą z „Wielunia”
39. Zdrowych, szczęśliwych i pogodnych Świąt Wielkanocnych życzą (...) i Mietek z chłopcami
40. Drogiej Pani i Mamusi przesyłamy Serdeczne Życzenia Świąteczne
41. Życzenia zdrowych i szczęśliwych świąt przesyłają Wiesia i Mietek
42. Wesołych Świąt, smacznego jajka oraz dużo, dużo zdrowia życzą Ela Tadek z dziećmi
43. w imieniu „naszej szkoły” przesyłam Pani serdeczne życzenia świąteczne, dużo zdrowia i spokoju.
44. Miłych i zdrowych Świąt Wielkanocnych przesyła Zosia.
45. Drogiej, Kochanej zawsze i bliskiej Heniutce, dużo, dużo najlepszych życzeń, myśli śliczne na Dzień Zmartwychwstania Pana Jezusa.
46. Z okazji Świąt Wielkanocnych przesyłamy dużo, dużo serdecznych życzeń Bożena i Tomek
47. Najlepsze życzenia Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz całusy dla Pani zasyłają Cz. Stolarska i Pawlakowie.
48. Wesołych i Zdrowych Świąt Wielkanocnych życzy: St. Mazurowa
49. Najserdeczniejsze Życzenia „Wesołych Świąt” przesyła Ir. Pelzner
50. z okazji Świąt Wielkiejnocy składamy Pani najlepsze Życzenia
51. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych Kochanej pani Julji oraz Heni życzy Zosia z Rodziną.
52. Miłych, spokojnych w pełnym wypoczynku i w radości dni świątecznych życzy Krystyna (...)
53. Serdeczne Życzenia „Wesołego Alleluja” Kochanej Heniusi, a także Mamusi przesyła Wala z Anią
54. Przesyłamy Tobie i Mamie najserdeczniejsze życzenia świąteczne.
55. Zdrowych i pogodnych Świąt Wielkanocnych – należytego wypoczynku (Żałujemy że nie (...) w Zakopanem) życzy (...)
56. Wesołych i zdrowych Świąt „Wielkanocnych” oraz smacznego jajka zasyła Marysia
57. Najserdeczniejsze życzenia świąteczne, dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyłają i życzą kochanej Pani Heni („co ma malutkie krzeselecza”) M. Pawlakowa z Mareczkiem i Krzysiem oraz Rodzice.
58. Serdeczne Życzenia Świąteczne Kochanej Heniusi przesyła Wala z Anią
59. Z okazji nadchodzących Świąt Wielkanocnych przesyłamy Ci dużo, dużo serdecznych życzeń
60. Wesołych Świąt, Smacznego Jajka oraz Mokrego Dyngusa życzą Basia i Waldek
61. Spóźnione, ale bardzo serdeczne życzenia z okazji Świąt ślą Wiesia, Mietek z synami
62. Wesołych świąt, smacznego jajka oraz Mokrego Dyngusa życzą Elżbieta Heniek
63. Wesołych i zdrowych świąt, smacznego jajka i mokrego dyngusa życzą Ela Wladek z dziećmi
64. Z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych Moc serdecznych życzeń i smacznego jajka dla pani Heni oraz całej rodziny zasyła Hala z rodziną.
65. Serdeczne życzenia wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Cieciorowie z dziećmi.
66. Moc najserdeczniejszych życzeń świątecznych przesyłają Michałowie

67. Zdrowych, pogodnych Świąt – Wesołego Alleluja przesyłają Pawlakowie
68. Zdrowych i radosnych Świąt przesyłają: Bogusiowie z rodziną.
69. Zdrowych i wesołych świąt Wielkanocnych życzy Basia z Mamą
70. Serdeczne życzenia zdrowych i radosnych świąt dla całej Rodzinki ślą (...)
71. z okazji Świąt życzę z całego serca wszystkiego dobrego, a przede wszystkim zdrowia i szczyptę szczęścia
72. PRZESYŁAM BARDZO SERDECZNE ŻYCZENIA ŚWIĄTECZNE
73. Zdrowych szczęśliwych Świąt, smacznego jajka – mokrego Dyngusa życzą (...)
74. Wesołych Świąt, Smacznego Jajka oraz Mokrego Dyngusa życzą Basia i Waldek
75. Dla Ciebie i Twojej Mamusi przesyłam moc serdecznych życzeń świątecznych.
76. Najserdeczniejsze życzenia Wesołych Świąt przesyłają M. i Cz. Kaczmarczyk
77. Najserdeczniejsze i najlepsze życzenia świąteczne ślą J. B. D. (...)
78. Zdrowych Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą K. E. K. Mikołajewscy.
79. Serdeczne Życzenia Świąteczne – Smacznego jajka przesyłają Ewa, Wojtek i Czesława Stolarska
80. Pogodnych i dobrych Świąt życzą B. i I. Kopackie
81. Zdrowych i wesołych świąt oraz smacznego jajka zasyła rodzina Sikorów
82. Radosnego Alleluja! Wesołych i zdrowych Świąt Wielkanocnych życzą Sancewiczowie
83. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy rodzina Sikorów.
84. Z nadchodzących świąt Zmartwychwstania – Pańskiego dużo radości i smacznego jajka śle rodz. U. S. Uzdrowscy
85. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych Smacznego jajka oraz tradycyjnego dyngusa życzą całej Waszej rodzinie Sancewiczowie
86. Radosnego Alleluja Obfitych łask zmartwychwstałego życzą Kochanej Marcie i Pawłowi oraz całej rodzinie Macioszek Sancewiczowie
87. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych, smacznego jajka, oraz bogatego zajęcia zasyłają rodz Elwart
88. Wesołych Świąt Alleluja dobrego dyngusa oraz dobrego i smacznego jajka życzy R. Litwin M.
89. Radosnego Alleluja obfitych łask Zmartwychwstałego życzy Wam wszystkim rodzina Sancewiczów
90. Szczęśliwych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz Smacznego jajka życzą Sikorowie
91. Wszystkiego najlepszego z okazji zbliżających się świąt wielkanocnych oraz dużo szczęścia i uśmiechu na co dzień przysła z wojska Adam.
92. Szczęśliwych i Wesołych Szfiąt Wielkanocnych zasilami Wam Josef z rodziną
93. Wiele radości i pokoju w dzień Zmartwychwstania Pańskiego oraz wiele łask Zmartwychwstania Jezusa życzy Lela z Dorotą u Frau Krowe
94. Szczere życzenia zdrowych i wesołych świąt oraz przyjemnej zabawy przesyła
95. (...) życzenia Świąteczne przesyła (...)
96. Serdeczne życzenia „Wesołego Alleluja” przesyłają (...)
97. Miłych i wesołych Świąt Wielkanocnych życzą Adela z rodziną
98. Z okazji Zbliżających się Świąt Wielkiej Nocy życzymy Wam zdrowych i wesołych Świąt oraz smacznego jajka
99. Dla Ciebie kochana Lilko i Bronkowi przesyłamy najserdeczniejsze i najlepsze życzenia z okazji Świąt Wielkiejnocy
100. Bardzo serdeczne życzenia pogodnych Świąt śle Katarzyna i Janusz (też!)
101. Niezapomnianej Pani Profesor Zdrowych i Wesołych „Świąt Wielkiej Nocy” Życzy: Krystyna Krogulska
102. Z okazji nadchodzących Świąt Wielkanocnych zasyłamy dużo zdrowia oraz święconego jajka życzą zawsze szczęśliwi Eljaszowie.
103. Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Andrzej.
104. Zdrowych, miłych, spokojnych i smacznego życzą (...)
105. Zdrowych i pogodnych Świąt Wielkanocnych Życzą B. B. S.
106. Z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocy, zasyłamy Wam wszystkiego dobrego, wesołego jajka.

107. Serdeczne życzenia Wielkanocno-jajeczno-wiosenne ślą B. R. Kępscy z Łukaszem
108. Z okazji Świąt zasylam serdeczne życzenia zdrowia i szczęścia
109. Moc najserdecniejszych życzeń świątecznych ślą Krystyna i Mirek
110. Z okazji Świąt Wielkiej Nocy najlepsze życzenia przesyła (...)
111. Zdrowych pogodnych Wesołych Świąt smacznego jajka życzy Zosia z mężem i (...)
112. Wesołych zdrowych i szczęśliwych świąt życzą Waldek z rodziną
113. Smacznego jajka oraz zdrowych i pogodnych świąt życzy Bożena (...) Bednarska z rodziną
114. Najlepsze życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych zasylają A. E. (...)
115. Zdrowych i wesołych świąt, smacznego święconego jajka. Wielu łask od Chrystusa Zmartwychwstałego życzę Panu i całej Rodzinie
116. Dla całej Rodziny, zdrowych radosnych świąt Wielkanocnych życzą Budonie z dziećmi i (...)
117. Wiosennego nastroju, radości i zdrowia życzą z okazji Świąt Ola Andrzej i Agnieszka R.
118. Dużo radości w dniu Zmartwychwstania Pańskiego oraz smacznego jajka życzą Strzeszyńscy.
119. Zdrowych i spokojnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Marlena z rodzinką.
120. Wesołych i Zdrowych Świąt również Rodzinie Macioszek zasylają Borzestowscy
121. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą Sikorowie
122. Smacznego jajka, lanego dyngusa oraz dobrego zdrowia życzy Ula z rodziną.
123. Zdrowych i spokojnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi
124. życzymy całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt Wielkanocnych – „smacznego jajka”
125. Zdrowych, Wesołych i pogodnych Świąt Wielkanocnych
126. Zdrowych Wesołych Świąt Wielkanocnych smacznego jajka oraz mokrego dyngusa życzą St. K. Krystkowiakowie z dziećmi
127. Zdrowych i Spokojnych Świąt Wielkanocnych, smacznego jajka, dobrego dyngusa życzą K. S. Krystkowiakowie z dziećmi.
128. Zdrowych, pogodnych Świąt Wielkanocnych, smacznego jajka oraz mokrego dyngusa życzy Lucyna wraz z rodziną
129. Radosnych Świąt Wielkanocnych, Smacznego Jajka i Mokrego Dyngusa życzą Ola i Gwidon Osieglewscy
130. Wszystkim Kochanym najlepsze życzenia wraz z wiosną Świąt Nocy Wielkiej
131. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka i mokrego dyngusa życzą Stępniewscy
132. nieco spóźnione życzenia Świąteczne dla całej Rodzinki!
133. Moc najserdecniejszych życzeń z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych, dużo uśmiechu i pogody ducha, oraz smacznego jajka życzą Basia i Ania
134. Tobie i Twojej Rodzinie z okazji Świąt życzym zdrowia i wielu pogodnych dni
135. Najserdecniejsze życzenia „Wesołego Alleluja” zasyla (...) z rodziną
136. Wesołych Świąt oraz smacznego jajka życzy cała rodzina
137. Wesołych Świąt Wielkanocy. Obfitych łask Bożych. Smacznego jajka i dużego dyngusa. Zasylają Czerwionkowie wraz z małym Dareczkiem.
138. Wesołego Alleluja smacznego jajka oraz porządnego dyngusa zasyla rodzina Czerwionków.
139. Wesołych, zdrowych Świąt „Wielkanocnych” oraz Smacznego jajka życzy rodz. Szwemin
140. Z okazji Wielkanocnych Świąt życzymy dużo zdrowia. Smacznego jajka oraz Wesołego Alleluja życzy rodz. (...)
141. Zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Basia i Zenek z dziećmi
142. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy rodzina Rutkowskich
143. Wesołych i Zdrowych Świąt Wielkanocnych smacznego jajka porządnego dyngusa przesyła rodz. (...)
144. Wesołego Alleluja, Błogosławieństwa Bożego, dużo zdrowia oraz dużego dyngusa i smacznego jajka Życzy Jaś z mamą żoną i dziećmi.
145. Zdrowych, miłych i radosnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy rodz. Szwemin i Ekman
146. Zdrowych, radosnych i pogodnych Świąt Wielkanocnych oraz obfitego dyngusa życzą (...)

147. W dzień Bożego Zmartwychwstania, Radość wszystkich nas ogarnia. Weselmy się wszyscy wzajem. Niech świat będzie dla nas rajem. Radosnych świąt Zmartwychwstania Pańskiego, dużego dyngusa. Zasyła Jaś z rodziną.
148. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Renia, Heniek Michał z Małgosią
149. Zdrowych, spokojnych Świąt Wielkanocnych dla Marylki i Jej Rodzinki życzy Helena (...)
150. Zdrowych i radosnych Świąt Wielkanocnych oraz mokrego dyngusa zasyłają Ela ze Zbyszkiem i Jariusiem
151. Zdrowych, wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Barbara z synami
152. Zdrowych, pogodnych Świąt Wielkanocnych „Smacznego Jajka” życzy Hania Theis z dziećmi
153. Szczęśliwych i zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Ada
154. Życzenie „Wesołego Alleluja” zasyła (...) Przybyłowa
155. Z okazji świąt zasyłamy Wam moc serdecznych życzeń i wszystkiego najlepszego.
156. Zdrowych i Wesołych Świąt życzy p. Henia z rodziną.
157. Życzymy najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych zdrowia pomyślności w życiu i uśmiechu w pracy.
158. W tradycyjnym dniu Wielkiej Nocy życzymy wam dużo pomyślności, zdrowia, pociechy z dzieciaków i wszystkiego co sobie sami życzycie
159. Zdrowych i Wesołych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego oraz smacznego jajka życzy Genia z Pawłem
160. Wesołych i zdrowych Świąt Wielkanocnych zasyłają (...)
161. Z okazji Świąt Wielkiej Nocy – życzenia wszelkiej pomyślności, miłego (zasłużonego) wypoczynku i dobrego humoru przesyła Janek
162. Zasyłamy Tobie z rodziną najserdeczniejsze świąteczne życzenia zdrowia i wiosennego samopoczucia. Wesołego Alleluja!
163. Zdrowych, przemiłych Świąt Wiosennych. Smacznego jajka! Życzą: Dąbkowie z dziećmi
164. Zdrowych, wesołych i szczęśliwych świąt Wielkanocnych przesyła Pani oraz Rodzinie – Romana (...)
165. Miłych i pogodnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą Zbuccy z dziećmi
166. Radosne Święta Zmartwychwstania Pańskiego, dużo zdrowia, radości, oraz smacznego jajka życzą Lucyna i Ignac Jaworscy
167. Zdrowych radosnych Świąt Wielkanocnych smacznego jajka życzą E. E. M. K. Ciarowie
168. Najobfitszych łask i błogosławieństw od Chrystusa Zmartwychwstałego oraz pełnych pokoju Świąt z radosnym Alleluja! Życzy Michał, J. S. (...)
169. Wesołego Alleluja oraz smacznego jajka życzą Pałuchowie i Jasia
170. Wesołego Alleluja, smacznej szyneczki, kolorowych jajek, mokrego dyngusa – dla zachowania tradycji narodowych – całej Waszej Rodzinie życzy: Anna, Wiesiek, Jarek
171. Niechaj Chrystus Zmartwychwstały ześle Wam Kochani moc obfitych łask, a przede wszystkim zdrowia, spokoju i szczęścia – życzy Tolcia z Rodziną.
172. Na Święte Dni Paschalne: Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa przesyłam Wam jak i Grażynie z rodziną serdeczne pozdrowienia i życzenia jak najgłębszego osobistego przeżycia tych największych tajemnic chrześcijaństwa, fundamentów naszej wiary. Sam Pan Zmartwychwstały niech przenika wasze serca i życie, umacnia wiarę oraz niech będzie niezawodną nadzieją na każdy dzień. Alleluja! Krzysiek
173. Zdrowych i pogodnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego, oraz smacznego jajka i obfitego dyngusa życzą Lucyna i Ignac Jaworscy
174. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych Najobfitszych łask i błogosławieństwa od Chrystusa Zmartwychwstałego oraz smacznego jajka i udanego dyngusa życzą Zbuccy.
175. Zdrowych, radosnych Świąt Wielkanocnych oraz dużo łask i błogosławieństw życzy: Ania, Wiesiek i Jarek
176. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych smacznego jajka oraz Błogosławieństwa od Zmartwychwstałego Chrystusa życzą Zbuccy z dziećmi
177. W dniach Wielkiej Nocy – zasyłam Ci życzenia – wiele szczęścia osobistego i rodzinnego.
178. Z okazji Świąt Wielkanocnych dużo szczęścia zdrowia i dobrego powodzenia życzą (...)

179. Miłych zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych, mokrego „Śmigusu” przesyła Mariuszek, Helenka i Józek
180. Zdrowych i pogodnych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego święconego przesyłają Hela, Marian Lucynka i Joasia
181. Wesołego Alleluja, Błogosławieństwa bożego oraz smacznego jajka. Życzy Jan z rodziną.
182. Najobfitszych łask i błogosławieństw od Chrystusa Zmartwychwstałego oraz pełnych pokoju Świąt z radosnym Alleluja
183. Wesołych i zdrowych Świąt Wielkanocnych i smacznego jajka życzy rodz. Ekman
184. Pełnych pokoju Świąt Wielkanocnych dużo zdrowia, pogody ducha, oraz Wielu Łask Bożych. Życzą D. B. (...) z Markiem i Anią.
185. Przyjmijcie Wielkanocne pozdrowienia i życzenia wesołych i przyjemnych świąt! Bądźcie zdrowi i szczęśliwi!
186. Szanownemu Państwu przesyłam wraz ze skromnymi moimi kwiatkami – życzenia najpogodniejszych i przyjemnych Świąt
187. Zdrowych, spokojnych, radosnych Świąt Wielkanocnych. Smacznego jajka oraz miłego, wiosennego odpoczynku życzą Jadwiga i Tadeusz (...)
188. Wesołych i zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz wiele słońca wiosną życzą Małgorzata i Ryszard (...)
189. Na radosne święto Zmartwychwstania Pańskiego dużo zdrowia i radości – wszelkiej pomyślności, oraz smacznego jajka życzą: Jadzia Zygmunt i Asia
190. Wesołego Alleluja! Smacznego jajka życzą (...)
191. Zdrowych szczęśliwych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą Stefanowscy
192. Zdrowych wesołych Świąt Wielkanocnych smacznego jajka życzą E. E. M. K Ciarowie
193. Z okazji Świąt życzę Tobie i całej Twojej Rodzinie radosnego przeżycia Świąt Zmartwychwstania Pańskiego
194. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzy Basia, Zenek dzieci
195. Zdrowych pogodnych świąt wielkanocnych bogatego „zająca” smacznego jajka oraz obfitego „Dyngusu” życzą Hania Józek Jaworscy
196. WESOŁYCH, ZDROWYCH ŚWIĄT WIELKANOCNYCH ORAZ SMACZNEGO JAJKA I MOKREGO PONIEDZIAŁKU ŻYCZĄ: E. E. M. K. CIAROWIE
197. Zdrowych radosnych św. Wielkiej Nocy oraz zdrowego dyngusa życzy (...)
198. zdrowych wesołych i pogodnych świąt wielkanocnych życzy Magda wraz z Martą (przypomniała)
199. Zdrowych wesołych i pogodnych świąt wielkanocnych życzy Magda wraz z Martą (przyjaciółka)
200. Zdrowych Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka przesyła dla całej rodzinki Grzegorz
201. Zdrowych i radosnych Świąt Wielkiej Nocy życzy Stryjence i Henryce Basia z Mamą i Braćmi.
202. Przesyłamy tak dla Ciebie jak i Sz. Mamusi serdeczne życzenia świąteczne.
203. Najlepsze Życzenia świąteczne, Kochanej Heniusi, oraz Mamusi i jednocześnie całej Rodzinie przesyła Wala z (...) i Piotrem
204. Najserdeczniejsze życzenia Świąteczne dla całej Rodziny zasyła (...)
205. Pozdrawiamy Cię i całujemy życząc zdrowych Świąt W.
206. Drogiemu i b. Kochanemu Heniutkowi i Mamusi dużo najlepszych myśli, uczuć i życzeń na Dzień Wielkiej Nocy składa „Fiński Domek”
207. Kochanym Rodzicom i Zbyszkowi z okazji świąt serdeczne życzenia zasyła (...)
208. Wesołych Świąt Wielkanocnych zasyła dla całej Rodziny Wam (...)
209. Z okazji Świąt Wielkanocnych najserdeczniejsze życzenia przesyłają ciocia Stefa, Grażyna, Czesiek i mała Kasia.
210. Z okazji Świąt najlepsze życzenia dla całej Rodziny przesyłają wraz z ucałowaniem Basia Andrzej Martusia
211. Wesołych i Zdrowych Świąt oraz wszystkiego dobrego przesyłają W. D. Leśnikowie + Córki i babcia

212. W Dniu Zmartwychwstania Pańskiego zdrowia radości i pomyślności oraz obfitych łask Bożych całej Rodzinie życzy c. Adela
213. Radosnych i zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą Cioci Ewa i Antoś Kowalscy z rodziną
214. Życzymy całej Rodzinie zdrowych i radosnych Świąt Wielkanocnych „smacznego jajka”
215. dużo, dużo serca w te wiosenne, radosne święta Wielkanocne przesyła Irusia z Poldkiem i chłopcami
216. Zdrowych Radosnych Świąt Smacznego jajka Obfitego dyngusa Dla Was Wszystkich życzy z całego serca Wam rodzina (...)
217. Zdrowych i Wesołych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka życzą: rodz. Czerwionków oraz Genia Grześ z Wioletką Dorota i Józek Domaszkowie
218. „WESOŁEGO ALLELUJA” ŻYCZĄ CIOCIA I OLEK
219. Miłych, zdrowych i pogodnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego, smacznego jajka życzą wszyscy Klimczakowie i prababcia
220. Życzę Ci maleńki chłopczyku „Wesołych Świąt” i również prezentów od zajączka. Ciocia (...)
221. Z okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego przesyłam Ci serdeczne życzenia zdrowia, dużo radości i obfitych łask Bożych, oraz smacznego jajka – także i szybkiego i szczęśliwego powrotu do domu Twoja siostra Jadzia
222. Zdrowych i pogodnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego obfitych łask Bożych życzy rodz. Czerwionków i Cyrsonów
223. Wesołego Alleluja! Pokój i cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszy Wam w każdej chwili życia życzy Rodz. Czerwionków i Cyrsonów
224. Zdrowych i wesołych Świąt Wielkanocnych Bogatego zająca, oraz ostrego dyngusa życzy (...).
225. Na nadchodzące Święta Wielkanocne życzymy wiele, wiele łask od Zmartwychwstałego Chrystusa, niech Pokój Jego i radość Królowej Niebieskiej zamieszka w waszych sercach
226. Zdrowych i wesołych świąt Wielkanocnych i obfitych łask Bożych oraz smacznego jajka i ostrego dyngusa życzą: (...).
227. Na nadchodzące Święta Wielkanocne życzymy wiele łask od Zmartwychwstałego Chrystusa niech Pokój Jego i radość Królowej Niebieskiej zamieszka w Waszych sercach życzą: Czerwionkowie i Cyrsonowie
228. Wesołego Alleluja! Pokój i cenne dary Jezusa Zmartwychwstałego niech towarzyszą Wam w każdej chwili życia.
229. Wesołego Alleluja udanego dyngusu, dobrej baby Wielkanocnej, zdrowia i wszelkiej pomyślności dla całej rodziny śle Lila i Mama
230. Zdrowych i Spokojnych Świąt „Zmartwychwstania Pańskiego” życzymy całej Rodzinie koch. Ojciec i żona
231. Z Okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego życzymy całej Rodzinie dobrego zdrowia pomyślności i dużo „Łask Bożych” Ojciec, Teść i Dziadek
232. Serdeczne życzenia szczęśliwych i zdrowych Świąt Wielkanocnych oraz smacznego jajka Przesyłają Wam (...)
233. Halina życzę Ci Wesołych i Zdrowych Świąt oraz Smacznego jajka przesyła koleżanka Basia.
234. Z okazji nadchodzących Świąt, Wam osobiście kol. Redaktorze, Koleżankom i Kolegom z n/Rozgłośni przesyłam serdeczne życzenia – jak najprzyjemniejszego wypoczynku i smacznego jajka.

4. Polskojęzyczne formuły życzeń urodzinowych

1. Najlepsze Życzenia z okazji Urodzin przesyła cała trójka.
2. Z okazji Twych urodzin i imienin życzenia zdrowia szczęścia oraz wszelkiej pomyślności przysyła – matka Chrzestna z mężem
3. Najserdeczniejsze życzenia Kochanej Solenizantce – zdrowia oraz wszelkiej pomyślności przesyłają Helena i Ignacy Roszkowscy
4. wszystkiego najlepszego z okazji 18 urodzin życzy Zięba
5. Pozdrowienia z pięknej Stolicy jak również najserdeczniejsze życzenia urodzinowe zasyłają Lidzia, Aniela, Celina i Kazek
6. z okazji urodzin Z okazji Urodzin dużo zdrowia, szczęścia, samych piątek w szkole i spełnienia wszystkich marzeń
7. W dniu urodzin serdeczne życzenia składają Bernard z Irką i synami.
8. Moc szczerych życzeń z okazji 18 rocznicy urodzin: dużo szczęścia i zdrowia pomyślnego zdania matury i otrzymania indeksu zasyła Bożena
9. wprawdzie nie jestem pewien czy masz być właśnie w poniedziałek solenizantem, ale na wszelki przypadek deklaruję Ci moje serdeczne dla Ciebie życzenia – wszystkiego co dobre, a (...) dużo łaski Bożej...
10. Z okazji urodzin dużo, dużo zdrowia szczęścia i poprawy finansowej życzy zawsze pamiętająca Kinga!
11. Serdeczne życzenia z okazji urodzin przesyła Ania Janek
12. Dużo zdrowia i pogody ducha z okazji Urodzin przesyła Jadzia.
13. Z okazji urodzin wszystkiego najlepszego, szczęścia w życiu osobistym i spełnienia najskrytszych marzeń życzy Grzesiek.
14. Wiele życzeń z okazji Twoich Urodzin wraz z pozdrowieniami dla całej Rodziny przesyła z zimowych wczasów w Dusznikach Czesiek z rodziną
15. Wszystkiego najlepszego z okazji 21 rocznicy urodzin oraz spełnienia wszystkich marzeń przesyła zawsze Kochająca Cię Ewa wraz z rodziną
16. Kochana Irenko z okazji zbliżającego się Twojego Święta Urodzinowego: Wszystko przemija: Radość, ból, młodość, szczęście, czar i marzenie. Lecz jedno pójdzie za Tobą – jak cień: To wieczne, żywe milczące – wspomnienie. Niech dzień Twojego święta przyniesie Ci wszystko co najlepsze. Niech na zawsze pozostanie w Twojej pamięci. Z całego serca życzy Tobie: Wanda (...)
17. Z okazji Twoich Urodzin przesyłam Ci moc najserdeczniejszych życzeń wszelkiego dobra, dostatku, a przede wszystkim zdrowia i radości życia – dożycia przynajmniej 100 lat Maria z rodziną.
18. Drogiej Solenizantce z okazji Urodzin – Najlepsze Życzenia składają B. Krzesińska i P. (...)
19. Dużo zdrowia, pomyślności i niesłabnącego optymizmu w tym nowym tysiącleciu – z okazji zbliżających się Twoich Urodzin życzy Maria z mężem oraz Lilka
20. Z okazji Urodzin moc życzeń, dużo zdrowia, powodzenia w życiu zawodowym i osobistym oraz spełnienia marzeń życzą: Pataługowie i Ruchowie
21. W dniu Urodzin składam najserdeczniejsze życzenia i Błogosławieństwa Bożego i 100 lat zdrowia życzą Ciocia Anna Urszula i cała rodzina Słotów.
22. W dniu Urodzin Najserdeczniejsze Życzenia zasyłają Maria i Roman Broklowie.
23. Zdrowia, szczęścia oraz wszelkiej pomyślności z okazji Urodzin życzą: Pataługowie
24. Wszystkiego co się szczęściem zwie, zdrowia, pomyślności, pogody ducha – życzy Ci w Dzień Urodzin (...)
25. W Dniu urodzin składam moje najserdeczniejsze życzenia, przede wszystkim zdrowia, lepszego samopoczucia i wytrwałości w spełnianiu swoich obowiązków, oraz przychylności nieba, żeby przetrzymać te upały – potrzebny byłby dobry daszek.
26. Z okazji urodzin najlepsze życzenia zdrowia pomyślności oraz obfitości łask Bożych życzą Adelajda – Tadeusz (...)
27. Moc bardzo serdecznych spóźnionych życzeń urodzinowych – błogosław. Bożego, zdrowia i jeszcze raz wiele zdrowia – życzy Ci z całego serca (...)

28. Wszystkiego najlepszego w Dniu Urodzin życzy Ci Krystyna
29. Z okazji urodzin najserdeczniejsze życzenia
30. Wszystkiego najlepszego, dużo szczęścia, zdrowia i miłości. Spełnienia wszystkich marzeń i ogromu oddanych przyjaciół.
31. Z okazji urodzin moc życzeń dla Zosi zasyła Danką i Mirek
32. NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA Z OKAZJI XX ROCZNICY URODZIN ZASYŁAJĄ LUSIA I JUREK RYŃSCY
33. W związku ze zbliżającymi się urodzinami Grażyny (podobno kobiety urodzin nie obchodzą!?) składam gorące życzenia Zbyszek
34. Kochanej „Solenizantce” w dniu Jej „Święta” moc serdecznych życzeń przesyła K. (...)
35. Wszystko dla Ciebie co najlepsze, najpiękniejsze i najszlachetniejsze w „Dzień Twojego Święta” Przesyła (...) z (...)
36. Kochanemu Solenizantowi w dniu Jego „(...)” moc serdecznych życzeń oraz dużo zdrowia przesyłają K. K. Kryniccy
37. Kochanej Solenizantce w dniu Jej Święta, moc serdecznych życzeń i dużo zdrowia życzą i przesyłają K. K. Kryniccy
38. W dniu Twoich urodzin życzę Ci zdrowia i jeszcze raz zdrowia, samych piątek w szkole, oraz Błogosławieństwa Bożego na dalsze Twoje życie.
39. Z okazji 33-ciej Rocznicy Twoich Urodzin ślę Ci z Połczyna Zdroju najlepsze życzenia: Zdrowia, dobrego samopoczucia i wiele, wiele jasnych dni w życiu
40. W Dniu Urodzin oraz zbliżających się Imienin zsyłam Ci Kochana Marysiu serdeczne życzenie. Dużo, dużo zdrowia, wszelkiej pomyślności spełnienia marzeń oraz Błogosławieństwa Bożego
41. W dniu urodzin naszej Babci składamy moc najserdeczniejszych życzeń, zdrowia, szczęścia, oraz Błogosławieństwa Bożego. Życzą wnuczki
42. Najserdeczniejsze życzenia zdrowia i pomyślności z okazji urodzin i imienin przesyłają Tatuś z Mamusią
43. Życzymy Ci wszystkiego najlepszego, przede wszystkim zdrowia, mieszkania i trochę... pieniędzy.
44. Dużo zdrowia, dobrej Żony sto lat życia życzy Ciotka Ira
45. W dniu Urodzin najlepsze życzenia: dużo zdrowia, pogody ducha, forsy i wszystkiego najlepszego życzy Ci Twój mąż Zbych
46. Serdeczne życzenia składa Ci mama Helena oraz mała Magdusia ze Zwierzątkami
47. W dniu Twych Urodzin, życzymy Tobie Błogosławieństwa Bożego dużo szczęścia w życiu osobistym i pomyślności w nauce aby Twe marzenie magisterskie się spełniło co z całego serca Tobie życzą: Ircia i Bolek Wiencienowie
48. Z okazji urodzin kochanemu tatusiowi i mężowi najlepsze życzenia, dużo zdrowia, szczęścia, wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i pracy zawodowej życzy (...)
49. Kochanej siostrze Irenie w dniu Urodzin wszystkiego co najlepsze życzy Marysia
50. Kochany Błażejku – w dniu twoich urodzin, dużo zdrowia, zadowolenia z pięknego lata oraz wielu słodczy – życzy Mama
51. W dniu twoich 49tych Urodzin przesyłamy nasze najserdeczniejsze życzenia długich lat życia w zadowoleniu oraz Błogosławieństwa Bożego kochający Ojciec z żoną
52. Na Dzień Urodzin przesyłamy nasze najserdeczniejsze życzenia dobrego zdrowia dużo Pomyślności i szczególnych dni oraz „Błogosławieństwa Bożego” Kochający Ojciec z żoną
53. W Dniu Twych 5-tych Urodzin życzę Ci wszystkiego najlepszego. Bądź grzeczna!
54. Na dzień urodzin dla kochanej Kasi Dużo zdrowia i uśmiechów na co dzień życzy Babcia i Dziadziuś
55. W dniu twoich urodzin życzymy ci dużo zdrowia i wiele słonecznych dni, abyś urosła na pociechę tatusiowi i mamusi. Życzą Ci Babcia i Ciocia Mirskie
56. Heniek życzę ci dużo zdrowia i wszystkiego najlepszego w dniu urodzin
57. Z okazji Urodzin moc najserdeczniejszych życzeń wszystkiego najlepszego, zdrowia, szczęścia, dużo potrzebnych pieniędzy oraz zadowolenia z życia życzy kol. Maria z rodziną

5. Polskojęzyczne formuły życzeń imieninowych

1. W Dniu Imienin zasylam najserdeczniejsze życzenia oraz pozdrowienia z pięknych gór.
2. Ściskam Cię „imieninowo” i życzę wszystkiego naj...
3. Serdeczne życzenia z okazji Imienin przesyła Z. Zygmuntowicz
4. Wiele serdeczności z okazji Imienin przesyła Ania z Hanką i Wojtkiem
5. Zdrowia, samych radosnych i pogodnych dni, oraz wszelkiej pomyślności, w dniu Imienin życzą Cześka i Leon
6. Najserdeczniejsze życzenia z dnia imienin składają Irena, Jurek z dziećmi
7. NAJLEPSZE ŻYCZENIA IMIENINOWE DLA JULKA.
8. Przesyłam Ci serdeczne Życzenia Imieninowe oraz pozdrowienia z Zakopanego.
9. Przesyłam najserdeczniejsze życzenia zdrowia i pomyślności z okazji imienin.
10. Z okazji zbliżających się Imienin przesyłam Ci moc serdecznych życzeń wszelkiej pomyślności, oraz dużo pozdrowień z Krynicy.
11. MOC NAJSERDECZNIEJSZYCH I NAJLEPSZYCH ŻYCZEŃ Z OKAZJI IMIENIN PRZESYŁA (...)
12. Serdeczne życzenia w Dniu Imienin śle – Henryk.
13. Z okazji Twych urodzin i imienin życzenia zdrowia szczęścia oraz wszelkiej pomyślności przesyła – matka Chrzestna z mężem
14. Najserdeczniejsze Życzenia z okazji Imienin, zdrowia, szczęścia, wszelkiej pomyślności składa Ci kochana Zosiu Krystyna (...)
15. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – wiele, wiele zdrowia i pomyślności w życiu osobistym śle Pirożek.
16. Danusi składam Tobie najserdeczniejsze życzenia imieninowe
17. Najlepsze życzenia z okazji Świąt Wielkanocnych, a także spóźnione imieninowe dla Pani (brak czasu) przesyła Halina z Mężem
18. wiązanek życzeń w dniu imienin dużo zdrowia i spełnienia marzeń
19. Pozdrowienia z uroczego Szczawna wraz z serdecznymi życzeniami imieninowymi szczęścia, zdrowia, pomyślności oraz miłego towarzystwa w czasie reszty wakacji
20. Przesyłam najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – Zdrowia Zadowolenia oraz spełnienia wszystkich zamierzeń i marzeń.
21. Dużo Zdrowia i Pomyślności z Okazji Imienin Życzą i Pozdrowienia Przesyłają J. E. Stręglowie
22. Dla Pani Wandy z okazji zbliżających się imienin najlepsze życzenia zdrowia i szczęścia.
23. Z okazji Imienin dużo bardzo dużo zdrowia oraz wielu radosnych dni w życiu życzą Jadzia z Anią
24. Z okazji imienin wszystkiego najlepszego życzy Krystyna z rodziną
25. Dużo, dużo zdrowia, pogody ducha, dobroci od ludzi, sukcesów w pracy zadowolenia z Rodziny w Dniu Imienin życzą B. J. S. Jagodowie
26. Imieninowe serdeczności a przede wszystkim życzenia zdrowia – no i jeszcze np. ciekawych podróży (lubisz to, prawda?), ciepłych słonecznych dni i wszystkiego dobrego – życzą Ela, Lucek, Borys i Leszek
27. Z okazji imienin wszystkiego najlepszego oraz dalszych sukcesów w pracy życzy Jarek.
28. Najserdeczniejsze Życzenie Imieninowe dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności ślą Elżbieta i Olek
29. Z OKAZJI IMIENIN NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA WSZELKIEJ POMYŚLNOŚCI I ZDROWIA PRZESYŁA ELA Z LUCKIEM BORYSEM I LESZKIEM
30. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe – dużo zdrowia, i wszystkiego dobrego Życzą Elżbieta i Olek
31. Z okazji Imienin Kochanemu Solenizantowi wiązanek szczerych i serdecznych życzeń przesyła Rodzina (...)
32. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe oraz spełnienia wszelkich marzeń zasylają Banasikowie
33. Najserdeczniejsze życzenie Imieninowe oraz wszelkiej pomyślności i pociechy z dzieciaków życzy Rodzinka Banasików z wnukami.

34. Najserdeczniejsze życzenia zdrowia i dużo radości w życiu, w Dniu Imienin życzą Tacie Zofia i Janusz
35. od nas wszystkich życzenia imieninowe, zdrowia, spokoju i wytrwałości.
36. Moc najserdeczniejszych życzeń Imieninowych śle Wala
37. (przyjmij też spóźnione życzenia – wszystkiego najlepszego).
38. Przyjmij tą drogą najlepsze życzenia imieninowe – zdrowia, spokoju, dużej odporności psychicznej przede wszystkim zmiany na lepsze, tego, co Was gnębi i boli. Oby zajaśniało słońce w Twoim i Stachny życiu, abyście mieli powody do radości, a nie do smutku. Niech los okaże się dla Was łaskawszy. Piszę w liczbie mnogiej, bo chyba Twoje odczucia są odczuciami Stachny.
39. W Dniu imienin Zacnemu Panu Zyg moc najserdeczniejszych życzeń dużo-dużo zdrowia dobrego samopoczucia i długiego żywota życzą J. Pałowska z rodziną
40. Przesyłam serdeczne pozdrowienia z pobytu w Sanatorium jak również najlepsze życzenia z okazji zbliżających się Imienin dla Drogiej Pani Andzi, oraz uściski dla Całej Rodziny.
41. Miłej Solenizantce dużo serdecznych życzeń imieninowych z wczasów w Wiśle przesyła (...)
42. Wszystkiego co najlepsze z bieszczadzkiej trasy z pierwszego napadu miasta z dołączeniem wspaniałych życzeń imieninowych
43. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe przesyłają Mariusz i Ewa
44. Spóźnione ale tym niemniej Gorące, Serdeczne Życzenia imieninowe wraz z pozdrowieniami z wędrówek po Beskidzie Śląskim przesyłają Urszula i Antek
45. Z okazji imienin serdeczne życzenia przesyła Jerzy.
46. przesyłamy Ci troszkę spóźnione, ale bardzo serdeczne życzenia imieninowe.
47. Serdeczne Życzenia Imieninowe przesyłają Maria i Mieczysław
48. Przesyłam Pani dużo serdecznych i szczerých życzeń Imieninowych
49. serdeczne życzenia imieninowe oraz moc pozdrowień z Krynicy przesyła stary kuracjusz M.K.
50. Składam Ci najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – dużo zdrowia, pomyślności we wszystkich poczynaniach i jak najwięcej radosnych momentów w życiu!!
51. Z okazji Imienin zasylam Ci serdeczne życzenia wszystkiego najlepszego a najwięcej zdrowia i radości życia.
52. Najlepsze życzenia z okazji Imienin – dużo pomyślnych dni i satysfakcji z odpowiedzialnej pracy pedagogicznej Życzy Ci (...)
53. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe zdrowia, dużo pogody ducha i dobrych chwil życzy Magda (...)
54. Najlepsze Życzenia z okazji imienin Zdrowia i Pomyślności składają Ewa i Wojtek Pawlakowie wraz z Mamą Stolarską.
55. Dużo bardzo serdecznych życzeń w Dniu Imienin przesyła (...) z całą rodziną.
56. Najlepsze Życzenia z okazji Imienin przesyłają Czesława Stolarska i Ewa i Wojciech Pawlakowie
57. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe Zdrowia i Wszelkiej Pomyślności przesyła Czesława Stolarska z Rodziną.
58. W dniu Imienin zasylam Najserdeczniejsze Życzenia oraz pozdrowienia z pięknych gór.
59. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe: 100 lat, Zdrowia, Szczęścia i Pomyślności w Życiu Osobistym przesyłają Basia i Waldek
60. Przesyłam Ci serdeczne życzenia imieninowe oraz mocne uściśnięcia (...) B
61. Serdeczne pozdrowienia i Życzenia Imieninowe zasyla Jan Pietrzak
62. Bądź zawsze zabawna i młoda tego Ci życzy w dniu Imienin
63. Moc najserdeczniejszych życzeń w „dniu Imienin” śle Krystyna
64. Z okazji nadchodzących Imienin zasylam moc życzeń szczęścia zdrowia i wszystkiego tego czego sobie życzysz.
65. W dniu Imienin Drogiemu Szwagrowi wiązanke najserdeczniejszych życzeń Przesyła Kazia Wicińska
66. Dużo szczęścia, zdrowia, spełnienia wszelkich marzeń życzą w dniu Imienin Ela i Andrzej
67. Z okazji Imienin wszystkiego dobrego dużo zdrowia, zadowolenia z życia, pociechy (...) oraz spełnienia najskrytszych marzeń przesyła (...)

68. Z okazji imienin dużo zdrowia, szczęścia w życiu rodzinnym, dużo uśmiechu na codzień, pogody i harta ducha oraz obfitych łask od patrona życzy Jan Migas
69. Serdeczne życzenia w dniu Imienin kochanej p. Zosi. Zdrowia i wszystkiego najlepszego zasylam z całą rodziną J. K.
70. W dniu Imienin serdeczne życzenia przesyłają Głębowiczowie z Mamą
71. W dniu twoich Imienin moc szczerych i serdecznych życzeń dużo zdrowia i wszystkiego najlepszego zasyla cała rodz. Kunickich.
72. Serdeczne życzenia dniu Imienin jeszcze dużo radości w życiu zasyla rodzina Kuczków
73. Serdeczne życzenia Imieninowe śle T. (...)
74. W dniu Twego Imienia pragnę Ci życzyć wszystkiego najlepszego Dobrego zdrowia zadowolenia z życia oraz jak najlepszej przyszłości (...).
75. W dniu Imienin! Składamy najserdeczniejsze życzenia łączymy 100 lat życia i pociechy z męża Składa rodzina (...)
76. Z okazji Imienin najlepsze życzenia zdrowia oraz wszelkich pomyślności śle Urszula z rodziną
77. Z okazji Imienin dużo zdrowia, radości i zadowolenia życzy Basia z Mamą i chłopakami
78. Spóźnione, lecz bardzo szczere życzenia Imieninowe przesyła – Ksenia
79. Najserdeczniejsze życzenia wszystkiego najlepszego w Dniu Imienin zasyla Irka
80. Najlepsze Życzenia Imieninowe dużo zdrowia, powodzenia i uśmiechu na codzień życzy Krysia
81. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe; powodzenia w pracy zawodowej, ukończenia pracy doktorskiej, dużo zdrowia i wielu słonecznych dni życzą Danuta i Janusz Szczepańscy z synem Damianem.
82. Serdeczne życzenia imieninowe ślą Ela i Janek z dziećmi
83. W dniu imienin moc szczerych i serdecznych życzeń przesyła Włodek wraz z rodziną
84. w dniu Twoich Imienin przesyłam Ci jak najserdeczniejsze życzenia z (...) wszystkiego najlepszego
85. W Dniu Twych Imienin zasylamy Ci wiele serdecznych życzeń, dużo zdrowia, szczęścia, zadowolenia z życia z dzieci oraz tyle forsy ile Ci potrzeba
86. Z okazji Imienin przesyłamy najlepsze życzenia oraz pozdrowienia z Ciechocinka
87. Serdeczne życzenia w dniu Imienin zasyla Z. Wolska
88. Najlepsze, serdeczne życzenia imieninowe szczególnie zdrowia i sukcesów filatelistycznych śle (...) O.
89. Z okazji Imienin moc najserdeczniejszych życzeń oraz pomyślności w służbie wojskowej życzy Ci Janusz.
90. Moc szczerych i serdecznych życzeń w dniu imienin szczęścia, zdrowia i dużo pieniędzy – życzy (...)
91. Z okazji imienin najserdeczniejsze życzenia wszelkiej pomyślności i dużo radości w życiu przesyła Jurek S. + Mary + Krzysztof
92. Bardzo serdeczne życzenia Imieninowe: dużo zdrowia, słońca i radości wraz z miłymi pozdrowieniami przesyła Irena z rodziną
93. Wszystkiego najlepszego w dniu Imienin życzy Wala
94. Solenizantowi w dniu Imienin przesyłamy moc serdecznych życzeń: dużo zdrowia, szczęścia pomyślności i pociechy z dzieci.
95. Składam spóźnione życzenia Imieninowe przede wszystkim zdrowia, pogody ducha i wszystkiego najlepszego.
96. Z okazji Imienin moc najserdeczniejszych życzeń przesyła Barbara i Wojtek
97. Przesyłamy Ci najlepsze Życzenia wszelkiej pomyślności zdrowia, pogodnych dni, wszystkiego co przynosi zadowolenie w naszym monotonnym życiu oraz obecności Bożej w każdej chwili życia.
98. Kochanemu Józkowi serdeczne życzenia Imieninowe ślą (...)
99. Proszę przyjąć – choć spóźnione ale szczere życzenia Imieninowe od Zielińskich i Marysi (...)
100. Serdeczne życzenia wszelkiej pomyślności i pociechy z dzieci zasylają Wanda i Leszek z dziećmi
101. Serdeczne życzenia imieninowe z zimnego wybrzeża przesyła (...)
102. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyłają Jaśka Luska i Janusz

103. W dniu Imienin dużo tego co się szczęściem zwie – życzy Marysia
104. Wraz z serdecznymi życzeniami imieninowymi zasylam pozdrowienia z wczasów w Długim – Grażyna
105. Moc Najserdecniejszych Życzeń Imieninowych.
106. Najserdecniejsze życzenia imieninowe oraz pozdrowienia z wczasów przesyła Ida z dziećmi i Edkiem.
107. Serdeczne pozdrowienia z wczasów, jak również najlepsze życzenia imieninowe dla Tadka przesyłają Zenkowie
108. W dniu Imienin Najserdecniejsze życzenia dużo, zdrowia i zadowolenia, życzą Sikorowie.
109. W dniu Imienin najserdecniejsze życzenia, dużo zdrowia dobrego powodzenia życzą Sikorowie
110. Najserdecniejsze życzenia imieninowe zasylają Sikorowie
111. Z okazji Imienin pragnę przesłać moc gorących życzeń zdrowia, szczęścia oraz długich lat życia życzenia zasylają Wójcikowie
112. Moc najserdecniejszych życzeń Imieninowych, dużo zdrowia, samych piątek w szkole i stałego uśmiechu życzą (...) i Anna
113. Serdeczne Życzenia Imieninowe, oraz wszelkich pomyślności w życiu osobistym i zawodowym życzą (...)
114. Bardzo spóźnione, ale bardzo serdeczne życzenia imieninowe oraz moc ucałowań przesyła Hanka
115. W Dniu Imienin przesyłam serdeczne Życzenia – szczęścia dużo i pomyślności
116. W dniu Imienin składamy Ci najserdecniejsze życzenia zdrowia pomyślności w nauce. No i pociechy dla rodziców.
117. Z okazji imienin najserdecniejsze życzenia dużo zdrowia, radości i szczęścia w życiu osobistym ślą z wczasów w Dźwirzynie D. L. Sikora oraz mały Grzesiu
118. Szczęścia zdrowia i radości oraz wszystkiego najlepszego z okazji Imienin Życzy Terenia Z.
119. Przyjmij te życzenia. Niech radość w Tobie nigdy nie zgaśnie. Niech zdrowiem Bóg Cię darzy i pobłogosławić raczy Niech spełnią się wszystkie Twoje marzenia Pogody ducha, pomyślności i ludzkiej życzliwości. Z najmiłszymi życzeniami Wanda D.
120. Z okazji imienin najserdecniejsze życzenia dużo szczęścia i radości, oraz spełnienia najskrytszych marzeń zasyla sympatycznej Urszuli Edward.
121. Najserdecniejsze życzenia i wszystkiego najlepszego z Okazji imienin przesyła Ci zawsze Kochająca Ciebie EWA
122. Najserdecniejsze Życzenia Imieninowe zdrowia i wszelkiej pomyślności przesyłają Jaśka Lusja i Janusz.
123. Z okazji Imienin dużo zdrowia, oraz powodzenia w życiu osobistym przesyła może spóźnione, ale bardzo szczere życzenia Staszek.
124. W Dniu Imienin Kochanej Zosi wiązanek szczerych życzeń przesyła Berundka
125. W DNIU IMIENIN ZDROWIA SZCZĘŚCIA POMYŚLNOŚCI DUŻO UŚMIECHU NA TWARZY ORAZ SPEŁNIENIA WSZELKICH MARZEŃ ŻYCZY DIONIZY
126. Z okazji Imienin 100 lat w zdrowiu i w szczęściu życzą Z St. Sobotowie
127. Najlepsze życzenia Imieninowe przesyłają Jadzia i Rysiek z Anią
128. Solenizantce, dużo, b. dużo najlepszych i najserdecniejszych życzeń, wraz z ucałowaniem przesyła Wanda
129. w Dniu Imienin przesyłam serdeczne Życzenia zdrowia przede wszystkim i powodzenia w pracy i życzliwych ludzi A. Rybarska
130. Z okazji Imienin najserdecniejsze życzenia zdrowia, szczęścia oraz wszelkiej pomyślności ślą (...) Mirek Kamil (...)
131. Z okazji Imienin serdeczne życzenia przesyłają Cieślscy
132. Najserdecniejsze życzenia Imieninowe przesyłają Jadzia i Rysiek Maksimowiczowie z Ewą i Anią
133. Dużo zdrowia, spełnienia życzeń, pociechy z dzieci, wnuka – życzą z okazji Imienin – Maryla i Tadek
134. Serdeczne życzenia Imieninowe przesyłają Jasiowie

135. Kochanej Stasi Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe spełnienia zamierzeń i szczęścia wiele życzą Zosia Janek z Renatą i Mariuszem
136. Z okazji Imienin wszystkiego dobrego powodzenia w nauce i dużo szczęścia życzą (...)
137. Szanownemu Solenizantowi serdeczne życzenia przesyłają (...)
138. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe miłej Basience i sto złotych zasyła Ziutek
139. W dniu twych imienin. Wiatr nas pędzi w różne strony jako wiatr morskie fale. Ja o tobie, a ty o mnie, pamiętamy stale. Dla Róży przesyła Janek.
140. Drogiej solenizantce w dniu jej święta dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności życzy Stefańska
141. Miłemu „Braciszкови” serdeczne życzenia: szczęścia w życiu i w szkole, pociechy z sympati i dużo forsy przesyła w Dniu Imienin Jola
142. Niech znika smutek, pierzcha cień, Bo dziś Imienin Twoich Dzień. Stąpaj szczęśliwie przez życia błon niech Cię wiedzie Boża dłoń. Tego wszystkiego życzy Michalina Grątkiewicz
143. Z okazji Imienin najlepsze życzenia, zdrowia i pomyślności życzą (...)
144. Najlepsze i najserdeczniejsze życzenia Imieninowe dużo zdrowia, wszelkiej pomyślności, słońca i pogody, wiele radości i uśmiechu na codzień oraz spełnienia wszystkich marzeń z całego serca życzą Czapikowie A. J. W.
145. Najlepsze życzenia imieninowe i pozdrowienia przesyła Wanda Florczak
146. Moc życzeń Imieninowych ze spełnieniem wszystkich zamierzeń ślą (...)
147. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe składają Sikorowie
148. Kochanej Solenizantce dużo uścisków serdecznych i dobrych życzeń przesyłają Staśkowie (...) i (...)
149. Moc serdecznych życzeń zdrowia, szczęścia i pomyślności z okazji Pani Imienin przesyła wraz z ucałowaniem Renia Kazimierz z córeczką
150. Na dzień Imienin ślę wiele dobrych życzeń: zdrowia i owocnych (...) przy (...)
151. Z okazji dnia imienin najserdeczniejsze życzenia zdrowia pomyślności i wszystkiego najlepszego przesyłają (...)
152. Z okazji nadchodzących imienin, dużo zdrowia szczęścia i wszystkiego dobrego życzą Sikorowie
153. Kochanej Solenizantce najszczerze życzenia Imieninowe wraz z ucałowaniem zasyłają Heńkowie z Tomkiem, Markowie z Krzysiem i Marianowie z Magdaleną.
154. moc najszczerzych życzeń imieninowych zasyłają Józef, Jadzia i Jarek Bednarkowie.
155. Moc najlepszych życzeń Imieninowych od (...)
156. Z okazji zbliżających się Imienin moc najserdeczniejszych Życzeń wraz ze słonecznymi pozdrowieniami z pięknej Krynicy przesyła Lilka
157. W Dniu Imienin najserdeczniejsze życzenia zasyła H. Góra z rodziną
158. Życzę Ci szczęścia w życiu, które bierz poważnie, a będziesz szczęśliwa, lubiana.
159. Moc serdecznych życzeń Imieninowych Zasyła (...) z dziećmi
160. Kochanemu Solenizantowi moc najserdeczniejszych życzeń, z zapewnieniem o pamięci w modlitwach (...) ślę Marian
161. Chcemy być pierwsi w Dniu Twych Imienin to też już teraz ślemy nasze najlepsze życzenia wszelkiej pomyślności i spełnienia marzeń
162. Serdeczne Życzenia w Dniu Imienin – zdrowia i wszelkiej pomyślności, oraz moje serdeczne pozdrowienia ze słonecznej Italii, gdzie już wiosna jest (...) i wesola przesyła Kochanej Marii Józek
163. Marteczko Kochana w dniu Twego imienia Zasyłam Tobie serdeczne życzenia. Życzę Ci zdrowia i koszyczek wiśni A żebyś nie miała na mnie złych myśli Zasyłam także bókiet borówek A żebyś miała chłopców jak mrówek
164. Będąc na dwumiesięcznym obozie kajakowym na Kaszubach składam Pani Najserdeczniejsze życzenia z okazji Imienin. Przede wszystkim życzę dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności
165. W Dniu Imienin kochanemu Wujkowi serdeczne życzenia przesyłają Marysia i Mila z Anią i Joanną
166. Wszystkiego dobrego dużo zdrowia z okazji imienin.
167. telegram wysłałem wczoraj tatusiowi ale jeszcze raz życzymy zdrowych i długich lat życia no i wszystkiego dobrego.

168. Z okazji Twoich imienin, serdeczne pozdrowienia, dużo zdrowia i czego sobie życzysz – życzy Halina
169. Najlepsze życzenia imieninowe zdrowia i wszelkiej pomyślności oraz serdeczne pozdrowienia dla Heleny i Ciebie z pobytu sanatoryjnego w Szczawnie Zdroju przesyłają wujostwo R. W. (...)
170. wszystkiego co najlepsze przede wszystkim zdrowia, na dzień Imienin przesyła z ucałowaniem rączek Mucha
171. Kochana Mamusiu! W dniu Twoich Imienin życzymy Ci wiele słońca na codzień, dużo zdrowia i pogody ducha oraz pomyślnej realizacji wszystkich pragnień
172. Najlepsze, najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – wszelkiej pomyślności, spełnienia pragnień a przede wszystkim zdrowia – Kochanej Siostrze wraz z ucałowaniem śle Barbara
173. Kochanej Krysi najserdeczniejsze życzenia imieninowe zdrowia, szczęścia rodzinnego, szybkiej przeprowadzki do nowego, własnego mieszkania oraz sukcesów w pracy lekarza – życzą mama i Marta
174. Spóźnione lecz serdeczne życzenia imieninowe przesyła Drogiemu Ojczulkowi i Starszemu Braciszkowi z poligonu w Biedrusku Janusz
175. W Dniu Urodzin oraz zbliżających się Imienin zasłałam Ci Kochana Marysiu serdeczne życzenie. Dużo, dużo zdrowia, wszelkiej pomyślności spełnienia marzeń oraz Błogosławieństwa Bożego
176. W dowód pamięci śle Ci Tereniu najlepsze życzenia imieninowe, przede wszystkim dobrego samopoczucia niczym nie zmąconego, radości i humoru.
177. Najserdeczniejsze życzenia zdrowia, pogody ducha, pociechy z dzieci oraz wszystkiego najlepszego z okazji imienin kochanej Mamusi przesyła kochający Zygmunt
178. Z okazji Twoich Imienin przesyłam Ci życzenia zdrowia oraz wszelkiej pomyślności
179. W dniu imienin najserdeczniejsze życzenia z Kalisza zasła siostra Halina
180. spóźnione, ale szczere życzenia imieninowe. Dużo zdrowia, szczęścia, powodzenia w życiu zawodowym i osobistym przesyła Ania.
181. Serdeczne życzenia dla (...) Henia i całej Rodziny przesyłam w dniu Mamy Imienin. I. (...)
182. Kochanej Heni z okazji Imienin dużo serdecznych życzeń i uścisków zasła Ciotka Magda (...)
183. Serdeczne Życzenia Imieninowe Kochanej Mamusi przesyła Wala z Anusią
184. Najlepsze życzenia Imieninowe kochanemu Tatusiowi przesyła Edek
185. W dniu Imienin całując mocno przesyłam Cioci najlepsze życzenia
186. Najserdeczniejsze życzenia zdrowia i pomyślności z okazji urodzin i imienin przesyłają Tatus z Mamusią
187. W dniu Twoich imienin składamy Ci najserdeczniejsze życzenia.
188. serce istnieje, aby być dawane z uśmiechem lub ze łzami. W dniu Imienin dużo serdeczności
189. Najserdeczniejsze Życzenia Imieninowe Kochanej Solenizantce w dniu Jej Święta przesyła syn.
190. Z okazji Imienin zasłałamy najlepsze życzenia zdrowia i pomyślności
191. W dniu Twoich Imienin życzę Ci dużo zdrowia, szczęścia i radości.
192. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe i wiele serdeczności przesyłają (...) Chrzęszczewscy z Synem
193. Wiele ciepłych i serdecznych życzeń Imieninowych dużo dobrego zdrowia niech nam Babcia 100 lat żyje! Mocno ściska i całuje zawsze ta sama życzliwa (...)
194. Wszystkiego najlepszego dobrego zdrowia, długich... długich... lat życia, dużo radości, wraz z ucałowaniem przesyła (...)
195. W dniu Imienin życzenia zdrowia spełnienia wszystkich pragnień i obfitych łask bożych zasła Babcia (...) z (...)
196. Życzę Ci szczęścia i zdrowia stu lat (...) To są życzenia ułożone przez Inusię
197. Proszę przyjąć i od nas najlepsze życzenia oraz moc pozdrowień przesyłamy panu i pani Basi
198. MOC SERDECZNYCH ŻYCZEŃ, ZDROWIA, SZCZĘŚCIA, UŚMIECHU, SPEŁNIENIA MARZEŃ Z OKAZJI IMIENIN ŻYCZĄ SYN, SYNOWA, RADZIU I MATEUSZ.
199. Kochanej mamie Serdeczne pozdrowienia z okazji imienin przesyła syn Leszek

200. W dniu Imienin najlepsze życzenia – długich lat życia w zdrowiu, zadowoleniu, samych tylko szczęśliwych dni wraz z pozdrowieniami i ucałowaniem życzą (...) z Mamą i Dziadkami.
201. Kochany Tomaszku W dniu Twoich Imienin Najserdeczniejsze Życzenia składa Baba
202. Z okazji Imienin serdeczne życzenia przesyłają ciocia Zośka i wujek Romek
203. Najlepsze Życzenia Imieninowe – dużo zdrowia i szczęścia życzą Janusz i Sławek z rodzicami.
204. Dużo najserdeczniejszych życzeń Imieninowych spełnienia wszystkich marzeń życzą Mamusia z Rodziną
205. Drogiemu Solenizantowi dużo serdecznych życzeń w dniu imienin przesyła wraz z pozdrowieniami Ciotka (...)
206. A teraz Najdroższa Mamusiu proszę przyjąć odemnie i od Helenki najserdeczniejsze życzenia Imieninowe życzymy Mamusi dużo zdrowia i długich lat życia.
207. Na dzień Twojego Imienia zasylam ci Tadziu najszczerze życzenia Życzy Ci zdrowia szczęścia powodzenia Mamusia i Piotr
208. W dniu Imienin dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności życzy Ci – mama i Czesława
209. Kochany Bracie Stanisławie. Najlepsze życzenia ślę z okazji Twych Imienin, aby w zdrowiu i pomyślności układało się dalsze Twoje życie. Niech Twój Wielki Patron strzeże Cię od złego i prowadzi drogą Bożą roztropności i mądrości, byś w każdym dniu jak najwięcej dobra pozostawiał.
210. Serdeczne życzenia z okazji Imienin wszystkiego najlepszego Kochanej Czesi przesyła ciocia Marysia Henia i Januszek
211. Dużo dobrego zdrowia i wszelkich dziecięcych przyjemności wraz z całusami przesyła ciocia (...)
212. Proszę mi wybaczyć nieobecność przy rodzinnym składaniu życzeń, ale jestem duchem obecny w tych uroczystych chwilach i przyłączam się do najlepszych, najserdeczniejszych życzeń wszystkich Maćków.
213. Serdeczne ucałowania i pozdrowienia z gór oraz spóźnione najlepsze życzenia Imieninowe przesyła Kasia.
214. Wszystkiego najlepszego w dniu Twoich imienin życzy Ci przyjaciel (...)
215. W dniu Imienin – dużo zdrowia, sukcesów w pracy dydaktycznej, wytrwałości w ubieganiu się o stopień doktorski oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym – drogiemu Koledze życzą: Janusz Szczepański z żoną i małym Damianem.
216. Z okazji Imienin dużo zdrowia, radości oraz spełnienia marzeń Kochanemu Koledze życzy kol. Janusz z żoną i synem
217. Serdeczne życzenia Imieninowe przesyła Agnieszka
218. Najlepsze życzenia imieninowe zdrowia, oraz szczęścia w życiu osobistym – przesyła dawna znajoma – Natasza.
219. Z okazji imienin życzenia zdrowia, szczęścia, pomyślności, uśmiechu na twarzy i słońca na każdy dzień przesyła koleżanka „Kasia”
220. Serdeczne życzenia z okazji Imienin miłej Beatce Tania Cicha
221. Z okazji Imienin dużo Zdrowia, oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym przesyła (...)
222. Najserdeczniejsze życzenia Imieninowe – dużo zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności życzą Koledzy ze Studium Języków Obcych
223. Serdeczne życzenia imieninowe Annom, a wszystkim Paniom z Oddziału II pozdrowienia z urlopu przesyła S. Tatarzycka
224. Najserdeczniejsze Życzenia w Dniu Imienin składają koleżanki z dz. Księgowości
225. W dniu Imienin dużo zdrowia pomyślności i dużo humoru jak dotąd życzą koleżanki z pracy. Danka Z i Wanda K.

6. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń urodzinowych

1. Поздравляю тебя с днем рождения, желаю тебе огромного счастья в твоей молодой жизни, успехов в учебе и практике. 20 лет это юбилей, который бывает единственный раз в жизни, и желаю отметить этот праздник как подобает!
2. поздравляю с юбилеем! Пусть этот день запомнится надолго исполнятся все добрые слова ещё раз счастья, крепкого здоровья на долгие, на долгие года
3. Поздравляю тебя с днём рождения! Желаю всего самого хорошего.
4. Сердечно поздравляю с днём вашего рождения! Желаю Счастья здоровья, и благополучия, успехов во всех ваших делах.
5. Поздравляю Вас с днём рождения! Желаю Вам счастья, здоровья и хорошего настроения. Пусть исполнятся все желания.
6. Поздравляем Настеньку с днём рождения! Желаем крепкого здоровья, успехов в учёбе, интересных увлечений, верных подружек!
7. Поздравляю тебя с днем рождением! Пожелаю тебе от всей души самого наилучшего в семейной жизни. Крепкого здоровья.
8. Поздравляю, дорогую Катюшу с днем рождения! Желаю в жизни большого счастья, хорошего здоровья и успехов в труде.
9. поздравляю тебя с днем рождения. Хочу пожелать тебе доброго здоровья и всех благ тебе и твоей семье.
10. Поздравляем тебя с днем рождения желаем тебе хорошего здоровья счастья и долгих лет жизни
11. Сердечно поздравляем Вас с Днем рождения Желаем самого главного в жизни – здоровья, радостей и полного благополучия.
12. Поздравляем со следующим годом молодости! Желаем и дальше цвести как же нежно и пышно, как эта сирень, и почаще находить в жизни цветы с пятью лепестками
13. сердечно поздравляем тебя с днем рождения, желаем крепкого здоровья, счастья и исполнения всех твоих желаний.
14. Поздравляю тебя с днём рождения. Желаю тебе отличного здоровья, огромных успехов в учёбе, улыбки и много много всего самого прекрасного.
15. поздравляем тебя с днем рождения! Желаем тебе хорошего здоровья, много радости и счастья в жизни.
16. Поздравляем тебя с днем Рождения! Здоровья тебе, успехов в учебе.
17. Сердечно поздравляю Вас с юбилейным Днем рождения. Прожито немало, но и сделано Вашим добрым сердцем и ясным умом тоже немало. Пусть будет хорошее здоровье покой и мир на земле и в Вашем доме. Всего Вам радостного и счастливого в жизни
18. Поздравляем от души с днём рождения! Желаем крепкого здоровья, благополучия и большого человеческого счастья.
19. Поздравляем тебя с днем рождения и желаем тебе отличного здоровья долгих лет жизни, семейного счастья и всякого всякого благополучия будь здоров и никогда не болей.
20. Поздравляем тебя с днем Рождения! Желаем здоровья, счастья семейного, всякого благополучия и исполнения всех желаний
21. Поздравляю также с днем рождения! (31 дек.). Счастливо Вам.
22. От всей души поздравляем Вас с днём рождения! Желаем крепкого здоровья, счастья, семейного благополучия, отличного настроения. Пускай душа не знает холода, как ясный день, как сад в цвету. Пусть будет сердце молодо, добром встречает доброту. Желаем грусти так самую малость, ну а жизнь, чтоб всегда улыбалась.
23. Поздравляю тебя с днем рождения. Желаю хорошего здоровья и долгих лет жизни и большого счастья.
24. Поздравляем тебя с днём рождения! Желаем здоровья, счастья и отличной учёбы.
25. Поздравляю с днем рождения. Желаю отличного здоровья, больших успехов в школе и отличного настроения. Будь настоящей ленинградкой и комсомолкой.
26. Сердечно поздравляем Вас с юбилеем...! Так держать!
27. От души поздравляю с днем рождения желаю здоровья и всего хорошего

28. Поздравляем тебя с Днем рождения! Крепкого здоровья, огромного счастья тебе желаем! Радости, внимания и любви от твоих мужчин! Будь всегда молода и весела!
29. Поздравляю тебя с днем рождения. Желаю тебе крепкого здоровья, успехов в труде, счастья в семейной жизни.
30. Поздравляем Вас с днем рождения. Желаем крепкого здоровья, хорошего отношения, добрых внуков и правнуков и всего хорошего
31. От души поздравляем с днем Рождения! Желаем много счастья в личной жизни, отличного здоровья и успеха в работе
32. Поздравляю тебя и твое семейство с праздником 1 мая! Желаю Вам всем самого наилучшего. А тебя Алексей и со славной датой – 45летием. Желаю до 100 лет быть бодрым сильным.
33. Поздравляем с днем рождения желаем здоровья благополучия долгих лет жизни и обязательно внука
34. Поздравляем тебя с днем рождения, а также с Наступающим Новым 1983 годом. Желаем здоровья, радости, любви.
35. Поздравляю с Днем Рождения! Милая, желаю тебе и твоей семье крепкого отличного здоровья, семейного благополучия, исполнения желаний, массу наилучших пожеланий, радости и счастья!
36. Поздравляю тебя с днем твоего рождения!!!! Желаю тебе большого и крепкого здоровья, большой любви: сыновьей, мамулиной и конечно мужской
37. Поздравляю тебя с семнадцатилетием. Пусть исполнятся все твои самые сокровенные желания.
38. Поздравляем Вас с днём рождения! Желаем Вам долгих лет жизни, крепкого здоровья, всего самого наилучшего в вашей жизни.
39. Поздравляем тебя с Днём Рождения! Будь всегда весёлой, здоровой, красивой и не забывай нас.
40. Поздравляем Вас со знаменательным юбилеем 60 летием со дня рождения. От всей души желаем Вам крепкого здоровья долгой, счастливой и радостной жизни и всего самого наилучшего. Будьте всегда такой же доброй, жизнерадостной, (...) за свою жизнь пережить, испытать. Пусть те оставшиеся годы вашей жизни будут светлыми, радостными, не знающими горя и (...). Всего, Всего Вам доброго.
41. От всей души поздравляем тебя с днём рождения! желаем здоровья, огромного семейного счастья, любви и взаимопонимания. Пусть всё у тебя будет хорошо и родить прекрасного и здоровенького малышку. Мира дому твоему!
42. Поздравляем тебя с 50 летним юбилеем. Желаем, что твои следующее 50 лет приносили тебе больше радости и счастья. Крепкого тебе здоровья и долгих лет жизни.
43. поздравляем Вас с днем рождения! Желаем всего самого наилучшего!
44. Поздравляем тебя с днем рождения. Желаем тебе здоровья, счастья, успехов во всём и везде и всего тебе самого наилучшего и быть всегда молодой.
45. Поздравляем Вас с днём рождения. Желаем Вам больших успехов в работе и в личной жизни. А главное доброго настроения, отличного здоровья и долгих счастливых лет жизни.
46. Поздравляю Вас с днем рождения и желаю от души всего самого хорошего, а главное здоровья.
47. поздравляю с днем рождения! „И жить хорошо! И жизнь хороша!” Несмотря на все её невзгоды „Пусть всегда будет Солнце!”
48. с днем рождения Вас! Желаем сибирского здоровья, кавказского долголетия. Оставайтесь таким жизнерадостным и добрым.
49. От всего сердца поздравляем тебя с днём рождения! Желаем здоровья, счастья, бодрости и творческих успехов в труде!
50. сердечно поздравляем с юбилейным днем рождения и желаем здоровья, счастья и больших успехов в трудовой деятельности.
51. Поздравляем с днем рождения. Желаем счастья и успехов в жизни.

52. Поздравляем с днём рождения и желаем тебе всего наилучшего в будущем, здоровья – покрепче, сил – побольше, радостей – нескончаемых, успехов в труде – великих, счастья и благополучия во всём.
53. Поздравляю тебя с днем рождения! Хорошего тебе, доброго здоровья и много еще (...) радостных дней. Успехов во всем!
54. Искренне поздравляем с днем рождения Примите наши самые наилучшие пожелания крепкого здоровья. Больших успехов во всем и большого человеческого счастья лет до ста расти Вам без старости
55. Пусть жизнь твоя течёт спокойно, Усеянная тысячью цветов. И пусть всегда живут с тобою Надежда, Вера и Любовь! От всей души поздравляем тебя с днём рождения и от всей души тебе желаем всего самого наилучшего.
56. Примите наши поздравления По случаю дня своего рождения! Желаю счастья Вам всегда и радости в заботе. Больших успехов в гараже, А также на работе. Иметь желанья не грустить, Не поддаваться хвори, Друзей встречать, в кино ходить А летом быть на море.
57. Поздравляем Вас с днем рождения, желаем Вам радости, здоровья и всего самого доброго!
58. Поздравляю тебя с днем рождения! Желаю доброго здоровья, успехов в работе и домашней борьбе за чистоту и тишину! Желаю счастья и благополучия в семье! Пусть будет больше солнечных и радостных дней! Пусть женственность и обаяние будут тебе сопутствовать всегда!
59. поздравляю Тебя с днём рождения и желаю, что все Твои мечты были реальностью
60. Поздравляем тебя с юбилеем, желаем хорошего здоровья. Счастливой жизни вам желаем, движений больше, вот девиз, а труд доказано наукой укрепляет организм. Пусть выпьют все за ваше счастье за удачу и дружбу навсегда.
61. С днём рождения поздравляем! Огромного счастья, здоровья желаем! В труде – вдохновений блестящих, в жизни – друзей настоящих. Всего наилучшего!
62. Поздравляю тебя с днём рождения, Днём Ангела! Желаю тебе крепкого здоровья, большого счастья, успехов во всём, а также всего хорошего!! Пусть все твои желания и мечты сбудутся!
63. Поздравляю тебя с днём рождения. Желаю тебе здоровья, счастья в жизни и отличных успехов в учёбе.
64. Поздравляем Вас с 53-летием. Желаем Вам от всей души – здоровья, успехов в труде и личного счастья. А также всего того, что Вы сами себе пожелаете.
65. Поздравляю с 60 летием. Женственная, добрая, простая О тебе ведем сегодня речь От души желаем дорогая Молодость души и глаз сберечь, Ты родилась в весеннюю погоду, Но так с тобой уютно и тепло, что забываешь сразу все невзгоды Так молодежь же всем чертям назло! Здоровья крепкого – на долгие года, А что еще дороже людям? Так оставайся же такой всегда, какой тебя мы знаем, ценим, любим!
66. С днем рождения тебя! Счастья, любви, весны, смеха, бодрости, энергии, здоровья, всяческих успехов тебе во всем и всегда. Закончить тебе успешно 10 классов и поступить в институт им. Герцена.
67. С днем Рождения, уважаемый Сергей Викторович! Желаем Вам еще большей энергии, бодрости успехов и удач во всем, а самое главное – отличного здоровья, от солнца – тепла, от людей – добра, а от близких – нежности. Будьте всегда молоды, а в семье – счастливы.
68. От души поздравляем тебя с днем рождения, желаем здоровья, семейного счастья, чистого неба над головой.
69. Поздравляем тебя с Днем рождения! От всей души желаем тебе хорошего здоровья, семейного счастья и благополучия и всего, всего наилучшего в жизни.
70. Прими от всех нас самые теплые, как сегодняшней день, поздравления с днем рождения! Не будем уточнять... сколько нам годиков. Главное теперь для нас здоровье, здоровье. Вот его-то мы тебе желаем ещё на столько-же лет, а счастье зависит от нас...
71. Поздравляю с Днём рождения! Желаю здоровья, счастья, быть мудрой, продолжать мудро руководить коллективом, иметь много друзей, быть любимой!

72. В этот теплый, по-весеннему солнечный день прими наши поздравления с Днем рождения! Здоровья тебе и много, много прекрасных лет жизни
73. Поздравляем с днем рождения. Желаем тебе крепкого здоровья, бодрости, радости, благополучия в доме и чистого неба над головой.
74. Поздравляю Вас с Днем Рождения! Желаю крепкого здоровья, благополучия в семье, успеха в труде и долгих, долгих лет счастливой жизни!
75. Поздравляем Вас с днем рождения и, естественно, желаем многих лет жизни, несмотря на сердце, которое не хочет ни закрываться, ни открываться!
76. Сердечно поздравляем тебя с днем рождения. Здоровья, счастья, успехов в работе желаем тебе на всю жизнь. Пусть всегда в вашем доме будет радость и счастье.
77. Сердечно поздравляем тебя с днем рождения. Здоровья, счастья, успехов в работе желаем тебе на всю жизнь. Пусть всегда в вашем доме будет радость и счастье.
78. Поздравляю тебя с днем рождения, с 18тилетием. Будь всегда молодой, радостной, красивой. Пусть сбудутся все твои желания и мечты.
79. Поздравляю с днем рождения! Желаю крепкого здоровья и всего хорошего в личной жизни
80. Поздравляем Вас от всей души с днём рождения! Желаем железного туристического здоровья, счастья! От всей души мы Вам желаем В лаптях пройти по Гималаям
81. Сердечно поздравляем тебя с 20-летьем Цвети цвети как роза! Цвети, не унывай В каком краю ты будешь... Нас не забывай! Желаем всего самого наилучшего!
82. Будь всегда весела остроумна, хорошим другом будь для одного и всех. Смейся, когда грустно, но умей грустить когда смешно. Будь счастлива!! Всего хорошего!
83. Поздравляю тебя с днём рождения. Желаю тебе отличных успехов в учёбе, крепкого здоровья и весёлой улыбки
84. Поздравляю, тебя с днём твоего рождения! Желаю тебе самого хорошего в жизни! Хорошо учиться, слушать родителей и не ссориться с девочками!
85. Горячо поздравляем Вас с днем рождения!! Желаем самого лучшего здоровья и долгих лет жизни, быть всегда такой же жизнерадостной.
86. Поздравляю тебя с днём рожденья! Желаю тебе здоровья, счастья, хорошего настроения. желаю тебе поступить в институт.
87. Поздравляю тебя с днем рождения! От всей души желаю тебе отличного здоровья, много-много счастья, грузинского долголетия, цыганского веселья, успехов во всем, всех земных благ в твоей жизни.
88. Сердечно поздравляю тебя с пятидесятилетием! Большого счастья и крепкого здоровья На долгие годы желаю тебе от всей души. Бодрости и радости до самой старости.
89. Поздравляем вас с Днём рождения! Желаем вам крепкого здоровья, долгих лет жизни. Пусть лицо озаряет улыбка Если даже седины, как снег Возраст это, ей Богу ошибка Если молод душой человек
90. Поздравляем тебя с днем рождения! Желаем тебе здоровья и семейного счастья
91. Поздравляю тебя с шестнадцатилетием. Желаю хорошего здоровья, отличной учебы, счастья в личной жизни. Будь счастлива во всём. Учись дальше, не останавливайся на достигнутом.
92. От всей души поздравляем тебя с днём твоего рождения!!! Желаем быть тебе счастливой, Желаем горя не видеть, Желаем быть для всех любимой, Но про нас не забывать!!!
93. Поздравляю Вас с Днем рождения! От всей души желаю Вам самого наилучшего в жизни, крепкого здоровья, личного счастья и радости благополучия во всем.
94. В день знаменательного юбилея прими наши самые поздравления (правда приятнее получать поздравления с совершеннолетием) Но ты не огорчайся – этот возраст тоже означает совершеннолетие, зрелость ума, полное формирование человеческой личности и вторую молодость. От всей дальневосточной души, а у нас их четыре – значит четырех желаем тебе крепкого здоровья, больших успехов во всем, бодрости духа и огромного счастья (...)
95. Поздравляю тебя с днём рождения! Желаю тебе жизненных успехов на твоём жизненном пути, Побольше радости и смеха, поменьше горя и тоски. Ещё желаю крепкого здоровья и всего самого наилучшего в твоей жизни.

96. Поздравляем с днём рождения! Желаем крепкого здоровья, успехов в работе, пусть тебе улыбается счастье, как весеннему солнцу цветы, пусть тебя обходит ненастье оставляя цветы доброты.
97. от всей души поздравляем с Днем Рождения желаем крепкого здоровья, отличной учебы и много счастья
98. от всей души желаю Тебе по дню Твоего рождения здоровья, успеха во всех Твоих делах и, по возможности, покойной жизни.
99. Поздравляем днем рождения желаем быть здоровой жизнерадостной послушной и учиться только на 5 отлично.
100. Поздравляем тебя с днем рождения! Желаем исполнения всех твоих желаний.
101. Поздравляем тебя с днем рождения. Желаем хорошего здоровья, успехов в учебе и счастья тебе дорогая. Будь умницей и послушной.
102. Сердечно поздравляем тебя с днем рождения, желаем тебе главное здоровья, благополучия в жизни, радости и счастья.
103. Поздравляю тебя с днём рождения! Желая всего самого наилучшего в жизни и в твоей работе!
104. Горячо поздравляю тебя с днем рождения! От всего сердца желаю тебе крепкого здоровья, моря улыбок, счастья, много радости, хорошо учиться, расти послушной и умной.
105. Поздравляем тебя с днём рождения! Желаем счастья, здоровья и долгих лет жизни.
106. Поздравляю тебя с днем рождения! Будь здоров и счастлив
107. Поздравляю тебя с днем твоего рождения! Пожелать хочу так много, что всего не перечесать, счастья самого большого, что на свете есть Пусть тебя не покидает Радость никогда Пусть любовь сопровождает жизнь твою всегда Пусть жизнь твоя не знает холода Как летний парк, как сад в цвету Добром встречает доброту. и пусть печаль с тобой расстанется, уйдет в далекие леса, А красота твоя достанется Тому кто верит в чудеса
108. Поздравляем! дорогого папочку с днем рождения и 66-летием Великого Октября. Желаем крепкого здоровья и всего самого наилучшего
109. сердечно поздравляем тебя с Днем Рождения желаем тебе всего самого наилучшего, счастливого, хорошего, доброго крепкого здоровья, больших, отличных успехов по учебе в наступающем учебном году. В жизни быть честной, справедливой, вежливой с мамой, бабушкой, дедушкой, со всеми родными и старшими (...) всех.
110. с днём рождения! Желаем отличного здоровья, долгих, долгих лет жизни!
111. Поздравляю тебя с днём рождения. Желая счастья, здоровья и всего самого наилучшего. Пусть этот день принесёт тебе много радости.
112. Поздравляю тебя с Днём рождения. Желая тебе здоровья, счастья, быть всю свою жизнь такой же доброй, ласковой, заботливой, как сейчас, и долгих, долгих лет жизни.
113. Поздравляем тебя с днем рождения и желаем тебе хороших музыкальных успехов, крепчайшего здоровья, бодрости духа, веселья, радости и счастливой жизни.
114. поздравляю вас с днем рождения! (...) желаю вам больших всяческих успехов, всем Вам здоровья,
115. Поздравляем с днем рождения и жилаим хорошоаво здоровья и долга долга жить,
116. с Днем Рождения! желаем всего доброго, счастливого, хорошего, крепкого здоровья, быстреешего выздоровления. Танечке так же желаем хорошего, крепкого здоровья.
117. поздравляем с шестидесятилетием! Желаем здоровья, здоровья, здоровья, оптимизма, успехов на работе и в семье!
118. Поздравляем тебя с 45 летием, от души желаем крепкого здоровья, благополучия во всем и много счастья.
119. поздравляем тебя с днём рождения! Желаем тебе всего наилучшего.
120. поздравляем тебя с 50-летием со дня рождения, с днем Советской армии поздравляем! Желаем доброго здоровья, благоразумия и успехов в жизни!
121. Поздравляем тебя с Днем Рождения. Желаем тебе сибирского здоровья, кавказского долголетия, большого счастья и стать в этом году дедушкой.

122. Сердечно поздравляем с Днём Рождения! Желаем прочного мира насущного хлеба. Видеть спокойные сны. Яркого солнца, синего неба, звонкой капли, счастливой весны!
123. поздравляю с ДНЁМ РОЖДЕНИЯ, желаю крепкого здоровья, весело провести каникулы, хорошо отдохнуть.
124. Поздравляем тебя с Днем рождения! Желаем тебе огромного счастья, крепкого здоровья, долгих лет жизни, много-много радости, успехов во всем и везде. Будь счастлива!
125. С днём рождения, любимая доченька моя! Будь счастлива, хорошо и старательно учись, старайся делать хорошее людям, тогда и они тебе отплатят тем-же.
126. Поздравляю тебя с твоим днем рождения. Желаю тебе Эдюша 94-е года прожить и быть счастливым и радостным в жизни
127. Прими в этот юбилейный день – день Рождения, наши наилучшие пожелания: Побольше здоровья, радости и счастья тебе, пусть тебе с нами и нам с тобой будет хорошо.
128. Поздравляю с днём рождения желаю крепкого здоровья и долгих лет жизни. Будьте всегда здоровой жизнерадостной и счастливой
129. Поздравляю тебя с днём рождения. Желаю тебе хороших успехов в работе, хорошо защитить диссертацию, счастья и долгих лет жизни.
130. поздравляем с днем Рождения, желаем самого крепкого здоровья.
131. поздравляю вас зднем рожденья желаю счастья и здоровья всево хорошева вашей жизни
132. От всей души поздравляем тебя с днём рождения! Желаем быть тебе счастливой, Желаем горя не видать, Желаем быть для всех любимой, но про себя не забывать.
133. От всей души поздравляю тебя днем рождения. Желаю, полного, крепко, здоровья, счастья, благополучия, долголетия. И чтобы всегда у тебя было хорошо и спокойно.
134. Поздравляю Вас с Днём Рождения! От всего сердца желаю крепкого здоровья, счастья в жизни, успехов в работе, хорошо отдохнуть в Сочи!
135. поздравляю тебя с днём Рождения и днём твоего Ангела!!! Желаю крепкого здоровья, радости, много твоих любимых роз от мужа и др. благополучия в семье, успехов на новой работе, большого СЧАСТЬЯ!!!
136. Поздравляем тебя с днём твоего рождения Желаем всего наилучшего, счастья, радости, крепкого здоровья.
137. Поздравляем с Днем Рождения! Желаем счастья и удачи. Мудрости и терпения в это нелёгкое время. Поправляйся и будь осторожна, береги себя.
138. поздравляем с днем рождения Желаем здоровья, счастья успеха во всех делах
139. Поздравляем Тебя с днём рождения! От всей души желаем крепкого здоровья веселья и пусть наступающий год принесет тебе много счастья
140. Помните, как в юности казалось Что конца у этой жизни нет, Незаметно как-то вдруг помчалось 50 таких коротких лет. Сыновья – Ваша гордость, Ваша сила, с внуками вернется юность к Вам. Чтоб навсегда невзгоды Вас забыли. И серебра не прибавлялось в волосах
141. от души поздравляю с днем рождения! Доброго тебе, жена, здоровья, бодрости и неиссякаемой энергии, которой приходится тратить непомерно много. Всего самого тебе наилучшего и (...)
142. Поздравляем тебя с днём рождения. Желаем улыбок, веселья, добра, желаем, чтоб жизнь никогда не кончалась, беда и печаль на пути не встречались. Огромного счастья, отличных друзей, здоровья, успехов и радостных дней!
143. поздравляем тебя с днем рождения желаем доброго здоровья и много много лет жизни; бывай здоров и будь всегда молод и с улыбкой на устах.
144. В день Рождения! Этот скромный красивый букет Я дарю от души, на всегда и желаю хоть 1000 лет Так цвести нистареть никогда. Чтобы жизнь красивой была ни болеть, ни скучать, ни хандрить никогда. И оставшея жизни конец Вы могли насладиться на век. Желаю: здоровья, счастья, радости и всех благ Вам и вашей семье.
145. Правление кассы взаимопомощи пенсионеров сердечно поздравляет Вас с днём рождения! И желает хорошего здоровья, бодрости, уверенности в себе и активности в общественной жизни на долгие годы.

146. От всей души поздравляем Вас с днем рождения желаем счастья, здоровья и самого наилучшего в вашей жизни.
147. В день Вашего юбилея сердечно поздравляем Вас. Желаем здоровья, долгих лет жизни и плодотворной работы с нашим коллективом.
148. поздравляем Вас с днем рождения! Желаем Вам хорошего здоровья, счастья в личной жизни и дальнейших успехов в работе.
149. Разрешите поздравить с Вашим днем, днем рождения. Желаем доброго здоровья, счастья в личной жизни..., огромных успехов в педагогической деятельности, всего доброго, чистого...
150. Поздравляю с Днём Рождения! В этот день желаю тебе хорошего настроения, веселья и радости! А навсегда – здоровья, большого „бабьего” счастья, благополучия и успехов во всём! Оставайся всегда такой же милой и обаятельной.
151. Прими наши сердечные поздравления с днем рождения и пожелания доброго здоровья, счастья, радости и благополучия во всем.
152. Коллектив бухгалтерии поздравляет Вас с Днем Рождения! Желаем много много здоровья, счастья в личной жизни, успехов в труде!
153. поздравляем тебя с днём рождения! Желаем счастья в жизни, успехов в труде, всякого благополучия и хорошего здоровья.
154. От всей души поздравляем Вас с днем рождения! Желаем Вам крепкого здоровья, творческих успехов и большого счастья.
155. Бригада № 2 поздравляет тебя с днем рождения! Желаем тебе крепкого здоровья, счастья в жизни, успехов в труде больше радости, улыбок, хорошего настроения.
156. Поздравляем Вас с днем Рождения! Желаем Вам Кавказского долголетия и Сибирского здоровья, бодрости и жизнерадости.
157. Поздравляем с днем рождения. Желаем тебе крепкого здоровья, успехов в труде, личного счастья.
158. Сердечно поздравляем Вас с 55летием и выходом на заслуженный отдых. Желаем сибирского здоровья, Кавказского долголетия, и еще потрудиться в нашем коллективе.
159. От души поздравляем с днем рождения и желаем Вам постоянно цвести, как ранние весенние цветы

7. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń noworocznych

1. Коллектив ателье 4 поздравляет Вас с Наступающим Новым годом. От всей души желаем Вам здоровья, радости, внимания. Пусть Новый год принесет Вам ко самое доброе. Будьте счастливы.
2. Коллектив учителей школы № 50 Поздравляем с Наступающим Новым 1977 годом, желаю вам крепкого здоровья, долгих лет жизни личного семейного счастья, успехов в вашем нелегком труде! Праздничного настроения!
3. Поздравляю Вас с Новым 1982 годом! Желаю Вам доброго здоровья, успехов в труде всего доброго в жизни желаю весело встретить Новый год!
4. Местный комитет ЖЭК-3 Перовского профкома профсоюзов поздравляет Вас с наступающим 1972 годом. Желаем Вам хорошего здоровья, успехов в работе, большого счастья в жизни.
5. Поздравляю Вас и коллектив Вашего отдела с новым 1976 годом. Желаю крепкого здоровья, счастья, успеха в работе и быту
6. Сердечно поздравляю Вас и всех работников Отдела с новым 1986 годом. Желает Вам доброго здоровья, счастья в личной жизни и больших успехов в работе
7. От всей души поздравляем Вас и всю вашу семью с наступающим Новым 1990 годом. Желаем отличного здоровья, бодрого настроения и всего самого хорошего в вашей работе и семейной жизни.
8. сердечно поздравляем вас федор федорович Роза Викторовна с наступающим 1991м НОВЫМ годом желаем вам и вашим детям и внукам добра, счастья крепкого здоровья на долгие годы семейного благополучия
9. Поздравляем Вас с Новым, 1978 г! Желаем Вам (...) счастья, радости, удачи, здоровья.
10. Поздравляю Всех с наступающим Новым 1980 годом! О л и м п и й с к и м Желаю Вам крепкого здоровья, счастья и отличных успехов в труде, учебе и жизни вообще в каждом (...).
11. Сердечно поздравляем вас и детей с Новым, 1979 годом! Да (...) он вас счастьем, здоровьем и всем самым светлым в жизни! Ну, а выпьем за него здесь.
12. Поздравляю Вас, ваших родных и близких с Новым – 1990 годом и желаю вам всем доброго здоровья, благополучия и исполнения задуманных желаний.
13. Желаю тебе в новом 1973 году крепкого здоровья и успехов в учёбе.
14. С новым, 1988 годом! С новым счастьем! Поздравляем Клаву, Леонида и Витию, шлём самые наилучшие пожелания.
15. Сердечно поздравляю с новым 1982 годом! Желаю отличного здоровья, счастья и новых успехов в труде.
16. Поздравляем вас с новым 1986 годом! Желаем вам много, много счастья здоровья, успехов в вашей личной жизни. Живите радуйтесь и не унывайте. Успехов вам!!!!!!
17. Поздравляем Вас с Новым годом, желаем счастья, здоровья и многолетней жизни!
18. Поздравляю тебя с Днём Рождения и наступающим Новым годом!!! Желаю всего самого, самого наилучшего, а главное крепкого здоровья и долгих лет жизни.
19. Поздравляю вас с Новым 1988 годом желаем здоровья счастья благополучия
20. поздравляем тебя с наступающим новым годом 1986 г. Желаем тебе хорошего здоровья отличного настроения и многих лет жизни.
21. с Новым годом! Желаю тебе, чтоб он принёс тебе много радости. Поздравляю тебя с новым годом! С новым счастьем!
22. Незаметным тихим шагом старый год ушел от нас С новым Годом!! С новым счастьем!! Поздравляем Вас т. Фиса и д. Павлик желаем Вам долгих лет жизни. Живите до самой старости не выходя из моды желаем лет до ста расти здоровья на все годы
23. От всей души поздравляем Вас с наступающим Новым годом! Желаем вам всего хорошего в 1984 году. Желаем крепкого здоровья, успехов в работе. Желаем весело провести старый и встретить новый год.
24. Поздравляем Вас с Новым 1991 годом! Пусть он будет для Вас счастливый! Желаем чтобы исполнилось все задуманное. Доброго Вам здоровья

25. поздравляем Вас с наступающим Новым годом. Желаем Вам крепкого здоровья и большего семейного счастья. И исполнения всех ваших желаний
26. Поздравляем Вас с наступающим 1972 годом. Желаем Вам крепкого здоровья и долгих лет жизни.
27. Поздравляем Вас с Новым Годом! Желаем счастья, крепкого здоровья, отличного настроения.
28. Поздравляю вас с новым 1970 годом и желаю вам в новом году нового большого личного счастья, отличного здоровья и (...) больших успехов в учёбе и работе!
29. Поздравляем вас с наступающим 1977 годом! Желаем счастья, здоровья, успехов и пусть исполнится задуманное!
30. Поздравляю я вас с Новым 1985 годом желаю самого наилучшего в жизни крепкого здоровья успехов в работе и удачи везде и во всем.
31. Поздравляем всех вас с Новым 1972 годом. Желаем исполнения всех ваших желаний.
32. поздравляем с Новым годом! Желаем вам бодрого здоровья, успеха в труде и учебе!
33. Поздравляю Вас с Новым 1971 годом! Желаю здоровья, успехов в труде и учебе. Полного благополучия в жизни.
34. Поздравляю Вас с Новым Годом! Желаю здоровья, успехов в работе, учебе, отдыхе. Пусть больше будет светлых счастливых дней в вашей жизни.
35. Поздравляем Вас с Новым годом. Желаем Вам здоровья, сил, хорошего настроения, много счастья и успехов в Вашей работе.
36. Сердечно поздравляем вас с Новым 1971 годом. Желаем вам в Новом году крепкого здоровья всем, больших успехов в работе, Танюшке и Сереже также и в учебе, хочется обязательно, чтобы вы получили новую квартиру (погуляем уже тогда на новоселье) и также огромного счастья в семье.
37. Поздравляем Вас с Новым 1972 годом. Желаем Вам здоровья, счастья, благополучия! Желаю, чтобы Лена встретила настоящего друга.
38. Поздравляем Вас с Новым 1980 г. годом Желаем Вам большого счастья успехов в жизни и труде отличного здоровья и всех благ.
39. Поздравляем Вас с Новым Годом! Желаем Вам всего самого наилучшего: здоровья, счастья, успехов и благополучия! С Новым Годом Вас!
40. поздравляем с Новым годом желаем счастья крепкого здоровья успеха во всех делах веселого семейного настроения
41. Поздравляем Вас с новым 1989 годом. Желаем всего самого наилучшего, здоровья, счастья, успехов везде и во всем.
42. С наступающим Новым годом (...)! Желаю здоровья, а еще чтобы хвори позабыли, чтобы близкие любили, чтоб печали миновали, чтобы радости встречали!
43. Вас, Гену, Васю и их семьи сердечно поздравляю с наступающим Новым 1988 годом и желаю всего самого доброго, благополучия, здоровья. „Пусть здоровье не подводит, счастье мимо не проходит, Пусть удачи и успех Вас полюбят больше всех” Ребятам – творческих успехов в службе. Всем вам – радостной встречи новогоднего праздника. С Новым годом, дорогие.
44. Поздравляем Вас с Новым 1988 годом, желаем крепкого здоровья, долгих лет жизни, семейного благополучия. Пусть Вам ярко светит солнце От зари и до темна Счастье наше не забудет
45. Поздравляем с наступающим 1989 годом. Желаем в новом году исполнения всех ваших желаний, хорошей встречи нового года.
46. Поздравляем вас с Новым 1986 годом. Пусть он будет для вас годом счастья радости, годом семейного благополучия, здоровья и бодрости.
47. от всей души поздравляем с наступающим новым годом! Больших вам успехов, много радости и веселья в этот самый любимый нами праздник! Бодрости, удач и счастья во всех делах ваших, больших и малых!
48. Поздравляем Вас и всех ваших родных с Новым 1989 годом! Отличного вам здоровья, счастья и всего наилучшего в жизни, а главное мирного неба над головой.
49. Поздравляем Вас с 1989 годом! Желаем Вам здоровья, счастья, душевного спокойствия. Всего Вам хорошего и доброго.

50. Поздравляем вас с Новым годом! желаем здоровья, счастья и всего самого хорошего.
51. Поздравляю вас с наступающим 1990 годом. От всей души желаю вам здоровья самого наилучшего, семейного счастья и благополучия.
52. Поздравляем Вас с Новым 1986 годом.
53. Поздравляем Вас с Новым 1988 годом желаем вас счастья в семейной жизни крепкого здоровья чтоб был мир на земле
54. Поздравляем вас с Новым 1988 годом! Желаем вам крепкого здоровья, успехов в труде и самого наилучшего в жизни.
55. С Новым годом! С самым веселым и славным праздником! Крепкого, как новогодний мороз, здоровья, удачи во всех делах, искристого, как шампанское в бокалах, настроения!
56. Поздравляем всех, всех, всех с Новым 1975 годом! Желаем всем крепкого здоровья, огромного счастья, во всем благополучия.
57. С Новым счастьем! С Новыми трудовыми успехами! Желаем вам в Новом году счастья, здоровья, удач настроения. и еще желаем вам чтоб в Новом 1989 году Дед мороз все (...) и невзгоды в царство снежнее унес.
58. От всей души поздравляем Вас с Новым 1974 годом! Желаем Вам в новом году крепкого здоровья, благополучия в семье и отличного настроения
59. Сердечно поздравляем вас с Новым 1972 годом! Желаем вам больших успехов во всем, Танюшке получить диплом, всем огромного счастья и крепкого здоровья.
60. Поздравляем вас с Новым годом! Желаем всем крепкого здоровья, счастья в новом году, праздничного настроения!
61. С Новым, Наступающим, 1977 годом! Поздравляю! Пусть этот год будет для Вас счастливым и радостным! От всего сердца желаю Вам здоровья, благополучия, успеха в работе и учебе и всего, всего самого хорошего!
62. Поздравляю тебя с днем твоего рождения – юбилеем и с Наступающим Новым годом! Желаю тебе всего самого, самого наилучшего, и главное крепкого здоровья и долгих лет жизни. Будь всегда бодрой и жизнерадостной.
63. Поздравляем с Новогодним праздником 1968 годом!!! Желаем счастья и доброго здоровья Долгих лет Жизни
64. Поздравляем вас с новогодним праздником 1968 годом!!! Желаем счастья и доброго здоровья Долгих лет жизни
65. С новым годом! С новым счастьем! Пусть принесет он вам самого наилучшего в вашей жизни
66. Примите наши сердечные поздравления с наступающим Новым 1986 годом! Мы от души желаем Вам и Вашим детям в Новом году крепкого Здоровья, неутомимой Энергии и жизнерадостности, радостной и счастливой жизни, исполнения всех Ваших желаний.
67. С Новым годом. Желаем, чтобы он был для Вас хорошим, удачным и счастливым.
68. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1981 годом! Счастья Вам, крепкого Здоровья, семейного благополучия на долгие годы.
69. Поздравляю Вас с новым 1969 годом! Желаю Вам самого большого счастья в жизни. Отличного здоровья, успехов в труде.
70. Поздравляем с Новым 1980 годом! Желаем хорошего здоровья, успехов в труде и огромного семейного счастья.
71. Поздравляю тебя с Новым 1985 годом Желаю тебе всего самого наилучшего А еще!... Желаю пить и веселится Но что-б под ёлку не свалится И что-бы Дедушка Мороз Вас в вытрезвитель не отнёс! Будем пить и если в бокале останется капля то вспомни обо мне. Это буду я. И так будет всегда. С новым счастьем. С новым годом.
72. С НОВЫМ ГОДОМ! С новым счастьем! Пусть в 1978 году здоровье ваше будет крепким, настроение приподнятым, желания исполненными! И вообще, пусть у вас всё будет хорошо!
73. Сердечно поздравляем Вас с Новым 1989 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, семейного счастья, успехов во всем! Пусть зима серебрится порошею, заметая любую беду. Мы желаем Вам только хорошего в наступающим новым году!
74. Сердечно поздравляю вас с 1983 годом желаю крепкого здоровья счастья благополучия пусть исполнятся все ваши желания в новом 1983 году

75. С Новым годом! Желаем тебе такой же энергии, здоровья, счастья и исполнения желаний и, конечно, мирного неба
76. Сердечно поздравляем с Новым 1989 годом! Желаем здоровья, успехов в работе, хорошего настроения.
77. Наши искренние поздравления с Новым 1983 годом! Пусть он принесет Вам отличное здоровье, бодрость, благополучие в семье, исполнение желаний!
78. Поздравляем тебя с Новым, 1990 годом! Пусть этот год будет для тебя спокойным, принесет здоровье и хоть немного счастья. Доброго тебе здоровья!
79. Поздравляем Вас с Новым годом. Пусть этот год принесет Вам только счастье. Будьте здоровы и пусть не покинет Вас в Новом году хорошее настроение
80. Горячо поздравляем Вас с новым Годом! Здоровья Вам и всех, всех благ.
81. Поздравляю тебя с наступающим 1973 годом желаю хорошо провести праздник
82. поздравляю Вас и вашего супруга с 1985 годом! Желаю: мирного неба, свежего хлеба, чистой воды и никакой беды! Много, много радостных, светлых дней.
83. Поздравляем с Новым 1973 годом! Желаем всего самого хорошего! А главное не болеть, учиться и трудиться на отлично!
84. поздравляем Вас с Новым Годом! Очень желаем вам здоровья, долгих лет жизни, добра и хорошего настроения
85. Поздравляю Вас с новым, 1971 годом! Много-много Вам желаю в этом году. Светлых дней, радости, улыбок, счастья!
86. Сердечно поздравляем вас всех с наступающим Новым 1971 годом! От всей души желаем вам праздничного настроения, успехов в труде, научной работе, учебе и отдыхе! Крепкого вам здоровья, большого счастья и всего самого наилучшего в новом году! Кандидатом хорошо! А доктором лучше! Защищайся поскорей, Ну, и нас научишь!
87. от души поздравляю Вас с Новым годом. Желаю вам счастья здоровья и всего самого наилучшего.
88. Сердечно поздравляем вас и ваших близких с Новым 1987 годом! Пусть этот год принесет вам много хорошего, а главное здоровья. Отличного вам праздничного настроения.
89. Поздравляю с Новым 1987 годом! Самые наилучшие пожелания: счастья, здоровья, неиссякаемой бодрости долгие годы.
90. От души поздравляю вас с наступающим Новым годом. Желаю вам всего самого хорошего в 1974 году, а особенно не болеть.
91. Поздравляю Вас дорогая Анна Николаевна с наступающим Новым год желаю хорошо встретить и в 1970 г. не болеть, жить спокойно и радостно и сшить мне подвенечное платье ха ха ха
92. От всей души поздравляем вас с наступающим Новым 1991 годом! Желаем вам счастливого нового года, здоровья, радости!
93. Поздравляем вас и ваших внуков детей с Новым годом Желаем хорошего здоровья, счастья хорошего настроения
94. Поздравляю Вас с Новым 1971 годом. Желаю хорошего здоровья и всяческих успехов.
95. Поздравляем Вас с Новым годом. Желаем счастья, Долгих лет, В семье уют, в труде удачу Не знать невзгод, И прочих бед. И много теплых слов в придачу. Счастливого Нового года!
96. Прими сердечные поздравления с новым 1984 годом, пожелания доброго здоровья, успехов и счастья.
97. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1991 годом! Старому году оставте несчастья, забудьте тревогу, обиду, беду. Только здоровья, улыбок и счастья мы пожелаем Вам в новом году. Всего Вам доброго.
98. С наступающим новым 1998 годом поздравляем! желаем крепкого здоровья, удачи и успеха, радости, счастья, мира и любви (...) и исполнения всех желаний!
99. Поздравляю с Новым годом. Желаю всего наилучшего, здоровья, счастья.
100. Поздравляем вас с Новым годом! Желаем вам крепкого здоровья, успехов, счастья!
101. Поздравляем Вас с Новым годом! Желаем отличного здоровья, долгих лет счастливой жизни

102. Поздравляем Вас с наступающим Новым – 1991 годом! Желаем Вам здоровья, счастья, благополучия и всего самого доброго и светлого в жизни!
103. Поздравляем с Новым 1991 годом. Здоровья счастья, мира (...) и веселья в новом году. Да сбудутся все Ваши желания
104. От всей души поздравляем Вас с наступающим Новым годом! Желаем Вам всяческих успехов, счастья, крепкого здоровья на долгие годы, веселого настроения и всего самого наилучшего.
105. Поздравляем вас с Новым 1991 годом. Желаем вам и в вашем лице всему вашему семейству крепкого здоровья и всяческого благополучия.
106. сердечно поздравляю с наступающим 1978 годом. Желаю всем самого хорошего.
107. Поздравляю тебя с Новогодним праздником! Желаю тебе здорово повеселиться за праздничным столом, а также чтобы этот новый 1971 год принёс тебе очень много всего хорошего в жизни.
108. Поздравляю Вас с Новым годом. Желаю крепкого здоровья, успехов в работе и личной жизни.
109. Поздравляем вас с Новым 1990 годом. Желаем здоровья, счастья, успехов и удач вам во всем. Хорошего праздничного настроения
110. Поздравляем Вас с Новым годом! Желаем в 1974 году успехов в работе счастья в личной жизни, а главное здоровья
111. Разрешите горячо поздравить тебя с Новым 1969 годом пожелать тебе больших успехов в делах, крепкого здоровья, много счастья и радости.
112. Поздравляем Вас всех (и малых и больших) с Новым 1985 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, большого личного и семейного счастья и весёлого, Новогоднего настроения. Пусть этот Новый год Для Вас прекрасным станет! Пусть не случается невзгод, Надежд пусть Ваших не обманет.
113. От всей души поздравляю с Новым годом! Желаю здоровья, благополучия и счастливой встречи нового года
114. Поздравляю Вас, хорошую, добрую, отзывчивую женщину с наступающим Новым Годом! Примите от меня самые лучшие пожелания на Новый Год!
115. Поздравляем с Наступающим 1979 годом! Желаем самого доброго, счастливого года. крепкого здоровья успехов во всём и везде.
116. Поздравляю тебя с Новым 1978 годом! Желаю неизменно здоровья, любви, успехов во всем и почаще чувствовать себя счастливой!
117. Поздравляю Вас с Новым Годом. Желаю счастья, успехов и отличного здоровья
118. Поздравляю Вас с Новым 1980 годом! Желаю Вам крепкого здоровья, успехов в труде и счастья в личной жизни.
119. Поздравляю Вас с Новым 1976 годом! Желаю Вам крепкого здоровья и успехов в работе в Новом году.
120. Поздравляю Вас с Новым 1979 годом. Желаю доброго здоровья, счастья, душевного спокойствия.
121. Примите поздравления и наилучшие пожелания Вам в Новом – 1968 году.
122. От всей души поздравляем Вас с Новым, 1989 годом! Пусть он будет для Вас светлым и удачным. Доброго Вам здоровья и благополучия.
123. Искренне поздравляю тебя и семейство твое с Наступающим Новым Годом! Здоровья, счастья, радости в жизни желаю тебе и твоим близким на весь 1988 год.
124. сердечно поздравляем вас с новым 1989 годом! желаем одних счастливых дней в году, здоровья, праздничного настроения, улыбок удачи, радости и исполнения всех желаний!
125. Поздравляю с новым 1983 годом! Желаю вам крепкого здоровья, счастья и благополучия. Пусть в вашу квартиру придет радость и веселье. Будьте счастливы!
126. Взаимно, от всего сердца, шлём Вам и Вашей семье поздравление с наступившим Новым 1973 годом, желаем, чтобы новый год был для Вас радостным, чтобы в Вашей жизни неизменно царили хорошие здоровье и счастье.
127. Поздравляю тебя с праздником 1го Мая! Желаю тебе хорошего здоровья, счастья, хорошо учиться и отлично кончить учебный год.

128. Поздравляю тебя с Новым Годом! Надеюсь, что он принесет тебе много самого хорошего, радостного, счастливого и благополучного в жизни, а самое главное хорошего здоровья.
129. Сердечно поздравляю Вас с Новым 1989 годом! Желаю творческих успехов, здоровья, счастья, семейного благополучия!
130. Поздравляю вас и всех ваших родных с наступающим новым 1980 годом. Здоровья всем, счастья, успехов во всем.
131. Поздравляю тебя с Новым годом! Желаю всего наилучшего!
132. Поздравляем с наступающим Новым 1985 годом. От всей души желаем в Новом году крепкого здоровья, успехов в работе, большого личного счастья. Наши поздравления и самые лучшие пожелания Виктору. На встрече Нового года взаимно поднимем бокалы за здоровье друг друга и исполнение желаний.
133. Сердечно поздравляем тебя с наступающим Новым годом. Желаю счастья, здоровья, хорошего настроения.
134. Поздравляем Вас с Новым годом! Желаем счастья, здоровья, веселого праздничного настроения.
135. Поздравляем Вас с наступающим Новым Годом. Желаем счастья в семейной жизни, успехов во всём, крепкого здоровья, а главное чтобы сбылись ваши мечты в 1975 году
136. поздравляю с наступающим новым годом. Желаю всегда и во всем счастья
137. Вас и твоих детей внуков, родных с Новым годом! Счастья, здоровья, радости, тепла и исполнения всех желаний и задумок.
138. Поздравляю Вас и Вашу маму с новым, счастливым годом! Пусть все мечты сбываются!
139. Поздравляю с Новым 1972 годом. Желаю крепкого здоровья, благополучия в жизни. Будь бодрой и весёлой.
140. Проздравляю учителя. Первого класса. Елену Николаевну. Сновым 1966 годом.
141. Примите наши сердечные поздравления с Новым 1971 годом, пожелания крепкого здоровья и наилучших благ в жизни.
142. Поздравляю Вас с наступающим Новым 1977 годом! Желаю вам личного счастья, здоровья и исполнения всех Ваших желаний! Успеха в трудовой деятельности!
143. Поздравляем вас с наступающим Новым годом. Искренне, от души желаем вам доброго здоровья, благополучия и (...)
144. поздравляю Вас с наступающим новым годом 1966
145. Поздравляю вас с Новым 1983 годом Желаю вам крепкого здоровья и успехов в вашем благородном труде.
146. Поздравляем всех с новым 1972 годом. Желаем всего хорошего в новом году. Здоровья, радости и счастья. Главное еще раз здоровья. Пусть все будет хорошее, а плохое останется в прошедшем году.
147. Поздравляем Вас с Новым 1993 г. Желаем счастья и самого наилучшего здоровья!
148. Пусть в 1974 году исполняются все твои мечты и желания Новогодние пожелания доброго здоровья, и всего хорошего в жизни – твоим родителям.
149. Примите наши сердечные поздравления и наилучшие пожелания в Новом Году! Очень хочется Вас видеть здоровыми и радостными, так, что в 1974-ом сумели побывать у нас.
150. поздравляю Вас с новым 1971 г. Желаю больших успехов в работе, учебе. Вся наша семья желает вам большого семейного счастья, радости и всего самого наилучшего.
151. поздравляем с Новым Годом. Желаем 1971 год отметить хорошим здоровьем, успехами, счастьем. Хорошего вам настроения, бодрости, жизнерадостности, оптимизма.
152. Сердечно поздравляю Вас с Новым 1978 годом. Желаю Вам большого счастья, благополучия, крепкого здоровья и радости.
153. С Новым годом дорогие товарищи поздравляю Вас и желаю Вам чтобы новый 1974 год принес Вам хорошего здоровья и много, много счастья и радости в жизни и успеха в труде.
154. Поздравляем Вас с Новым 1978 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, успехов в труде и праздничного настроения.

155. Поздравляем Вас с праздником 50 летия образования СССР и Новым 1973 годом. Желаем Вам крепкого здоровья и благополучия во всех делах. Хорошей и веселой встречи Нового года
156. Поздравляю Вас и вашу семью с новым юбилейным годом. Желаю доброго здоровья и больших успехов в личной жизни.
157. От всего сердца спешу поздравить Вас и всю вашу семью с новым – 1970 годом и шлю самые искренние пожелания – здоровья, долгих лет жизни и спокойного, радостного отдыха.
158. Поздравляю тебя с новым годом! Желаю крепкого здоровья, успеха в учебе, семейного благополучия, и вообще всех земных благ.
159. Поздравляем вас с наступающим Новым годом и желаем, чтобы он принес вам много радости, счастья, доброе здоровье, хорошее настроение, успехи во всех делах.
160. Шлем Вам самые добрые, сердечные поздравления с Новым 1980 годом. Крепкого здоровья, радостей, благополучия, успехов в жизни желаем Вам.
161. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1974 годом. Желаем здоровья, счастья, бодрости и всего самого, самого наилучшего.
162. Поздравляем Вас с Новым 1975 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, счастья, успехов во всех делах! Веселой встречи Вам Нового года и исполнения желаний в 1975 г.
163. Поздравляю Вас с Новым 1978 годом. Желаю вам хорошего здоровья, отличного настроения, а самое главное долгих лет жизни
164. с новым 1989 годом спешу Вас поздравить и пожелать улыбок, здоровья, счастья, всех благ и всего самого доброго!
165. Сердечно поздравляем Вас с Новым 1988 годом! Желаем крепкого здоровья на многие годы, успехов в труде, счастья в личной жизни.
166. Поздравляю тебя с 1973 годом Желаю тебе душевного спокойствия ибо это залог молодости, неувядающей красоты и женского обаяния. Желаю тебе сохранить все эти качества, пока ты не найдешь себе достойного спутника до гробовой доски.
167. Поздравляем Вас всех с Новым 1971 годом. Желаем отличных успехов в работе, счастья в семейной жизни и крепкого здоровья на долгие годы.
168. Поздравляем Вас с Новым 1991 годом! Здоровья Вам и счастья от души Чтоб жизнь была и ярче и богаче Чтоб дети, внуки радость Вам несли Чтоб было только так и не иначе
169. от души поздравляю Вас с новым 1984 годом, желаю доброго здоровья, успехов в труде, отдыха, счастья и вечного, голубого неба над головой.
170. поздравляем с новым годом. Примите самые наилучшие пожелания в вашей жизни.
171. Поздравляю Вас с Новым 1986-м годом! Здоровья (...) успехов, (...) счастья, мира, который мог отстоять.
172. Поздравляем Вас с наступающим 1987 годом. Желаем самого самого крепкого здоровья, спокойного отдыха, Праздничного новогоднего настроения с новым годом с новым счастьем
173. Примите наши искренние поздравления с Новым 1984 г. Желаем Вам долгих лет доброго здоровья, бодрости, благополучия в семье и всех, всех благ.
174. Поздравляем Вас с Новым годом! Желаем вам крепкого здоровья, успехов в работе и много счастья!
175. С Новым 1982 годом с Новым счастьем елкой и весельем поздравляем! Желаем крепкого здоровья на долгие годы исполнения желания!
176. Поздравляю тебя и Тамару с Новым годом! Желаю Вам здоровья, радости, душевного покоя и всего наилучшего в жизни!
177. Поздравляю Вас с Наступающим 1982 годом. Крепкого Вам здоровья желаю и всего всего доброго, побольши радостных дней.
178. Пусть он принесет в Ваш дом счастье, радость, успехи, исполнение всех надежд и желаний, крепкого здоровья!
179. сердечно поздравляем 1988 годом! От всей души желаем тебе доброго здоровья, счастья, благополучия, мирного неба! Исполнения твоих желаний в новом году!

180. Здоровья тебе и твоим близким желаю я в Новом Году! Пусть он будет для вас всех радостным и счастливым
181. Поздравляем Вас с Новым 1990 годом. Желаем Вам крепкого здоровья, счастья, благополучия в жизни.
182. Сердечно поздравляю тебя с Новым 1990 годом! Пусть он принесет тебе счастье, радость здоровье.
183. Сердечно поздравляем тебя и всё твоё семейство с Новым годом. Желаем Вам в новом году исполнения всех желаний, мира, счастья и отличного здоровья.
184. Поздравляем тебя с Новым 1980 годом. Пусть (...) серебристой (...) засыпает любую беду! Мы желаем тебе лишь хорошего. В наступающем Новом году!
185. Поздравляем Вас с Новым Годом! Желаем крепкого здоровья, счастья и радости в вашем доме.
186. Поздравляем Вас с новым 1987 годом крепкого Вам здоровья, большого человеческого счастья, успехов в труде и личной жизни.
187. С Новым Годом! Шлю самые добрые пожелания. Хочется иметь уверенность что Новый успешно продолжит все хорошее обнадеживающее начавшееся на пути старого. Всегда желаю Вам здоровья благополучия.
188. С Новым Годом, годом Мудрой удачливой Змеи! Будь здорова! „Успехов тебе в работе и благополучия в личной жизни.” А, главное, надо чаще нам встречаться – время то бежит...
189. Поздравляем тебя и всю твою семью с Новым 1988 годом! Желаем всем здоровья, мира в семье и мира на земле!
190. Поздравляем вас с Новым 1991 годом! Желаем здоровья, исполнения всего задуманного и весёлого праздника!
191. Поздравляем Вас с Новым 1987 годом Желаем здоровья, успехов и счастья.
192. Поздравляю Вас с Новым 1982 Годом! Желаю здоровья и счастья, верных друзей, (...) детей, благополучия в доме!
193. Поздравляем тебя с Новым годом желаем крепкого здоровья пусть исполнятся все твои мечты и желания и Олины тоже.
194. Поздравляю с Наступающим Новым 1991 годом! Желаю в это смутное время надежды и сносного здоровья!
195. Поздравляю тебя с Новым 1989 годом, а также поздравляю твоих детей, дочь Марину и сына Николая с Новым годом! С новым счастьем! здоровья вам и счастья и успехов в работе
196. Сердечно поздравляю вас с наступающим 1989 Новым Годом! Желаю доброго здоровья на долгие годы, счастья, радости, благополучия.
197. Сердечно поздравляю Вас с наступающим Новым годом! Пусть новый 1987 год будет годом мира исполнения всех желаний. Здоровья, счастливой и радостной жизни, благополучия, всего, всего доброго.
198. Поздравляем Вас с Новым 1988 годом желаем счастья, здоровья и долгих лет жизни.
199. От всей души поздравляю тебя с Новым 1982 годом. Крепкого вам здоровья, любви, счастья, веселья.
200. Поздравляем с Новым Годом, с Новым счастьем! желаем благополучия, здоровья, успеха работе, новогоднего веселого настроения.
201. С Новым годом Вас! дорогие мои помощники-ценители. Счастья Вам, здоровья Вам и Вашим детям, мужьям мир, покой и благополучие пусть не оставляют Ваш дом.
202. С Новым годом дорогие Лена, Валя! С Новым счастьем! Поздравляем Вас! Здоровья и удачи желаем Вам!
203. Поздравляю тебя с наступающим Новым Годом! Желаю благополучия в жизни, успехов в работе, отличного здоровья и настроения на многие годы.
204. Поздравляем тебя с днем рождения, а также с Наступающим Новым 1983 годом. Желаем здоровья, радости, любви.
205. поздравляем Вас с наступающим Новым 1990 годом! Пусть Новый год, Как праздник новый, Как светлый сон В Ваш дом войдёт! И вместе с запахом еловым Здоровье, радость принесёт!

206. От всей души поздравляю тебя с Новым годом. Желаю тебе в 1971 г. успехов, здоровья, счастья.
207. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1986 годом От всей души желаем Вам здоровья, семейного благополучия успехов во всем и мирного неба над головой!
208. Примите наши поздравления с Новым Годом и пожелания здоровья счастья и всякого благополучия в Вашей жизни.
209. Поздравляю вас с Новым годом! Пусть он будет для вас счастливым и спокойным.
210. От всей души поздравляем с Новым 1991 годом! Пусть он будет для Вас самый радостный, весёлый, принесет много счастья, здоровья, благополучия.
211. Примите наши самые искренние поздравления с наступающим Новым 1984 годом! От всей души желаем Вам большого счастья, самого крепкого здоровья, успехов в труде, чистого и мирного неба над головой
212. Поздравляю Вас с наступающим Новым 1985 годом! Пусть он будет для Вас счастливым, радостным, благополучным, мирным и принесет доброе здоровье, бодрость.
213. Пусть наступивший Новый год Вам только радость принесет И пусть сопровождает всех Здоровье, счастье и успех!
214. поздравляю вас с Новым 1984 годом. Желаю Вам крепкого здоровья, успехов радости веселья, счастья, и пусть все ваши заветные желания исполнятся в этом году.
215. поздравляю Вас с Новым 1986 годом! Счастья Вам, здоровья, успехов в работе и праздничного настроения на весь год! Пусть все печали и невзгоды останутся в старом году, Новый год принесет только хорошее.
216. Поздравляем всех с Новым 1989 годом! Желаем всего вам самого лучшего в жизни особенно Здоровья, счастья и исполнения всех желаний
217. Поздравляем вас с Новым 1989 годом! Пусть лето жаркое, зима с порошею Пусть потихоньку катятся года! Тепла и мира, радости и счастья желаем дому вашему всегда.
218. Поздравляю тебя и все твоё семейство с наступающим Новым 1985 годом! Желаю тебе и всем крепкого здоровья, доброго настроения и огромного счастья.
219. С глубокой скорбью на душе поздравляю Вас и ваших детей с Новым годом! Желаю Вам всем крепкого здоровья, мужества, стойкости и горечь невозвратимой утраты перенести без стрессов
220. Поздравляю Вас с наступающим Новым Годом! Желаю Вам здоровья, счастья, отличного настроения.
221. Поздравляем вас с Новым 1990 годом. Желаем здоровья, счастья в Новом году, успехов в работе.
222. Поздравляем вас с наступающим новым 1984 годом! Желаем самого наилучшего в жизни, крепкого здоровья, много радости, счастья, исполнения всех желаний, успехов в трудах ваших!
223. с наилучшими пожеланиями здоровья, счастья, весёлого настроения, всего наилучшего в наступающем году.
224. поздравляем вас с Новым годом желаем хорошего здоровья и счастья в вашей жизни быть бодрым веселым пить чтобы было все хорошо и весело.
225. Поздравляю Вас и вашу семью с Новым 1985 годом! Желаю счастья, крепкого здоровья, благополучия и пусть Новый год принесет Вам только радость.
226. Поздравляю тебя и твоих близких родных с Новым, 1988 годом! Желаю доброго здоровья, счастья, радости, исполнения всех желаний, праздничного настроения!
227. Поздравляем Вас с Новым 1987 годом. Будьте здоровы и счастливы! Всего Вам доброго счастья мира веселой новогодней ночи.
228. От всей души поздравляем Вас с наступающим Новым 1978 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, успехов в труде, семейного счастья и всего самого наилучшего.
229. Поздравляем вас с наступающим 1969 годом! желаем вам самого наилучшего в новом году.
230. Примите от нас сердечные поздравления с Новым 1988 годом!! Чтобы в Новом году у Вас в личной и семейной жизни преобладали только радость, счастье и благополучие, а крепкого здоровья каждодневно, успехов в труде, но и ищите мир и чистое небо.

231. Поздравляю Вас и семью с наступающим Новым годом! Пусть 1988й будет для вас всех более счастливым и удачным! Будьте здоровы.
232. Поздравляю тебя с Новым 1984 годом! Пусть в Новом году сбудутся все твои желания. Будь счастлива и здорова Веселой тебе встречи Нового года!
233. Поздравляем вас с Новым 1985м годом, желаем крепкого здоровья, семейного благополучия; хорошего настроения; успеха в труде и всего доброго.
234. Искренне желаю крепкого здоровья, радости, успехов в нелегком труде, человеческого счастья и мира!
235. Поздравляю вас с наступающим Новым годом, желаю всем вам успеха в жизни и здоровья.
236. Поздравляем тебя с Новым годом! Желаем тебе огромного счастья в личной жизни, большой и чистой любви, успехов в работе.
237. Поздравляем вас с Новым 1971 годом!!! Желаем всего самого наилучшего и вашей жизни.
238. Поздравляем Вас с Новым 1974 годом. Желаем Вам много радости, бодрости, крепкого здоровья, успехов в работе счастья в личной жизни Ирине успешно закончить 10 класс и поступить в институт
239. Поздравляем вас Новым годом желаем здоровья и еще раз здоровья, счастья и полного семейного благополучия.
240. с Новым годом, 1985! Пусть он подарит вам доброе здоровье, счастье каждому, весёлые праздники и (...) будни!
241. Счастьем прежним, здоровье чтоб не ухудшалось, уж лучше пусть будет прежним. Всё что было плохого пусть останется в старом году, а всё что задумано исполнилось в новом 1986 г.
242. Поздравляю тебя с Новым 1986 годом! Желаю тебе крепкого здоровья, счастья успехов во всем! Хочется пожелать, чтоб в Новом году не болели, и не уединялись в своей квартире, а больше находились на свежем воздухе и посещали чаще театры и кино!!! Всего доброго!
243. Поздравляю Тебя и Твою семью с наступающим Новым Годом! Желаю счастья в жизни и успехов в работе!
244. разрешите вас поздравить с наступ. двумя праздн. С днем вашего рождения и с Новым 1978 годом и пожелать доброго здоровья и долгих лет жизни Я от души желаю прожить в (...) жизни еще на 15–20 лет.
245. сердечно поздравляем Вас с Новогодним праздником. Желаем Вам самого дорогого – здоровья и полного благополучия
246. Поздравляем Вас с Новым 1990 Годом! Желаем крепкого здоровья, счастья, всяческих успехов.
247. Поздравляем Вас с Новым годом! Пусть все плохое останется в старом году, а Новый год принесет только радость
248. Поздравляем вас с Новым Годом. Желаем хорошего здоровья успеха в труде и счастья в личной жизни
249. Примите наши искренние поздравления с Новым 1988 годом! Пусть он будет годом Мира, благополучия, радости, больших успехов в жизни и работе. Счастья Вам и здоровья в Новом году!
250. Поздравляю Вас с Новым Годом! Желаю здоровья, успехов в работе и всякого благополучия в жизни. Мира и дружбы в вашей семье.
251. Поздравляем вас с наступающим Новым 1972 г. Желаем доброго здоровья, радости и счастья
252. поздравляю вас и вашу семью с Новым Годом. Желаю хорошо встретить Новый и проводить Старый, огромного счастья.
253. Поздравляю вас с новым годом 1979. г. Желаю вам счастья и долгих лет жизни.
254. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1976 годом! желаем счастья, здоровья, радости и всего хорошего в жизни! Поздравляем и Ваших деток!
255. Поздравляю Вас с Новым 1977 годом. желаю Вам нового счастья, отличного здоровья! счастливой спокойной жизни. на долгие годы.

256. Поздравляем вас с праздником 76-Новым годом и желаем вам доброго здоровья и счастья и долгих лет жизни и хорошо провести праздники
257. Поздравляем вас с новым годом 1989! „Пусть год змеи к вам ласкав будет, Пусть свет и счастье вам несёт, Здоровье, радость пусть добудет И от беды убережёт...” Всего вам доброго!
258. От всего сердца поздравляем всех с новым (1977) в жизни годом. также от всего сердца желаем Вам в этом новом году, новых успехов в труде и личной жизни. пусть Дед Мороз не (...) пусть подарит вам целый мешок счастья и здоровья, и завяжет длинной, крепкой веревочкой жизни.
259. с Новым Годом! Вас поздравляем Много счастья, Здоровья и исполнения Всех Ваших благ желаем накануне 1971 года и новом году Хорошего Веселого Настроения.
260. поздравляем вас с новым годом желаем вам крепкого здоровья Отличного семейного счастья И всего самого хорошего в новом году 1983 г.
261. Поздравляем с Новым 1984 годом и желаем всего наилучшего Вам и всем домашним
262. Сердечно поздравляем Вас и всю Вашу семью с Новым годом! Всем вам доброго здоровья, благополучия и счастья! Желаем Вам исполнения всех Ваших желаний в Новом году!
263. (...) наши сердечные поздравления с Новым – 1974 годом. Искренне, от души желаем вам отличного здоровья, больших успехов в (...), учебе, в личной жизни.
264. Поздравляю Вас с новым 1987 годом „Зайца”. Желаю здоровья веселого настроения счастья и добра
265. Поздравляем Вас с Новым 1987 годом! желаем счастья – его всегда не хватает, здоровья – оно не мешает, успеха – если на радость, удачи – если не в тягость. чистого, мирного неба.
266. Примите от меня поздравление с новым 1973 и разрешите пожелать Вам всем доброго здоровья и веселья.
267. Следующий год – год дракона – год справедливости, так говорят у нас. Так пусть он будет счастливым, здоровым, светлым! Пусть все мечты настоящим станут!
268. Поздравляем вас от всей души с Новым 1976 годом! Желаем чтобы он был для вас радостным и счастливым. Мира и благополучия. Пусть исполнятся все ваши желания.
269. Поздравляю вас с новым годом с новым счастьем желаю вам крепкого здоровья и бодрого настроения.
270. Примите искреннее поздравление и наилучшие пожелания в новом 1976 г – крепкого здоровья, счастья любви и всего, всего самого хорошего.
271. Примите сердечные поздравления с Новым годом и наилучшие пожелания.
272. Поздравляем Вас с Новым 1991 годом! Желаем здоровья, крепости духа, чтобы выстоять этот трудный год, мира в семье.
273. Поздравляем тебя с Новым 1976 годом желаем счастья, доброго здоровья и всего, всего наилучшего.
274. Поздравляю Вас с Новым годом! Желаю крепкого здоровья, успеха в труде, отличного настроения, счастья и благополучия во всем
275. С Новым Годом! Поздравляю Вас дорогая Кира Александровна! Желаю Вам доброго здоровья, успехов и радостей в жизни.
276. Поздравляем Вас с наступающим Новым 1972 годом! Желаем Вам всего самого наилучшего в Новом году!!!
277. Поздравляем с Новым 1973 годом! Желаем крепкого здоровья, успехов в труде, учёбе и огромного счастья!
278. поздравляю всех с Новым 1973 годом Желаю веселого настроения, хорошего здоровья и большого счастья.
279. Поздравляем Вас с праздником Октября и с наступающим Новым 1980 годом! Желаем здоровья, успехов в труде и огромного семейного счастья.
280. Поздравляю Вас с Новым 1977 годом. Желаю Вам крепкого здоровья, успехов в работе, прожить долгие годы и провести этот день без огорчений.
281. поздравляем с наступающим Новым Годом, пусть наступающий 1975 г. всем вам, дорогие, принесет только хорошее доброе. Будьте родные все благополучны

282. Желаю всем Вам счастливого нового года – пусть не будет тревог, болезней и неприятностей. Без забот – не обойтись. Всего доброго.
283. Поздравляю вас с Новым 1991 годом! Желаю вам всего-всего самого наилучшего в вашей жизни! Будьте счастливы!
284. Примите мои самые искренние и теплые пожелания счастья, успехов, здоровья в наступающем Новом 1973 году. Мой летний Ленинград присоединяется к поздравлениям. Пусть новый год будет для Вас поистине счастливым.
285. Поздравляю тебя с Новым 1984 годом! Желаю тебе жизненных успехов на твоём жизненном пути, Побольше радости и смеха, Поменьше горя и тоски. Пусть мороз веселее играет и белеют (...) твои. С Новым годом тебя поздравляю, С годом радости, счастья, любви!
286. Поздравляю Вас и Вашу семью с Новым Годом желаем Вам всего, всего хорошего здоровья, счастья и исполнения всех желаний
287. Поздравляем Вас и всю Вашу семью с Новым 1958 годом! Желаем от всей души всем Вам доброго здоровья, исполнения всех Ваших задуманных чаяний и желаний, много, много счастья, океан радости. Пусть наступающий Новый год будет для Вас одним из счастливейших.
288. Поздравляю вас с Новым 1984 годом. Пусть этот новый год принесёт вам крепкого здоровья, успехов в работе, а самое главное долгих лет жизни
289. Поздравляем вас с Новым годом 1988 с Новым счастьем желаем крепкого здоровья и долгих лет жизни
290. Анфиса и Вашего супруга поздравляем с новым 1972 годом желаем хорошего здоровья и успехов в труде. и самого наилучшего Вашей жизни.
291. Еще раз, дорогие друзья, поздравляем Вас с Новым 1982 годом! Желаем Вам крепкого здоровья, счастья, радости и благополучия вашему дому.

8. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń przesyłane z okazji Dnia Kobiet

1. Сердечно поздравляю Вас с женским днём 8 марта, с первым праздником Весны!
2. Поздравляю тебя с днём 8-го марта! Желаю тебе хорошо учиться.
3. Поздравляем вас с женским праздником 8 Марта! Желаем вам здоровья, счастья, успехов в труде и учебе.
4. Поздравляю с праздником 8го марта! Желаю тебе много-много счастья, веселья, радости, успехов в учёбе и во всём другом, здоровья и всегда хорошего настроения.
5. Поздравляю тебя с праздником 8е марта. Желаю тебе быть всегда счастливой и весёлой, успешно работать и никогда не вешать носа
6. Поздравляем с Международным женским днем 8 марта. Желаем самого наилучшего и всегда хорошего настроения.
7. Сердечно поздравляем Вас с праздником 8 Марта, желаем Вам и Вашему мужу, уважаемому Михаилу Алексеевичу, крепкого здоровья, большого счастья, успехов во всех ваших делах, бодрости, молодости и отличного настроения.
8. Сердечно поздравляем тебя с международным женским днём 8 марта. Желаем крепкого здоровья и счастья.
9. Сердечно поздравляю тебя праздником 8е Марта желаю тебе крепкого здоровья счастья и благополучия
10. С праздником тебя весны днем 8 марта. Пусть первые лучи весеннего солнца принесут тебе заряд бодрости, прекрасное настроение и счастье
11. с праздником Весны 8-Марта!! желаю здоровья, счастья, успеха в труде и всего самого доброго
12. Поздравляю тебя с днем 8 марта, желаю всяких благополучий в жизни и здоровья.
13. Поздравляем тебя с праздником весны, днем 8е Марта и от души желаем крепкого здоровья, счастья, радости и долгих, долгих лет жизни.
14. Поздравляем тебя с женским днем 8 марта. Желаем прекрасного весеннего настроения, душевного тепла, радости и крепкого здоровья.
15. Поздравляем тебя с женским праздником 8е Марта желаем тебе самого хорошего здоровья и больших успехов в жизни.
16. Поздравляем тебя с весенним праздником. Пусть этот праздник будет для тебя радостным и веселым Крепкого тебе здоровья
17. Поздравляем тебя с праздником 8 марта Крепкого тебе здоровья, счастья, радостей и весенних улыбок Веселого Вам праздника
18. Поздравляем тебя с праздником, днем 8е Марта, от души желаем тебе крепкого здоровья, счастья, успехов во всех ваших делах.
19. Поздравляю с праздником 8е Марта, желаю здоровья, счастья, успеха в труде и всего самого доброго
20. От всей души поздравляем тебя с днем 8 Марта! От всей души желаем тебе здоровья, праздничного настроения, счастья.
21. прими наши поздравления с международным женским днем 8 марта. Желаем здоровья счастья и всего самого доброго и наилучшего.
22. Сердечно поздравляю тебя праздником весны Международным женским днем 8е Марта желаю тебе крепкого здоровья счастья удач во всем и мирного неба над головой побольше улыбок
23. Желаю Тебе крепкого здоровья счастья удач в делах. Васю поздравляю с праздничной супругой
24. Поздравляю с праздником 8ое марта! Желаю хорошего здоровья на долгие годы жизни, благополучия, весеннего настроения.
25. Сердечно поздравляем тебя с праздником Весны – днем 8е Марта, желаем крепкого здоровья, счастья, успехов и долгих долгих лет жизни.
26. Поздравляем Вас с праздником женщин! Желаем счастья, крепкого, крепкого здоровья.
27. Поздравляю тебя с женским праздником 8е марта и желаю тебе море здоровья и счастья
28. Поздравляю тебя с праздником Женщин и желаю всяческих благ.

29. Сердечно поздравляю тебя с праздником, днем 8е Марта, желаем крепкого здоровья, счастья, успехов во всех твоих делах и долгой, долгой жизни.
30. мы все поздравляем тебя с международным днем 8 марта с праздником весны желаем крепкого здоровья и счастья
31. прими сердечные поздравления с Международным женским днем 8 Марта. Будь здорова и счастлива.
32. Поздравляем Вас с женским Днём 8 Марта! Пусть в Вашей семье всегда царит мир, благополучие, счастье, радость, здоровье, удача в делах и улыбки.
33. Поздравляю Вас с Международным женским днем, желаю всем крепкого здоровья, успехов в работе и учебе, а Л. И. быть такой же жизнерадостной и энергичной.
34. Поздравляю с Праздником – Днем 8е Марта! Желаю здоровья, успехов, всего лучшего и доброго в жизни.
35. Поздравляем с женским днем 8го марта!
36. Поздравляем вас с наступающим женским праздником 8 Марта желаем вам побольше счастья благополучия и здоровья
37. Поздравляю с праздником 8-го Марта. Желаю хорошего праздника и настроения.
38. Поздравляю тебя с женским днем 8е марта и желаю всех благ тебе
39. Поздравляю Вас с международным женским днём 8-е марта! Желаю Вам крепкого здоровья, Долгих лет жизни, Мирного неба над головой и большого Вам семейного счастья.
40. Сердечно Вас поздравляем с праздником 8е марта! Прекрасного Вам настроения, бодрости духа, оптимизма и всего-всего наилучшего в вашей жизни.
41. Поздравляем тебя с женским праздником! крепкого здоровья, счастья, хорошего весеннего настроения.
42. Поздравляем вас с международным женским днем 8 марта. Желаем отличного здоровья, успехов во всем, счастья в личной жизни.
43. От всей души поздравляю с праздником 8 Марта! Желаю крепкого здоровья, хорошего весеннего настроения, благополучия в жизни.
44. Сердечно поздравляем Вас с Днем 8 Марта! Желаем Вам счастья, здоровья и семейного блага.
45. Поздравляю тебя с праздником! желаю тебе счастья и здоровья! Пусть в твоей семье всегда будет солнце!
46. Поздравляю тебя с международным женским днем 8 марта. Желаю крепкого здоровья и много много счастья в жизни.
47. Поздравляю вас с праздником 8 Марта! Желаю здоровья, счастья
48. Нина, поздравляю с весенним женским праздником! Желаю счастья, здоровья, благополучия и конечно удачи во всех делах!
49. поздравляем тебя с праздником весны, с международным женским днем 8го марта. Желаем крепкого здоровья, праздничного настроения семейного благополучия,
50. Поздравляю тебя с праздником 8 марта. Желаю тебе счастья, здоровья, радости, успехов в учёбе, благополучия, мирного неба над головой.
51. Поздравляем с праздником женским Днем 8го Марта! Желаем здоровья, счастья, успехов в труде!
52. Вам уже и весна переступила порог, пришла к нам и принесла всем женщинам праздник, и 8-го марта у всех непременно должно быть хорошее настроение. Поздравляю Вас и желаю здоровья и благополучия.
53. Поздравляем дорогую Тамару с международным женским праздником – днем 8го марта! Желаем здоровья, счастья, бодрости и любви!
54. Поздравляем тебя с международным женским днём 8е марта. Желаем здоровья и счастья в жизни
55. Поздравляем Вас с днем 8го марта! Желаем отличного здоровья, успешного решения всех финансовых и жилищных проблем! Желаем добродушного и весеннего настроения!
56. От всей души поздравляем Вас с праздником 8ое Марта! Желаем доброго здоровья, весеннего настроения и удачи.

57. Поздравляем Вас с праздником весны 8ое Марта Желаем здоровья, счастья и успехов в труде.
58. Поздравляю Вас с Праздником Весны – 8 Марта! Желаю бодрости, здоровья, радости и новых качественных перемен!
59. Поздравляю вас с праздником весны – днем 8 марта, желаю вам хорошего здоровья, успехов в учёбе и работе, больших новых радостей.
60. Поздравляем вас с праздником! Здоровья, счастья, благополучия. Всего доброго желаем вам.
61. Поздравляю тебя с приходом новой весны, с днем 8 Марта! Пусть весны весёлые капли подарят тебе радость жизни, бодрость духа, счастье и здоровье. Желаю, чтоб тепло и солнечно было всегда у вас на душе.
62. С праздником Вас. ПУСТЬ Весенний праздник 8 Марта принесет Вам не только первые ландыши но крепкое здоровье исполнение Всех Ваших желаний счастье личное и (...)
63. Поздравляю тебя с Международным женским днём 8е Марта! Желаю тебе всего самого наилучшего в твоей жизни.
64. Поздравляем тебя с праздником 8ое марта. Желаем бодрости и здоровья на много-много лет.
65. поздравляю тебя с международным женским днём и желаю тебе счастья здоровья и учится только на 4 и 5
66. Поздравляю Вас с Международным женским днем! Желаю Вам и Вашей семье успехов в работе и личного благополучия
67. Прежде всего я и Вова сердечно тебя поздравляем с праздником 8ое Марта желаем тебе всех благ и счастья.
68. Поздравляем Вас с Международным женским Днем 8-го Марта. Желаем здоровья, бодрости, радостей счастья, успехов в труде.
69. Всего самого наилучшего тебе в жизни желаю я. „Всё пережить: и радость, и любовь. Их выстрадать, проникнуться молчаньем. И в бездыханность вещей глаз вложить То чистое, какому нет названья. Всё перепробовать, но доброе найти, Всё почувствовать – живого места нету! Едво дышать, но заклинать планету: В покое – смерть, в движенье – жизнь. (...) (Л. Одинцова)
70. От души поздравляю Вас с днём 8 марта. Желаю доброго здоровья, счастья, успехов.
71. Поздравляем вас с наступающим праздником весны и международным женским днем – 8 марта! Желаем самого наилучшего в жизни, крепкого здоровья, большего счастья, успехов в труде!
72. Поздравляем тебя с днём 8 марта, с этим приятным женским праздником! Желаем тебе хорошего здоровья и всего, всего наилучшего в твоей жизни.
73. Поздравляю Тебя с праздником 8 Марта. Желаю тебе счастья, пусть всегда светит солнце, а в душе цветет весна.
74. поздравляю с праздником 8ое марта желаю успехов в проведении вечера чтобы веселилась и была только счастливой всю жизнь
75. Поздравляю тебя с наступающим женским днём 8е марта. Желаю тебе больших успехов в личной жизни, работе и крепкого здоровья.
76. Сердечно поздравляем тебя с Международным женским днем 8го марта. Желаем крепкого здоровья, счастья, благополучия.
77. Поздравляем Вас с праздником весны – 8 марта! Желаем Вам доброго здоровья, семейного благополучия, весеннего настроения.
78. Поздравляю тебя с международным женским днем 8е Марта. Желаю хорошего здоровья счастья в личной жизни и много много всего хорошего.
79. Поздравляю тебя с праздником 8 марта! Желаю тебе крепкого здоровья! И от всего сердца желаю тебе большого счастья в жизни и успехов в работе!
80. сердечно поздравляем тебя с праздником 8ое марта, желаем крепкого здоровья, успехов в труде и счастливого семейного благополучия.
81. поздравляем тебя праздником днем 8е марта. Желаем тебе крепкого здоровья, семейного счастья успехов в работе и чтобы твои желания исполнились.

82. Поздравляю тебя с международным женским днем. Желаю тебе счастья в личной жизни и здоровья.
83. Поздравляем Вас с Международным женским днем 8е марта! Желаем Вам здоровья и счастья успехов в труде благополучия в семье, хорошего настроения в этот праздничный день.
84. Сердечно поздравляем вас с наступающим первым праздником весны – днем 8 марта! Желаем крепкого здоровья, большого семейного и личного счастья в жизни, бодрости, радости и успехов в труде!
85. Разреши поздравить тебя с наступающим праздником весны! с Международным праздником 8е марта! И пожелать тебе, дорогая, всего наилучшего в твоей жизни, главное хорошего тебе здоровья, долгих лет жизни и семейного Вам счастья!
86. Поздравляю тебя с праздником 8е марта! желаю тебе крепкого здоровья и отличных успехов в учебе.
87. Поздравляем Вас с женским праздником – 8 марта. желаем вам здоровья, праздничного весеннего настроения, всего самого доброго в вашей жизни.
88. Поздравляю тебе с праздником 8 Марта Желаю тебе, самое главное здоровья, счастья в семейной жизни.
89. поздравляю вас с праздником 8 марта! желаю вам здоровья счастья и долгих лет вам жизни!
90. От всей души поздравляем Вас с наступлением весны, с первым весенним праздником 8ое марта Желаем здоровья, всего самого доброго и хорошего
91. поздравляем Тебя с праздником 8е Марта. желаем много счастья, отличного праздничного Настроения, здоровья и успехов во всех делах.
92. Поздравляем Вас с праздником весны 8е марта. Желаем Вам всего самого наилучшего, успехов в работе, учебе.
93. Сердечно поздравляю тебя с праздником 8е Марта! Желаю от души крепкого здоровья на долгие годы. А так же спокойствия чтобы никто и ничто не омрачало твою жизнь.
94. С праздником Весны – днем 8е Марта! Доброго здоровья Вам милые Ленинградцы!
95. Поздравляю Вас с международным женским днем 8ое марта желаю хорошего здоровья благополучия бодрости.
96. Сердечно поздравляем с праздником Весны 1е Мая и днем Победы, желаем вам крепкого здоровья, счастья мирного неба и долгих лет жизни.
97. Сердечно поздравляем тебя с праздником Весны, днем 8е Марта, желаем крепкого здоровья, счастья, успехов и всего самого доброго.
98. Поздравляю тебя с праздником 8е марта! желаю огромного счастья крепкого здоровья, успехов в труде.
99. Сердечно поздравляю тебя праздником 8е Марта в этот чудесный праздник желаю много радости и счастья весенних улыбок и доброго здоровья
100. Сердечно поздравляю тебя с праздником 8е Марта желаю крепкого здоровья счастья успехов в твоих делах
101. Поздравляем тебя с праздником весны, днем 8е Марта и от души желаем тебе крепкого здоровья, счастья успехов во всех твоих делах и мирного неба.
102. Поздравляем тебя с праздником весны – женским днем 8ое Марта. желаем тебе здоровья и всего наилучшего.
103. Поздравляем Вас с праздником – 8е Марта. желаем вам крепкого здоровья, бодрости, счастья, успехов в труде и учёбе.
104. Искренне поздравляем Вас с Женским днём 8-е Марта! желаем Вам всего самого наилучшего в вашей жизни и работе.
105. Поздравляю тебя с праздником 8 Марта Желаю тебе успехов в труде отличного настроения долгих лет жизни.
106. поздравляю с праздников 8го марта Желаю доброго здоровья благополучия в личной жизни
107. Поздравляем тебя с международным женским днем 8 марта. Желаем здоровья, любви. Счастья во всех делах и в воспитании детей.

108. Поздравляю тебя с весенним праздником 8е Марта! Желаю тебе в этот праздничный солнечный день много радости, счастья, счастья и веселья,
109. Поздравляю Вас с праздником 8е Марта! Желаю всего самого наилучшего в жизни крепкого здоровья материнского благополучия, весеннего настроения.
110. Поздравляю тебя с праздником весны с днем 8е марта Сердечно желаю доброго здоровья, большого счастья и много радости
111. Поздравляем Вас с праздником 8е марта. Желаем доброго здоровья, большого личного и семейного счастья, успеха вам в труде и во всем.
112. Поздравляю тебя с праздником 8-ого марта
113. Поздравляем с праздником 8 марта, желаем много здоровья, бодрости, женского счастья, веселых встреч.
114. Сердечно поздравляем Вас с праздником Днем 8 марта! Желаем всего самого, самого хорошего в жизни, больших творческих успехов в работе. Весеннего настроения и отличного здоровья.
115. Поздравляю тебя с международным праздником 8-ое марта. От всей души желаю тебе счастья в личной жизни и отличного здоровья.
116. Сердечно поздравляю Вас с Вашим праздником (и нашим тоже!) днем 8 марта. Желаю Вам доброго здоровья, радости и успехов; и еще, чтобы окружающие Вас мужчины были рыцарями (в лучшем смысле этого слова).
117. Поздравляю вас с днем 8го марта! Желаю здоровья и радостей!
118. Сердечно поздравляю Вас с Международным женским днем. Желаем Вам Большого счастья, крепкого здоровья, благополучия в семье, жизнерадостности.
119. От всего сердца поздравляем Вас с праздником 8го Марта! Желаем Вам крепкого здоровья, большого личного счастья, взаимопонимания в семье. Всех Вам благ!
120. Поздравляю Вас с первым весенним праздником, с международным днем женщин! Пусть мечты сбываются! Счастья Вам!
121. Поздравляю тебя с Международным женским днём и желаю здоровья, светлых теплых дней и улыбок.
122. Сердечно поздравляем Вас с Международным женским днем. Желаем Вам большого счастья, крепкого здоровья, благополучия в семье, жизнерадостности.
123. От всего сердца поздравляем Вас с праздником 8го Марта! Желаем Вам крепкого здоровья, большого личного счастья, взаимопонимания в семье. Всех Вам благ!
124. Поздравляю Вас с первым весенним праздником, с международным днем женщин! Пусть мечты сбываются! Счастья Вам!
125. Желаем доброго здоровья, счастья, успехов в работе и всего самого наилучшего
126. Желаю всего хорошего.
127. От всего сердца поздравляю вас с первым праздником весны 8 Марта. Желаю Вам всего самого-самого доброго в вашей жизни и вашем благородном труде.
128. Поздравляю Вас с наступающим женским праздником, днём 8-ое марта. Желаю Вам доброго здоровья, успехов в работе, счастья в жизни и бодрого настроения
129. Поздравляю Вас и вашу мать с Международным женским днём 8 марта! Примите в этот день самые искренние самые добрые пожелания, отличного Вам здоровья, много счастья, больших успехов в работе и личной жизни.
130. Разрешите поздравить Вас с праздником весны 8е марта. (...) Вам всего самого наилучшего в вашей жизни.
131. Поздравляю тебя с международным днём 8 марта. Желаю отличного настроения, хороших успехов в учёбе.
132. С праздником Вас весны и цветов, с милым и нежным днем 8го марта! Успешных Вам весенних работ в кактусном мире
133. Поздравляю вас с международным женским днём 8 марта. Желаю вам всего хорошего в вашей замечательной работе.
134. Поздравляю тебя с „8 марта” Желаю счастья, здоровья успехов в учёбе.
135. Сердечно поздравляю Вас с праздником Междун. женским днем – 8е марта. Желаю здоровья всегда доброго, веселого настроения.

136. Поздравляю тебя с международным женским днём 8 марта. Желаю тебе счастья, здоровья, море улыбок и вообще всего, всего наилучшего в твоей молодой и цветущей жизни.
137. Поздравляю тебя с 8-м марта! Люби, мечтай, живи и смейся, Весёлой, доброй будь всегда, Но никогда не издевайся Над парнем, любящим тебя! Желаю быть всегда весёлой, Счастливой, доброй и здоровой, Приветливой и энергичной, Ну, и, конечно – симпатичной!
138. Поздравляем Вас с Международным женским днём 8 марта. Желаем Вам счастья, здоровья и успехов в работе, счастливой жизни лет до 100.
139. поздравляю тебя с международным женским днём 8е марта, желаю крепкого здоровья счастья в жизни и всех, всех благ.
140. Поздравляю Вас с праздником Международным женским днем 8е Марта Желаю Вам успехов и счастья в жизни, в труде, а главное здоровья и долгих лет жизни
141. желаем хорошего здоровья, успеха учебе, работе и счастья в жизни.
142. Поздравляю Вас с международным женским днём 8е марта! Желаю самых лучших успехов в труде и личной жизни, а главное крепкого здоровья и отличного праздничного настроения в этот день!
143. Поздравляем вас с женским днём 8 Марта. Желаем вам всем крепкого здоровья, бодрости, успехов в труде и хорошего настроения.
144. Поздравляем с праздником 8 марта. Желаем вам крепкого здоровья, долгих лет жизни. Успехов в работе Семейного благополучия
145. Поздравляю Вас с праздником 8 марта и желаю Вам всего хорошего.
146. Поздравляю тебя с праздником 8 марта. Желаем счастья, здоровья, весеннего настроения, почаще ездить к нам.
147. От всей души поздравляем Вас с наступающим международным Женским днем 8-е Марта. Желаем вам отличного здоровья, долгих,счастливых лет жизни и веселого настроения.
148. Поздравляем с днем 8 Марта! Желаем отличного здоровья, успехов, весеннего настроения
149. Поздравляем тебя с Днём 8е Марта! Желаем долгих лет счастливой жизни, весеннего настроения, хорошего самочувствия
150. Поздравляем Вас с праздником 8 марта. Желаем Вам крепкого здоровья счастья успехов в труде.
151. С первым праздником весны 8ое Марта Поздравляем тебя Екатерина (...) Пусть радость, удача, счастье сопутствуют тебя в твоей жизни всегда
152. Поздравляем вас с праздником весны 8 марта! Желаем вам в жизни здоровья, счастья в труде.
153. Поздравляем тебя с Днём 8 марта! Желаем тебе крепкого здоровья, счастья, трудовых успехов и всего, всего самого доброго в жизни!
154. Поздравляем вас с Днем 8-е Марта! Желаем вам счастья, радости, здоровья, успехов во всем и всего хорошего.
155. Поздравляем Вас с весенним праздником 8е Марта Желаем Вам крепкого здоровья, счастья, долгих лет жизни. Пусть уносятся прочь В Весеннюю ночь Все обиды, невзгоды, ненастья, Путь нигде, никогда, Не подступит беда, Пусть всегда вам сопутствовать счастье
156. Поздравляем мы Вас с Международным женским днем 8го марта 1978 г. Желаем Вам крепкого здоровья счастья успехов в работе и никогда не болеть
157. Поздравляем Вас с международным женским днем 8е марта. Желаем крепкого здоровья, счастья, успехов в работе и благополучия в семейной жизни.
158. Поздравляю тебя с Международным женским днем 8ое Марта! Желаю тебе огромного счастья, успехов в труде и во всем и крепкого здоровья на долгие годы жизни, а так же бодрого весеннего настроения.
159. поздравляем тебя с Международным женским днём! Желаем всего наилучшего.
160. Желаем тебе спортивного здоровья, успехов в труде, бодрого и веселого настроения и всего самого наилучшего в жизни.

161. Поздравляю вас с днем 8-ого марта! Желаю вам счастья, здоровья, успехов в учебе и работе, веселья!
162. поздравляем тебя с Международным женским днём. Желаем всего наилучшего.
163. Поздравляем Вас с праздником 8 Марта! Желаем отличного здоровья, большого счастья, хорошего праздничного настроения и всего самого хорошего.
164. Поздравляю Вас с днём 8 марта! Пусть год Женщины принесёт Вам радость, ещё одного внука, удач, спокойной жизни и станет для Вас счастливым!
165. Поздравляем тебя с праздником 8 марта! желаем тебе долгих лет жизни в бодрости, полной сил и оптимизма! Пусть праздник пройдет у Тебя радостно, весело!
166. Поздравляю тебя спраздником 8 Марта Желаю тебе хорошыва здоровья и хорошыва настроения
167. Поздравляю Вас с днем 8 Марта! Желаю всего, всего хорошего в жизни и отличного здоровья на долгие годы
168. Поздравляем вас с весенним праздником днем 8 Марта! Желаем крепкого здоровья, успехов в работе, хорошего настроения.
169. Желаю тебе всего самого хорошего, всего самого светлого, радостей, счастья, крепкого здоровья, праздничного настроения, успехов в труде. Желаю остаться всю жизнь молодой, неунывающей, красивой, ясной и чистой
170. Поздравляю тебя с днём 8 марта Желаю счастья, успехов в работе, чтобы на меня никогда не ворчала и всего хорошего.
171. Поздравляем тебя с первым праздником весны – 8-Марта! Желаем тебе крепкого здоровья, счастья и учиться только на „4 и 5” и будь всегда такой же веселой и жизнерадостной.
172. поздравляю Вас всех с днем 8ое марта желаю всем вам хорошего здоровья и всего хорошего в труде и личной жизни
173. Поздравляем тебя с праздником 8 марта Желаем тебе крепкого здоровья, отличного здоровья и учёбы, счастья, весеннего настроения, верных друзей и всего самого наилучшего!!!
174. Примите поздравления с веселым праздником „День 8го” Марта. Передайте поздравления наши Вашей вой дочке Наташеньке Пусть в дни праздников вся Ваша трудолюбивая семья будет весела и счастлива
175. Поздравляю тебя с Международным женским днём 8 Марта! От души желаю тебе всего самого наилучшего, крепкого здоровья, успехов в учёбе, в труде и в личном счастье!
176. Поздравляем тебя с международным женским днём 8 марта. Желаем тебе крепкого здоровья, успехов в учёбе и всего наилучшего.
177. Поздравляем Вас с праздником 8 Марта. Желаем здоровья, счастья, успехов!
178. Поздравляю Тебя и весь женский персонал с наступающим праздником 8 Марта желаю всего наилучшего в Вашей жизни а главное здоровья
179. Сердечно поздравляем Вас с праздником весны – Международным женским днем 8 марта! Желаем исполнения всех Ваших желаний.
180. Поздравляем Вас с первым праздником весны – Днем 8 Марта! Пусть всегда ваша квартира будет полна радости и счастья.
181. Ректорат, партком и профком Ленинградского ордена Трудового Красного Знамени государственного педагогического института имени А. И. Герцена сердечно поздравляет Вас с Международным женским днем 8 Марта. Желаем Вам здоровья, успехов в работе и большого личного счастья.
182. Коллектив особого отдела КГБ в/ч 12025 сердечно поздравляет Вас с праздником – международным днём 8е марта! Желаем Вам крепкого здоровья. бодрости, успехов в труде и большого личного счастья!
183. Коллектив столовой № 5 поздравляет Вас с Международным Женским праздником 8го марта. Желаем счастья, здоровья и больших успехов в труде и личной жизни.
184. Всем смелым женщинам нашей лаборатории желаю самой хорошей и счастливой жизни, успехов, здоровья! Поздравляю с праздником 8-го марта!
185. Поздравляю вас с 8 мартом. Желаю успехов в жизни, хорошего здоровья.

186. Администрация и местком поздравляют Вас с Международным женским днем 8 Марта!
Желают Вам крепкого здоровья, успехов в труде и счастья в личной жизни.

9. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń przesyłane z okazji Święta Pracy

1. Поздравляю тебя с праздником весны 1е мая. Желаю тебе много счастья радости в этом году и быть всегда счастливой, а так же отличного здоровья.
2. Поздравляем Вас с наступающим праздником 1ое Мая. Желаем крепкого здоровья, весеннего настроения, благополучия в жизни и мирного неба над головами.
3. Поздравляем с праздником 1е Мая! Желаем крепкого здоровья, благополучия, солнечного мирного неба.
4. Сердечно поздравляю Вас с праздником Мира, дружбы и труда! Желаю Вам здоровья, бодрости, душевных сил и счастья на долгие годы, живите с полным удовлетворением.
5. тебя и твоих сестричек Гранью и Машу Поздравляю с праздником 1го мая! Желаю крепкого здоровья на долгие годы и трудовых успехов и больше радости
6. Поздравляю с праздником 1 мая. Желаю крепкого здоровья на долгие, долгие годы жизни!
7. Сердечно поздравляем с Международным праздником – Днем 1ое мая! Желаем крепкого здоровья, успехов во всех делах и всего наилучшего в жизни.
8. Поздравляем с праздником весны 1е мая!!! Желаем всего хорошего в жизни, крепкого здоровья, благополучия.
9. поздравляем Вас всех с праздником весны 1го мая. Желаем хорошего здоровья, долгих, долгих лет жизни.
10. Поздравляем тебя и Августу Дмитриевну с праздником 1 Мая. Желаем всего самого доброго, успехов во всем и хорошего настроения.
11. Поздравляем мы Вас с наступающим праздником 1го Мая. Желаем доброго здоровья хорошего настроения и долгих лет жизни.
12. поздравляю Вас праздником 1го мая Желаю крепкого здоровья отличного настроения, успехов труде и всего доброго
13. Поздравляю тебя с праздником 1ое мая. Желаю всего наилучшего крепкого здоровья праздничного настроения, и будь всегда жизнерадостной.
14. Поздравляем вас с наступающим праздником – 1 Мая! Желаем вам доброго здоровья, счастья и чтобы не было никаких туч на вашем личном горизонте.
15. Поздравляем Вас с праздником 1е Мая! Желаем всего хорошего в жизни, крепкого здоровья, семейного благополучия.
16. Поздравляем с праздником 1е мая! Желаем весеннего праздничного настроения, крепкого здоровья, счастья в жизни.
17. От всей души поздравляю тебя с праздником 1е Мая Желаю тебе самого наилучшего в жизни успехов в труде, личного счастья, праздничного веселья.
18. Поздравляем вас с праздником солидарности 1 мая. Желаем вам много радости, отличного настроения, здоровья и успехов во всем
19. сердечно поздравляю тебя твою семью с наступающим праздн 1 мая желаю крепкого здоровья хороших успехов в твоей жизни счастья тебе Нина
20. Поздравляю Вас с праздником 1ое Мая. Желаю Вам здоровья, счастья и благополучия в вашей жизни.
21. Поздравляем с 1м маем желаем хорошего здоровья и крепкого настроения семейного счастья
22. Поздравляю тебя с праздником 1 Мая. Желаю успехов в работе, счастья весенней любви и в скором времени выйти замуж.
23. Поздравляю тебя с праздником 1 Мая! Желаю успехов в работе, счастья, любви и весеннего настроения.
24. Мы с Иринкой сердечно поздравляем Вас с праздником 1го Мая! желаем Вам всем крепкого, крепкого здоровья (...) скорейшего (...) выздоровления больших успехов и хорошего настроения.
25. Поздравляю тебя с праздником 1ое мая Желая тебе самого главного в твоей жизни, здоровья, счастья, отличной учебы, чтобы все твои желания сбывались

26. Сердечно поздравляем Вас с международным праздником – Днем 1 мая! Желаем крепкого здоровья, успехов во всех делах, и всего наилучшего.
27. Сердечно поздравляем Вас с праздником весны – 1е мая! Желаем главное крепкого здоровья, успехов в всех делах, не болеть, не стареть, быть всегда жизнерадостным, мирного, солнечного неба над головой на долгие годы.
28. Сердечно поздравляю я тебя с Первомайским праздником. Желаю здоровья, успеха в труде, личного счастья, большой любви, много радости и хорошего весеннего настроения.
29. Поздравляем Вас с праздником Весны – Днем 1ое мая! Желаем Вам крепкого здоровья, праздничного настроения, успехов в работе и учебе.
30. поздравляю с праздником Весны и цветов 1ое Мая! Желаю от всей души тебе счастья, здоровья и всего доброго на долгие годы. Пусть мечты твои сбудутся Мир и благополучия вашему дому.
31. Поздравляем вас с праздником 1 мая. Желаем вам здоровья, успехов и удач, весеннего настроения
32. Сердечно поздравляю тебя тебя и Вову с праздником 1го мая от души желаю Вам доброго здоровья, успехов во всем и желаю исполнения Всех твоих желаний
33. поздравляю Вас и всю семью с праздником весны – 1 мая, желаю доброго настроения, крепкого здоровья, семейного счастья, успехов в труде и всего, всего самого наилучшего.
34. Поздравляем тебя с праздником 1 Мая, праздником Весны! Желаем тебе крепкого здоровья, успехов в твоём труде!
35. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1 мая, праздником весны. Желаем Вам и членам вашей семьи крепкого здоровья, счастья и успехов во всем.
36. Поздравляю вас с праздником 1 Мая. Желаю вам всево самова лучшива ваши жизни а гловная крепкога здровья и хорошва нострения весенго многа радости и счастья
37. От души поздравляем Вас и всю Вашу семью с праздником 1 мая и желаем всем крепкого здоровья, счастья, успехов в работе и учёбе и веселого настроения!!!
38. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1-е Мая. Желаем Вам всего самого хорошего в жизни, а главное здоровья и многие лета.
39. Поздравляю всех с наступающим праздником весны – 1-ое Мая! Желаю всем крепкого здоровья, семейного счастья, хорошего праздничного настроения!
40. Поздравляю тебя с первомайским праздником! Желаю тебе успехов в учёбе и огромного счастья!
41. Поздравляем вас с праздником 1 Мая! Желаем вам крепкого здоровья, счастья, трудовых успехов и всего, всего наилучшего.
42. От всей души поздравляем вас с праздником Весны и солнца 1е мая!!! Желаем хорошего настроения в праздничные дни
43. Поздравляем Вас с праздником 1ое мая! Желаем здоровья, радости в жизни, и весёлого праздничного настроения, и, конечно, мирного неба!
44. Поздравляю тебя с весенним праздником 1 Мая! Желаю тебе отличного здоровья, счастья, успехов в учёбе и бодрого настроения.
45. Поздравляю тебя с днём 1го мая. Желаю тебе самого наилучшего в твоей жизни и учёбе. И учиться на 4 и 5.
46. Сердечно поздравляю тебя с праздником 1-е мая! Искренне желаю тебе отличного здоровья, большого семейного счастья, прекрасного весеннего настроения, хорошей встречи Первомая
47. Поздравляем с праздником весны Первое Мая Желаем вам хорошо провести праздники, бодрости, здоровья и счастливой жизни.
48. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая, желаем доброго здоровья, счастья, успехов. Ире успешно закончить учебный год, исполнения всех желаний.
49. Поздравляем Вас с праздником Мая и Весны!! Желаем всем крепкого здоровья, больших успехов в труде и личного счастья.
50. поздравляю Вас с праздником 1 мая, желаю здоровья, жить Вам спокойно, не спеша и радоваться на Вашего (...).

51. Поздравляем вас с праздником Первое мая, желаем крепкого здоровья, успехов, счастья и весеннего настроения. Привет и добрые пожелания Вашей молодежи.
52. Поздравляю вас с наступающим праздником 1го мая и желаю вам весело провести этот день
53. Поздравляю тебя и твоё семейство с праздником 1 мая! Желаю Вам всем самого наилучшего.
54. Поздравляю тебя с праздником весны 1е мая. Желаю тебе от души счастья, бодрости, радости и самое главное крепкого здоровья.
55. Поздравляю тебя с праздником весны 1е мая желаю хорошего здоровья благополучия, успехов в жизни и долгих долгих лет жизни
56. Я, Вера и Лена поздравляем Вас с Праздником 1-го мая! от всей души желаем Вам здоровья, бодрости и всего всего наилучшего.
57. С 1-м Маем желаем счастья, бодрости, дальнейших успехов.
58. Поздравляем Вас с праздником весны – 1 мая! Желаем крепкого здоровья, счастья, весеннего настроения, благополучия во всем.
59. Сердечно поздравляем Вас с Вашу семью с праздником 1 мая! Желаем Вам крепкого здоровья, больших успехов в работе, благополучия.
60. Сердечно поздравляем вас с весенним исторически-революционным Первомаем! Желаем вам устойчивого здоровья и пусть минуют вас все горести! Подарю я вам три радости: Солнце светлое, слово крепкое и (...) тропки заросли. Пусть всегда будут с вами все радости!
61. Поздравляю, Вас с праздником 1го мая. Желаю счастья, здоровья и успехов в жизни.
62. Сердечно поздравляю тебя и твою семью с праздником 1ое мая! Благополучия и здоровья, радости и удач, успехов в труде и учебе.
63. все мы горячо и сердечно поздравляем вас с праздником Международной солидарности трудящихся – днем 1е мая От души желаем крепкого здоровья, благополучия счастья Пусть майское солнце по матерински согреет вашу душу (...) счастье и вернет здоровье на долгие годы вашей жизни.
64. Поздравляем Вас с праздником 1е мая – праздником весны, цветов, мира, дружбы, солидарности! И днем Победы! Доброго Вам здоровья, счастья, бодрости духа и всего, всего самого хорошего в Вашей жизни и труде. Успехов Вам в садово-огородных делах. Весеннего Вам настроения.
65. Поздравляю всех Вас с праздником 1го мая. желаю крепкого здоровья и долгих лет жизни.
66. От всей души поздравляю Вас с праздником весны 1ого мая желаю Вам крепкого здоровья и много лет жизни
67. Поздравляю тебя и Алешеньку с праздником 1го мая! Желаю от души вам хорошего здоровья, большого счастья, бодрого, хорошего настроения
68. Поздравляем с праздником 1е Мая!
69. Поздравляем Вас с праздником 1ое мая! Желаем крепкого здоровья, успехов в работе и всего самого наилучшего в жизни.
70. Поздравляем Вас и Валентина с праздником – Первомаем! Шлем Вам самые добрые и наилучшие пожелания. Будьте здоровы.
71. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая! Желаем здоровья, хорошего настроения, всего доброго.
72. Сердечно поздравляем с (...) праздником – Днем 1е мая! Желаем крепкого здоровья, наилучших успехов в труде, счастья в жизни и праздничного настроения
73. От души поздравляю тебя и твою семью со вторым праздником Весны – 1 мая и желаю всем здоровья и весеннего настроения.
74. Поздравляем с праздником 1 мая желаем крепкого здоровья, счастья и всего наилучшего в жизни.
75. Поздравляем вас с праздником 1 мая, желаем всего наилучшего.
76. Поздравляем вас с веселым праздником весны 1м Мая! Желаем вам крепкого здоровья, большого счастья, семейного благополучия, бодрости на многие годы и хорошего настроения. Весело вам попраздновать

77. Поздравляем Вас с Первомаем! Желаем отличного здоровья, хорошего настроения и всего, всего хорошего
78. Поздравляем Вас с праздником весны 1е Мая. Желаем много радости Родительского благополучия и самое главное крепкого здоровья, праздничного настроения и самые наилучшие пожелания.
79. Поздравляем Вас с наступающим праздником 1 Мая. Желаем Вам хорошего здоровья успехов в жизни и счастья
80. Примите от меня самые сердечные поздравления с праздником весны с 1 маем Весеннего вам настроения самые лучшие пожелания здоровья и долгих лет жизни, желаю в этом году уже иметь квартиру со всеми удобствами
81. Поздравляю вас с праздником 1го мая и желаю вам крепкого здоровья и счастливой жизни.
82. Поздравляю вас с праздником весны 1е мая желаем вам крепкого здоровья счастья и талантов и веселого настроения
83. Поздравляю Вас с праздником весны, Мира и труда 1е Мая! Желаю Вам кр здоровья, счастья, успехов и благополучия,
84. Поздравляем Вас с праздником 1е мая, желаем крепкого здоровья, семейного счастья праздничного настроения и всего хорошего
85. Поздравляем с праздником 1го Мая. Желаем крепкого здоровья, благополучия в жизни и всего самого наилучшего.
86. Поздравляем Вас с праздником 1ое мая! Желаем огромного здоровья, успехов в труде, счастья в личной жизни, семейного благополучия! Отличного Вам весеннего настроения
87. Поздравляем Вас с праздником 1-е Мая! Желаем Вам всего хорошего в жизни, главное здоровья!
88. поздравляю с праздником Первомая, желаю крепкого здоровья, радости и успехов в (...)
89. Поздравляем Вас с наступающим веселым праздником 1го мая! Желаем Вам самых интересных встреч и жизнерадостного настроения!
90. С 1м маем поздравляем! Счастья мы Вам всем желаем. Дружно жить и не (...).
91. Сердечно поздравляю Вас и Ваше семейство с праздником весны – Первомаем. Пусть весна принесет Вам солнечную погоду, а это значит радость для Вас и для Ваших „питомцев” Хорошего Вам настроения
92. Поздравляем Вас с праздником 1ое Мая! Желаем вам крепкого здоровья и всего, всего наилучшего.
93. Поздравляю тебя с праздником весны 1е мая желаю тебе здоровья и пусть все твои мечты сбудутся.
94. Поздравляю! тебя с праздником 1е мая. желаю счастья!
95. Поздравляю тебя с весенним праздником 1 Мая!! Желаю тебе крепкого здоровья, успехов в учебе, море счастья, океан любви. весеннего праздничного настроения и всего-всего самого-самого прекрасного в твоей цветущей жизни.
96. Поздравляем Вас с праздником весны днем 1е мая. Желаем Вам отличного здоровья, веселого праздничного настроения.
97. Иван михайлов и вся ваша семья поздравляет вас с праздником 1_го мая, желает хорошего здоровья долгих лет жизни и всего хорошего
98. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая. Желаем Вам крепкого здоровья, весеннего, праздничного настроения.
99. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1го мая! Желаем Вам отличного праздничного настроения!
100. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая. Желаем счастья, здоровья, хорошего настроения. Главное – больше бодрости. меньше думать о печальном, становиться жизнерадостным!
101. Поздравляю Вас Всех с Праздником Первомаем!!! Желаем крепкого здоровья, и долгих лет жизни, Семейного и Личного счастья, успехов во всех делах
102. Поздравляем Вас с праздником весны 1 мая. Желаем всего самого наилучшего, счастья, здоровья.
103. Поздравляю вас с праздником 1го мая. Желаем всем крепкого здаровья и успехов в труде и учебе.

104. Поздравляю вас с праздником весны, 1го мая Желаю здоровья успехов в работе и учебе.
105. Поздравляю тебя и твою семью с праздником 1ое мая. Желаю Вам крепкого здоровья, счастья, семейного благополучия и везения во всем. Праздничного настроения, любви близких – от души желаю.
106. Поздравляем вас с праздником 1е мая желаем вам всего самого доброго, здоровья, счастья, радости, долгих лет жизни.
107. Поздравляем с весенним праздником – Первомаем! Желаем хорошего здоровья, радости, успехов во всем и большого счастья!
108. Поздравляем вас с праздником 1 мая. Желаем здоровья, долгих лет жизни.
109. Поздравляем Вас с праздником 1 мая. Желаем большого счастья, хорошего здоровья.
110. Поздравляю тебя с праздником 1ого Мая. Желаю тебе здоровья, бодрости, хорошего настроения.
111. сердечно поздравляем Вас с наступающим праздником весны 1го Мая желаем всем доброго здоровья и всего хорошего в жизни и в ваших трудовых делах и Вовочке в учебе
112. Поздравляем Вас с наступающим праздником 1ого Мая! Желаем крепкого здоровья и долгих лет жизни!
113. Поздравляем вас с международным днем солидарности трудящихся 1ое мая! Желаем крепкого здоровья и всего самого хорошего в личной жизни
114. Поздравляем всех вас с наступающим праздником 1е мая. Желаем счастья, здоровья, успехов в труде.
115. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1е мая! Желаем счастья, здоровья успехов в работе, веселого настроения
116. Поздравляем тебя с праздником 1 Мая! Желаем крепкого здоровья, счастья, праздничного настроения и всего наилучшего.
117. Поздравляем с праздником 1е мая желаем здоровья счастья много радости успехов в жизни
118. с наступающим тебя праздником поздравляю – 1 мая праздником весны и желаю самого главного! крепкого, хорошего здоровья на многое лето успехов в личной жизни благополучия и личного счастья.
119. Поздравляем с праздником 1е мая! Желаем крепкого здоровья и долгих лет жизни.
120. Поздравляем Вас с праздником весны – 1-маем Желаем успехов в труде, крепкого здоровья и много счастья С праздником вас дорогие родственники.
121. Поздравляем вас все с Праздником весны 1е мая желаем вам счастья и талантов и хорошего здоровья и никогда неболеть
122. Проздравляем вас с Праздником 1е мая Желаем вам счастья и талантов и крепкого здоровья в делах ваших скорого успеха
123. поздравляем Вас и всех Ваших с праздником 1ого Мая! Желаем крепкого здоровья и много счастья!
124. Поздравляем Вас с международным праздником 1 Мая! Желаем Вам крепкого здоровья, благополучия, долголетия!
125. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая! Желаем Вам всего доброго, счастья, здоровья, всего всего наилучшего.
126. Поздравляю вас Саша с 1м маем желаю вам доброго отличного здоровья Учиться на отлично Слушать Папу и Маму.
127. Поздравляем вас с праздником 1е Мая! Примите наши искренние пожелания здоровья, счастья, успехов в труде и учебе и побольше светлых дней в жизни.
128. Поздравляем Вас с Праздником Весны 1е мая Желаем всем крепкого здоровья долгих счастливых лет жизни Успехов в работе счастья в личной жизни и веселого весеннего настроения.
129. Риту и тётю Лизу, поздравляем с праздником 1е мая. Желаем здоровья счастья и успеха в работе.
130. Поздравляем Вас друзья (...) и Яша а так же поздравляем Ларису с Маргаритой, Лиду и Валю с праздником весны 1 Мая и желаем вам доброго здоровья, успеха в делах и труде и счастья в жизни.

131. Поздравляем Вас всех с 1 мая, желаем крепкого здоровья, счастья успехов.
132. Сердечно поздравляем Вас – Тебя, Тамару, Коля и Ваших милых родителей с праздником мира и труда – Днем 1 мая! Желаем чтобы все Ваши планы исполнились, мечты сбылись, а здоровье сохранилось.
133. Поздравляем Вас с Первомаем! Желаем здоровья на долгие годы и новых туристских маршрутов!
134. Поздравляем Вас с праздником 1 Мая! желаем Вам крепкого здоровья, счастья, мира.
135. Совет общества охраны природы МГУ поздравляет Вас с Первомаем – праздником весны и мира и желает вам всего доброго!
136. поздравляю тебя и твоего сына с праздником 1е мая и днем Победы!! Желаю здоровья, счастья, хорошего настроения и весело встретить праздники!!
137. Поздравляем вас с праздниками 1-е Мая и Днем Победы, желаем всего самого хорошего, а главное здоровья.
138. сердечно поздравляю Вас с праздником 1ое мая с наступлением Весны днем Победы. Желаем Вам хорошего настроения, здоровья, долгих лет жизни.
139. Поздравляем Вас с наступающими праздниками 1го мая и днем Победы Желаем Вам Хорошего здоровья и др. Благ.
140. Сердечно поздравляем с праздником Весны 1е Мая и днем Победы, желаем вам крепкого здоровья, счастья мирного неба и долгих лет жизни.
141. Сердечно поздравляем Вас, ваших детей и внуков с праздником 1е Мая и днем Победы, желаем крепкого здоровья счастья, успехов
142. от души поздравляю с праздником 1 мая и днем Победы! Здоровья, радости, счастья и благополучия вам.
143. Поздравляю Вас и деток! С майскими праздниками! Пусть вам всем сопутствуют здоровье и бодрость, радость и веселье, цветы и песни! Мир и солнце!
144. Сердечно поздравляю с майским праздником 1е Мая и днем Победы 1984 г Желаю здоровья, счастья праздничного веселого настроения успеха в труде и всех земных благ
145. Сердечно поздравляю Вас с Первомайским праздником и 25ти летием Дня Победы!!! Сердечно, от всей души желаю всего, всего хорошего в Вашей жизни.
146. От Всего сердца поздравляю Вас с Наступающим праздником 1ое Мая и Днем Победы Великой Отечественной Войны „9” Мая! Желаю кр здоровья, счастья в жизни Мирного Неба над головой, успехов всегда и во всем. На Долгие добрые годы
147. Поздравляю я вас с праздником 1м мая и 9м мая. Желаю всем хорошего здоровья успеха в труде и самого хорошего праздничного настроения и пусть всегда будет мир.
148. Праздравляю я вас с Праздником 1 мая, и днем победы Пожелаю вам хорошего здоровья благополучия многих лет вашей жызни
149. Поздравляем Вас с Днем 1 Мая и с Днем Победы! Желаем Вам счастья большого, как небо! желаем Вам множество солнечных дней! Снова Май придет в наш край и затушит листва... Но ни весной, ни в летний зной с себя я не стряхну. Тяжелый след прошедших лет Печаль и седину. Под старость краток день, и ночь без сна длинна. И дважды в год к Нам не придет счастливая весна!
150. Примите наши поздравления с майскими праздниками и пожелания долгих лет доброго здоровья, бодрости, семейного благополучия и всех благ!
151. Сердечно поздравляем вас с праздниками 1го Мая, и днём Победы, желаем доброго здаровя, щастя и всего наилучшего
152. Поздравляем тебя с праздником 1 мая и днем Победы! Желаем весеннего настроения, успехов в работе, мирного неба!
153. Вас Сердечно Поздравляем Наступающим праздником 1 Мая днем Великой Победы желаю Вам крепкого здоровья что можно пожелат.
154. Поздравляем Вас с праздником 1го мая и днем Победы! от всей души желаем доброго здоровья, благополучия и всего доброго в жизни.
155. Примите наши поздравления с майскими праздниками и приближением Дня Победы! Хорошего Вам весеннего настроения, побольше солнца, ветра и тепла! Всех благ земных: Счастья, успехов, особенно здоровья и на долгие годы!!!

156. Сердечно поздравляем вас с праздником 1е Мая, а также с днем Победы. Счастливо и радостно встретить и провести.
157. Поздравляем вас с наступающими праздниками 1е Мая и днем Победы. Здоровья вам и хорошего настроения.
158. Поздравляем вас с наступающим праздником 1 Мая и днем Победы. Желаем вам огромного счастья, крепкого здоровья, всего, всего самого наилучшего.
159. Сердечно поздравляем вас с праздником 1е мая и днем Победы, желаем крепкого здоровья, счастья успехов во всем и долгих лет жизни.
160. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1 Мая и Днём победы! желаем вам счастья, здоровья и хорошего праздничного настроения.
161. Поздравляем Вас и Николая Владимировича с семьей с 1ым Маем и радостным Днем Победы. Желаем здоровья, оптимизма в этой непростой жизни, успеха в делах.
162. Сердечно поздравляем Вас с праздником Весны, цветов 1 мая, праздником 40летия Победы! Желаем Вам доброго здоровья, успехов в труде, счастья, радости благополучия во всем! Чистого мирного неба!
163. Примите искренние поздравления в связи с празднованием 1ое мая и Дня Победы! Желаем Вам счастья и здоровья, успехов в работе и личной жизни
164. Сердечно поздравляем Вас с праздником весны, солнца и цветов – 1е мая и Днем Победы! От всей души желаем всем крепкого здоровья, долголетия, счастья и радости в жизни, добра и благополучия прекрасного праздничного настроения, мирного и солнечного неба на долгие годы! Всего Вам наилучшего
165. С весенними праздниками, с главным праздником победы. Здоровья, бодрости, успехов.
166. Поздравляем вас с праздником, днем 1е Мая и днем Победы и от души желаем крепкого здоровья, счастья и мирного неба
167. Сердечно поздравляем с Международным праздником 1е мая со Днем Победы!! Желаем крепкого здоровья, успехов во всех делах и всего наилучшего в Вашей жизни
168. Поздравляем тебя и твою семью с праздником 1 мая и днем победы. Желаем здоровья, отличного настроения, побольше спокойствия и полного благополучия в жизни.
169. Шлю тебе самые наилучшие пожелания и поздравления с праздн. 1е мая и днем Победы! Желаю здоровья, счастья, радости.
170. Сердечно поздравляю всех вас с праздниками 1ое мая и ДНЕМ ПОБЕДЫ! Доброго всем вам здоровья, бодрости, благополучия.
171. Поздравляю Вас с Майскими Праздниками и желаю здоровья, счастья и всего, всего самого хорошего.
172. поздравляю тебя с праздником 1е Мая, и с днем Победы!! Только счастья, радостей, здоровья тебе и твоей семье
173. Поздравляем тебя с праздником 1е мая и днем Победы! Праздничного тебе настроения и пир на весь мир!
174. Поздравляем с Первомаем и с днем Победы! Доброго тебе здоровья, ясного неба и веселых праздников!
175. Примите наши сердечные поздравления с праздником 1 Мая и Днем Победы! Желаем крепкого здоровья, долгих лет жизни, бодрости, хорошего весеннего настроения, улыбок, цветов.
176. Поздравляем с праздниками весны – 1е мая и Днем Победы. Желаем здоровья и много счастья в жизни.
177. Поздравляем с праздником 1ое Мая и самым счастливым днем, днем победы! Здоровья Вам крепкого желаем, счастья и благополучия в жизни. Пусть Вас и Ваших детей озаряет безоблачное небо.
178. Поздравляем вас наступающим праздником 1е мая и день Великой Победы, желаем вам крепкого здоровья, спокойной и интересной жизни, семейных радостей, чистого и ясного неба над Родиной.
179. поздравляем с праздником 1 мая и днем Великой Победы, которая принесла мир и счастье на земле. пусть всегда будет мир и радость. Желаем вам долгих лет жизни и крепкого здоровья.

180. сердечно мы поздравляем Вас с наступающим праздником 1е мая и днем победы
желаем крепкого здоровья праздничного настроения и счастья и талантов в жизни
и труде
181. поздравляем вас с наступающими праздниками 1 Мая, днем Победы. Пусть всегда
будет чистым и мирным небо над нашей Родиной. Всем вам хорошего здоровья.
182. сердечно поздравляем с весенними праздниками – Первомаем и днем Победы! Желаем
Вам счастья, доброго здоровья, творческих и трудовых успехов, радостей и удач!
Доброго Вам здоровья
183. Поздравляю Вас с праздником 1е мая и днем победы, желаю вам всего самого
хорошего, здоровья и наилучшие пожелания, радости побольше, успеха во всех делах.
184. Поздравляем Вас с праздником 1го Мая и пр. Победы, от души желаем доброго
здоровья и интересной жизни!
185. Поздравляем вас с майскими праздниками и с рождением Дениски! (...) счастья, (...) и
здоровья вам всем.
186. Поздравляю Вас с днём рождения и майскими праздниками желаю здоровья, счастья
и семейного уюта (...) пусть начинающийся данный сезон будет урожайным и радостным

10. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń przesyłane z okazji Dnia Zwycięstwa

1. Сердечно поздравляем Вас с XXX годовщиной Победы над гитлеровской Германией. Желаем крепкого здоровья, счастья в жизни и успехов в труде.
2. От всей души поздравляем Вас и Вашу семью с праздником Победы. Примите сердечные пожелания Вам и Вашей семье.
3. поздравляю сердечно с наступающим праздником Победы! (...) успехов в труде, Вам душевного покоя и здоровья крепкого.
4. с праздником Победы! Желаем здоровья, семейных благ и не забывать нас!
5. Поздравляю Вас с праздником Победы и желаю крепкого здоровья, счастья успехов и всего доброго!
6. С самым (...) и дорогим праздником, днем Победы поздравляю Вас, Валерия Михайловна! Самые лучшие пожелания шлю Вам в этот день.
7. От всей души поздравляем Вас с праздником 9 Мая! Днем победы! Желаем крепкого здоровья счастья долгих лет жизни, успехов в работе.
8. Сердечно поздравляем с великим праздником победы желаем крепкого здоровья и счастья в жизни
9. Мы все поздравляем вас с праздником победы 9ое мая желаем крепкого здоровья и весеннего настроения
10. Поздравляем Вас и Вашу семью с праздником ПОБЕДЫ Желаем крепкого здоровья, счастья и долгих лет жизни под мирным небом
11. поздравляю тебя и твоего сына с праздником 1е мая и днем Победы!! Желаю здоровья, счастья, хорошего настроения и весело встретить праздники!!
12. Сердечно поздравляю Вас с Первомайским праздником и 25ти летием Дня Победы!!! Сердечно, от всей души желаю всего, всего хорошего в Вашей жизни.
13. Поздравляем с Первомаем и с днем Победы! Доброго тебе здоровья, ясного неба и веселых праздников!
14. Поздравляем тебя и твою семью с праздником 1 мая и днем победы. Желаем здоровья, отличного настроения, побольше спокойствия и полного благополучия в жизни.
15. Поздравляем с праздником 1ое Мая и самым счастливым днем, днем победы! Здоровья Вам крепкого желаем, счастья и благополучия в жизни. Пусть Вас и Ваших детей озаряет безоблачное небо.
16. от души поздравляю с праздником 1 мая и днем Победы! Здоровья, радости, счастья и благополучия вам.
17. Поздравляю Вас с Майскими Праздниками и желаю здоровья, счастья и всего, всего самого хорошего.
18. поздравляю тебя с праздником 1е Мая, и с днем Победы!! Только счастья, радостей, здоровья тебе и твоей семье
19. Примите наши сердечные поздравления с праздником 1 Мая и Днем Победы! Желаем крепкого здоровья, долгих лет жизни, бодрости, хорошего весеннего настроения, улыбок, цветов.
20. Шлю тебе самые наилучшие пожелания и поздравления с праздн. 1е мая и днем Победы! Желаю здоровья, счастья, радости.
21. Праздравляю я вас с Праздником 1 мая, и днем победы Пожелаю вам хорошего здоровья благополучия многих лет вашей жызни
22. Сердечно поздравляем вас с праздником 1е Мая, а также с днем Победы. Счастливо и радостно встретить и провести.
23. Поздравляем тебя с праздником 1е мая и днем Победы! Праздничного тебе настроения и пир на весь мир!
24. Поздравляем с праздниками весны – 1е мая и Днем Победы. Желаем здоровья и много счастья в жизни.
25. Поздравляем Вас с праздником 1го Мая и пр. Победы, от души желаем доброго здоровья и интересной жизни!

26. Поздравляем Вас с праздником 1го мая и днем Победы! от всей души желаем доброго здоровья, благополучия и всего доброго в жизни.
27. Поздравляем тебя с праздником 1 мая и днем Победы! Желаем весеннего настроения, успехов в работе, мирного неба!
28. Примите наши поздравления с майскими праздниками и пожелания долгих лет доброго здоровья, бодрости, семейного благополучия и всех благ!
29. сердечно мы поздравляем Вас с наступающим праздником 1е мая и днем победы желаем крепкого здоровья праздничного настроения и счастья и талантов в жизни и труде
30. сердечно поздравляем с весенними праздниками – Первомаем и днем Победы! Желаем Вам счастья, доброго здоровья, творческих и трудовых успехов, радостей и удач! Доброго Вам здоровья
31. сердечно поздравляю Вас с праздником 1ое мая с наступлением Весны днем Победы. Желаем Вам хорошего настроения, здоровья, долгих лет жизни.
32. Поздравляем вас с праздниками 1-е Мая и Днем Победы, желаем всего самого хорошего, а главное здоровья.
33. Сердечно поздравляю с майским праздником 1е Мая и днем Победы 1984 г Желаю здоровья, счастья праздничного веселого настроения успеха в труде и всех земных благ
34. Поздравляем вас с праздником, днем 1е Мая и днем Победы и от души желаем крепкого здоровья, счастья и мирного неба.
35. Сердечно поздравляем вас с праздниками 1го Мая, и днём Победы, желаем доброго здоровья, счастья и всего наилучшего
36. Поздравляем вас с наступающими праздниками 1е Мая и днем Победы. Здоровья вам и хорошего настроения.
37. поздравляем вас с наступающими праздниками 1 Мая, днем Победы. Пусть всегда будет чистым и мирным небо над нашей Родиной. Всем вам хорошего здоровья.
38. Вас Сердечно Поздравляем Наступающим праздником 1 Мая днем Великой Победы желаю Вам крепкого здоровья.
39. Сердечно поздравляем с праздником Весны 1е Мая и днем Победы, желаем вам крепкого здоровья, счастья мирного неба и долгих лет жизни.
40. С весенними праздниками, с главным праздником победы. Здоровья, бодрости, успехов
41. От Всего сердца поздравляю Вас с Наступающим праздником 1ое Мая и Днем Победы Великой Отечественной Войны „9” Мая! Желаю кр здоровья, счастья в жизни Мирного Неба над головой, успехов всегда и во всем. На Долгие добрые годы
42. Поздравляю я вас с праздником 1м мая и 9м мая. Желаю всем хорошего здоровья успеха в труде и самого хорошего праздничного настроения и пусть всегда будет мир.
43. Поздравляем вас наступающим праздником 1е мая и день Великой Победы, желаем вам крепкого здоровья, спокойной и интересной жизни, семейных радостей, чистого и ясного неба над Родиной.
44. поздравляем с праздником 1 мая и днем Великой Победы, которая принесла мир и счастье на земле. пусть всегда будет мир и радость. Желаем вам долгих лет жизни и крепкого здоровья.
45. Примите наши поздравления с майскими праздниками и приближением Дня Победы! Хорошего Вам весеннего настроения, побольше солнца, ветра и тепла! Всех благ земных: Счастья, успехов, особенно здоровья и на долгие годы!!!
46. Сердечно поздравляю всех вас с праздниками 1ое мая и ДНЕМ ПОБЕДЫ! Доброго всем вам здоровья, бодрости, благополучия.
47. Поздравляю Вас с праздником 1е мая и днем победы, желаю вам всего самого хорошего, здоровья и наилучшие пожелания, радости побольше, успеха во всех делах.
48. Сердечно поздравляем с Международным праздником 1е мая со Днем Победы!! Желаем крепкого здоровья, успехов во всех делах и всего наилучшего в Вашей жизни
49. Сердечно поздравляем Вас с праздником 1 Мая и Днём победы! желаем вам счастья, здоровья и хорошего праздничного настроения.
50. Поздравляю Вас и деток! С майскими праздниками! Пусть вам всем сопутствуют здоровье и бодрость, радость и веселье, цветы и песни! Мир и солнце!

51. Сердечно поздравляем вас с праздником 1е мая и днем Победы, желаем крепкого здоровья, счастья успехов во всем и долгих лет жизни.
52. Сердечно поздравляем Вас с праздником Весны, цветов 1 мая, праздником 40летия Победы! Желаем Вам доброго здоровья, успехов в труде, счастья, радости благополучия во всем! Чистого мирного неба!
53. Поздравляем Вас и Николая Владимировича с семьей с 1ым Маем и радостным Днем Победы. Желаем здоровья, оптимизма в этой непростой жизни, успеха в делах.
54. Примите искренние поздравления в связи с празднованием 1ое мая и Дня Победы! Желаем Вам счастья и здоровья, успехов в работе и личной жизни
55. Сердечно поздравляем Вас с праздником весны, солнца и цветов – 1е мая и Днем Победы! От всей души желаем всем крепкого здоровья, долголетия, счастья и радости в жизни, добра и благополучия прекрасного праздничного настроения, мирного и солнечного неба на долгие годы! Всего Вам наилучшего
56. Поздравляем вас с наступающим праздником 1 Мая и днем Победы. Желаем вам огромного счастья, крепкого здоровья, всего, всего самого наилучшего.
57. Поздравляем Вас с наступающими праздниками 1го мая и днем Победы Желаем Вам Хорошего здоровья и др. благ.
58. Поздравляем Вас с Днем 1 Мая и с Днем Победы! Желаем Вам счастья большого, как небо! желаем Вам множество солнечных дней! Снова Май придет в наш край и затушит листва... Но ни весной, ни в летний зной с себя я не стряхну. Тяжелый след прошедших лет Печаль и седину. Под старость краток день, и ночь без сна длинна. И дважды в год к Нам не придет счастливая весна!
59. Сердечно поздравляем Вас, ваших детей и внуков с праздником 1е Мая и днем Победы, желаем крепкого здоровья счастья, успехов
60. Поздравляем вас с майскими праздниками и с рождением Дениски! (...) счастья, (...) и здоровья вам всем.
61. Поздравляю Вас с майскими праздниками желаю здоровья, счастья и семейного уюта (...) пусть начинающийся данный сезон будет урожайным и радостным

11. Rosyjskojęzyczne formuły życzeń przesyłane z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej

1. поздравляем Вас и Вашего сына с праздником 49-й годовщины Октября! желаем Вам хорошего здоровья, счастья, долгих лет жизни, успехов в труде, а сыну в учебе!
2. Поздравляю с праздником 7е ноября! Желаю крепкого здоровья, бодрости, радости – всех земных благ.
3. С праздником Вас, с годовщиной Великого октября! Бодрости Вам, здоровья.
4. Поздравляем вас с праздником 65й годовщиной Великого октября Желаем вам большого счастья крепкого здоровья, долгих лет жизни и веселого настроения в праздничный день.
5. Поздравляю Вас с праздником 58год. Октября, желаю здоровья, бодрости, радости, веселья, успеха в труде и вашей жизни.
6. Поздравляем Вас с праздником Великого октября. Желаем Вам всего всего наилучшего в вашей жизни, быть счастливой.
7. Поздравляю вас с праздником 53 годовщией Октября и желаю вам отличного здоровья счастья и хорошего настроения и хороших успехов в работе и в отдыхе
8. От всей души поздравляю тебя с праздником Великого Октября; Желаю тебе всего наилучшего в жизни успехов в труде, личного счастья и праздничного веселья.
9. Поздравляем с праздником Великого Октября! Желаем хорошего настроения, крепкого здоровья, счастья в жизни
10. От всей души поздравляю Вас с праздником 60ти летия Великого Октября, желаю самых наилучших благ, счастья и доброго здоровья!
11. Поздравляем Вас с праздником 70-летия Великого Октября! Желаем здоровья, творчества, успехов.
12. тепло, сердечно поздравляю Вас и Вашу семью с праздником Великого Октября! Доброго Вам здоровья, а кактусам Вашим цвести.
13. Поздравляем тебя с праздником 70 лет Октября желаем тебе самого хорошего счастья здоровья и праздник встретить весело.
14. Поздравляю тебя с праздником „7 ноября” и с первыми каникулами. Желаю тебе в весёлом настроении провести праздник и наступающие каникулы.
15. Поздравляем вас с праздником Октября. Желаем всего самого доброго.
16. Поздравляю тебя с праздником Великого Октября. Желаю тебе хорошего здоровья, долгих лет жизни.
17. С праздником вас Великого Октября Добра, радости, здоровья хорошего праздничного настроения желаю вам.
18. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября! Желаю Вам крепкого здоровья успеха в жизни и (...) счастья и всего, всего хорошего
19. Поздравляю с праздником Великого Октября! Желаю Вам отличного здоровья, благополучия, исполнения всех желаний, спокойного, заслуженного отдыха с хорошим настроением.
20. Сердечно поздравляю Вас и Вашу семью с Великим Октябрем!!! Желаю конечно же ознаменовать эту прекрасную историческую дату в кругу Ваших близких друзей, родных. Будьте всегда счастливы, приветливы, добры, сердечны, какой я Вас представляла. Всего Вам доброго желаю, благополучия, крепкого здоровья, свершений, блаженства, любви, взаимопонимания, благородства и родства души.
21. Поздравляем Вас и всю Вашу семью с праздником 60 лет Октября! Счастья Вам здоровья, веселья.
22. Сердечно поздравляем тебя и твою семью с праздником Великого Октября! Счастья, радости и успеха Вам во всем.
23. Поздравляем Вас и Вашу семью с великим праздником. Желаем доброго здоровья и бодрости духа на долгие годы доктору Албанину.
24. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября и желаем Вам крепкого здоровья, много счастья и радости, а также хороших успехов во всем.

25. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября. желаем хорошего здоровья, успехов в труде и учебе, семейного благополучия.
26. Поздравляем вас с праздником – 60 летия Великого Октября. желаем здоровья, счастья, успехов в труде, учебе.
27. Прими от меня сердечные поздравления с Великим праздником Октября и пожелание тебе душевного спокойствия. Мир твоему дому. Здоровья тебе огромного на долгие годы.
28. Поздравляем Вас с 61 годом октября желаем Вам счастья и здоровья, успехов во всем!
29. Поздравляем Вас и Валентина с праздником Великого Октября! От души желаем Вам хорошего здоровья, благополучия, радости Будьте счастливы.
30. с праздником Вас Великого Октября! желаем счастья! крепкого здоровья успехов во всем! Желаем Вам
31. поздравляем тебя с праздником 7 ноября. Желаем тебе здоровья, счастья на долгие годы!
32. Поздравляем с праздником Октября! желаем успехов на всех фронтах жизни!
33. Поздравляем вас с праздником Октября Желаем всего наилучшего в жизни успехов в труде и крепкого здоровья
34. Поздравляем с 68-й годовщиной Великой Октябрьской революции Желаем Крепкого Здоровья Успехов в работе и отдыхе долгих лет жизни, личного счастья, веселого настроения
35. Сердечно вас поздравляю праздником Октября желаю крепкого здоровья счастья успехов труде и отличного праздничного настроения
36. Сердечно поздравляем вас с праздником 71ем годовщ Великого Октября! Искренне желаем вам, вашим детям и внукам всех благ, удач, успехов счастья и крепкого здоровья на долгие годы
37. Поздравляем Вас с праздником Октября! Желаем отличного здоровья, успехов, хорошего настроения
38. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября. Желаем Вам крепкого здоровья, счастливых мирных дней и всех жизненных благ.
39. Шлю вам поздравление с праздником Великого Октября! Сердечно желаю доброго здоровья благополучия во всех ваших делах. и еще раз вам здоровья
40. Поздравляем Вас с 64ой годовщиной великого Октября желаем крепкого здоровья и отличного настроения
41. Поздравляем Вас с праздником Октября!Желаем радости, веселого настроения, хорошего здоровья и долгих лет счастливой жизни!
42. Поздравляю вас с праздником Великого октября, желаю всего хорошего в вашей жизни!
43. Поздравляю Вас с праздником Великого Октября и желаю больших успехов в учебе, труде, счастья!
44. Поздравляю Вас с праздником 7го ноября. Желаю Вам крепкого здоровья, много-много лет жизни, успехов в вашей работе.Желаю провести этот праздник весело и радостно, без огорчений.
45. Сердечно вас всех поздравляю с праздником Великого Октября! Желаю крепкого здоровья, благополучия в вашей жизни всего всего хорошего вам всем.
46. Поздравляю тебя с праздником Великого октября. Желаю тебе крепкого здоровья, счастья, успехов в труде.
47. Поздравляем вас с праздником Великого Октября! Желаем вам крепкого здоровья семейного благополучия и всего самого наилучшего. Весело встретить и провести праздник
48. Сердечно поздравляем вас с праздником Великого Октября. Желаем доброго здоровья, успехов в делах, счастья и долгих лет жизни.
49. Всех членов вашей семьи поздравляем с праздником Октября! Желаем крепкого здоровья, счастья и всех земных благ.
50. Поздравляем Вас с праздником октября и желаем всего самого хорошего в жизни.
51. поздравляю всех с праздником Октября! Желаю здоровья счастья веселого настроения.
52. Поздравляем вас с праздником октября желаем счастья здоровья на долгие годы жизни
53. С праздником октября поздравляю Вас Василий Ефимович Желаю здоровья счастья, долгих лет жизни

54. Поздравляем вас с праздником Октября и желаем здоровья, отличного настроения, приятного отдыха
55. Поздравляем вас с праздником октября и желаем здоровья, отличного настроения, приятного отдыха.
56. поздравляю вас праздником октября желаю самого хорошего!
57. Поздравляю Вас с 57й годовщиной Великого Октября. Желаю самого крепкого здоровья и благополучия
58. Поздравляю Вас и всю Вашу семью с праздником Октября! Желаю Вам доброго здоровья, успехов в труде и большого личного счастья в жизни
59. поздравляю с праздником Октября желаю крепкого здоровья, успеха в работе и учёбе и большого, большого личного счастья.
60. Поздравляем вас с праздником великого октября. Желаем вам отличного здоровья и всего самого наилучшего.
61. от всей души поздравл вас, великим праздником октября, желаем всем хорошего здоровья успеху в работе, и учебе хорошего вам настроения в праздничный день.
62. Поздравляю вас с праздником Великого Октября! Желаю счастья и долгих долгих лет жизни, мои дорогие.
63. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября, желаем хорошего здоровья и успехов во всем.
64. поздравляю вас с днем великого праздника 7ое ноября. Желаю вам долгой жизни и успехов на работе.
65. Сердечно поздравляю Тебя с Праздником Октября! Желаю крепкого здоровья счастья, бодрости, и радости и полного благополучия.
66. поздравляю с наступающим праздником и шлю самые лучшие пожелания. Например: достать путевку в Гидропроект будущим летом! Не терять своей формы, позицию не сдавать! Все это дружеские шутки, а всерьёз – здоровья Вам и благополучия!
67. Поздравляем мы Вас с праздником Великого Октября! Желаем Вам счастья, крепкого здоровья.
68. Поздравляем вас с праздником Октября! желаем крепкого здоровья, счастья, всего наилучшего!
69. Поздравляю вас с праздником Октября. Желаю вам всего самого наилучшего в вашей жизни, а главное будьте здоровы и счастливы.
70. Поздравляю тебя с наступающим праздником Великого Октября! Желаю тебе крепкого здоровья успехов в работе, счастья в личной жизни и хорошего настроения
71. Поздравляем 60-летию великого октября. Пожелаем вам счастья, моря семейного благополучия дружбы веселья настроения и главное здоровья
72. поздравляем Вас с Праздником Октябрьской революции. Желаем Вам хорошего здоровья и больших успехов в Вашей жизни
73. Поздравляем вас с 60летием Октября Желаем доброго здоровья, счастья и весёлого праздничного настроения
74. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября!!! Желаем Вам всем крепкого здоровья, счастья, успехов в работе, учёбе, веселого бодрого настроения.
75. Поздравляем! дорогого папочку с днем рождения и 66-летием Великого Октября. Желаем крепкого здоровья и всего самого наилучшего
76. Поздравляем Вас и Ваших близких с пр. 60летия октября и от души желаем вам здоровья и спокойной жизни.
77. Сердечно поздравляю Вас Всех с праздником – 53 годовщиной Великого Октября! Желаю Вам доброго здоровья и большого счастья во всём.
78. Поздравляем вас с годовщиной Октября и желаем крепкого здоровья, успехов всяких человеческих благ!
79. Поздравляем Вас с праздником Великого Октября. Всего вам наилучшего желаем и главное здоровья.
80. Поздравляю Вас – весь коллектив молодежной газеты с праздником Октября! Желаю Вам неисчерпаемой творческой молодости, большого личного счастья!

